Mini Alkitab

Ringkesan

Iki minangka pilihan teks Yunani kuna sing wis dipilih kanthi tliti kanggo njupuk piwulang Gusti Yesus lan tulisan-tulisan sing dipituturake, dirujuk, lan ditindakake dening Panjenengane. Tujuan kita yaiku nyedhiyakake panjenengan representasi sing cedhak karo asline basa Yunani sabisa-bisa ing format modern sing gampang diwaca.

Pranyatan Penolakan Tanggung Jawab

Terjemahan iki digawe saka teks asli Yunani Septuaginta lan Bizantium nganggo model basa gedhe. Mulane ngemot akeh artefak saka budaya lan tata basa saka basa asline, nanging bisa uga ngemot kesalahan. Yen ana sing katon aneh, mangga priksa teks Yunani asline. Yen sampeyan nemokake kesalahan, mangga kirim email menyang jesusislord@joshuabible.com.

Lisensi

Sampeyan nduweni idin kanggo ngasilake lan nyebarake terjemahan iki sebagian utawa sakabehe. Sampeyan ora diidini ngowahi utawa ngedol. Yen sampeyan nemokake kesalahan, mangga kirim email menyang jesusislord@joshuabible.com supaya kita bisa mbenerake lan menehi sampeyan edisi sing wis dianyari.

Purwaning Kitab Purwaning Kitab Suci

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Injil Matius

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Keluaran

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Injil Markus

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Wilangan

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Injil Yohanes

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Ulang Kitab Pangandharing Torèt

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Layang Yohanes

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Yosua

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Purwaning Kitab Purwaning Kitab Suci

1

Ing wiwitan, Gusti Allah nggawe langit lan bumi. Nanging bumi punika botên katingal lan dereng kawangun, lan pepeteng wonten ing nginggil jurang ingkang tanpa wancahan, lan Roh Allah lumampah wonten ing nginggil toya. Lan Gusti Allah ngandika, Dadi ana cahya, lan banjur ana cahya. Lan Gusti Allah weruh cahya, yèn becik, lan Gusti Allah misahake antawisipun cahya lan antawisipun pepeteng. Lan Gusti Allah nimbali cahya punika rina, lan pepeteng panjenenganipun nimbali dalu. Lan dados sonten, lan dados enjing, dinten ingkang satunggal.

Lan Gusti Allah ngandika, Sumadyaa cakrawala ing tengahing banyu, lan sumadyaa misahaken antaraning banyu lan banyu, lan dados mangkono. Gusti Allah ndamel cakrawala, lan Gusti Allah misahaken antawisipun banyu ingkang wonten ing

ngandhap cakrawala kaliyan banyu ingkang wonten ing nginggil cakrawala. Lan Gusti Allah nimbali kubah kasebut langit, lan Gusti Allah ningali bilih sae, lan dados sonten, lan dados enjing, dinten kaping kalih.

Lan Gusti Allah ngandika, Supaya banyu sing ana ing ngisor langit dikumpulake dadi siji, lan supaya tanah garing katon. Lan mangkono kedadeyane, banyu sing ana ing ngisor langit dikumpulake menyang papan-papan pakumpulane, lan tanah garing katon. Lan Gusti Allah nimbali papan ingkang garing punika lemah, lan kumpulan-kumpulan toya panjenenganipun nimbali seganten, lan Gusti Allah ningali bilih punika sae. Lan Gusti Allah ngandika, Muga-muga bumi thukul tetanduran suket sing nebar wiji miturut jinise lan pepadhane, lan wit woh sing ngasilake woh, sing wijine ana ing njero dheweke miturut jinise ing sakdhuwure bumi, lan dadi mangkono. Lan bumi nggawa metu suket-suketan, sing nyebar wiji miturut jinise lan miturut pasemonane, lan wit-witan sing ngasilake woh, sing wijine ana ing njero miturut jinise ing ndhuwur bumi, lan Gusti Allah weruh bilih iku becik. Lan kedadean sore, lan kedadean esuk, dina katelu.

Lan Gusti Allah ngandika, Sumadyaa padhang-padhang ing cakrawala langit kanggo madhangi bumi, kanggo misahake rina lan wengi, lan sumadyaa dadi pratandha, kanggo mangsa-mangsa, kanggo dina-dina, lan kanggo taun-taun. Lan padha dadi cahya ing cakrawala langit, supaya madhangi bumi, lan mangkono kadadeyan. Lan Gusti Allah nggawé rong padhang

sing gedhé, padhang sing gedhé kanggo nguwasani rina, lan padhang sing cilik kanggo nguwasani wengi, lan lintang-lintang. Lan Gusti Allah ndadèkaké dhèwèké ing cakrawala swarga, supaya padhang ing bumi. Lan mréntah ing dina lan ing wengi, lan misahake antarané cahya lan peteng, lan Gusti Allah weruh yèn iku becik. Lan dumadi sore lan dumadi esuk, dina kaping papat.

Lan Gusti Allah ngandika, Banyu-banyu metu-aké kéwan-kéwan merayap sing duwé jiwa urip, lan manuk-manuk sing mabur ing ndhuwur bumi miturut cakrawala swarga, lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah nggawé kéwan segara sing gedhé-gedhé, lan kabèh jiwa kéwan sing nyusup, sing digawakake déning banyu miturut jinis-jinisé, lan kabèh manuk sing nduwé swiwi miturut jinisé, lan Gusti Allah weruh yèn apik. Lan Gusti Allah mberkahi wong-wong mau, ngandika, Tambaha lan akèha, lan isèna banyu-banyu ing segara-segara, lan manuk-manuk padha akèha ing bumi. Lan kedadean sore, lan kedadean esuk, dina kaping lima.

Lan Gusti Allah ngandika, Muga bumi nglairake jiwa urip miturut jinisé, kewan sikil papat, lan kewan sing nyusup, lan kewan galak ing bumi miturut jinisé, lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah nggawé kéwan galak ing bumi miturut jinisé, lan kéwan piara miturut jinisé dhéwé, lan kabèh kéwan sing mlaku ing bumi miturut jinisé, lan Gusti Allah weruh yèn iku becik.

Lan Gusti Allah ngandika, Ayo kita nggawe manungsa miturut

gambar Kita lan miturut rupa Kita, supaya padha mrentah iwak ing segara, manuk ing langit, kewan-kewan, kabeh bumi, lan kabeh kewan sing nyusup ing bumi. Lan Gusti Allah nggawe manungsa, miturut gambare Gusti Allah piyambak nggawe dheweke; lanang lan wadon nggawe wong-wong mau. Lan Gusti Allah mberkahi wong-wong mau, ngandika, Tambaha lan akèha, lan isèna bumi, lan kuwasakna, lan mrentaha iwak ing segara, lan manuk ing swarga, lan kabèh kewan, lan kabèh bumi, lan kabèh kewan sing merayap ing bumi. Lan Gusti Allah ngandika, Lah, wis Dak paringake marang kowe kabeh suket kang ngasilake wiji, kang ana ing sadhuwuring bumi kabeh, lan saben wit kang nduweni woh kang ngasilake wiji. Iku kabeh bakal dadi panganmu. Lan kabèh marang kéwan galak saka bumi, lan kabèh marang manuk saka swarga, lan kabèh marang kéwan sing nyusup-nyusup ing ndhuwur bumi, sing nduwèni jiwa urip ing awaké dhéwé, lan kabèh suket ijo dadi pangan, lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah weruh kabèh kang wis digawé, lan lah, apik banget. Lan dadi soré, lan dadi esuk, dina kaping enem.

2

Langit lan bumi wis rampung, lan kabèh jagad isiné.

Lan Gusti Allah ngrampungaké karya-karyané ing dina kaping enem, kang wis dipundamêl, lan ngaso ing dina kaping pitu saka sakabèhing karya-karyané kang wis dipundamêl. Lan Gusti

Allah mberkahi dinten ingkang kapitu, sarta nyucèkaké dinten punika, amargi ing dinten punika Panjenenganipun leren saking sedaya karya ingkang sampun dipunwiwiti Gusti Allah kangge ndamel.

Punika buku babagan kawitan langit lan bumi, nalika dados, ing dinten Gusti Allah damel langit lan bumi. Lan saben tetanduran ijo ing sawah sadurungé dadi ana ing bumi, lan kabèh suket ing sawah sadurungé tuwuh, amarga Gusti Allah durung ngudanake ing bumi, lan manungsa durung ana kanggo nggarap bumi kuwi. Sumber banyu munggah saka bumi, lan nyirami kabèh lumahing bumi. Lan Gusti Allah mbentuk manungsa saka bledug bumi, lan ngunekake ambegan urip menyang pasuryane, lan manungsa dadi jiwa kang urip.

Lan Gusti Allah nandur swarga ing Eden ing sisih wetan, lan nyelehake ing kono wong kang wis dipunbentuk. Lan Gusti Allah njalari tuwuh saka bumi kabèh wit kang endah kanggo dideleng, lan apik kanggo dipangan, lan wit gesang ing tengahing swarga, lan wit kanggo ngerti kang dikenal apik lan ala. Kali metu saka Eden kanggo nyirami swarga, lan saka kana dipisahake dadi papat sumber. Jeneng kanggo sing siji yaiku Pishon, iki sing ngubengi kabèh bumi Havilah, ing kana ana emas. Emas saka bumi kuwi apik, lan ing kono ana carbuncle lan watu ijo. Lan jenengé kali sing kapindho yaiku Gihon, iki sing ngubengi kabèh tanah Ethiopia. Lan kali ingkang katiga, Tigris, punika ingkang lumampah ing ngajeng ngelawan Assyria, lan kali ingkang kaping sekawan, Euphrates. Gusti Allah

banjur njupuk manungsa kang wis dibentuk, lan diselehake ing swarga kamulyan, supaya nyambut gawe lan njaga. Lan Pangeran Allah dhawuh marang Adam, ngandika, Saka kabeh wit kang ana ing taman swarga, sampeyan oleh mangan. Nanging saka wit kang kanggo mangerteni becik lan ala, sampeyan ora kena mangan saka wit kuwi, ing dina apa wae sampeyan mangan saka wit kuwi, sampeyan mesthi bakal mati.

Lan ngandika Pangeran Gusti Allah, Ora becik wong mung dhewekan, ayo nggawekake dheweke penolong kang cocog karo dheweke. Lan Gusti Allah mbentuk manèh saka bumi kabèh kewan galak ing lapangan, lan kabèh manuk ing langit, banjur nggawa wong-wong mau marang Adam, kanggo ndeleng apa sing bakal diarani wong-wong mau, lan kabèh apa sing diarani déning Adam jiwa urip, iku dadi jenengé. Lan Adam maringi jeneng dhateng sedaya sato ternakan, lan dhateng sedaya manuk ing swarga, lan dhateng sedaya kewan galak ing lapangan, nanging tumrap Adam botên kapanggihaken pitulung ingkang sami kaliyan piyambakipun. Lan Gusti Allah nglebokaké trance marang Adam, banjur dheweke turu, lan njupuk salah siji saka iga-igane, lan ngisi daging minangka gantine. Lan Gusti Allah mbangun sisih ingkang dipunjupuk saking Adam dados garwa, lajeng nuntun piyambakipun dhateng Adam. Lan ngandika Adam, Iki saiki balung saka balung-balungku, lan daging saka dagingku. Dheweke bakal diarani wadon, amarga dheweke dijupuk saka lanang. Jalaran saka iki, wong lanang bakal ninggalake bapak lan ibune, lan bakal nyawiji karo garwane, lan wong loro mau bakal dadi siji.

Lan wong loro mau wuda, yaiku Adam lan garwane, lan ora padha isin.

3

Nanging ula iku paling pinter kabèh kéwan ing bumi, kang digawé dhéning Gusti Allah, lan ula ngomong marang wong wadon, Apa tenan Allah ngomong, kowé ora kena mangan saka kabèh wit ing swarga? Lan wong wadon ngandika marang ula, Saka wohing wit-witan ing taman, kita bakal mangan, Nanging saka wohing wit kang ana ing tengahing swarga, Gusti Allah ngandika, Aja padha mangan saka wohe, lan aja padha ndemek wohe, supaya padha aja mati. Lan ula ngendika marang wong wadon, Ora, sampeyan ora bakal mati, Gusti Allah ngerti, yèn ing dina nalika sampeyan mangan saka wohing wit kuwi, mripatmu bakal melek, lan sampeyan bakal dadi kaya déwa-déwa, mangertèni sing becik lan sing ala. Lan wong wadon iku weruh, yen wit iku apik kanggo dipangan, lan yen nyenengake tumrap mripat kanggo dideleng, lan endah kanggo nambah pangerten, banjur dheweke njupuk wohing wit iku, lan mangan, lan uga menehi marang bojone sing ana bareng karo dheweke, lan wong-wong mau padha mangan. Lan dibukak mripate wong loro mau, lan padha ngerti yèn wong-wong mau wuda, lan padha njahit godhong wit ara, lan padha nggawé kain penutup kanggo awakè dhéwé. Lan padha krungu swarane Gusti Allah kang mlaku-mlaku ing taman swarga nalika wayah sore, banjur Adam lan bojone padha ndhelik saka ngarsane Gusti Allah ing

tengahing wit-witan ing taman swarga. Lan Gusti Allah nimbali Adam, lan ngandika marang dhèwèké, Adam, kowé ana ing endi? Lan dheweke ngandika marang dheweke, Aku krungu swaramu nalika mlaku ing taman swarga, lan aku wedi amarga aku wuda, mula aku ndhelik. Lan Gusti Allah ngandika marang dhèwèké, Sapa sing nglaporaké marang kowé yèn kowé wuda? Apa kowé wis mangan saka wit sing Aku dhawuh marang kowé supaya ora mangan mung saka iki? Lan ngandika si Adam, Wong wadon sing kowé paringake karo aku, dhèwèké sing maringi aku saka wit kuwi, lan aku mangan. Lan Gusti Allah ngandika marang wong wadon, Apa iki sing wis kowe tindakake? Lan wong wadon ngandika, Ula wis ngapusi aku, mula aku mangan.

Lan ngandika Pangeran ingkang Allah dhateng ula, Amargi sira sampun nindakaken punika, kinutuking sira saking sedaya kewan, lan saking sedaya kewan galak ingkang wonten ing sanginggiling bumi. Wonten ing sanginggiling dhadha sira lan weteng sira lumampah, lan lemah dipun-pangan sedaya dinten-dinten saking gesang sira. Lan pasulayan aku bakal ndadèkaké ing antaramu lan wadon, lan ing antara wijimu lan wiji dhèwèké, dhèwèké bakal njaga sirahmu, lan kowe bakal njaga tumité. Lan marang wong wadon ngandika, Ngakelake Aku bakal ngakelake lara-laramu lan tangis-tangismu. Ing lara-lara kowe bakal nglairake anak-anak, lan marang wong lanangmu bali-balimu, lan dheweke bakal nguwasani kowe. Dhateng Adam Panjenengané ngandika, Awit kowe wis ngrungokake swarane bojomu, lan kowe wis mangan saka wit kang Aku wis dhawuh

marang kowe, mung iki waé sing ora kena dipangan, nanging kowe wis mangan saka kuwi, mula dikutuk lemah iki jalaran pakaryanmu. Kanthi kasusahan kowe bakal mangan asile sajroné kabèh dina ing gesangmu. Duri lan rerumput eri bakal tuwuh kanggo kowe, lan kowe bakal mangan suket ing lapangan. Ing kringet saka raimu bakal mangan rotimu, nganti kowe bali menyang bumi saka ngendi kowe dijupuk, amarga kowe iku bumi, lan menyang bumi kowe bakal bali. Lan Adam nyebut jenengé bojoné Urip, amarga dhèwèké ibuné kabèh sing urip. Lan Gusti Allah nggawe rasukan saka kulit kanggo Adam lan garwane, lan nganggo dheweke loro.

Lan Gusti Allah ngandika, Mangga, Adam wis dadi kaya salah siji saka kita, ngerti becik lan ala, lan saiki supaya ora tau ngetokake tangane, lan njupuk saka wit gesang lan mangan, lan bakal urip ing salawas-lawase. Lan Pangeran Allah ngusir dheweke saka swarga kamulyan, kanggo nggarap lemah kang dheweke dijupuk saka kono. Lan Panjenengané ngusir Adam, lan netepaken dhèwèké ing ngajeng taman kamulyan, lan netepaken para kerubim, lan pedhang geni ingkang puteran, kanggo njagi dalan menyang wit gesang.

4

Adam ngerti Hawa garwane, lan sawise ngandhut, dheweke nglairake Kain, lan ngandika, Aku wis entuk anak lanang liwat Gusti Allah. Lan banjur nglairake seduluré sing jenengé Abel,

lan Abel dadi angon wedhus, déné Kain makarya ing lemah. Lan sawisé sawetara dina, Kain nggawa sesaji marang Gusti saka wowohan bumi, Lan Abel uga nggawa persembahan saka anak wedhus kang mbarep lan saka lemak-lemake, lan Gusti Allah nampa Abel lan pasugatan-pasugatan kang diwenehake. Marang Kain lan marang kurban-kurbane, ora nggatekake, lan Kain sedhih banget, pasuryane nganti tiba. Lan ngandika Pangeran ingkang Gusti Allah dhateng Kain, Punapa sebabipun sampeyan dados sanget sedhih, lan punapa sebabipun pasuryan sampeyan murung? Apa ora, yen kowe mènèhi kanthi bener, nanging ora mbagi kanthi bener, kowe wis dosa? Menenglah, marang kowe bakal ana penolakane dheweke, lan kowe bakal nguwasani dheweke.

Lan Kain ngandika marang Abel, sadulure, Ayo kita lunga menyang dhataran. Lan kedaden nalika wong-wong mau ana ing dhataran, Kain tangi nyerang Abel, sadulure, lan matèni dheweke. Lan Gusti Allah ngandika marang Kain, Ing ngendi Abel sedulurmu? Lan dheweke ngandika, Aku ora ngerti. Apa aku panjaga sedulurku? Lan Gusti Allah ngandika, Apa sing wis koklakoni? Swarane getihing sedulurmu njerit marang Aku saka lemah. Lan saiki kowe dikutuk saka bumi kang wis mbukak cangkeme kanggo nampa getihing sadulurmu saka tanganmu. Nalika makarya ing lemah, lan ora bakal nambah kekuatane kanggo menehi marang kowe, kowe bakal ngeluh lan gumeter ana ing ndhuwur lemah. Lan Kain ngandika marang Gusti Allah, Sebabku luwih gedhe tinimbang bisa diapura. Yen kowe ngusir aku dina iki saka ngarsaning bumi, lan saka ngarsamu aku

bakal ndhelik, lan aku bakal ngeluh lan gumeter ing bumi, lan saben wong sing nemokake aku bakal mateni aku. Lan Gusti Allah ngandika marang dhèwèké, Ora mangkono, sapa waé sing matèni Kain, pitu bakal dibalas nglumpuhké. Lan Gusti Allah ndadèkaké tandha marang Kain, supaya ora matèni dhèwèké kabèh wong sing nemokké dhèwèké. Kain banjur metu saka ngarsaning Gusti Allah, lan manggon ing tanah Naid, ngelawan Eden.

Lan Kain ngerti garwane, lan sawise ngandhut dheweke nglairake Enokh. Lan dheweke mbangun kutha, lan dheweke menehi jeneng kutha mau miturut jenenge putrane, Enokh. Kedadéyan dening marang Enokh Gaidad, lan Gaidad nglairakké Mahalalel, lan Mahalalel nglairakké Metusélah, lan Metusélah nglairakké Lamekh.

Lan Lamekh njupuk loro garwa kanggo dhéwé, sing siji jenengé Ada, lan sing kapindho jenengé Sela. Lan Ada nglairake Jobel, iki dadi bapakne wong-wong sing manggon ing tarub lan ngingu kewan. Lan jenengé seduluré yaiku Jubal, iki wong kang wis nuduhaké psalteri lan kecapi. Sella uga nglairake Tubal, lan dheweke dadi tukang palu, tukang pandhe tembaga lan wesi. Adhine Tubal yaiku Noema. Lamech ngandika dhateng para garwanipun piyambak, Adah lan Sella, Mirengna swarakula, para garwa Lamech, tampi pirengna tembung-tembungkula, awit kula sampun mateni priya jalaran tatukula, lan nom-noman jalaran larakula. Sing pitung kali wis dibalas saka Kain, nanging saka Lamekh pitung puluh kali pitu.

Adam ngerti Hawa garwane, lan sawise ngandhut dheweke lair anak lanang, lan dijenengi Seth, ngandika, Gusti Allah wis menehi aku turunan liyane kanggo ngganti Habel, sing dipateni dening Kain. Lan marang Seth wis lair anak lanang, banjur dheweke menehi jeneng Enos, wong iki wiwit nyebut jeneng Pangeran Allah.

5

Iki kitab keturunané manungsa. Ing dina nalika Gusti Allah nggawé Adam, miturut gambaran Allah, Panjenengané nggawé dheweke. Lanang lan wadon Panjenengané nggawé wong-wong mau, lan Panjenengané mberkahi wong-wong mau, lan Panjenengané maringi jeneng marang dhèwèké Adam, ing dina nalika Panjenengané nggawé wong-wong mau. Adam urip telung puluh lan rong atus taun, lan nglairake miturut wujude dheweke, lan miturut gambare dheweke, lan menehi jeneng marang putrane, Seth. Dadi dina-dinané Adam kang urip sawisé nglairakké Seth yaiku pitung atus taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan dadi kabèhing dina Adam kang urip telung puluh lan sangang atus taun, lan mati. Seth urip limang atus taun lan nglairake Enos. Lan Seth urip sawisé nglairakké Enos, pitung atus pitung taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Seth dadi sangang atus rolas taun, lan dhèwèké mati. Lan Enos urip sangang puluh satus taun, lan nglairake Kainan. Lan Enos urip sawisé nglairakké Kainan, pitung atus limalas taun, lan nglairakké anak

lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Enos dadi limang taun sangang atus, lan dhèwèké mati. Lan Kainan urip satus pitung puluh taun, lan nglairake Mahalalel. Lan Kainan urip sawisé anakké Mahalalel, pitung atus patang puluh taun, lan anakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Kainan dadi sangang atus sepuluh taun, banjur dhèwèké mati.

Lan Mahalalel urip sewidak lima lan satus taun, lan peputra Jared. Lan Mahalalel urip sawisé nglairakké Jared, telung puluh lan pitung atus taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Maleleel dadi wolung atus sangang puluh lima taun, banjur panjenenganipun seda. Lan Jared urip rong atus sewidak loro taun, lan nglairake Enokh. Lan Jared urip wolung atus taun sawisé nglairakké Enokh, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan sedaya dintenipun Jared dados kalih dasa nem puluh lan sangang atus taun, lajeng panjenenganipun pejah. Lan Enoch urip sewidak lima lan satus taun, lan nglairake Methuselah. Enoch nyenengake Gusti Allah sawisé nglairakké Metusala, rong atus taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan dadi kabèh dina-dinané Enoch, lima lan sewidak lan telung atus taun. Lan Enoch nyenengake Gusti Allah, lan ora ditemokake maneh, amarga Gusti Allah wis mindhahake dheweke. Lan Metusalah urip satus sewidak pitu taun, lan nglairake Lamekh. Lan Metusalah urip sawisé nglairakké Lamekh, rong atus wolung dasa taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Metusala kang diurip, sangang atus sewidak sanga taun, lan pejah. Lan Lamech urip wolung puluh wolung taun lan satus taun, lan peputra anak

lanang. Lan dhèwèké maringi jeneng Nuh, ngandika, Iki bakal maringi kita istirahat saka karya-karya kita, lan saka kasusahan-kasusahan tangané kita, lan saka bumi kang wis diipat-ipati déning Gusti Allah. Lan Lamech urip sawisé nglairakké Nuh, limang atus sewidak lima taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Lamekh dadi pitung atus sèket telu taun, lan dhèwèké mati. Lan Nuh umure limang atus taun, lan dhèwèké anduwe anak lanang telu, yaiku Sem, Ham, lan Yafet.

6

Lan kedadean nalika wong-wong wiwit dadi akeh ing bumi, lan anak-anak wadon lair kanggo wong-wong mau. Sawisé para putra Gusti Allah weruh para putri manungsa, amarga padha ayu, banjur njupuk garwa kanggo awake dhewe saka kabeh kang padha dipilih. Lan Gusti Allah ngandika, Roh Kula ora bakal tetep ing wong-wong iki salawasé, amarga wong-wong iku mung daging, nanging umur wong-wong iku bakal satus rong puluh taun. Para raksasa wis ana ing bumi ing jaman semana, lan uga sawisé iku, nalika para putra Gusti Allah mlebu marang para putri manungsa lan nglairakké anak kanggo wong-wong mau, wong-wong iku dadi para raksasa saka jaman kuna, para manungsa sing kondhang.

Gusti Allah ningali, amarga piala saka tiyang ing bumi wis dipun tambahi, lan saben wong mikir ing manahipun kanthi tlaten

babagan piala kabeh dinane. Lan Gusti Allah mikir, bilih Panjenenganipun sampun ndamel manungsa wonten ing sanginggiling bumi, lan Panjenenganipun mikir babagan punika. Lan ngandika Gusti Allah, Aku bakal ngilangake manungsa kang wis Dakgawé saka rai bumi, saka manungsa nganti kéwan, lan saka barang kang nyusup nganti manuk ing langit, amarga Aku getun wis nggawé wong-wong mau.

Noah nanging pikantuk sih-rahmat ing ngarsanipun Gusti Allah. Iki turunan Nuh. Nuh wong kang adil lan sampurna ing generasine, lan dheweke nyenengake Gusti Allah. Nuh nuwuhake telung putra, yaiku Sem, Ham, lan Yafet. Bumi wis rusak ing ngarsané Gusti Allah, lan bumi kebak ketidakadilan. Lan Pangeran Allah ningali bumi, lan bumi punika sampun rusak, amargi kabeh titah gesang sampun ngrusak lampahipun piyambak wonten ing bumi. Lan ngandika Pangeran ingkang Gusti Allah dhateng Nuh, Wektu sedaya manungsa sampun dumugi ing ngarsanipun kula, amargi bumi keplenggah kaadilan saking tiyang-tiyang punika, lan punika kula badhe numpes tiyang-tiyang punika lan bumi.

Mula gawéa prau kanggo awakmu dhéwé saka kayu segi-papat, awakmu bakal nggawé kamar-kamar ing prau kasebut, lan awakmu bakal nutupi nganggo ter ing njero lan ing njaba nganggo ter. Lan mangkono kowe bakal nggawe prau, telung atus hasta dawane prau, lan sèket hasta jembarne, lan telung puluh hasta dhuwure. Sampeyan bakal nggawe prau kanthi nglumpukake, lan sampeyan bakal ngrampungake iku nganti

sak hasta saka ndhuwur. Lawang prau sampeyan bakal nggawe ing sisih, lan sampeyan bakal nggawe iku karo tingkat ngisor, tingkat loro, lan tingkat telu. Aku, lah, bakal nggawa banjir banyu ing bumi kanggo ngrusak kabèh makluk kang ana napas urip ing ngisor langit, lan sakabehing kang ana ing bumi bakal mati.

Lan Aku bakal netepake prajanjian-Ku karo kowe. Kowe bakal mlebu menyang prau, kowe lan anak-anak lanang kowe, lan garwa kowe, lan garwa-garwa saka anak-anak lanang kowe bebarengan karo kowe. Lan saka kabèh kéwan piara, lan saka kabèh barang kang nyusup, lan saka kabèh kéwan galak, lan saka kabèh daging, loro-loro saka kabèh kowé kudu nggawa mlebu menyang prau, supaya bisa kowé uripi bebarengan karo awaké dhéwé, lanang lan wadon. Saka kabèh manuk miturut jinisé, lan saka kabèh kewan miturut jinisé, lan saka kabèh kewan sing nyusup ing bumi miturut jinisé, loro-loro saka kabèh bakal mlebu menyang kowé kanggo dipakani bebarengan karo kowé, lanang lan wadon. Sampeyan nanging kudu njupuk kanggo awakmu dhewe saka kabeh panganan sing bakal sampeyan pangan, lan kudu nglumpukake menyang awakmu dhewe, lan iku bakal dadi panganan kanggo sampeyan lan kanggo wong-wong mau. Lan Nuh nindakake kabèh kaya kang wis dhawuhake marang dhèwèké déning Gusti Allah, mangkono dhèwèké nindakake.

7

Lan Gusti Allah ngandika marang Nuh, Mlebua sampeyan lan kabeh kulawarga sampeyan menyang prau, amarga Aku weruh sampeyan minangka wong sing adil ing ngarsaKu ing generasi iki. Saka kéwan sing resik, lebokna menyang kowe pitu-pitu lanang lan wadon, nanging saka kéwan sing ora resik, loro-loro lanang lan wadon. Lan saka manuk-manuk ing langit sing resik pitu-pitu lanang lan wadon, lan saka kabèh manuk-manuk sing ora resik loro-loro lanang lan wadon, kanggo miara wiji ing kabèh bumi. Isih pitung dina maneh, Aku bakal nggawa udan ing bumi, patang puluh dina lan patang puluh wengi, lan Aku bakal mbusak kabeh makhluk urip sing wis Aku gawe saka pasuryan kabeh bumi. Lan Nuh nindakake kabèh, kaya kang wis dhawuhake marang dhèwèké Gusti Allah. Nuh wis umur nem atus taun, lan banjir banyu dumadi ing bumi. Nuh mlebu lan para putrane, lan garwane, lan para garwa saka putrane bebarengan karo dheweke menyang prau, amarga banyu banjir. Lan saka manuk-manuk kang resik, lan saka manuk-manuk kang ora resik, lan saka kewan-kewan kang resik, lan saka kewan-kewan kang ora resik, lan saka kabèh kéwan kang nyusup ing bumi, Loro-loro padha mlebu marang Nuh menyang prau, lanang lan wadon, kaya kang wis dhawuhake Gusti Allah marang Nuh. Lan kedadean sawise pitung dina, banjir bandang teka ing bumi. Ing taun kaping nem atus ing uripe Nuh, ing wulan kaping kalih, tanggal kaping pitulas, ing dina iku kabeh sumber saka jurang jero padha mbledhos, lan lawang-lawang banyu saka langit padha dibukak. Lan kadadeyan udan ing ndhuwur bumi patang puluh dina lan patang puluh bengi. Ing dina iki mlebu Nuh, Sem, Ham, Yafet, para putrane Nuh, lan

garwane Nuh, lan telung garwa saka para putrane karo panjenengané, menyang prau. Lan kabèh kéwan galak miturut jinisé, lan kabèh kéwan ternakan miturut jinisé, lan saben kéwan sing nyusup sing obah ing ndhuwur bumi miturut jinisé, lan saben manuk miturut jinisé, Padha mlebu marang Nuh menyang prau, loro-loro lanang lan wadon saka kabèh daging kang ana napas urip. Lan sing padha mlebu lanang lan wadon saka kabèh daging wis mlebu, kaya sing wis dhawuhake Gusti Allah marang Nuh, lan Pangeran Gusti Allah nutup prau kuwi saka njaba.

Lan kadadeyan banjir patang puluh dina lan patang puluh wengi ing sandhuwure bumi, lan banyu nambah, lan ngangkat prau, lan prau kasebut diangkat saka bumi. Lan banyu nguwasani, lan tambah akeh banget ing bumi, lan prau kasebut ngambang ing ndhuwur banyu. Banyu punika nguwasani banget sanget ing ndhuwur bumi, lan nutupi kabeh gunung-gunung dhuwur kang ana ing ngisor langit. Limalas hasta ing dhuwur munggah banyune, lan nutupi kabeh gunung-gunung sing dhuwur. Lan mati kabèh mahluk urip kang obah ing bumi, manuk-manuk, kewan-kewan, kewan galak, lan kabèh kewan kang nyusup obah ing bumi, lan kabèh manungsa. Lan kabèh sing nduwèni ambegan urip, lan kabèh sing ana ing dharatan garing, padha mati. Lan Gusti Allah ngilangake kabèh makhluk urip sing ana ing pasuryan bumi, wiwit saka manungsa nganti kéwan, uga barang kang nyusup, lan manuk ing swarga, kabèh padha diilangake saka bumi. Mung Nabi Nuh piyambak lan wong-wong sing ana bareng karo dhèwèké ing prau sing

katinggal. Lan banyu kasuwur ing ndhuwur bumi satus sèket dina.

8

Lan Gusti Allah ngéling marang Nuh, lan kabèh kéwan galak, lan kabèh kéwan peternakan, lan kabèh manuk, lan kabèh kéwan sing nyusup-nyusup, sapirang-pirang sing ana bareng karo dhèwèké ing prau, lan Gusti Allah nggawa angin ing bumi, lan banyuné mandheg. Lan sumber-sumber saka jurang ditutupi, lan gerbang-gerbang banyu saka langit, lan udan saka langit ditahan. Lan banyu wis suda lumaku saka bumi, lan banyu wis saya suda sawisé satus sèket dina. Lan prau ageng kasebut mandheg ing sasi kapitu, dina kaping pitulas sasi kasebut, ing dhuwur gunung-gunung Ararat. Banyu kasebut saya suda nganti tekan wulan kaping sepuluh. Lan ing wulan kaping sepuluh, ing dina pisanan saka wulan kasebut, katon pucuk-pucuk gunung. Lan kedadean sawisé patang puluh dina, Nuh mbukak jendela saka prau kang wis digawé. Lan dhèwèké ngirim gagak, lan sawisé metu, gagak kuwi ora bali nganti banyuné garing saka bumi. Lan dhèwèké ngirim manuk dara merpati sawisé dhèwèké, kanggo ndeleng yèn banyu wis suda saka bumi. Lan amarga manuk dara ora nemokake panggonan kanggo ngaso sikilé, banjur bali marang dhèwèké menyang prau, jalaran banyu isih ana ing salumahing bumi kabèh, lan dhèwèké ngulungaké tangané njupuk manuk mau, lan nggawa mlebu manuk mau marang awaké dhéwé menyang prau. Lan

sawise ngenteni pitung dina liyane, dheweke maneh ngirim manuk dara metu saka prau. Lan manuk dara bali marang dhèwèké ing wayah soré, lan nggawa godhong wit zaitun ing cangkeme, lan Nuh ngerti yèn banyu wis surut saka bumi. Lan sawisé ngenteni pitung dina liyané manèh, dhèwèké ngirim metu manuk dara mau, lan manuk dara mau ora bali marang dhèwèké manèh. Lan kedadean ing taun kaping nem atus siji ing uripe Nuh, ing sasi kapisan, tanggal siji ing sasi kasebut, banyu wis surut saka bumi. Lan Nuh mbukak atap prau kang digawe, lan weruh yen banyu wis surut saka lumahing bumi. Ing sasi kapindho, bumi wis garing, ing dina kaping pitu likur saka sasi kasebut.

Lan ngandika Pangeran ingkang Gusti Allah dhateng Nuh, ngandika, Metu saka prau, kowe lan garwamu, lan anak-anakmu lanang, lan garwa-garwané anak-anakmu lanang bebarengan karo kowe, Lan kabèh kéwan galak sing akèh-akèhé ana karo kowé, lan kabèh mahluk urip saka manuk nganti kéwan ternakan, lan kabèh kéwan sing nyusup sing obah ing bumi, ugokna karo awakmu dhéwé. Lan tambaha lan akèha ing bumi. Lan Nuh metu, lan garwané, lan anak-anaké lanang, lan garwa-garwané anak-anaké lanang karo dhèwèké, Lan kabèh kéwan galak, lan kabèh kéwan ternakan, lan saben manuk, lan saben kéwan sing nyusup sing obah ing ndhuwur bumi miturut jinisé dhéwé-dhéwé, padha metu saka prau gedhé.

Lan Nuh wangun pawestren dhateng Gusti, lan jupuk saking sedaya kewan ingkang resik, lan saking sedaya manuk ingkang

resik, lan aturaken kurban obong wonten ing pawestren. Lan Gusti Allah ngambu arum saka wangi. Lan Gusti Allah ngandika sawise mikir, Aku ora bakal nambahi maneh ngipat-ipati bumi amarga saka karyane manungsa, amarga pikirane manungsa wiwit cilik wis condong marang piala, mula Aku ora bakal nambahi maneh numpes kabeh makhluk urip, kaya sing wis Aku lakoni. Kabèh dina ing bumi, wiji lan panen, adhem lan panas, mangsa panas lan mangsa semi, rina lan wengi, ora bakal mandheg.

9

Lan Gusti Allah mberkahi Nuh, lan para putranipun, lan ngandika dhateng panjenenganipun, Tambaha lan akèha, lan isèkna bumi, lan kuwaosana. Lan gumeter, lan wedi sampeyan, bakal ana ing kabeh kewan buas ing bumi, ing kabeh manuk ing langit, lan ing kabeh sing obah ing bumi, lan ing kabeh iwak ing segara, dening tangan marang sampeyan Aku wis maringi. Lan saben kewan sing nyusup lan urip, kanggo kowe bakal dadi pangan, kaya sayuran suket aku wis maringi kowe kabeh. Kajaba daging kang isih ana getih jiwane, aja sampeyan mangan. Lan amarga getih panjenengan saka jiwa-jiwa panjenengan, saka tangan kabèh kewan galak aku bakal nuntut iku, lan saka tangan manungsa sedulur, aku bakal nuntut jiwa saka manungsa. Wong sing ngetokaké getih manungsa, ngganti getih dhèwèké bakal ditokakaké, amarga ing gambar Gusti Allah Aku nggawé manungsa. Nanging kowe, tambaha lan akèha,

isèna bumi, lan kuwasakna.

Lan Gusti Allah ngandika marang Nuh lan marang anak-anak lanange, karo dheweke ngandika, Lan katingal, Aku netepake prajanjiKu marang kowe lan marang turunanmu sing karo kowe. Lan kabèh jiwa sing urip karo sampeyan, saka manuk, lan saka kewan, lan kabèh kéwan galak ing bumi, sapirang-pirang ana karo sampeyan saka kabèh sing wis metu saka prau. Lan Ingsun bakal netepake prajanjian Kula marang kowe, lan ora bakal mati maneh kabeh titah saka banyu banjir, lan ora bakal ana maneh banjir banyu kanggo ngrusak kabeh bumi. Lan ngandika Gusti Allah marang Nuh, Punika tandha saka prajanjian ingkang Kula paringaken ing antawisipun Kula lan panjenengan, lan ing antawisipun sedaya jiwa gesang ingkang wonten kaliyan panjenengan, dhateng turun-tumurun langgeng. Busur panahku tak damel ing méga, lan bakal dadi tandha prajanjian antawis aku lan bumi. Lan bakal kelakon nalika aku nglumpukake mega ing bumi, busur panah bakal katon ing mega. Lan aku bakal kelingan marang prajanjianku, kang ana ing antarane aku lan kowe, lan ing antarane kabeh jiwa kang urip ing kabeh daging, lan ora bakal ana maneh banyu dadi banjir, supaya numpes kabeh daging. Lan busur panahku bakal ana ing mega, lan aku bakal ndeleng kanggo mengeti prajanjian langgeng antarane aku lan bumi, lan antarane jiwa urip ing kabèh daging kang ana ing bumi. Lan Gusti Allah ngandika marang Nuh, Iki pratandha saka paseksen, kang wis Daksengkuyung ing antarane Ingsun, lan ing antarane kabèh titah kang ana ing bumi.

Ana putra-putranipun Nuh, ingkang sampun medal saking prau, inggih punika Sem, Ham, Yafet. Ham punika bapakipun Kanaan. Telu iki anak-anake Nuh, saka wong-wong iki kabèh manungsa kasebar ing saindhenging bumi. Lan Nuh wiwit dadi petani ing bumi, lan nandur kebon anggur. Lan dheweke ngombe anggur, lan dadi mabuk, lan dheweke wuda ing omahe. Lan Ham, ramane Kanaan, weruh wudane ramane dhewe, banjur metu nglapurake marang sedulur-sedulure loro sing ana ing njaba. Sem karo Yafet banjur njupuk kain, diselehake ing punggung wong loro mau, lan padha mlaku mundur, banjur nutupi awake bapake sing wuda, lan pasuryane padha mundur, mula awake bapake sing wuda ora padha deleng. Nuh tangi saka anggur, lan ngerti apa sing wis ditindakake marang dheweke dening putrane sing ragil. Lan ngandika, Kinutuk Kanaan abdi, bakal dadi abdi marang sedulur-seduluré. Lan ngandika, Rahayu Gusti Allah kang Sem, lan Kanaan bakal dadi abdi dheweke. Muga Gusti Allah nggedhekake Yafet, lan muga dheweke manggon ing omah-omahé Sem, lan muga Kanan dadi abdine.

Nuh urip sawise banjir telung atus sèket taun. Lan kabèh dinané Nuh dadi sangang atus sèket taun, lan panjenenganipun pejah.

10

Iki turunan saka anak-anake Nuh, yaiku Sem, Ham, Yafet, lan sawise banjir gedhe, wong-wong mau wis duwe anak-anak.

Putra-putra Japheth: Gomer, Magog, Madai, Javan, Elisha, Tubal, Meshech, lan Tiras. Lan anak-anake Gomer, Ashkenaz, lan Riphath, lan Togarmah. Lan anak-anake Jovan, yaiku Elisha, lan Tarshish, Kittim, Rodanim. Saka wong-wong iki dipisahake pulo-pulo saka bangsa-bangsa ing bumi dhéwé-dhéwé, saben miturut basané ing suku-suku dhéwé-dhéwé, lan ing bangsa-bangsa dhéwé-dhéwé.

Putra-putranipun Ham, inggih punika Kus, lan Mesraim, Pud, lan Kanaan. Putra-putra Cush yaiku Sheba, Havilah, Sabatha, Raamah, lan Sabathaka. Dene putra-putra Raamah yaiku Sheba lan Dedan. Cush nglairake Nimrod; dhèwèké wiwit dadi raksasa ing bumi. Iki ana raksasa pamburu ing ngarsané Gusti Allah, mula wong-wong bakal ngomong, Kaya Nimrod, raksasa pamburu ing ngarsané Gusti. Lan kedadean wiwitan saka karajaan dheweke yaiku Babilon, lan Orekh, lan Arkhad, lan Khalanne, ing tanah Senaar. Saka bumi kono metu Assyria, lan mbangun Niniwe, lan kutha Rooboth, lan Calah. lan Dasah ing antarane Niniwe lan Kalah, iki kutha gedhe. Lan Mesraim nglairake wong Ludim, lan wong Naphtali, lan wong Enemetim, lan wong Labim, lan wong Pathrusim, lan wong Casluhim, saka ngendi metu wong Philistines, lan wong Caphtorim. Canaan nganakake Sidon minangka anak pambarep, lan Hittite, lan wong Yebusi, lan wong Amori, lan wong Girgasi, lan sing Hivite, lan sing Aroukaion, lan sing Asennaion. Lan wong Aradian, lan wong Samaria, lan wong Amathi. Lan sawisé iki, suku-suku wong Kanaan padha kasebar. Lan dadi wates-watesé wong Kanaan saka Sidon nganti tekan Gerar lan Gaza, nganti tekan

Sodom lan Gomorah, Admah lan Zeboim nganti tekan Lasha. Punika putra-putra Ham, wonten ing suku-suku piyambakipun, miturut basa-basa piyambakipun, wonten ing tanah-tanah piyambakipun, lan wonten ing bangsa-bangsa piyambakipun.

Lan marang Shem uga lair anak, dhèwèké bapakné kabèh anak-anak Eber, seduluré Jafet sing luwih tuwa. Anak-anak Shem: Elam, lan Assyria, lan Arphaxad, lan Lud, lan Aram, lan Cainan. Lan putra-putra Aram: Uz, lan Ul, lan Gater, lan Meshech. Lan Arphaxad anake Kainan, lan Kainan anake Sala, Sala dene anake Eber. Dhumateng Eber dipun lair kalih putra, ingkang satunggal jenengipun Phaleg, amargi ing jaman panjenenganipun bumi dipun perang, lan sadherekipun jenengipun Joktan. Joktan begot Elmodad, Saleth, Sarmoth, lan Jerach, lan Hadoram, lan Abimael, lan Diklah, lan Obal, lan Abimael, lan Saba, Lan Ofir, lan Euilah, lan Jobab, kabèh iki putra-putranipun Joktan. Lan panggonan manggone wong-wong mau ana saka Masse nganti tekan Gunung Saphera ing sisih wetan. Punika putra-putra Sem, wonten ing suku-suku piyambakipun, miturut basa-basa piyambakipun, wonten ing tanah-tanah piyambakipun, lan wonten ing bangsa-bangsa piyambakipun. Iki suku-suku putrane Nuh miturut turun-temuruné, miturut bangsa-bangsané, saka wong-wong iki kasebar pulo-pulo saka bangsa-bangsa ing bumi sawisé banjir gedhé.

11

Lan kabèh bumi nganggo basa siji, lan swara siji kanggo kabèh. Lan kedadean nalika wong-wong mau obah saka wétan, padha nemokake dhataran ing tanah Senaar, lan padha manggon ing kono. Lan ngandika manungsa marang tanggane, Ayo kita nggawe bata, lan kita obong nganggo geni. Lan dadi kanggo wong-wong mau bata dadi watu, lan aspal dadi lempung kanggo wong-wong mau. Lan padha ngandika, Ayo mbangun kanggo awakné dhéwé kutha lan menara, sing sirahe tekan nganti swarga, lan nggawé jeneng kanggo awakné dhéwé, sadurungé kita kababar ing salumahing bumi kabèh. Lan Gusti mudhun kanggo ndeleng kutha lan menara kang dibangun dening para putra manungsa. Lan ngandika Gusti, Lah, bangsa siji lan basa siji kabèh wong, lan iki wiwit ditindakake, lan saiki ora bakal gagal saka wong-wong mau kabèh perkara sing bakal diupayakake. Ayo, lan sawise mudhun, ayo kita gawe bingung basané wong-wong mau ing kono, supaya saben wong ora krungu swarané tanggané. Lan Pangeran mbuyarake wong-wong mau saka ing kono menyang sakiwa tengening bumi kabèh, lan padha mandheg mbangun kutha lan menara. Jalaran punika dipun wastani asmanipun Kekacauan, amargi ing ngriku Gusti Allah mbingungaken lambenipun sedaya bumi, lan saking ngriku Gusti Allah nyebaraken wong-wong punika wonten ing pasuryanipun sedaya bumi.

Lan iki generasi-generasine Shem, lan Shem ana umur satus taun, nalika nglairake Arphaxad, taun kapindho sawise banjir. Lan Sem urip, sawisé nglairakké Arfaksad, limang atus taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan banjur mati. Lan

Arphaxad urip satus telung puluh lima taun, lan nglairake Kainan. Lan Arphaxad urip, sawisé nglairakè Cainan, patang atus taun, lan nglairakè anak lanang lan anak wadon, banjur mati. Lan Cainan urip satus telung puluh taun, lan nglairakè Sala, lan Cainan urip, sawisé nglairakè Sala, telung atus telung puluh taun, lan nglairakè anak lanang lan anak wadon, banjur mati. Lan Sala urip satus telung puluh taun, lan nglairake Eber. Lan Sala urip sawisé anakké Eber, telung atus telung puluh taun, lan dhèwèké anakké anak lanang lan anak wadon, lan banjur mati. Lan Eber urip satus telung puluh papat taun, lan nglairake Peleg. Lan Eber urip sawisé anakké Phaleg, rong atus pitung puluh taun, lan anakké anak lanang lan anak wadon, banjur mati. Lan Phaleg urip telung puluh lan satus taun, lan nglairake Ragau. Lan Phaleg urip sawisé anakké Ragau, sanga lan rong atus taun, lan anakké anak lanang lan anak wadon, lan banjur mati. Lan Ragau urip satus telung puluh loro taun, lan nglairake Serukh. Lan Ragau urip, sawisé nglairakké Serukh, rong atus pitung taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Serukh urip satus telung puluh taun, lan nglairake Nahor. Lan Serukh urip sawisé anakké Nakhor, rong atus taun, lan anakké anak lanang lan anak wadon, lan banjur mati. Lan Nahor urip satus pitung puluh sanga taun, lan nglairake Terah. Lan Nahor urip, sawisé nglairakké Terah, satus selawe lima taun, lan anakké lanang lan wadon, lan banjur mati. Lan Terah urip pitung puluh taun, lan nglairake Abram, lan Nahor, lan Haran.

Iki turunan Terah: Terah nglairake Abram, Nahor, lan Haran, lan

Haran nglairake Lot. Lan Haran mati sadurungé Terah bapakné dhéwé ing tanah panggonan dhèwèké lair, ing tanah wong Kasdim. Lan Abram lan Nahor njupuk garwa kanggo awakipun piyambak, jeneng garwane Abram yaiku Sara, lan jeneng garwane Nahor yaiku Melka, putri Haran, lan bapak Melka, lan bapak Iskah. Lan Sarai iku mandul, lan ora nglairake anak. Terah njupuk Abram putrane, lan Lot putra Haran, putu lanange, lan Sarah mantune, garwane Abram putrane, banjur nggawa wong-wong mau metu saka tanah wong Kasdim, arep menyang tanah Kanaan, nanging padha tekan Haran, lan manggon ing kono. Lan kabèh dinané Terah ing tanah Haran dadi rong atus lima taun, lan Terah mati ing Haran.

12

Lan Gusti ngandika marang Abram, Metua saka bumikowe, lan saka kerabatmu, lan saka omahing bapakmu, lan mrenea menyang bumi sing bakal Daksabdakake marangmu. Lan Aku bakal nggawe kowé dadi bangsa gedhé, lan Aku bakal mberkahi kowé, lan Aku bakal nggedhékaké jenengmu, lan kowé bakal diberkahi. Lan Aku bakal mberkahi wong-wong sing mberkahi kowe, lan wong-wong sing ngipat-ipati kowe bakal Aku ipat-ipati, lan kabèh suku-suku ing bumi bakal diberkahi liwat kowe. Lan Abram lunga, kaya kang wis dikandhakake Gusti marang dhèwèké, lan Lot melu lunga karo dhèwèké. Abram umure pitung puluh lima taun nalika medal saka Haran. Lan Abram njupuk Sarah garwane, lan Lot putrane sedulure, lan kabeh

barang-barange sing wis padha entuk, lan kabeh jiwa sing wis padha entuk saka Haran, banjur padha metu mlaku menyang tanah Kanaan. Lan Abram lumampah liwat tanah nganti tekan panggonan Sikhem, ing wit oak sing dhuwur, nanging wong Kanaan nalika manggon ing tanah kuwi. Lan Gusti katon marang Abram, lan ngandika marang dheweke, Marang turunanmu bakal Daksungi tanah iki. Lan Abram mbangun misbyah ing kono kanggo Gusti sing wis katon marang dheweke. Lan mangkat saka ing kono menyang gunung ing sisih wétan Betel, lan dhèwèké ndegaké tarubé ing kono, Betel ana ing sisih kulon lan Angai ana ing sisih wétan, lan dhèwèké mbangun misbyah ing kono kanggo Pangeran, lan dhèwèké nyembah marang jenengé Pangeran. Lan Abram lunga, lan sawise mlaku dheweke kemah ing ara-ara samun.

Lan ana paceklik ing bumi, lan Abram mudhun menyang Mesir kanggo manggon ing kono, amarga paceklik kuwi abot banget ing bumi. Kedadean nalika Abram nyedhaki mlebu menyang Mesir, Abram ngandika marang Sarai garwane, Aku ngerti yen kowe garwa sing ayu pasuryane. Bakal dadi mula, yen wong-wong Mesir ndeleng kowe, bakal ngomong yen dheweke iku bojone, lan bakal mateni aku, nanging kowe bakal diuripi. Aku ngomong mulane, yèn aku iki sedulur wedoke dheweke, supaya bakal apik marang aku amarga kowe, lan jiwa kula bakal urip amarga kowe. Kedadean nalika Abram mlebu menyang Mesir, wong-wong Mesir weruh garwane, amarga dheweke ayu banget. Lan para panguwasa Firaun ndeleng dheweke, banjur muji dheweke marang Firaun, lan nggawa dheweke mlebu menyang

omahe Firaun. Lan marang Abram, padha nglakoni kanthi apik amarga dheweke, lan dheweke oleh wedhus, pedhet, kuldi, abdi, abdi wadon, bagal, lan unta. Lan Gusti Allah nyiksa Firaun kanthi pageblug gedhe lan ala, uga kulawargane, jalaran Sarai garwane Abram. Firaun nimbali Abram, banjur ngandika, Apa iki sing kowe lakoni marang aku, amarga kowe ora ngaturake marang aku yen dheweke iku bojomu? Kenapa kowe ngomong yen dheweke adhiku; lan aku njupuk dheweke dadi bojoku, lan saiki lah bojoku ana ing ngarepmu, jupukna banjur lunga. Lan Firaun dhawuh marang wong-wong lanang babagan Abram supaya ngeterake dheweke lunga, lan bojone, lan kabeh sing diduweni.

13

Abram munggah saka Mesir, dheweke lan garwane, lan kabeh barang-barange, lan Lot melu karo dheweke, menyang ara-ara samun. Abram pancen sugih banget, duwe kewan, perak, lan emas. Lan dheweke lunga saka ngendi dheweke teka menyang ara-ara samono nganti tekan Betel, nganti tekan panggonan kono sing biyen ana tarube, ing antarane Betel lan Angai, menyang panggonan altar, kang wis digawe ing kono wiwitane, lan Abram nyebut asma Gusti Allah ing kono. Lan Lot sing mlaku bebarengan karo Abram duwé wedhus, lan sapi, lan tarub. Lan bumi ora bisa nampung wong-wong mau kanggo manggon bebarengan, amarga bandha duweke wong-wong mau akeh banget, lan bumi ora bisa nampung wong-wong mau

kanggo manggon bebarengan. Lan kedadean perang ana ing tengahing para pangon ternake Abram, lan ana ing tengahing para pangon ternake Lot, dene wong Kanaan lan wong Feris nalika iku padha manggon ing tanah kuwi. Abram ngandika marang Lot, Aja nganti ana perang antarane aku lan kowe, lan antarane para pangonku lan para pangonmu, amarga kita iki sadulur. Apa ora kabeh tanah iki ana ing ngarepe? Pisahana awakmu saka aku. Yen kowe menyang kiwa, aku menyang tengen, nanging yen kowe menyang tengen, aku menyang kiwa. Lan Lot wis ngangkat mripate, weruh kabèh wilayah sakiwa tengené kali Jordan, amarga kabèh disiram banyu, sadurungé Gusti Allah ngrusak Sodom lan Gomorah, kaya swarga kang Gusti Allah, lan kaya lemah Mesir, nganti tekan Zoar. Lan Lot milih kanggo dhéwé kabèh wilayah saubengé Kali Yordhan, lan Lot mangkat saka wétan, lan padha pisah, saben wong saka sadulure. Abram manggon ing tanah Kanaan, dene Lot manggon ing kutha ing wilayah sakiwa-tengene, lan masang kémahé ing Sodom. Wong-wong ing Sodom iku ala lan dosa banget ing ngarsané Gusti Allah. Nanging Gusti Allah ngandika marang Abram sawisé pisahané karo Lot, Angkata mripatmu, lan delengna saka panggonan sing saiki kokwenehana menyang lor lan kidul lan wetan lan segara. Amarga kabèh lemah sing kokdeleng iki, bakal dak paringaké marang kowe lan marang turunanmu nganti ing salawas-lawasé. Lan Aku bakal nggawé wijimu kaya wedhi ing bumi. Yèn ana wong sing bisa ngétung wedhi ing bumi, mangka wijimu uga bakal kaétung. Tangi lan liwata tanah iku nganti dawane lan jembarne, amarga marang kowe bakal tak paringake lan marang turunanmu nganti

salawas-lawase. Lan sawisé ngalihaken kemahipun, Abram rawuh lan manggèn wonten ing sangandhaping wit oak ing Mamre, ingkang wontên ing Khebron, lan piyambakipun mbangun papan pasembahan ing ngriku kangge Gusti.

14

Kedadean ing jaman kratoné Amarphal raja Senar, lan Ariokh raja Elasar, Khodologomor raja Elam, lan Thargal raja bangsa-bangsa, Padha nggawe perang karo Balla raja Sodom, lan karo Barsa raja Gomorah, lan karo Sennaar raja Adama, lan karo Symobor raja Zeboiim, lan raja Balak, iki iku Zoar. Kabèh wong iki padha sarujuk ing Jurang Asin, yaiku Segara Uyah. Rolas taun dheweke padha ngabdi marang Khedorlaomer, nanging ing taun kaping telulas padha mbalela. Ing taun kaping patbelas, Khedorlaomer lan para raja sing melu dheweke teka, banjur padha numpes para raksasa sing ana ing Ashtaroth lan Karnaim, uga bangsa-bangsa kuwat sing bebarengan karo wong-wong mau, lan para wong Ommaea sing ana ing kutha Saue. Lan wong Horit sing ana ing gunung-gunung Seir, nganti tekan wit terebinth ing Paran, sing ana ing ara-ara samun. Lan sawisé bali, padha teka ing sumber pangadilan, iki yaiku Kadesh, lan padha negor kabèh panguwasa Amalek, lan wong-wong Amori sing manggon ing Hazazon Tamar. Metu raja Sodom, lan raja Gomorah, lan raja Adamah, lan raja Zeboiim, lan raja Balak (iki yaiku Zoar), lan padha nyusun barisan perang nglawan wong-wong mau ing lembah sing asin. Marang

Chedorlaomer raja Elam, lan Tidal raja bangsa-bangsa, lan Amraphel raja Shinar, lan Arioch raja Ellasar, sing papat raja marang sing lima. Lembah sing asin iku sumur-sumur aspal, banjur raja Sodom lan raja Gomorah mlayu, lan padha tiba ing kono, dene wong-wong sing isih ana mlayu menyang gunung. Wong-wong mau njupuk kabeh jaran saka Sodom lan Gomorah, lan kabeh panganane wong-wong mau, banjur padha lunga. Padha njupuk Lot, anake sedulure Abram, lan barang-barange, banjur padha lunga, amarga dheweke manggon ing Sodom.

Wis tekan, nanging ana wong siji saka wong-wong sing wis diselamatake nglapurake marang Abram wong Ibrani. Dheweke manggon cedhak wit oak ing Mamre wong Amori, sadulure Eskhol, lan sadulure Aunan, sing padha dadi sekutu Abram. Sawisé krungu yèn Lot, seduluré, ditawan, Abram ngetung wong-wong omahé dhéwé sing cacahé telung atus wolulas, banjur nguber wong-wong mau nganti tekan Dan. Lan dhèwèké tiba ing ndhuwur wong-wong mau ing wayah wengi, lan para abdhiné, lan nyerang wong-wong mau, lan ngoyak wong-wong mau nganti Khoba, kang ana ing sisih kiwa Damaskus. Lan dhèwèké mbalèkaké kabèh jaran Sodom, lan mbalèkaké Lot ponakané, lan kabèh barang-barangé, lan para wanita, lan wong-wong. Sang Prabu Sodom metu kanggo ngadhepi dhèwèké sawisé dhèwèké bali saka peperangan nglawan Khedorlaomer lan para raja sing mèlu dhèwèké menyang Lembah Sawèh, yaiku Dataran Para Raja.

Lan Melchizedek, raja Salem, nggawa metu roti lan anggur, lan

dhèwèké iku imam saka Gusti Allah ingkang Maha Luhur. Lan mberkahi Abram, lan ngandika, Rahayu Abram dening Gusti Allah Ingkang Maha Luhur, ingkang nitahake langit lan bumi. Lan pinuji Gusti Allah ingkang paling luhur, ingkang wus nyerahake mungsuh-mungsuhmu dadi ing sangisoring panguwasamu, lan Abram wus maringi marang dheweke sapersepuluh saka kabeh. Sang Prabu Sodom ngandika dhateng Abram, Paringana kula tiyang-tiyangipun, nanging jaran-jaranipun pendhet panjenengan piyambak. Nanging Abram ngandika marang raja Sodom, Aku bakal nglunjurake tanganku marang Pangeran, Gusti Allah ingkang Maha Luhur, ingkang nitahake langit lan bumi, Yen saka benang nganti tali sandal, aku ora bakal njupuk apa-apa saka kabèh barang duwèkmu, supaya kowe ora ngomong yèn aku sing wis nggawé Abram dadi sugih. Kajaba sing wis dipangan dening para nom-noman, lan bagean saka wong-wong sing wis mlaku bebarengan karo aku, yaiku Eskhol, Aunan, Mambre, wong-wong iki bakal njupuk bagean.

15

Sawisé tembung-tembung iki, kedadéyan sabdaning Gusti marang Abram ing wahyu, ngandika, Aja wedi, Abram, Aku dadi tamengmu, ganjaranmu bakal akèh banget. Dheweke ngomong, nanging Abram kandha, Juragan Gusti, apa sing bakal Sampeyan paringake marang aku? Aku iki lunga tanpa duwe anak, dene anak saka Masek kulawargaku, yaiku Eliezer saka

Damaskus. Lan ngandika Abram, Awit dhateng kula panjenengan mboten paringaken wiji, mila ingkang lair wonten ing griya kula badhe marisi kula. Lan langsung swara Gusti Allah dadi marang dhèwèké, ngandika, Ora bakal marisi kowe iki, nanging sing bakal metu saka kowe, iki bakal marisi kowe. Dheweke nuntun dheweke metu menyang njaba, lan ngandika marang dheweke, Pandengna munggah menyang langit, lan etungen lintang-lintang, yen sampeyan bisa ngetung kabeh. Lan ngandika, Mangkono bakal dadi turunanmu. Lan Abram percaya marang Gusti Allah, lan bab iku diétung marang dhèwèké minangka kabeneran. Dheweke ngandika marang dheweke, Aku iki Gusti Allah sing wis nuntun kowe metu saka tanah Kasdim, supaya maringi kowe tanah iki kanggo diwarisi. Dhèwèké ngandika malih, Gusti Pangéran, miturut punapa kula badhe mangertos bilih kula badhe marisi piyambakipun? Dheweke ngandika marang dheweke, Jupukna kanggo aku sapi wadon umur telung taun, wedhus wadon umur telung taun, wedhus lanang umur telung taun, dara perkutut, lan dara. Dheweke njupuk kabeh iku, banjur dipérang dadi tengah, lan dilebokake madhep-madhepan, nanging manuk-manuk ora dipérang. Manuk-manuk padha mudhun tumeka ing awak-awak kewan, ing potongan-potongan loro saka wong-wong mau, lan Abram lungguh ngancani wong-wong mau. Nalika srengéngé arep surup, trans nyerang marang Abram, lan lah wedi peteng gedhé nyerang dhèwèké. Lan diucapake marang Abram, Sampeyan kudu mangerteni yen turunanmu bakal dadi pandhudhuk ing tanah kang dudu kagungane dhewe, lan wong-wong mau bakal diperbudak, bakal disiksa, lan bakal

direndahake, patang atus taun. Nanging bangsa sing padha ngabdi marang dheweke, bakal tak adili dhewe. Sawise iku, wong-wong mau bakal metu saka kono kanthi nggawa bandha akeh. Nanging kowe bakal bali menyang para leluhurmu kanthi tentrem, sawise digedhekake nganti tuwa kang becik. Nanging ing generasi kaping papat bakal bali mrene, amarga durung diisèkaké dosa-dosané wong Amori nganti saiki. Sawisé srengéngé wis surup ing kulon, ana geni murub, lan lah ana pawon sing ngebul lan obor-obor geni, sing padha ngliwati ing tengahing potongan-potongan kéwan mau. Ing dina iku, Gusti nggawe prajanjian karo Abram, ngandika, Marang turunanmu bakal Daksungi tanah iki, wiwit kali Mesir nganti kali gedhe Eufrat, Wong-wong Kenai, lan wong-wong Kenezai, lan wong-wong Kedmonai. lan wong Hittites, lan wong Perizzites, lan wong Rephaim, Lan wong-wong Amori, lan wong-wong Kanaan, lan wong-wong Hiwi, lan wong-wong Girgashi, lan wong-wong Yebus.

16

Sarai, garwane Abram, ora nglairake anak kanggo dheweke, nanging dheweke duwe prawan alit wong Mesir sing jenenge Hagar. Sarai ngandika dhateng Abram, Punika, Gusti sampun nutup kula supados mboten nglairaken. Mlebet pramila dhateng abdi estri kula, supados kula pikantuk anak saking dheweke. Abram dene mirengaken swanten Sarai. Lan Sarai, garwane Abram, wis njupuk Hagar wong Mesir, abdi wadone dhewe,

sawise sepuluh taun Abram manggon ing tanah Kanaan, banjur maringi dheweke marang Abram, bojone, dadi garwa. Lan dheweke mlebu menyang Hagar, lan dheweke ngandhut, lan weruh yen dheweke ngandhut, lan nyonyane diremehake ing ngarsane. Sarai ngendika marang Abram, Aku dipun-aniaya saking panjenengan. Aku sampun maringi abdi estri kula dhateng pangkuan panjenengan, nanging sasampunipun ningali bilih piyambakipun ngandhut, aku dipun-asor ing ngarsanipun. Mugi Gusti Allah ngadili antawis kula lan panjenengan. Abram ngandika marang Sarai, Lah-a, abdi wadonmu ana ing tanganmu, gunakna dheweke kaya sing kokkarepake. Banjur Sarai nyiksa dheweke, lan dheweke mlayu saka ngarsane Sarai.

Utusan Gusti nemokake dheweke ana ing sumber banyu ing ara-ara samun, ing sumber banyu ing dalan menyang Syur. Lan utusan Gusti ngandika marang dheweke, Hagar, abdi estri Sarai, saka ngendi kowe teka? Lan arep menyang ngendi kowe lunga? Lan dheweke ngandika, Saka ngarsane Sarai gustiku, aku mlayu. Utusan Gusti ngendika marang dheweke, Baliya marang jeng bendaramu, lan asor dhewe ing sangisore tanganipun. Lan utusan Pangeran ngendika marang dheweke, Aku bakal ngakelake wiji sampeyan, lan ora bakal bisa kaetung amarga akehe. Lan utusan Pangeran ngandika marang dheweke, Lah, kowe lagi ngandhut, lan bakal nglairake putra, lan kowe bakal nyebut jenenge Ismael, amarga Pangeran wis krungu kahinaanmu. Iki bakal dadi wong kasar, tangané ana ing kabèh wong, lan tangané kabèh wong ana ing dhèwèké, lan ing ngarsané kabèh sadulur-sadulurné bakal manggon. Lan

dhèwèké nyebut jeneng Gusti sing ngomong marang dhèwèké, Sampeyan iku Gusti Allah sing ndeleng aku, amarga dhèwèké ngomong, Lan pancen ing ngarepé aku wis weruh sing katon marang aku. Mula saka iku, dheweke ngarani sumur kasebut, sumur kang ana ing ngendi padha weruh sadurunge, lah ana ing antara Kadesh lan Barad. Lan Hagar nglairake anak lanang kanggo Abram, lan Abram menehi jeneng marang putrane, sing dilairake dening Hagar kanggo dheweke, Ismail. Abram iku umure wolung puluh enem taun nalika Hagar nglairake Ismail kanggo Abram.

17

Kedadosan nalika Abram yuswa sangang puluh sangang taun. Lan Gusti katon marang Abram, lan ngandika marang dheweke, Aku iki Gusti Allahmu, padha seneng ing ngarsaku, lan dadiya tanpa cacat. Lan Aku bakal nggawe prajanjianKu ing antarane Aku lan kowe, lan Aku bakal nambahake kowe banget. Lan Abram tiba ing pasuryan dheweke. Lan Gusti Allah ngandika dhateng piyambakipun, ngendika, Lan Kula, punika prajanjian Kula kaliyan panjenengan, lan panjenengan badhe dados bapak kathah bangsa-bangsa. Lan ora bakal diarani maneh jenengmu Abram, nanging bakal dadi jenengmu Abraham, amarga Aku wis ndadekake kowe dadi bapak akeh bangsa. Lan Aku bakal nambahi kowe banget banget, lan Aku bakal nggawe kowe dadi bangsa-bangsa, lan raja-raja saka kowe bakal metu. Lan Aku bakal netepake prajanjianKu ing antarane kowe lan turunanmu

sawise kowe, turun-temurun, dadi prajanjian langgeng, supaya dadi Gusti Allahmu lan Gusti Allahé turunanmu sawise kowe. Lan Ingsun bakal maringi marang sira lan marang turunira sawise sira, tanah kang sira manggoni, kabèh tanah Kanaan, minangka bandha ingkang langgeng, lan Ingsun bakal dados Gusti Allah kanggo wong-wong mau. Lan Gusti Allah ngandika marang Abraham, Nanging kowe kudu njaga prajanjiKu, kowe lan turunanmu sawise kowe, nganti tekan generasi-generasine. Lan iki prajanjian kang bakal kokjaga, ing antarane Aku lan kowé, lan ing antarane turunané kowé sawisé kowé nganti turun-temuruné wong-wong mau, kabèh wong lanang ing antarané kowé bakal disunat. Lan sampeyan bakal disunat daginge kulit penutup sampeyan, lan iku bakal dadi tandha prajanjian ing antarane aku lan sampeyan. Lan bocah wolung dina bakal disunat marang kowe, kabèh lanang ing generasi-generasi kowe, lan sing lair ing omah lan sing dituku nganggo perak saka kabèh anak manca, sing ora saka wiji kowe, Kanthi sunat bakal disunat wong sing lair ing omahmu, lan wong sing dituku nganggo dhuwit perak, lan bakal dadi prajanjianku ing dagingmu dadi prajanjian langgeng. Lan wong lanang sing ora disunat, sing ora bakal disunat daginge kulupe ing dina kaping wolu, jiwa iku bakal dirusak saka bangsane, amarga dheweke wis nglanggar prajanjiankku. Lan Gusti Allah ngandika marang Abraham, Sarai, garwamu, ora bakal disebut Sarai maneh jenenge, nanging Sarah bakal dadi jenenge. Aku bakal mberkahi dheweke, lan aku bakal menehi kowe anak saka dheweke, lan aku bakal mberkahi anak kuwi, lan dheweke bakal dadi bangsa-bangsa, lan raja-raja bangsa-bangsa bakal metu saka dheweke.

Lan Abraham tiba ing pasuryané, lan ngguyu, lan ngandika ing pikirane, ngandika, apa wong satus taun bakal duwé anak lanang; lan apa Sarah sangang puluh taun bakal nglairake; Abraham ngandika dhateng Gusti Allah, Mugi Ismail punika gesang wonten ing ngarsanipun Paduka. Ngandika nanging Gusti Allah dhateng Abraham, Inggih, lah Sarah garwa panjenengan bakal nglairaken putra dhateng panjenengan, lan panjenengan bakal nyebat asmanipun Ishak, lan Kula bakal netepaken prajanjian Kula dhateng panjenengipun, dados prajanjian langgeng, dados Gusti Allahipun panjenengipun lan turunanipun kaliyan panjenengipun. Bab Ismail, mangga, Aku wis krungu panjalukmu, lan mangga, Aku wis mberkahi dheweke, lan Aku bakal nambah dheweke, lan Aku bakal nambah akeh dheweke banget. Dheweke bakal nglairake rolas bangsa, lan Aku bakal ndadekake dheweke dadi bangsa gedhe. Nanging prajanjiKu bakal Dak-tetepake marang Iskak, sing bakal dilairaké déning Sarah kanggo kowé ing wektu iki, ing taun sabanjuré. Rampung ngomong marang dheweke, banjur Gusti Allah munggah saka Abraham.

Lan Abraham njupuk Ishmael putranipun piyambak, lan sedaya anggota griya piyambakipun, lan sedaya ingkang dipun tumbas ngangge salaka, lan sedaya jaler saking tiyang-tiyang ingkang wonten ing griya Abraham, lan nyunat kulit-kulitipun, ing wekdal dinten punika, kados ingkang dipun dhawuhaken dhateng piyambakipun déning Gusti Allah. Abraham ana sangang puluh sangang taun, nalika dheweke disunat daging kulit penutupe. Ishmael, anak lanang dhèwèké, umurè telulas

taun nalika disunat kulit kulupé. Ing wektu dina iku, Abraham disunat, lan Ishmael putrane uga disunat. Lan kabèh wong ing omahé, lan anggota kluwargané, lan wong-wong sing dituku nganggo perak saka bangsa manca.

18

Gusti Allah katon marang dhèwèké ing wit oak Mamre, nalika dhèwèké lungguh ana ing lawang tarubé ing wayah awan. Dheweke ndongak munggah lan weruh nganggo mripate, lan lah ana wong telu wis ngadeg ing ndhuwure. Bareng weruh, dheweke banjur mlayu nyedhaki wong-wong mau saka lawang tarube, banjur sujud ing lemah. Lan ngandika, Gusti, yen mula aku nemokake sih-rahmat ing ngarepmu, aja liwat abdimu. Mangga dijupuk banyu, banjur padha ngumbah sikil sampeyan, lan padha nyegerake awakmu ing sangisore wit. Lan aku bakal njupuk roti, lan sampeyan bakal mangan. Lan sawise iki sampeyan bakal lunga menyang dalan sampeyan, amarga sampeyan wis nyimpang menyang abdi sampeyan. Lan ngandika, Mangkono nggawea, kaya sampeyan wis ngandika. Lan Abraham cepet-cepet menyang tarub marang Sarah, lan ngomong marang dheweke, Cepet-cepeta, uleni telung ukuran tepung alus, lan gawe roti dipanggang ing awu. Lan menyang sapi-sapi mlayu Abraham, lan njupuk anak sapi sing alus lan apik, lan maringi marang abdi, lan enggal-enggal kanggo nggawe iku. Dheweke njupuk mentega, susu, lan pedhet sing wis digawe, banjur disedhiyakake marang wong-wong mau, lan

padha mangan. Dheweke dhewe ngadeg cedhak wong-wong mau ing ngisor wit.

Ngandika marang dhèwèké, Ana ing endi Sarah bojomu? Dhèwèké mangsuli, Lah, ana ing tarub. Dheweke ngandika, Yen bali, aku bakal teka marang kowe miturut wektu iki ing mangsa-mangsa, lan Sarah, garwamu, bakal duwe anak lanang. Sarah krungu ing lawang tarub, dheweke ana ing mburine. Abraham lan Sarah wis sepuh, wis pinuju ing umur tuwa, lan Sarah wis mandheg ngalami prekara kang lumrah tumrap wanita. Sarah ngguyu ing batinipun piyambak ngendika, Dereng tumrap kula dados ngantos saiki punika, nanging gusti kula sampun sepuh. Lan Pangeran ngandika marang Abraham, Apa sebabe Sarah ngguyu ing atine dhewe, ngandika, Apa pancen tenan aku bakal nglairake? Aku iki wis tuwa. Ora ana tembung saka Gusti Allah sing ora mungkin; ing wektu iki aku bakal bali marang kowe ing mangsa sing bakal teka, lan Sarah bakal duwe putra. Nanging Sarah nolak, ngandika, Ora, aku ora ngguyu, amarga dheweke wedi. Lan Panjenengane ngandika marang dheweke, Ora, nanging kowe pancen ngguyu.

Wis wungu saka ing kono, wong-wong lanang padha nyawang mudhun marang Sodom lan Gomorah. Abraham banjur mlaku bebarengan karo wong-wong mau, ngiringi wong-wong mau. Nanging Gusti ngandika, Aku ora bakal ndhelikake saka Abraham, abdi kula, babagan ingkang aku tindakake. Abraham bakal dadi bangsa gedhe lan akeh, lan kabeh bangsa-bangsa ing bumi bakal diberkahi lumantar dheweke. Aku ngerti, amarga

dhèwèké bakal mrentah marang anak-anake, lan marang kulawargane sawisé dhèwèké, lan wong-wong mau bakal njaga dalané Gusti, nglakoni kabeneran lan pangadilan, supaya Gusti bakal nggawa marang Abraham kabèh sing wis diomongake marang dhèwèké. Gusti Allah ngandika, Tangisan saka Sodom lan Gomorah wis akeh tekan aku, lan dosa-dosane wong-wong mau gedhe banget. Wis mudhun mulane aku bakal ndeleng, apa miturut tangisan wong-wong mau sing teka marang aku padha dirampungake, yen ora, supaya aku ngerti. Lan wong-wong wis bali saka kono, padha teka menyang Sodom, nanging Abraham isih ngadeg ing ngarsané Gusti. Lan Abraham nyedhaki, banjur ngandika, Aja numpes wong bener bebarengan karo wong duraka, supaya wong bener ora dadi kaya wong duraka. Yen ana sèket wong bener ing kutha, apa Paduka bakal numpes wong-wong mau? Apa Paduka ora bakal ngluwari kabèh panggonan mau jalaran saka sèket wong bener, yen ana ing kutha mau? Ora babar pisan sampeyan bakal nindakake kaya tembung iki, yaiku mateni wong bener bebarengan karo wong duraka, lan bakal dadi wong bener kaya wong duraka. Ora babar pisan! Sampeyan sing ngadili kabeh bumi, apa ora bakal nindakake pangadilan? Ngendika Gusti, Yèn wonten ing Sodom sèket wong bener ing kutha, Ingsun bakal ngluwari kabèh kutha, lan kabèh panggonan amarga wong-wong mau. Lan Abraham mangsuli ngandika, Saiki aku wis wiwit ngomong marang Gusti kawula, nanging aku iki mung lemah lan awu. Yen nanging padha kurang wong lima puluh sing adil dadi patang puluh lima, apa Panjenengan bakal numpes kabèh kutha iku jalaran saka wong lima? Lan Panjenengané ngandika, Ora, Ingsun ora bakal

numpes, yen Ingsun nemokake ing kono patang puluh lima. Lan dheweke nambah isih ngomong marang dheweke, lan ngandika, Yen nanging ditemokake ana patang puluh, lan ngandika, Ora, aku ora bakal numpes amarga patang puluh. Lan ngandika, Punapa mboten napa-napa, Gusti, manawi kula badhe matur? Manawi wonten telung dasa tiyang ing ngriku? Lan Panjenengane ngandika, Mboten, Kula mboten badhe numpes jalaran telung dasa tiyang punika. Lan dheweke ngandika, Awit aku duwe ngomong marang Gusti, yen nanging ditemokake ana kono rong puluh? Lan dheweke ngandika, Ora, aku ora bakal numpes, yen aku nemokake ana kono rong puluh. Lan ngandika, Punapa Gusti, menawi kula matur malih sapisan? Menawi kapanggih wonten ngriku sedasa? Lan ngandika, Boten, kula boten badhe numpes jalaran sedasa punika. Gusti Allah lunga sawisé mandheg ngomong karo Abraham, lan Abraham bali menyang panggonané dhéwé.

19

Loro utusan teka ing Sodom nalika wayah sore. Lot lungguh ana ing gapura Sodom, bareng weruh, Lot banjur tangi kanggo nyambut wong-wong mau, lan sujud nganti pasuryane nyentuh lemah. Lan ngandika, Lah, Para Gusti, mampira menyang omah abdi panjenengan, lan nginep, lan umbah-umbah sikil panjenengan, lan esuk-esuk panjenengan bakal lunga menyang dalan panjenengan. Lan padha ngandika, Ora, nanging ing dalan gedhe kita bakal nginep. Lan dheweke meksa wong-wong

mau, lan wong-wong mau mampir marang dheweke, lan wong-wong mau mlebu menyang omahe, lan dheweke nggawekake ombèn kanggo wong-wong mau, lan dheweke masak roti tanpa ragi kanggo wong-wong mau, lan wong-wong mau mangan. Sadurungé turu, wong-wong lanang saka kutha, wong-wong Sodom ngubengi omah, saka nom-noman nganti wong tuwa, kabèh wong bebarengan. Lan padha nimbali marang Lot, lan padha ngomong marang dhèwèké, Ing ngendi ana wong lanang-lanang sing wis mlebu marang kowé ing bengi? Medalaké wong-wong mau marang kita, supaya kita bisa sesambungan karo wong-wong mau. Lot metu menyang wong-wong mau ing ambang lawang, lan nutup lawang ing mburine. Dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Sedulur-sedulur, aja nganti nindakake piala. Wonten kalih putri kula, ingkang dereng nate tepang jaler, kula badhe medal panjenenganipun dhateng panjenengan sedaya, lan ginakaken panjenenganipun kados ingkang saged nyenengaken panjenengan sedaya, namung dhateng tiyang jaler punika sampun nindakaken ingkang mboten adil, awit panjenenganipun sampun mlebet wonten ing sangisoring payon kula. Padha ngomong marang dhèwèké, Minggira kana, kowé mlebu mung nginep, kok arep ngadili? Saiki mulané kowé bakal kita gawe cilaka luwih akèh tinimbang wong-wong mau. Lan padha meksa wong lanang Lot banget, lan padha nyedhaki arep ngrusak lawang. Nanging wong-wong lanang mau padha nglunjurake tangane, banjur narik mlebu Lot menyang awake dhewe menyang jero omah, lan padha nutup lawang omah. Wong-wong sing ana ing lawang omah padha ditamani wuta saka sing cilik nganti sing gedhe, lan padha

bingung golek lawang. Wong-wong mau ngomong marang Lot, Apa kowe duwe mantu ing kene, utawa anak lanang, utawa anak wadon? Utawa sapa wae wong liyane sing ana gandheng cenenge karo kowe ing kutha iki, gawanen metu saka panggonan iki, Amarga kita numpes panggonan iki, jalaran tangis-tangisane wong-wong mau wis diangkat ing ngarsane Gusti, lan Gusti ngutus kita kanggo numpes panggonan mau. Lot banjur metu, lan ngomong marang para mantu lanang sing wis rabi karo putri-putrine, lan ngandika, Tangia, lan metua saka panggonan iki, amarga Gusti bakal numpes kutha iki. Nanging katon kaya guyon ing ngarepe para mantu lanange. Nalika esuk wis teka, para utusan padha ndesak marang Lot, ngandika, Tangia, jupuken bojomu lan putrimu loro sing ana, banjur medala, supaya kowe aja nganti mati bebarengan amarga angkara murka ing kutha iki. Lan padha bingung, banjur para utusan nyekel tangane dheweke, lan tangane garwane, lan tangane putri loro dheweke, amarga Gusti Allah ngeman dheweke.

Lan kedadean nalika padha nggawa metu wong-wong mau menyang njaba, banjur padha ngandika, Nylametake, nylametakna jiwa awakmu dhewe, aja ndeleng menyang mburi, lan aja mandheg ing kabeh wilayah sakiwa-tengene, menyang gunung nylametakna awakmu, supaya aja nganti kok kesapu. Lot ngandika marang wong-wong mau, Mugi kepareng. Gusti, awit abdi panjenengan nemokake sih-rahmat ing ngarsanipun panjenengan, lan panjenengan sampun ngagengaken kabeneran panjenengan ingkang panjenengan tindakaken dhateng kula

kangge nguripaken jiwa kula, nanging kula mboten bakal saged kawilujengan dhateng gunung, supados piala-piala punika mboten nate nyekel kula lan kula pejah. Lah, kutha iki cedhak kanggo papan pangungsianku, sing iku cilik, lan ing kono aku bakal slamet. Apa ora cilik iku? Lan nyawaku bakal urip amarga kowe. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Lah, aku wis gumun karo pasuryamu lan marang tembung iki, supaya ora ngrusak kutha sing kowe omongake. Enggal-enggala mulane supaya diselamatake ing kana, amarga aku ora bakal bisa nindakake apa-apa nganti sampeyan teka ing kana. Mulane dheweke nyebut jeneng kutha iku Zoar. Srengéngé wis metu ing bumi, lan Lot wis mlebu ing Zoar. Lan Gusti ngujanake belerang lan geni tumrap Sodom lan Gomorah saka Gusti saka swarga. Lan dhéwéké ngrusak kutha-kutha iki, lan kabèh wilayah sakiwa-tengenipun, lan kabèh wong-wong ingkang manggon ing kutha-kutha, lan barang-barang ingkang tuwuh saka bumi. Lan garwane ndeleng menyang mburi, banjur dadi tugu uyah. Abraham tangi enjing-enjing lan tindak menyang panggonan ing ngendi dheweke wis ngadeg ing ngarsane Gusti. Lan dheweke ndeleng marang Sodom lan Gomorah, lan marang wilayah sakiwa tengene, lan dheweke weruh, lah munggah geni saka bumi, kaya uap pawon. Lan kedadean nalika Gusti Allah numpes kabèh kutha-kutha ing wilayah sakiwa-tengené, Gusti Allah émut marang Abraham, lan ngutus Lot saka tengah karusakan, nalika Gusti numpes kutha-kutha kang Lot manggon ing kono.

Lot munggah saka Zoar, banjur dheweke lan putri loro mau

manggon ing gunung, amarga dheweke wedi manggon ing Zoar, mula dheweke lan putri loro mau manggon ing gua. Sing sepuh ngendika marang sing enom, Bapak kita wis tuwa, lan ora ana wong ing bumi iki sing bakal mlebu marang kita, kaya sing cocok ing kabeh bumi. Mrene lan ayo kita wènèhaké ngombé bapak kita anggur, lan ayo kita turu karo dhèwèké, lan ayo kita tanggapaké wiji saka bapak kita. Dhèwèké padha ngombèkaké bapakné anggur ing bengi kuwi, lan sing mbakyune mlebu banjur turu karo bapakné ing bengi kuwi, lan bapakné ora ngerti nalika dhèwèké turu lan nalika dhèwèké tangi. Kedadosan ing esuk ngisor, lan sing tuwa ngandika marang sing enom, Lah, aku wis turu wingi karo bapak kita. Ayo kita paringi dheweke anggur maneh ing wengi iki, lan mlebua turu karo dheweke, supaya kita bisa nuwuhake turunan saka bapak kita. Ing bengi kuwi, wong-wong mau uga ngombèkaké anggur marang bapakné. Banjur sing ragil mlebu lan turu karo bapakné, nanging bapakné ora ngerti nalika dhèwèké turu lan nalika dhèwèké tangi. Lan loro putriné Lot ngandhut saka bapakné dhéwé. Lan sing luwih tuwa nglairake anak lanang, lan dheweke ngarani jenenge Moab, ngandika, Saka bapakku, iki bapake wong Moab nganti dina saiki. Lan sing luwih enom uga nglairake anak lanang, lan dheweke ngarani jenenge Amon, ngandika, Anak saka bangsa aku, iki bapake wong Amon nganti dina saiki.

20

Lan Abraham obah saka kono menyang tanah tumuju Kidul, lan manggon ing antarane Kadesh lan Shur, lan ngungsi ing Gerar. Abraham ngendika babagan Sarah garwane, bilih dheweke iku adhine, amarga wedi ngendika bilih dheweke iku garwane, supaya wong-wong kutha aja nganti mateni dheweke amarga Sarah. Banjur Abimelech raja Gerar ngutus lan njupuk Sarah. Lan Allah mlebu marang Abimelekh ing turu ing wayah wengi, lan ngandika, Lah, kowe bakal mati jalaran wadon kang wis kowe jupuk, nanging dheweke iku wis urip bebarengan karo wong lanang. Abimelech nanging ora nyentuh dheweke, lan ngandika, Gusti, apa Panjenengan bakal numpes bangsa sing ora ngerti lan adil? Apa dheweke ora ngomong marang aku, Dheweke iku adhiku wadon? Lan dheweke uga ngomong marang aku, Dheweke iku kakangku lanang? Kanthi ati sing resik lan tumindak sing bener aku nglakoni iki. Gusti Allah ngandika marang dhèwèké nalika turu, Lan Aku ngerti yèn kowé nglakoni iki kanthi ati sing resik, mula Aku wis ngeman kowé supaya ora dosa marang Aku, mulané Aku ora nglilani kowé ndemek dhèwèké. Saiki wangsulna garwane marang wong lanang kuwi, amarga dheweke nabi, lan dheweke bakal ndedonga kanggo kowe, supaya kowe bisa urip. Nanging yen kowe ora wangsulake, kowe bakal ngerti yen kowe lan kabeh sing duwekmu bakal mati. Lan Abimelech tangi esuk ing wayah esuk, lan nimbali kabeh para abdine, lan ngomongake kabeh tembung iki menyang kupinge wong-wong mau, dene kabeh wong padha wedi banget. Lan Abimelekh nimbali Abraham lan ngandika marang dheweke, Apa iki sing kowe tindakake marang kita? Apa kita wis dosa marang kowe, nganti kowe nggawa

marang aku lan marang kerajaanku dosa gedhe? Pakaryan sing ora ana wong bakal nindakake, kowe wis nindakake marang aku. Abimelech ngandika dhateng Abraham, Punapa ingkang sampun panjenengan pirsani, mila panjenengan nindakaken punika? Nanging Abraham ngandika, Amarga aku ngira, mula ora ana ketakwaan ing panggonan iki, lan dheweke bakal mateni aku amarga garwaku. Lan pancen saestu, dhèwèké iku adhiku saka bapak, nanging ora saka ibu, lan dhèwèké dadi bojoku. Nanging kedadean nalika Gusti Allah nggawa aku metu saka omah bapakku, lan aku ngomong marang dheweke, Iki kabeneran sing sampeyan kudu nindakake marang aku: ing saben panggonan ngendi wae yen kita mlebu ing kono, kandhakna aku iku sedulur lanangku. Abimelech njupuk sewu didrachma, wedhus, pedhet, abdi, lan abdi wadon, banjur maringi marang Abraham, lan mbalekake Sarah garwane marang dheweke. Lan ngandika Abimelech marang Abraham, Lah, tanah kula wonten ing ngarsanipun panjenengan, ing pundi kemawon ingkang panjenengan kersakaken, manggena. Dhateng Sarah dheweke ngandika, Deleng, aku wis maringi sewu didrachma dhateng sedulurmu, punika bakal dadi pakurmatan kanggo raimu, lan kanggo kabeh wong sing karo sampeyan, lan kabeh kudu ngandika kanthi jujur. Abraham ndedonga marang Gusti Allah, lan Gusti Allah marasake Abimelech, garwane, lan abdi-abdi wadone, banjur padha bisa nglairake maneh. Amarga Gusti wis nutup kabeh guwa-garba ing omah Abimelech saka njaba, amarga Sarah garwane Abraham.

21

Lan Gusti Allah ngunjungi Sarah kaya sing wis diomongake, lan Gusti Allah nglakoni marang Sarah kaya sing wis diucapake. Lan sawise ngandhut, dheweke nglairake putra kanggo Abraham nalika wis tuwa, ing wektu kaya sing wis diomongake Gusti marang dheweke. Lan Abraham nimbali jeneng anak lanang kang wis lair kanggo dhèwèké, kang dilairake déning Sarah marang dhèwèké, yaiku Ishak. Abraham nyunat Isaac ing dinten kaping wolu, kados ingkang diprentahaken Gusti Allah dhateng panjenenganipun. Lan Abraham ana satus taun, nalika Isak, putrane, lair. Sarah ngandika, Gusti wis nggawe aku ngguyu, sapa sing krungu bakal melu bungah karo aku. Lan ngandika, Sapa sing bakal ngumumake marang Abraham yèn Sarah nyusoni anak? Awit aku wis nglairake anak lanang ing tuwa aku. Lan bocah iku tuwuh, banjur disapih, lan Abraham nggawe pesta gedhe ing dina nalika Isak, putrane, disapih. Nanging Sarah weruh putrane Hagar wong Mesir, sing lair saka Abraham, lagi dolanan karo Ishak putrane dhewe, Lan dheweke ngandika marang Abraham, Usir abdi wadon iki lan anak lanange, amarga anak lanang saka abdi wadon iki ora bakal marisi bebarengan karo anak lanangku Ishak. Nanging tembung kasebut katon banget angel ing ngarsane Abraham babagan putrane. Gusti Allah ngandika marang Abraham, Aja nganti angel ing atimu bab bocah kuwi, lan bab prawan kuwi. Kabeh sing diomongake Sarah marang kowe, rungoake swarane, amarga saka Isak turunane bakal diarani turunane. Lan anak

lanang saka prawan abdi iki bakal dakkadekake bangsa gedhe, amarga dheweke iku turunanmu. Abraham tangi ing wayah esuk, banjur njupuk roti lan kulit kang isine banyu, lan maringi marang Hagar, sarta diselehake ing pundhake bocah kasebut, banjur ngirim dheweke. Sawise lunga, dheweke ngumbara ing ara-ara samun, cedhak sumur sumpah. Banyu saka kulit anggur wis entek, lan dheweke mbuwang bocah cilik ing ngisor wit cemara, Sawisé lunga, dhèwèké lungguh ing ngarepe saka kadohan, kaya jarak lemparan panah, amarga dhèwèké ngandika, Aku ora bakal weruh patining anakku. Lan dhèwèké lungguh ing ngarepe, banjur bocah cilik mau nangis kanthi sesambat. Nanging Gusti Allah krungu swarane bocah cilik saka panggonan kono, lan utusan Gusti Allah nimbali Hagar saka swarga, lan ngandika marang dheweke, Ana apa, Hagar? Aja wedi, awit Gusti Allah wis krungu swarane bocah cilik saka panggonan kono. Tangia lan jupuka bocah iku, lan cekelan nganggo tanganmu, awit aku bakal nggawe dheweke dadi bangsa gedhe. Lan Gusti Allah mbukak mripate, lan dheweke weruh sumur banyu urip, lan dheweke lunga, lan ngisi wadhah kulit karo banyu, lan ngombèkaké bocah mau. Lan Gusti Allah ana karo bocah mau, lan dheweke tuwuh, lan manggon ing ara-ara samun, lan dadi pemanah. Lan dhèwèké manggon ing ara-ara samun, lan ibune njupukake dhèwèké wong wadon saka Paran, Mesir.

Kedadosan ing wektu iku, Abimelekh, Okhozath penasihaté, lan Phikhol panglima agung tentaraé, ngandika marang Abraham, Gusti Allah ana karo sampeyan ing kabeh kang sampeyan

tindakake. Saiki mulane sumpaha aku dening Gusti Allah ora bakal gawe cilaka marang aku, lan uga ora marang turunanku, lan uga ora marang jenengku, nanging miturut kabeneran sing wis daklakoni marang kowe, kowe bakal nglakoni marang aku, lan marang bumi iki, sing kowe wis manggon ing kono. Lan Abraham ngandika, Aku bakal sumpah. Lan Abraham wis nggugat Abimelech bab sumur-sumur banyu, kang para abdi Abimelech wis njupuk. Lan Abimelech ngandika marang dhèwèké, Aku ora ngerti sapa sing nglakoni marang kowé bab iki, lan kowé uga ora nglapurake marang aku, lan aku uga ora krungu, kajaba mung dina iki. Lan Abraham njupuk wedhus lan pedhet, banjur maringi marang Abimelech, lan wong loro mau nggawe prajanjian. Lan Abraham ngadegake pitung wedhus wadon piyambak. Lan Abimelech ngendika marang Abraham, Apa tegese wedhus wadon pitu saka wedhus-wedhus iki, sing kowé pisahake dhewe? Lan Abraham ngandika, Wedhus wadon pitu iki sampeyan tampa saka aku, supaya dadi paseksi kanggo aku, yen aku sing ndhudhuk sumur iki. Jalaran punika, piyambakipun namai papan punika Sumur Sumpah, amargi wonten ing ngriku kalih-kalihipun sampun sumpah. Lan padha nggawé prajanjian ing sumur sumpah. Banjur Abimelekh tangi, Okhozath penasihaté, lan Phikhol panglima agung wadyabalané, lan padha bali menyang tanah wong Filistin. Lan Abraham nandur sawah ing sumur sumpah, lan ing kono dheweke nyebut jeneng Gusti, Gusti Allah kang langgeng. Abraham manggon ing tanah wong Filistin nganti pirang-pirang dina.

22

Lan kadadeyan sawisé tembung-tembung iki, Gusti Allah nguji Abraham, lan ngandika marang dhèwèké, Abraham, Abraham, lan dhèwèké ngandika, Mangga kula. Lan ngandika, Jupuka putra sampeyan ingkang kinasih, ingkang sampeyan tresna, yaiku Isak, lan lumakua dhateng tanah ingkang dhuwur, lan pasrahna piyambakipun wonten ing ngriku minangka kurban obong wonten ing satunggaling gunung ingkang bakal kula aturaken dhateng sampeyan. Abraham tangi ing wayah esuk, banjur nyalangi kuldine, njupuk loro abdi lan Isak putrane, lan sawise mecah kayu kanggo kurban obong, dheweke tangi banjur lunga, lan tekan ing panggonan sing wis diomongake Gusti Allah marang dheweke ing dina katelu. Lan Abraham ndeleng munggah kanthi mripate, weruh panggonan saka kadohan. Lan ngandika Abraham marang para abdine, Lungguh kana karo kuldi. Aku lan bocah bakal lumaku tekan kene, lan sasampuné nyembah, kita bakal bali marang kowe. Abraham njupuk kayu kanggo kurban obong, lan dibebanake marang Ishak anake, dene Abraham dhewe njupuk geni lan pedhang ing tangane, banjur wong loro padha mlaku bebarengan. Isak ngendika marang Abraham bapake, Bapak, lan Abraham mangsuli, Ana apa, anakku? Isak ngendika, Lah, iki ana geni lan kayu, nanging ngendi wedhuse kanggo kurban obong? Nanging Abraham ngandika, Gusti Allah piyambak bakal nyedhiyakake wedhus kanggo kurban panggang, anakku. Banjur wong loro padha mlaku bebarengan. Dheweke teka ing panggonan sing wis

diomongake dening Gusti Allah marang dheweke, lan Abraham mbangun misbyah ing kono, lan nyelehake kayu-kayu, lan sawise ngiket Ishak putrane, dheweke nyelehake dheweke ing misbyah ing dhuwur kayu-kayu. Lan Abraham nglajengake tangane kanggo njupuk pedhang, arep nyembelih anake. Lan Utusan Gusti nimbali piyambakipun saking swarga, lan ngandika, Abraham, Abraham, lan piyambakipun mangsuli, Punika kula. Lan ngandika, Aja kowe numpangake tanganmu ing bocah kuwi, lan aja kowe nglakoni apa-apa marang dheweke, amarga saiki aku wis ngerti yen kowe wedi marang Gusti Allah, lan ora nyisakake anakmu sing kinasih amarga aku. Lan Abraham ndeleng ngangkat mripatipun piyambak weruh, lan lah wonten wedhus jago satunggal kacepeng wonten ing tetuwuhan Sabek saking sungu-sungune. Lan Abraham tindak, lan njupuk wedhus jago punika, lan ngaturaken piyambakipun dados kurban obong minangka gantos Iskak, putra piyambakipun.

Lan Abraham nyebut jeneng panggonan kuwi, Pangeran Weruh, supaya wong-wong ngomong ing dina iki, Ing gunung, Pangeran katon. Lan Utusan Pangeran nimbali Abraham kaping pindho saka swarga, Ngandika, Miturut awakKu dhewe Aku sumpah, ngandika Gusti, Amarga kowe wis nindakake tembung iki, lan ora nyisakake anakmu sing kinasih kanggo Aku, Pancen Ingsun sing mberkahi bakal mberkahi kowe, lan Ingsun sing nambahi bakal nambahi turunanmu, kaya lintang-lintang ing swarga, lan kaya wedhi sing ana ing pinggir segara, lan turunanmu bakal marisi kutha-kutha saka mungsuh-mungsuhmu. Lan kabèh

bangsa ing bumi bakal diberkahi liwat turunanmu, amarga kowe wis manut swaraKu. Banjur Abraham bali menyang para abdine, lan sawise tangi padha lunga bebarengan menyang sumur sumpah. Lan Abraham manggon ing sumur sumpah.

Kedadean sawise tembung-tembung iki, banjur dilaporake marang Abraham, ngandika, Lah, Milkah uga wis nglairake anak lanang kanggo Nahor, sedulurmu. Sing Uz minangka anak mbarep, lan sing Buz minangka seduluré, lan sing Kamuel minangka bapakné wong Siria, Lan sing Hazad, lan Azau, lan sing Phaldes, lan sing Jeldaph, lan sing Bethuel. Bethuel lan anake Rebekah. Wolung iki anak-anak, sing dilairake Melcha marang Nahor, sedulure Abraham. Lan selir kang, kang jenengé Reuma, uga nglairakké Tebah, Gaham, Tahash, lan Maakah.

23

Dadi uripe Sarah, satus selikur pitu taun. Lan Sarah mati ing kutha Arbok, kang iku ana ing lembah, iki yaiku Hebron ing tanah Kanaan. Banjur Abraham teka kanggo nangisi Sarah lan kanggo nglara-larake. Lan Abraham tangi saka mayit garwane, lan Abraham ngandika marang para putra Het kanthi ngandika, Aku iki wong pendatang lan wong mrantau ing antaramu, mula tulungna paringana aku papan panguburan ing antaramu, supaya aku bisa ngubur mayitku. Nanging para putra Heth mangsuli marang Abraham, ngandika, Ora, Gusti. Ngrungokna kita, Sang Prabu, sampeyan iku raja saka Gusti Allah ing

antarane kita. Kuburna wong mati sampeyan ing kuburan-kuburan kita sing paling apik. Ora ana siji-sijia saka kita sing bakal ngalangi kuburane kanggo sampeyan ngubur wong mati sampeyan ing kana. Sawisé wungu, Abraham sujud marang wong-wong ing bumi kono, yaiku anak-anaké Heth. Lan Abraham ngandika marang wong-wong mau, Yen kowe nduweni kekarepan ing jiwa kowe kanggo ngubur mayit aku saka ngarsaku, krungu aku, lan ngomong bab aku marang Efron, anake Zohar. Lan supaya dhèwèké mènèhi marang aku gua ganda, kang duwèké dhèwèké, kang ana ing bagéan saka lapangané dhèwèké, perak kang pantes, mènèhana marang aku iku ing antarané kowe kanggo dadi kepemilikan kuburan. Ephron nanging lenggah ing tengahing para putra Heth, banjur Ephron sing Hittite mangsuli marang Abraham ngandika, krungu dening para putra Heth, lan dening kabeh wong sing mlebu menyang kutha, ngandika, Saking kula dados, gusti, lan mirengaken kula. Lapangan punika, lan guwa ingkang wonten ing ngriku, dhateng panjenengan kula paringaken. Ing ngarsanipun sedaya warga kula, sampun kula paringaken dhateng panjenengan. Pendemaken tilar donya panjenengan. Lan Abraham nyembah ing ngarsané wong-wong ing bumi. Lan dheweke ngandika marang Efron ing ngarsane wong-wong ing bumi, Awit sampeyan marang aku, rungoaken aku, tampanen perak kanggo sawah saka aku, lan aku bakal ngubur mayitku ing kono. Efron mangsuli marang Abraham kanthi ngandika, Ora, Gusti, aku wis krungu kok, lemah patang atus didrachma perak, nanging apa artine iki ing antarane aku lan sampeyan? Sampeyan dhewe kuburkna wong mati sampeyan. Lan

Abraham miyarsaké saka Efron, lan Abraham mulihaken marang Efron perak, kang wis diucapaken menyang kupingé para putra Het, patang atus didrakma perak sing ditampa déning para pedagang. Lan ngadeg lapangané Efron, sing ana ing guwa ganda, sing ana ing ngarepe Mamre, lapangan lan guwa, sing ana ing njero, lan kabèh wit, sing ana ing lapangan, lan kabèh sing ana ing wates-watesé ngubengi, marang Abraham, dadi kagungan ing ngarsane anak-anake Het, lan kabeh wong sing mlebu menyang kutha. Sawisé perkara iki, Abraham ngubur Sarah, garwané, ing guwa ing lapangan rangkep, kang ana ing ngarepaké Mamre, yaiku Hebron ing tanah Kanaan. Lan disahake sawah lan guwa sing ana ing kono marang Abraham dadi kepemilikan kuburan, saka para putra Heth.

24

Lan Abraham punika sampun sepuh, sampun maju ing dinten-dinten, lan Gusti mberkahi Abraham miturut sedaya.

Lan ngandika Abraham marang abdi kang paling tuwa saka omahe, marang panguwasa kabèh barang-barange, Lebokna tanganmu ing ngisor pupuku. Lan aku sumpah kowe dening Gusti Allah ing swarga lan Allah ing bumi, supaya kowe aja njupuk garwa kanggo anakku Isak saka para putri wong Kanaan, sing aku manggon ing antarane wong-wong mau. Nanging kowe kudu menyang tanah aku, ing ngendi aku

dilahirake, lan menyang suku aku, lan njupuk garwa kanggo anakku Isak saka kana. Ngendika lan marang dhèwèké sing abdi, Aja-aja ora karsa sing wadon mlaku karo aku sawisé menyang tanah iki, aku bakal bali sing putra panjenengan menyang tanah, saka ngendi panjenengan medal saka kono? Abraham ngandika marang dheweke, Ati-ati, aja nganti anakku bali menyang kono. Gusti Allah ing swarga lan Allah ing bumi, ingkang njupuk kula saking griya rama kula, lan saking bumi panggenan kula kalairaken, ingkang ngandika dhateng kula, lan ingkang sumpah dhateng kula kanthi ngandika, Dhateng panjenengan kula bakal maringi bumi punika lan dhateng turunan panjenengan, piyambakipun bakal ngirim utusan piyambakipun ing ngajeng panjenengan, lan panjenengan bakal njupuk garwa kangge putra kula saking ngriku. Yen nanging wanita iku ora gelem lunga karo kowe menyang tanah iki, kowe bakal resik saka sumpahku, mung aja nganti anakku lanang dibalèkaké ing kana. Lan nglakokake sang abdi tanganipun ing sangisoring pupunipun Abraham gustinipun, lan sumpah dhateng piyambakipun bab tembung punika. Lan abdi njupuk sepuluh unta saka unta-unta gustine, lan saka kabeh barang apik gustine karo dheweke, lan wis tangi banjur lunga menyang Mesopotamia menyang kutha Nahor. Lan dheweke nggawe unta-unta padha ngaso ing njaba kutha, ing cedhak sumur banyu, nalika wayah sore, wektu para wanita padha metu kanggo njupuk banyu.

Lan ngandika, Gusti Allah saking gustiku Abraham, mugi-mugi Paduka damel mujur wonten ing ngarsanipun kula dinten

punika, lan damel sih-rahmat dhateng gustiku Abraham. Mangga, aku ngadeg ing pinggir sumber banyu, lan para putri saka wong-wong sing manggon ing kutha padha metu kanggo njupuk banyu. Lan bakal dadi prawan kang aku ngomong, Miringake kendimu, supaya aku ngombe, lan dheweke ngomong marang aku, Ngombe sampeyan, lan unta-untamu aku bakal menehi ngombe, nganti padha mandheg ngombe, iki sampeyan wis nyiapake kanggo abdimu Iskak, lan ing iki aku bakal ngerti, amarga sampeyan wis nindakake sih-rahmat karo gustiku Abraham.

Lan kedadeyan sadurunge dheweke rampung ngomong ing pikirane, lan lah Ribkah metu, sing wis lair saka Betuel, putrane Milkah garwane Nahor, sedulure Abraham, kang nggawa kendi banyu ing pundhake. Prawan mau ayu banget rupane, prawan sejati, durung ana priya kang ngerti dheweke. Dheweke mudhun menyang sumber banyu, ngebaki kendhine, banjur munggah maneh. Abdi mlayu nyedhaki dheweke, lan ngandika, Paringi kula ngombe banyu sethithik saking kendi panjenengan. Nanging dheweke ngandika, Ngombea, Gusti, lan enggal-enggal mudhunake kendi banyu menyang lengene, banjur maringi ngombe marang dheweke, nganti dheweke rampung ngombe. Lan ngandika, Lan unta-unta panjenengan kula badhe maringi toya, dumugi sedaya ngombe. Lan dheweke enggal-enggal ngosongake kendi banyu menyang ember, banjur mlayu menyang sumur kanggo nggawe banyu maneh, lan dheweke nggawekake banyu kanggo kabeh unta mau. Wong mau nggatekake dheweke kanthi tliti, lan meneng wae kanggo

ngerteni apa Gusti Pangeran wis mujudake dalane, utawa durung. Kedadean nalika kabeh unta wis rampung ngombe, wong lanang mau njupuk anting-anting emas bobote sadrachma, lan loro gelang kanggo tangane, bobote sepuluh drachma emas. Lan dheweke takon marang dheweke, lan ngandika, Putri sapa kowe? Kandhakna marang aku, apa ana papan ing omahe bapakmu kanggo kita nginep. Nanging dheweke ngandika marang dheweke, Aku putri Betuel saka Melka, sing lair kanggo Nahor. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Jerami lan pakan akeh ana ing kita, lan uga papan kanggo nginep. Lan wong kang seneng banjur sujud marang Gusti Lan ngandika, Pinuji Gusti Allah saking gustiku Abraham, kang ora ninggalake kabeneran lan kasunyatanipun saking gustiku. Aku uga wis diparingake kamakmuran dening Gusti menyang omahipun sadulur saking gustiku. Lan wis mlayu, si abdi wadon ngaturake dhateng griya ibune dheweke miturut tembung-tembung punika. Nanging Rebecca duwé sadulur lanang kang jenengé Laban, lan Laban mlayu menyang wong mau ing njaba ana ing sumur. Lan kedaden nalika dheweke weruh anting-anting lan gelang ing tangane adhine wadon, lan nalika krungu tembung-tembunge Ribka adhine wadon, sing ngandika, Mangkono wis ngandika marang aku wong mau, banjur dheweke teka marang wong mau, sing lagi ngadeg ing pinggir sumber karo unta-untane. Lan dhèwèké ngandika marang dhèwèké, Mlebua, sing diberkahi déning Gusti, kenangapa kowé ngadeg ing njaba? Aku wis nyiapake omah lan panggonan kanggo unta-unta. Wong mau mlebu menyang omah, banjur mbukak beban unta-unta, lan maringi jerami lan pakan

kanggo unta-unta, uga banyu kanggo wisuh sikile dhewe lan sikile wong-wong sing melu dheweke. Lan dheweke nyedhiyakake roti marang wong-wong mau kanggo mangan, lan ngandika, Aku ora bakal mangan nganti aku ngomong tembung-tembungku. Lan ngandika, Ngomonga.

Lan ngandika, Kula abdi Abraham. Gusti nanging wis mberkahi gustiku banget, lan dhèwèké diangkat dhuwur, lan mènèhi marang dhèwèké wedhus, lan pedhet, lan salaka, lan emas, abdi, lan abdi wadon, unta, lan kuldi. Lan Sarah, garwane gustiku, nglairake anak lanang siji kanggo gustiku sawise dheweke wis tuwa, lan dheweke menehi marang anake kabeh sing diduweni. Lan gustiku wis nggawe aku sumpah, ngandika, Kowe ora bakal njupuk wadon kanggo putraku saka putri-putrine wong Kanaan, ing ngendi aku dadi wong pendatang ing tanahe wong-wong mau. Nanging sampeyan kudu lunga menyang omahe bapakku, menyang sukuku, lan njupuk garwa kanggo anakku saka kana. Aku ngomong marang gustiku, Mbok menawa wong wadon iku ora gelem lunga karo aku. Lan ngandika marang aku, Gusti Allah sing aku wis nyenengake ing ngarsane, Panjenengane bakal ngirim Utusan Panjenengane karo kowe, lan bakal nggawe makmur dalanmu, lan kowe bakal njupuk garwa kanggo anakku lanang saka sukuku, lan saka omahe bapakku. Banjur kowe bakal ora duwe dosa saka kutukanku, amarga nalika kowe teka menyang sukuku, lan dheweke ora menehi marang kowe, mula kowe bakal ora duwe dosa saka sumpahku. Lan wis tekane dina iki ing sumber banyu, aku ngandika, Gusti Allah saka gustiku Abraham, yen Paduka makmurake dalan

kula ingkang saiki kula lampahi punika, Lah, aku ngadeg ing pinggir sumber banyu, lan para putri wong kutha padha metu kanggo ngeduk banyu, lan bakal dadi prawan sing aku kandhani, Wènèhana aku ngombé sethithik banyu saka kendimu, Lan ngomong marang aku, Lan kowe uga ngombea, lan unta-untamu aku bakal tak paringi banyu, iki wanita kang wis disiapake Gusti kanggo abdine dhewe Iskak, lan ing bab iki aku bakal ngerti, amarga kowe wis nindakake sih-rahmat marang gustiku Abraham. Lan kedadeyan sadurunge rampung aku ngomong ing pikiranku, langsung Ribkah metu, nggawa kendi banyu ing pundhake, lan mudhun menyang sumber banyu, lan njupuk banyu, banjur aku ngomong marang dheweke, paringana ngombe aku. Lan kanthi cepet-cepet dheweke nurunake kendi banyu ing lengene saka awake dhewe, banjur ngandika, Ngombea sampeyan, lan unta-unta sampeyan aku bakal ngombeni, lan dheweke ngombe, lan unta-unta mau dheweke paringi ngombe. Lan aku takon marang dheweke, lan aku ngomong, Putri sapa sampeyan, kandhakna marang aku. Dheweke banjur ngomong, Aku putrine Bethuel, anake Nahor, sing dilairake dening Milcah kanggo dheweke. Lan aku pasangake anting-anting ing dheweke, lan gelang-gelang ing tangane. Lan kanthi seneng aku nyembah marang Gusti, lan aku mberkahi Gusti Allah saka gustiku Abraham, sing wis nggawe aku makmur ing dalan kabenaran kanggo njupuk putri saka sedulure gustiku kanggo anake. Yen mula sampeyan nindakake welas asih lan kabeneran marang panguwasa kula, nanging yen ora, laporake marang kula, supaya kula bisa bali menyang sisih tengen utawa kiwa.

Mangsuli, Laban lan Betuel ngandika, Saka Gusti medal perkara iki, ora bakal bisa kita marang kowe ngucap ala utawa becik. Lah, Rebecca ana ing ngarepmu, jupukna banjur lungaa, lan dadi garwane putrane gustimu, kaya sing wis diomongake Gusti. Kedadean nalika abdi saka Abraham krungu tembung-tembung wong-wong mau, dhèwèké sujud ing lemah marang Gusti. Lan sawisé nggawa metu, abdi mau maringi wadhah perak lan emas lan sandhangan marang Rebecca, lan uga maringi peparingé marang seduluré lan ibune. Lan padha mangan lan ngombe, dhèwèké lan wong-wong lanang sing ana bareng karo dhèwèké, banjur padha turu. Esuk-esuk sawisé tangi, dhèwèké ngandika, Utusen aku, supaya aku bisa bali menyang gustiku. Sadulur-sadulure lan ibune ngandika, Sumangga prawan punika tetep wonten ing panggenan kita kira-kira sedasa dina, lan sawuse punika, dheweke bakal kesah. Nanging dheweke ngandika marang wong-wong mau, Aja nahan aku, amarga Gusti wis nggawe makmur dalanku. Utusen aku, supaya aku bisa lunga menyang gustiku. Wong-wong mau ngandika, Ayo kita nimbali bocah wadon mau, lan ayo kita takon cangkeme. Lan padha nimbali Ribkah, lan padha ngandika marang dheweke, Apa kowe arep lunga karo wong iki? Dheweke banjur ngandika, Aku arep lunga. Lan padha ngirim Ribkah, adhine wong-wong mau, lan barang-barange dheweke, lan abdi kang Abraham, lan wong-wong karo dheweke. Lan padha mberkahi Ribkah, lan padha ngomong marang dheweke, Adhine kita, mugi sampeyan dadi ewu-ewu lan sepuluh ewu, lan mugi-mugi turunane sampeyan marisi kutha-kuthane para mungsuh. Rebeka lan para abdi wadon dheweke wis tangi munggah, banjur padha nunggang

unta-unta, lan padha lunga karo wong kuwi, lan abdi lanang wis njupuk Rebeka banjur lunga.

Ishak lagi lelungan liwat ara-ara samun menyang sumur pandeleng, nanging dheweke manggon ing tanah sisih Kidul. Lan Isak medal metu menyang lapangan kanggo ngobrol ing wayah sore, lan sawisé ngangkat mripaté dhèwèké weruh unta-unta padha teka. Lan Ribkah ningali munggah kanthi mripatipun, ningali Iskak, lajeng piyambakipun mlumpat mudhun saking unta. Lan ngendika marang abdi, Sapa iku wong kono sing mlaku ing lapangan menyang pasamuwan kita? Abdi ngendika, Iki iku gustiku. Dheweke wis njupuk sandhangan panas, banjur nutup. Lan abdi nyritakaké marang Isak kabèh tembung-tembung kang wis ditindakake. Isak mlebu menyang omahe ibune, lan njupuk Ribkah, lan dheweke dadi garwane, lan dheweke tresna marang dheweke, lan Isak dihibur babagan Sarah ibune.

25

Abraham banjur njupuk garwa, sing jenengé Keturah. Dheweke nglairake Zombran, Iezan, Madal, Midian, Iesbok, lan Soie kanggo dheweke. Iezan nglairake Saba lan Dedan, dene anak-anake Dedan yaiku Asshurim, Letushim, lan Leummim. Putra-putra Midian yaiku Gepher, lan Apher, lan Enoch, lan Abida, lan Eldaag, kabèh iki padha putra-putra Keturah. Abraham maringi kabèh bandha duwèké marang Isak, putranipun. Lan marang

para putra saka para selir kang diduwèni, Abraham maringi peparingé, lan ngutus wong-wong mau adoh saka Iskak putrane dhèwè, nalika dhèwèké isih urip, menyang wétan tumuju ing tanah wétan. Punika taun-taun ing dinten gesangipun Abraham ingkang dipun gesangi, satunggal atus pitung dasa gangsal taun. Lan Abraham mati nalika wis tuwa, umure wis kebak, lan ditambahake menyang bangsane. Lan Isak lan Ismail, anak-anake, ngubur dhèwèké ing guwa sing rangkep, ing lapangan Efron anak Sohar wong Het, sing ana ing ngarep Mamre. Ing lapangan lan ing guwa sing dipikolehi Abraham saka para putra Heth, ing kono padha ngubur Abraham lan Sarah garwane. Kedadosan sawisé Abraham pejah, Gusti Allah mberkahi Iskak putranipun, lan Iskak manggon cedhak sumur pandulu. Punika silsilah Ismail putra Abraham, ingkang dipunlairaken dening Hagar tiyang Mesir, abdi estri Sarah, dhumateng Abraham. Lan iki jeneng-jeneng putra-putra Ismail, miturut jeneng turun-tumuruné, anak sulung Ismail, lan Nabayot, lan Kedar, lan Nabdeel, lan Massam, lan Masma, lan Duma, lan Masse, Lan Choddan, lan Thaiman, lan Ietur, lan Naphes, lan Kedma. Iki para putra Ismail, lan iki jeneng-jenenge wong-wong mau ing kemah-kemahe wong-wong mau, lan ing papan-papan panggonane wong-wong mau, rolas panguwasa miturut bangsa-bangsane wong-wong mau. Punika taun-taun gesangipun Ismail, satus telung puluh pitu taun, lan sasampunipun seda, dipun tambahaken dhateng bangsanipun. Dhèwèké manggon saka Havilah nganti Shur, kang ana ing ngarepe Mesir nganti tekan Asyur, ing ngarepe kabèh sadulur-sadulure dhèwèké manggon.

Lan iki para generasi Ishak, putranipun Abraham. Abraham nglairake Ishak. Ana dene Isak umure patang puluh taun nalika njupuk Ribkah, putrine Betuel wong Siria saka Mesopotamia Siria, adhine Laban wong Siria, kanggo awake dhewe dadi garwa. Isak ndedonga dhumateng Gusti Allah babagan Ribkah garwanipun, amargi piyambakipun mandul, lajeng Gusti Allah mirengaken pandongonipun, lan Ribkah garwanipun lajeng ngandut. Bocah-bocah mau mlumpat ing dheweke, banjur dheweke ngomong, Yen mengkono iki bakal kelakon marang aku, apa gunane iki kanggo aku? Banjur dheweke lunga takon marang Gusti. Lan Gusti Pangeran ngandika marang dheweke, Loro bangsa ana ing guwa-garbamu, lan loro bangsa saka guwa-garbamu bakal kapisahake, lan sawijining bangsa bakal ngluwihi bangsa liyane, lan sing luwih gedhe bakal ngabdi marang sing luwih cilik. Lan wis kacukupan dina-dinane kanggo nglairake, lan ing kene ana kembar ing wetenge. Metu nanging sing mbarep abang, kabèh kaya kulit wulune akèh, banjur dijenengi Esau. Lan sawisé iki medal sadulur-é dhèwèké, lan tangan-é dhèwèké nyekel tumit-é Esau, lan dhèwèké ngarani jeneng-é Yakub. Isak dene ana umur sewidak taun, nalika Ribkah nglairake wong-wong mau. Wong-wong nom-noman padha tuwuh, lan Esau iku wong sing ngerti mburu, wong desa, nanging Yakub iku wong prasaja sing manggon ing omah. Isak tresna marang Esau, amarga hasil buruné dadi panganan kanggo dheweke, nanging Ribka tresna marang Yakub.

Yakub masak godhogan, nanging Esau teka saka lapangan kanthi kesel. Lan Esau ngandika marang Yakub, Pakani aku saka

masakan abang iki, amarga aku lemes. Mula saka iku, jenenge diarani Edom. Yakub ngandika marang Esau, Adola hak pangkahiramu marang aku saiki. Lan ngandika Esau, Lah, aku arep mati, lan kanggo apa marang aku hak kesulungan iki? Lan Yakub ngandika marang dheweke, Sumpaha aku dina iki, lan dheweke sumpah marang Yakub. Nanging Esau adol hak kesulung marang Yakub. Jacob nanging maringi marang Esau roti lan godhogan kacang ijo, lan dheweke mangan lan ngombe, lan sawise tangi dheweke lunga, lan Esau ngremehake hak pangandhikane.

26

Kedadean paceklik ing bumi, kajaba paceklik sing sadurunge, sing kedadean ing jaman Abraham, banjur Iskak lunga menyang Abimelekh raja wong Filistin menyang Gerar. Gusti katon marang dheweke lan ngandika, Aja mudhun menyang Mesir, nanging manggona ing tanah kang bakal dakkandhakake marang kowe. Lan manggona ing tanah iki, lan Aku bakal bebarengan karo kowé, lan Aku bakal mberkahi kowé, amarga marang kowé lan marang turunmu Aku bakal maringi kabèh tanah iki, lan Aku bakal netepake sumpahKu, sing wis dakucapake marang Abraham bapakmu. Lan Aku bakal nambahi wijimu kaya lintang-lintang ing swarga, lan Aku bakal menehi marang wijimu kabeh lemah iki, lan kabeh bangsa ing bumi bakal diberkahi liwat wijimu. Amarga Abraham bapakmu manut swaraku lan njaga parentah-parentahku, dhawuh-

dhawuhku, angger-anggerku, lan hukum-hukumku. Isaac manggon ing Gerara. Wong-wong lanang saka panggonan kuwi takon babagan Ribkah, garwane dheweke. Dheweke banjur ngomong, Adhine aku iku, amarga dheweke wedi ngomong, Garwaku iku, supaya wong-wong lanang saka panggonan kuwi aja nganti mateni dheweke amarga Ribkah, jalaran dheweke ayu banget rupane. Kedadean dadi wektu dawa ing kono, lan Abimelekh raja Gerar wis ndhingkluk mudhun liwat jendhela, weruh Isak dolanan karo Ribkah, garwane. Abimelekh nimbali Isak, lan ngandika marang dheweke, Mula pancen wadon kowe iku? Apa sebabe kowe ngandika, Sedulur kula iku? Isak ngandika marang dheweke, Kula ngandika mangkono amarga, supaya kula ora mati jalaran dheweke. Abimelech ngendika marang dheweke, Apa iki sing sampeyan tindakake marang kita? Meh wae ana wong saka bangsaku sing turu karo garwamu, lan sampeyan mesthi nggawa kabodhohan marang kita. Nanging Abimelech dhawuhake marang kabèh rakyaté, ngomong, Sapa waé kang ndemek wong iki lan bojoné, bakal dadi dosa pati. Isaac nandur ing tanah kuwi, lan panen ing taun kuwi ngasilake gandum sewidak kaping satus, lan Gusti mberkahi dheweke. Lan wong kuwi diangkat dhuwur, lan terus maju dadi luwih gedhe, nganti pungkasane dadi gedhe banget. Kedadean dheweke duwe ternak wedhus, lan ternak sapi, lan tetanen akeh. Wong Filistin padha meri marang dheweke. Lan kabèh sumur-sumur sing digali para abdi bapakné dhèwèké ing wektu bapakné dhèwèké, disenggèkaké déning wong-wong Filistin, lan diisèkaké lemah. Abimelech ngandika marang Isak, Lunga saka kita, amarga kowe wis dadi luwih kuwat banget

tinimbang kita. Lan Isak lunga saka ing kono, banjur nginep ing lembah Gerar, lan manggon ing kana.

Lan manèh Isak ngeduk sumur-sumur banyu, kang wis digedèkké déning abdi-abdining Abraham bapakné, lan wong Filistin wis nutup sumur-sumur kuwi sawisé Abraham bapakné séda, lan dhèwèké maringi jeneng marang sumur-sumur kuwi miturut jeneng-jeneng kang wis diwènèhaké déning bapakné. Lan para abdi Isak ngeduk ing lembah Gerar, lan nemokake sumur banyu urip ana ing kana. Lan para pangon Gerar padha perang karo para pangon Ishak, ngaku yèn banyune kuwi duwèkè dhèwèké, lan padha nyebut jeneng sumur kuwi Ketidakadilan, amarga dhèwèké padha nyalahi wong kuwi. Sawise mangkat saka kono, dhèwèké ngeduk sumur liyane, nanging wong-wong padha padu manèh babagan sumur kuwi, lan dhèwèké menehi jeneng Permusuhan. Wis lunga saka kana, dhèwèké ngeduk sumur liyane, lan wong-wong ora padha perang bab sumur kuwi, lan dhèwèké mènèhi jeneng sumur kuwi Papan Amba, karo ngandika, Amarga saiki Gusti wis ngambakake papan kanggo kita, lan wis nambah kita ing bumi.

Dhèwèké munggah saka kono menyang sumur sumpah. Lan katon marang dhèwèké Gusti Allah ing bengi kuwi, lan ngandika, Aku iki Gusti Allah Abraham bapakmu, aja wedi, amarga Aku karo kowe, lan Aku bakal mberkahi kowe, lan Aku bakal nambahi turunanmu liwat Abraham bapakmu. Lan dhèwèké mbangun pamedhan ing kana, lan nyebut jeneng Gusti, lan masang tarubé ing kana. Para abdi Ishak padha

ngeduk sumur ing lembah Gerar. Lan Abimelech lunga menyang dheweke saka Gerar, lan Ochozath penasihat dheweke, lan Phicol panglima agung saka pasukane. Lan Isak ngandika marang wong-wong mau, Kanggo apa sampeyan teka marang aku? Sampeyan wis sengit marang aku, lan wis ngusir aku saka sampeyan. Wong-wong mau nanging ngandika, Kanthi nyata kita wis weruh yen Gusti ana karo sampeyan, mula kita ngandika, supaya ana prajanjian ing antarane kita lan sampeyan, lan kita bakal nggawe prajanjian karo sampeyan. Aja nggawe ala marang kita, amarga kita ora nate nglakoni nistha marang sampeyan, lan kaya cara kita wis nglakoni apik marang sampeyan, lan kita wis ngutus lunga sampeyan kanthi tentrem, lan saiki sampeyan pinuji dening Gusti. Lan dhèwèké nggawé pesta kanggo wong-wong mau, lan padha mangan lan padha ngombé. Lan sawisé tangi ing wayah esuk, saben wong padha sumpah marang tanggané, banjur Isak ngirim wong-wong mau lunga, lan padha budhal saka panggonané kanthi kawilujengan. Kedadean ing dina iku, lan para abdi Ishak wis teka padha nglaporake marang dheweke bab sumur sing padha ngeduk, lan padha ngomong, Ora nemokake banyu. Lan dheweke nyebut iku Sumpah, mula dheweke menehi jeneng kutha kuwi Sumur Sumpah, nganti dina saiki.

Esau wis umur patang puluh taun, lan dheweke njupuk garwa Yudit, putrine Beokh wong Hittite, lan uga Basemath, putrine Elon wong Hittite. Lan padha padu karo Isak lan Ribkah.

27

Kedadean sawisé Isak tuwa, lan mripaté wis peteng ora bisa ndeleng, banjur dhèwèké nimbali Esau, anaké sing mbarep, lan ngandika marang dhèwèké, Anakku, lan Esau mangsuli, Kula punika. Lan dhèwèké ngandika, Lah, aku wis tuwa, lan aku ora ngerti dinané patiku. Saiki mulane jupuken wadhah sampeyan, tumpak panah lan busur, banjur metu menyang lemah datar, lan golekna kula barang buruan. Lan gawekna kangoku panganan-panganan kaya sing tak tresnani, lan gawakna marang aku, supaya aku mangan, murih jiwaku mberkahi kowe sadurunge aku mati. Rebecca nanging krungu Isaac ngomong menyang Esau, anak lanange. Esau banjur lunga menyang lapangan kanggo mburu buruan kanggo bapake. Rebecca nanging ngandika marang Jacob, putrane sing luwih enom, Deleng, aku krungu bapakmu ngomong marang Esau, sedulurmu, ngandika, Gawakna marang aku barang buruan, lan gawekna marang aku panganan enak, supaya sawise mangan aku bakal mberkahi kowe ing ngarsane Gusti sadurunge aku mati. Saiki mulane, anakku, rungokkna aku, kaya sing tak dhawuhake marang kowe Lan wis lunga menyang wedhus-wedhus, jupuka kanggo aku saka kana loro wedhus enom sing alus lan apik, lan aku bakal nggawe dheweke dadi panganan kanggo bapakmu, kaya sing disenengi. Lan kowe bakal nggawa mlebu marang bapakmu, lan dheweke bakal mangan, supaya bapakmu mberkahi kowe sadurunge dheweke mati. Yakub ngandika marang Ribkah ibune, Esau kakangku iku wong sing wulune akeh, nanging aku

iki wong sing kulite alus. Aja nganti Bapak ndemek aku, lan aku bakal katon ing ngarsane kaya wong sing ngremehake, lan aku bakal nggawa kutukan marang awakku dhewe, lan dudu berkah. Ibune ngandika marang dheweke, Kutukan sampeyan tumiba ing aku, anakku, mung turutana swaraningsun, lan lumakua jupukna kanggo aku. Wis lunga banjur njupuk, lan nggawa marang ibune, lan ibune nggawe panganan-panganan enak, kaya sing disenengi bapake.

Lan Ribkah njupuk jubah Esau, putrane sing tuwa, sing apik, sing ana ing omahe, banjur nganggoake Yakub, putrane sing enom. Lan kulit wedhus cilik dipasangake ing lengene, lan ing gulune sing gundhul. Lan dheweke maringi panganan-panganan enak lan roti-roti sing wis digawe menyang tangane Yakub, anak lanange. Lan dhèwèké nggawa mlebu marang bapakné, banjur ngandika, Bapak. Lan bapakné ngandika, Katingal aku. Sapa kowé, anakku? Lan Yakub ngandika marang bapakne, Aku iki Esau, anak mbarep panjenengan. Aku wis nindakake kaya sing panjenengan dhawuhake marang aku. Mangga wungu lan lungguh, lan mangana saka asil perburuanku, supaya jiwa panjenengan mberkahi aku. Isak ngendika dhateng putranipun, Punapa punika, ingkang enggal panjenengan panggihaken, dhuh anak? Ingkang ngendika, Ingkang dipunparingaken Gusti Allah panjenengan wonten ngarsanipun kula. Iskak ngandika marang Yakub, Celaka kula, lan kula arep ndemek sampeyan, anakku, apa sampeyan iku putraku Esau, utawa ora. Yakub banjur nyedhaki Iskak ramane, lan ngraba dheweke, lan ngandika, Swara iki pancen swarane Yakub, nanging tangan iki

tangane Esau. Lan ora ngenali dheweke, amarga tangane kaya tangane Esau, sedulure, sing wuluan, banjur mberkahi dheweke. Lan ngandika, Apa kowe iki anakku Esau? Dheweke banjur mangsuli, Iya, aku. Lan ngandika, Gawakna marang aku, lan aku bakal mangan saka perburuanmu, anakku, supaya jiwaku mberkahi kowe. Lan dheweke nggawa marang dheweke, lan dheweke mangan, lan dheweke nggawa anggur marang dheweke, lan dheweke ngombe. Lan Isak, bapakne, ngandika marang dheweke, Celaka kene, lan ambungana aku, anakku. Lan nyedhaki ngambung dheweke, lan mambu ambune sandhangane, lan mberkahi dheweke, lan ngandika, Lah ambune anakku, kaya ambune sawah sing kebak, sing wis diberkahi dening Gusti. Lan muga Gusti Allah paring marang kowe saka embun ing langit, lan saka kasuburan ing bumi, lan kathah gandum lan anggur. Lan mugi bangsa-bangsa padha ngabdi marang kowé, lan mugi para panguwasa padha sujud marang kowé, lan dadiya pangéran saka sedulurmu, lan anak-anaké bapakmu bakal sujud marang kowé, sing ngipat-ipati kowé, kinipatan, nanging sing mberkahi kowé, diberkahi.

Lan kedadean sawisé Isak mandheg mberkahi Yakub, anak lanang dhèwèké, lan kedadean nalika Yakub metu saka ngarsané Isak, bapakné dhèwèké, Esau, sedulur lanang dhèwèké, teka saka mburu. Lan dheweke uga nggawe panganan-panganan, banjur nggawa marang bapake, lan ngomong marang bapake, Mugi bapak kula tangi, lan mugi mangan saka perburuan anak panjenengan, supaya jiwa panjenengan mberkahi kula. Lan Isak, ramane, ngandika

marang dheweke, Sapa kowe? Dheweke mangsuli, Aku iki anakmu sing mbarep, Esau. Isak kaget banget tenan, banjur ngandika, Sapa ta sing wis mburu lan nggawa panganan marang aku, lan aku wis mangan kabeh sadurunge kowe teka? Aku wis mberkahi dheweke, lan dheweke bakal tetep diberkahi. Kedadean nalika Esau krungu tembung-tembung saka bapake Iskak, dheweke njerit kanthi swara gedhe lan pait banget, banjur ngandika, Berkahi uga aku, Bapak. Dheweke ngandika marang dheweke, Sedulurmu wis teka kanthi cidra lan njupuk berkahmu. Lan ngandika, Adil diarani jenenge Yakub, awit wis ngapusi aku, lah kaping pindho iki. Hak mbarepku wis dijupuk, lan saiki njupuk berkahku. Lan Esau ngandika marang bapake, Apa ora ninggalake berkah kanggo aku, Bapak? Mangsuli, Isak ngandika dhateng Esau, Yen gustine dheweke wis tak gawe kowe, lan kabeh sedulur-sedulure dheweke wis tak gawe abdi-abdine dheweke, gandum lan anggur wis tak gawe nyengkuyung dheweke, marang kowe nanging apa bakal tak lakoni, anakku? Esau ngendika marang ramane, Apa berkah mung siji wae kanggo sampeyan, rama? Berkahilah aku uga, rama. Isak keguncang banget, banjur Esau njerit lan nangis. Nanging Isak, bapakne, mangsuli marang dheweke, Katon, saka kasuburan bumi bakal dadi papan panggonamu, lan saka embun langit saka ndhuwur. Lan ing pedhangmu kowe bakal urip, lan marang sadulurmu kowe bakal ngabdi, nanging bakal ana wektune nalika kowe ngrusak lan ngeculake kuk dheweke saka gulumu.

Lan Èsau nduwe dendam marang Yakub bab berkah kang wis

diparing bapakné marang dhèwèké, nanging Èsau ngomong ing atiné, Mugi-mugi rawuh dina-dina panguripatan bapakku, supaya aku bisa matèni Yakub sedulurku. Dikabaraké marang Ribkah tembung-tembungé Esau, putranipun ingkang sepuh, lan sasampunipun ngirim, piyambakipun nimbali Yakub, putranipun ingkang enem, lan ngandika dhumateng piyambakipun, Punika, Esau, kakangipun panjenengan, ngancam panjenengan badhe mateni panjenengan. Saiki mulane, anakku, krunguake swaranku, lan tanggapa banjur mlayu menyang Mesopotamia marang Laban sedulurku menyang Haran. Lan manggona karo dheweke sawetara dina, nganti nepisa nesu, Lan nesu sedulurmu saka awakmu, lan lali apa kang wis koklakonake marang dheweke, lan wis ngirim, aku bakal nimbali kowe saka kono, supaya ora tau kelangan anak saka loro awakmu ing dina siji. Ribkah ngandika marang Iskak, Aku wis kesel karo uripku amarga para putri saka para putra Khet. Yen Yakub njupuk garwa saka para putri ing bumi iki, apa gunane uripku?

28

Sawisé nimbali Yakub, Isak mberkahi dheweke, lan mrentah marang dheweke kanthi ngandika, Kowé ora kena njupuk garwa saka putri-putri wong Kanaan. Tangia lan mlayu menyang Mesopotamia, menyang omahe Betuel, bapake ibumu, lan jupuka awakmu garwa saka kono, saka putri-putrine Laban, sedulure ibumu. Sang Gusti Allah kula mberkahi panjenengan,

lan nambahi panjenengan, lan nglumpukake panjenengan, lan panjenengan bakal dadi pakumpulan bangsa-bangsa. Lan muga-muga Gusti paring marang kowe berkah Abraham bapakku, marang kowe lan marang turunanmu sawise kowe, supaya marisi tanah papan ngungsimu, sing wis diparingake Gusti Allah marang Abraham. Lan Isak ngirim Yakub, banjur dheweke lunga menyang Mesopotamia marang Laban, anake Betuel wong Siria, sedulure Ribkah sing dadi ibune Yakub lan Esau.

Weruh nanging Esau yèn Isak wis mberkahi Jacob, lan ngutus dheweke menyang Mesopotamia Siria kanggo njupuk garwa saka kono. Nalika mberkahi dheweke, Isak mrentah marang Jacob, ngandika, Kowé ora kena njupuk garwa saka putri-putri wong Kanaan. Lan Yakub manut marang bapak lan ibune, banjur lunga menyang Mesopotamia ing Siria. Esau uga ndeleng yen para putri Kanaan iku ala ing ngarsane Iskak bapake. Esau lunga menyang Ismael, lan njupuk Maeleth, putrine Ismael sing anake Abraham, adhine Nebayot, dadi garwane saliyane garwa-garwa kang wis ana.

Lan Yakub metu saka sumur sumpah, lan piyambakipun tindak menyang Haran. Lan dhèwèké ketemu panggonan, lan dhèwèké turu ing kono, amarga srengéngé wis surup, lan dhèwèké njupuk watu-watu saka panggonan kuwi, lan dhèwèké nyelèhaké ing sirahé, lan dhèwèké turu ing panggonan kuwi. Lan dhèwèké ngimpi, lan lah ana tangga sing dipasang ing lemah, sing sirahé tekan ing swarga, lan para utusan saka Gusti Allah padha munggah lan mudhun ing tangga kuwi. Nanging

Gusti ngadeg ana ing ndhuwur iku, lan ngandika, Aku iki Gusti Allah Abraham bapakmu, lan Gusti Allah Isak. Aja wedi, lemah kang saiki kokturoni iki, bakal daksungi marang kowe lan marang turunmu. Lan wiji sampeyan bakal dadi kaya wedhi ing bumi, lan bakal nyebar menyang segara, lan Kidul, lan Lor, lan wetan, lan kabeh suku-suku ing bumi bakal diberkahi ing sampeyan, lan ing wiji sampeyan. Lan lah, Aku ana karo sampeyan, njaga sampeyan ing kabeh dalan, ing ngendi wae sampeyan mlaku, lan Aku bakal mbalekake sampeyan menyang tanah iki, amarga Aku ora bakal ninggalake sampeyan, nganti Aku nindakake kabeh sing wis Aku ucapake marang sampeyan. Lan Yakub tangi saka turune, banjur ngendika, Gusti ana ing panggenan iki, nanging aku ora ngerti. Lan dheweke wedi, banjur ngandika, Medeni tenan panggonan iki! Iki dudu liya kajaba omahe Gusti Allah, lan iki gapurane swarga. Lan Yakub tangi esuk, banjur njupuk watu kang wis diselehake ana ing ngisor sirah, lan ngadegake dadi tugu, lan nuangake lenga ing pucuke. Lan dhèwèké ngarani jeneng panggonan kuwi Omah Gusti Allah, lan Oulamluz iku jeneng kutha kuwi sing sadurungé. Lan Yakub ndedonga kanthi kaot, ngendika, Manawi Gusti Allah wonten kaliyan kula, lan njagi kula ing dalan punika ingkang kula lumampah, lan paring kula roti kangge nedha, lan sandhangan kangge ngangge, lan piyambakipun mbalikaken kula kanthi kawilujengan dhateng griya saking rama kula, lan badhe dados Gusti dhateng kula dhateng Gusti Allah. Lan watu iki sing tak adegake minangka tugu, bakal dadi omahé Gusti Allah kanggo aku, lan kabèh sing yèn kowe paringi marang aku, sepersepuluhé bakal tak wènèhake marang kowe.

29

Lan Yakub angkat sikil lunga menyang tanah wétan, menyang Laban sing putrane Betuel wong Siria, sedulure Ribkah, ibune Yakub lan Esau. Lan dheweke ndeleng, lan lah ana sumur ing ara-ara, ana ing kono telung kumpulan wedhus lagi ngaso, amarga saka sumur kuwi padha ngombeni kumpulan-kumpulan kasebut, nanging ana watu gedhe ing cangkeme sumur kuwi. Lan ing kana kabèh komplotan kéwan angon padha dikumpulake, banjur padha nggulingake watu saka cangkeme sumur, banjur padha ngombèkaké wedhus-wedhus, lan banjur padha balikaké watu kasebut ing cangkeme sumur menyang panggonane manèh. Yakub ngandika marang wong-wong mau, Sedulur-sedulur, sampeyan saka ngendi? Wong-wong mau ngandika, Kita saka Haran. Ngandika lan marang wong-wong mau, Apa kowe padha ngerti Laban, anake Nahor? Wong-wong mau banjur ngandika, Kita ngerti. Dheweke ngandika marang wong-wong mau, Apa dheweke sehat? Wong-wong mau mangsuli, Sehat, lan lah, Rakhel putrine teka karo wedhus-wedhuse. Lan Yakub ngandika, Isih awan dhuwur, durung wayahe dikumpulake kewan-kewan. Sawise ngombeni wedhus-wedhus, padha lunga angon. Wong-wong mau ngandika, Ora, kita ora bakal bisa, nganti kabeh para pangon dikumpulake, lan padha bakal nggulingake watu saka cangkeme sumur, banjur kita bakal ngombe wedhus-wedhus. Nalika dheweke isih ngomong marang wong-wong mau, tibane Rachel putri Laban teka karo wedhus-wedhuse bapake, amarga

dheweke sing nggembalakake wedhus-wedhuse bapake. Kedadean nalika Yakub weruh Rachel putri Laban, sadulure ibune, lan wedhus-wedhuse Laban sadulure ibune, banjur Yakub nyedhaki lan ngilingake watu saka cangkeme sumur, lan ngombe wedhus-wedhuse Laban sadulure ibune. Lan Yakub ngecup Rachel, lan nangis kanthi swara kang banter. Lan dheweke matur marang Rachel, bilih dheweke punika sedulure bapakne, lan bilih dheweke punika putrane Rebecca, banjur Rachel mlayu matur marang bapakne miturut tembung-tembung punika. Kedadean nalika Laban krungu jenenge Yakub, anake adhine, banjur mlayu nyambut dheweke, ngrangkul lan nyambungi, banjur nggawa mlebu menyang omahe, lan Yakub nyritakake kabeh perkara iki marang Laban. Lan Laban ngandika marang dheweke, Kowe iku saka balungku lan dagingku, lan dheweke manggon karo Laban sewulan.

Laban ngendika marang Yakub, Amarga kowe iku sedulurku, kowe ora bakal ngladèni aku kanthi cuma-cuma. Kandhakna marang aku, pira upahmu? Laban punika gadhah kalih putri, ingkang sepuh asmane Lea, lan ingkang enem asmane Rakhel. Nanging mripate Lea lemes, dene Rahel ayu wujude, lan endah banget penampilane. Nanging Yakub tresna marang Rahel, lan ngandika, Aku bakal ngabdi marang sampeyan pitung taun kanggo Rahel, putri sampeyan sing luwih enom. Laban ngandika marang dheweke, Luwih becik aku maringi dheweke marang kowe tinimbang maringi dheweke marang wong lanang liyane. Manggona karo aku. Lan Yakub ngabdi kanggo Rakhel pitung taun, lan taun-taun mau ing ngarsane dheweke kaya

dina-dina sithik, jalaran tresnane marang dheweke. Yakub ngandika marang Laban, Wenehi aku bojoku, amarga dina-dinane wis digenapi, supaya aku bisa mlebu marang dheweke. Laban nglumpukake kabeh wong-wong saka panggonan kasebut, lan nganakake pernikahan. Lan kedadean ing wayah sore, banjur njupuk Leah putrine, digawa mlebu marang Yakub, lan Yakub mlebu marang dheweke. Laban maringi Lea, putriné dhéwé, Zelfa minangka prawan kanggo dhéwéké. Kedadean ing wayah esuk, lan lah ana Leah, banjur Yakub ngandika marang Laban, Apa iki sing kowe lakoni marang aku? Apa ora kanggo Rachel aku ngabdi marang kowe? Lan ngapa kowe ngapusi aku? Laban mangsuli, Ora mangkono adat ing panggonan kita, maringi sing luwih enom sadurunge sing luwih tuwa. Rampungna mula pitung dina iki, lan aku bakal menehi sampeyan iki tinimbang karya sing sampeyan lakoni kanggo aku, isih pitung taun liyane maneh. Yakub nindakake mangkono, lan nglengkapi minggu iki, lan Laban maringi Rakhel putriné marang dhèwèké dadi garwané. Laban mènèhi Bilhah, abdi wadon kang, marang putri kang minangka abdi wadon. Lan dheweke mlebu marang Rachel, nanging dheweke luwih tresna marang Rachel tinimbang Leah, lan dheweke ngabdi marang dheweke pitung taun liyane.

Gusti Allah weruh yen Leah dibenci, mula mbukak rahime, nanging Rachel mandul. Lan Leah ngandhut, lan nglairake anak lanang kanggo Yakub, nanging dheweke nyebut jenenge Ruben, ngandika, Amarga Gusti Allah wis weruh kahinaanku, lan wis maringi aku anak lanang, saiki mulane bojoku bakal tresna

marang aku. Lan dheweke ngandhut maneh, lan nglairake anak lanang kapindho kanggo Yakub, lan dheweke ngomong, Gusti krungu yen aku disengiti, mula dheweke uga maringi aku anak iki, lan dheweke nyebut jenenge Simeon. Lan dheweke ngandhut maneh, lan nglairake putra, lan ngandika, Saiki wektune bojoku bakal cedhak karo aku, amarga aku wis nglairake telung putra kanggo dheweke. Mulane dheweke ngarani jenenge Lewi. Lan sawisé ngandhut manèh, dhèwèké nglairakè putra, lan ngandika, Saiki manèh iki aku bakal matur nuwun marang Gusti. Marga saka iku, dhèwèké ngarani jenengé Yuda, lan dhèwèké mandheg nglairakè.

30

Weruh nanging Rachel, amarga dheweke durung nglairake anak kanggo Jacob, lan Rachel cemburu marang adhine, banjur ngomong marang Jacob, Wenehana aku anak, yen ora, aku bakal mati. Yakub nesu marang Rakhel banjur ngomong marang dheweke, Apa aku iki gantine Gusti Allah, sing wis nyingkirake wohing guwa saka kowe? Rachel ngandika marang Yakub, Mangga, punika abdi dalem kula Bilhah, mlebuwa marang dheweke, lan dheweke bakal nglairake ing dhengkul kula, supaya kula ugi pikantuk anak saka dheweke. Lan dhèwèké maringi Yakub si Bilhah, abdi wadon dhèwèké, kanggo dadi garwané, lan Yakub mlebu marang dhèwèké. Lan Bilhah, abdi estri Rahel, ngandhut lan nglairake anak lanang kanggo Yakub. Lan ngandika Rachel, Gusti Allah wis ngadili aku, lan wis

krungu swaraningsun, lan wis maringi aku anak lanang, mula saka iku aku ngarani jenenge Dan. Lan Bilhah, abdi wadon Rahel, ngandhut maneh lan nglairake anak lanang kaping pindho kanggo Yakub. Lan ngandika Rachel, Gusti Allah sampun mbantu kawula, lan kawula sampun gelut kaliyan sadherek kawula, lan kawula sampun menang, lan piyambakipun maringi asma Naphtali. Leah weruh yen dheweke wis mandheg nglairake, banjur njupuk Zilpah, budhake, lan maringi dheweke marang Yakub minangka garwa, lan Yakub mlebu marani dheweke. Lan Zilpah, abdi wedok Leah, ngandhut, lan nglairake anak lanang kanggo Yakub. Lan Leah ngandika, Ing rejeki, lan dheweke menehi jeneng Gad. Lan Zilpah, abdi wedok Leah, ngandhut maneh lan nglairake anak lanang kapindho kanggo Yakub. Lan Leah ngandika, Rahayu aku, amarga para wanita bakal nyebut aku rahayu, lan dheweke nimbali jenenge Asher. Ruben lunga nalika panen gandum, lan dheweke nemokake woh mandragora ing sawah, banjur nggawa menyang Lea, ibune. Rahel banjur ngomong marang Lea, adhine, Wenehana aku mandragora saka anakmu. Leah ngandika, Apa ora cukup kanggo kowe amarga kowe wis njupuk bojoku? Apa kowe uga arep njupuk mandrake anakku? Rachel ngandika, Ora mangkono, ayo dheweke turu karo kowe bengi iki minangka gantine mandrake anakmu. Yakub mlebu saka lapangan ing wayah sore, banjur Lea metu kanggo nampa dheweke, lan ngandika, Marang aku kowe bakal mlebu dina iki, amarga aku wis nyewa kowe gantine mandrake saka anakku lanang, lan dheweke turu karo dheweke ing wengi iku. Lan Gusti Allah mirengake Leah, lan sawisé ngandhut, dhèwèké nglairake anak

lanang kaping lima kanggo Yakub. Lan ngandika Leah, Allah sampun maringi kula upah kula, ganti saka kula maringi abdi estri kula dhumateng priya kula, lan nimbali asmanipun Issachar, ingkang tegesipun upah. Lan Leah isih ngandhut maneh, banjur nglairake anak lanang kaping enem kanggo Yakub. Lan ngandika Leah, Gusti Allah wis maringi aku peparingé sing apik ing wektu saiki, saiki bojoku bakal milih aku, amarga aku wis nglairake anak lanang enem kanggo dhèwèké, lan dhèwèké diarani jenengé Zebulun. Lan sawisé iku dhèwèké nglairakké putri, lan diarani jenengé Deinah. Nanging Gusti Allah émut marang Rahel, lan Gusti Allah ngrungokake panjaluke, lan mbukak rahime. Lan sawisé ngandhut, dhèwèké nglairakké putra marang Yakub. Rakhel ngandika, Gusti Allah kula wis ngilangi paukuman kula. Lan dheweke ngarani jeneng anake Yusuf, ngandika, Muga-muga Gusti Allah nambahi aku anak lanang liyane.

Kedadean nalika Rachel nglairake Joseph, Jacob ngandika marang Laban, utusen aku, supaya aku bisa lunga menyang panggonanku, lan menyang tanahku. Wenehi bali wadon-wadonku, lan anak-anakku, sing kanggo wong-wong mau aku wis ngabdi marang kowe, supaya aku bisa lunga. Kowe mesthi ngerti perbudakan sing wis tak lakoni kanggo kowe. Laban ngandika marang dhèwèké, Yèn aku nemokake sih-rahmat ing ngarsané panjenengan, aku wis ngramal, amerga Gusti Allah wis mberkahi aku jalaran tekané panjenengan. Sebutna upahmu marang aku, lan aku bakal maringi. Yakub ngandika, Kowe ngerti apa sing wis dak lakoni kanggo ngabdi marang

kowe, lan pira akehe ternakmu sing ana ing pangopènanku. Cilik sebab ana sing akeh-akehe kanggo kowe sadurunge aku, lan wis tuwuh dadi akeh, lan Pangeran Gusti Allah wis mberkahi kowe ing sikilku. Saiki mulane, kapan aku uga bakal nggawe omah kanggo awakku dhewe? Lan Laban ngandika marang dhèwèké, Apa sing bakal daksungi marang kowé? Nanging Yakub ngandika marang dhèwèké, Kowé ora bakal mènèhi apa-apa marang aku, yèn kowé nglakoni tembung iki marang aku, aku bakal nggembalakake wedhusmu manèh, lan bakal ngreksa. Ayo kabèh wedhus-wedhusmu diliwataké dina iki, lan pisahen saka kono kabèh wedhus sing peteng ing antarané anak-anak wedhus, lan kabèh sing belang lan bintik-bintik ing antarané wedhus wadon, iku bakal dadi upahku. Lan kabeneran aku bakal ngrungokake marang aku ing dina sesuk, amarga upahku ana ing ngarsamu, kabeh sing ora bintik-bintik lan belang-belang ing wedhus-wedhus, lan sing peteng ing wedhus-wedhus cilik, bakal dianggep dicuri saka aku. Laban ngandika marang dheweke, Dadi miturut tembungmu. Lan ing dina iku dhèwèké misahaken wedhus lanang sing belang lan sing belang putih, lan kabèh wedhus wadon sing belang lan sing belang putih, lan kabèh sing peteng ing antarané wedhus enom, lan kabèh sing putih ing antarané wong-wong mau, banjur dhèwèké masrahaken marang tangané anak-anake lanang. Lan dhéwéké mbusak dalan telung dina, lan ana ing tengah wong-wong mau lan ana ing tengah Yakub. Yakub déné angon wedhus Laban sing isih ana. Yakub njupuk pang-pang saka wit storax sing isih seger, kenari, lan platanus kanggo dhéwé, banjur Yakub ngupas pang-pang mau nganti katon kupasan putih, lan nalika

ngerok sing ijo, katon ing pang-pang mau warna putih sing dikupas, dadi macem-macem. Lan dhèwèké nyelèhaké pang-pang sing wis diupas ing palung-palung banyu, supaya nalika wedhus-wedhus teka ngombé, ing ngarepe pang-pang kasebut, nalika padha teka kanggo ngombé, wedhus-wedhus bakal ngandhut amarga pang-pang mau. Lan wedhus-wedhus padha ngandhut menyang pang-pang, lan wedhus-wedhus padha nglairake sing putih resik lan macem-macem lan awu bintik-bintik. Anak-anak wedhus dipisahake dening Yakub, lan dheweke ngadegake ing ngarepe wedhus-wedhus wedhus lanang sing belang-belang, lan kabeh sing macem-macem ing antarane anak-anak wedhus, lan dheweke misahake kumpulan wedhus kanggo awake dhewe, lan ora nyampur wong-wong mau karo wedhus-wedhuse Laban. Kedadean ing wektu nalika wedhus-wedhus padha ngandhut, Yakub dilebokake pang-pang ing ngarepe wedhus-wedhus ing palung-palung, supaya padha ngandhut miturut pang-pang kasebut. Nalika wedhus-wedhus nglairake, dheweke ora nyelehake, mula sing ora ditandhai dadi duweke Laban, dene sing ditandhai dadi duweke Yakub. Lan wong iku dadi sugih banget, lan dheweke duwe kewan akeh, lan sapi, lan abdi, lan abdi wadon, lan unta, lan kuldi.

31

Yakub krungu tembung-tembungé anak-anaké Laban, sing ngomong, Yakub wis njupuk kabèh bandané bapak kita, lan saka bandané bapak kita, dhèwèké wis nggawé kabèh kamulyan iki.

Lan Yakub weruh pasuryane Laban, lan lah, ora kaya wingi utawa telu dina kepungkur marang dheweke. Gusti ngandika marang Yakub, Baliya menyang tanah bapakmu lan menyang keturunanmu, lan Ingsun bakal karo kowe. Sawisé ngirim utusan, Yakub nimbali Lea lan Rakhel menyang dhataran, ing ngendi ana komplotan wedhusé. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Aku weruh pasuryan bapakmu, sing ora kaya biyen marang aku, kaya wingi lan telu dina kepungkur, nanging Gusti Allah saka bapakku ana karo aku. Lan sampeyan uga ngerti, yèn aku wis ngladèni bapakmu nganggo sakabèhing kakuwatanku. Nanging rama sampeyan wis ngapusi aku, lan dheweke wis ngganti upahku kaping sepuluh, nanging Gusti Allah ora ngidini dheweke nglakoni piala marang aku. Yen mangkono ngandika, sing macem-macem bakal dadi upahmu, lan kabeh wedhus bakal nglairake sing macem-macem, yen nanging ngandika, sing putih bakal dadi upahmu, lan kabeh wedhus bakal nglairake sing putih. Lan Gusti Allah njupuk kabèh peternakan saka bapakmu, lan maringi aku. Lan kedadean nalika wedhus-wedhus lagi ngandhut, aku weruh ing impènku, lan lah wedhus lanang lan wedhus jago sing munggah ing wedhus-wedhus lan wedhus-wedhus wadon, putih, belang, lan awu-awu bintik-bintik. Lan Malaikat saking Gusti Allah ngendika marang ingsun wonten ing impèn, Yakub, lan ingsun ngendika, Punapa punika? Lan dheweke ngandika, Angkata mripatmu, lan delengna wedhus lanang lan domba lanang sing munggah ing atas domba lan wedhus sing belang, macem-macem, lan awu bintik, amarga Aku wis weruh kabeh sing ditindakake Laban marang kowe. Aku iki Gusti Allah sing wis

katon marang kowe ing panggonan Gusti Allah, ing ngendi kowe wis ngurapi tugu kangoku ing kono, lan kowe wis sumpah marang Aku ing kono, mula saiki tangia, lan metua saka tanah iki, lan balia menyang tanah kelahiranmu, lan Aku bakal karo kowe. Lan Rachel lan Leah mangsuli, ngandika marang dheweke, Apa ora ana maneh bagean utawa warisan kanggo kita ing omahe bapak kita? Apa ora kaya wong asing kita wis diitung marang dheweke? Amarga dheweke wis adol kita, lan kanthi mangan dheweke wis mangan perak kita. Kabèh kasugihan lan kamulyan kang wis dijupuk déning Gusti Allah saka bapak kita, bakal dadi kagungan kita lan anak-anak kita. Mula saiki, kabèh kang wis dikandhakake Gusti Allah marang kowé, tindakna. Sawisé tangi, Yakub banjur njupuk garwa-garwané lan anak-anaké ditumpakké ing unta-unta, Lan dhèwèké nggawa kabèh barang-barang darbèké, lan kabèh barang-barang bawaan sing dhèwèké olèh ing Mesopotamia, lan kabèh darbèké, kanggo lunga menyang Iskak, rama dhèwèké, menyang tanah Kanaan. Laban lunga kanggo nyukur wedhus-wedhuse, nanging Rachel nyolong patung-patung bapake. Yakub ndhelikake saka Laban wong Siria, ora ngumumake marang dheweke yen dheweke mlayu. Lan dheweke mlayu karo kabeh barang-barange, banjur nyabrang kali, lan tumuju menyang gunung Gilead. Dikabarake marang Laban wong Siria ing dina katelu, yèn Yakub wis mlayu. Lan nggawa sedulur-seduluré karo dhèwèké, mburu sawisé dhèwèké dalan pitung dina, lan nyusul dhèwèké ing gunung Gilead. Nanging Gusti Allah teka marang Laban wong Siria ing impene ing wayah wengi, lan ngandika marang dheweke, Ati-ati, aja nganti kowé ngomong ala marang

Yakub. Lan Laban nyusul Yakub, Yakub wis masang tarubé ing gunung, Laban uga masang tarubé karo sadulur-sadulurané ing gunung Gilead. Laban ngandika marang Yakub, Apa sing wis koklakonake? Kenapa kowe mlayu kanthi rahasia, lan nyolong aku, lan nggawa lunga anak-anakku wadon kaya tawanan perang? Lan yen panjenengan anandhani marang kula, kula mesthi ngutus panjenengan kanthi kabungahan, lan kanthi musik, lan kanthi kendhang, lan kanthi kecapi. Lan aku ora dianggep pantes kanggo ngambung anak-anakku lan putri-putriku, nanging saiki kowe wis tumindak kanthi bodho. Lan saiki kuwat tanganku kanggo gawe cilaka marang kowe, nanging Gusti Allah bapakmu wingi wis ngomong marang aku, ngandika, Jaga awakmu supaya aja nganti ngomong ala marang Yakub. Saiki mulane kowe wis lunga, amarga kepinginan kowe kepingin mulih menyang omahe bapakmu, nanging kenangapa kowe nyolong dewa-dewaku? Yakub mangsuli marang Laban, Aku wedi, amarga aku mikir, aja nganti kowe njupuk anak-anak wadonmu saka aku, lan kabeh barang duwekku. Lan ngandika Yakub, Sapa sing kowe temokake dewa-dewamu, ora bakal urip ing ngarepe sedulur-sedulur kita. Mangertèna apa sing ana barang-barangmu ing papanku, lan jupuken. Lan ora mangertèni apa-apa saka dhèwèke. Nanging Yakub ora ngerti, amarga Rakhel garwane wis nyolong barang-barang kuwi. Sawisé mlebu, Laban nggolèki ing omah Lea, nanging ora nemokake apa-apa, banjur metu saka omah Lea, lan nggolèki omah Yakub, lan ing omah loro abdi wadon, nanging ora nemokake apa-apa, banjur dhèwèké uga mlebu menyang omah Rahel. Rachel nanging njupuk barang-barang sesembahan,

banjur nyelehake ing tas pelana unta, lan lungguh ing ndhuwur iku. Lan dheweke ngandika marang ramane, Aja nesu, gusti, aku ora bisa tangi ing ngarsane panjenengan, amarga lagi ana adat kewanodhonan. Laban nggoleki ing sakabehe omah, nanging ora nemokake brahala-brahala mau. Yakub nesu lan perang karo Laban, banjur Yakub mangsuli ngandika marang Laban, Apa salahku? Lan apa dosaku, mula kowe ngoyak aku? Lan amarga kowe wis nggolèki kabèh wadhah saka omahku; apa kowe nemokake saka kabèh wadhah saka omahmu? Lebokna ing kene ing ngarepe sedulurmu lan sedulurku, lan supaya padha ngadili ing antarane kita loro. Iki wis rong puluh taun aku ana karo kowe, wedhus-wedhus kowe lan cempe-cempe kowe ora padha dadi tanpa anak, wedhus jago saka wedhus-wedhus kowe ora tak mangan. Kang dicolong dening kewan buas ora tak gawa marang kowe, aku mbayar maneh saka awakku dhewe: maling rina lan maling wengi. Aku nandhang ing wayah rina diobong bebarengan dening panas, lan dening adhem ing wayah wengi, lan turuku ilang saka mripatku. Iki wis rong puluh taun aku ana ing omahmu, aku ngabdi marang sampeyan patbelas taun kanggo loro putrimu, lan enem taun kanggo wedhus-wedhusmu, nanging sampeyan wis ngapusi upahku kaping sepuluh. Yen ora Gusti Allah saka bapakku Abraham, lan rasa wedi marang Isaac, ana kanggo aku, saiki mesthi sampeyan wis ngusir aku kanthi tangan kosong. Karendahan aku, lan jerih payah tangankku, wis dideleng dening Gusti Allah, lan dheweke wis menegor sampeyan wingi.

Mangsuli nanging Laban ngandika dhateng Yakub, Para putri

punika putri kula, lan para putra punika putra kula, lan ingkang kewan punika kewan kula, lan sedaya ingkang panjenengan ningali punika kagungan kula, lan babagan para putri kula, punapa ingkang badhe kula tindakaken dhateng piyambakipun dinten punika, utawi dhateng para anak piyambakipun ingkang sampun piyambakipun lairaken? Saiki mulane, ayo aku nggawe prajanjian karo kowe, lan bakal dadi saksi ing antarane aku lan kowe. Dheweke ngandika marang dheweke, Lah, ora ana wong karo kita. Deleng, Gusti Allah dadi saksi ing antarane aku lan kowe. Yakub njupuk watu, banjur ndegaké dadi tugu. Yakub ngandika marang para sedulure, Klumpukna watu-watu, lan padha nglumpukake watu-watu, lan padha nggawe gundukan, lan padha mangan ing kono ing sangisore gundukan. Laban ngandika marang dheweke, Gundukan iki menehi kesaksian ing antarane aku lan kowe dina iki. Lan Laban nyebat gundukan kuwi gundukan paseksi, nanging Yakub nyebat gundukan kuwi gundukan saksi. Laban ngandika marang Yakub, Lah, gundukan iki lan tugu kang wis tak adegake ana ing tengahing aku lan kowe, gundukan iki mbuktekake, lan tugu iki uga mbuktekake, mulane diarani jeneng, gundukan kang mbuktekake. Lan panglihat kang wis diomongake, muga-muga Gusti Allah ningali ing antarane aku lan kowe, amarga kita bakal pisah siji saka sijine. Yen kowe ngasorake putri-putri kula, yen kowe njupuk garwa-garwa saliyane putri-putri kula, deleng, ora ana wong karo kita sing ndeleng, nanging Gusti Allah dadi saksi antarane ingsun lan kowe. Yen aku ora liwat menyang kowe, lan kowe uga aja liwat menyang aku ngliwati gunung iki lan tugu iki kanggo nindakake piala. Gusti Allah-ipun Abraham lan Gusti

Allah-ipun Nahor ingkang ngadili wonten ing antawisipun kita, lan Yakub sumpah miturut wedi dhateng rama-nipun Iskak. Lan dhèwèké ngorbanké kurban ing gunung, lan nimbali para sadulur-sadulurné, lan padha mangan lan ngombé, lan padha turu ing gunung.

32

Wis tangi, Laban ing wayah esuk nyambungi para putra lan para putri panjenengané, lan mberkahi wong-wong mau, banjur Laban bali lunga menyang panggonan panjenengané.

Yakub banjur nerusake lelampahane. Nalika ndeleng munggah, dheweke weruh kemah Gusti Allah sing wis dipasang, lan para Utusan saka Gusti Allah ketemu karo dheweke. Yakub ngandika nalika ndeleng wong-wong mau, Iki perkemahan Gusti Allah, lan dheweke menehi jeneng panggonan kuwi Mahanaim.

Yakub ngirim utusan sadurunge dheweke menyang Esau, sedulure, menyang tanah Seir, menyang tanah Edom. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau, ngandika, Mangkéné kowé bakal ngomong marang gustiku Esau: Mangkéné ngandika abdimu Yakub: Karo Laban aku numpang, lan aku telat nganti saiki. Lan aku wis duwe sapi, kuldi, wedhus, abdi lanang, lan abdi wadon, lan aku ngirim kabar marang gustiku Esau, supaya abdimu oleh sih-rahmat ing ngarsamu. Lan para utusan wangsul marang Yakub, ngandika, Kita sampun

rawuh dhateng sadulurmu Esau, lan lah piyambakipun teka kangge nemoni panjenengan, lan sekawan atus wong kaliyan piyambakipun. Yakub wedi banget lan bingung, banjur mbagi wong-wong sing ana karo dheweke, sapi, unta, lan wedhus dadi loro kemah. Lan Yakub ngandika, Yen Esau teka menyang kemah sing siji lan nyerang iku, mula kemah sing kapindho bakal bisa slamet. Yakub ngandika, Dhuh Gusti Allah saking rama kula Abraham, lan Gusti Allah saking rama kula Iskak, Gusti panjenengan ingkang sampun ngandika dhateng kula, Lumakua dhateng tanah papan lair panjenengan, lan kula badhe nindakaken becik dhateng panjenengan,' Cukup kanggo kula saka kabeh kaadilan, lan saka kabeh kabenaran, sing sampeyan tindakake marang abdi sampeyan, amarga nganggo tongkat kula iki kula nyabrang Jordan iki, nanging saiki kula wis dadi rong kemah. Tulung uwalana aku saka tangane sadulurku, saka tangane Esau, amarga aku wedi marang dheweke, supaya dheweke ora teka nyerang aku, lan ibu bebarengan karo anak-anake. Nanging Panjenengan piyambak ingkang ngandika, Aku bakal nggawe Panjenengan apik, lan aku bakal ndadekake turunane Panjenengan kaya wedhi ing segara, kang ora bakal kaetung amarga kathahipun. Lan dheweke turu ing kana ing wengi kuwi, lan njupuk hadiah saka sing digawa, lan ngirim menyang Esau, sedulure. Wedhus wadon rong atus, wedhus lanang rong puluh, wedhus kibas rong atus, wedhus jago rong puluh. Unta-unta sing lagi nyusoni lan anak-anake telung puluh, sapi patang puluh, banteng sepuluh, kuldi rong puluh, lan anak kuda sepuluh. Lan dhèwèké maringi wong-wong abdhiné kéwan-kéwan mau, saben komplokan dhéwé-dhéwé. Dhèwèké

ngendika marang wong-wong abdhiné, Lumakua ing ngarepku, lan gawéa jarak ing antarané komplokan lan komplokan. Lan dhèwèké mréntah marang sing kapisan, ngandika, Yèn Esau sedulurku ketemu karo kowé, lan takon marang kowé, ngandika, Sapa kowé iki? Lan arep menyang ngendi kowé? Lan sapa duwèké barang-barang iki sing mlaku ngarep kowé? Sampeyan bakal ngomong, saka abdi sampeyan Yakub, hadiah wis dikirim marang gusti kula Esau, lan lah piyambakipun ana ing mburi kita. Lan dhèwèké mréntah marang sing kapisan, lan marang sing kapindho, lan marang sing katelu, lan kabèh sing padha lumaku ngarep ing mburi komplotan kéwan iki, ngandika, Miturut tembung iki, gunèmana Èsau nalika dhèwèké nemoni kowé, Lan sampeyan bakal ngomong, Delengen, abdi sampeyan Yakub teka sawise kita, ngandika amargi, Aku bakal nyenengake pasuryanipun ing hadiah-hadiah ingkang mlaku ngarep panjenenganipun, lan sasampunipun punika aku bakal ndeleng pasuryanipun, mbok menawa amargi panjenenganipun badhe nampi pasuryan kula. Lan hadiah-hadiah maju ing ngarepe, nanging dheweke dhewe turu ing wengi kuwi ana ing kémah. Wis tangi ing bengi kuwi, dheweke njupuk garwane loro, lan prawan loro, lan anak sewelas, banjur nyabrang kali Jabbok. Lan dhèwèké njupuk wong-wong mau, banjur nyabrang kali deras, lan nggawa kabèh barang-barangé.

Yakub dipun tinggalaken piyambak, lan ana wong kang gulat kaliyan dhèwèké ngantos enjing. Dheweke weruh yen ora bisa ngalahake dheweke, banjur ndemek jembaring pupune, lan nggawe mati rasa jembaring pupune Yakub nalika gelut karo

dheweke. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Utusen aku, amarga wis esuk. Nanging dheweke ngandika, Aku ora bakal ngutus kowe, yen kowe ora mberkahi aku. Dheweke ngandika marang dheweke, Apa jenengmu? Dheweke mangsuli, Yakub. Lan dhèwèké ngandika marang dhèwèké, Jenengmu ora bakal diarani Yakub manèh, nanging Israel bakal dadi jenengmu, amarga kowé wis kuwat nglawan Gusti Allah, lan kowé bakal kuwasa nglawan manungsa. Yakub takon, lan ngandika, Kandhakna marang ingsun jenengmu. Lan ngandika, Punapa sampeyan takon jenengku? Lan mberkahi dheweke ing kono. Lan Yakub nyebut jeneng panggonan kuwi, Wujud Gusti Allah, amarga aku wis weruh Gusti Allah pasuryan tumrap pasuryan, lan jiwaku kaslametan. Srengéngé wungu tumrap dhèwèké nalika wis liwat wujudé Gusti Allah, nanging dhèwèké pincang ing puhané. Marga saka iki, anak-anak Israel ora bakal mangan urat kang dadi mati rasa, kang ana ing cekungan paha, nganti dina iki, amarga wis ndemek cekungan paha Yakub ing urat kang dadi mati rasa.

33

Yakub ndeleng munggah lan weruh nganggo mripate, lan lah Esau sedulure teka, lan patang atus wong karo dheweke, lan Yakub mbagi bocah-bocah marang Lea, lan marang Rahel, lan loro abdi wadon. Lan dhèwèké netepake wong wadon enom loro lan anak lanang-lanang wong-wong mau ing dhisik, lan Leah lan anak-anak dhèwèké ing mburi, lan Rachel lan Joseph

ing pungkasan. Dheweke dhewe maju ing ngarep wong-wong mau, lan sujud ing lemah kaping pitu, nganti cedhak marang sadulure. Lan Esau mlayu nyedhaki dheweke, banjur ngrangkul dheweke lan nyemplungake awak ing gulune, lan ngambung dheweke, lan wong loro padha nangis. Lan sawisé nyawang munggah, Esau weruh para wanita lan para bocah, lan ngandika, Apa iki-iki marang kowé iku? Nanging dhèwèké ngandika, Para bocah, kang welas asih Gusti Allah marang abdi kowé. Lan para prawan alit kaliyan anak-anakipun padha nyedhaki, lajeng sami sujud. Lan Leah nyedhaki karo anak-anake, banjur padha sujud. Sawise iku, Rachel lan Joseph nyedhaki, banjur padha sujud. Lan ngandika, Apa iki kabeh marang kowe, kabeh kemah-kemah iki kang wis tak temoni? Nanging dheweke ngandika, Supaya abdi kowe nemokake sih-rahmat ing ngarsane kowe, Gusti. Esau ngandika, Aku wis duwe akeh, sedulurku, sing duwekmu kanggo kowe wae. Yakub ngandika, Yen kula pikantuk sih-rahmat ing ngarsanipun panjenengan, tampi peparingipun punika saking tangan kula, awit kula ningali pasuryanipun panjenengan kados tiyang ningali pasuryan Gusti Allah, lan panjenengan bakal rena kaliyan kula. Jupuka berkah-berkahku sing wis dak gawa kanggo kowe, amarga Gusti Allah wis welas asih marang aku, lan aku duwe kabeh, banjur dheweke dipeksa, lan dheweke njupuk. Lan ngandika, Wis budhal, ayo padha mlaku marang dalan sing lurus. Dheweke ngandika marang gustine, Gustiku ngerti, yen bocah-bocah isih lembut, lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi lagi nyusoni, kabeh ana ing tanggung jawabku. Yen aku ngoyak wong-wong mau kanthi cepet sedina, kabeh kewan-

kewan bakal mati. Muga lumaku ngarep gustiku ngarep saka abdine, nanging aku bakal nerusake ing dalan miturut santai saka lelampahan kang ngarep aku, lan miturut sikile nom-noman, nganti tekaku marang gustiku menyang Seir. Esau ngandika, Aku bakal ninggalake sawetara wong sing karo aku kanggo melu kowe. Nanging dheweke ngandika, Kenapa kudu mangkono? Cukup yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, gustiku. Nanging Esau bali ing dinten punika dhateng margi piyambakipun dhateng Seir. Lan Yakub budhal menyang Tarub, lan nggawé omah kanggo awaké dhéwé ing kono, lan kanggo kéwan-kéwané dhéwéké nggawé tarub-tarub. Jalaran iku, dhèwèké jenengaké papan kuwi Tarub.

Lan Yakub teka ing Salem, kutha Sikhem, kang ana ing tanah Kanaan, nalika dheweke bali saka Mesopotamia Siria, lan dheweke kemah ing ngarepe kutha. Lan dheweke entuk bagéan saka lapangan, ing ngendi dheweke ngadegake kémahé ana kono, saka Emmor bapakné Sikhem, nganggo rega satus amnon. Lan piyambakipun ngadegaken papan pasamuwan ing ngriku, sarta nyenyuwun dhumateng Gusti Allah Israel.

34

Dinah metu, putri Lea sing dilahiraké marang Yakub, kanggo ngerti para putri wong-wong pribumi. Lan Sikhem, putrane Hemor wong Hewi, panggedhe ing tanah kuwi, weruh dheweke, banjur njupuk dheweke, turu karo dheweke, lan ngasorake

dheweke. Lan dhèwèké nggatèkaké marang jiwané Dinah putriné Yakub, lan tresna marang prawan kuwi, lan ngandika marang dhèwèké miturut pikirané prawan kuwi. Sikhem ngandika marang Emor ramane, Jupukna bocah wadon iki kanggo aku dadi garwa. Jacob krungu, yèn anak Emmor wis najisake Dinah putriné, lan anak-anaké padha karo sato ternakké ing lapangan, Jacob meneng, nganti wong-wong mau teka. Emor, ramane Sikhem, metu menyang Yakub kanggo ngomong karo dheweke. Nanging para putra Yakub padha teka saka sawah, nalika padha krungu, para priya padha sedhih banget, lan iku banget nglarani marang wong-wong mau, amarga wis nindakake tumindak nistha ing Israel, kanthi turu karo putri Yakub, lan ora bakal kaya mangkono. Lan Emmor ngandika marang wong-wong mau, ngucap, Sikhem anak lanangku wis milih putrimu kanthi ati, mula tulungna pasrahna dheweke marang dheweke minangka garwane. Lan padha kawin-mawin karo kita, para putri sampeyan paringna marang kita, lan para putri kita jupukna kanggo para putra sampeyan. Lan manggona ing tengah-tengahe kita, lan tanah iki jembar ana ing ngarepe sampeyan, manggona, lan padha dagang ing kono, lan padha nduweni barang ing kono. Sikhem ngandika marang bapakne lan marang sedulur-sedulur lanange, Mugi kula pikantuk sih-rahmat ing ngarsanipun panjenengan, lan punapa kemawon ingkang panjenengan dhawuhaken, kula badhe maringi. Tambahake mas kawin banget, lan aku bakal mènèhi kaya apa sing sampeyan ngomong marang aku, lan sampeyan bakal mènèhi aku bocah wadon iki dadi bojo.

Anak-anake Yakub mangsuli marang Sikhem lan Hemor bapake kanthi nganggo tipu daya, lan padha ngomong marang wong-wong mau, amarga dheweke wis najisake Dinah adhine wadon. Lan Simeon lan Lewi, sadulur-sadulure Dinah, ngandika marang wong-wong mau, Kita ora bakal bisa nindakake bab iki, maringi sadulur wadon kita marang wong lanang sing duwe kulup, amarga iku dadi aib tumrap kita. Mung ing bab iki kita bakal digawe padha karo kowe, lan kita bakal manggon ing antarane kowe, yen kowe dadi kaya kita, yaiku kabeh wong lanang ing antarane kowe disunat. Lan kita bakal mènèhi putri-putri kita marang sampeyan, lan saka putri-putri sampeyan kita bakal njupuk kanggo kita dadi garwa, lan kita bakal manggon ing antarane sampeyan, lan kita bakal dadi kaya bangsa siji. Nanging yen sampeyan ora ngrungokake kita supaya disunat, sawise njupuk putri kita, kita bakal lunga. Lan tembung-tembung kasebut nyenengake Emmor, lan Sikhem putrane Emmor. Lan nom taruna ora nundha nindakake tembung iki, amarga dheweke ngenekke marang putrine Yakub, lan dheweke dhewe minangka sing paling mulya kabeh ing omahe bapake. Nanging Emmor lan Syekhem putrane teka menyang gapura kutha wong-wong mau, lan padha ngomong marang wong-wong lanang saka kutha wong-wong mau, ngandika, Wong-wong iki tentrem, padha manggon karo kita ing bumi lan padha dagang, bumi iki amba ing ngarepe wong-wong mau, anak-anak wadon wong-wong mau bakal kita jupuk dadi garwa, lan anak-anak wadon kita bakal kita paringake marang wong-wong mau. Mung kanthi cara iki wong-wong mau bakal padha karo kita lan manggon bebarengan karo kita, supaya dadi sawijining bangsa,

yaiku yen kabeh wong lanang ing antarane kita disunat, kaya ta dheweke uga wis disunat. Lan kewan-kewan ternak wong-wong mau, lan kewan-kewan papat sikil, lan barang-barang duweke wong-wong mau, apa ora bakal dadi duweke kita? Mung ing bab iki, ayo kita digawe padha karo wong-wong mau, lan dheweke bakal manggon karo kita. Lan padha ngrungokake Emmor lan Shechem, anake, kabeh wong sing dagang ing gapura kutha, lan padha disunat daginge kulit penutup, kabeh wong lanang.

Kedadean ing dina kaping telu, nalika wong-wong padha nandhang lara, loro putrane Yakub yaiku Simeon lan Lewi, sedulure Dina, saben-saben nggawa pedhange dhewe-dhewe, banjur mlebu menyang kutha kanthi aman, lan mateni kabeh wong lanang. Emmor lan Sikhem, putrane, dipateni nganggo pedhang, banjur Dinah dijupuk saka omahe Sikhem, lan padha metu. Nanging anak-anak lanang Yakub mlebu marang wong-wong sing tatu, lan njarah kutha kang wis najisake Dinah, sadulure wadon. Lan wedhus-wedhusé wong-wong mau, lan sapi-sapié wong-wong mau, lan kuldi-kuldié wong-wong mau, sakabèhé sing ana ing kutha, lan sakabèhé sing ana ing lemah datar, padha dijupuk. Lan kabèh badané wong-wong mau, lan kabèh barang bawané wong-wong mau, lan wadon-wadoné wong-wong mau padha ditawan, lan padha dirampok kabèh sing ana ing kutha, lan kabèh sing ana ing omah-omah. Yakub ngandika marang Simeon lan Levi, Sampeyan wis nggawe aku disengiti, supaya aku dadi ala ing ngarsane kabeh sing manggon ing tanah iki, ing antarane wong Kanaan, lan ing antarane wong Feris. Aku iki mung sithik cacahe, lan yen padha kumpul

nyerang aku, bakal mateni aku, lan aku bakal rusak, aku lan omahku. Wong-wong mau ngomong, Nanging apa adhine kita bakal dianggo kaya pelacur?

35

Gusti Allah ngandika marang Yakub, Tangia, munggaha menyang panggonan Betel, lan manggona ing kono, lan gawea ing kono misbyah kanggo Gusti Allah sing wis katon marang kowe nalika kowe uwal saka raine Esau, sedulurmu. Yakub ngandika marang kulawargane lan kabeh wong kang ana ing sakiwa tengene, Singkirna dewa-dewa manca kang ana ing tengah-tengah sampeyan, sucekna awakmu, lan gantinen sandhangan sampeyan. Lan sawisé tangi, ayo kita munggah menyang Betel, lan ayo kita nggawé misbyah ing kono kanggo Gusti Allah sing wis ngrungokake aku nalika dina kasangsaran, sing wis ana bebarengan karo aku, lan wis nylametake aku ing dalan sing tak lakoni. Lan padha maringi marang Yakub para dewa manca kang ana ing tangané wong-wong mau, lan anting-anting kang ana ing kupingé wong-wong mau, lan Yakub ndhelikake barang-barang mau ing ngisor wit terebinth kang ana ing Sikhem, lan ngrusak barang-barang mau, nganti tekan dina saiki. Lan Israel mangkat saka Sikhem, lan kedadeyan rasa wedi marang Allah tumeka ing kutha-kutha ing sakiwa-tengene wong-wong mau, lan ora padha ngoyak anak-anak Israel. Yakub teka menyang Luz kang ana ing tanah Kanaan, yaiku Betel, dheweke lan kabeh wong kang ana karo dheweke. Lan dhèwèké

mbangun pamédan ing kana, lan dhèwèké nyebut jeneng panggonan kuwi Betel, amarga ing kana Gusti Allah katon marang dhèwèké nalika dhèwèké mlayokaké saka ngarsané Esau, sadulurné.

Deborah mati, juru rawate Rebecca, lan dikubur ing ngisor Bethel, ing sangisore wit oak, lan Yakub nyebut jenenge wit oak tangisan. Gusti Allah katon marang Yakub nalika dheweke isih ana ing Luz, nalika teka saka Mesopotamia ing Siria, lan Gusti Allah mberkahi dheweke. Lan Gusti Allah ngandika marang dheweke, Jenengmu ora bakal diarani Yakub maneh, nanging Israel bakal dadi jenengmu, lan Panjenengane nimbali jenenge Israel. Gusti Allah ngandika marang dhèwèké, Aku iki Gusti Allahmu, mundhaka lan akèh-akèha, bangsa-bangsa lan kumpulan bangsa-bangsa bakal ana saka kowé, lan raja-raja bakal metu saka pinggangmu. Lan tanah kang wis dak wènèhaké marang Abraham lan Isaac, marang kowé aku wis wènèhaké, marang kowé bakal dadi, lan marang turunanmu sawisé kowé, aku bakal wènèhaké tanah iki. Gusti Allah banjur munggah saka papan kono, ing ngendi Panjenengane wis ngomong karo dheweke. Lan Yakub ngadegake tugu ing panggonan kono, ing ngendi Gusti Allah wis ngomong karo dheweke, tugu saka watu, lan dheweke nyiramake sesaji ing tugu kuwi, lan dheweke nyiramake lenga ing tugu kuwi. Lan Yakub nimbali jeneng panggonan kono, ing ngendi Gusti Allah ngomong karo dhèwèké ana kono, Betel. Yakub mangkat saka Betel, banjur masang tarubé ing sanjabané menara Gader. Kedadéan nalika dheweke nyedhaki Chabratha arep tekan

Ephrathah, Rachel nglairake, lan dheweke ngalami angel nalika babaran. Kedadean nalika dheweke nglairake kanthi angel, bidan mau ngandika marang dheweke, Njupuka wani, amarga iki uga anakmu lanang. Kedadean nalika jiwane wis ninggalake awake, amarga dheweke lagi mati, dheweke nimbali jenenge Anak kaluwarganku, nanging bapake nimbali jenenge Benyamin. Rachel séda, lan dikubur ing dalan menyang hippodrome Ephrathah, yaiku Betlehem. Lan Yakub ngadegake tugu ing kuburane dheweke, iki yaiku tugu ing kuburane Rakhel nganti dina iki. Kedadean nalika Israel manggon ing tanah kono, Reuben lunga lan turu karo Bilhah, selir bapake Jacob, lan Israel krungu bab iku, lan katon ala ing ngarsane. Putra-putrane Yakub ana rolas.

Anak-anak lanang Leah, anak pangkur Jacob: Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun. Putra-putrane Rachel, yaiku Joseph lan Benjamin. Putra-putra Bilhah, abdi estri Rachel, yaiku Dan lan Naftali. Anak-anak lanang Zilpah, abdi wadon Leah, yaiku Gad lan Asher. Iki anak-anak lanang Jacob sing lair kanggo dheweke ing Mesopotamia, tanah Syria. Yakub teka menyang Iskak, ramane, menyang Mamre, menyang kutha ing padang, yaiku Hebron ing tanah Kanaan, ing ngendi Abraham lan Iskak wis nginep. Dadi dina-dinané Isak kang diurip yaiku satus wolung puluh taun. Lan nalika saya ringkih, Isak tilar donya, lan dipundhutaken dhateng bangsanipun, sampun sepuh lan kebak dinten, lan dipunpendam dening Esau lan Yakub, putra-putranipun.

36

Iki turunan Esau, dheweke iku Edom. Esau nanging njupuk garwa-garwa kanggo piyambak saka putri-putri wong Kanaan, yaiku Adah putri Ailom wong Het, lan Oholibamah putri Ana, putrane Sebegon wong Hewi. Lan Basemath, putri Ismael, sadulure Nebayot. Adah nglairake Elifas kanggo dheweke, lan Basemath nglairake Raguel. Lan Olibema nglairake Ieous, lan Ieglom, lan Kore. Iki anak-anake Esau sing lair kanggo dheweke ing tanah Kanaan. Esau njupuk garwa-garwane, anak lanang-lanange, anak wadon-wadone, kabeh wong ing omahe, kabeh bandhane, kabeh kewane, kabeh sing wis diolehi, lan kabeh sing wis ditampa ing tanah Kanaan, banjur Esau lunga saka tanah Kanaan ninggalake Yakub sadulure. Merga barang-barange wong-wong mau akeh banget kanggo manggon bebarengan, lan bumi panggonan manggone wong-wong mau ora bisa nampung wong-wong mau amarga akehe barang-barange wong-wong mau. Esau manggon ing gunung Seir, Esau dheweke iku Edom. Iki turunan Esau, rama Edom, ing gunung Seir. Lan iki jeneng-jeneng putra-putra Esau: Elipas putra saka Adah garwane Esau, lan Raguel putra saka Basemath garwane Esau. Dadi putra-putra Eliphaz, yaiku Thaiman, Omar, Zophar, Gothom, lan Kenaz. Thamna iku selir Eliphas, putrane Esau, lan dheweke nglairake Amalek kanggo Eliphas. Iki kabeh putra-putrane Adah, garwane Esau. Iki putra-putra Raguel, yaiku Nahoth, Zare, Some, lan Moze, iki kabeh putra-putra Basemath garwane Esau. Iki anak-anak Olibemas, putri Ana, anak Sebegon, garwane Esau.

Dheweke nglairake kanggo Esau: Ieous, Ieglom, lan Kore. Punika para pangarsaning putra Esau, putra Elipas ingkang putra pambarep Esau: pangarsaning Teman, pangarsaning Omar, pangarsaning Zopar, pangarsaning Kenaz. Pemimpin Korah, pemimpin Gothom, pemimpin Amalek, iki para pemimpin Eliphaz ing tanah Idumea, iki putra-putra Adah. Lan iki para putra Raguel putrane Esau: pimpinan Nahoth, pimpinan Zare, pimpinan Some, pimpinan Moze. Iki para pimpinan Raguel ing tanah Edom, iki para putra Basemath garwane Esau. Iki anak-anak Olibemas garwane Esau, yaiku panggedhe Ieous, panggedhe Ieglom, panggedhe Kore; iki para panggedhe saka Olibemas putrine Ana, garwane Esau. Iki putra-putra Esau, lan iki para pimpinan wong-wong mau; iki iku putra-putra Edom. Iki punika anak-anak Seir saking Horit, ingkang manggèn ing bumi: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana, Lan Deson, lan Asar, lan Rison, iki para pimpinan saka wong Hori, saka anak Seir ing tanah Edom. Anak-anak lanang Lotan yaiku Chorri lan Heman, lan adhine Lotan yaiku Thamna. Iki putra-putra Sobal: Golam, Manahat, Gaibel, Sofar, lan Omar. Lan punika anak-anak Sebegon, Aiah, lan Ana. Punika iku Ana, sing nemokake Jamin ing ara-ara samun, nalika dheweke angon kewan-kewan beban Sebegon, bapake. Iki anak lanang Ana, yaiku Dishon, lan Oholibamah putri Ana. Iki anak-anake Deson: Amadah, Asban, Itran, lan Haran. Iki putra-putra Asar, yaiku Balaam, Zoukam, lan Ioukam. Iki putra-putra Dishan, yaiku As lan Aran. Iki nanging para pimpinan Chorri: pimpinan Lotan, pimpinan Shobal, pimpinan Zibeon, pimpinan Ana, Pimpinan Deson, pimpinan Asar, pimpinan Rison, iki para pimpinan Chorri ing

kepemimpinan-kepemimpinan wong-wong mau ing tanah Edom.

Lan iki para raja sing wis mrentah ing Edom, sadurunge ana raja sing mrentah ing Israel. Lan Balak anak Beor mrentah ing Edom, lan jenengé kuthané Dennaba. Balak mati, lan Jobab anak Zara saka Bosorra mrentah ngganteni dheweke. Jobab seda, lan Asom saka tanah Teman mrentah nggantèni dhèwèké. Asom mati, lan Adad putra Barad ngèsthi nggantèni dhèwèké, sing nggegirisi Midian ing padang Moab, lan jenengé kuthané Gethaim. Adad seda, lan Samada saka Masrekah ngraja ngganti panjenengané. Samada mati, banjur Saul saka Rooboth sing ana ing pinggir kali nguwasani nggantine dheweke. Saul mati, lan Ballenon anak Achobor mrentah nggantèni dhèwèké. Ballenon putra Achobor mati, lan Arad putra Barad mrentah nggantèni dhèwèké. Jeneng kuthané Peor, lan jeneng garwané Metebeel, putri Matraith putra Maizoob. Iki jeneng-jeneng para pemimpin Esau, ing suku-suku wong-wong mau, miturut panggonan wong-wong mau, ing tanah-tanah wong-wong mau, lan ing bangsa-bangsa wong-wong mau: pemimpin Thamna, pemimpin Gola, pemimpin Jether, Pemimpin Olibemas, pemimpin Helas, pemimpin Finon, Pemimpin Kenaz, pemimpin Thaiman, pemimpin Mazar, Pimpinan Magediel, pimpinan Zaphoin, iki para pimpinan Edom ing papan-papan sing wis dibangun ing tanah kepemilikane wong-wong mau. Iki Esau, bapake wong Edom.

37

Yakub manggon ing tanah kang ora ditumpangi bapakne ing tanah Kanaan, lan iki turun-tumuruning Yakub. Joseph umure pitulas taun, angon wedhus bapake bebarengan karo sadulur-sadulure, nalika isih enom, bebarengan karo anak-anake Bilhah, lan bebarengan karo anak-anake Zilpah, garwa-garwane bapake. Joseph nggawa kabar ala babagan wong-wong mau marang Israel, bapake. Jacob tresna marang Joseph luwih saka kabèh anak lanangé, amarga Joseph iku anak sing lair nalika dhèwèké wis tuwa, lan dhèwèké nggawèkaké tunik sing macem-macem kanggo Joseph. Sawisé ndeleng yèn ramané tresna marang dhèwèké luwih saka kabèh putranipun, para seduluré padha sengit marang dhèwèké, lan ora bisa ngomong apa-apa kanthi tentrem marang dhèwèké. Yusuf ngimpi, banjur dhèwèké nglapuraké impèn mau marang para sadulurné. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Rungoknå impenku sing tak impèni iki. Aku mikir sampeyan ngiket bundhelan-bundhelan pari ing tengah-tengahe lapangan, lan bundhelan pariku munggah, lan ngadeg jejeg, nanging bundhelan-bundhelan pari sampeyan wis mbalik, banjur sujud marang bundhelan pariku. Para sadherekipun ngendika marang piyambakipun, Punapa panjenengan badhe dados ratu ingkang mrentah ing sangajengipun kita, utawi badhe dados panguwasa ingkang nguwasani kita? Lan padha nambahi malih sengit marang piyambakipun amargi impèn-impènipun, lan amargi tembung-tembungipun. Dheweke ndeleng impen liyane, banjur

nyritakake marang bapakne lan sedulur-sedulure, lan ngandika, Lah, aku ngimpi maneh, kaya-kaya srengenge, rembulan, lan sewelas lintang padha sujud marang aku. Lan bapakipun paring pitutur dhateng piyambakipun, lan ngendika dhateng piyambakipun, Punapa impèn punika ingkang sampéyan impèni? Punapa lajeng tumèmèn kula lan ibu panjenengan lan para sadherek panjenengan badhe rawuh sujud dhateng panjenengan wonten ing bumi? Sadulur-sadulure padha srei marang dheweke, nanging bapake njaga tembung kasebut. Sadulur-sadulure padha lunga angon wedhus bapake menyang Sikhem. Lan Israel ngandika marang Yusuf, Apa ora sedulur-sedulurmu lagi angon ing Sikhem? Mrene, aku arep ngutus kowe marang wong-wong mau. Yusuf banjur mangsuli, Kula punika. Israèl ngandika marang dhèwèké, Lungaa ndeleng, apa sedulur-sedulurmu lan wedhus-wedhusé padha sehat, banjur aturna marang aku. Dhèwèké banjur ngutus saka lembah Hebron, lan dhèwèké teka ing Sikhem. Lan ana wong nemokake dheweke lagi kesasar ing lapangan, banjur wong mau takon marang dheweke, kandha, Apa sing kokgoleki? Nanging dheweke ngandika, Sedulur-sedulurku tak goleki. Kandhakna marang aku, ing ngendi padha angon. Wong mau ngandika marang dheweke, Dheweke wis lunga saka kene, aku krungu dheweke ngomong, Ayo padha menyang Dothaim, lan Yusuf banjur ngetutake sedulur-sedulure, lan nemokake dheweke ana ing Dothaim.

Paduka-paduka niku weruh sakdurunge piyambakipun saking kadohan, sakdurunge piyambakipun nyedhaki dhateng paduka-

paduka niku, lan paduka-paduka niku ngrancang ala kangge mateni piyambakipun. Saben wong padha ngandika marang sadulure, Lah, juru ngimpi kuwi teka. Saiki mulane, ayo kita pateni dheweke lan uncalake dheweke menyang salah sijining sumur, banjur kita bakal kandha, Kewan galak ala wis mangan dheweke, lan kita bakal weruh apa sing bakal kelakon karo impèn-impènè. Bareng krungu, Ruben banjur ngluwari dheweke saka tangane wong-wong mau, lan ngandika, Aja nganti kita nyerang jiwane. Ruben ngendika marang wong-wong mau, Aja tumpahake getih, uncalake dheweke menyang salah siji sumur iki sing ana ing ara-ara samun, nanging aja gawe cilaka marang dheweke, supaya aku bisa ngluwari dheweke saka tangane wong-wong mau, lan bali dheweke marang bapake. Kedadean nalika Yusuf teka marang para sedulure, padha nyopot jubah Yusuf sing macem-macem sing ana ing awaké. Lan sawisé njupuk dhèwèké, padha mbuwang menyang jurang, nanging jurang kuwi kosong, ora ana banyuné. Padha lungguh kanggo mangan roti, lan sawise ngangkat mripat, padha weruh ana wong lelungan wong Ismael padha teka saka Gilead, lan unta-unta wong-wong mau kebak menyan, resin, lan mur. Wong-wong mau padha mlaku kanggo nggawa barang-barang mau mudhun menyang Mesir.

Yuda ngendika marang para seduluré, Apa gunané yèn kita matèni sedulur kita, lan ndhelikaké getihe? Teka, ayo kita adol dheweke marang wong-wong Ismael iki, tangane kita aja nganti ana ing dheweke, amarga dheweke iku sedulur kita lan daging kita. Sedulur-sedulure padha krungu. Lan wong-wong Madian

sing sudagar padha liwat, lan padha narik munggahake si Yusuf saka sumur, lan padha adol si Yusuf marang wong Ismael rong puluh emas. Lan padha nggawa mudhun si Yusuf menyang Mesir. Ruben bali menyang sumur, nanging ora weruh Yusuf ana ing sumur, lan nyuwèk sandhangané. Lan wangsul marang para seduluré, lan ngandika, Bocah punika mboten wonten, aku dene pundi lumampah malih? Njupuk tunik Yusuf, padha nyembelih anak wedhus, lan ngotori tunik mau nganggo getih. Lan padha ngirim tunik sing macem-macem iku, lan padha nggawa mlebu marang bapake wong-wong mau, lan padha ngomong, Iki kita nemokake, mangertia apa tunik anakmu lanang iku, utawa ora. Lan dheweke ngenali, banjur ngandika, Tunik anakku iki, kewan galak ala wis mangan dheweke, kewan galak wis nyekel Joseph. Yakub banjur nyuwèk sandhangané dhéwé, lan nganggo kain karung ing bangkekané, lan nangisi anaké nganti pirang-pirang dina. Banjur padha kumpul kabeh anak lanang lan anak wadon-wayodone, lan padha teka kanggo nglipur dheweke, nanging dheweke ora gelem dilipur, ngandika, Aku bakal mudhun menyang anakku kanthi sedhih menyang alam pati. Lan bapakne nangisi dheweke. Wong-wong Madian padha adol Yusuf menyang Mesir marang Petepre, punggawa Prabu Firaun sing dadi kepala juru masak.

38

Kedadean ing wektu iku, Yuda mudhun saka sedulur-seduluré, lan tekan ing ngomahé wong Adulam sawiji, kang jenengé Hira.

Lan Yuda weruh ing kono putri saka wong Kanaan sing jenenge Syua, banjur njupuk dheweke, lan mlebu marang dheweke. Lan sawisé ngandhut, dheweke lair putra, lan nyebut jenengé Er. Lan sawise ngandhut, dheweke nglairake anak lanang maneh, lan dheweke nyebut jenenge Onan. Lan sawise nambahi, dheweke nglairake anak lanang, lan dheweke nyebut jenenge Silom. Nanging iki kedadeyan ing Kasbi, nalika dheweke nglairake wong-wong mau. Lan Yuda njupuk garwa kanggo Er, anak mbarepé, kang jenengé Tamar. Kedadean nanging Er, putra pambarep Yuda, ala ing ngarsane Pangeran, lan Gusti Allah mateni dheweke. Yuda ngandika marang Onan, Mlebua marang garwane sedulurmu, lan rabiha dheweke, lan angkata turunan kanggo sedulurmu. Onan ngerti yen wiji kuwi ora bakal dadi kagungane dheweke, mula saben-saben dheweke mlebu marang garwane sedulure, dheweke numpahake ing lemah, supaya ora menehi wiji marang sedulure. Tumindak iki katon ala ing ngarsane Gusti Allah, mula Panjenengane uga mateni wong iki.

Yuda ngandika marang Tamar, mantune: Lenggaha dadi randha ing omahé bapakmu, nganti Silom anakku dadi gedhe, amarga dhèwèké ngandika: Supaya aja nganti dhèwèké uga mati, kaya para sadulure. Banjur Tamar lunga lan lenggah ing omahé bapakné. Kathah dinten sampun kalampahan, lajeng pejah Shua garwanipun Yuda, lan sasampunipun Yuda dipun panglipur, piyambakipun munggah dhateng para tukang cukur wulu wedhus-wedhusipun kalihan Hira pangonipun tiyang Adulam dhateng Timna. Lan dhèwèké nglaporaké marang Tamar, mantunipun, ngendika, Punika rama mertuanira munggah

dhateng Tamna kanggo nyukur wedhusipun. Lan sawisé nyopot sandhangan randha saka awakè dhèwè, dhèwèkè nganggo sandhangan mangsa panas, lan ndandani awakè supaya ayu, lan lungguh ing gapura Ainan, kang ana ing dalan menyang Tamna, amarga weruh yèn Selom wis diwasa, nanging dhèwèkè ora diwènèhi marang dhèwèkè minangka garwané. Lan nalika weruh dheweke, Yuda ngira yèn dhèwèké iku sundhel, amarga dhèwèké wis nutupi rainé lan ora ngenali dhèwèké. Dheweke nyimpang saka dalan tumuju marang dheweke, lan ngandika, Lilakna aku mlebu marang kowe, amarga dheweke ora ngerti yen dheweke iku mantune dhewe. Nanging dheweke ngandika, Apa sing bakal koksungi marang aku, yen kowe mlebu marang aku? Nanging dheweke ngandika, Aku bakal ngirim anak wedhus marang kowe saka wedhus-wedhuskku. Nanging dheweke ngandika, Yen kowe menehi jaminan marang aku nganti kowe ngirim. Nanging dheweke kandha, Apa jaminan sing bakal daksuwunake marang kowe? Dheweke kandha, Ali-alimu, lan kalungmu, lan tongkatmu sing ana ing tanganmu. Banjur dheweke menehi iku kabeh, lan mlebu marang dheweke, lan dheweke ngandhut saka dheweke. Lan dheweke tangi banjur lunga, nyopot sandhangan musim panas saka awake dhewe, lan nganggo sandhangan randha. Yuda ngirim anak wedhus lumantar gembalane wong Adulam kanggo njupuk jaminan saka wong wadon mau, nanging ora nemokake dheweke. Dheweke takon marang wong-wong lanang saka panggonan kasebut, Ing endi ana pelacur sing ana ing Ainan ing pinggir dalan? Lan padha mangsuli, Ora ana pelacur ing kene. Lan bali menyang Yuda, lan ngandika, Aku ora nemokake, lan

wong-wong saka panggonan iku padha ngandika yen ora ana pelacur ing kene. Yuda ngandika, Supaya dheweke nduweni barang-barang mau, nanging aja nganti kita dioyak-oyak. Aku pancen wis ngirim bocah wedhus iki, nanging kowe ora bisa nemokake dheweke. Kedadean sawise telung sasi dikabarake marang Yuda, ngandika, Tamar mantu wadonmu wis nglakoni pelacuran, lan lah dheweke ngandhut saka pelacuran. Yuda ngandika, Medal-ake dheweke, lan supaya diobong. Iki nanging nalika dipun tuntun, dheweke ngirim dhateng rama mertuanipun, ngendika, Saking tiyang ingkang kagunganipun barang-barang punika, kula ngandhut, lan ngendika, Mangertosa, ali punika, kalung punika, lan tongkat punika kagunganipun sinten. Nanging Yudha ngakoni, lan ngandika, Tamar luwih bener tinimbang aku, amarga aku ora mènèhi dhèwèké marang Selom, anakku. Lan dhèwèké ora nate ngerti dhèwèké manèh. Kedadean nalika dheweke nglairake, lan ana kembar ing guwa-garbane. Kedaden nalika dheweke nglairake, sing siji ngetokake tangane. Banjur bidane njupuk lan ngiket benang abang ing tangane karo ngomong, Iki sing bakal metu dhisik. Nalika dheweke nglumpukake tangane, sedulure langsung metu, banjur dheweke ngomong, Apa pager sing dipisahake amarga kowe? Lan dheweke nimbali jenenge Phares. Lan sawisé iki metu sadulur-é, kang ana benang abang ing tangan-é, lan diarani jeneng-é Zara.

39

Joseph dipun tumbas dhateng Mesir, lan Potiphar ingkang eunuch Firaun, ingkang juru masak ageng, tiyang Mesir, dipun tumbas piyambakipun saking astanipun tiyang Ismael, ingkang sampun nggawa piyambakipun dhateng ing ngriku. Lan Gusti ana karo Yusuf, lan dheweke dadi wong kang sukses, lan dheweke ana ing omah gustine sing wong Mesir. Bendara dhèwèké ngerti, amarga Gusti Pangéran ana bebarengan karo dhèwèké, lan apa waé sing ditindakaké, Gusti Pangéran nggawé sukses ing tangané. Lan Yusuf ditemokake sih-rahmat ing ngarsane gustine, lan nyenengake dheweke. Lan ngangkat dheweke dadi panguwasa ing omahe, lan kabeh sing ana ing dheweke, dipasrahake liwat tangane Yusuf. Kedadean sawisé dhèwèké diangkat dadi panguwasa ing omahé lan ing kabèh barang-barang kang ana, Gusti mberkahi omahé wong Mesir mau jalaran Yusuf, lan berkah Gusti ana ing kabèh barang-barangé ing omah lan ing sawahé. Lan dhèwèké ngidini kabèh sing ana marang dhèwèké menyang tangané Yusuf, lan ora dhèwèké ngerti bab urusané dhèwè apa-apa, kajaba rotine sing dipangan dhèwèké. Lan Yusuf iku apik wujudé, lan ayu rupané banget. Lan kedadean sawise tembung-tembung iki, garwane gustine nyelehake mripate marang Yusuf, lan ngandika, Turua karo aku. Wong lanang iku nanging ora gelem, dheweke ngandika marang garwane gustine, Yen gusti kula ora ngerti apa-apa liwat kula ing omahe, lan kabeh sing ana kanggo dheweke wis dipasrahake menyang tanganku, Lan ora ana apa-apa ing omah iki sing ngungkuli aku, lan ora ana apa-apa sing ditahan saka aku, kajaba kowe, amarga kowe garwane dheweke, lan kepiye aku bakal nindakake tumindak ala iki, lan aku bakal

dosa ing ngarsane Gusti Allah? Nalika dheweke ngomong marang Yusuf saben dina, nanging Yusuf ora gelem nuruti dheweke kanggo turu bebarengan, supaya ora sesambungan karo dheweke. Kedadean ing sawijining dina kaya mangkono, lan Yusuf mlebu menyang omah kanggo nglakoni karya-karyane, lan ora ana siji wong saka ing omah njero. Lan dhèwèké narik dhèwèké saka sandhangané, ngandika, Turu karo aku, lan ninggalaké sandhangané dhèwèké ing tangané dhèwèké, banjur mlayu, lan metu menyang njaba. Lan kedadean, nalika dheweke weruh yen wis ninggalake sandhangane ing tangane, dheweke mlayu lan metu menyang njaba. Lan dhèwèké nimbali wong-wong sing ana ing omah, lan ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Delengen, dhèwèké nggawa mlebu marang awaké dhéwé bocah Ibrani, kanggo ngece marang awaké dhéwé. Dhèwèké mlebu marang aku, ngandika, Turu karo aku, lan aku bengok-bengok kanthi swara gedhé. Nanging nalika dheweke krungu yen aku wis ngunggahake swaraku lan bengok-bengok, dheweke mlayu ninggalake sandhangane ing aku, banjur metu menyang njaba. Lan dheweke ninggalake sandhangan-sandhangan mau ing dheweke, nganti gustine teka menyang omahe. Lan dheweke ngomong marang dheweke miturut tembung-tembung iki, ngandika, Mlebu marang aku abdi sing Ibrani, sing sampeyan nggawa marang kita, kanggo ngece marang aku, lan ngandika marang aku, Aku bakal turu karo sampeyan. Nalika dheweke krungu yen aku wis ngunggahake swaraku lan bengok-bengok, dheweke ninggalake sandhangane ing aku banjur mlayu, lan dheweke metu menyang njaba. Kedadean, nalika gustine

krungu tembung-tembunge garwane, kabeh sing diomongake marang dheweke, kandha, Mangkono sing ditindakake marang aku abdine sampeyan, banjur nesu banget.

Lan gustine njupuk Yusuf, banjur nglebukaké dhèwèké menyang beteng, menyang panggonan ing ngendi para tawanan rajane dicekel ing kono ing beteng. Lan Gusti ana karo Yusuf, lan nyuwakaké sih-rahmat marang dhèwèké, lan mènèhi sih-karunia marang dhèwèké ing ngarsané kepala penjara. Lan kepala penjara paring penjara liwat tangane Yusuf, lan kabeh wong-wong sing dipenjara sing ana ing penjara, lan kabeh sing padha ditindakake ing kono, dheweke dhewe sing nindakake. Kepala penjara ora ngerti apa-apa babagan dheweke, amarga kabeh ditangani dening Yusuf, jalaran Gusti Allah ana karo dheweke, lan apa wae sing ditindakake dening Yusuf, Gusti Allah nggawe makmur ing tangane.

40

Kedadéyan sawisé tembung-tembung iki, juru unjukan ageng saking raja Mesir lan juru roti ageng wau dosa dhateng gustinipun, raja Mesir. Lan Prabu Firaun nesu marang abdi dalem kalih, marang pangageng juru unjuk lan marang pangageng juru roti. Lan dhèwèké nyelèhaké wong-wong mau ing pakunjaran, ing panggonan kono Yusuf dipenjara. Lan kepala penjara nitipake wong-wong mau marang Yusuf, lan Yusuf ngladeni wong-wong mau, lan wong-wong mau padha

ana sawetara dina ing penjara. Lan wong loro-lorone padha weruh impen ing sawijining wengi, nanging panglihat saka impene pangareping juru unjuk lan pangareping juru roti, sing padha ngawula marang raja Mesir, sing lagi ana ing pakunjaran, yaiku mangkene. Yusuf mlebu menyang wong-wong mau ing esuk, lan weruh wong-wong mau, lan padha bingung. Lan dheweke takon marang para punakawan Firaun, sing padha karo dheweke ing pakunjaran ing panggonan panguwasane, ngandika, Apa sebabe raine sampeyan padha surem dina iki? Wong-wong mau padha ngomong marang dheweke, Kita wis weruh impèn, nanging ora ana sing bisa napsirake. Yusuf banjur ngomong marang wong-wong mau, Apa penafsiran iku ora saka Gusti Allah? Mula critakna marang aku. Lan kepala juru unjuk anggur nyritakaké impèné marang Yusuf, lan ngandika, Ing turuku ana wit anggur ing ngarepku. Ing wit anggur ana telu pang, lan wit iki subur, wis metu tunas, tandan anggure wis mateng. Lan cangkir Firaun ana ing tanganku, lan aku njupuk wohing anggur, lan aku peres menyang cangkir, lan aku paringake cangkir kasebut menyang tangane Firaun. Lan Yusuf ngendika marang dhèwèké, Iki pangartènipun: pang telu punika tegesipun telung dinten. Isih telung dina maneh, Firaun bakal kelingan marang jabatanmu, lan bakal mulihake kowe marang pangkat juru tuang anggur agung, lan kowe bakal menehi cangkir marang Firaun menyang tangane, miturut jabatanmu sing sadurunge, kaya nalika kowe dadi juru tuang anggur. Nanging élingan aku amarga awakmu dhéwé, nalika kahanananmu dadi apik, lan kowe bakal mènèhi sih-rahmat marang aku, lan kowe bakal élingan aku marang Firaun, lan

kowe bakal nggawa aku metu saka panjara iki. Amarga aku dicolong saka tanah wong Ibrani, lan ing kene aku ora nindakake apa-apa, nanging wong-wong mau mbuwang aku menyang jurang iki. Lan kepala juru roti weruh yen dheweke napsirake kanthi bener, banjur ngomong marang Yusuf, Aku uga weruh impen, lan aku mikir telung kranjang roti alus sing tak gawa ing sirahku. Ing kranjang sing paling dhuwur ana kabeh jinis panganan, sing Firaun mangan, gawean tukang roti, lan manuk-manuk saka langit padha mangan iku saka kranjang sing ana ing dhuwur sirahku. Nanging Yusuf mangsuli marang dheweke, Iki tegese impene: telung kranjang iku telung dina. Isih telung dina maneh, Firaun bakal njupuk sirahmu, lan bakal nggantung awakmu ing wit, lan manuk-manuk ing langit bakal mangan dagingmu. Kedadosan ing dina kaping telu, dina lair Firaun, lan dhèwèké nggawé pesta ombèn kanggo kabèh abdi-abdine, lan ngelingi jabatan juru unjuk anggur lan jabatan juru roti ing antara para abdi-abdine. Lan dheweke mulihake panggedhe juru unjuk marang jabatane maneh, lan menehi cangkir marang tangane Firaun. Nanging kepala juru roti digantung, kaya sing ditafsirake Yusuf marang wong-wong mau. Lan kepala juru tuang anggur ora nginget marang Joseph, nanging dheweke lali.

41

Kedadean sawise rong taun, Firaun weruh impen, dheweke mikir ngadeg ing pinggir kali. Lan katon, kaya-kaya saka kali

metu pitu sapi, becik rupane, lan pilihan daginge, lan padha angon ing Achei. Nanging ana pitu sapi liyane sing munggah sawise iki saka kali, awake ala lan kuru, banjur padha angon ing jejere sapi-sapi mau ing pinggir kali. Lan pitung sapi sing ala lan kuru ing dagingé padha mangan pitung sapi sing apik wujudé lan sing pilihan dagingé, banjur Firaun tangi. Lan dheweke ngimpi kaping pindho, lan lah, pitung bulir pari padha munggah saka batang siji, kapilih lan apik. Lan lah, pitung uger pari sing kuru lan rusak dening angin padha thukul bebarengan karo uger-uger mau. Lan pitung tangkai pari sing tipis lan rusak dening angin padha nguntal pitung tangkai pari sing kapilih lan sing kebak, banjur Firaun tangi, lan iku impèn. Kedadean ing wayah esuk, jiwane Firaun kaganggu, banjur dheweke ngirim utusan nimbali kabeh juru penerang Mesir lan kabeh wong wicaksana ing kono. Firaun nyritakake impene marang wong-wong mau, nanging ora ana sing bisa nerangake marang Firaun. Lan piyambakipun ngendika, kepala juru unjuk anggur dhateng Firaun, ngendika, Dosa kula, kula emut dinten punika. Pharaoh nesu duka marang abdi-abdine, lan netepake kita ing pakunjaran, ing omahe juru masak agung, aku lan juru roti agung. Lan kita weruh impen, loro-lorone ing wengi siji, aku lan dheweke, saben-saben miturut impene dhewe-dhewe kita weruh. Ana nanging ana ing kono karo kita wong enom abdi Ibrani saka pangareping juru masak, lan kita nyritakake marang dhèwèké, lan dhèwèké mènèhi tafsir marang kita. Kedadean kaya mangkono, kaya sing wis diinterpretasi marang kita, mangkono uga kedadean: aku dipulihake ing jabatanku, nanging dheweke digantung. Sawisé ngirim utusan, Firaun

nimbali Yusuf, lan wong-wong padha nggawa metu dheweke saka pakunjaran, lan padha nyukur dheweke, lan padha ngganti jubahe, lan dheweke teka menyang Firaun. Firaun ngendika dhateng Yusuf, Kula sampun ningali impèn, nanging botên wonten ingkang saged mèhi. Kula sampun krungu bab panjenengan, bilih panjenengan saged mèhi impèn-impèn. Yusuf mangsuli marang Firaun, Tanpa saka Gusti Allah, ora bakal ana wangsulan babagan kawilujengan Paduka. Firaun ngomong marang Yusuf, ngandika, Ing impenku aku mikir ngadeg ing pinggir kali. Lan kaya saka kali padha munggah pitung sapi sing ayu rupane lan pilihan daginge, lan padha angon ing Achei. Lan katingal, pitung sapi liyane padha munggah sawisé dhéwéké saka kali, ala lan elek rupané, lan kuru dagingé, sing kaya mengkono durung tau dakweruh ing saindhenging tanah Mesir, sing luwih elek. Lan pitung sapi sing ala lan kuru padha mangan pitung sapi sing kapisan, sing apik lan pilihan. Lan padha mlebu menyang ing wetenge wong-wong mau, nanging ora katon bedane, amarga wis mlebu menyang ing wetenge wong-wong mau, lan rupane wong-wong mau tetep elek, kaya ing wiwitane, banjur sawise tangi aku bali turu maneh. Lan aku weruh manèh ing turuku, lan kaya pitung wuluh pari padha munggah ing batang siji, kebak lan apik, Nanging pitung bulir gandum liyane sing tipis lan rusak dening angin padha thukul ing sandhinge. Lan pitung tangkai pari sing tipis lan rusak dening angin padha nguntal pitung tangkai pari sing apik lan sing kebak, mula aku ngomong marang para juru penerang, nanging ora ana sing bisa nerangake marang aku.

Lan Yusuf ngandika marang Prabu Firaun, Impèn Prabu Firaun iku siji, kabèh sing bakal ditindakaké déning Gusti Allah wis dituduhaké marang Prabu Firaun. Sapi pitu sing apik kuwi pitu taun, lan bulir pitu sing apik kuwi pitu taun, impèn Firaun kuwi siji. Lan sapi pitu sing kuru, sing munggah sawisé dhéwéké kabèh, iku pitu taun, lan bulir pitu sing kuru lan rusak déning angin, iku pitu taun, bakal ana pitu taun paceklik. Tembung sing wis tak kandhakake marang Firaun, kabèh sing bakal ditindakake déning Gusti Allah, wis dituduhaké marang Firaun. Lah, pitung taun kamakmuran agung bakal teka ing saindhenging tanah Mesir. Bakal teka pitung taun paceklik sawisé iki, lan wong-wong bakal lali marang kacukupan sing wis ana ing saindhenging Mesir, lan paceklik bakal ngrusak tanah. Lan kamakmuran ora bakal dikenal ing bumi amarga paceklik sing bakal teka sawise iki, awit paceklik iku bakal kuwat banget. Bab impene Firaun kang diulang kaping pindho, amarga tembung saka Gusti Allah iku bakal dadi nyata, lan Gusti Allah bakal nyepetake nglakoni iku. Saiki mulane golekana wong kang wicaksana lan cerdas, lan angkata dheweke dadi panguwasa ing tanah Mesir. Lan supaya Firaun nindakake lan netepake para panguwasa ing bumi, lan supaya padha nglumpukake kabeh asil bumi Mesir saka pitung taun kamakmuran. Lan padha nglumpukna kabèh pangan saka pitung taun sing bakal teka sing apik iki, lan padha klumpukna gandum ing sangisore panguwasa Firaun, pangan ing kutha-kutha padha disimpen. Lan pangan-pangan sing wis disimpen ing bumi bakal dadi kanggo pitung taun paceklik, sing bakal ana ing tanah Mesir, lan bumi ora bakal dirusak dening paceklik. Seneng nanging

tembung ing ngarep Firaun lan ing ngarep kabèh para abdi kang dhèwèké.

Lan ngendika Firaun marang kabèh para abdhiné, Apa ora bakal nemokaké wong kaya mengkono, kang nduwèni roh Allah ing dhèwèké? Firaun ngandika marang Yusuf, Awit Gusti Allah wis nuduhake kabeh iki marang kowe, ora ana manungsa sing luwih wicaksana lan luwih pinter tinimbang kowe. Kowe bakal dadi panguwasa ing omahku, lan kabeh rakyatku bakal manut marang dhawuhmu, kajaba dhampar kraton mung aku sing luwih dhuwur tinimbang kowe. Firaun ngendika dhateng Yusuf, Lah, ingsun angkat kowe dina iki ing sadhengah tanah Mesir. Lan sawisé nyopot saka astané, Sang Firaun masangaké ring mau ing astané Yusuf, lan nganggokaké dhèwèké jubah linen alus, lan masangaké kalung emas ing gulune. Lan dhèwèké ngunggahaké dhèwèké ing nduwur kreta sing nomer loro, lan ngumumaké ing ngarepé juru pambawa warta, lan ngangkat dhèwèké dadi panguwasa ing saindhenging tanah Mesir. Firaun ngandika marang Yusuf, Aku iki Firaun, tanpa kowe ora ana wong siji-sijia sing bakal ngangkat tangane ing saindhenging tanah Mesir. Lan Firaun nimbali jeneng Yusuf, Psontomphanech, lan maringi marang dheweke Asenath, putri Potiphera imam Heliopolis, dadi garwane. Joseph iku umur telung puluh taun, nalika ngadeg ing ngarsané Firaun raja Mesir, banjur Joseph medal saka ngarsané Firaun, lan ngliwati kabèh tanah Mesir. Lan bumi nggawe bundel-bundel pari ing pitung taun kamakmuran. Lan dhèwèké nglumpukaké kabèh pangan saka pitung taun, nalika ana kamakmuran ing tanah Mesir, lan

dhèwèké nyelèhaké pangan ing kutha-kutha, pangan saka tegal-tegal ing sakubengé kutha dhèwèké nyelèhaké ing kutha kuwi. Lan Yusuf nglumpukake gandum kaya wedhi ing segara akèh banget, nganti ora bisa diétung, awit ora ana wilanganipun.

Dhateng Yusuf dados anak lanang kalih sadurungé tekané pitung taun paceklik, sing dilairaké dhatengipun déning Asnat, putri Potifera pandhita ing Heliopolis. Yusuf maringi jeneng anak mbarepé Manasye, amarga Gusti Allah wis ndadekake aku lali kabeh kasusahanku, lan kabeh bab bapakku. Nanging jeneng sing kapindho dhèwèké ngarani Efraim, amarga Gusti Allah wis nambahi aku ing tanah karendhahanku. Liwat nanging pitung taun kamakmuran kang ana ing tanah Mesir. Lan wiwit pitung taun paceklik teka, kaya sing diomongake Yusuf, lan ana paceklik ing kabèh bumi, nanging ing kabèh bumi Mesir ana roti. Lan kabèh bumi Mesir luwe, wong-wong banjur nangis marang Firaun jalaran roti, Firaun banjur ngandika marang kabèh wong Mesir, Padha menyang Yusuf, lan apa baé sing dikandhakké marang kowé, tindakna. Lan paceklik ana ing pasuryan kabèh bumi, nanging Yusuf mbukak kabèh lumbung-lumbung, lan adol marang kabèh wong Mesir. Lan kabèh negara padha teka menyang Mesir kanggo tuku marang Yusuf, amarga paceklik wis nguwasani ing salumahing bumi.

42

Sawisé weruh yèn ana dodolan ing Mesir, Yakub ngandika

marang anak-anak lanang dheweke, Ngapa kowe padha katon males? Lah, aku wis krungu yen ana gandum ing Mesir. Mudhuna menyang kono, lan tukokna pangan sethithik kanggo kita, supaya kita bisa urip lan ora mati.

Para sadulur Yusuf sing sepuluh mudhun menyang Mesir kanggo tuku gandum. Nanging Benjamin, sadulure Joseph, ora dikirim bebarengan karo sadulur-sadulure, amarga dheweke ngandika, Supaya ora nganti ana kedaden ala marang dheweke. Para putra Israel teka kanggo tuku bebarengan karo wong-wong sing padha teka, amarga ana paceklik ing tanah Kanaan. Joseph nanging ana panguwasa ing bumi, dheweke adol menyang kabeh wong ing bumi, para sedulur Joseph teka lan sujud marang dheweke kanthi pasuryan tumungkul ing lemah. Yusuf weruh para sedulure, banjur ngenali, nanging nggawe awake dhewe kaya wong liyo marang wong-wong mau, lan ngomong kanthi keras marang wong-wong mau, sarta ngandika, Saka ngendi sampeyan teka? Wong-wong mau banjur mangsuli, Saka tanah Kanaan, arep tuku pangan. Yusuf ngenali sedulur-sedulure, nanging dheweke ora ngenali dheweke. Lan Yusuf eling marang impèn-impènipun, ingkang sampun dipun tingali piyambak, lan ngandika dhateng wong-wong punika, Kowé iku mata-mata, kowé teka kanggo mangertèni kahananing negara punika. Nanging wong-wong mau ngandika, Ora, gusti, abdi-abdi panjenengan rawuh tumbas pangan. Kabèh kita punika anak-anak siji manungsa, kita punika tentrem, para abdi panjenengan punika dudu mata-mata. Dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Ora, nanging sampeyan teka kanggo

ningali jejak ing bumi. Wong-wong mau ngandika, Rolas kita iku wong-wong abdi panjenengan, sadulur ing tanah Kanaan, lan lah sing luwih enom karo bapak kita dina iki, nanging sing liyane ora ana. Yusuf ngandika marang wong-wong mau, Iki sing wis dakkandhakake marang kowe kabeh, nalika aku kandha, yen kowe kabeh iku mata-mata. Ing bab iki kowe bakal dituduhake, demi kesehatan Firaun, kowe ora bakal metu saka kene, kajaba sadulurmu sing luwih enom teka mrene. Kirimna siji saka sampeyan, lan jupukna sedulurmu, dene sampeyan kabeh dipun tahan nganti tembung-tembungmu dadi cetha, apa sampeyan ngomong bener utawa ora. Yen ora, demi kesehatane Firaun, mesthine sampeyan iku mata-mata. Lan dhèwèké nglebokaké wong-wong mau ing panjara telung dina. Dhèwèké ngendika marang wong-wong mau ing dina kaping telu, Tindakna iki, lan sampeyan bakal urip, awit aku wedi marang Gusti Allah. Yen sampeyan tentrem, sedulur sampeyan siji supaya ditahan wonten ing panjara, dene sampeyan dhewe lumakua, lan bektakaken tumbasan gandum sampeyan. Lan adhimu sampeyan sing enom gawanen menyang aku, lan bakal dipercaya tembung-tembung sampeyan, yen ora, sampeyan bakal mati. Padha nindakake mangkono. Lan saben wong ngandika marang sedulure, Ya, pancen kita ana ing dosa babagan sedulur kita, amarga kita ora nggatekake kasusahane jiwane, nalika dheweke nyuwun marang kita, lan kita ora ngrungokake dheweke, mula amarga iki kasusahan iki teka marang kita. Mangsuli, Reuben ngandika marang wong-wong mau, Apa aku ora wis ngomong marang kowe, aja gawe cilaka bocah cilik kuwi, lan kowe ora ngrungokake aku? Lan lah, getih

kang saiki dijaluk. Dhéwéké nanging ora ngerti yèn Yusuf ngrungokake, amarga juru basa ana ing tengah-tengahing wong-wong mau. Yusuf banjur nyingkir saka wong-wong mau lan nangis, nanging banjur nyedhaki maneh marang wong-wong mau, lan ngandika marang wong-wong mau, lan njupuk Simeon saka wong-wong mau, lan ngiket dheweke ing ngarepe wong-wong mau.

Yusuf dhawuh supaya ngiseni wadhah-wadhah wong-wong mau gandum, lan mbalekake perak wong-wong mau saben-saben menyang karunge dhewe-dhewe, lan menehi sangu kanggo lakune, lan mangkono kedadeyane marang wong-wong mau. Lan sawisé numpangake gandum ing kuldi-kuldiné dhéwé, padha lunga saka kono. Sawijining wong wis mbukak karunge, kanggo menehi pakan marang kuldi-kuldine ing panggonan padha nginep, banjur weruh iketan perak dheweke ana ing ndhuwur cangkeme karung. Lan dhèwèké ngandika marang para sadulurné, Perakku wis diwalikake marang aku, lan lah, iki ana ing kantongku. Atiné wong-wong mau padha gumun, lan padha bingung tumrap siji lan sijine, ngandika, Punapa punika ingkang dipuntindakake Gusti Allah marang kita? Para putra rawuh dhateng Yakub rama-nipun wonten ing tanah Kanaan, lajeng matur dhateng panjenenganipun sedaya perkawis ingkang kadadosan dhateng piyambak-ipun, kanthi ngendika, Wong sing dadi panguwasa ing bumi wis ngomong marang kita kanthi keras, lan dheweke ndadekake kita ana ing pakunjaran, kaya wong-wong sing nylidiki negara. Kita ngomong marang dheweke, Kita iki wong tentrem, dudu mata-mata. Rolas sadulur

awakdéwé iki, putra saka rama awakdéwé, sing siji wis ora ana, déné sing ragil saiki karo rama awakdéwé ing tanah Kanaan. Wong panguwasa ing tanah kuwi kandha marang awaké dhéwé, Kanthi cara iki aku bakal ngerti yèn kowé kabèh wong sing tentrem. Tilar sawijining sadulurmu ing kéné karo aku, banjur jupuka tuku gandum kanggo omahmu lan lunga. Lan gawanen marang aku sedulur sampeyan sing luwih enom, lan aku bakal ngerti yen sampeyan punika dudu mata-mata, nanging sampeyan punika wong tentrem, lan sedulur sampeyan bakal tak wenehi bali marang sampeyan, lan sampeyan bakal dagang ing bumi punika. Kedadean nalika wong-wong mau ngosongake karunge, lan saben-saben ana ikatan perak ing karunge, lan wong-wong mau weruh ikatan-ikatan perak mau, uga bapake, banjur padha wedi. Yakub, bapakne wong-wong mau, ngandika marang wong-wong mau, Kowe wis gawe aku kelangan anak, Yusuf ora ana, Simeon ora ana, lan Benyamin bakal kowe jupuk; kabeh perkara iki kedaden marang aku. Ruben ngandika marang bapakné wong-wong mau, Patèni anak lanangku sing loro, yèn aku ora bisa nggawa dhèwèké bali marang panjenengan. Pasrahna dhèwèké ing tanganku, lan aku bakal nggawa dhèwèké bali marang panjenengan. Nanging dheweke ngandika, Ora bakal mudhun anakku lanang karo sampeyan, amarga sedulure wis mati, lan dheweke mung dhewe wis ditinggal. Lan bakal kedaden dheweke dilemahake ing dalan sing sampeyan lakoni, lan sampeyan bakal nggawa mudhun tuaku kanthi sedhih menyang alam mati.

43

Nanging paceklik saya kuwat ing bumi. Kedadean nalika padha wis rampung mangan gandum kang padha gawa saka Mesir, banjur bapakne ngendika marang wong-wong mau, Lungaa maneh, tukokna kita pangan sethithik. Yehuda ngandika marang dheweke, Kanthi prentah wigati, panguwasa bumi wis mratandhani marang kita, ngandika, Sampeyan ora bakal ndeleng pasuryaku, kajaba sedulur sampeyan sing luwih enom melu sampeyan. Yen pancen kowe ngirim sedulur kita bebarengan karo kita, kita bakal mudhun lan tuku pangan kanggo kowe. Yen nanging sampeyan ora ngirim adhine kita bebarengan karo kita, kita ora bakal lunga, amarga wong mau wis ngandika marang kita, Sampeyan ora bakal weruh rainku, yen adhimu sing luwih enom ora melu sampeyan. Israel ngendika, Apa sebabe kowe gawe cilaka marang aku, kanthi ngandhakake marang wong kuwi yen kowe duwe sedulur? Wong-wong mau ngandika, Wong kuwi takon-takon marang kita lan angkatan kita, ngandika, Apa bapak sampeyan isih urip, lan apa sampeyan duwe sedulur? Lan kita ngaturaken marang dheweke miturut pitakonan kuwi. Kita ora mangertos bilih dheweke bakal ngandika marang kita, Gawanen sedulur sampeyan. Yuda ngandika marang Israel, ramane, Utusen bocah kuwi karo aku, lan kita bakal tangi lunga, supaya kita urip lan ora mati, kita, kowe, lan barang-barang kita. Aku bakal nunggu dhèwèké, golèka dhèwèké saka tanganku. Yèn aku ora nggawa dhèwèké marang kowe lan ngadegake dhèwèké ing ngarepmu,

aku bakal dadi wong sing wis dosa marang kowe kabèh dina. Yen ora amarga kita wis telat, mesthi saiki wis bali kaping pindho. Ngandika Israel, sang rama, marang wong-wong mau, Yen mangkono iku, tindakna iki: jupukna wohing-wohing bumi ing wadhah-wadhah sampeyan, lan turunna marang wong mau peparingan getah, madu, menyan, mur, terebinth, lan kacang-kacang. Lan dhuwit perak kaping pindho jupuka ing tangan sampeyan, dhuwit perak sing wis dibalèkaké ing karung sampeyan balèkna karo sampeyan, aja-aja iku kaluputané. Lan jupuken sedulurmu, banjur tangia lan mudhuna marang wong mau. Nanging muga-muga Gusti Allahku paring sih-rahmat marang kowe ing ngarsane wong kuwi lan ngirim sadulurmu sing siji lan Benyamin, awit aku pancen kaya wong sing wis kelangan anak, wis kelangan anak.

Wong-wong mau njupuk peparingé iki lan dhuwit perak kaping pindho ing tangan-tangané dhéwé lan uga Benyamin, banjur tangi mudhun menyang Mesir, lan ngadeg ing ngarepe Yusuf. Yusuf weruh wong-wong mau, lan Benjamin seduluré sing ibuné padha, banjur ngomong marang sing ngurusi omahé, Lebokna wong-wong mau menyang omah, lan patèna kewan kurban, lan siapna, amarga wong-wong mau bakal mangan roti karo aku ing wayah awan. Wong mau nindakake kaya sing dikandhakake Yusuf, lan nggawa wong-wong mau mlebu menyang omahe Yusuf. Sawisé weruh nanging wong-wong lanang iku yen padha digawa mlebu menyang omah Yusuf, padha ngomong, Jalaran dhuwit perak sing wis dibalèkaké ing karung-karung kita ing wiwitan, awaké dhéwé lagi digawa

mlebu, kanggo nuduhaké palsu marang awaké dhéwé lan nyerang marang awaké dhéwé, kanggo njupuk awaké dhéwé dadi abdi-abdi, lan keledhai-keledhai kita. Sampun nyedhaki, nanging dhateng tiyang ingkang wonten ing griya Yusuf, padha ngendika dhateng piyambakipun wonten ing gapura griya. Ngomong, Gusti, kita butuh mudhun ing wiwitan kanggo tuku pangan. Kedaden nalika kita teka ing panggonan kanggo mandheg, lan kita mbukak karung-karung kita, lan ana perak saben wong ing karunge dhewe-dhewe, perak kita kanthi bobot wutuh wis kita baliake saiki ana ing tangan kita. Lan kita uga nggawa perak liyane kanggo tuku pangan, nanging kita ora ngerti sapa sing nyelehake perak mau menyang karung-karung kita. Dheweke ngandika marang wong-wong mau, Welas asih marang kowe, aja wedi. Gusti Allah kowe, lan Gusti Allah saka para bapak kowe, wis maringi bandha marang kowe ing karung-karung kowe, lan perak kowe sing misuwur wis daktampa. Banjur dheweke nggawa metu Simeon marang wong-wong mau. Lan nggawa banyu kanggo wisuh sikilé wong-wong mau, lan maringi pakan marang kuldiné wong-wong mau. Dhèwèké padha nyiyapake barang-barang peparingé nganti tekané Yusuf ing awan, amarga dhèwèké padha krungu yèn ing kono Yusuf arep mangan. Yusuf mlebu menyang omah, lan wong-wong mau padha nggawa peparingé kang ana ing tangané menyang omah, banjur padha nyembah marang dheweke kanthi pasuryan tumungkul ing lemah. Takon marang wong-wong mau, Kepiye kabar sampeyan? Lan ngandika marang wong-wong mau, Apa sehat rama sampeyan sing wis tuwa, sing sampeyan kandhakake mau? Isih urip? Wong-wong mau ngandika, Sehat

abdi panjenengan rama kita, isih gesang. Lan ngandika, Pinuji tiyang punika dening Gusti Allah, lan sampun sujud, padha bekti dhumateng piyambakipun. Yusuf banjur ndeleng munggah kanthi mripatipun, weruh Benyamin sadulurira kang saka ibu ingkang sami, lan ngandika, Punapa punika sadulur sampeyan ingkang luwih enem, ingkang sampeyan aturaken dhateng kula badhe digawa? Lan ngandika, Mugi-mugi Gusti Allah welas asih dhateng sampeyan, anakku. Yusuf banjur keganggu, amarga jero atine kebolak-balik marang sadulure, lan dheweke kepengin nangis. Sawise mlebu menyang kamar, dheweke nangis ing kana.

Lan sawisé wisuh rai, wis medal dhèwèké ngendhalikké awaké dhéwé, lan ngandika, Suguhna roti-roti. Lan padha nyedhiyakake panganan marang dheweke piyambak, lan marang wong-wong mau kanthi kapisah, lan marang wong-wong Mesir sing padha nedha bebarengan karo dheweke kanthi kapisah, amarga wong-wong Mesir ora bisa mangan bebarengan karo wong-wong Ibrani roti, jalaran iku nistha tumrap wong-wong Mesir. Padha lungguh ing ngarsané dhèwèké, sing mbarep miturut hak-hak kakuwasané dhèwèké, lan sing nom miturut kenomané dhèwèké, lan wong-wong padha gumun, saben-saben tumrap seduluré dhèwè-dhèwè. Padha njupuk bagéan saka dhèwèké kanggo awaké dhéwé, nanging bagéané Benyamin digedhèkaké kaping lima tinimbang bagéan-bagéan kabèh sing liyané. Banjur padha ngombé lan seneng-seneng bebarengan karo dhèwèké.

44

Lan Yusuf mréntah marang wong sing ngurusi omahé, ngandika, Isènen karung-karunging wong-wong mau panganan, sapirang-pirang sing bisa padha digawa, lan lebokna peraké saben wong ing cangkemé karung. Lan cangkirku sing perak lebokna ing karunge sing ragil, lan regane gandume, dados miturut tembunge Yusuf, kados ingkang ngendika.

Nalika wayah esuk wis enjing, wong-wong mau dikirim lunga, dheweke bebarengan karo kuldine. Sawisé wong-wong mau metu saka kutha, durung adoh banget, Yusuf ngandika marang sing ngurusi omahé, Tangia, buria wong-wong mau, lan yèn wis nyusul, kandhakna marang wong-wong mau, Yagene kowé males ala gantine kabecikan? Kenangapa kowe nyolong pialaku sing perak? Apa iki dudu piala sing dianggo ngombe dening gustiku? Dheweke dhewe ngramal nganggo piala iku. Tumindak ala wis kowe lakoni. Sasampunipun panggih wong-wong mau, ngendika dhateng wong-wong mau miturut tembung-tembung punika. Wong-wong mau padha ngendika marang panjenengané, punapa sebabé gusti ngendika miturut tembung-tembung punika? Aja dados dhateng abdi-abdi panjenengan nglampahi miturut tembung punika. Yen perak sing kita temokake ing karung-karung kita wis kita baliake marang sampeyan saka tanah Kanaan, kepiye kita bakal nyolong perak utawa emas saka omahe gusti sampeyan? Saka sapa sing kowe temokake cangkir saka abdi-abdimu, muga-muga dheweke mati,

lan kita uga bakal dadi abdi marang gusti kita. Dheweke banjur ngandika, Lan saiki, kaya sing sampeyan ngomong, mangkono bakal kelakon. Sapa sing ditemokake cangkir, bakal dadi abdiku. Sampeyan kabeh bakal resik. Lan padha enggal-enggal, banjur saben wong nurunake karunge ing lemah, lan saben wong mbukak karunge dhewe-dhewe. Dheweke nglakoni panelusuran wiwit saka sing paling sepuh, nganti tekan sing paling enom. Lan dheweke nemokake cangkir kasebut ing karunge Benjamin. Lan padha nyuwèk sandhanganipun piyambak-piyambak, lan saben-saben numpangaké karungipun ing ndhuwur kuldiné piyambak-piyambak, lan lajeng padha wangsul dhateng kutha.

Yuda lan para sadulure mlebu menyang ngarsane Yusuf nalika dheweke isih ana ing kono, banjur padha sujud nganti lemah ing ngarsane. Yusuf ngandika marang wong-wong mau, Apa perkara iki sing sampeyan padha tindakake? Apa sampeyan ora ngerti yen wong kaya aku iki bisa meramal kanthi ramalan? Judah ngandika, punapa ingkang badhe kita aturaken dhateng gusti, utawi punapa ingkang badhe kita aturaken, utawi punapa ingkang badhe kita kabeneraken? Gusti Allah sampun manggihaken kaluputanipun para abdi panjenengan, punika kita dados abdi dhateng gusti kita, kita sedaya, lan tiyang ingkang kapanggihaken cangkiripun. Yusuf ngendika, Ora bakal dadi marang aku nindakake tembung iki. Wong kang ditemokake cangkir, dheweke bakal dadi abdi kawula. Kowe munggah kanthi kawilujengan marang bapakmu. Nyedhaki nanging marang dheweke, Yudha ngandika, Aku nyuwun, Gusti, mugi abdi panjenengan ngandika tembung wonten ing

ngarsanipun panjenengan, lan sampun duka dhateng abdi panjenengan, amargi panjenengan inggih kaliyan Firaun. Gusti, sampeyan takon marang para abdi sampeyan, ngandika, Apa sampeyan duwe bapak utawa sedulur. Lan kita ngandika marang sang gustiné, Ana kita rama sing wis tuwa, lan anak saka umur tuwa sing luwih enom marang dhèwèké, lan sadulur dhèwèké wis mati, dhèwèké mung katinggal karo ibune, lan ramané tresna banget marang dhèwèké. Sampeyan ngandika dhateng abdi-abdi sampeyan, gawanen mudhun piyambakipun dhateng kula, lan kula badhe ngopeni piyambakipun. Lan kita ngomong marang gusti, Bocah kuwi ora bakal bisa ninggalake bapake, nanging yen ninggalake bapake, dheweke bakal mati. Nanging sampeyan ngandika marang para abdi sampeyan, Yen sedulur sampeyan sing luwih enom ora teka karo sampeyan, sampeyan ora bakal bisa ndeleng pasuryan kula maneh. Kedadean nalika kita munggah marang bapakmu abdi sampeyan, kita ngaturake marang dheweke tembung-tembung saka gusti kita. Bapak kita ngandika, Lumakua maneh lan tukokna pangan sethithik kanggo kita. Kita banjur ngandika, Kita ora bakal bisa mudhun, nanging yen sedulur kita sing luwih enom mudhun karo kita, kita bakal mudhun, amarga kita ora bakal bisa ndeleng pasuryane wong kuwi yen sedulur kita sing luwih enom ora ana karo kita. Ngandika lan bapak kita marang kita, Sampeyan ngerti yen loro lair kangoku wong wadon, Lan sing siji metu saka aku, lan sampeyan ngomong yen dheweke wis dipangan kewan galak, lan aku ora weruh dheweke nganti saiki. Yen mulane sampeyan njupuk wong iki saka ngarsaku, lan kedadeyan ala marang dheweke ing dalan,

sampeyan bakal nggawa tuwa kula kanthi sedhih menyang alam mati. Saiki mulane yen aku mlebu marang abdi sampeyan, bapak kita, lan bocah cilik ora ana karo kita, dene jiwa dheweke gantung saka jiwa iki, Lan bakal dadi, nalika ndeleng dheweke ora ana bocah karo kita, bakal mati, lan abdi-abdi sampeyan bakal nggawa mudhun umur tuwa abdi sampeyan, bapak kita, karo sedhih menyang alam mati. Abdi sampeyan saka bapak wis nampa bocah kuwi, ngandika, Yen ora aku nggawa dheweke menyang sampeyan lan aku netepake dheweke ing ngarsane sampeyan, aku bakal dadi wong sing wis dosa marang bapak kabeh dina. Saiki mulane aku bakal tetep karo sampeyan, abdi gantine bocah, abdi saka gusti, nanging bocah iku munggah karo sedulur-sedulure. Kepiye sebab aku bakal munggah menyang bapak, nalika bocah ora ana karo kita? Supaya aku ora weruh kabeh cilaka kang bakal nemoni bapakku.

45

Lan Yusuf ora bisa nahan kabèh wong sing padha ngadeg ing sakiwa tengené, nanging dhèwèké ngandika, Utusen kabèh wong supaya lunga saka aku. Lan ora ana wong siji-sijia sing ngadeg ing sakiwa tengené Yusuf nalika dhèwèké ngenalake awaké marang para sadulurné. Lan dhèwèké ngetokaké swara karo tangisan, kabèh wong Mesir padha krungu, lan swara kuwi keprungu tekan omahing Firaun. Yusuf ngandika marang para sadulure, Aku iki Yusuf, apa ramaku isih urip? Para sadulure ora bisa mangsuli marang panjenengane, amarga padha

bingung. Yusuf ngandika marang para sadulure, Padha cedhaka karo aku, lan padha cedhak, banjur ngandika, Aku iki Yusuf sadulurmu sing padha kokadol menyang Mesir. Saiki mulane aja susah, lan aja katon angel marang kowe, amarga kowe wis ngedol aku ing kene, jalaran Gusti Allah wis ngutus aku sadurunge kowe kanggo urip. Iki amarga taun kapindho paceklik ing bumi, lan isih sisa limang taun manèh, sing ora bakal ana tandur utawa panen. Gusti Allah ngutus kula ing ngarsa panjenengan, supaya ninggalaken sisa panjenengan ing bumi, lan nguripi keturunan panjenengan ingkang ageng. Saiki mulane dudu kowe sing ngirim aku mrene, nanging Gusti Allah, lan Panjenengane ndadekake aku kaya bapakne Firaun, lan panguwasa ing sakabehe omahe, lan panguwasa ing sakabehe tanah Mesir. Enggal-enggala mulih lan munggaha menyang bapakku, banjur kandhakna marang dheweke, mangkene kandhane anakmu Yusuf, Gusti Allah wis ndadekake aku panguwasa ing saindhenging tanah Mesir, mula mudhuna menyang aku, lan aja suwe-suwe, Lan kowe bakal manggon ing tanah Gesem Arabia, lan kowe bakal cedhak karo aku, kowe lan para putra kowe, lan para putra saka para putra kowe, wedhus-wedhus kowe, lan sapi-sapi kowe, lan kabeh sing ana ing kowe. Lan aku bakal nyukupi kowe ing kana, amarga isih ana paceklik limang taun maneh, supaya kowe ora rusak, kowe lan anak-anakmu, lan kabeh barang-barangmu. Lah, mripatmu padha weruh, lan mripate Benjamin sedulurku, yen cangkemku dhewe sing ngomong marang kowe. Laporake mulane marang bapak kula sedaya kamulyan kula ingkang wonten ing Mesir, lan sakehe ingkang sampeyan tingali, lan sampun enggal-enggal

tindakaken bapak kula mriki. Lan dheweke tiba ing gulu Benyamin, sedulure, banjur nangis ing dheweke, lan Benyamin uga nangis ing gulune. Lan sawisé ngambung kabèh sedulur-seduluré, dhèwèké nangis marang wong-wong mau, lan sawisé kuwi sedulur-seduluré padha ngomong marang dhèwèké.

Lan kabar punika dipun mirengaken wonten ing griya Firaun, para abdi ngendika, Sampun rawuh para sadherekipun Yusuf, lajeng Sang Firaun bungah saha para abdi-dalem panjenenganipun. Firaun ngandika marang Yusuf, Kandhakna marang para sedulurmu, mengkene iki: Isinen karung-karungmu, banjur budhalana menyang tanah Kanaan. Lan sawise njupuk rama sampeyan lan barang-barang sampeyan, tekaa menyang aku, lan aku bakal menehi sampeyan kabeh barang apik ing Mesir, lan sampeyan bakal mangan sumsum bumi. Sampeyan nanging dhawuha iki, njupuk gerobak saka bumi Mesir kanggo bocah-bocah sampeyan lan garwa-garwa sampeyan, lan sawise njupuk bapak sampeyan, tekaa. Lan aja sampeyan padha ngeman marang mripate barang-barange sampeyan, awit kabeh kabehan sing becik saka Mesir bakal dadi kagungane sampeyan. Para putra Israel padha nglakoni mangkono, lan Yusuf maringi wong-wong mau kreta-kreta miturut sing wis diomongake dening Prabu Firaun, lan maringi wong-wong mau sangu kanggo dalan. Lan kabèh diparingi sandhangan loro, nanging tumrap Benyamin diparingi telung atus emas lan sandhangan ganti lima. Lan marang bapakné dhèwèké ngirim kaya mangkono uga, yaiku sepuluh kuldi sing nggawa kabèh barang apik saka Mesir, lan sepuluh bagal sing

nggawa roti kanggo bapakné dhèwèké ing perjalanan. Dhèwèké ngirim para seduluré lunga, lan wong-wong mau padha budhal, lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Aja padha nesu ing dalan. Lan padha munggah saka Mesir, lan padha teka menyang tanah Kanaan marang Yakub, rama wong-wong mau. Lan padha nglapuraké marang dhèwèké kanthi ngandika, yèn anak lanang kowe Yusuf isih urip, lan dhèwèké mréntah kabèh bumi Mesir, lan Yakub kaget banget pikirane, amarga ora pracaya marang wong-wong mau. Padha ngomong marang dhèwèké kabèh sing diucapake déning Yusuf, sakabèhé sing diomongake marang wong-wong mau. Sawisé weruh gerobak-gerobak sing dikirim Yusuf kanggo njupuk dhèwèké, semangat Yakub, bapakné wong-wong mau, urip manèh. Ngandika Israel, Ageng sanget punika kanggé kula, menawi Joseph putra kula taksih gesang. Kula badhe tindak ningali piyambakipun sadurunge kula pejah.

46

Israel mangkat karo kabeh kagungane, tumuli teka ing sumur sumpah, lan ngaturake kurban marang Gusti Allah kang dipuja dening bapake Iskak. Gusti Allah ngandika marang Israel ing wahyu ing wayah wengi, Yakub, Yakub. Dheweke mangsuli, Apa iku? Nanging Panjenengané ngandika marang dhèwèké, Aku iki Gusti Allah para leluhurmu, aja wedi mudhun menyang Mesir, awit ing kana Aku bakal nggawé kowé dadi bangsa gedhé. Lan Aku bakal mudhun karo kowe menyang Mesir, lan Aku bakal

ngunggahake kowe nganti pungkasan, lan Yusuf bakal nyelehake tangane ing mripatmu. Yakub tangi saka sumur sumpah, lan para putra Israel padha njupuk bapakipun, barang-barange, lan garwa-garwane, numpak gerobak-gerobak kang dikirim dening Yusuf kanggo ngangkat dheweke. Lan njupuk munggah barang-barang duweke wong-wong mau, lan kabeh bandha kang wis ditampa saka tanah Kanaan, mlebu menyang Mesir, Yakub lan kabeh turunane karo dheweke. Anak-anak lanang, lan anak-anak lanang saka anak-anak lanang dhèwèké karo dhèwèké, anak-anak wadon, lan anak-anak wadon saka anak-anak wadon dhèwèké, lan kabèh turunané, dhèwèké nggawa menyang Mesir. Iki jeneng-jenenge anak lanang Israel sing wis mlebu menyang Mesir bebarengan karo Yakub, bapake wong-wong mau. Yakub lan anak-anak lanange, anak mbarep Yakub, Ruben. Putra-putra saka Reuben yaiku Enoch, Pallu, Hezron, lan Charmi. Putra-putra Simeon yaiku Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar, lan Saul sing putra saka wong wadon Kanaan. Anak-anake Lewi, yaiku Gershon, Kath, lan Merari. Putra-putra Yuda yaiku Er, lan Onan, lan Silom, lan Fares, lan Zara, nanging Er lan Onan mati ing tanah Kanaan, lan putra-putra Fares yaiku Hesron lan Yemuel. Anak-anak Isakar yaiku Tola, lan Pua, lan Hasum, lan Simron. Putra-putra Zebulun, yaiku Sered, lan Allon, lan Achoel. Punika anak-anak lanang Leah, ingkang dipunlahiraken dhateng Yakub wonten ing Mesopotamia saking Siria, lan Dinah putri piyambakipun, sedaya jiwa, anak-anak lanang lan putri, tigang dasa tiga. Putra-putra Gad, yaiku Saphon, lan Angis, lan Sannis, lan Thasoban, lan Aedeis, lan Aroedeis, lan Areeleis. Putra-putra Asher yaiku

Iemna, Iessoua, lan Ieoul, lan Baria, lan Sara adhine wong-wong mau. Putra-putra Baria yaiku Chobor lan Melchiil. Iki putra-putra Zilpah, sing diparingaké Laban marang Leah putriné dhèwèké, sing nglairakké wong-wong iki marang Jacob, nembelas jiwa. Putra-putrane Rachel garwane Yakub, yaiku Yusuf lan Benyamin. Dadi putra-putra Yusuf ing tanah Mesir, sing dilair marang dheweke dening Asenat putri Potifera imam Heliopolis, yaiku Manasye lan Efraim. Dadi putra-putra Manasye, sing dilair marang dheweke dening selir wong Siria, yaiku Makhir. Makhir nglairake Gilead. Putra-putra Efraim, sedulure Manasye, yaiku Sutelah lan Taam. Putra-putra Sutelah yaiku Edom. Anak-anak lanang Benjamin, yaiku Bala lan Bochor, lan Asbel. Dadi anak-anak lanang Bala, yaiku Gera, lan Noeman, lan Anchis, lan Ros, lan Mampim. Gera nglairake Arad. Punika putra-putranipun Rachel, ingkang dipunlahiraken dhateng Jacob, sadaya jiwa wolulas. Anak lanang Dan, yaiku Asom. Lan para putra Naftali, Asiel, lan Guni, lan Isar, lan Solem. Punika para putra Ballas, ingkang dipunparingaken Laban dhateng Rahel putrinipun, ingkang nglairaken putra-putra punika dhateng Yakub, sadayanipun jiwa pitu. Kabèh jiwa sing wis mlebu karo Yakub menyang Mesir, sing metu saka pupune dheweke, kajaba wadon-wadon anak-anake Yakub, kabèh jiwa, nem puluh nem. Anak-anak lanang Yusuf sing wis lair kanggo dheweke ing tanah Mesir, cacahe sanga jiwa. Kabeh jiwa saka kulawarga Yakub sing wis mlebu menyang Mesir bebarengan karo Yakub, cacahe pitung puluh lima jiwa.

Nanging Yehuda dipunutus rumiyin dhateng Yusuf, supados

kepanggih kaliyan piyambakipun wonten ing kutha Pahlawan, dhateng tanah Rameses. Sawisé nyambut kuda, Yusuf munggah nganggo kreta perangé menyang papan pasamuwan karo Israel, ramané, ing kutha Pahlawan, lan sawisé katon ing ngarsané, dhèwèké nangkep gulune ramané lan nangis kanthi tangisan gedhe banget. Lan ngandika Israel marang Yusuf, Saiki aku bisa mati, awit aku wis weruh pasuryane kowe, amarga kowe isih urip. Yusuf ngandika dhateng para sadherekipun, Kula badhe munggah ngaturaken dhateng Prabu Firaun, lan kula badhe ngendika dhateng panjenenganipun, Para sadherek kula, lan somah bapa kula, ingkang sampun wonten ing tanah Kanaan, sampun rawuh dhateng kula. Wong-wong punika nanging dados pangangon, amargi piyambakipun peternak, lan sampun nggawa kewan, sapi, lan sedaya barang-barangipun. Yen mulane Firaun nelpon sampeyan, lan takon marang sampeyan, Apa karyane sampeyan iku? Sampeyan bakal ngomong, Wong-wong pangon kewan kita iku abdi-abdi sampeyan saka cilik nganti saiki, lan kita, lan bapak-bapak kita, supaya sampeyan bisa manggon ing tanah Gesem Arabia, amarga nistha iku marang wong-wong Mesir kabeh pangon wedhus.

47

Sawisé teka, Yusuf ngaturaken warta dhateng Prabu Firaun, ngandika, Bapak kula, lan para sadulur kula, lan kéwan-kéwan, lan sapi-sapi padha, lan sedaya barang-barang padha, sampun rawuh saking tanah Kanaan, lan punika padha wonten ing

tanah Gosyen. Saka sedulur-sedulure, dheweke njupuk limang wong lanang, lan ngadegake wong-wong mau ing ngarsane Firaun. Lan Firaun ngandika marang para sadulur Yusuf, Apa pakaryan panjenengan? Wong-wong mau banjur ngandika marang Firaun, Pangon wedhus para abdi panjenengan, lan kita lan para bapak kita. Padha ngomong marang Firaun, Kanggo manggon ing tanah kita wis teka, amarga ora ana pangonan kanggo kewan abdi-abdimu, jalaran pati nesu wis kuwat ing tanah Kanaan. Saiki mulane kita bakal manggon ing tanah Gesem. Firaun ngomong marang Yusuf, Supaya padha manggon ing tanah Gesem. Yen sampeyan ngerti yen ana wong-wong kuwat ing antarane wong-wong mau, angkat wong-wong mau dadi panguwasa kewanku. Yakub lan anak-anake wis teka menyang Mesir marang Yusuf, lan Firaun raja Mesir wis krungu. Lan Firaun ngandika marang Yusuf, Rama lan para sadulurmu wis teka marang kowe. Lah, tanah Mesir ana ing ngarepmu, ing tanah sing paling apik mapanakna bapakmu lan sedulur-sedulurmu. Yusuf nggawa mlebu Yakub, bapakne, lan ngadegake dheweke ing ngarsane Firaun, lan Yakub mberkahi Firaun. Ngandika Firaun dhateng Yakub, Pinten taun dinten ing gesang panjenengan? Lan ngandika Yakub dhateng Prabu Firaun, Dinten-dinten taun gesang kula, ingkang kula lampahi minangka wong mrantau, satus tigang dasa taun. Sekedhik lan ala dinten-dinten taun gesang kula. Mboten nate tekan dinten-dinten taun gesang para rama kula, ingkang dinten-dintenipun padha mrantau. Lan sasampunipun Yakub mberkahi Firaun, piyambakipun medal saking ngarsanipun.

Lan Yusuf mapanaken bapakné lan para seduluré, lan maringi wong-wong mau papan panggonan ing tanah Mesir, ing tanah kang paling apik, ing tanah Rameses, kaya kang wis dhawuhake Firaun. Lan Yusuf ngukur gandum marang bapakné, lan marang sedulur-seduluré, lan marang kabèh kulawarga bapakné, gandum miturut cacahé wong.

Pari ora ana ing saindhenging bumi, jalaran paceklik banget kuwat, bumi Mesir lan bumi Kanaan wis kesel amarga paceklik. Yusuf ngumpulake kabeh perak sing ditemokake ing tanah Mesir lan ing tanah Kanaan saka gandum sing padha tuku, lan dheweke ngukur gandum marang wong-wong mau, lan Yusuf nggawa kabeh perak mau menyang omah Firaun. Lan wis entek kabèh perak saka tanah Mesir lan saka tanah Kanaan, banjur kabèh wong Mesir padha teka marang Yusuf, ngandika, Wènèhana marang kita roti, lan ngapa kita kudu mati ing ngarsamu? Awit perak kita wis entek. Yusuf ngandika marang wong-wong mau, Gawanen kewan-kewan sampeyan, lan bakal tak paringi sampeyan roti, minangka gantine kewan-kewan sampeyan, yen perak sampeyan wis entek. Padha nggawa kéwan-kéwan piaraané wong-wong mau marang Yusuf, lan Yusuf maringi roti marang wong-wong mau minangka ganti jaran-jaran, wedhus-wedhus, sapi-sapi, lan kuldi-kuldi, lan nguripi wong-wong mau nganggo roti minangka ganti kabèh kéwan-kéwan piaraané wong-wong mau ing taun kang iku. Taun iku wis liwat, banjur ing taun kapindho padha sowan marang dhèwèké lan matur, Mugi kita aja nganti sirna ing ngarsané gusti kita; awit perak kita wis entek, barang-barang

sarta kewan wis kita pasrahake marang paduka gusti, lan ora ana apa-apa manèh sing kari kanggo kita ing ngarsané gusti kita, kajaba mung awak kita dhéwé lan lemah kita. Supaya mulane ora kita mati ing ngarepmu, lan lemah dadi sepi, tukokna kita lan lemah kita tinimbang roti, lan bakal dadi kita lan lemah kita abdi marang Firaun, wenehi wiji, supaya kita nandur, lan kita urip lan ora kita mati, lan lemah ora bakal dadi sepi. Lan Yusuf olèh kabèh lemah wong Mesir kanggo Prabu, amarga wong Mesir padha adol lemahé marang Prabu, jalaran paceklik nguwasani wong-wong mau, lan lemah kuwi dadi kagungané Prabu. Lan wong-wong kabèh dipunbudakaké dhateng panjenengané dados abdi-abdi, saking wates-wates paling tebih ing Mesir ngantos wates-wates paling tebih. Kajaba lemah para imam, Yusuf ora ndarbeni lemah iki, amarga Firaun wis maringi peparingé marang para imam, lan para imam padha mangan peparingané kang wis diparingaké Firaun marang wong-wong mau, mula saka iku para imam ora adol lemahe dhéwé. Yusuf ngendika marang kabeh wong Mesir, Lah, aku wis nduweni sampeyan lan tanah sampeyan dina iki kanggo Firaun. Jupuken wiji kanggo awakmu, lan tanduran tanah. Lan asil-asil saka tanah iku bakal dadi, sampeyan kudu menehi bagean kaping lima marang Firaun, nanging papat bagean bakal dadi kanggo sampeyan dhewe kanggo wiji ing lemah, lan kanggo pangan kanggo sampeyan, lan kanggo kabeh wong sing ana ing omah-omah sampeyan. Lan padha ngandika, Sampeyan wis nylametake kita, kita nemokake sih-rahmat ing ngarsane gusti kita, lan kita bakal dadi abdi-abdi marang Firaun. Lan Yusuf netepake dhawuh marang wong-wong mau nganti tekan

dina iki, ing tanah Mesir kanggo Firaun supaya ngirimake, kajaba tanah para imam mung, sing ora dadi kagungane Firaun.

Nanging Israel manggon ing tanah Mesir, ing tanah Goshen, lan padha marisi ing kono, lan padha tuwuh sarta tambah akeh banget. Yakub urip ing tanah Mesir pitulas taun, lan dina-dinané Yakub, taun-taun uripé, gunggungé satus patang puluh pitu taun. Wis nyedhaki dinane Israel arep mati, banjur dheweke nimbali putrane Yusuf, lan ngandika marang dheweke, Yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, lebokna tanganmu ing ngisor pupuku, lan kowe bakal nindakake marang aku sih-rahmat lan kabenaran, supaya aku ora dikubur ing Mesir, Nanging aku bakal turu karo para ramaku, lan kowe bakal njupuk aku saka Mesir, lan kowe bakal ngubur aku ing kuburan wong-wong mau. Dheweke banjur ngandika, Aku bakal nindakake miturut tembungmu. Dheweke ngandika, Sumpaha marang aku, lan dheweke sumpah marang dheweke, lan Israel sujud ing pucuk tongkaté.

48

Kedadean sawise tembung-tembung iki, banjur dilaporake marang Yusuf yen bapake lagi lara, lan dheweke njupuk anak lanange loro, yaiku Manasye lan Efraim, banjur teka marang Yakub. Banjur dilaporake marang Yakub, kandha, Lah punika anakmu Yusuf teka marang panjenengan, lan Israel nguatake awakipun lungguh ing ndhuwur amben. Lan Yakub ngandika

marang Yusuf, Gusti Allah kula katon ing kula ana ing Luz, ing tanah Kanaan, lan mberkahi kula, Lan dhèwèké ngandika marang aku, Mangga, Aku bakal nambah lan nambah akeh kowe, lan Aku bakal nggawe kowe dadi kumpulan-kumpulan bangsa-bangsa, lan Aku bakal mènèhi marang kowe bumi iki, lan marang turunanmu sawisé kowe, minangka kepemilikan langgeng. Saiki mulane loro anak lanangmu, sing wis lair kanggo kowe ing tanah Mesir sadurunge aku teka marang kowe menyang Mesir, iku dadi kagunganku, Efraim lan Manasye, kaya Ruben lan Simeon bakal dadi kagunganku. Nanging turunan sing yen kowe nglairake sawisé iki, bakal dadi miturut jenengé sedulur-seduluré wong-wong mau, bakal diarani miturut warisané wong-wong mau. Aku, nanika aku mlaku saka Mesopotamia ing Siria, Rachel ibumu mati ing tanah Kanaan, nalika aku nyedhaki hippodrome Chabratha ing tanah kuwi, arep tekan Efrata, lan aku ngubur dheweke ing dalan hippodrome, yaiku Betlehem.

Bareng ningali para putrane Yusuf, Israel ngandika, Sapa wong-wong iki? Yusuf ngendika marang bapakne, Punika anak-anakku, sing diparingake Allah marang kula ing kene. Banjur Yakub ngendika, Gawakna marang kula, supaya kula mberkahi wong-wong mau. Mripate Israel wis peteng amarga tuwa, lan ora bisa ndeleng, mula dheweke nyedhaki wong-wong mau, banjur ngambung lan ngrangkul wong-wong mau. Lan ngandika Israel marang Yusuf, Lah, pasuryanmu ora tak kirakaké bakal tak deleng maneh, lan lah, Allah uga wis nuduhaké marang aku turunanmu. Lan piyambakipun ngajengaken tiyang-tiyang wau,

Yusuf, saking dhengkul piyambakipun, lan sujud dhateng piyambakipun kanthi pasuryan ing bumi. Yusuf njupuk anak lanang loro, Efraim ing sisih tengen, saka sisih kiwa Israel, lan Manasye saka sisih kiwa, saka sisih tengen Israel, banjur nyedhakake wong-wong mau marang dheweke. Banjur Israel nglajengake tangan tengene, nyelehake ing ndhuwur sirah Efraim, sanajan dheweke iki sing luwih enom, lan tangan kiwane ing ndhuwur sirah Manasye, kanthi nyilang tangane.

Lan mberkahi wong-wong mau, lan ngandika, Gusti Allah, kang para bapak kawula nyenengake ing ngarsanipun piyambakipun, Abraham lan Isak, Gusti Allah kang nyukupi kawula saking nom-noman dumugi dinten punika, Sang Malaikat sing ngluwari aku saka kabèh piala, mugi mberkahi bocah-bocah iki, lan ing wong-wong mau bakal kasebut jenengku, lan jenenge para leluhurku Abraham lan Isak, lan muga-muga padha tambah akèh dadi kathah sanget ing bumi. Nalika ndeleng Yusuf amarga bapake wis numpangake tangane tengen ing sirah Efraim, katon abot marang dheweke, lan Yusuf banjur nyekel tangane bapake, kanggo nyopot iku saka sirah Efraim menyang sirah Manasye. Yusuf ngandika marang bapakne, Ora mangkono, Bapak, iki lho sing mbarep, letakna tangan tengenmu ing sirahne. Lan ora dhèwèké gelem, nanging ngandika, Aku ngerti, anakku, aku ngerti, lan iki bakal dadi wong akèh, lan iki bakal diluhurkake, nanging seduluré sing luwih enom bakal luwih gedhé tinimbang dhèwèké, lan wijining bakal dadi akèh bangsa-bangsa. Lan dhèwèké mberkahi wong-wong mau ing dina iku, ngandika, Ing kowe bakal diberkahi Israel, ngandika, Muga-muga Gusti Allah

nggawé kowe kaya Efraim lan kaya Manasye. Lan dhèwèké nyelehake Efraim ing ngarep Manasye. Ngandika Israel marang Yusuf, Lah, aku bakal mati, nanging Gusti Allah bakal ana karo kowé kabèh, lan bakal mbalèkaké kowé kabèh menyang tanah para leluhurmu. Aku nanging mènèhi marang kowe Sikem sing luwih dhuwur tinimbang sedulur-sedulurmu, sing aku jupuk saka tangane wong Amori nganggo pedhangku lan panahku.

49

Yakub nimbali anak-anake, lan ngandika marang wong-wong mau, Padha kumpula, supaya aku bisa ngaturake marang kowe, apa sing bakal kelakon marang kowe ing dina-dina pungkasan. Padha kumpula, lan padha ngrungokna aku, anak-anakku Yakub, ngrungokna Israel, ngrungokna bapakmu. Reuben, putra mbarep kula, kowe kekuwatan kula lan wiwitan anak-anak kula, angel kanggo digawa, lan angel sarta keras kepala. Kowe wis tumindak angkuh kaya banyu, aja nganti mili. Kowe munggah ing amben bapakmu, banjur kowe najisake kasur ing ngendi kowe munggah. Simeon lan Levi, para sedulur, wis ngrampungake ketidakadilan saka pilihane dheweke. Dhateng pasamuwan wong-wong mau mugi-mugi sampun rawuh jiwa kula, lan ing pangadegan wong-wong mau mugi-mugi sampun padu ati kula, awit ing nesu wong-wong mau padha matèni tiyang kathah, lan ing karep wong-wong mau padha motong urat sapi jago. Kinelak nepraka wong-wong mau, awit sombong, lan murka wong-wong mau, awit wis dikuatake. Aku bakal

mbagi wong-wong mau ing Yakub, lan aku bakal nyebar wong-wong mau ing Israel. Judah, kowe bakal dipuji dening para sedulurmu, tangganmu ana ing punggung para mungsuhmu, anak-anake bapakmu bakal sujud marang kowe. Anak singa Yuda, saka tunas, anakku, kowe wis munggah, wis ambruk kowe turu kaya singa lan kaya anak singa, sapa sing bakal nggugah dheweke? Ora bakal ilang panguwasa saka Yuda, lan pimpinan saka pupu-pupune, nganti tekane barang-barang kang wis disimpen kanggo dheweke, lan dheweke dhewe dadi pangarep-arepe bangsa-bangsa. Ngiket anak kudane menyang wit anggur, lan anak kuda kuldine menyang pucuk wit anggur, bakal ngumbah jubahe nganggo anggur, lan klambie nganggo getih anggur. Mripate dheweke mencorong luwih saka anggur, lan untune dheweke putih kaya susu. Zebulun ing pinggir segara bakal manggon, lan dheweke dhewe ana ing cedhak labuhan kapal-kapal, lan bakal ngluwihi nganti tekan Sidon. Issachar kepingin sing apik, ngaso ana ing tengah-tengahing bagiyan-bagiyan. Lan sawisé ndeleng panggonan istirahat sing apik, lan lemah sing subur, dheweke nyiapake pundhak kanggo nyambut gawe, lan dadi wong tani. Dan bakal ngadili bangsané dhéwé, kaya uga siji suku ing Israel. Lan muga-muga dadi Dan ula ing dalan, lungguh ngenteni ing dalan, nggigit tumit jaran, lan bakal tiba sing penunggang jaran menyang mburi. nunggu kaslametan saka Gusti. Gad, pasukan perampok bakal nyerang dheweke, nanging dheweke dhewe bakal nyerang wong-wong mau saka mburi. Asher, rotine lemu, lan dhèwèké bakal mènèhi kamewahan marang para panguwasa. Naphtali minangka batang kang nyebar, kang maringi kaendahan marang turunané.

Anak gedhe Joseph, anakku sing gedhe lan diiri, anakku sing paling enom, balekna marang aku. Dhateng ingkang dipun-rembag, padha nyenyamah lan nesu dhumateng piyambakipun para panggedhe panah. Lan panah-panah wong-wong mau remuk kanthi kekuwatan, lan urat-urat lengen tangane wong-wong mau kesel, liwat tangane panguwasa Yakub, saka kono Sing Kuwat Israel saka Gusti Allah bapakmu. Lan wis nulung marang kowe Gusti Allah kang duwekku, lan wis mberkahi kowe berkah swarga saka ndhuwur, lan berkah bumi kang nduweni kabeh, amarga berkah susu lan guwa-garba. Berkah bapakmu lan ibumu unggul tinimbang berkah gunung-gunung kang langgeng, lan berkah-berkah bukit kang langgeng, bakal ana ing sirahé Yusuf, lan ing puncaké wong kang dianggep sedulur-seduluré. Benjamin serigala sing rakus, ing wayah esuk bakal mangan, lan ing wayah sore mènèhi panganan. Kabèh iki putra Yakub kang rolas, lan bab-bab iki diomongake dening bapakné marang wong-wong mau, lan mberkahi wong-wong mau, saben-saben miturut berkahing dhèwèké-dhèwèké mberkahi wong-wong mau. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Aku bakal nyusul marang umatku, pendhem aku bebarengan karo para bapakku ing guwa sing ana ing lapangané Efron wong Het. Ing guwa kang ganda, ing ngarep Mamre, ing tanah Kanaan, kang dituku Abraham guwa saka Efron wong Hittite kanggo papan kuburan. Ing kono padha ngubur Abraham lan Sarah garwane, ing kono padha ngubur Isak lan Ribkah garwane, ing kono padha ngubur Leah, Ing kepemilikan sawah lan guwa kang ana ing kono, saka anak-anak Khet. Lan Yakub mandheg mrentah marang anak-anak

lanang, banjur ngangkat sikile ing amben, tilar donya, lan dikumpulake marang bangsane.

50

Lan Yusuf tiba ing pasuryan ramanipun, nangis lan ngambung piyambakipun. Lan Yusuf dhawuh marang abdi-abdine sing tukang ngubur supaya ngubur bapake, lan para tukang ngubur banjur nguburakake Israel. Lan padha ngrampungake patang puluh dinané, mangkono amerga dina-dina panguburan dipun etang kaya mangkono, lan Mesir nangisi dhèwèké pitung puluh dina. Sawisé nanging dina-dina sungkawa wis liwat, Yusuf wicara marang para panguwasa Prabu, ngandika, Yen aku panggih sih-rahmat ing ngarsané padha sampeyan, mangga wicara bab aku menyang kupingé Prabu, ngandika, Sang rama kula wis nggawe sumpah kula, ngandika, Ing pasarean ingkang kula ngeduk kanggo kula piyambak ing tanah Kanaan, ing kono sampeyan bakal ngubur kula. Saiki mula, sasampunipun munggah, kula badhe ngubur sang rama kula, lan kula badhe wangsul. Lan Firaun ngandika marang Yusuf, Munggaha, kuburana bapakmu, kaya kang wis njalari sumpahmu. Lan Yusuf munggah kanggo ngubur bapake, lan kabeh abdi-abdi Firaun munggah bebarengan karo dheweke, lan para pinisepuh omahe, lan kabeh para pinisepuh bumi Mesir, Lan kabèh kulawargané Yusuf, lan para seduluré, lan kabèh omah bapakné, lan karabat-karabaté, lan wedhus-wedhus, lan sapi-sapi padha ditinggal ing tanah Gosèn. Lan padha munggah

bebarengan karo dheweke, uga kereta lan prajurit berkuda, lan kemah kasebut dadi gedhe banget. Lan padha teka menyang papan pangirik Atad, kang ana ing sabrangé Yordhan, lan padha nangisi dheweke kanthi tangisan gedhe lan kuwat banget, lan nindakake tangisan kanggo bapakné pitung dina. Lan wong-wong sing manggon ing tanah Kanaan weruh tangis-tangisan ing papan pangirik Atad, banjur padha ngandika, Tangis-tangisan agung iki kanggo wong-wong Mesir. Mula papan iku diarani Tangis-tangisan Mesir, sing ana ing sabrang Kali Yordhan. Lan para putranipun nindakaken mangkono dhumateng piyambakipun. Lan para putranipun njunjung piyambakipun dhateng tanah Kanaan, lajeng ngubur piyambakipun wonten ing guwa ingkang rangkep, ingkang sampun ditumbas dening Abraham minangka kuburan saking Efron tiyang Het, wonten sangajengipun Mamre. Lan Yusuf bali menyang Mesir, dheweke lan para sadulure, lan para wong sing padha bebarengan munggah kanggo ngubur bapake.

Sawisé weruh yèn bapakné wis séda, para seduluré Yusuf padha ngomong, Muga-muga Yusuf ora nyimpen dendam marang awaké dhéwé, lan males kabèh piala sing wis tau kita tindakaké marang dhèwèké. Lan sawisé rawuh ing ngarsané Yusuf, wong-wong mau ngendika, Rama panjenengan wis ngantos sumpah sadurungé pejah, ngendika, Mangkono panjenengan ngandika Yusuf, ngapuntena marang wong-wong mau ketidakadilan lan dosa wong-wong mau, amarga ala marang panjenengan wong-wong mau wis nuduhake, lan saiki tampa ketidakadilan saka abdi-abdi Gusti Allah saka rama panjenengan, lan Yusuf nangis

nalika wong-wong mau ngomong marang dheweke. Lan sasampuné teka marang dhèwèké, wong-wong mau ngendika, Kawula punika abdi panjenengan. Lan Yusuf ngandika marang wong-wong mau, Aja wedi, awit aku iki kagungane Gusti Allah. Sampeyan wis ngrancang tumrap aku kanthi ala, nanging Gusti Allah wis ngrancang tumrap aku kanthi becik, supaya bisa kedadeyan kaya ing dina iki, lan wong akeh bisa dipakani. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Aja wedi, aku bakal nyukupi sampeyan lan kulawarga sampeyan. Dheweke nglipur wong-wong mau lan ngandika marang atine. Lan Yusuf manggon ing Mesir, dhèwèké lan para sadulurné, lan kabèh kulawarga bapakné, lan Yusuf urip satus sepuluh taun. Lan Yusuf ndeleng anak-anake Efraim nganti turun kaping telu, lan anak-anake Makhir, putrane Manasye, lair ing dhengkul Yusuf. Lan Yusuf ngandika marang sedulur-seduluré, ngandika, Aku bakal mati, nanging Gusti Allah mesthi bakal ngunjungi kowé, lan bakal nuntun kowé munggah saka bumi iki menyang bumi kang wis disumpahaké Gusti Allah marang para bapak kita, Ibrahim, Iskak, lan Yakub. Lan Yusuf wis njaluk sumpah marang para putra Israel, ngandika, Ing wektu Gusti Allah bakal ngunjungi kowe, lan kowe kudu nggawa munggah balung ingsun saka kene bebarengan karo kowe. Lan Yusuf mati nalika yuswa satus sepuluh taun, banjur padha ngubur dheweke, lan nyelehake ing peti mati ing Mesir.

Injil Matius

1

Buku babagan kelahiran Yesus Kristus, putra Dawud, putra Abraham. Abraham nglairake Iskak, Iskak nglairake Yakub, Yakub nglairake Yuda lan para sadulure. Judah nglairake Phares lan Zerah saka Tamar, Phares nglairake Hezron, Hezron nglairake Aram, Aram anake Aminadab, Aminadab anake Nahshon, Nahshon anake Salmon. Salmon nglairake Boaz saka Rahab, Boaz nglairake Obed saka Ruth, Obed nglairake Jesse, Jesse nganakake Dawid sing dadi raja. Dawid sing dadi raja nganakake Solomon saka garwane Uriah. Solomon nglairake Rehoboam, Rehoboam nglairake Abijah, Abijah nglairake Asa. Asa nuwuhake Jehoshaphat, Jehoshaphat nuwuhake Joram, Joram nuwuhake Uzia. Uzziah nglairake Jotham, Jotham nglairake Ahaz, Ahaz nglairake Hezekiah. Hezekiah nglairake Manasseh, Manasseh nglairake Amon, Amon nglairake Josiah. Josiah begot Jeconiah lan para sadulure nalika deportasi menyang Babilon.

Sawisé pembuangan ing Babilon, Yekonya nglairakké Sealtiel, lan Sealtiel nglairakké Zerubabel, Zerubbabel nglairake Abiud, Abiud nglairake Eliakim, Eliakim nglairake Azor, Azor nglairake Zadok, Zadok nglairake Achim, Achim nglairake Eliud, Eliud nglairake Eleazar, Eleazar nglairake Matthan, Matthan nglairake Jacob. Jacob nglairake Joseph, bojone Maria, saka dheweke lair Yesus sing diarani Kristus. Kabèh turunan saka Abraham nganti Dawud cacahé patbelas turunan, lan saka Dawud nganti pembuangan ing Babilon cacahé patbelas turunan, lan saka pembuangan ing Babilon nganti Sang Kristus cacahé patbelas turunan.

Lairé Yesus Kristus mangkéné critané. Amarga ibuné dhèwèké Maria wis ditunangaké karo Yusuf, sadurungé padha bebarengan, dhèwèké ditemokake ngandhut saka Roh Suci. Joseph, garwane, kang wong adil lan ora gelem ngisin-isini dheweke ing umum, kepengin ngeculake dheweke kanthi diam-diam. Sawise panjenengané mikir bab iki, lah utusan Gusti katon marang panjenengané ing impèn, ngandika, Yusuf, anak Dawud, aja wedi nampa Maryam minangka garwamu, awit sing dikandung ing dhèwèké iku saka Roh Suci. Dheweke bakal nglairake putra, lan sampeyan bakal nyebut jenenge Yesus, amarga dheweke bakal nylametake wong-wonge saka dosa-dosane. Nanging kabèh iki wis kedaden supaya bisa kaleksanan sing wis diucapake déning Gusti liwat nabi sing ngomong, Lah, prawan punika ing guwa bakal ngandhut lan bakal nglairake putra, lan wong-wong bakal nyebut asmanipun Emmanuel, ingkang artosipun diterjemahake Gusti Allah kaliyan kita.

Sasampunipun dipuntangi, sang Yusuf saking turu nindakaken kados ingkang dipundhawuhaken dhateng piyambakipun dening sang utusan Gusti, lan piyambakipun nampeni garwanipun. Lan ora ngerti dheweke nganti dheweke lair anak lanang sing mbarep, lan ngarani jenenge Yesus.

2

Nalika Yesus wis lair ing Betlehem, Yudea, ing jaman Raja Herodes, lah wong-wong pinter saka wetan padha teka menyang Yerusalem Ngandika, Wonten ing pundi sang ratu tiyang Yahudi ingkang sampun miyos? Awit kita sampun ningali lintangipun ing wetan, lan kita rawuh kangge nyembah dhateng panjenenganipun. Sawise krungu, Sang Prabu Herod dadi gela, lan sakabèhing Yerusalem uga karo dhèwèké. Lan sawisé nglumpukake kabèh para imam agung lan para juru tulis saka wong akèh, dhèwèké takon marang wong-wong mau ing endi Sang Kristus lair. Wong-wong mau banjur ngomong marang dheweke, Ing Betlehem, Yudea, amarga mangkono wis kaserat liwat nabine. Lan kowe Betlehem, bumi Yuda, ora babar pisan paling cilik kowe ing antarane para pemimpin Yuda, amarga saka kowe bakal metu pemimpin, sing bakal nggembalani umat Kula, yaiku Israel.

Banjur Herodes kanthi diam-diam nimbali para ahli nujum lan netepake saka wong-wong mau wektu nalika lintang katon. Lan sawisé ngirim wong-wong mau menyang Betlehem, dhèwèké

ngandika, Lungaa lan tliti priksanèn bab bocah cilik kuwi. Yèn wis nemokake, laporana marang aku, supaya aku uga bisa teka nyembah marang dhèwèké. Wong-wong mau sawise krungu saka raja banjur padha lunga, lan lah, lintang sing padha weruh ing wetan mau mimpin wong-wong mau, nganti tekan lan mandheg ing dhuwur ngendi ana bocah cilik mau. Bareng weruh lintang mau, padha bungah banget tenan. Lan sawisé teka ing omah, wong-wong mau weruh bocah cilik karo Maria, ibuné. Banjur padha sujud nyembah marang dheweke, lan sawisé mbukak bandha-bandhané, padha ngaturaken peparingé marang dheweke, yaiku emas, kemenyan, lan mur. Lan wis dielingake miturut impen supaya ora bali menyang Herodes, padha lunga liwat dalan liyane menyang tanah wong-wong mau.

Sawisé wong-wong mau mundur, katon utusaning Gusti katon ing impèn marang Yusuf ngandika, Tangia, jupuken bocah lan ibune, banjur mlayu menyang Mesir, lan manggona ing kono nganti aku paring dhawuh marang kowe, awit Hèrodès arep golèk bocah mau kanggo numpes dhèwèké. Dhèwèké banjur tangi lan njupuk bocah cilik kuwi lan ibune ing wayah bengi, banjur lunga menyang Mesir. Lan dheweke ana ing kono nganti patine Herodes, supaya kacekapan sing wis diucapake dening Gusti liwat nabi sing ngandika, Saka Mesir Aku wis nimbali Anakku.

Banjur Herod weruh yèn dhèwèké diapusi déning para ahli nujum, nesu banget, lan sawisé ngirim matèni kabèh bocah-

bocah sing ana ing Betlehem lan ing kabèh watès-watèsé saka umur rong taun lan ngisor, miturut wektu sing dhèwèké wis ngertèni persis saka para ahli nujum. Nalika iku kacukupan sing diucapake dening Nabi Yeremia sing ngandika, Swara ing Ramah keprungu, ratapan lan tangisan lan panguripan ageng, Rachel nangis kanggo anak-anake, lan ora gelem dihibur, amarga padha ora ana.

Sasampunipun pejahipun Sang Herodes, lajeng utusan Gusti katon dhateng Sang Yusuf wonten ing impèn nalika piyambakipun wonten ing Mesir. Ngandika, Wis tangi, jupuka bocah lan ibuné, lan lumakua menyang tanah Israel, amarga wis mati wong-wong sing nggolèki jiwa bocah kuwi. Nanging sawisé tangi, dhèwèké njupuk bocah cilik kuwi lan ibune, banjur teka ing tanah Israel.

Bareng krungu yèn Archelaus mrentah ing Yudea nggantèni Herodes ramané, dhèwèké wedi arep menyang kono, nanging sawisé dielingake liwat impèn, dhèwèké mundur menyang wilayah Galilea. Lan sawisé teka, dhèwèké manggon ing kutha sing diarani Nazareth, supaya bisa kalakon sing wis diucapake liwat para nabi, yèn dhèwèké bakal disebut wong Nazareth.

3

Ing dina-dina iku, Yohanes sing Baptis teka martakake ing ara-ara samun ing Yudea. Lan ngandika, Padha mratobata, amarga

Kratoning Swarga wis cedhak. Punika amargi inggih menika ingkang dipunucapaken dening nabi Yesaya ingkang ngendika, Swanten tiyang ingkang mbengok wonten ing padang pasir, siyagakna margi Gusti, lempengna dalan-dalanipun.

Dhèwèké dhéwé, si Yohanes, nduwèni sandhangan saka rambut unta lan sabuk kulit ing bangkekanipun, dene panganané yaiku walang lan madu liar. Nuli padha metu menyang dhèwèké Yérusalèm lan kabèh ing Yudéa lan kabèh wilayah sakiwa-tengené Yordhan. Lan padha dibaptis ing Kali Jordan déning dhèwèké, karo ngakoni dosa-dosané dhéwé.

Bareng weruh akeh wong Farisi lan Saduki padha teka kanggo dibaptis dening dheweke, dheweke ngandika marang wong-wong mau, He anak-anake ula! Sapa sing wis nuduhake marang kowe supaya mlayu saka bebendune sing bakal teka? Mula, gaweha wowohan kang pantes saka tobat. Lan aja nganti mikir ngomong ing atimu dhewe, Kita duwe bapak yaiku Abraham. Awit aku ngomong marang kowe, Gusti Allah kuwi bisa ngunggahake anak-anak kanggo Abraham saka watu-watu iki. Kapak wis kapacak ing oyod wit-witan, mula saben wit kang ora ngasilake woh becik ditebang lan dibuwang menyang geni.

Aku pancen mbaptis kowe ing banyu kanggo tobat, nanging sing teka sawisé aku luwih kuwat tinimbang aku, sing aku ora cukup kanggo nggawa sandalé, dhèwèké bakal mbaptis kowe ing Roh Suci lan geni. Piranti penampi ana ing tangane, lan bakal ngresiki kanthi tliti lantai perontokan, lan bakal nglumpukake

gandhume menyang lumbung, nanging merang bakal diobong nganggo geni sing ora bisa dipateni.

Nalika semana, Yesus teka saka Galilea menyang Kali Yordan marang Yohanes kanggo dibaptis dening dheweke. Nanging Yohanes nyegah dheweke kanthi ngandika, Aku butuh dibaptis dening sampeyan, lan sampeyan malah teka marang aku? Nanging Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Lilakna saiki, amarga mangkono iku pantes kanggo kita nglengkapi kabeh kabeneran. Banjur dheweke nglilani dheweke. Lan sawisé dibaptis, Yesus langsung munggah saka banyu, lan lah kabukak kanggo dhèwèké langit-langit, lan dhèwèké weruh Roh Gusti Allah mudhun kaya dara lan teka marang dhèwèké. Lan katingal, swara saka langit ngandika, Punika putra kula ingkang kinasih, ingkang kula renani.

4

Banjur Yesus dipuntuntun dhateng ara-ara samun dening Sang Roh kangge dipuncoba dening sétan. Lan sawisé pasa patang puluh dina lan patang puluh bengi, dhèwèké banjur luwe. Lan sing nguji wis nyedhaki marang dheweke ngandika, Yen anak saka Gusti Allah, kandhakna supaya watu-watu iki dadi roti. Nanging Panjenengané mangsuli, Wis kaserat: Manungsa ora mung urip saka roti waé, nanging saka saben sabda kang metu saka cangkeme Gusti Allah. Banjur Iblis nggawa dheweke menyang kutha suci, lan ndadekake dheweke ngadeg ing

pucuking candhi. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Yen kowe putra Gusti Allah, uncalake awakmu mudhun, amarga wis kaserat: Dheweke bakal dhawuh marang para utusane babagan kowe, lan ing tangane padha bakal ngangkat kowe, supaya sikilmu ora kesandhung marang watu.

Yesus ngandika marang dheweke, Maneh wis kaserat, sampeyan ora kena nyoba Pangeran Gusti Allah sampeyan.

Manèh sétan njupuk dhèwèké menyang gunung sing dhuwur banget, lan nuduhaké marang dhèwèké kabèh karajan ing donya lan kamulyan-é. Lan ngandika marang dheweke, Kabeh iki bakal daksukani marang kowe, yen kowe gelem sujud nyembah marang aku. Nalika semana Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Lunga saka ngarsaku, Iblis, awit sampun kaserat, Pangeran Allah Paduka kedah dipunsembah lan namung dhumateng Panjenengane panjenengan kedah ngabdi. Lajeng sétan ngidinaken piyambakipun, lan lah para utusan rawuh sarta ngladosi piyambakipun.

Nanging Yesus krungu yen Yohanes wis diserahake, banjur mundur menyang Galilea. Lan sawisé ninggalaké Nazareth, panjenenganipun rawuh manggon wonten ing Kapernaum ingkang wonten ing pesisir, ing wewatesanipun Zabulon lan Naftali. supaya bisa dipunjangkepi ingkang sampun dipunucapaken lumantar Yesaya sang nabi ingkang ngandika, Tanah Zebulun lan tanah Naphtali, dalan segara, ngluwihi kali Jordan, Galilea saka bangsa-bangsa, Wong-wong kang lenggah

ing pepeteng wis weruh cahya gedhe, lan marang wong-wong kang lenggah ing tanah lan ing bayanganing pati, cahya wis terbit tumrap wong-wong mau.

Wiwit nalika iku, Gusti Yesus wiwit martakake lan ngandika, Mratobata, amarga Kratoning Swarga wis cedhak.

Nalika mlaku ing pinggir segara Galilea, dhèwèké ndeleng wong loro kakang-adhèk, yaiku Simon sing diarani Petrus lan Andreas adhine, lagi mbuwang jala menyang segara, amarga wong-wong mau nelayan. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Padha teka ngetutana aku, lan aku bakal nggawé kowe dadi nelayan manungsa. Wong-wong mau sanalika ninggalake jala-jala, banjur padha ngetutake dheweke. Lan lumaku maju saka ing kono, panjenenganipun ningali sadulur loro liyane, yaiku Yakobus putranipun Zebedeus lan Yohanes sadherekipun, wonten ing prau kaliyan Zebedeus ramanipun, lagi ndandosi jalane, lan panjenenganipun nimbali wong-wong mau. Wong-wong mau banjur sakcepete ninggalake kapal lan bapake, padha ngetutake dheweke.

Lan Yésus mlaku ngubengi saindhenging Galilea, mulang ing pasamuwan-pasamuwan wong-wong mau, martakaké kabar becik babagan kratoning, lan ngobati kabèh penyakit lan kabèh lara ing antarané wong-wong. Lan kabar babagan dhèwèké nyebar menyang sakabèhé Siria, lan wong-wong padha nggawa marang dhèwèké kabèh wong sing lara nandhang macem-macem penyakit lan kasangsaran, lan wong-wong sing

kerasukan setan lan epilepsi lan lumpuh, lan dhèwèké marasake waras wong-wong mau. Lan wong akeh ngetutake dheweke saka Galilea lan Dekapolis lan Yerusalem lan Yudea lan saka ngluwihi Kali Yordan.

5

Bareng ndeleng wong akeh, dheweke munggah menyang gunung, lan sawise dheweke lungguh, para muride nyedhaki dheweke. Lan sawisé mbukak cangkemé, piyambakipun mulang wong-wong mau kanthi ngendika, Rahayu wong-wong sing mlarat ing roh, amarga karatoné swarga iku duwéké wong-wong mau. Rahayu wong-wong kang lagi nandhang sungkawa, amarga dheweke bakal diparingi panglipur. Rahayu wong-wong sing alus, amarga dheweke bakal marisi bumi. Rahayu wong-wong kang luwe lan ngelak marang kabeneran, awit dhèwèké bakal wareg. Rahayu para sing welas asih, amarga dheweke bakal oleh welas asih. Rahayu wong kang resik atiné, awit dhèwèké bakal ningali Gusti Allah. Rahayu para tukang damai, awit dhèwèké bakal diarani putra-putraning Gusti Allah. Rahayu wong-wong sing dianiaya jalaran kabeneran, amarga Kratoning Swarga iku duweke wong-wong mau. Rahayu kowe nalika wong-wong nyela kowe lan ngoyak, lan ngomong kabeh tembung ala marang kowe kanthi ngapusi jalaran aku. Bungaha lan bungaha, amarga ganjaranmu gedhe ing swarga, mangkono uga awit dheweke nganiaya para nabi sing sadurunge kowe.

Sampeyan punika uyah saking bumi, nanging menawi uyah punika dados tanpa rasa, wonten ing punapa badhe dipun-uyahi? Boten wonten kiyat malih kajawi kangge dipun-buwang metu lan dipun-idak-idak dening tiyang-tiyang. Kowe iku cahyaning jagad. Kutha sing ana ing dhuwur gunung ora bisa didhelikake, Ora ana wong sing murub lampu banjur diselehake ing ngisor kranjang, nanging diselehake ing dhuwur dhingklik lampu, supaya padhang tumrap kabeh wong sing ana ing jero omah. Mangkono padhangé sampeyan murup ing ngarsané manungsa, supaya wong-wong padha weruh gawéan becik sampeyan lan mulyakaké Sang Rama sampeyan sing ana ing swarga.

Aja kokira yèn aku teka kanggo ngrusak angger-angger utawa para nabi; ora, aku teka ora kanggo ngrusak, nanging kanggo nglengkapi. Amen, awit kula ngendika marang panjenengan, ngantos langit lan bumi ical, iota satunggal utawi serif satunggal boten bakal ical saking angger-angger, ngantos sedaya kaleksanan. Sapa sing yen ngeculake salah siji saka dhawuh-dhawuh iki sing paling cilik lan mulang mangkono marang wong-wong, bakal diarani paling cilik ing Kratoning Swarga, nanging sapa sing nindakake lan mulang, dheweke bakal diarani gedhe ing Kratoning Swarga. Aku ngomong marang kowe, amarga yen kabeneran kowe ora luwih akeh tinimbang kabenerané para juru tulis lan wong Farisi, kowe ora bakal mlebu menyang kratoning swarga. Sampeyan wis krungu yen diucapake marang wong-wong kuna, Aja mateni, lan sapa sing mateni bakal dianggep guilty ing pengadilan. Nanging Aku

ngomong marang kowe, saben wong sing nesu marang sedulure tanpa alesan bakal dadi guilty ing pengadilan, lan sapa sing ngomong marang sedulure raka, bakal dadi guilty ing ngarsane dewan, lan sapa sing ngomong bodho, bakal dadi guilty lan kecemplungake ing gehenna geni. Yen mulane kowe mènèhi barang peparingmu ing ndhuwur misbyah, lan ing kono kowe éling yèn sadulurmu duwé prekara karo kowe, Tinggalaken ing kana peparingmu ing ngarsane misbyah, lan lumakua dhisik rukunana karo sadulurmu, lan banjur tekaa persembahna peparingmu. Mangertia becik-becik marang sing nglawan kowe kanthi cepet, nganti kapan yen sampeyan isih ana ing dalan karo dheweke, supaya ora kowe diserahake dening sing nglawan marang hakim, lan hakim diserahake kowe marang pembantu, lan sampeyan diuncalake menyang penjara. Saestu aku ngomong marang kowe, kowe ora bakal metu saka kono nganti kowe mbalekake dhuwit recis sing pungkasan.

Sampeyan wis krungu bilih dhateng tiyang-tiyang rumiyin dipunucapaken: Sampun nglampahi jina. Nanging Aku ngomong marang kowe, sing saben wong sing ndeleng wadon kanggo kepingin dheweke, wis nglakoni jina marang dheweke ing atine. Yen nanging mripatmu sing tengen njalari sampeyan kesandhung, copoten lan buwangen saka sampeyan, amarga luwih becik kanggo sampeyan supaya ilang salah siji perangan awakmu tinimbang kabeh awakmu dibuwang menyang gehenna. Lan yen tangan tengenmu njalari sampeyan dosa, potongen lan uncalaken saka sampeyan, amarga luwih becik kanggo sampeyan supaya salah siji perangan awakmu ilang

tinimbang kabeh awakmu diuncalake menyang neraka gehenna.

Wis diomongake, sapa sing nyingkirake garwane kudu menehi layang pegatan. Nanging Aku ngomong marang kowe, sapa sing nyingkirake garwane kajaba amarga jina, nggawe dheweke nglakoni jina, lan sapa sing nikah karo wong wadon sing wis disingkirake, uga nglakoni jina.

Manèh kowe wis krungu sing diomongake marang wong-wong kuna, Aja sumpah palsu, nanging tepa□□ marang Gusti kabèh sumpahmu. Nanging Aku ngomong marang kowe, aja sumpah sakabèhé, uga aja sumpah ing swarga, amarga swarga iku tahtané Allah. Aja sumpah ing bumi, amarga bumi iku dhampar sikile Pangeran, aja uga sumpah menyang Yerusalem, amarga Yerusalem iku kuthane Raja Agung. Aja sumpah ing sirahmu, amarga kowe ora bisa nggawe siji rambut dadi putih utawa ireng. Mangga dadi tembungmu ya ya, ora ora, nanging sing luwih saka iki asale saka sing ala.

Sampeyan wis krungu yen diucapake, mripat gantine mripat lan untu gantine untu, Nanging Aku ngomong marang kowe, aja nglawan wong sing ala, nanging sapa wae sing bakal nepuk kowe ing pipi tengen, uripna marang dheweke uga pipi sing liyane. Lan marang wong sing pengin nggugat kowe lan njupuk tunikmu, lilakna marang dheweke uga jubahmu, Lan sapa sing meksa kowe lumaku mil siji, lumakua karo dheweke rong mil. Marang wong sing takon marang kowe, wenehana, lan wong

sing pengin utang saka kowe, aja ditolak.

Sampeyan wis krungu yen diucapake: Sampeyan kudu tresna marang tangga sampeyan lan sengit marang mungsuh sampeyan. Nanging Aku ngomong marang kowe, tresnakna mungsuhmu, berkahilah wong-wong sing ngipat-ipati kowe, tindakna becik marang wong-wong sing sengit marang kowe, lan ndedongalah kanggo wong-wong sing nyiksa kowe lan ngoyak kowe, Supaya sampeyan dadi anak-anake Rama sampeyan sing ana ing swarga, amarga Dheweke njalari srengenge munggah tumrap wong ala lan wong becik, lan ngijabake udan tumrap wong sing bener lan wong sing ora bener. Yen kok pada tresnani wong-wong sing tresnani kok, upah apa sing kok duwe? Apa para pemungut pajak ora uga nindakake kaya mangkono? Lan yen kowé mung ngucapake salam marang kanca-kancamu waé, apa sing luwih sing kowé tindakake? Apa para pemungut pajak ora uga mangkono? Mula sampeyan bakal dadi sampurna, kaya bapak sampeyan sing ana ing swarga iku sampurna.

6

Gatèkna sedekahmu aja dilakoni ing ngarepe wong-wong supaya katon dening wong-wong mau, yen ora mangkono, ganjaran ora kokoduwe saka Ramamu sing ana ing swarga. Nalika mulane kowe mènèhi sedekah, aja mbunyèkaké trompèt ing ngarepmu, kaya wong-wong munafik sing nindakaké ing

panggonan-panggonan kumpulan lan ing dalan-dalan, supaya padha dimulyakaké déning wong-wong, satemené Aku ngomong marang kowé kabèh, wong-wong mau wis nampa upahé dhéwé. Nanging nalika kowe menehi sedekah, aja nganti tangan kiwa kowe ngerti apa sing ditindakake tangan tengen kowe Supaya sumbangan sampeyan ana ing papan sing rahasia, lan Rama sampeyan sing ndeleng ing papan sing rahasia bakal mbalekake marang sampeyan kanthi terang-terangan.

Lan manawa ndedonga, kowé ora bakal dadi kaya wong-wong munafik, amarga padha seneng ngadeg ndedonga ing pasamuwan-pasamuwan lan ing pojok-pojok dalan, supaya katon déning wong akèh. Amin, Aku ngomong marang kowé kabèh, amarga wong-wong mau wis nampa upahé dhéwé. Nanging kowe, yen ndedonga, mlebua ing kamar jero kowe, lan sawise nutup lawang kowe, ndedongaa marang Bapakmu sing ana ing papan sing rahasia, lan Bapakmu sing ndeleng ing papan sing rahasia bakal menehi ganjaran marang kowe kanthi terang-terangan.

Ndedonga nanging aja blatèran kaya wong-wong kapir, amarga dhèwèké padha mikir yèn kanthi bawèlé dhèwèké bakal dirungokake. Aja dadi padha karo wong-wong mau, amarga Rama kowe wis ngerti apa sing kowe butuhake sadurunge kowe njaluk marang Panjenengane. Mangkono mulane ndedongaa sampeyan: Rama kita sing ana ing swarga, mugi kasucekaken asma Paduka, Mugi rawuh karajan Paduka, mugi kaleksanan karsa Paduka, kados ing swarga, lan ing sadhuwuring bumi. Roti

kita sing saben dina, paringana marang kita ing dina iki. Lan ngapura marang kita utang-utang kita, kaya lan kita ngapura marang wong-wong sing duwe utang marang kita. Lan aja nggawa kita menyang godaan, nanging uwalana kita saka piala. Amarga Paduka punika kratonan lan kekuwatan lan kamulyan nganti ing salawas-lawase, amin.

Yen sampeyan ngapura marang manungsa kabeh pelanggarane, Rama sampeyan sing ana ing swarga uga bakal ngapura marang sampeyan. Yen nanging sampeyan ora ngapura marang wong-wong pelanggaran-pelanggarane, uga Rama sampeyan ora bakal ngapura pelanggaran-pelanggaran sampeyan.

Nalika sampeyan pasa, aja dadi kaya wong-wong munafik sing surem, amarga dheweke ngrusak pasuryane supaya katon dening wong-wong liya yen lagi pasa, satemene Aku ngomong marang sampeyan yen dheweke wis nampa ganjarane. Nanging kowe, nalika pasa, lemakanana sirahmu lan wisuhana pasuryamu, Supaya kowe ora katon dening wong-wong nalika lagi pasa, nanging mung dening Bapakmu sing ana ing panggonan sing rahasia, lan Bapakmu sing ndeleng ing panggonan sing rahasia bakal mbalesi kowe kanthi terang-terangan.

Aja nglumpukake bandha kanggo awakmu ing donya, ing ngendi ngengat lan karat ngrusak, lan ing ngendi maling mbobol lan nyolong, Nanging simpenana bandha sampeyan ing swarga, ing ngendi ngengat lan karat ora ngrusak, lan ing

ngendi maling ora ndobol lan ora nyolong. Ing ngendi bandhamu ana, ing kono uga atinmu bakal ana.

Lampune awakmu iku mripat, mula yen mripatmu resik, kabèh awakmu bakal padhang. Yen nanging mripatmu ala, kabèh badanmu bakal dadi peteng. Yen mulane cahya sing ana ing kowe iku pepeteng, petengan kuwi pira gedhéné?

Ora ana wong sing bisa ngabdi marang rong juragan, amarga dheweke mesthi bakal sengit marang sing siji lan tresna marang sing liyane, utawa bakal setya marang sing siji lan ngremehake sing liyane. Sampeyan ora bisa ngabdi marang Gusti Allah lan bandha.

Jalaran iki, aku ngomong marang kowe: aja kuwatir babagan jiwamu, apa sing bakal dipangan lan apa sing bakal diombe, lan uga aja kuwatir babagan awakmu, apa sing bakal dianggo. Apa ora jiwamu luwih wigati tinimbang pangan, lan awakmu luwih wigati tinimbang sandhangan? Delengen manuk-manuk ing langit, amarga padha ora nandur, ora panen, lan ora ngumpulake menyang lumbung, nanging Bapak sampeyan sing ana ing swarga mangan wong-wong mau. Apa sampeyan ora luwih berharga tinimbang wong-wong mau? Sapa sing bisa nambahake umure sadhela wae mung amarga kuwatir? Lan babagan sandhangan, apa kok padha kuwatir? Gatekna kembang-kembang bakung ing sawah kepiye tuwuhe, ora nyambut gawe lan uga ora nenun, Nanging Aku ngomong marang kowe, sanajan Solomon ing kabèh kamulyanipun, ora

nganggo busana kaya salah siji saka iki. Yen suket ing sawah, sing ana dina iki lan sesuk bakal diuncalake menyang pawon, Gusti Allah nganggo klambi mangkono, apa ora luwih-luwih kowe, he wong sing cilik imane? Mula aja padha sumelang karo ngandika, Apa sing bakal kita pangan, utawa apa sing bakal kita ombe, utawa apa sing bakal kita anggo? Kabeh iki digoleki dening bangsa-bangsa, amarga Rama kowe sing ana ing swarga wis ngerti yen kowe butuh kabeh iki. Golèka dhisik kratoning Gusti Allah lan kabeneran-Ipun, lan kabèh iki bakal ditambahake marang panjenengan. Mula aja padha sumelang babagan sesuk, amarga sesuk bakal sumelang perkarane dhewe, cukup kanggo saben dina karusakan dheweke dhewe.

7

Aja ngadili, supaya kowé aja diadili, Ing pengadilan sing sampeyan gunakake kanggo ngadili, sampeyan bakal diadili, lan ing ukuran sing sampeyan gunakake kanggo ngukur, bakal diukur marang sampeyan. Apa sebabe kowe ndeleng iji sing ana ing mripat sedulurmu, nanging balok sing ana ing mripatmu dhewe ora kowe sadhari? Utawa kepiye kowe bakal ngomong marang sedulurmu, Lilakna aku bakal ngusir serpihan saka matamu, nalika ana balok ing matamu dhewe? Hypocrite, copot dhisik balok saka mripatmu, banjur kowe bakal bisa ndeleng kanthi cetha kanggo nyopot bledug saka mripate sadulurmu.

Aja kowe padha mènèhi barang sing suci marang asu-asu, lan

aja kowe padha mbuwang mutiara-mutiara kowe ing ngarepe babi-babi, supaya aja nganti padha ngidak-idak mutiara-mutiara mau nganggo sikile, lan banjur malik padha nyuwèk kowe.

Takona, lan bakal diwènèhaké marang kowé, golèka, lan kowé bakal nemokake, thothoka, lan bakal dibukak marang kowé. Saben wong sing njaluk bakal nampa, lan sing nggoleki bakal nemokake, lan kanggo sing nuthuk bakal dibukakake. Utawa sapa wonge saka kowe, sing yen dijaluki roti dening anake lanang, kok malah menehi watu marang dheweke? Lan yèn njaluk iwak, apa ora bakal mènèhi ula marang dhèwèké? Yen mulane sampeyan, sanajan dadi wong ala, ngerti carane menehi peparingane becik marang anak-anak sampeyan, semono luwih maneh Bapak sampeyan sing ana ing swarga bakal menehi kabecikan marang wong-wong sing njaluk marang Panjenengane?

Kabeh mulane, apa wae sing sampeyan kepengin supaya wong liya tindakake marang sampeyan, mangkono uga sampeyan kudu nindakake marang wong-wong mau, amarga iki sejatine angger-angger lan piwulang para nabi.

Mlebua liwat gapura kang ciyut, amarga gapura kang amba lan dalan kang jembar iku nuntun menyang karusakan, lan akeh wong kang mlebu liwat kono. Apa sempite gerbang lan sangsarane dalan kang nuntun menyang urip, lan sithik wong kang nemokake iku.

Gatèkna, nanging waspadalah marang para nabi palsu, sing padha teka marang kowé nganggo sandhangan wedhus, nanging ing jero sejatiné iku serigala angkara. Saka wohing wong-wong mau sampeyan bakal ngerti wong-wong mau. Apa wong-wong padha nglumpukake anggur saka eri utawa ara saka duri? Mangkono saben wit kang apik nggawe woh-wohan kang apik, nanging wit kang bosok nggawe woh-wohan kang ala. Wit sing apik ora bisa ngasilake woh-wohan sing ala, lan wit sing bosok uga ora bisa ngasilake woh-wohan sing apik. Saben wit kang ora ngasilake woh apik bakal ditebang lan dibuwang menyang geni. Mulane saka wowohan-wohane, sampeyan bakal ngerti wong-wong mau.

Ora kabèh wong sing ngomong marang aku, Gusti, Gusti, bakal mlebu ing karajan swarga, nanging mung wong sing nglakoni karsaning Bapakku sing ana ing swarga. Akeh wong bakal ngomong marang aku ing dina kuwi, Gusti, Gusti, apa kita ora wis ngramal nganggo jenengmu, lan ngusir setan nganggo jenengmu, lan nindakake kekuwatan akeh nganggo jenengmu? Lan banjur aku bakal ngakoni marang wong-wong mau yèn ora tau aku ngerti kowe, lungaa saka aku, wong-wong sing nglakoni pelanggaran hukum.

Kabèh wong sing krungu piwulangku iki lan nindakaké, bakal dakupamakake karo wong lanang sing wicaksana, sing mbangun omahé ing ndhuwur watu, Lan udan mudhun, lan kali-kali padha teka, lan angin-angin padha nyebul, lan padha nyerang omah kuwi, nanging ora ambruk, jalaran wis didegake

ing watu. Lan kabèh wong sing krungu tembung-tembungku iki nanging ora nglakoni, bakal diupamakake karo wong bodho sing mbangun omahé ing wedhi, Lan udan mudhun, lan kali-kali padha teka, lan angin-angin padha nyebul, lan padha nabrak omah kuwi, lan omah kuwi ambruk, lan ambruké gedhe banget.

Lan kedadean nalika Yesus wis rampung ngucapake tembung-tembung iki, wong-wong akeh padha gumun marang piwulangé. Amarga Dhèwèké mulang wong-wong mau kaya wong sing duwé wewenang, lan ora kaya para juru tulis.

8

Nalika dheweke wis mudhun saka gunung, wong akeh padha ngetutake dheweke. Lan katingal, ana wong kusta wis teka nyembah marang Panjenengané, ngandika, Gusti, yèn Panjenengan kersa, Panjenengan saged ngresiki kula. Lan wis ngunjakake tangan, ndemek dheweke Yesus ngandika, Aku gelem, resiken. Lan sanalika kustane wis diresikake. Lan Yesus ngandika marang dheweke, Aja ngomong marang sapa-sapa, nanging lungaa tuduhake awakmu marang imam, lan pasrahakna peparingane sing wis didhawuhake Musa minangka paseksi marang wong-wong mau.

Nalika wis mlebu menyang Kapernaum, ana kenturion nyedhaki dhèwèké, njaluk tulung lan ngomong, Gusti, abdi kula

sampun kalairaken wonten ing griya kanthi lumpuh, kasiksa sanget. Lan Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Aku bakal teka lan nambani dheweke. Lan mangsuli, centurion ngandika, Gusti, aku ora pantes supaya Panjenengan mlebu ing sangisore payon kula, nanging mung ngandika kanthi tembung, lan abdi kula bakal waras. Lan amarga aku iki wong sing ana ing sangisore panguwasa, duwe prajurit ing sangisore awakku dhewe, lan aku ngomong marang wong iki, Lumakua, lan dheweke lumaku, lan marang liyane, Tekaa, lan dheweke teka, lan marang abdi kawula, Gaweya iki, lan dheweke nggawe. Bareng krungu, Yesus banjur gumun lan ngandika marang wong-wong sing padha ngetutake, Amin, Aku ngomong marang kowe kabeh, ora ana ing Israel iman sing gedhé mangkono sing Aku panggih. Nanging aku ngomong marang kowe, sing akeh saka wetan lan kulon bakal teka lan bakal lungguh bebarengan karo Abraham lan Ishak lan Yakub ing kerajaan swarga. Nanging anak-anak saka kratoning bakal dibuwang menyang pepeteng sing paling njaba, ing kono bakal ana tangis lan gretukan untu. Lan Yesus ngandika marang centurion, Lunga, lan kaya kowe wis pracaya, supaya dadi marang kowe. Lan abdi panjenengane waras ing mangsa iku.

Lan nalika Yesus rawuh menyang omahe Petrus, dheweke weruh ibu maratuane sing lagi lungguh amarga nandhang demam. Lan dheweke ndemek tangane, banjur demame ilang, lan dheweke tangi banjur nglayani dheweke. Sore nanging wis kedadeyan, padha nggawa marang dheweke wong-wong akeh sing kerasukan setan, lan dheweke ngusir roh-roh nganggo

tembung, lan kabeh wong sing lara dheweke mari-mari. Supaya dipunkajengaken punika ingkang sampun dipunucapaken lumantar Yesaya sang nabi ingkang ngendika: Piyambakipun kekirangan kita sampun dipunjupuk, lan penyakit-penyakit kita sampun dipungawa.

Nanging Yesus ndeleng wong akeh ing sakiwa tengene, banjur dhawuh supaya lunga menyang sabrang. Lan sawijining juru tulis nyedhaki dheweke lan ngandika, Guru, aku bakal ngetutake sampeyan menyang ngendi wae sampeyan lunga. Lan Yesus ngomong marang dheweke, Rubah-rubah duwe sarang lan manuk-manuk ing langit duwe sarang, nanging Anak Manungsa ora duwe papan kanggo ngaso sirahe. Muride sing liyane ngandika marang Panjenengane, Gusti, lilani aku dhisik lunga lan ngubur ramaku. Nanging Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Tuta aku, lan lilakna wong mati ngubur wong mati dheweke dhewe.

Lan nalika dhèwèké munggah ing prau, para murid padha ngetutaké dhèwèké. Lan katingal, lindhu ageng dumadi ing segara, nganti prau kasaput dening ombak-ombak, nanging dheweke turu. Lan para murid nyedhaki dheweke, banjur padha nggugah dheweke karo ngandika, Gusti, tulung selametake kita, awit kita lagi binasa. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Yagéné kowé pengecut, hé wong-wong sing imané cilik? Banjur dhèwèké tangi lan nyenyamah angin lan segara, lan dumadakan dadi tenang banget. Wong-wong mau padha gumun lan ngandika, Wong kaya apa iki, nganti

angin lan segara padha manut marang dheweke?

Lan nalika dheweke tekan ing sabrang menyang tanah wong Gergesene, ana wong loro sing kerasukan setan metu saka kuburan ketemu karo dheweke, angel banget, nganti ora ana wong sing kuwat liwat ing dalan kuwi. Lan lah, padha bengok-bengok ngomong, Apa urusane kita karo kowe, Yesus, Putrane Allah? Apa kowe teka mrene sadurunge wektune kanggo nyiksa kita? Ana komplotan babi akeh sing lagi padha angon ing papan sing adoh saka wong-wong mau. Para setan padha njaluk marang dheweke karo ngomong, Yen sampeyan ngusir kita, lilakna kita lunga menyang kumpulan babi. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Lungaa. Wong-wong mau banjur metu lan padha lunga menyang kumpulan babi-babi, lan lah, kabèh kumpulan babi-babi mau mlayu mudhun saka jurang menyang segara lan mati ing banyu. Wong-wong sing padha angon mlayu, lan sawisé lunga menyang kutha, padha nglaporaké kabèh perkara, kalebu bab wong-wong sing kerasukan setan. Lan lah, kabèh kutha metu kanggo ketemu karo Yesus, lan sawisé weruh Panjenengané, padha nyuwun supaya lunga saka wewatesané wong-wong mau.

9

Lan sawisé mlebu ing prau, dhèwèké nyabrang banjur teka ing kuthané dhéwé. Lan lah, wong-wong padha nggawa marang Panjenengané wong lumpuh sing diselèhaké ing ndhuwur

amben, lan sawisé ningali iman wong-wong mau, Yésus ngandika marang wong lumpuh kuwi, Tentremaké atimu, anakku, dosa-dosamu wis diapura. Lan lah, sawetara saka para juru tulis ngandika wonten ing manahipun piyambak, Wong punika nista. Lan Yesus ningali pikiran-pikirané wong-wong mau banjur ngandika, Apa sebabé sampeyan padha mikir sing ala ing ati sampeyan? Apa sebab iku luwih gampang kanggo ngomong, Dosamu wis diapura, tinimbang kanggo ngomong, Tangi lan mlaku? Supaya sampeyan padha ngerti yen Sang Putra Manungsa nduweni wewenang ing bumi kanggo ngapura dosa-dosa, banjur Panjenengane ngandika marang wong lumpuh, Tangia, angkata ambenmu, lan balia menyang omahmu. Lan sawisé tangi, dhèwèké banjur lunga menyang omahe dhèwè. Sawisé weruh, wong-wong akèh padha gumun lan ngagungaké Gusti Allah sing wis maringi wewenang kaya mengkono marang manungsa.

Lan nalika Yesus lalu liwat saka ing kono, dheweke ndeleng wong lungguh ing papan pajakipun, sing jenenge Matius, banjur ngendika marang dheweke, Tindakna aku. Lan sawise tangi, dheweke ngetutake Yesus. Lan kedadean nalika panjenengané lenggah ana ing omah, lah akèh para pemungut pajak lan para wong dosa wis teka padha lenggah bebarengan karo Gusti Yésus lan para muridé. Lan sasampunipun ningali, wong-wong Farisi ngandika dhateng para muridipun, Punapa sebabipun guru panjenengan sedaya nedha kaliyan para pemungut pajak lan para tiyang dosa? Wong sing kuwat ora butuh dhokter, nanging wong sing lara. Wis lunga, nanging sinaua apa tegese welas asih

sing dakkarepi, dudu kurban. Awit Aku ora teka kanggo nimbali wong-wong sing wis bener, nanging wong-wong sing dosa supaya padha mratobat.

Banjur para murid Yohanes nyedhaki dhèwèké karo ngomong, Kenangapa awaké dhéwé lan para Farisi kerep pasa, nanging para muridmu ora pasa? Lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Apa para tamu ing kamar pengantin bisa sungkawa nalika mempelai lanang isih ana karo wong-wong mau? Nanging bakal teka dina-dina nalika mempelai lanang dijupuk saka wong-wong mau, lan banjur padha bakal pasa. Ora ana wong sing nempelake tambalan kain anyar ing sandhangan lawas, amarga tambalane bakal nyuwek sandhangane, lan sobekane dadi luwih elek. Ora uga wong-wong padha mbuwang anggur anyar menyang wadhah kulit lawas, yen ora mangkono, wadhah kulit pecah, lan anggur tumpah, lan wadhah kulit bakal rusak, nanging anggur anyar mbuwang menyang wadhah kulit anyar, lan loro-lorone disimpen.

Nalika dheweke lagi ngomong marang wong-wong mau, lah ana panguwasa siji wis nyedhaki lan nyembah marang dheweke, ngomong, Putriku saiki wis mati, nanging teka lan pasang tanganmu ing dheweke, lan dheweke bakal urip. Lan sawisé tangi, Yesus ngetutake dheweke lan para murid-Né. Lan katon ana wong wadon kang nandhang getihen rolas taun, nyedhaki saka mburi banjur ndemek pinggiran sandhangane. Dheweke ngomong ing atine, Yen mung aku bisa ndemek sandhangane, aku bakal mari. Nanging Gusti Yesus wis mbalik lan weruh

dheweke, banjur ngandika, Duwea wani, putri, kapercayanmu wis nylametake kowe. Lan wong wadon mau ditulungi wiwit jam kuwi. Lan Yesus rawuh menyang omahe panggedhe lan weruh para pemain suling lan wong akeh sing padha geger, banjur ngomong marang wong-wong mau, Mundur, amarga bocah wadon iku ora mati, nanging mung turu. Lan wong-wong mau padha ngguyu marang dheweke. Nanika wong akeh dipunusir, dheweke mlebu banjur nyekel tangane, lan bocah wadon mau tangi. Lan kabar iki wis nyebar menyang kabèh tanah iku.

Lan nalika Yesus liwat saka ing kono, wong loro sing wuta padha ngetutake dheweke karo bengok-bengok lan ngomong, Welasana marang kawula, putra Dawud. Sawisé wis teka ing omah, wong-wong wuta padha nyedhaki marang Panjenengané, lan Gusti Yésus ngandika marang wong-wong mau, Apa kowé-kowé pracaya yèn Aku bisa nglakoni iki? Padha mangsuli marang Panjenengané, Inggih, Gusti. Banjur dhèwèké ndemek mripaté wong-wong mau karo ngandika, Miturut imanmu, muga-muga kadadeyan marang kowé. Lan dibukak mripate wong-wong mau, lan Gusti Yesus paring pépéling keras marang wong-wong mau karo ngandika, Élingana, aja nganti ana wong sing ngerti. Wong-wong mau wis metu banjur nyebarake warta bab dheweke ing sakabehe tanah kuwi.

Nalika wong-wong mau lagi metu, lah, ana wong-wong sing nggawa marang dhèwèké wong lanang bisu sing kerasukan setan. Lan sawisé setan diusir, wong bisu mau banjur bisa

ngomong, lan wong akèh padha gumun karo ngandika, Ora tau katon kedadean kaya mangkéné ing tanah Israel. Wong-wong Farisi padha ngomong, Dheweke ngusir setan-setan nganggo panguwasane panggedhe setan.

Lan Yesus mlaku ngubengi kabèh kutha lan desa-desa, mulang ing panggonan kumpul wong-wong mau, martakake kabar becik bab kraton, lan nglayani kabèh penyakit lan kabèh lara ing antarane wong-wong.

Ndeleng wong-wong akeh, dheweke welas asih marang wong-wong mau, amarga padha kesel lan kesasar kaya wedhus sing ora duwe pangon. Banjur dhèwèké ngomong marang murid-muridé, Panèn pancèn akèh, nanging para buruhé sithik. Ndedongaa marang Gusti sing duwe panen, supaya Panjenengané ngirim para buruh menyang panené.

10

Lan sawisé nimbali rolas murid dhéwéké, paring marang wong-wong mau wewenang tumrap roh-roh najis, supaya bisa ngusir wong-wong mau lan nambani kabèh penyakit lan kabèh gerah. Nanging jeneng-jeneng saka rolas rasul iku yaiku: kang kapisan Simon sing diarani Petrus lan Andreas sadulure, Yakobus putrane Zebedeus lan Yohanes sadulure, Philip lan Bartholomew, Thomas lan Matthew sing pemungut pajak, James sing saka Alphaeus lan Lebbaeus sing diarani Thaddaeus, Simon

sing Kanaanit lan Yudah Iskariot, sing uga wis nyerahake dheweke.

Wong rolas iki dikirim déning Yesus, sing wis paring dhawuh marang wong-wong mau kanthi ngandika, Aja padha lunga menyang dalane wong-wong bangsa liya, lan aja padha mlebu menyang kuthane wong Samaria. Lumakua, nanging luwih becik menyang wedhus-wedhus sing ilang saka omah Israel. Nalika mlaku, martakakna kanthi ngandika yèn Kratoning Swarga wis cedhak. Wong lara tindakna, wong kusta resikna, wong mati tanggekna, setan usirakna. Kanthi cuma-cuma sampeyan nampa, kanthi cuma-cuma weneha. Aja padha olèh emas, salaka, utawa tembaga kanggo sabuk sampeyan. Aja nggawa tas menyang dalan, uga aja nganggo loro tunik, uga aja nganggo sandal, uga aja nggawa tongkat, amarga buruh iku pantes oleh pangane. Dhateng punapa kemawon kutha utawi desa ingkang sampeyan lebeti, golekana sinten wonten ing ngriku ingkang pantes, lan tetepana wonten ing papan punika ngantos sampeyan medal. Nalika mlebu menyang omah, salam sampeyan kanthi ngucapake, Tentrem tumrap omah iki. Lan yen pancen omah iku pantes, mugi tentrem sampeyan teka marang omah iku, nanging yen ora pantes, mugi tentrem sampeyan bali marang sampeyan. Lan sapa sing yen ora nampa kowe lan ora krungu tembung-tembung kowe, nalika metu saka omah utawa kutha kuwi, gibasna bledug saka sikilmu. Amen, Aku ngomong marang kowe, bakal luwih bisa ditolerir kanggo tanah Sodom lan Gomorah ing dina pangadilan tinimbang kanggo kutha kuwi.

Lah, aku ngutus kowe kaya wedhus ing tengah-tengahing serigala, mula dadia wicaksana kaya ula lan suci kaya dara. Tindakna ati-ati marang wong-wong, amarga dheweke bakal nyerahake kowe menyang pasamuwan-pasamuwan, lan ing pasamuwan-pasamuwan wong-wong mau bakal nyambat kowe. Lan sampeyan bakal digawa marang pimpinan lan raja-raja amarga aku, dadi paseksi kanggo wong-wong mau lan kanggo bangsa-bangsa. Nanging nalika padha nyerahake kowe, aja kuwatir kepiye utawa apa sing bakal kowe omongake, amarga bakal diwenehake marang kowe ing wektu iku apa sing bakal kowe omongake. Ora amerga kowe iku sing ngomong, nanging Roh saka Rama kowe sing ngomong ing kowe. Sadulur bakal ngirim sadulure menyang pati, lan bapak bakal ngirim anake, lan anak-anak bakal munggah nglawan wong tuwane lan bakal matèni wong-wong mau. Lan sampeyan bakal disengiti dening kabeh wong amarga jenengku, nanging sing tahan nganti pungkasan, dheweke bakal kawilujengan. Nalika wong-wong nganiaya kowe ing kutha iki, laringlah menyang kutha liyane, amarga satemene Aku ngomong marang kowe, kowe ora bakal ngrampungake kutha-kutha ing Israel nganti tekane Sang Putra Manungsa. Murid ora luwih saka gurune, lan abdi ora luwih saka gustine. Cukup tumrap murid supaya dadi kaya gurune, lan tumrap abdi supaya dadi kaya panguwasane. Yen panguwasa omah wae padha nyebut Beelzebul, luwih-luwih maneh anggota kulawargane? Mulane aja wedi marang wong-wong mau, amarga ora ana apa-apa sing ditutupi sing ora bakal dibukak, lan ora ana sing didhelikake sing ora bakal dingerteni. Apa sing dakkandhakaké marang kowé ing pepeteng, kandhakna ing

cahya, lan apa sing kowé krungukaké ing kuping, wacanakna ana ing ndhuwur gendheng. Lan aja wedi marang wong-wong sing matèni badan, nanging ora bisa matèni jiwa, nanging luwih wedèna marang sing bisa numpes jiwa lan badan ing naraka. Apa ora loro manuk pipit didol nganggo assarion? Lan siji saka wong-wong mau ora bakal tiba ing lemah tanpa karsane Rama kowe. Nanging rambut ing sirah sampeyan kabeh wis kaetung. Mulane aja wedi, sampeyan luwih aji tinimbang akeh manuk pipit.

Kabèh wong sing ngakoni aku ing ngarepe manungsa, aku uga bakal ngakoni dhèwèké ing ngarepe Bapakku sing ana ing swarga. Sapa wae sing nolak Aku ing ngarsane manungsa, Aku uga bakal nolak dheweke ing ngarsane Rama Kawula sing wonten ing swarga.

Aja sampeyan ngira yèn aku teka kanggo nggawa tentrem ing bumi, aku ora teka kanggo nggawa tentrem, nanging pedhang. Aku teka kanggo misahake wong lanang nglawan bapake, lan putri nglawan ibune, lan mantu wadon nglawan ibu maratuwane. Lan mungsuh-mungsuh saka manungsa yaiku kulawargane dhewe.

Wong sing tresna marang bapak utawa ibu luwih saka aku ora pantes kanggo aku, lan wong sing tresna marang anak lanang utawa anak wadon luwih saka aku ora pantes kanggo aku. Lan sing ora njupuk salibé dhéwé lan ngetutaké sawisé aku, ora pantes tumrap aku. Wong sing nemokake jiwa dheweke bakal

kelangan iku, lan wong sing kelangan jiwa dheweke amarga aku bakal nemokake iku.

Sing nampa sampeyan iku nampa aku, lan sing nampa aku iku nampa Pangeran sing ngutus aku. Wong sing nampa nabi amarga jenenge nabi bakal nampa ganjaran nabi, lan wong sing nampa wong bener amarga jenenge wong bener bakal nampa ganjaran wong bener. Lan sapa wae sing menehi ngombe sacangkir banyu adhem mung marang salah siji saka bocah cilik iki amarga jenenge murid, temenan Aku ngomong marang kowe, dheweke ora bakal kelangan ganjarane.

11

Lan kedadean nalika Yesus wis rampung paring prentah marang rolas muride, dheweke lunga saka ing kono kanggo mulang lan martakake ing kutha-kutha wong-wong mau.

Nanging Yohanes wis krungu ing pakunjaran babagan karya-karyane Kristus, banjur ngirim loro muride Dheweke ngomong marang dheweke, Apa kowe iku sing bakal teka, utawa kita kudu ngarep-arep wong liya? Lan Gusti Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Lungaa, laporana marang Yohanes apa kang sampeyan krungu lan sampeyan deleng, Wong wuta bisa weruh maneh lan wong pincang bisa mlaku, wong kusta diresiki lan wong budheg bisa krungu, wong mati ditanggekake lan wong mlarat ditepangake pawarta becik. Lan

rahayu wong sing ora kepekso marang kula.

Wong-wong iki nalika mlaku-mlaku, Yesus wiwit ngomong marang wong akeh babagan Yohanes, Apa sing sampeyan goleki nalika metu menyang ara-ara samun? Ilalang sing digoyangake dening angin? Nanging apa sampeyan medal kanggo ningali? Wong kang nganggo sandhangan alus? Lah, wong-wong kang nganggo sandhangan alus iku ana ing omah-omahé para raja. Nanging apa sing kokpadha goleki nalika metu? Nabi? Ya, Aku ngomong marang kowe, malah luwih gedhe tinimbang nabi. Iki amarga dheweke iku sing kasebut ing tulisan, Delengen, Ingsun utusan dutaKu ing ngarepmu, sing bakal nyiapake dalanmu ing ngarepmu.

Amen, Aku ngomong marang kowe, ora ana sing wis dibangungake ing antarane wong-wong sing lair saka wanita sing luwih gedhe tinimbang Yohanes Pembaptis, nanging wong sing paling cilik ing Kratoning Swarga luwih gedhe tinimbang dheweke. Nanging wiwit jaman Yohanes Pembaptis nganti saiki, Kratoning Swarga dipeksa mlebu, lan wong-wong sing kasar padha ngrebut. Kabeh para nabi lan angger-angger nganti jaman Yohanes wis ngramal. Lan yen sampeyan kersa nampa, dheweke iku Elijah sing bakal rawuh. Wong sing duwe kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu.

Sawetara nanging aku bakal mbandhingake generasi iki? Padha karo bocah-bocah sing lungguh ing pasar-pasar, sing ngundang marang kanca-kancane padha ngomong, Kita wis main suling

kanggo sampeyan, nanging sampeyan ora njoged, kita wis nyanyi ratapan kanggo sampeyan, nanging sampeyan ora nangis. Amarga Yohanes teka ora mangan lan ora ngombe, wong-wong padha kandha, Dheweke kesurupan setan. Tekane Putrane Manungsa mangan lan ngombe, nanging wong-wong padha ngomong, Lah, ana wong rakus lan peminum anggur, kancane para pemungut pajak lan wong-wong dosa. Nanging kawicaksanan wis kabukten bener saka anak-anake.

Banjur dheweke wiwit nyenyamah kutha-kutha ing ngendi kekuwatane sing paling akeh wis ditindakake, amarga wong-wong mau ora padha mratobat. Woe marang kowe, Chorazin, woe marang kowe, Bethsaida, amarga yen ing Tyre lan Sidon ana kekuwatan-kekuwatan sing wis kedadeyan ing kowe, wis suwe dheweke bakal lungguh nganggo kain karung lan awu, lan mratobat. Nanging Aku ngomong marang kowe, Tirus lan Sidon bakal luwih bisa ditoleransi ing dina pangadilan tinimbang kowe. Lan kowe Kapernaum, sing wis didhuwurake nganti tekan swarga, kowe bakal diturunake nganti tekan neraka, amarga yen ing Sodom kedadeyan kekuwatan-kekuwatan sing wis kedadeyan ing kowe, mesthi padha tetep nganti saiki. Nanging Aku ngomong marang kowe, yen ing dina pangadilan, lemah Sodom bakal luwih bisa ditoleransi tinimbang kowe.

Ing wektu iku, Yesus mangsuli lan ngandika, Aku muji marang Paduka, Rama, Gusti ing swarga lan bumi, amarga Paduka wis ndhelikake bab-bab iki saka wong-wong wicaksana lan pinter, nanging mbukak marang bocah-bocah cilik. Inggih, sang rama,

amargi makaten dados karsaning panjenengan ing ngarsanipun panjenengan. Kabèh wis diserahake marang aku déning Bapak kawula, lan ora ana sing ngerti Putra kajaba Sang Bapak, lan ora ana sing ngerti Sang Bapak kajaba Sang Putra lan sapa sing dikersaaké Sang Putra kanggo mbukak. Tekaa marang aku kabeh sing padha kesel lan wis kabebanan, lan aku bakal menehi panglipur marang kowe kabeh. Angkata kukkula ing sampeyan lan sinaua saking kula, awit aku lembut lan andhap asor ing manahku, lan sampeyan bakal nemokake katentreman kanggo jiwa-jiwa sampeyan. Awit ing kuk kawula punika sae, lan beban kawula punika entheng.

12

Ing wektu iku, Yesus tindak ing dina Sabat liwat pategalan gandum, para murid Panjenengané padha luwe, lan wiwit nyabut bulir gandum sarta mangan. Wong-wong Farisi, sawisé weruh, ngandika marang dhèwèké, Delengen, murid-muridmu nindakaké barang sing ora diidinaké nindakaké ing dina Sabat. Nanging dheweke kandha marang wong-wong mau, Apa sampeyan durung maca apa sing ditindakake Dawud nalika dheweke luwe, dheweke dhewe lan wong-wong sing padha karo dheweke? Kepiyé dhèwèké mlebu menyang omahé Gusti Allah lan mangan roti-roti persembahan, sing ora olèh dipangan déning dhèwèké utawa wong-wong sing mèlu dhèwèké, kajaba mung para imam? Utawa kowé ora wis maca ing angger-angger, sing ing dina-dina Sabat para imam ing candhi nglanggar dina

Sabat, lan padha tanpa dosa? Nanging aku ngomong marang kowe, sing ana ing kene iku luwih gedhe tinimbang candhi. Yen sampeyan wis ngerti apa tegese Aku kepingin sih-welasan, dudu kurban, sampeyan mesthi ora bakal ngukum wong-wong sing ora luput. Sang Gusti iku Sang Putra Manungsa lan uga Gusti ing dina Sabat.

Lan sawisé mangkat saka ing kana, dhèwèké teka ing panggonan pasamuwan wong-wong mau. Lan katingal, ana wong ing kana sing tangané garing, lan wong-wong padha takon marang dheweke kanthi ngandika, Apa diparengake nambani ing dina Sabat? Iki supaya wong-wong mau bisa nyalahake dheweke. Nanging dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Sapa sing bakal ana ing antarané kowé, wong sing duwé wedhus siji, lan yèn wedhus kuwi tiba ing dina Sabat menyang jurang, apa ora bakal nyekel lan ngangkat dhèwèké? Pira mulane luwih beda manungsa tinimbang wedhus? Mula diparengake ing dina Sabat nglakoni kabecikan. Banjur dheweke ngandika marang wong mau, Uculna tanganmu, lan dheweke ngucal, lan tangane dipulihake dadi sehat kaya sing liyane. Wong-wong Farisi banjur metu lan nganakake rembug nglawan Panjenengané, supaya bisa numpes Panjenengané. Nanging Gusti Yesus ngerti banjur mundur saka kono, lan wong akeh padha ngetutake Dheweke, lan Dheweke marasake wong-wong mau kabeh. Lan piyambakipun nggeguyu dhateng wong-wong punika supados mboten cetha ndamel piyambakipun. supaya bisa kagenapan sing wis diucapake liwat Yesaya sang nabi kang ngandika, Delengen abdi kula, ingkang kula pilih, ingkang kinasih kula,

ingkang jiwa kula rena, kula badhe mapanaken roh kula wonten ing piyambakipun, lan piyambakipun badhe ngumumaken pangadilan dhateng bangsa-bangsa. Ora bakal padu utawa bengok-bengok, lan ora ana wong sing bakal krungu swarane ing dalan-dalan gedhe. Tebu sing wis rusak ora bakal dipatahake, lan rami sing gumolak ora bakal dipateni, nganti dheweke nggawa pengadilan menyang kamenangan. Lan ing jenengé dhèwèké, bangsa-bangsa bakal ngarep-arep.

Banjur ana wong sing kerasukan setan, wuta lan bisu, digawa marang Panjenengané, lan Panjenengané nambani dhèwèké, saéngga wong mau bisa ngomong lan ndeleng. Lan kabèh wong akèh padha gumun lan padha ngomong, Apa iki dudu Sang Kristus, Putrane Dawud? Wong-wong Farisi wis krungu banjur ngomong, Iki ora ngusir setan-setan kajaba nganggo kekuwatane Beelzebul, panguwasane para setan. Nanging Yesus ngerti pikiran-pikirané wong-wong mau, banjur ngandika marang wong-wong mau, Saben karajan sing dipecah-pecah ing awaké dhéwé bakal dadi sepi, lan saben kutha utawa omah sing dipecah-pecah ing awaké dhéwé ora bakal bisa ngadeg. Lan yen Setan ngusir Setan, marang awakipun piyambek wis kepecah, kepiye mula bakal ngadeg kratonipun? Lan yen aku ngusir setan-setan nganggo Beelzebul, anak-anakmu ngusir nganggo apa? Mula saka iku, dheweke dhewe bakal dadi hakim kanggo kowe. Yen nanging aku ngusir setan-setan nganggo Roh Allah, mulane Kratoning Allah wis tekan marang kowe. Utawa kepiye carane wong bisa mlebu menyang omahe wong sing kuwat lan ngrebut barang-barange, yen ora dhisik ngiket wong sing kuwat

mau? Lan banjur omahe bakal dirampok. Wong sing ora karo aku iku nglawan aku, lan wong sing ora ngumpulake karo aku iku nyebarake.

Jalaran punika, kula ngendika dhateng panjenengan, sedaya dosa lan pitenah bakal dipunpangapunten dhateng tiyang, nanging pitenah dhateng Sang Roh Suci boten bakal dipunpangapunten dhateng tiyang. Lan sapa sing yen ngandika tembung manut marang Putra Manungsa, bakal diapura marang dheweke, nanging sapa sing ngandika manut marang Roh Suci, ora bakal diapura marang dheweke, ora ing jaman saiki lan ora ing jaman kang bakal teka.

Utawa gawea wit sing apik lan wowohan sing apik, utawa gawea wit sing bosok lan wowohan sing bosok, amarga saka wowohan wit bisa dikenal. Turunané ula, kepiyé kowé bisa ngomong becik, déné kowé ala? Amerga saka kaluwihanipun manah, cangkem ngomong. Wong becik saka bandhaning becik ngetokaké barang-barang becik, lan wong ala saka bandhaning ala ngetokaké barang-barang ala. Nanging Aku ngomong marang kowe, yen saben tembung males sing diomongake dening wong-wong, bakal menehi tanggung jawab babagan tembung kuwi ing dina pengadilan. Awit saka tembung-tembungmu, kowe bakal dibenerake, lan saka tembung-tembungmu, kowe bakal disalahake.

Banjur sawetara juru tulis lan wong-wong Farisi mangsuli kanthi ngandika, Guru, kita kepengin ndeleng tandha saka

sampeyan. Nanging Panjenengané mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Generasi sing ala lan jina nggolèki pratandha, lan pratandha ora bakal diwènèhaké marang generasi iki, kajaba pratandha saka Nabi Yunus. Kados dene amarga Yunus sang nabi wonten ing weteng iwak ageng telung dina lan telung bengi, mangkono ugi Sang Putra Manungsa bakal wonten ing jantunging bumi telung dina lan telung bengi. Wong-wong Ninewe bakal tangi ing pangadilan karo generasi iki lan bakal ngukum dheweke, amarga padha wis mratobat marang piwulang Yunus, lan lah, ana sing luwih gedhe tinimbang Yunus ing kene. Ratu saka kidul bakal tangi ing pangadilan bebarengan karo generasi iki lan bakal ngukum dheweke, amarga dheweke wis teka saka ujung-ujung bumi kanggo ngrungokake kawicaksanan Sulaiman, lan lah, ana sing luwih gedhe tinimbang Sulaiman ing kene.

Nalika roh najis metu saka manungsa, dheweke ngliwati panggonan-panggonan garing nggoleki papan kanggo ngaso, nanging ora nemokake. Banjur ngomong, Aku bakal bali menyang omahku saka ngendi aku metu. Lan sawise teka, dheweke nemokake omah mau lagi kosong, wis disapu, lan wis dihias. Banjur dheweke lunga lan njupuk pitung roh liyane sing luwih ala tinimbang awake dhewe, lan sawise mlebu padha manggon ing kono, lan kahanan pungkasane wong mau dadi luwih ala tinimbang kawitan. Mangkono uga bakal kelakon marang generasi sing ala iki.

Nalika dhèwèké isih ngomong marang wong akèh, lah ibuné lan

sedulur-seduluré wis ngadeg ing njaba, golek ngomong karo dhèwèké. Nanging ana wong sing ngendika marang dhèwèké, Lah, ibumu lan sadulur-sadulurmu padha ngadeg ing njaba, golek arep ndeleng kowe. Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong sing ngomong marang dheweke, Sapa ibu kula lan sapa-sapa sedulur-sedulur kula? Lan nalika nglunjurake tangane marang para muride, panjenenganipun ngandika, Punika ibu kula lan para sedulur kula, Sapa wae sing nindakake kersane Bapakku sing ana ing swarga, dheweke iku sadulurku lanang lan sadulurku wadon lan ibuku.

13

Ing dina iku, Yesus wis metu saka omah lan lungguh ing pinggir segara. Lan wong akèh padha kumpul marang dhèwèké, nganti dhèwèké mlebu ing prau banjur lungguh, lan kabèh wong akèh padha ngadeg ing gisik. Lan piyambakipun ngendika dhateng tiyang-tiyang wau kathah wonten ing pasemon, ngendika: Punapa, wonten wong ingkang nyebar wiji medal kangge nyebar. Lan nalika dheweke nyebar wiji, sawetara pancen tiba ing pinggir dalan, banjur manuk-manuk teka lan mangan kabeh. Nanging sawetara tiba ing panggonan watu, ing ngendi ora ana lemah akeh, lan langsung thukul amarga ora nduweni jero lemah, Srengéngé wis munggah, banjur diobong, lan amarga ora duwé oyod, mula dikaringaké. Nanging liyane tiba ing ndhuwur duri-duri, lan duri-duri kasebut tuwuh lan nyedhek wong-wong mau. Nanging ana sing tiba ing lemah sing

apik lan mènèhi woh, sing ana satus, sing ana sewidak, sing ana telung puluh. Wong sing duwe kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu.

Lan para murid nyedhaki dhèwèké banjur ngandika, Punapa sebabé panjenengan ngandika marang wong-wong mau nganggo pasemon? Nanging Panjenengané mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Amarga marang kowe wis diwènèhaké kanggo ngerti misteri-misteri saka Kratoning Swarga, nanging marang wong-wong mau ora diwènèhaké. Sapa wae sing duwe, bakal diwenehi marang dheweke lan bakal keluwihan, nanging sapa wae sing ora duwe, malah sing diduweni bakal dijupuk saka dheweke. Amarga iki, ing pasemon marang wong-wong mau aku ngomong, supaya ndeleng ora padha ndeleng, lan krungu ora padha krungu, lan uga ora padha ngerti. Supaya wong-wong mau ora bali manèh, lan banjur bakal kalakonan marang wong-wong mau nubuat Yésaya sing ngandika, Krungu kowé bakal krungu, nanging ora bakal ngerti, lan ndeleng kowé bakal ndeleng, nanging ora weruh. Sampun dados kandel amargi punika manahipun tiyang punika, lan kaliyan kuping abot padha mirengaken, lan mripatipun tiyang-tiyang wau padha nutup, supados mboten padha ningali kaliyan mripat lan kaliyan kuping padha mirengaken lan kaliyan manah padha mangertos lan padha wangsul, lan kula badhe marasake tiyang-tiyang wau.

Nanging rahayu mripatmu, amarga bisa ndeleng, lan kupingmu, amarga bisa krungu. Satemene amarga aku ngomong marang

kowe kabeh, akeh para nabi lan wong-wong sing bener padha kepingin ndeleng apa sing saiki kowe deleng, nanging ora bisa ndeleng, lan kepingin ngrungokake apa sing saiki kowe rungu, nanging ora bisa ngrungokake.

Sampeyan mulane krungu parable saka sing wis nyebar. Saben wong kang krungu tembung saka kerajaan nanging ora mangerteni, tekane sing ala banjur njupuk apa kang wis ditandur ing jero atine, iki iku kang ditandur ing pinggir dalan. Sing ditabur ing papan sing watu-watu, iki yaiku wong sing krungu sabda lan langsung nampa kanthi bungah. Nanging dheweke ora duwe oyod ing awakipun piyambak, mung sauntara wae, nalika ana kasangsaran utawa panganiaya jalaran sabda, enggal-enggal dheweke kesandhung. Sing disebar ing eri, iki yaiku wong sing krungu sabda, nanging kuwatir babagan jaman iki lan penipuan kasugihan nyekek sabda, lan dadi tanpa woh. Nanging sing ditabur ing lemah sing apik iki yaiku wong sing krungu sabda lan ngerti, sing pancen ngasilake woh lan nggawe: sing siji satus, sing siji sewidak, sing siji telung puluh.

Pasemon sanèsipun dipunaturaken dhateng panjenenganipun kanthi matur, Karajan ing swarga dipunupamèkaken kados tiyang ingkang nyebar wiji ingkang sae wonten ing sawahipun piyambak, Nanging nalika wong-wong padha turu, mungsuh dheweke teka lan nandur suket ala ing tengahing gandum, banjur lunga. Nalika suket wis thukul lan ngasilake woh, banjur suket ala uga katon. Para abdi saka juragan omah nyedhaki,

banjur ngandika marang dheweke, Gusti, punapa panjenengan mboten nyebar wiji ingkang sae wonten ing sawah panjenengan? Lajeng saking pundi wonten suket ala? Dheweke ngandika marang wong-wong mau, Mungsuh manungsa sing nindakake iki. Abdi-abdi mau banjur ngandika marang panjenengane, Panjenengan pengin, mulane, sawise lunga kita ngumpulake barang-barang mau? Nanging dhèwèké kandha, Ora, supaya nalika nglumpukaké suket ala, kowé ora nganti nyabut gandum bebarengan karo suket ala kuwi. Biarkna tuwuh bebarengan loro-lorone nganti panen, lan ing wektu panen aku bakal ngomong marang para panen, Kumpulna dhisik suket ala lan ikatkna dadi buntelan kanggo diobong, nanging gandum kumpulna menyang lumbungku.

Pasemon liyane dhèwèké nggalèkaké marang wong-wong mau kanthi ngandika, Kratoning swarga iku padha karo wiji sawi, kang dijupuk wong lanang banjur ditandur ing sawahé dhèwèké, Sing paling cilik tenan iku saka kabèh wiji-wiji, nanika nalika tuwuh, dadi luwih gedhé tinimbang kabèh sayur-sayuran lan dadi wit, nganti manuk-manuk saka langit teka lan manggon ing dahan-dahané.

Panjenenganipun ngendikakaken pasemon sanesipun dhateng piyambakipun, Kraton ing swarga punika kados ragi ingkang dipunpendhet dening estri lajeng didhelikaken wonten ing tepung telung sukat, ngantos sedaya dipunrageni.

Kabèh perkara iki diomongake Yesus nganggo pasemon marang

wong akèh, lan tanpa pasemon ora ana apa-apa sing diomongake marang wong-wong mau. Supaya bisa kawujud sing wis diucapake liwat sang nabi sing ngomong, Aku bakal mbukak cangkemku nganggo pasemon, aku bakal ngucapake bab-bab sing didhelikake wiwit pondhasi jagad.

Banjur ninggalake wong-wong akeh, dheweke teka menyang omahe. Lan para muride padha nyedhaki dheweke karo ngomong, Jelasake marang kita pasemon babagan suket ala ing sawah. Wong sing mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Wong sing nyebar wiji sing apik iku yaiku Anak Manungsa, Sawah punika jagad, wiji sing apik punika anak-anak karajaan, nanging suket alang-alang punika anak-anak sing ala, Mungsuh sing wis nandur kuwi yaiku sétan, dene panenan kuwi pungkasané jaman, lan para panen kuwi para utusan. Kaya dadi dikumpulake suket ala lan diobong nganggo geni, mangkono uga bakal kedadeyan ing pungkasaning jaman iki. Putra Manungsa bakal ngirim para utusané, lan bakal padha nglumpukaké saka kratoné kabèh sing dadi bebaya lan wong-wong sing padha nglakoni kaluputan. Lan bakal mbuwang wong-wong mau menyang pawon geni, ing kono bakal ana tangis lan gretakan untu. Nalika semana, wong-wong kang adil bakal mencorong kaya srengenge ing kratoning Rama sing nduweni. Sapa kang duwe kuping kanggo ngrungokake, mangga ngrungokake.

Manèh padha karo karatoné swarga bandha sing didhelikaké ing sawah, kang sawisé kapanggih wong banjur ndhelikaké

manèh, lan saka bungahé dhèwèké lunga lan didol kabèh bandhané, banjur tuku sawah kuwi.

Manèh, karatoné langit iku padha karo wong sudagar sing golèk mutiara-mutiara sing apik, Wong sing wis nemokake mutiara larang regane, banjur lunga lan didol kabèh barang sing diduwèni, lan tuku mutiara kuwi.

Manèh, Kratoning Swarga iku padha kaya jala gedhé sing wis dicemplungaké ing segara lan wis nglumpukaké saka kabèh jinis, Iku, nalika wis kapenuhan, sawise nggawa munggah iku menyang pinggir segara lan lungguh, padha nglumpukake sing apik menyang wadhah-wadhah, nanging sing bosok padha dibuwang ing njaba. Mangkono bakal ana ing pungkasaning jaman. Bakal metu para utusan lan bakal misahake wong-wong ala saka tengah-tengahe wong-wong bener, Lan bakal mbuwang wong-wong mau menyang pawon geni, ing kono bakal ana tangis lan gretakan untu. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Apa kowé padha ngerti kabèh perkara iki? Wong-wong mau mangsuli marang panjenengané, Ya, Gusti. Nanging Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Mulané, saben juru tulis sing wis dilatih babagan Karajan Swarga iku padha karo wong sing dadi bendara omah, sing ngetokaké saka bandhané barang-barang anyar lan lawas.

Lan kedadean nalika Yesus wis rampung ngucapake pasemon-pasemon iki, dheweke lunga saka kono. Lan sawisé teka ing tanah airé dhéwé, dhèwèké mulang wong-wong mau ing

panggonan kumpulé wong-wong mau, nganti wong-wong mau padha gumun lan takon, Saka ngendi wong iki olèh kawicaksanan iki lan kakuwatan-kakuwatan iki? Apa wong iki dudu putrane tukang kayu? Apa ibune ora jenenge Maryam, lan sadulur-sadulure yaiku Yakub, Yoses, Simon, lan Yuda? Lan adhine-adhine wadon dheweke, apa ora kabeh ana ing kene karo kita? Mulane saka ngendi dheweke oleh kabeh iki? Lan padha gela marang Panjenengané. Nanging Yésus ngandika marang wong-wong mau, Ora ana nabi sing ora diajèni, kajaba ing tanah air dhèwèké lan ing omahé dhèwèké. Lan dhèwèké ora nindakaké kakuwatan akèh ing kono amarga ora pracayané wong-wong mau.

14

Ing wektu iku, Herodes sang tetrarki krungu kabar bab Yesus. Lan ngandika marang para abdine: Punika inggih Yohanes ingkang Baptist, piyambakipun wungu saking ingkang pejah, lan amargi punika daya-daya makarya wonten ing piyambakipun. Amerga Herod wis nguwasani Yohanes, dheweke ngiket lan nyelehake ing pakunjaran amerga Herodias, garwane Filipus sing sadulure. Yohanes ngandika marang piyambakipun, Boten dipun parengaken dhateng panjenengan gadhah piyambakipun. Lan pengin mateni dheweke, dheweke wedi marang wong akeh, amarga wong-wong mau nganggep dheweke minangka nabi. Nalika ulang tahun Herodes dianakake, putri saka Herodias nari ing tengah-tengah lan nyenengake marang Herodes. Mula

kanthi sumpah, dheweke janji bakal maringi apa wae sing dijaluk. Dheweke dene, wis didhesek dening ibune, ngandika, Wenehi aku ing kene ing piring sirah Yohanes sing Baptis. Lan sang prabu sedhih, nanging jalaran sumpah lan para tamu kang padha lenggah bareng, dhèwèké dhawuh supaya diwènèhaké. Lan sawisé ngirim wong, piyambakipun pancung Yohanes wonten ing panjara. Lan sirahé digawa ing piring lan diwènèhaké marang bocah wadon, lan dhèwèké nggawa marang ibune. Lan para muridipun sampun nyedhaki, hera awakipun lan padha ngubur, lan sampun rawuh padha ngaturaken dhateng Gusti Yesus.

Bareng krungu, Gusti Yesus banjur mundur saka ing kono nganggo prau menyang panggonan sing sepi piyambak, lan bareng krungu, wong akeh padha ngetutake dheweke mlaku saka kutha-kutha. Lan sawusé medal, Gusti Yesus ningali wong akèh sanget, lan panjenenganipun welas asih dhateng wong-wong mau, sarta nambani wong-wong sakit ing antawisipun. Sore nanging wis kedaden, murid-muride nyedhaki dheweke karo ngomong, Panggonan iki sepi lan wayahe wis liwat, usir wong akeh iki, supaya padha lunga menyang desa-desa tuku panganan kanggo awake dewe. Nanging Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Ora perlu padha lunga, kowe dhewe weneha panganan marang wong-wong mau. Nanging wong-wong mau ngomong marang dhèwèké, Kita ora duwé apa-apa ing kéné kajaba limang roti lan iwak loro. Nanging dheweke ngandika, Gawakna wong-wong mau marang aku ing kene. Lan sawisé dhawuh marang wong-wong akeh supaya lungguh ing

suket-suket, njupuk limang roti lan loro iwak, mandeng menyang swarga lan mberkahi, banjur mecah lan maringi roti-roti marang para murid, para murid banjur maringi marang wong-wong akeh. Lan kabèh padha mangan lan wareg, lan njupuk sing isih ana saka potongan-potongan rolas kranjang sing kebak. Sing padha mangan iku wong lanang kira-kira limang ewu, tanpa ngétung wong wadon lan bocah-bocah.

Lan Yesus langsung meksa murid-muride supaya mlebu menyang prau lan maju dhisik menyang sebrang, nganti dheweke mbubarake wong akeh. Lan sawisé ngusir wong-wong akèh, dhèwèké munggah menyang gunung kanggo ndedonga piyambakan. Nalika wayah soré wis tekan, dhèwèké ana ing kono piyambak. Nanging prau wis ana ing tengahing segara, kasiksa dening ombak-ombak, amarga angin saka arah ngarep. Nanging ing jaga kaping papat saka wengi, Yesus lunga menyang wong-wong mau karo mlaku ing segara. Lan sawisé weruh Panjenengané mlaku ing nduwur segara, para murid padha geger, ngomong yèn iku memedi, lan saka rasa wedi padha bengok-bengok. Nanging Yesus langsung ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Nduweni keberanian, Aku iki, aja wedi. Petrus mangsuli marang dheweke, Gusti, yen pancen Panjenengan, dhawuha aku supaya bisa teka marang Panjenengan ing ndhuwur banyu. Nanging Panjenengané ngandika, Tekaa. Lan Petrus wis mudhun saka prau, mlaku ing banyu kanggo sowan dhateng Gusti Yesus. Nanging nalika ndeleng angin sing kuwat, dheweke wedi, lan wiwit klelep, banjur njerit kanthi ngandika, Gusti, tulungi aku. Nanging Gusti

Yesus enggal-enggal ngacungake tangane lan nyekel dheweke, banjur ngandika marang dheweke, He wong sing kurang iman, kok kowe ragu-ragu? Lan nalika wong-wong mau numpak menyang prau, angin banjur mandheg. Wong-wong sing ana ing prau wis teka nyembah marang Panjenengane karo ngomong, Saestu Panjenengan putra Gusti Allah.

Lan sawisé nyabrang, padha teka ing tanah Genesaret. Lan sawisé ngerti dhèwèké, wong-wong saka panggonan kuwi banjur ngirim utusan menyang kabèh wilayah sakiwa-tengené kuwi, lan padha nggawa marang dhèwèké kabèh wong sing lara-lara. Lan padha njaluk marang Panjenengané supaya mung ndemek pinggiran sandhangané waé, lan kabèh wong sing padha ndemek banjur padha waras.

15

Banjur para juru tulis lan wong-wong Farisi saka Yerusalem padha nyedhaki Yesus kaliyan ngandika, Kenapa para muridmu nglanggar tradhisi para sesepuh? Awit dheweke ora ngumbah tangane nalika mangan roti. Wong mau banjur mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Kenangapa kowe uga nglanggar perintahe Gusti Allah jalaran tradhisi kowe dhewe? Awit Gusti Allah wis paring dhawuh ngandika, pakurmatan bapakmu lan ibumu, lan sing ngucapake ala marang bapak utawa ibu kudu mati pejah. Nanging kowe ngomong, Sapa sing ngomong marang bapake utawa ibune, Hadiah sing bisa

kokentuk manfaat saka aku, lan ora bakal ngurmati bapake utawa ibune, Lan sampeyan wis mbatalake dhawuhe Gusti Allah amarga tradhisi sampeyan. Wong-wong munafik, Yesaya wis ngramal kanthi apik bab kowe kabeh kanthi ngandika, Wong iki nyedhaki aku nganggo cangkeme lan ngurmati aku nganggo lambene, nanging atine adoh banget saka aku, Nanging tanpa guna padha nyembah marang Aku, amarga mulangake piwulang sing mung dhawuh manungsa.

Lan sasampunipun nimbali wong akèh, panjenenganipun ngendika dhateng piyambakipun, Padha mirengaken lan padha mangertosi, Dudu sing mlebu menyang tutuk kang najisake wong, nanging sing metu saka tutuk, iki kang najisake wong. Nalika wektu iku, para murid nyedhaki lan ngandika marang Panjenengané, Sampeyan mangertos napa para Farisi padha nesu sawise krungu tembung punika? Nanging dheweke mangsuli ngandika, Saben tanduran sing ora ditandur dening Bapakku sing ana ing swarga bakal dicabut nganti oyod-oyode. Biarkna wong-wong mau, panuntun iku padha wuta wutané, wuta lan wuta yèn nuntun, loro-loroné menyang jurang bakal tiba. Nanging Petrus mangsuli lan ngandika marang dhèwèké, Jelasna marang awaké dhéwé pasemon iki. Nanging Gusti Yesus ngandika, Apa kowe isih durung ngerti? Apa kok durung padha ngerti, yen kabeh sing mlebu menyang cangkem iku menyang weteng, banjur diuncalake menyang jamban? Nanging sing metu saka cangkeme iku metu saka atine, lan iku-iku kang najisake wong. Amarga saka ati metu pikiran-pikiran ala, pembunuhan, perzinahan, persundalan, pencurian, kesaksian

palsu, penghujatan. Iki kabeh sing ngrusak manungsa, nanging mangan nganggo tangan sing ora dikumbah ora ngrusak manungsa.

Lan sawisé medal saka ing kono, Yesus mundur menyang tlatah Tirus lan Sidon. Lan lah, ana wong wadon Kanaan saka wates-wates kuwi wis metu lan bengok marang dheweke, ngomong, Mugi welas asih marang aku, Gusti, Putrane Dawud, anak wadonku lagi kerasukan setan kanthi alane. Nanging dhèwèké ora mangsuli tembung marang dhèwèké. Lan murid-muridé wis nyedhaki, padha takon marang dhèwèké karo ngomong, Usir dhèwèké, amarga dhèwèké bengok-bengok ing mburi kita. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika, Aku ora dikirim kajaba mung marang wedhus-wedhus sing ilang saka kulawarga Israel. Nanging dheweke teka lan sujud marang dheweke karo ngandika, Gusti, tulungi aku. Sing nanggapi ngandika, Ora pantes njupuk roti saka bocah-bocah lan mbuwang menyang asu-asu cilik. Nanging dheweke ngandika, Inggih, Gusti, awit asu-asu cilik uga mangan saka remah-remah sing tiba saka meja para juragane. Lajeng mangsuli sang Yesus ngandika dhateng piyambakipun, Dhuh wanita, ageng panjenengan punika kapitadosan. Kadamelna dhateng panjenengan kados ingkang panjenengan kersakaken. Lan waras putrinipun wiwit jam punika.

Lan sawisé lunga saka kono, Yesus teka ing pinggir segara Galilea, lan sawisé munggah menyang gunung, dhèwèké lungguh ana ing kono. Lan akeh wong padha sowan marang

Panjenengané, nggawa wong-wong sing pincang, wuta, budheg, cacat lan akeh liyané, banjur padha nglebokaké wong-wong mau ing sakiwa tengenipun Gusti Yésus, lan Panjenengané ndangekaké sedaya. Dadi wong-wong akeh padha gumun weruh wong budheg padha krungu, wong bisu padha ngomong, wong cacat padha waras, wong pincang padha mlaku lan wong wuta padha weruh, lan padha muliakake Gusti Allah Israel.

Nanging Gusti Yesus nimbali murid-muridé lan ngandika, Aku welas asih marang wong akèh iki, amarga wis telung dina padha tetep ana karo Aku lan ora duwé apa-apa kanggo dipangan, lan Aku ora gelem nglilani wong-wong mau lunga kanthi keluwen, supaya aja nganti padha semaput ing dalan. Lan para muride kandha marang Panjenengané, Saka ngendi kita bisa olèh roti akèh banget ing panggonan sepi iki kanggo mènèhi mangan wong akèh iki? Lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Pira roti sing kokduwe? Wong-wong mau mangsuli, Pitu, lan sawetara iwak cilik. Lan dhèwèké mréntah marang wong akèh supaya padha lungguh ing lemah. Lan njupuk pitung roti lan iwak, sasampuné matur nuwun, panjenenganipun mecah lan maringi murid-muridipun, dene murid-murid punika marang wong akèh. Lan kabèh padha mangan lan wareg, banjur padha ngangkat sisa-sisa potongan pitu kranjang sing kebak. Wong-wong sing padha mangan kuwi ana patang ewu lanang, kajaba wong wadon lan bocah-bocah. Lan sawisé nglirwakake wong-wong akeh, dhèwèké munggah ing prau lan teka ing wewatesaning Magdala.

16

Lan wis nyedhaki, wong Farisi lan wong Saduki sing nguji padha takon marang dheweke supaya nuduhake tandha saka swarga marang wong-wong mau. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Yen wis sore, sampeyan ngomong, Cuaca bakal apik, amarga langit abang. Lan ing wayah esuk, dina iki bakal ana badai, amarga langit katon abang lan surem. He wong-wong munafik, sampeyan pancen bisa mbedakake pasuryan langit, nanging sampeyan ora bisa ngerti tandha-tandha jaman? Generasi sing jahat lan jina nggolèki tandha, nanging tandha ora bakal diwènèhaké kajaba tandha Yunus sang nabi. Banjur dhèwèké ninggalaké wong-wong mau lan lunga.

Lan murid-muridé piyambakipun sampun rawuh ing sabrang, lali njupuk roti. Nanging Yesus ngandika marang wong-wong mau, Deleng lan gatekna saka ragi wong-wong Farisi lan wong-wong Saduki. Wong-wong mau padha mikir ing awaké dhéwé karo ngomong, Kita ora njupuk roti. Ngerti nanging, Sang Yesus ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan padha mikir ing awakmu dhewe, wong-wong sing sethithik imane, amarga roti ora sampeyan jupuk? Apa sampeyan durung ngerti, lan uga ora ngelingi babagan lima roti kanggo wong lima ewu, lan pira kranjang sing sampeyan jupuk? Apa sampeyan ora eling pitu roti kanggo sekawan ewu lan pira kranjang sing sampeyan jupuk? Kepiyé kowé ora ngerti yèn aku ora ngomong marang

kowé bab roti, nanging supaya ngati-ati saka ragi wong Farisi lan wong Saduki? Nalika semana dheweke padha ngerti yen Panjenengane ora ngendika supaya ngati-ati marang ragi saka roti, nanging marang piwulangipun wong-wong Farisi lan wong-wong Saduki.

Bareng wis teka, sang Yesus menyang ing tlatah Kaisarea kang Filipus, banjur takon marang murid-murid panjenengané karo ngandika, Miturut wong-wong, sapa aku iki, Sang Putra Manungsa? Wong-wong mau ngandika, Sawetara ngendika Yohanes Pembaptis, liyane ngendika Elia, lan liyane maneh ngendika Yeremia utawa salah siji saka para nabi. Panjenenganipun ngendika dhateng tiyang-tiyang punika, Nanging panjenengan ngendika bilih kula punika sinten? Mangsuli, nanging Simon Petrus ngandika, Kowe iku Sang Kristus, Putra saka Gusti Allah kang urip. Lan mangsuli, Yesus ngandika marang dheweke, Rahayu kowe, Simon Baryona, amarga daging lan getih ora mbukak marang kowe, nanging Ramaku sing ana ing swarga. Lan aku ugi ngendika dhateng panjenengan bilih panjenengan punika Petrus, lan ing watu punika kula badhe mbangun pasamuwan kula, lan gapura neraka mboten badhe ngalahaken pasamuwan punika. Lan Aku bakal mènèhi marang kowe kunci-kunci Karajan Swarga, lan apa waé sing kowe iket ing bumi bakal dadi kaiket ing swarga, lan apa waé sing kowe uculake ing bumi bakal dadi kabebasake ing swarga. Nalika iku, dhèwèké mréntah marang murid-muridé supaya aja ngomong marang sapa waé yèn dhèwèké iku Yésus Kristus.

Wiwit saiki Yesus wiwit nuduhaké marang murid-muride yèn dhèwèké kudu lunga menyang Yerusalem lan nandhang sangsara akèh saka para pinituwa, imam-imam agung, lan para juru tulis, lan bakal dipatèni, nanging ing dina kaping telu bakal diuripake manèh. Lan Petrus njupuk dheweke nyingkir, wiwit nyenyamah marang dheweke kanthi ngandika, Welas asih marang Paduka, Gusti, ora bakal kedaden iki marang Paduka. Nanging dheweke bali lan ngandika marang Petrus, Lunga ing mburi aku, Iblis! Kowe dadi bebaya kanggo aku, amarga kowe ora mikir babagan karsane Gusti Allah, nanging mung mikir babagan karsane manungsa.

Nalika semana Gusti Yesus ngandika dhateng para murid-Ipun, Manawi wonten tiyang ingkang kersa ngetutaken Kula, sumangga piyambakipun nolak dhirinipun piyambak sarta ngangkat palangipun piyambak, lajeng ngetutaken Kula. Sapa sing pengin nylametake jiwane, bakal kelangan iku, nanging sapa sing kelangan jiwane amarga aku, bakal nemokake iku. Apa gunané manungsa yen dhèwèké entuk donya kabèh, nanging jiwané ilang? Utawa apa sing bakal diwènèhaké manungsa minangka ijol-ijolan kanggo jiwané? Amargi Sang Putra Manungsa bakal rawuh wonten ing kamulyan Sang Rama piyambakipun sesarengan para dutanipun, lan sasampunipun punika piyambakipun badhe paring pamales dhumateng saben tiyang miturut tumindakipun. Satemene aku ngomong marang kowe, ana sawetara wong sing ngadeg ing kene, sing ora bakal ngrasakake pati nganti padha ndeleng Sang Putra Manungsa teka ing karajaane.

17

Lan sawise nem dina, Yesus njupuk Petrus lan Yakobus lan Yohanes, seduluré dhéwé, lan nggawa wong-wong mau munggah menyang gunung dhuwur, mung wong-wong mau dhéwé. Lan piyambakipun malih wujud ing ngarsanipun tiyang-tiyang wau, lan padhang pasuryanipun kados srengenge, tuwin sandhangan piyambakipun dados pethak kados pepadhang. Lan katingal, katon marang wong-wong mau Musa lan Elia, karo dhèwèké lagi ngobrol. Petrus mangsuli marang Gusti Yesus, Gusti, apik banget kita ana ing kene. Yen sampeyan kersa, sumangga kita nggawe telung kemah ing kene: siji kanggo sampeyan, siji kanggo Musa, lan siji kanggo Elia. Nalika dheweke isih ngomong, dumadakan ana mega padhang nutupi wong-wong mau, lan dumadakan ana swara saka mega mau ngomong, Iki putraku sing daktresnani, sing ndadekake aku seneng, padha ngrungokna dheweke. Lan sawisé miyarsakaké, para siswa ambruk ing pasuryané dhéwé lan ajrih sanget. Lan Yesus nyedhaki, ndemek wong-wong mau, lan ngandika, Tangia lan aja wedi. Nanging bareng padha ngangkat mripate, ora weruh sapa-sapa kajaba mung Gusti Yesus. Lan nalika padha mudhun saka gunung, Gusti Yesus dhawuh marang wong-wong mau, Aja ngomong marang sapa-sapa bab penglihatan iki nganti Sang Putra Manungsa wungu saka wong mati. Lan para murid takon marang Panjenengané kanthi ngandika, Mulané kenging punapa para ahli Torèt ngandika bilih Nabi Elia kedah rawuh rumiyin? Nanging Gusti Yesus mangsuli ngandika dhateng

wong-wong mau, Eliya pancen rawuh rumiyin lan bakal mulihaken sedaya. Aku ngomong marang kowe yen Elia wis teka, lan dheweke ora dikenali, nanging dheweke ditindakake marang dheweke sakabehe sing dikarepake, mangkono uga Sang Putra Manungsa bakal nandhang sangsara dening wong-wong mau. Nalika semanten, para murid mangertos bilih panjenenganipun ngendika dhateng panjenenganipun bab Yohanes ingkang Pembaptis.

Lan bareng wis tekane wong-wong mau menyang ing wong akeh, ana wong lanang nyedhaki dheweke karo tumungkul lan ngandika, Gusti, mugi welas asih dhateng putra kula, awit piyambakipun kena pengaruh rembulan lan nandhang sangsara kanthi awrat, amargi kerep tiba wonten ing geni lan kerep tiba wonten ing toya. Lan aku nggawa dheweke marang murid-muridmu, nanging dheweke ora bisa nambani. Mangsuli, nanging Sang Yesus ngandika, He generasi sing ora percaya lan kliru, nganti kapan aku bakal karo sampeyan? Nganti kapan aku bakal sabar marang sampeyan? Gawanen dheweke marang aku ing kene. Lan panjenenganipun Yesus nggèdhah dhateng piyambakipun, lan medal saking piyambakipun punika setan, lan dipun waras piyambakipun abdi saking jam punika. Banjur para murid nyedhaki Yesus piyambak lan ngandika, Kenangapa kita ora bisa ngusir iku? Nanging Yesus ngandika marang wong-wong mau, Jalaran ora pracayane sampeyan. Temenan Aku ngomong marang sampeyan, yen sampeyan duwe iman kaya biji sawi, sampeyan bakal ngomong marang gunung iki, Pindhah saka kene menyang kono, lan bakal pindhah, lan ora

ana sing ora bisa kanggo sampeyan. Nanging jinis iki ora bisa metu kajaba kanthi pandonga lan pasa.

Nalika padha lumaku menyang Galilea, Yesus ngandika marang wong-wong mau, Anak Manungsa bakal diserahake menyang tangane manungsa. Lan dhèwèké bakal dipatèni, nanging ing dina katelu bakal ditanggekake. Wong-wong mau banjur sedhih banget.

Sawisé wong-wong mau teka ing Kapernaum, wong-wong sing njupuk didrachma nyedhaki Petrus lan ngandika, Apa gurumu ora mbayar didrachma? Ngandika, Ya. Lan nalika mlebu menyang omah, wis didhisiki dheweke dening Yesus ngandika, Apa panemumu, Simon? Para raja ing bumi njupuk pajeg utawa upeti saka sapa? Saka anak-anake dhewe utawa saka wong manca? Petrus ngomong marang dheweke, Saka wong liya. Yesus ngandika marang dheweke, Mulane, anak-anak iku bebas. Supaya ora gawe nesu wong-wong mau, lunggaha menyang segara, uncalake pancing lan iwak sing munggah dhisik jupuken, banjur bukakna cangkeme, kowe bakal nemokake dhuwit stater, jupuken banjur wenehi marang wong-wong mau kanggo gantine aku lan kowe.

18

Ing wektu iku para murid teka marang Gusti Yesus takon, Sapa sing paling gedhe ing Kratoning Swarga? Lan sawisé nimbali,

Gusti Yésus ngadegaké bocah kuwi ing tengah-tengahé wong-wong mau, banjur ngandika Amen, Aku ngomong marang kowe, yen ora kowe bali lan dadi kaya bocah-bocah, kowe ora bakal mlebu menyang Kratoning Swarga. Sapa wae sing ngremehake awake dhewe kaya bocah iki, dheweke iku sing paling gedhe ing kratoning swarga. Lan sapa waé yèn nampa bocah kaya mengkono siji kanthi jenengku, dhèwèké nampa aku Sapa sing njalari kesandhung salah sijining bocah cilik iki sing pracaya marang Aku, luwih becik kanggo dheweke yen watu gilingan kuldi digantungake ing gulu dheweke lan dheweke ditenggelamake ing jero segara. Cilaka tumrap donya saka sandungan-sandungan, amarga pancen kudu ana sandungan-sandungan sing teka, nanging cilaka tumrap wong kuwi sing njalari sandungan kuwi teka. Yen nanging tangan sampeyan utawa sikil sampeyan nggawe sampeyan dosa, potonga lan uncalake saka sampeyan, luwih becik kanggo sampeyan mlebu menyang urip kanthi pincang utawa cacat, tinimbang duwe loro tangan utawa loro sikil banjur diuncalake menyang geni kang langgeng. Lan yen mripatmu nggawe kowe kesandhung, copoten lan buwangen saka awakmu, luwih becik kanggo kowe mlebu ing urip kanthi mripat siji, tinimbang duwe mripat loro nanging dibuwang ing gehenna geni. Delengen, aja ngremehake salah siji saka bocah cilik iki, awit Aku paring pirsa marang kowe, malaekat-malaekat wong-wong mau ing swarga tansah ningali pasuryan Rama Kawula ingkang wonten ing swarga. Amargi Sang Putra Manungsa rawuh kanggo nylametake ingkang ical.

Apa sing sampeyan pikirake? Yen ana wong duwe wedhus satus lan siji saka wedhus-wedhus mau sesat, apa dheweke ora bakal ninggalake sangang puluh sanga ing gunung-gunung, banjur lunga nggoleki sing sesat? Lan yen dadi nemokake iku, satemene aku ngomong marang kowe kabeh yen dheweke bungah marang iku luwih tinimbang marang sing sangang puluh sanga sing ora kesasar. Mangkono ora dadi karsane Rama kowe sing ana ing swarga, supaya ilang salah siji saka bocah-bocah cilik iki.

Yen nanging sadulurmu nglakoni dosa marang sampeyan, lungaa lan tegurana dheweke mung ing antarane sampeyan lan dheweke, yen dheweke ngrungokake sampeyan, sampeyan wis entuk maneh sadulurmu. Yen nanging ora ngrungokake, ajaka karo kowe maneh siji utawa loro wong, supaya saka cangkeme loro utawa telung saksi kabeh tembung bisa dikuwatake. Yen nanging ora nggatekake wong-wong mau, ngomonga marang pasamuwan. Yen nanging uga ora nggatekake pasamuwan, dadiya kanggomu kaya wong kapir lan wong pemungut pajak. Saestu Aku ngomong marang kowe, sapirang-pirang sing kowe iket ing bumi, bakal diiket ing swarga, lan sapirang-pirang sing kowe culake ing bumi, bakal diculake ing swarga. Manèh, sajatosipun amin, kula atur dhateng panjenengan, bilih manawi kalih panjenengan sarujuk ing sanginggiling bumi bab sedaya prakawis ingkang padha nyuwun, punika bakal dipunparingaken dhateng panjenenganipun saking Rama kula ingkang wonten ing swarga. Amarga ing ngendi ana wong loro utawa telu padha kumpul ing jenengku, ing kono aku ana ing tengahing wong-wong mau.

Banjur Petrus nyedhaki dheweke lan ngandika, Gusti, pinten kali sedulurku bakal dosa marang aku lan aku kudu ngapura marang dheweke? Nganti pitung kali? Yesus ngandika marang dheweke, Aku ora ngandika marang kowe nganti pitung kali, nanging nganti pitung puluh kali pitu.

Amarga punika, Karajan ing Swarga dipunupamèkakên dhateng tiyang raja ingkang kersa ngrampungakên tembung kalihan para abdi-abdipun. Nalika dheweke wis miwiti ngetung utang, ana wong siji sing duwe utang akeh banget talenta digawa marang dheweke. Nanging dhèwèké ora duwé kanggo mbayar utangé, mula gustiné dhawuh supaya dhèwèké didol bebarengan karo bojoné lan anak-anaké lan kabèh barang sing diduwèni, kanggo mbayar utangé. Mula budak mau sujud nyembah marang panjenengane karo ngomong, Gusti, sabar kula marang kula, lan sedaya kula badhe mbayar dhumateng panjenengan. Nanging sang gusthi saka abdi punika dipun welas asih, piyambakipun ngicalaken dhèwèké, lan utangipun dipun lilakaken dhateng piyambakipun. Wis metu, nanging abdi punika panggih siji saka abdi-abdi kanca kang utang marang dhèwèké satus dinar, lan nyekel dhèwèké banjur cekek karo ngandika, Wangsulna marang aku yèn ana utangmu. Mula kanca abdine ambruk ing sikile lan njaluk tulung marang dhèwèké, ngandika, Sabar-sabara marang aku, lan aku bakal mbayar marang kowe. Nanging wong iku ora gelem, malah lunga mbuwang dheweke menyang penjara nganti mbalekake sing diutangi.

Sawisé weruh, kanca-kanca abdi dhèwèké padha susah banget amarga kedadean mau, banjur padha sowan marang gustiné lan nerangaké kabèh perkara sing wis kedadean. Nalika iku, gustine nimbali dheweke lan ngandika marang dheweke, He abdi sing ala, kabeh utangmu kuwi wis daksuwur, amarga kowe wis nyuwun marang aku. Apa ora perlu kowe uga melas marang abdine kancamu, kaya aku wis melas marang kowe? Lan nesu duka, sang gustine masrahake dheweke marang para panyiksa, nganti dheweke mbalekake kabeh utange marang panjenengane. Mangkono ugi Rama kula ingkang swargawi bakal nindakaken dhateng panjenengan, manawi panjenengan mboten ngapunten saben-saben dhateng seduluripun saking manah panjenengan sedaya kaluputanipun.

19

Lan kedadean nalika Yesus wis rampung ngucapake tembung-tembung iki, dheweke lunga saka Galilea lan teka menyang wates Yudea ing sebrang Kali Yordan. Lan wong akeh padha ngetutake dheweke, lan dheweke nambani wong-wong mau ing kono. Lan para Farisi nyedhaki marang Panjenengané kanggo nguji Panjenengané lan takon marang Panjenengané, Apa olèh wong lanang megat garwané miturut kabèh sebab? Nanging dheweke mangsuli marang wong-wong mau, Apa sampeyan ora tau maca yen Pangeran kang nitahake saka wiwitan wis gawe wong lanang lan wadon, lan ngandika, Amarga saka iki, wong lanang bakal ninggalake bapakne lan ibune lan bakal nyawiji

karo bojone, lan wong loro mau bakal dadi siji daging. Dadi supaya ora maneh loro, nanging daging siji. Mula sing wis disawiji dening Gusti Allah, manungsa aja nganti misahake. Wong-wong mau takon marang dheweke, Kenangapa ta Musa dhawuh supaya maringi surat pegatan lan ngeculake dheweke? Dheweke ngandika marang wong-wong mau, Musa ngidini sampeyan ngluwari garwa-garwa sampeyan amarga kekerasan ati sampeyan, nanging saka wiwitan ora mangkono. Aku ngomong marang kowe, sapa sing pegat karo garwane ora amarga jina lan omah-omah karo wong liya, dheweke nglakoni jina, lan wong sing omah-omah karo wong wadon sing wis dipecat uga nglakoni jina. Para murid kandha marang dheweke, Yen mangkono kahanane wong lanang karo wong wadon, luwih becik ora omah-omah. Nanging dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Ora kabèh wong bisa nampa tembung iki, kajaba wong-wong sing wis diwènèhaké. Ana amerga sing wis lair saka weteng ibune kaya mengkono. Lan ana amerga sing wis digawe amerga dening manungsa, lan ana amerga sing wis gawe awake dhewe amerga amarga Karajan Swarga. Sing bisa nampani, ayo nampani.

Banjur ana bocah-bocah sing digawa marang Panjenengané, supaya Panjenengané bisa nyelèhaké tangan lan ndedonga kanggo wong-wong mau, nanging para murid nggeguyu wong-wong mau. Nanging Gusti Yesus ngandika, Lilakna bocah-bocah lan aja ngalang-alangi wong-wong mau teka marang Ingsun, amarga Kratoning Swarga iku kagungane wong-wong kaya mengkono. Lan sawise nyelehake tangan marang wong-wong

mau, dheweke banjur lunga saka kono.

Lan katon ana wong siji wis nyedhaki lan ngandika marang dheweke, Guru sing apik, apa sing apik kudu tak lakoni supaya aku duwe urip langgeng? Wong mau ngandika marang dheweke, Apa kowe nyebut aku apik? Ora ana sing apik kajaba mung Gusti Allah. Nanging yen kowe pengin mlebu menyang urip, tindakna parentah-parentah. Dheweke takon marang Gusti Yesus, Kang kaya apa? Nanging Gusti Yesus ngandika, Aja mateni, aja nglakoni jina, aja nyolong, aja menehi paseksi palsu, Pakurmatan bapak lan ibu, lan sampeyan bakal tresna marang pepadhamu kaya awak sampeyan dhewe. Ngendika marang dhèwèké wong enom kuwi, Kabèh iki wis tak lakoni wiwit cilik, apa sing isih kurang? Yesus ngandika marang dheweke, Yen sampeyan pengin dadi sampurna, lungaa adola barang-barangmu lan wenehana marang wong mlarat, lan sampeyan bakal duwe bandha ing swarga, banjur mrenea turutana aku. Sawise krungu tembung kuwi, wong enom mau lunga kanthi sedhih, amarga dheweke duwe bandha akeh. Nanging Gusti Yesus ngandika dhateng para murid-Ipun, Saestu Ingsun ngandika dhateng panjenengan bilih tiyang sugih badhe angel mlebet dhateng Kratoning Swarga. Manèh aku ngomong marang kowé, luwih gampang unta lunga liwat mripat jarum tinimbang wong sugih mlebu ing karajan Gusti Allah. Sawisé krungu, para muridé padha gumun banget lan ngandika, Sapa ta sing bisa kaslametake? Sawisé nyawang, Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Saka manungsa, bab iki ora bisa, nanging saka Gusti Allah, kabèh bisa. Lajeng Petrus mangsuli ngendika

dhateng panjenenganipun, Punapa, kita sampun nilar sadaya lan sampun ngetutaken panjenengan, punapa lajeng badhe dados dhateng kita? Nanging Yesus ngandika marang wong-wong mau, Saestu Aku ngandika marang kowe kabeh, yen kowe kabeh sing wis ngetutake Aku, ing jaman regenerasi, nalika Sang Putra Manungsa lenggah ing dhampar kamulyan-Ipun, kowe kabeh uga bakal lenggah ing rolas dhampar, ngadili rolas suku Israel. Lan kabèh wong sing nilaraken omah, utawi sadherek kakung, utawi sadherek estri, utawi rama, utawi ibu, utawi garwa, utawi anak, utawi sawah amargi saking asma kula, bakal nampi kaping satus lan bakal marisi gesang langgeng. Akeh sing pisanan bakal dadi pungkasan, lan sing pungkasan bakal dadi pisanan.

20

Padha amarga kratoné langit iku kaya wong juragan omah, sing metu bebarengan esuk kanggo nyewa buruh menyang kebon anggur kang duwéké. Lan sawisé sarujuk karo para buruh babagan upah sadhenarius sedina, dhèwèké ngirim wong-wong mau menyang kebon anggur kang. Lan sawisé metu watara jam katelu, dhèwèké weruh wong liya sing padha ngadeg nganggur ing pasar. Lan marang wong-wong mau ngandika, Lumakua lan kowe kabeh menyang kebon anggur, lan apa sing adil bakal daksukani marang kowe. Wong-wong mau padha lunga. Dhèwèké metu manèh kira-kira jam enem lan jam sanga, banjur nglakoni kaya mengkono uga. Nanging ing jam kaping sewelas,

sawise metu dheweke nemokake wong liya sing ngadeg nganggur, lan dheweke kandha marang wong-wong mau, Apa sebabe kowe ngadeg ing kene sedina muput kanthi nganggur? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Amarga ora ana wong sing nyewa kita. Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Lunga lan sampeyan uga menyang kebon anggur, lan apa sing adil bakal sampeyan tampa. Sore nanging wis kedaden, ngomong juragan kebon anggur marang panguwasane, Timbalen para buruh lan wenehana upah marang wong-wong mau, wiwit saka sing pungkasan nganti sing pisanan. Lan wong-wong sing teka ing jam kaping sewelas padha nampa saben dinar. Nalika wong-wong sing pisanan teka, dheweke padha mikir bakal nampa luwih akeh, nanging dheweke uga mung nampa saben denarius. Wis njupuk, nanging padha grumbyul marang sing duwe omah. Ngomong bilih tiyang-tiyang punika ingkang pungkasan namung setunggal jam kemawon nyambut damel, nanging panjenengan ndadosaken tiyang-tiyang punika sami kaliyan kita, ingkang sampun nanggung abot sedina mugi lan panas terik. Nanging sing mangsuli ngandika marang siji saka wong-wong mau, Kanca, aku ora nglakoni ora adil marang kowe. Apa kowe ora wis setuju karo aku babagan upah sedinar? Angkat barang duwekmu lan lunga, nanging aku pengin menehi marang wong pungkasan iki kaya sing dakkei marang kowe. Utawa ora diparengake marang aku nggawe apa sing tak kepengin ing barang-barangku dhewe? Apa mripatmu ala amarga aku becik? Mangkono bakal dadi sing pungkasan kapisan lan sing kapisan pungkasan, amarga akeh sing diundang, nanging sithik sing dipilih.

Lan nalika munggah menyang Yerusalem, Yesus njupuk rolas muride dhewe ing dalan lan ngandika marang wong-wong mau, Lah, kita munggah menyang Yerusalem, lan Sang Putra Manungsa bakal diserahake marang para imam agung lan para juru tulis, lan dheweke bakal ngukum Panjenengane pati. Lan dheweke bakal diserahake marang wong-wong bangsa liya kanggo dioyak-oyak, disambeti, lan disalib, nanging ing dina katelu bakal tangi maneh.

Nalika iku, ibune anak-anake Zebedeus nyedhaki dhèwèké karo anak-anake, nyembah lan njaluk pitulungan marang dhèwèké. Nanging dhèwèké ngandika marang dhèwèké, Apa sing kokkarepake? Dhèwèké ngandika marang dhèwèké, Kandhakna supaya loro putraku iki bisa lenggah, siji ing sisih tengenmu lan siji ing sisih kiringmu ing kratonmu. Mangsuli, nanging Yesus ngandika, Sampeyan ora ngerti apa sing sampeyan nyuwun. Apa sampeyan bisa ngombe cangkir sing bakal dakombe, utawa dibaptis kaya sing bakal tak lakoni? Padha mangsuli marang Panjenengane, Kita bisa. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Cangkir Ingsun pancen bakal sampeyan ombe, lan baptisan sing Ingsun ditampa, sampeyan uga bakal ditampa. Nanging lungguh ing sisih tengen Ingsun lan ing sisih kiwa Ingsun, iku dudu hak Ingsun kanggo maringi, kajaba marang wong-wong sing wis disiapake déning Rama Ingsun. Lan sawisé miyarsakaké, sing sepuluh padha nesu bab kalih sedulur mau. Nanging Gusti Yesus nimbali wong-wong mau lan ngandika, Kowé padha ngerti yèn para panguwasa ing bangsa-bangsa padha nguwasani wong-wong mau, lan para panggedhe padha

ngatur-atur wong-wong mau. Ora mangkono bakal ana ing kowe, nanging sapa sing pengin dadi gedhe ing antaramu, bakal dadi abdimu. Lan sapa sing pengin dadi sing paling dhuwur ing antarane kowe, bakal dadi abdine kowe kabeh. Kados pun putra saking tiyang mboten rawuh kangge dipun layani, nanging kangge nglayani lan paring jiwa piyambakipun minangka tebusan gantine kathah.

Lan nalika wong-wong mau metu saka Yeriko, wong akèh ngetutake dhèwèké. Lan lah-kok ana wong loro sing wuta lungguh ing pinggir dalan. Bareng krungu yen Yesus lagi liwat, padha bengok-bengok ngomong, Welas asih marang awakku, Gusti, Putrane Dawud. Nanging wong akeh padha ngukum wong-wong mau supaya meneng, nanging wong-wong mau malah saya banter sesambat, Mugi kersaa welas asih marang kawula, Gusti, Putranipun Dawud. Lan ngadeg, Yesus nimbali wong-wong mau lan ngandika, Apa sing panjenengan padha kepéngin daklakoni marang panjenengan? Padha ngomong marang dheweke, Gusti, supaya mripat kita dibukak. Kanthi rasa welas asih, Gusti Yesus ndemek mripaté wong-wong mau, lan sanalika mripat-mripaté padha padhang manèh, lan wong-wong mau padha ngetutaké Panjenengané.

21

Lan nalika padha nyedhaki Yerusalem lan tekan Betfage ing Gunung Zaitun, Gusti Yesus banjur ngutus kalih murid.

Ngendika marang wong-wong mau, Lumakua menyang desa sing ana ing ngarep sampeyan, lan sanalika sampeyan bakal nemokake kuldi sing diiket lan anak kuldi karo dheweke. Sawise ngeculake, gawaa marang aku. Lan yen ana wong sing ngomong apa-apa marang sampeyan, sampeyan bakal ngomong yen Gusti butuh barang-barang mau, lan bakal langsung ngirim bali. Nanging kabèh iki wis kedadean supaya bisa kapenuhan sing wis diucapake liwat nabi ingkang ngandika, Kandhakna marang putri Sion: Lah iki rajamu teka marang sampeyan kanthi andhap asor, nunggang kuldi lan anak kuldi, anake kewan beban.

Para murid banjur lunga lan nindakake kaya sing wis dhawuh Yesus marang wong-wong mau. Padha nggawa kuldi lan anak kuldi, banjur padha nyelehake sandhangané ing ndhuwur ké Wong akeh banget padha ngelar sandhangané dhéwé ing dalan, déné wong liyané padha ngetok pang-pang saka wit-witan lan padha ngelar ing dalan. Wong-wong akèh sing mlaku ing ngarep lan sing ngetutake padha bengok-bengok ngomong, Hosana marang Putra Dawid, rahayu Panjenengané sing rawuh kanthi jeneng Gusti, hosana ing papan sing paling luhur.

Lan nalika dheweke mlebu menyang Yerusalem, kabeh kutha diguncang karo ngandika, Sapa iki? Wong-wong akèh padha ngomong, Iki iku Yésus, sang nabi saka Nasarèt ing Galilea.

Lan Gusti Yesus mlebet dhateng papan suci ingkang Gusti Allah, lan piyambakipun ngusir sedaya tiyang ingkang sade lan

tumbas wonten ing papan suci, lan piyambakipun balebahe meja-meja ingkang para tukang salin dhuwit sarta lenggahan-lenggahan ingkang para bakul dara. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Wis kaserat, omahku bakal diarani omah pandonga, nanging kowe wis nggawe dheweke dadi guwa garong.

Lan wong-wong pincang lan wuta nyedhaki dhèwèké ing candhi, banjur dhèwèké nambani wong-wong mau. Sampun ningali, nanging para imam agung lan para juru tulis kaanehan ingkang piyambakipun tindakaken lan para lare bengok-bengok wonten ing candhi lan ngendika, Hosana dhumateng Putra Dawud, padha nesu. Lan padha ngandika marang dhèwèké, Kowé krungu apa sing diomongaké wong-wong iki? Nanging Yésus ngandika marang wong-wong mau, Ya. Apa kowé ora tau maca yèn saka tutuk bayi lan bocah sing nyusu Aku wis nyiapake puji-pujian? Lan ninggalake wong-wong mau, dheweke metu saka kutha menyang Betani lan nginep ing kono.

Esuk nanging nalika bali menyang kutha, dheweke luwe. Lan weruh wit ara siji ing dalan, banjur teka marang wit kasebut, lan ora nemokake apa-apa ing wit kasebut kajaba godhong wae, lan ngomong marang wit kasebut, Ora bakal ana maneh woh saka kowe nganti ing salawas-lawase. Lan wit ara kasebut sanalika garing. Lan sawisé weruh, para murid padha gumun karo ngandika, Kepiyé wit ara bisa garing sanalika? Mangsuli, nanging Sang Yesus ngandika dhateng wong-wong mau, Saestu Ingsun ngandika dhateng padha sampeyan, manawa padha

sampeyan gadhah iman lan ora ragu-ragu, ora mung sing saka wit ara sampeyan bakal nindakaken, nanging malah manawa dhateng gunung punika padha sampeyan ngandika, Angkaten lan kacemplungaken dhateng segara, punika bakal dados. Lan kabèh sing sampeyan nyuwun ing pandonga kanthi pracaya, sampeyan bakal nampa.

Lan nalika dheweke wis teka ing candhi suci, para imam agung lan para pinituwa saka wong-wong padha nyedhaki dheweke nalika lagi mulang, ngandika, Nganggo wewenang apa sampeyan nindakake bab-bab iki, lan sapa sing wis maringi wewenang iki marang sampeyan? Nanging Gusti Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Aku uga bakal takon kowe tembung siji, kang yen kowe ngandika marang aku, lan aku bakal ngandika marang kowe ing wewenang apa aku nindakake bab-bab iki. Baptisan Yohanes kuwi saka ngendi, saka swarga utawa saka manungsa? Wong-wong mau padha mikir ing antarane awakè dhéwé karo ngandika, Yèn kita ngomong saka swarga, bakal ngandika marang kita, Mulané mula kowé ora pracaya marang dhèwèké,' Nanging yen kita ngomong yèn saka manungsa, kita wedi marang wong akeh, amarga kabèh wong padha nganggep Yohanes minangka nabi. Lan mangsuli marang Yesus, padha ngandika, Kita ora mangertos. Panjenenganipun ngandika dhateng tiyang-tiyang punika, Uga kula boten ngandika dhateng panjenengan ing punapa wewenang kula nindakaken punika.

Apa sing kokkira? Ana wong siji nduweni anak loro, lan banjur

nyedhaki marang sing kapisan ngandika, Anakku, lungaa dina iki, makarya ing kebon anggurku. Nanging dheweke mangsuli, Aku ora gelem. Mengko, sawise ngrasa getun, dheweke banjur lunga. Lan nyedhaki marang sing kapindho, ngandika kaya mangkono. Nanging dheweke mangsuli ngandika, Aku, Gusti, lan ora lunga. Sapa saka wong loro mau sing nindakake karsane rama? Wong-wong mau mangsuli marang dheweke, Sing pisanan. Yesus ngandika marang wong-wong mau, Temenan Aku ngomong marang kowe kabeh, para tukang pajeg lan para pelacur mlebu ing Kratoning Allah luwih dhisik tinimbang kowe kabeh. Awit Yohanes wis teka marang sampeyan ing dalan kabenaran, nanging sampeyan ora pracaya marang dheweke. Nanging para tukang pajak lan para pelacur pracaya marang dheweke. Sampeyan wis weruh iku, nanging sampeyan ora gelem mratobat lan pracaya marang dheweke.

Krungu pasemon liyane. Ana wong siji sing dadi bendarane omah, dheweke nandur kebon anggur lan masang pager ngubengi, lan ngeduk papan peres anggur ing kono, lan mbangun menara, banjur nyewakake marang para petani lan lunga menyang negara liya. Nalika wektu panen wis cedhak, dheweke ngutus abdi-abdine marang para petani kanggo njupuk wowohan-wohane. Lan para petani njupuk para abdine, sing siji padha ngantem, sing siji padha matèni, lan sing siji padha nglempari watu. Dhèwèké ngirim manèh abdi-abdi liyané sing luwih akèh tinimbang sing pisanan, lan wong-wong mau padha nglakoni marang dhèwèké kaya mengkono uga. Mengko nanging dheweke ngirim anak lanange menyang wong-wong

mau karo ngomong, Wong-wong mau bakal ngurmati anak lanangku. Nanging para tani sawisé weruh putrane, padha ngandika ing bathiné dhéwé-dhéwé, Iki ahli warisé, ayo padha matèni dhèwèké lan ngrebut warisané. Lan sawise njupuk dheweke, padha mbuwang metu saka kebon anggur, banjur padha mateni. Nalika gustine kebon anggur teka, apa sing bakal ditindakake marang para petani kuwi? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Wong ala bakal dipunpejahi kanthi ala, lan kebon anggur bakal disewakake marang para petani liyane, sing bakal menehi wohing-wohing marang dheweke ing wektu-wektu sing cocog. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Apa panjenengan ora tau maca ing kitab-kitab suci, watu kang ditolak dening para tukang bangunan, iku malah dadi sirah pojok. Saka Gusti kedaden punika, lan punika endah banget ing paningal kita?

Amarga iki, aku ngomong marang kowe, yen Kratoning Allah bakal dijupuk saka kowe lan bakal diwenehi marang bangsa sing nglakoni woh-wohane. Lan wong sing tiba ing ndhuwur watu iki bakal remuk, nanging sapa sing ditibani watu iki, bakal diremukake. Lan sawisé krungu pasemon-pasemoniné, para imam agung lan para Farisi padha ngerti yèn dhèwèké ngomong bab wong-wong mau. Lan nalika padha golèk nyekel dhèwèké, padha wedi marang wong akèh, awit wong-wong mau nganggep dhèwèké minangka nabi.

22

Lan Yesus mangsuli maneh, ngandika marang wong-wong mau kanthi pasemon: Karajan swarga dipunpadhakake karo raja sawijining manungsa, kang nganakake pesta pernikahan kanggo putranipun. Lan dhèwèké ngutus para abdine kanggo nimbali wong-wong sing wis diundang menyang pesta pernikahan, nanging wong-wong mau ora gelem teka. Dhèwèké ngirim manèh abdi-abdi liyané karo ngomong, Kandhakna marang wong-wong sing wis diundang, delengen, panganan paling apik kula wis disiapake, sapi jago kula lan kéwan sing digemukké wis disembelih, lan kabèh wis siap, tekaa menyang pesta. Wong-wong mau ora nggatekake banjur padha lunga, sing siji menyang sawah dhewe, sing sijine menyang dagangane dhewe. Wong-wong sing isih, sawisé wis nguwasani abdi-abdine, padha ngina lan matèni. Sasampunipun krungu, sang prabu punika duka sanget, lajeng ngirim tentara-tentaranipun kangge numpes para pembunuh punika saha ngobong kuthaning piyambakipun. Banjur dhèwèké ngomong marang para abdine, Pesta kawin pancen wis siap, nanging wong-wong sing diundang ora pantes. Mulane lumakua menyang papan-papan sing metu saka dalan-dalan, lan sapa wae sing sampeyan temokake, undhangana menyang pesta. Lan para abdi iku wis medal menyang dalan-dalan, padha nglumpukake kabeh wong sing padha ditemokake, sing ala lan sing becik, lan pesta kawinan wis kapenuhan dening para tamu sing padha lenggah. Bareng mlebu, sang prabu arep ningali para tamu sing padha lenggahan, banjur weruh ana wong sing ora nganggo sandhangan kawinan, Lan ngomong marang dheweke, Kanca, kepiye sampeyan mlebu kene ora duwe sandhangan penganten?

Dheweke banjur meneng. Banjur sang prabu ngandika marang para abdi dalem, Talèni sikil lan tangane, angkata dhèwèké lan uncalaken menyang pepeteng sing njaba, ing kono bakal ana tangis lan gretèk untu. Akeh sing diundang, nanging sethithik sing dipilih.

Banjur wong-wong Farisi lunga lan nganakake rembug supaya bisa njebak dhèwèké nganggo tembung. Lan padha ngirim marang dhèwèké para muridé dhéwé karo wong-wong Herodian, ngomong, Guru, kita ngerti yèn kowé sejati lan kowé mulang dalané Allah kanthi kabenaran, lan kowé ora peduli marang sapa waé, amarga kowé ora ndeleng pasuryané manungsa, Ngendika mulane marang kita, punapa ingkang katon dhumateng panjenengan? Punapa kepareng paring upeti dhumateng Kaisar utawa boten? Nanging Yesus ngerti kejahatane wong-wong mau, banjur ngandika, Apa kowe nyoba aku, wong-wong munafik? Tuduhna marang aku dhuwit recehan kanggo pajeg. Wong-wong mau banjur padha nggawa dhuwit dinar marang dhèwèké. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Gambar lan tulisan iki kagungané sapa? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Kagungane Kaisar. Banjur dheweke ngomong marang wong-wong mau, Mula wenehi bali barang kagungane Kaisar marang Kaisar, lan barang kagungane Allah marang Allah. Lan sawise krungu, padha gumun, lan sawise ninggalake dheweke, padha lunga.

Ing dina iku, wong-wong Saduki sing ngomong yèn ora ana wunguning wong mati, padha nyedhaki Panjenengané lan takon

marang Panjenengané. Ngendika, Guru, Musa ngendika, yen ana wong mati ora duwe anak, sedulure lanang kudu omah-omah karo bojone lan nglairake turunan kanggo sedulure. Ana ing antarane kita pitung sadulur, lan sing pisanan wis omah-omah banjur mati, lan amarga ora duwe turunan, dheweke ninggalake bojone kanggo sadulure. Padha uga karo sing kapindho lan sing katelu, nganti tekan sing pitu. Ing pungkasan, sawisé kabèh wong séda, wong wadon iku uga séda. Ing wektu tangi saka pati mengko, garwane sapa ing antarane wong pitu mau? Amarga kabèh wis tau duwe dhèwèké. Nanging Gusti Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Sampeyan padha kesasar amarga ora ngerti kitab suci lan uga ora ngerti kekuwatane Gusti Allah. Ing pambangkitan, wong ora omah-omah lan ora diomahake, nanging kaya utusan Gusti Allah ing swarga. Nanging bab wungunipun maneh saka wong mati, apa kowé ora wis maca sing wis dikandhakake marang kowé déning Gusti Allah sing ngendika, Aku iku Gusti Allah-né Abraham lan Gusti Allah-né Ishak lan Gusti Allah-né Yakub; Gusti Allah iku dudu Gusti Allah-né wong mati, nanging Gusti Allah-né wong urip. Lan sasampunipun mirengaken, para tiyang kathah sami gumun dhateng piwulangipun piyambakipun.

Wong-wong Farisi, bareng krungu yen dheweke wis nggawe meneng wong-wong Saduki, padha kumpul bebarengan. Lan ana siji saka wong-wong mau, ahli hukum, takon kanggo nguji dheweke lan ngandika, Guru, punapa dhawuh ingkang ageng wonten ing angger-angger punika? Nanging Yesus ngandika marang dheweke, Kowe bakal tresna marang Gusti Allah kowe

kanthi kabèh atimu, lan kanthi kabèh jiwamu, lan kanthi kabèh pikiranmu. Iki iku paréntah kang pisanan lan agung. Sing kapindho lan padha karo iki, kowe bakal tresna marang tanggamu kaya awakmu dhewe. Ing kalih prentah punika, kabèh angger lan para nabi gumantung.

Nalika wong-wong Farisi wis padha kumpul, Gusti Yesus takon marang wong-wong mau Ngendika, apa panemumu babagan Sang Kristus? Putra sapa panjenenganipun? Padha mangsuli marang panjenenganipun, putra Daud. Dheweke ngendika marang wong-wong mau, Kepiye mulane Dawud ing Roh nimbali dheweke Gusti, kanthi ngendika, Gusti ngandika marang Gustiku, Lungguh ing sisih tengenku nganti Aku ndadekake mungsuh-mungsuhmu dadi dhampar sikilmu.

Yen mulane David nimbali dheweke Gusti, kepiye dheweke dadi putrane?

Lan ora ana wong siji sing bisa mangsuli tembung marang dheweke, lan ora ana sapa-sapa sing wani takon marang dheweke maneh wiwit dina iku.

23

Nalika semana, Yesus ngandika marang wong akeh lan marang murid-murid panjenengané. Ngandika, Ing ndhuwur kursiné Musa, para juru tulis lan para Farisi wis lungguh. Kabèh

mulane, saakèhé yèn padha kandha marang kowé kanggo njaga, jagaa lan tindakna, nanging miturut karya-karyané wong-wong mau aja tindakna, soalé padha kandha, nanging ora padha nindakake. Wong-wong mau ngiket beban-beban sing abot lan angel digawa, banjur numpangake ing pundhake wong liya, nanging karo drijine dhewe ora gelem ngobahake beban-beban mau. Kabèh karya wong-wong mau padha ditindakake supaya katon dening manungsa. Awit padha nggedhèkaké jimat-jimat lan nggedhèkaké rumbai-rumbai sandhangané dhéwé, Wong-wong mau padha seneng panggonan sing diajèni ing pesta-pesta, lan kursi-kursi sing utama ing pasamuwan-pasamuwan. lan salam ing pasar-pasar, lan disebut rabi dening manungsa. Nanging kowe aja diarani rabi, amarga gurumu mung siji, yaiku Sang Kristus, lan kowe kabèh iku sadulur. Lan aja padha ngarani rama sira ing bumi, amarga mung siji Rama sira, kang ana ing swarga. Lan aja kok padha diarani pangajaran, amarga mung siji pangajaran kanggo sampeyan, yaiku Sang Kristus. Sing luwih gedhé ing antarané sampeyan bakal dadi abdi sampeyan. Sapa sing ngunggahake awakè dhèwè bakal direndahake, lan sapa sing ngrendahake awakè dhèwè bakal diunggahake.

Woe nanging kanggo sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan ngobong omah-omahé para randha lan nganggo alesan ndedonga kanthi dawa, mula sampeyan bakal nampa paukuman sing luwih abot. Cilaka marang sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan nutup Kratoning Swarga ing ngarepe manungsa. Sampeyan dhewe ora mlebu, lan wong-

wong sing arep mlebu uga ora sampeyan lilani mlebu. Cilaka kanggo sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan ngubengi segara lan dharatan kanggo nggawe siji wong mlebu agama, lan nalika dheweke wis dadi, sampeyan nggawe dheweke dadi anak neraka kaping pindho tinimbang sampeyan. Cilaka kanggo sampeyan, para panuntun wuta, sing ngomong, Sapa sing sumpah ing candhi, iku ora apa-apa, nanging sapa sing sumpah ing emas candhi, iku kudu ditetepi. Wong bodho lan wuta, sapa sing luwih gedhe, emas apa candhi sing nyucekake emas? Lan, sapa sing sumpah ing misbyah, ora ana artine, nanging sapa sing sumpah ing pasugatan sing ana ing dhuwure misbyah, kudu ditetepi. Wong bodho lan wuta, apa sing luwih gedhé, pasugatan utawa misbyah sing nyucèkaké pasugatan? Wong sing wis sumpah ing altar, dheweke sumpah ing altar kuwi lan ing kabeh sing ana ing dhuwure. Lan wong sing wis sumpah ing candhi iku sumpah ing candhi kasebut lan ing Gusti sing wis manggon ing kono. Lan wong kang wis sumpah ing swarga, dheweke sumpah ing dhampar Gusti Allah lan ing Panjenengane kang lenggah ing ndhuwur dhampar kuwi. Cilaka marang sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan menehi sepersepuluh saka mint lan dill lan cumin, nanging sampeyan wis nglirwakake perkara-perkara sing luwih wigati saka hukum, yaiku pengadilan lan welas asih lan iman. Perkara-perkara iki kudune ditindakake, lan perkara-perkara iku uga ora kena ditinggalake. Pandom wuta, sing nyaring metu laler, nanging unta ditelan. Cilaka sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan ngresiki njaba saka

cangkir lan piring, nanging njero kebak rampasan lan angkara. Pharisee wuta, resiki dhisik sing njero saka cangkir lan piring, supaya sing njaba uga dadi resik. Cilaka marang sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan kaya kuburan sing dikapur putih, sing saka njaba katon endah, nanging ing njero kebak balung wong mati lan kabeh najis. Mangkono uga kowe, saka njaba pancen katon marang wong-wong kaya wong bener, nanging saka njero kowe kebak munafik lan angkara murka. Cilaka marang sampeyan, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan mbangun kuburan-kuburan para nabi lan nghias kuburan-kuburan wong-wong sing adil, Lan sampeyan ngomong, Yen kita urip ing jamane para leluhur kita, mesthi kita ora bakal dadi mitra wong-wong mau ing babagan nyupatake getih para nabi. Dadi sampeyan mèngeti tumrap awakmu dhéwé yèn sampeyan iku anak-anake wong-wong sing wis matèni para nabi. Lan sampeyan isèni ukuran saka rama-rama sampeyan. Ula-ula, turunan saka ula beracun, kepiye sampeyan bakal oncat saka pangadilan neraka? Mulane, lah, Aku ngutus marang kowe para nabi lan wong wicaksana lan para juru tulis, lan saka wong-wong mau kowe bakal mateni lan nyalib, lan saka wong-wong mau kowe bakal nyambiwara ing pasamuwan-pasamuwanmu lan ngoyak saka kutha menyang kutha, Supaya teka ing sampeyan kabeh getih wong adil kang diwutahake ing bumi, wiwit saka getih Abel sing adil nganti getih Zakharia putrane Barakhia, kang sampeyan bunuh ing antarane candhi lan misbyah. Amen, aku ngomong marang kowe, kabeh iki bakal teka tumrap generasi iki. Jerusalem, Jerusalem, sing matèni para

nabi lan nglempari nganggo watu wong-wong sing dikirim marang dhèwèké, pinten kali aku kepéngin ngumpulaké anak-anakmu kaya cara pitik ngumpulaké anak-anaké ing ngisor swiwi, nanging kowé ora gelem. Lah, omahmu ditinggalake sepi. Aku ngomong marang kowe, kowe ora bakal ndeleng aku wiwit saiki nganti kowe ngomong, Rahayu sing teka ing jeneng Gusti.

24

Lan sawisé medal, Yesus tindak saka candhi, lan para muridé nyedhaki kanggo nuduhake marang dhèwèké bangunan-bangunan candhi. Nanging Gusti Yesus ngandika dhateng piyambakipun, Punapa panjenengan sedaya boten ningali sadaya punika? Saestu Kula ngendika dhateng panjenengan sedaya, boten badhe kari ing ngriki watu wonten ing nginggil watu, ingkang boten badhe dirusak. Nalika dheweke lungguh ing gunung wit zaitun, para murid teka marang dheweke kanthi pribadi lan ngomong, Kandhakna marang kita, kapan kedadeyan iki bakal kelakon, lan apa tandha saka rawuhipun Panjenengan lan pungkasaning jaman? Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Delengen, aja nganti ana wong sing nyasarake kowe. Akèh wong bakal teka kanthi nganggo jenengku lan ujar, Aku iki Sang Kristus, lan bakal ngapusi wong akèh. Sampeyan bakal krungu babagan perang lan kabar perang, delengen supaya aja bingung, amarga kabeh iku kudu kelakon, nanging durung tekan pungkasane. Bakal diangkat munggah, amargi bangsa bakal nglawan bangsa lan

karajan bakal nglawan karajan, lan bakal ana paceklik lan pageblug lan lindhu ana ing ngendi-ngendi. Kabeh iki mung wiwitan saka lara-lara lair. Nalika iku wong-wong bakal nyerahake kowe menyang kasangsaran lan bakal matèni kowe, lan kowe bakal disengiti déning kabèh bangsa amarga jenengku. Lan banjur akeh bakal kesandhung, lan bakal nyerahake siji liyane, lan bakal sengit marang siji liyane. Lan akeh nabi palsu bakal muncul, lan bakal ngapusi wong akeh. Lan amarga pelanggaran hukum bakal dipun akèhaké, katresnan saka wong kathah bakal dadi adhem. Nanging sing wis sabar nganti pungkasan, iki bakal kaselametake. Lan kabar apik babagan karajan iki bakal diproklamasèkaké ing sakabèhé donya sing dienggoni minangka paseksi marang kabèh bangsa, lan banjur pungkasané bakal teka. Nalika mulane sampeyan ndeleng nistha karusakan sing diucapake liwat Nabi Daniel ngadeg ing papan suci, sing maca mangga ngerti. Mangka wong-wong sing ana ing Yudea padha mlayu menyang gunung-gunung. Wong sing ana ing ndhuwur payon aja mudhun kanggo njupuk barang-barang saka omahe dheweke. Lan wong sing ana ing sawah aja bali menyang mburi kanggo njupuk sandhangane. Cilaka nanging wong-wong wadon sing lagi ngandhut lan sing lagi nyusoni ing dina-dina kuwi. Ndedongaa, supaya pelarianmu ora kedadeyan nalika mangsa adhem utawa ing dina Sabat. Bakal ana kasusahan gedhé nalika semono, kaya sing durung tau ana wiwit wiwitan donya nganti saiki, lan ora bakal ana maneh. Lan yèn ora dipendhekaké dina-dina iku, ora bakal dislamataké kabèh daging, nanging jalaran wong-wong sing dipilih bakal dipendhekaké dina-dina iku. Mangka yen ana

wong sing ngomong marang kowe, Lah, Kristus ana ing kene, utawa Ana ing kene, aja pracaya. Amerga bakal tangi Al-Masih palsu lan nabi palsu, lan bakal mènèhi tandha-tandha gedhé lan keajaiban, supaya nyasarké, yèn bisa, malah wong-wong sing wis kapilih. Lah, aku wis ngomong dhisik marang kowe kabeh. Yen mulane wong-wong padha kandha marang kowe, Delengen, ana ing ara-ara samun, aja metu. Delengen, ana ing kamar-kamar jero, aja pracaya. Kados dene kilat medal saking wetan lan katon ngantos kulon, mangkono uga bakal dadi rawuhing Putra Manungsa, Ing ngendi ana bangkai, ing kana para garudha bakal padha kumpul.

Sakanalika sawisé kasangsaran ing dina-dina kuwi, srengéngé bakal peteng lan rembulan ora bakal mènèhi padhangé, lintang-lintang bakal tiba saka langit, lan kakuwatan-kakuwatan ing langit bakal goyah.

Lan nalika semana bakal katon tandha saka Sang Putra Manungsa ing swarga, lan nalika semana kabeh suku bangsa ing bumi bakal nangis, lan bakal weruh Sang Putra Manungsa rawuh ing awan-awan swarga kanthi daya lan kamulyan kang agung. Lan bakal ngirim para utusan dhèwèké karo swara tarompèt gedhé, lan bakal ngumpulake wong-wong pilihan dhèwèké saka papat angin, saka ujung-ujung langit nganti ujung-ujungé. Saka wit ara sinau perumpamaan. Kapan wis dahane dadi alus lan godhong-godhonge tuwuh, sampeyan ngerti yen mangsa panas wis cedhak. Mangkono uga kowe, nalika ndeleng kabèh prakara iki, ngerti yèn wis cedhak ana ing

lawang. Amen, aku ngomong marang kowe, generasi iki ora bakal lunga nganti kabeh perkara iki kedaden. Langit lan bumi bakal sirna, nanging tembung-tembungku ora bakal sirna. Nanging bab dina iku lan jam, ora ana sing ngerti, uga ora para utusan saka swarga, kajaba mung Bapakku dhewe. Kaya dene ing jaman Nuh, mangkono uga bakal dadi rawuhing Putra Manungsa. Kados dene amarga padha ana ing dina-dina sadurunge banjir gedhe, mangan lan ngombe, omah-omah lan diomahake, nganti tekan dinane Nuh mlebu menyang prau gedhe, Lan padha ora ngerti nganti tekané banjir bandang kang nyapu kabèh wong, mangkono uga bakal kelakon nalika rawuhé Sang Putra Manungsa. Nalika kuwi, wong loro bakal ana ing sawah, sing siji dijupuk lan sing siji ditinggal. Loro wong wadon sing lagi nggiling ing pabrik gilingan, sing siji dijupuk lan sing siji ditinggal. Padha waspada, amarga kowe ora ngerti jam pira Gustimu teka. Nanging sampeyan ngerti iki: yen juragan omah ngerti ing wayah apa maline teka, mesthi dheweke bakal melek lan ora bakal ngidini omahe dibobol. Mula saka iku, kowe uga kudu siyap, amarga ing wayah kang ora kowe kira, Sang Putra Manungsa bakal rawuh.

Sapa mula iku abdi sing setya lan wicaksana, kang diangkat dening gustine ing layanan kanggo menehi pangan marang wong-wong mau ing wektu kang pas? Rahayu abdi punika ingkang nalika rawuhipun gusti panjenenganipun badhe kapanggih nindakaken makaten. Satemene aku ngomong marang kowe, dheweke bakal ngangkat dheweke dadi panguwasa ing sakabehe bandha duweke. Yen nanging abdi sing

ala iku ngomong ing jantungé, Gustiku telat tekané, lan wiwit nutupi para abdi kancane, banjur mangan lan ngombe karo wong-wong sing mabuk, Gustine abdi kuwi bakal teka ing dina kang ora dinyana-nyana lan ing wayah kang ora dingerteni. Lan bakal motong dheweke dadi loro, lan bagéané bakal diselehake bebarengan karo wong-wong sing munafik, ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu.

25

Nalika semono, Kratoning Swarga bakal diupamakake karo sepuluh prawan, sing wis njupuk obor-obore dheweke banjur padha metu kanggo nyambut mempelai lanang. Lima nanging ana saka wong-wong mau kang wicaksana lan sing lima bodho. sing bodho, sawisé njupuk lampuné dhéwé, ora njupuk lenga karo dhéwé, Wong-wong wadon sing wicaksana padha njupuk lenga ing wadhah-wadhah dheweke karo obor-obor dheweke. Nanging nalika pangantèn lanang telat, kabèh padha ngantuk lan turu. Ing tengahing wengi ana teriakan, Lah, sing manten lanang teka, padha metu kanggo nampa dheweke. Nalika iku kabeh prawan kasebut padha tangi lan nghias lampune dhewe-dhewe. Wong-wong bodho marang wong-wong wicaksana ngandika, Wènèhi kita saka lenga sampeyan, amarga obor-obor kita mati. Nanging sing wicaksana mangsuli kanthi ngandika, Supaya ora cukup kanggo kita lan kanggo kowe, luwih becik kowe padha lunga menyang wong-wong sing dodol lan tuku kanggo awakmu dhewe. Nalika wong-wong mau padha lunga

tuku, rawuh pangantèn lanang, lan sing wis siyap padha mlebu karo dhèwèké menyang pesta nikah, banjur lawang ditutup. Mengko nanging padha teka lan para prawan sing isih sisa, ngandika, Gusti, Gusti, bukakna kanggo kita. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika, Saestu Aku ngomong marang kowe, Aku ora ngerti kowe. Padha waspada, amarga sampeyan ora ngerti dinten utawa wayahe nalika Sang Putra Manungsa rawuh.

Kaya dene wong kang arep lelungan nimbali para abdi dheweke lan pasrahake marang wong-wong mau barang-barang duweke, Lan marang sing siji dheweke paringake lima talent, marang sing siji loro, marang sing siji siji, saben wong miturut kekuwatane dhewe-dhewe, banjur dheweke sanalika lunga adoh. Wong sing wis tampa lima talenta mau banjur lunga lan nggarap dhuwit mau, nganti entuk lima talenta liyane. Mangkono uga kang nampa loro, dheweke uga entuk loro liyane. Nanging wong sing nampa siji, wis njupuk banjur lunga, ngeduk ing lemah lan ndhelikake dhuwit perak gustine. Sawise wektu akeh, gustine abdi-abdi mau teka lan ngrampungake urusan karo wong-wong mau. Lan sing wis nampa talenta lima mau nyedhaki, nggawa talenta lima liyane, ngandika, Gusti, sampeyan wis pasrahake talenta lima marang kula, mangga pirsani, kula sampun entuk talenta lima liyane saking punika. Gustine ngandika marang dheweke, Apik, abdi sing apik lan setya! Ing perkara sethithik kowe wis setya, ing perkara akeh aku bakal netepake kowe. Mlebua ing kabungahane gustimu. Sampun nyedhaki lan ingkang pikantuk kalih talenta ngandika, Gusti, kalih talenta panjenengan pasrahaken dhateng kula.

Punika, kalih talenta sanès kula pikantuk saking punika. Gustine ngandika marang dheweke, Apik, abdi sing becik lan setya! Ing perkara sethithik kowe wis setya, ing perkara akeh aku bakal netepake kowe. Mlebua ing kabungahane gustimu. Banjur sing wis nampa talèn siji iku nyedhaki lan ngandika, Gusti, aku ngerti yèn Panjenengan iku wong sing keras, metik ing papan sing ora Panjenengan tandur, lan ngumpulake saka papan sing ora Panjenengan sebarake, Lan amarga wedi, aku lunga ndhelikake talent sampeyan ing lemah. Deleng, sampeyan duwe sing dadi kagungane sampeyan. Nanging gustine wangsulana marang dheweke, Abdi sing ala lan kesed, kowe ngerti yen aku metik ing ngendi aku ora nandur, lan nglumpukake saka ngendi aku ora nyebarake. Mula iku perlu kowe uncalake perakku marang para bankir, lan nalika aku teka bakal nampa perakku karo bungane. Mula angkata saka dheweke talent mau lan paringna marang wong kang duwe sepuluh talent. Kanggo sing duwé kabèh bakal diwènèhi lan bakal kelimpahan, nanging saka sing ora duwé, malah sing duwé bakal dijupuk saka dhèwèké. Lan abdi sing ora guna iku unjukake menyang pepeteng sing njaba, ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu.

Nalika Sang Putra Manungsa rawuh ing kamulyan-Ipun lan kabeh utusan suci bebarengan karo Panjenengane, lajeng Panjenenganipun badhe lenggah wonten ing dhampar kamulyan-Ipun. Lan kabeh bangsa bakal dikumpulake ing ngarsané, lan bakal misahake wong-wong mau saka siji liyane, kaya pangon sing misahake wedhus saka cempe. Lan bakal

netepake wedhus-wedhus ing sisih tengen, nanging cempe-cempe ing sisih kiwa. Banjur sang raja bakal ngomong marang wong-wong sing ana ing sisih tengen dhèwèké, Tekaa, wong-wong sing diberkahi déning Bapakku, warisana karajaan sing wis disiapake kanggo kowe wiwit pondhasi jagad. Aku luwe, lan kowé maringi aku pangan. Aku ngelak, lan kowé maringi aku ngombe. Aku dadi wong manca, lan kowé nampani aku. Aku wuda, lan kowé nganggo sandhangan marang aku, aku lara, lan kowé ngunjungi aku, aku ana ing pakunjaran, lan kowé teka marang aku. Banjur wong-wong sing bener bakal mangsuli marang dheweke kanthi ngandika, Gusti, kapan kita weruh Sampeyan luwe lan kita pakani, utawa ngelak lan kita paringi ngombe? Kapan nanging kita weruh kowe minangka wong manca lan kita tampani, utawa wuda lan kita sandhangake? Nanging kapan kita weruh sampeyan lemes utawa ing penjara, lan kita teka marang sampeyan? Lan sang prabu mangsuli, bakal ngomong marang wong-wong mau, Saestu Aku ngomong marang kowe kabeh, sapirang-pirang kowe wis nglakoni marang salah siji saka sedulur-sedulurKu sing paling cilik iki, marang Aku kowe wis nglakoni. Banjur bakal ngomong marang wong-wong ing sisih kiwa, Lumakua saka aku, wong-wong sing dikutuk, menyang geni sing langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan para utusane. Aku keluwen, nanging kowé ora maringi aku pangan. Aku ngelak, nanging kowé ora maringi aku ngombé. Aku iki wong liyo, nanging kowe ora nampani aku. Aku wuda, nanging kowe ora nganggo sandhangan marang aku. Aku lara lan ana ing pakunjaran, nanging kowe ora ngunjungi aku. Banjur padha mangsuli marang dheweke lan ngandika, Gusti,

kapan kita weruh sampeyan luwe utawa ngelak utawa wong liyo utawa wuda utawa lara utawa ing pakunjaran, lan ora kita ngladeni sampeyan? Banjur dheweke bakal mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, satemene aku ngomong marang kowe kabeh, sabab kowe ora nindakake marang salah sijining wong-wong cilik iki, kowe uga ora nindakake marang aku. Lan wong-wong iki bakal lunga menyang paukuman langgeng, nanging wong-wong sing adil bakal lunga menyang urip langgeng.

26

Lan kedadean, nalika Yesus wis rampung ngandika kabeh tembung-tembung iki, Panjenengané ngandika dhateng murid-murid-Ipun, Sampeyan ngerti yèn sawise rong dina ana Paskah, lan Sang Putra Manungsa bakal diserahake kanggo disalib. Banjur para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa saka umat padha klumpuk ing plataran imam agung sing diarani Kayafas. Lan padha rembug supaya Yesus dicekel nganggo cidra lan dipatèni. Nanging padha kandha, Aja ing wayah prayaan, supaya aja nganti ana geger ing antarané wong akèh.

Nalika Yesus ana ing Betania ing omahe Simon wong kusta, Ana wong wadon nyedhaki marang dhèwèké karo nggawa alabaster lenga wangi sing larang regané banget, lan disiram ing sirah nalika dhèwèké lagi lungguh. Sawisé weruh, para muridé padha

nesu karo ngomong, Kanggo apa karusakan iki? Bisa, sebab lenga wangi iki bisa didol akeh lan diwenehi marang wong-wong mlarat. Nanging Yesus ngerti banjur ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan padha gawe susah marang wong wadon iki? Awit dheweke wis nindakake pakaryan sing apik marang aku. Wong-wong mlarat iku sampeyan tansah duwé ing tengah-tengah sampeyan dhéwé, nanging aku ora tansah sampeyan duwé. Amarga wong wadon iki wis nglebokaké minyak wangi iki ing awakku, dheweke nindakake iki kanggo ngubur aku. Amen, Aku ngomong marang kowe, ing ngendi waé yèn kabar apik iki diproklamasèkaké ing salumahing donya, bakal diomongaké uga apa sing wis ditindakaké dhèwèké kanggo peringatan dhèwèké.

Banjur sawijining saka rolas, kang diarani Yudas Iskariot, lunga menyang para imam agung lan ngandika, Apa sing sampeyan pengin paringake marang aku, lan aku bakal ngluwari dheweke marang sampeyan? Wong-wong mau banjur menehi dheweke telung puluh keping perak. Lan wiwit mangka dheweke golek wektu sing pas supaya bisa ngluwari dheweke.

Nanging ing dina kapisan saka roti tanpa ragi, para murid padha sowan marang Gusti Yesus lan ngandika marang Panjenengane, Ing pundi Paduka kersa supados kula nyiyapaken kangge Paduka nedha pasekah? Nanging Panjenengané ngandika, Lumakua menyang kutha marang wong mau, lan kandhaa marang dhéwéké, Sang Guru ngandika: Wektuku wis cedhak. Aku bakal nganakake Paskah ing

dalémmu bebarengan karo para muridku. Lan para murid padha nindakake kaya kang wis dhawuh Gusti Yesus marang wong-wong mau, lan padha nyiapake pasca. Nalika wis sore, dheweke lungguh bebarengan karo wong rolas mau. Lan nalika padha mangan, Panjenengané ngandika, Saestu sun ngendika dhateng padha sampeyan, satunggal saking padha sampeyan bakal nglairaken sun. Lan padha susah banget, dheweke wiwit ngomong marang Panjenengane, saben-saben wong saka dheweke, Punapa dudu kula, Gusti? Nanging sing mangsuli ngandika, Sing wis nyemplungake tangane karo aku ing mangkok, dheweke bakal ngiyanati aku. Sang Putra Manungsa pancen lunga kados ingkang sampun kaserat bab panjenenganipun, nanging bilahi dhumateng tiyang punika ingkang liwat panjenenganipun Sang Putra Manungsa dipasrahaken. Langkung sae dhumateng panjenenganipun menawi tiyang punika mboten nate kalairaken. Nanging Yudha sing nyerahake dheweke mangsuli, Apa aku, Rabi? Dheweke ngandika marang dheweke, Sampeyan wis ngomong. Nalika wong-wong mau lagi mangan, Yesus njupuk roti lan sasampunipun matur nuwun, panjenenganipun nyuwil lajeng maringi dhateng para murid lan ngandika, Jupuken lan panganen, punika awak kula. Lan sawisé njupuk cangkir kasebut lan matur nuwun, panjenenganipun maringi dhateng wong-wong mau kaliyan ngendika, Ngombea saking punika sedaya. Iki amarga iku getih kawula ingkang saking prajanjian anyar, ingkang dipunwutahaken kangge kathah tiyang, dhateng pangapunten dosa-dosa. Nanging aku ngomong marang kowe, yen aku ora bakal ngombe maneh saka woh anggur iki wiw

Lan sasampunipun nembang hymn, padha medal dhateng ing gunung saking zaitun. Lajeng Gusti Yesus ngendika dhateng wong-wong mau, Kabèh kowé bakal mundur saka aku ing wengi iki, amarga wis kaserat: Aku bakal nempuh pangon, lan wedhus-wedhus saka komplotan bakal kasebar.

Nanging sawisé aku tangi, aku bakal mimpin kowé menyang Galilea. Nanging Petrus mangsuli marang dheweke, Yen kabeh wong bakal kesandhung marang Panjenengan, nanging aku ora bakal tau kesandhung. Yesus ngandika marang dheweke, Amen, Aku ngomong marang kowe, ing wengi iki sadurunge jago kokok kaping telu, kowe bakal nolak Aku. Petrus ngomong marang dheweke, Sanajan aku kudu mati bebarengan karo sampeyan, aku ora bakal nolak sampeyan. Kabeh murid-murid uga ngomong mangkono.

Banjur Yesus teka karo wong-wong mau menyang panggonan sing diarani Getsemani, lan ngandika marang para murid, Lungguh kene nganti aku lunga ndedonga ing kana. Lan sawisé njupuk Petrus lan kalih putranipun Zebedeus, Panjenenganipun wiwit dadi sedhih lan susah. Banjur Yesus ngomong marang wong-wong mau, Jiwaku susah banget nganti tekan pati, tetepna kene lan waspadalah karo aku. Lan sasampuné maju sethithik, dhèwèké ambruk ing pasuryanipun piyambak kang ndedonga lan ngandika, Rama kula, manawi saged, sumangga piala punika liwat saking kula, nanging sanes kados kula kersa, nanging kados panjenengan kersa. Lan dheweke teka menyang para murid lan nemokake wong-wong mau lagi turu, banjur

ngomong marang Petrus, Mangkono, apa kowe ora kuwat njaga sedina jam karo aku? Padha waspada lan ndedongaa, supaya sampeyan ora mlebu ing godaan, awit sejatine roh iku semangat, nanging daging iku lemah. Manèh saka kaping pindho, wis lunga ndedonga ngandika, Rama kula, yèn ora bisa cangkir iki liwat saka kula, yèn ora iku kula ngombé, dadia karsa Paduka. Lan sawisé teka, dhèwèké nemokake wong-wong mau maneh lagi turu, amarga mripat wong-wong mau wis abot. Lan ninggalake wong-wong mau, dheweke lunga maneh lan ndedonga kaping telune, ngucapake tembung sing padha. Banjur dheweke teka marang para muride lan ngomong marang wong-wong mau, Apa sampeyan isih turu lan ngaso? Lah, wis cedhak wektune, lan Sang Putra Manungsa bakal diserahake menyang tangane wong-wong dosa. Tangia, ayo padha lunga. Lah, wis cedhak wong sing nyerahake aku.

Lan nalika dheweke isih ngomong, katon Yuda, salah siji saka rolas, teka, lan karo dheweke ana wong akeh sing nggawa pedhang lan kayu saka para imam agung lan para pinituwa saka wong. Sing nyerahake dheweke wis maringi tandha marang wong-wong mau kanthi ngandika, Sing tak ambung iku dheweke, cekelen dheweke. Lan enggal-enggal wis nyedhaki marang Yesus, ngandika, Salam, Rabi, lan ngambung Dheweke. Nanging Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Kanca, kanggo apa sampeyan teka ing kene? Banjur wong-wong mau nyedhaki, numpangake tangan marang Gusti Yesus, lan padha nyekel Panjenengane. Lan katingal, salah siji saka wong-wong sing karo Gusti Yesus wis ngunggahake tangane, nyekel pedhange, lan

sawise nuthuk abdine imam agung, dheweke nyopot kupinge. Nalika iku Yesus ngendika marang dheweke, Balikaké pedhangmu menyang panggonane, amarga kabèh wong sing njupuk pedhang bakal mati dening pedhang. Apa kowe mikir yen aku ora bisa saiki njaluk marang bapakku, lan dheweke bakal nyedhiyakake marang aku luwih saka rolas legiun utusan? Kepiye mulane bakal kacekapan tulisan-tulisan sing iku perlu dadi mangkono? Ing wektu iku, Yesus ngandika marang wong akeh, Kaya marang perampok, sampeyan metu nggawa pedhang lan kayu-kayu kanggo nyekel aku. Saben dina aku lungguh mulang ing candhi ing tengah-tengah sampeyan, nanging sampeyan ora nyekel aku. Iki nanging sakabèhé wis kedadean supaya dipunjangkepi tulisan-tulisané para nabi. Banjur para murid kabèh wis ninggalake dhèwèké padha mlayu.

Wong-wong sing wis nguwasani Yesus padha nggawa Dhèwèké menyang Kayafas, imam agung, ing ngendi para juru tulis lan para pinituwa wis padha kumpul. Nanging Peter ngetutake Dheweke saka kadohan nganti tekan pelataran imam agung, lan sawise mlebu njero, dheweke lungguh karo para abdi-dalem kanggo ndeleng pungkasane. Para imam agung lan para pinisepuh lan kabèh dewan padha nggolèki paseksi palsu marang Gusti Yesus, supaya padha bisa matèni Panjenengané. Lan ora padha nemokake, lan akèh saksi palsu padha maju, nanging ora padha nemokake. Mengko loro saksi palsu padha nyedhaki. Aku kandha, Wong iki ngomong, Aku bisa numpes candhi Gusti Allah lan mbangun maneh sajrone telung dina. Lan sang imam agung wis tangi banjur ngandika marang dheweke,

Apa kowe ora mangsuli apa-apa? Apa sing disaksikaké wong-wong iki marang kowe? Nanging Gusti Yesus meneng waé. Lan imam agung mangsuli, ngandika marang Panjenengané, Ingsun sumpah Paduka miturut Gusti Allah ingkang gesang, supaya Paduka ngandika marang kita, manawa Paduka punika Sang Kristus, Putra Gusti Allah. Yesus ngandika marang dheweke, Kowe sing ngandika, nanging Aku ngandika marang kowe kabeh, wiwit saiki kowe kabeh bakal ndeleng Sang Putra Manungsa lungguh ing sisih tengen saka Sang Maha Kuwasa lan teka ing awan mega-mega ing swarga. Banjur imam agung nyuwèk sandhangané dhéwé karo ngomong yèn dhèwèké wis pitenah, apa manèh kabutuhanipun kita duwé para saksi? Delengen, saiki kowé wis krungu pitenah dhèwèké, Apa panemumu? Wong-wong mau banjur mangsuli lan ngandika, Dheweke guilty pati. Banjur padha ngidoni ing pasuryané lan padha nuthuk dhèwèké, déné sing liyané padha napuk. Ngendika, Ramalana marang kami, Kristus, sapa sing wis nuthuk Panjenengan?

Nanging Petrus lungguh ing njaba plataran, lan ana abdi wadon siji nyedhaki dheweke ngandika, Kowe uga mau ana karo Yesus wong Galilea. Nanging dheweke nolak ing ngarsane wong-wong mau kabeh karo ngandika, Aku ora ngerti apa sing kokkandhakake. Sawisé dhèwèké metu menyang gapura, wong wadon liyané weruh dhèwèké lan ngomong marang wong-wong sing ana ing kono, Lan wong iki uga ana karo Yésus saka Nasarèt. Lan manèh dhèwèké nolak nganggo sumpah yèn ora ngerti wong kuwi. Sawise sedhela, wong-wong sing padha

ngadeg nyedhaki lan ngomong marang Petrus, Satemene kowe uga kalebu wong-wong mau, amarga carane kowe ngomong ndadekake kowe cetha. Banjur dheweke wiwit ngipat-ipati lan sumpah yen ora ngerti wong kuwi. Lan sakala pitik jago kluruk. Lan Petrus élingan tembung Yesus sing wis ngandika marang dhèwèké, yèn sadurungé jago kokok kaping telu bakal nolak Aku. Banjur dhèwèké metu menyang njaba lan nangis kanthi pait.

27

Esuk-esuk, kabeh imam agung lan para pinituwa saka wong akeh nganakake rembug marang Yesus supaya bisa mateni Dheweke. Lan sawisé ngiket dhéwéké, padha nggawa lunga lan nyerahké dhéwéké marang Pontius Pilatus, sang pimpinan.

Nalika Yudah sing nyerahake dheweke ndeleng yen dheweke wis diukum, dheweke krasa getun, banjur mbalekake telung puluh perak marang para imam agung lan para pinituwa. Ngendika, Aku wis dosa nyerahake getih sing ora salah. Nanging wong-wong mau ngendika, Apa urusane karo kita? Kowe dhewe sing bakal weruh. Lan sawisé mbuwang dhuwit perak ing candhi, dhèwèké mundur, lan sawisé lunga, dhèwèké gantung dhiri. Para imam agung wau sampun mendhet dhuwit perak, lajeng ngendika, Mboten kenging mbucal dhuwit-dhuwit punika dhateng perbendaharaan, awit punika rega getih. Sawise njupuk pitutur, padha tuku lapangan tukang tembikar saka dhuwit mau

kanggo panguburan wong-wong manca. Mulane disebut sawah iku Sawah Getih nganti dina iki. Banjur kepenuhi sing diucapake liwat Nabi Yeremia, kang ngandika, Lan padha njupuk telung puluh perak, yaiku regane wong sing diregakake, sing diregakake dening para putra Israel, Lan padha maringi iku menyang sawah tukang periuk, kaya kang dhawuhake marang aku Gusti.

Nanging Gusti Yesus jumeneng ing ngarsané panggedhe, lan panggedhe kuwi takon marang Panjenengané ngandika, Punapa Paduka punika ratune wong Yahudi? Gusti Yesus ngandika marang dhèwèké, Paduka piyambak ingkang ngandika. Lan nalika dituduh déning para imam agung lan para pinituwa, dhèwèké ora mangsuli apa-apa. Banjur Pilatus ngomong marang dheweke, Apa sampeyan ora krungu pira akeh sing padha menehi kesaksian nglawan sampeyan? Lan dheweke ora mangsuli marang dheweke sawijining tembung, nganti pimpinan kasebut gumun banget. Miturut adat ing wayah prayoga, pimpinan kuwi biasa ngluwari siji tahanan marang wong akeh, sing padha dikarepake. Ing wekdal punika paduka nggih gadhah tahanan ingkang kondhang dipun wastani Barabbas. Dadi sawisé wong-wong mau wis padha kumpul, Pilatus ngandika marang wong-wong mau, Sapa sing sampeyan pengin tak bebasake kanggo sampeyan? Barabas utawa Yesus sing diarani Kristus? Dheweke ngerti amarga saka iri hati padha nyerahake dheweke. Nalika dheweke lungguh ing platform, garwane ngirim utusan marang dheweke kanthi kandha, Aja ana apa-apa karo wong adil kuwi, amarga aku wis nandhang

sangsara akeh ing dina iki amarga impen babagan dheweke. Para imam agung lan para pinituwa padha mbujuk wong akeh supaya njaluk Barabbas, nanging supaya numpes Yesus. Mangsuli, nanging sang pimpinan ngandika marang wong-wong mau, Sapa sing kowe padha pengin saka sing loro iku aku bakal ngluwari marang kowe? Wong-wong mau banjur ngandika, Barabbas. Pilatus ngomong marang wong-wong kuwi, Mulane apa sing kudu tak lakoni marang Yesus sing diarani Kristus? Kabeh padha mangsuli marang dheweke, Supaya disalib. Nanging panggedhe kuwi kandha, Apa dosa sing wis ditindakake? Nanging wong-wong mau malah saya banter sesambat, Salib dheweke! Pilatus ndeleng yen ora ana gunane, nanging malah geger kedadeyan, banjur njupuk banyu ngumbah tangane ing ngarepe wong akeh karo ngomong, Aku ora salah saka getih wong bener iki, kowe dhewe sing bakal ndeleng. Lan mangsuli, kabèh wong-wong ngandika, Getihé tumrap awaké dhéwé lan tumrap anak-anak awaké dhéwé. Banjur dheweke ngeculake Barabbas marang wong-wong mau, nanging Yesus wis dicambuk banjur diserahake supaya disalib.

Banjur para prajurit saka panggedhe wis njupuk Yesus menyang praetorium, padha nglumpukake kabeh kohort marang dheweke. Lan sawisé nyopot sandhangané, dhèwèké padha nganggokaké jubah abang marang dhèwèké. Lan sawisé anyam makutha saka eri, wong-wong mau padha selehake ing sirah ipun, lan pring ing tangan tengen ipun. Lan sawisé dhedheku ing ngarsané ipun, padha moyoki marang ipun karo ngucap, Sugeng rawuh, Sang Prabu saking wong Yahudi. Lan sawise

ngidoni marang dhèwèké, padha njupuk balung, lan padha nuthuk sirahé. Lan nalika padha ngece marang dhèwèké, padha nyopot jubah saka dhèwèké lan nganggokaké sandhangan dhèwèké manèh, banjur padha nuntun dhèwèké menyang papan kanggo nyalib.

Nalika mangkat, dheweke nemokake wong Kirene sing jenenge Simon, wong iki padha paksa supaya nggawa salibe. Lan sampun dumugi ing papan kang kasebut Golgota, inggih punika papan kang kasebut papan tengkorak, Wong-wong padha mènèhi marang dhèwèké kanggo ngombé cuka sing dicampur karo empedu, lan sawisé ngrasakaké, dhèwèké ora gelem ngombé. Sasampunipun nyalib Panjenenganipun, lajeng padha mbagi sandhangan-sandhanganipun kanthi nglairaken undi. Lan lungguh, padha njaga dheweke ing kono. Lan padha diselehake ing dhuwur sirahé tulisan pratélan dosané: Iki punika Yesus, Sang Prabu wong Yahudi. Nalika iku ana loro perampok disalib bebarengan karo dheweke, siji ing sisih tengen lan siji ing sisih kiwa. Wong-wong sing padha liwat iku padha nglaknat dhèwèké karo ngoyak-oyakké sirahé. Lan ngandika, He sing ngrusak candhi lan mbangun maneh ing telung dina, slametna awakmu dhewe! Yen kowé iku Putrane Gusti Allah, mudhuna saka salib. Semono uga para imam agung padha moyoki bebarengan karo para juru tulis lan para pinituwa lan wong-wong Farisi padha ngomong, Wong liya wis diselametake, nanging awakè dhéwé ora bisa nylametaké. Yèn pancèn Raja Israel, mudhuna saiki saka salib, lan kita bakal pracaya marang dhèwèké. Dhèwèké wis percaya marang Gusti

Allah, mula ayo Panjenengané ngluwari dhèwèké saiki, yèn pancèn kepéngin ngluwari dhèwèké, awit dhèwèké wis kandha yèn dhèwèké iku Putranipun Gusti Allah. Lan para perampok sing wis disalibake bebarengan karo dheweke uga padha nyenyamah dheweke.

Nanging saka jam kaping enem, peteng wis dumadi ing saindhenging bumi nganti jam kaping sanga. Kira-kira ing jam kaping sanga, Gusti Yesus njerit kanthi swara ageng, ngandika, Eli, Eli, lama sabakhtani? Punika artine, Gusti Allah kawula, Gusti Allah kawula, punapa panjenengan nilar kawula? Sawetara wong sing ngadeg ing kana, sawise krungu, padha ngomong, Dheweke nimbali Elijah. Lan langsung ana siji saka wong-wong mau mlayu, njupuk spons, ngisi karo cuka, dilebokake ing rod, banjur menehi ngombe marang dheweke. Nanging wong-wong liyane padha ngomong, Ayo kita deleng apa Elia teka arep nylametake dheweke. Nanging Gusti Yesus maneh bengok kanthi swara gedhe, banjur ninggalake jiwa. Lan katon, tirai ing candhi dipérang dadi loro wiwit saka ndhuwur nganti ngisor, lan bumi digoncang, lan watu-watu padha dibelah. Lan kuburan-kuburan dibukak, lan akeh badan saka wong-wong suci sing wis turu dibangunake, Lan sawise metu saka pasarean, sawisé tangi Panjenengané, padha mlebu menyang kutha suci lan padha katon déning wong akèh. Nanging kapten lan wong-wong sing padha njaga Jesus, sawisé ndeleng lindhu lan kedadéan-kedadéan mau, padha wedi banget lan ngomong, Pancen wong iki putranipun Gusti Allah. Ana ing kana uga wong wadon akeh saka kadohan sing padha ndeleng, sing padha

ngetutake marang Yesus saka Galilea, ngladeni marang dheweke. Ing kang ana Maria Magdalena, lan Maria ibune Yakobus lan Yoses, lan ibune anak-anake Zebedeus.

Nalika wis sore, ana wong sugih saka Arimatea jenenge Yusuf teka, sing dheweke dhewe uga wis dadi murid Gusti Yesus, Wong iki wis nyedhaki Pilatus njaluk awak Gusti Yesus. Banjur Pilatus dhawuh supaya awak kasebut diserahake. Lan sawisé njupuk awakné, Yusuf mbungkus iku nganggo kain linen sing resik. Lan diselehake iku ing kuburan anyar dheweke sing wis dipotong ing watu, lan sawise ngulingake watu gedhe ing lawang kuburan, dheweke lunga. Ana ing kono Maria Magdalena lan Maria sing liyane, padha lungguh ngadhepi kuburan.

Ing dina candhake, kang iku sawise dina persiyapan, para imam agung lan para Farisi padha kumpul marang Pilatus. Ngandika, Gusti, kita kelingan yen wong penipu kuwi nalika isih urip ngandika, Sawise telung dina aku bakal ditanggekake. Dhawuhana mulane supaya kuburan kasebut diamanake nganti dina katelu, supaya para muride ora teka ing wayah wengi nyolong dheweke lan ngomong marang wong akeh, Dheweke wis ditanggekake saka wong mati, lan kaluputaning pungkasan bakal dadi luwih ala tinimbang sing kapisan. Pilatus ngandika marang wong-wong mau, Padha duwe penjaga, padha lunga lan gawe aman kaya sing padha ngerti. Wong-wong mau wis lunga banjur ngamanake kuburan kanthi meterai watu kasebut bebarengan karo penjaga.

28

Ing wayah wengi sabat, nalika esuk menyang dina kapisan sabat, Maria Magdalena lan Maria liyane teka kanggo ndeleng kuburan. Lan katingal, lindhu ageng kedadosan, amarga utusan Gusti mudhun saking swarga, nyedhaki, ngulingake watu saking lawang, lan lenggah ing ndhuwur watu kasebut. Ana dadi, nanging wujude dheweke kaya kilat lan sandhangane dheweke putih kaya salju. Saka wedine, para penjaga padha gonjang-ganjing lan dadi kaya wong mati. Nanging utusan mangsuli dhateng para wanita, Aja wedi panjenengan, awit kula mangertos bilih panjenengan padha nggoleki Gusti Yesus ingkang sampun kasalib. Ora ana ing kene, awit wis tangi kaya sing diomongake. Tekaa ndeleng panggonan ing ngendi Sang Gusti lungguh. Lan cepet-cepet lunga, kandhakna marang para muride yen dheweke wis wungu saka wong mati, lan lah, dheweke bakal ngarep kowe menyang Galilea, ing kono kowe bakal weruh dheweke, lah, aku wis kandha marang kowe. Lan sawisé metu kanthi cepet saka kuburan kanthi rasa wedi lan bungah banget, wong-wong mau mlayu kanggo nglaporake marang murid-muridé. Nalika wong-wong mau padha lunga arep laporan marang para murid-muridé, lan lah Yesus ketemu wong-wong mau karo ngandika, Bungaha! Wong-wong wadon mau banjur nyedhaki, nyekel sikilé, lan sujud marang Panjenengané. Banjur Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Aja wedi. Lungaa laporake marang para sadulurku supaya padha lunga menyang Galilea, lan ing kono dheweke bakal

weruh Aku.

Nalika wong-wong mau lumaku, sawetara prajurit panjaga wis teka menyang kutha lan padha lapor marang para imam agung kabèh perkara sing wis kedaden. Lan sawisé kumpul bebarengan karo para pinituwa, njupuk rembug, banjur padha maringi dhuwit perak sing cukup marang para prajurit karo ngandika, Kandhakna yen murid-muride dheweke teka ing wayah wengi lan nyolong dheweke nalika kita lagi turu. Lan yen keprungu bab iki marang pimpinan, kita bakal mbujuk dheweke lan nggawe sampeyan ora kuwatir. Wong-wong mau banjur njupuk dhuwit perak kasebut lan nindakake kaya sing wis diajarkake marang dheweke. Lan kabar iki nyebar ing antarane wong-wong Yahudi nganti tekan dina iki.

Wong-wong murid sewelas padha lunga menyang Galilea, menyang gunung sing wis ditetepake kanggo wong-wong mau dening Gusti Yesus. Lan sawisé weruh dhèwèké, padha nyembah marang dhèwèké, nanging sing liyané padha ragu-ragu. Lan Gusti Yesus nyedhaki wong-wong mau banjur ngandika, Kabèh panguwasa ing swarga lan ing bumi wis diwènèhaké marang Aku. Sampun lumampah, padha nggawea murid kabèh bangsa-bangsa, mbaptis wong-wong mau dhateng ing asma Sang Rama lan Sang Putra lan Sang Roh Suci. mulang wong-wong mau supaya njaga kabèh perkara sing wis Aku dhawuhake marang kowe, lan lah, Aku iki ana bebarengan karo kowe ing kabèh dina nganti pungkasaning jaman. Amin.

Keluaran

1

Iki jeneng-jenengé anak lanang Israèl sing wis mlebu menyang Mesir bebarengan karo Yakub, bapakné dhéwé. Saben wong mlebu karo kabèh kulawargané dhéwé. Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, lan Naphtali, Gad, lan Asher. Joseph nanging ana ing Mesir, dene kabeh jiwa saka Jacob ana pitung puluh lima. Yusuf mati, uga kabèh sadulur-sadulure, lan kabèh generasi kuwi. Para putra Israel tuwuh lan saya akèh, lan dados kathah, lan saya kuwat banget sanget, lan bumi nambahi wong-wong mau. Wonten raja liya wungu ing Mesir, sing ora ngerti marang Yusuf. Panjenenganipun ngandika dhateng bangsanipun, Punika bangsa para putra Israel kathah lan ageng, sarta langkung kuwat tinimbang kita. Mula ayo padha nglakoni kanthi licik marang wong-wong mau, supaya aja nganti tambah akeh, lan nalika ana perang marang kita, wong-wong iki uga bakal melu karo mungsuh-mungsuh kita, lan sawise perang nglawan kita, bakal lunga saka negara iki. Lan dhèwèké nempataké pangawas karya marang wong-wong mau,

supaya bisa nyiksa wong-wong mau ing karya-karya. Lan wong-wong mau mbangun kutha-kutha sing dikuwataké kanggo Firaun, yaiku Peitho, lan Rameses, lan On, sing iku kuthané Srengéngé. Nanging nalika wong-wong Mesir nganiaya wong-wong Israel, semono tambah akeh wong-wong Israel, lan padha kuwat banget banget, lan wong-wong Mesir padha jijik marang anak-anak Israel. Lan wong Mesir padha nganiaya anak-anak Israel kanthi paksa. Lan nyiksa uripe wong-wong mau ing karya-karya sing abot, karo lendhut lan gawe bata, lan kabeh karya-karya sing ana ing sawah-sawah, miturut kabeh karya-karya, kang padha ngabdi wong-wong mau kanthi kekerasan.

Lan ngandika sang prabu saka wong Mesir marang para dukun bayi saka wong Ibrani, sing siji saka wong-wong mau jenenge Sifra, lan jenenge sing kapindho Pua, Lan dhèwèké ngandika, Manawa kowé dadi bidhan kanggo wong-wong Ibrani, lan nalika padha arep nglairakè, yèn bayi lanang, patèni bayi kuwi, nanging yèn bayi wadon, uripna bayi kuwi. Nanging para bidan padha wedi marang Gusti Allah, lan ora nglakoni kaya sing wis dhawuhake raja Mesir marang wong-wong mau, lan padha nguripi bayi-bayi lanang mau. Sang Prabu Mesir nimbali para bidan, banjur ngandika marang wong-wong mau, Apa sebabe sampeyan padha nglakoni prakara iki, lan sampeyan padha nguripi bocah-bocah lanang? Para bidan mau ngomong marang Firaun, Ora kaya wanita Mesir, para wanita Ibrani iku, amarga padha nglairake sadurunge para bidan mlebu marang wong-wong mau, lan padha wis nglairake. Gusti Allah nglakoni apik marang para bidan, lan wong-wong saya tambah akeh, lan saya

kuwat banget. Awit nanging para bidan padha wedi marang Gusti Allah, mula padha nggawe omah kanggo awake dhewe. Firaun dhawuh marang kabèh rakyaté, ngandika, Kabèh bayi lanang sing lair saka wong Ibrani, uncalaken ing kali, lan kabèh bayi wadon, uripaken.

2

Ana wong siji saka suku Lewi, sing njupuk anak wadon Lewi. Lan dheweke ngandhut, lan nglairake anak lanang. Bareng weruh yen bocah iku ayu, banjur padha ndhelikake telung sasi. Sawisé ora bisa ndhelikake manèh, ibuné njupuk kranjang, banjur ngoles nganggo aspal ter, lan nglebokake bocah mau menyang kranjang, lan nyelehake kranjang mau ing rawa ing pinggir kali. Lan adhine lagi ngawasi saka kadohan, kanggo mangerteni apa sing bakal kedaden marang dheweke.

Putri Firaun mudhun kanggo adus ing kali, lan para abdi-abdine padha mlaku-mlaku ing pinggir kali. Sawise weruh kranjang ing rawa, dheweke ngirim abdine, banjur njupuk kranjang kasebut. Sawisé mbukak, dheweke weruh ana bocah cilik sing lagi nangis ing jero kranjang, banjur putri Firaun ngeman dheweke, lan ngandika, Iki bocah saka wong-wong Ibrani. Lan ngandika adhine lanang marang putrine Firaun, Apa sampeyan pengin aku nimbali wong wadon nyusoni saka wong Ibrani kanggo sampeyan, lan dheweke bakal nyusoni bocah cilik iki kanggo sampeyan? Putri Firaun ngandika, Lumakua. Wanita nom

punika lajeng tindak lan nimbali ibunipun bocah punika. Putri Firaun ngandika marang dheweke, Jaga bocah iki kanggo aku, lan susoni kanggo aku, aku bakal menehi upah marang kowe. Banjur wong wadon mau njupuk bocah kasebut, lan nyusoni. Sawisé bocah kuwi wis gedhé, dhèwèké nggawa bocah kuwi marang putri Firaun, lan bocah kuwi dadi anak lanang kanggo dhèwèké, banjur dhèwèké mènèhi jeneng Musa, kanthi ngandika, Saka banyu aku njupuk dhèwèké.

Kedadéyan ing dina-dina akèh kuwi, Musa wis gedhé, banjur medal menyang sedulur-seduluré, yaiku anak-anak Israèl. Sawisé ngertèni kasusahané wong-wong kuwi, dhèwèké weruh wong Mesir lagi nuthuk sawiji wong Ibrani, saka sedulur-seduluré dhèwèké, anak-anak Israèl. Sawisé ndeleng ngubengi kéné lan kéné, ora weruh sapa-sapa, banjur nuthuk wong Mesir lan ndhelikaké dhèwèké ing wedhi. Wis medal nanging ing dina kaping pindho, weruh wong loro wong Ibrani padha gelut, lan ngandika marang wong kang salah, Amarga apa kowe nuthuk pepadhamu? Nanging dheweke ngandika, Sapa sing ngangkat kowe dadi panguwasa lan hakim marang kita? Apa kowe arep mateni aku kaya sing kowe tindakake wingi marang wong Mesir kuwi? Musa banjur wedi, lan ngandika, Yen mangkono, perkara iki wis katon cetha. Firaun krungu tembung iki, lan golek matèni Musa. Nanging Musa mundur saka ngarsane Firaun, lan manggon ing tanah Midian. Sawisé tekané ing tanah Midian, dhèwèké lungguh ing pinggir sumur. Imam Midian duwe pitung putri, padha angon wedhus bapake dheweke Yetro. Sawise teka, dheweke padha nyedot banyu nganti kebak bak-bak, kanggo

ngombe wedhus bapake dheweke Yetro. Bareng para pangon teka, padha ngusir wong-wong wadon mau, nanging Musa tangi banjur nylametake wong-wong wadon mau, lan nimbakake banyu kanggo wong-wong wadon mau, lan ngombèkaké wedhus-wedhusé. Padha teka menyang Raguel, rama saka wong-wong mau, lan dheweke ngandika marang wong-wong mau wadon, Kenangapa sampeyan cepet-cepet teka ing dina iki? Wong-wong wadon mau padha ngomong, Ana wong lanang Mesir sing wis ngluwari awakke dhewe saka para pangon, lan wis nimbakake banyu kanggo awakke dhewe, lan wis ngombeni wedhus-wedhus awakke dhewe. Nanging dheweke ngandika dhateng para putrine, Lan ing pundi piyambakipun? Lan kenging punapa kowe ninggalaken wong kuwi? Undangana mila dheweke, supados dheweke mangan roti. Musa manggèn ing dalêm tiyang punika, lan Ziporah putrinipun dipunparingaken dhateng Musa minangka garwa. Ing guwa lan wis ngandhut, wong wadon mau nglairake anak lanang, lan Musa menehi jeneng Gersom, ngandika, Amarga aku dadi wong pendatang ing tanah asing. Sawisé dina-dina akèh kuwi, mati raja Mesir, lan para putra Israel padha ngeluh saka karya-karya, lan padha njerit, lan jeritané wong-wong mau munggah marang Gusti Allah saka karya-karya. Gusti Allah mirengake sungkawaning wong-wong mau, lan Gusti Allah eling marang prajanjiané kaliyan Abraham, Ishak, lan Yakub. Gusti Allah ningali para putra Israel, sarta Panjenenganipun dipun mangertosi dening tiyang-tiyang wau.

3

Musa lagi angon wedhus kagungané Yetro maratuwané, pandhita ing Midian, banjur nggiring wedhus-wedhus mau menyang ara-ara samun, lan tekané tekan gunung Horeb. Nanging katon marang dhèwèké Utusan Gusti ing geni gludhug saka semak, lan dhèwèké weruh yèn semak kasebut kobong geni, nanging semak kasebut ora diobong. Musa ngandika, Ingsun badhe nyedhaki lan ningali panglipur ageng punika, awit semak punika boten kobong. Nalika Gusti Allah weruh yen dheweke nyedhaki kanggo ndeleng, Gusti Allah nimbali dheweke saka semak kasebut, ngandika, Musa, Musa, lan dheweke ngandika, Apa kuwi? Nanging Panjenengané ngandika, Aja kowe nyedhaki kene, copoti sandhalmu saka sikilmu, amarga panggonan ing ngendi kowe ngadeg iku lemah suci. Lan ngandika, Aku iki Gusti Allah saka bapakmu, Gusti Allah Abraham, lan Gusti Allah Isak, lan Gusti Allah Yakub. Nanging Musa nolèhake pasuryané, amarga dhèwèke wedi nyawang ing ngarsané Gusti Allah. Gusti ngandika dhateng Musa, Aku wus ningali kasangsaran umat-Ku ing tanah Mesir, lan Aku wus krungu tangis-tangisan wong-wong mau saka para mandor, awit Aku ngerti kasusahan wong-wong mau. Lan Aku mudhun kanggo ngluwari wong-wong mau saka tangané wong-wong Mesir, lan kanggo mimpin metu wong-wong mau saka bumi kono, lan kanggo nggawa mlebu wong-wong mau menyang bumi sing apik lan amba, menyang bumi sing mili susu lan madu, menyang panggonan wong-wong Kanaan, lan wong-wong

Het, lan wong-wong Amori, lan wong-wong Perisi, lan wong-wong Girgasi, lan wong-wong Hewi, lan wong-wong Yebus. Lan saiki, lah tangisan saka anak-anak Israel wis teka marang aku, lan aku wis weruh penindasan kang ditindakake wong-wong Mesir marang wong-wong mau. Lan saiki teka, Aku bakal ngirim kowe menyang Firaun raja Mesir, lan kowe bakal nggawa metu wong-wongKu, anak-anak Israel, saka tanah Mesir.

Lan Musa ngandika dhateng Gusti Allah, Sinten kawula punika, mila kedah sowan dhateng Firaun raja Mesir, lan mila kedah medal para putra Israel saking tanah Mesir? Gusti Allah ngandika marang Musa, Aku bakal ana karo kowe, lan iki tandha kanggo kowe yen Aku sing ngutus kowe: nalika kowe wis nuntun wong-wong-Ku metu saka Mesir, kowe bakal ngabdi marang Gusti Allah ing gunung iki. Lan ngandika Musa dhateng Gusti Allah, mangga kula badhe medal dhateng para putra Israel, lan kula badhe ngandika dhateng panjenenganipun, Gusti Allah saking para bapa kita sampun ngutus kula dhateng panjenengan sedaya, panjenenganipun badhe pitaken dhateng kula, punapa asmanipun; punapa ingkang badhe kula aturaken dhateng panjenenganipun? Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Aku iki Sing Ana, lan ngandika, Mangkono kowe bakal ngandika marang para putra Israel: Sing Ana wis ngutus aku marang kowe. Lan Gusti Allah ngandika maneh marang Musa, Mangkono kowe bakal ngomong marang anak-anak Israel: Pangeran, Gusti Allah para bapak kita, Gusti Allah Abraham, lan Gusti Allah Isak, lan Gusti Allah Yakub, wis ngutus aku marang kowe. Iki jenengku sing langgeng, lan pengetan kanggo turun-

tumurun. Wis teka, mulane kumpulna dewan para sepuh saka anak-anak Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Gusti Allah saka bapak-bapak kita wis katon marang aku, Allah Abraham, lan Allah Isak, lan Allah Yakub, ngandika, Kanthi priksa Aku wis ngunjungi sampeyan kabeh, lan sakabehe sing wis kedaden marang sampeyan kabeh ing Mesir. Lan dhèwèké ngandika, Aku bakal nggawa kowe munggah saka sangsara ing tanah Mesir, menyang tanah wong-wong Kanaan, lan wong-wong Het, lan wong-wong Amori, lan wong-wong Perisi, lan wong-wong Girgasi, lan wong-wong Hewi, lan wong-wong Yebus, menyang tanah kang mili susu lan madu. Lan dheweke bakal ngrungokake swaranira, lan sampeyan bakal mlebu, lan dewan para sepuh Israel, menyang Firaun raja Mesir, lan sampeyan bakal ngomong marang dheweke, Gusti Allah wong Ibrani wis nimbali kita, mula kita bakal lunga dalan telung dina menyang ara-ara samun, supaya kita bisa kurban marang Gusti Allah kita. Nanging aku ngerti yen Firaun raja Mesir ora bakal nglilani kowe lunga, kajaba kanthi tangan sing kuwat. Lan sampun ngunjakaken tangan, Ingsun bakal nempuh wong-wong Mesir ing sedaya kaajaibanipun Kula, ingkang badhe Kula tindakaken wonten ing tiyang-tiyang punika, lan sasampunipun punika, piyambakipun badhe ngirimaken panjenengan sedaya. Lan Aku bakal mènèhi sih-rahmat marang wong iki ing ngarsané wong-wong Mesir, nanging yèn kowé lunga, kowé ora bakal lunga kanthi tangan kosong. Nanging saben wong wadon bakal njaluk marang tanggane lan wong sing manggon bareng karo dheweke wadhah-wadhah perak, lan emas, lan sandhangan, lan sampeyan bakal nyelehake ing putra-

putra sampeyan, lan ing putri-putri sampeyan, lan sampeyan bakal njarah wong-wong Mesir.

4

Musa mangsuli lan ngandika, Yen wong-wong mau ora pracaya marang aku, lan uga ora ngrungokake swaranku, mesthine padha bakal ngomong, Gusti Allah ora katon marang kowe, banjur apa sing kudu dakkandhakake marang wong-wong mau? Gusti ngandika marang dhèwèké, Apa iki sing ana ing tanganmu? Dhèwèké mangsuli, Tongkat. Lan ngandika, Uncalake iku ing lemah, lan dheweke uncalake iku ing lemah, lan dadi ula, lan Musa mlayu saka iku. Lan Gusti ngandika dhateng Musa, Uculna tanganmu, lan cekelen buntute. Mula Musa nguculake tanganipun, lajeng nyekel buntut wau, lan dados tongkat wonten ing tanganipun. Supaya padha pracaya marang kowe, amarga Gusti Allah saka para leluhure wis katon marang kowe, Gusti Allah Abraham, lan Gusti Allah Ishak, lan Gusti Allah Yakub. Gusti ngandika manèh marang dhèwèké, Lebokna tanganmu menyang dadhaмy, lan dhèwèké lebokna tangané menyang dadhanĕ, lan ngetokna tangané saka dadhanĕ, lan tangané dadi kaya salju. Lan dheweke ngandika maneh, Lebokna tanganmu menyang dhadhamu, lan dheweke lebokake tangane menyang dhadhane, lan ngetokake saka dhadhane, lan maneh bali menyang warna daginge. Yen nanging ora padha pracaya marang kowe, lan uga ora padha ngrungokake swara saka tandha sing kapisan, bakal pracaya

marang kowe swara saka tandha sing kapindho. Lan bakal kedadeyan yen wong-wong mau ora pracaya marang kowe babagan rong pratandha iki, lan uga ora ngrungokake swaranira, kowe bakal njupuk banyu saka kali, lan kowe bakal nyiramake ing lemah garing, lan banyu sing kowe jupuk saka kali mau bakal dadi getih ing lemah garinge. Musa ngendika marang Gusti, Kula nyuwun, Gusti, kula boten cekap wiwit wingi utawi sadurunge dinten katelu, utawi wiwit Panjenengan wicanten dhateng abdi Panjenengan, awit kula punika tiyang ingkang swantenipun lemah lan ilatipun alon. Gusti Allah ngandika marang Musa, Sapa sing maringi cangkem marang manungsa? Lan sapa sing nggawe wong angel krungu lan bisu, wong sing bisa ndeleng lan wong wuta? Apa dudu Aku, Gusti Allah? Lan saiki lumakua, aku bakal mbukak tutukmu, lan bakal mulang kowe apa sing arep kowe omongake. Lan Musa ngandika, Kula mugi, Gusti, angkaten tiyang sanes ingkang bisa, ingkang panjenengan badhe utus. Lan dadi nesu, Gusti nesu marang Musa, ngandika, Apa ora katingal Harun sedulurmu wong Lewi? Aku ngerti yen dheweke bakal ngomong marang kowe, lan katingal dheweke bakal metu kanggo ketemu kowe, lan yen weruh kowe bakal bungah ing atine. Lan kowe bakal ngomong marang dheweke, lan kowe bakal menehi tembung-tembungku menyang cangkeme dheweke, lan aku bakal mbukak cangkemmu lan cangkeme dheweke, lan bakal mulang kowe apa sing kudu kowe tindakake. Lan dhèwèké bakal ngomong marang kowé menyang wong akèh, lan dhèwèké bakal dadi cangkemmu, nanging kowé bakal dadi perantara marang dhèwèké menyang Gusti Allah. Lan tongkat iki sing wis malih

dadi ula, bakal kokjupuk ing tanganmu, sing nganggo iku bakal kokgawe tandha-tandha.

Musa banjur lunga, lan bali marang Yitro, rama mertuané, lan ngandika, Aku arep lunga bali marang para sadulurku sing ana ing Mesir, lan aku arep ndeleng apa dheweke isih urip. Yitro banjur ngandika marang Musa, Lungaa kanthi wilujeng. Sawisé dina-dina sing akèh iku, raja Mesir pejah. Gusti ngandika marang Musa ing Midian, Lumakua, budala menyang Mesir, amarga wong kabèh sing padha nggolèki nyawamu wis padha mati. Sawisé njupuk garwané lan anak-anaké, Musa ngunggahaké wong-wong mau numpak kéwan angkutan, banjur bali menyang Mesir, lan Musa njupuk tongkat saka Gusti Allah ana ing tangané. Ngandika Gusti Allah marang Musa, Nalika sampeyan mlaku lan bali menyang Mesir, delengna kabeh keajaiban kang wis Dakparingake ing tanganmu, sampeyan bakal nglakoni iku ing ngarsane Firaun, nanging Aku bakal ngatos-atosake atine, lan dheweke ora bakal ngirim lunga wong-wong mau. Nanging kowe bakal ngomong marang Firaun, Gusti ngandika mangkene: Israel punika putra mbarep Kawula. Aku wis ngandika marang kowe, utusen lunga wong-wongku, supaya padha ngabdi marang Aku. Yen pancen kowe ora kersa nglilani wong-wong mau lunga, mula elinga, Aku bakal mateni anak lanangmu sing pambarep. Kedadean ing dalan, ing panggonan nginep, Utusan Gusti ketemu karo dheweke lan nggoleki mateni dheweke. Lan Sephora njupuk watu cilik, banjur nyunat kulit kulup putrane, lan dheweke ambruk ing sikile, lan ngandika, Mandheg getih saka sunat anakku. Lan dheweke lunga saka

dheweke, amarga dheweke ngandika, Getih sunat anakku wis mandheg. Gusti Allah ngandika marang Harun, Lumakua menyang ara-ara samun kanggo ketemu karo Musa. Banjur Harun lumaku, lan ketemu karo dheweke ing gunung Gusti Allah, lan padha ambungan. Lan Musa nglaporake marang Harun kabeh tembung Pangeran sing ngutus dheweke, lan kabeh tembung sing diprentahake marang dheweke. Musa lan Harun lunga, banjur padha nglumpukake dewan para sepuh saka anak-anak Israel. Lan Harun ngandikakake kabèh tembung-tembung punika, ingkang dipunandikakake Gusti Allah dhumateng Musa, lan nindakaken tandha-tandha ing ngarsanipun tiyang kathah. Lan wong akeh padha percaya lan bungah, amarga Gusti Allah wis ngunjungi anak-anake Israel, lan amarga wis weruh kasangsarane wong-wong mau, banjur wong akeh padha sungkem lan nyembah.

5

Lan sawisé iku, Musa lan Harun mlebu menyang Prabu, banjur padha ngomong marang dhèwèké, Mangkéné pangandikané Pangeran, Gusti Allah Israel: Utusen wong-wongku, supaya padha nganakake perayaan kanggo Ingsun ing ara-ara samun. Lan Firaun ngandika, Sapa iku sing swarane kudu daktulungi, nganti aku kudu ngirim lunga anak-anake Israel? Aku ora ngerti Pangeran, lan aku ora bakal ngirim lunga Israel. Lan padha ngomong marang dhèwèké, Gusti Allah kang wong-wong Ibrani wis nimbali kita, mula kita bakal mlaku dalan telung dina

menyang ara-ara samun, supaya kita bisa kurban marang Pangeran Gusti Allah kita, supaya aja nganti pati utawa rajapati ketemu kita. Lan sang prabu Mesir ngandika marang wong-wong mau, Punapa sebabipun Musa lan Harun panjenengan damel bingung tiyang kathah saking padamelane? Tindaka saben panjenengan dhateng padamelan piyambak-piyambak. Lan Firaun ngandika, Lah, saiki wong-wong wis akeh banget, mula aja nganti kita mandhegake dheweke saka karya-karyane. Firaun dhawuh marang para pangawasa karya saka wong lan marang para juru tulis, ngandika, Ora bakal maneh ditambahake mènèhi jerami marang wong kanggo nggawe bata, kaya wingi lan dina katelu, nanging dhèwèk-dhèwèk padha lumaku lan padha nglumpukake jerami kanggo dhèwèk-dhèwèk. Lan aturan gawe bata, sing padha nindakake saben dina, sampeyan kudu netepi marang wong-wong mau, aja sampeyan ngurangi sedikitpun, awit padha nganggur, mulane padha bengok-bengok ngandika, ayo kita tangi lan kurban marang Gusti Allah kita. Muga wong-wong iki dibebani karyané dhéwé, lan padha kuwatir babagan kuwi, lan aja nganti padha kuwatir marang tembung-tembung kosong.

Para pangawas tugas lan para juru tulis padha nggegirisi wong-wong mau, lan padha ngomong marang rakyat, Mangkene ngomongé Firaun: Aku ora bakal mènèhi jerami maneh marang kowe. Sampeyan dhewe kudu mlaku-mlaku lan ngumpulake jerami kanggo awakmu dhewe, saka ngendi wae yen sampeyan bisa nemokake, amarga ora ana sing bakal dikurangi saka kuota sampeyan. Lan para wong padha kasebar ing sadhengah tanah

Mesir kanggo nglumpukake jerami dadi merang. Wong-wong pangawas padha nggegirisi wong-wong mau, ngomong, Rampungna karya-karya sing cocog saben dina, kaya uga nalika jerami diwenehake marang kowe. Lan dipun pecut para juru tulis saking bangsa para putra Israel, ingkang sampun dipun angkat wonten nginggil panjenenganipun, dening para pangawas saking Firaun, ngendika, Punapa sebab panjenengan sedaya boten ngrampungaken kewajiban panjenengan sedaya saking damel bata kados wingi lan dinten ingkang kaping tiga, lan ingkang saking dinten punika? Para juru tulis saka bangsa Israel mlebu, banjur padha bengok-bengok marang Firaun, kandha, Kenapa sampeyan nglakoni mangkono marang abdi-abdi sampeyan? Jerami ora diwènèhaké marang abdi-abdi sampeyan, lan padha ngomong marang awaké dhéwé supaya nggawé bata, lan lah abdi-abdi sampeyan wis dicambuk, mula sampeyan bakal nglakoni salah marang wong-wong sampeyan. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Kowé padha males, kowé iku wong-wong males, mula kowé padha ngomong, Ayo kita lunga, ayo kita kurban marang Gusti Allah kita. Saiki mulane, lungaa lan nyambut-gawea, amarga jerami ora bakal diwenehi marang kowe, nanging kowe kudu tetep nyekel jumlah bata sing wis ditemtokake. Para juru tulis saka para putra Israel padha weruh awakipun piyambak ana ing kasusahan, ngucap, Sampeyan ora bakal ninggalake jumlah gaweyan bata sing wajib saben dina. Dheweke ketemu karo Moses lan Aaron sing teka kanggo pasamuan karo dheweke, nalika dheweke medal saka ngarsane Firaun. Lan padha ngomong marang wong-wong mau, Muga-muga Gusti Allah weruh sampeyan lan ngadili, amarga

sampeyan wis nggawe jijik ambune kita ing ngarsane Firaun lan ing ngarsane para abdi-abdine dheweke, menehi pedhang menyang tangane dheweke kanggo mateni kita. Musa bali dhateng Gusti, lan ngandika, Mugi Gusti, kenging punapa panjenengan nyiksa tiyang punika? Lan kenging punapa panjenengan sampun ngutus kula? Lan wiwit aku lunga menyang Firaun kanggo ngomong atas jenengmu, dheweke malah nyiksa wong iki, lan kowe ora ngluwari wong-wongmu.

6

Lan Gusti ngandika marang Musa, Saiki kowe bakal weruh apa sing bakal Daksaya marang Firaun, amarga kanthi tangan kang kuwat dheweke bakal ngirim wong-wong mau, lan kanthi lengen kang dhuwur dheweke bakal ngusir wong-wong mau saka buminé. Nanging Gusti Allah ngandika marang Musa, lan paring dhawuh marang dheweke, Aku iki Pangeran. Lan Aku katon marang Abraham lan Ishak lan Yakub, minangka Gusti Allahé wong-wong mau, lan jenengKu Gusti Allah ora Dakjelasake marang wong-wong mau. Lan aku netepake prajanjianku marang wong-wong mau, supaya maringi marang wong-wong mau tanah saka wong-wong Kanaan, tanah kang wis dienggoni, ing ngendi lan dienggoni ing ndhuwur-e. Lan Aku wis krungu tangis sedhihe anak-anake Israel, sing wong-wong Mesir wis ngulungake wong-wong mau dadi budhak, lan Aku kelingan marang prajanjianmu. Lumaku, aku ngomong marang para putra Israel, ngandika, Aku Gusti, lan Aku bakal nggawa

sampeyan metu saka kekuwatane wong Mesir, lan Aku bakal ngluwari sampeyan saka perbudakan, lan Aku bakal nebus sampeyan nganggo lengen kang dhuwur lan pangadilan kang gedhe. Lan Aku bakal njupuk sampeyan dadi umat kanggo Aku dhewe, lan Aku bakal dadi Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal ngerti yen Aku iku Pangeran, Gusti Allah sampeyan, sing wis nuntun sampeyan metu saka penindasan wong Mesir. Lan Aku bakal nggawa sampeyan menyang tanah, menyang tanah kang Aku wis ngacungake tangan Aku, kanggo menehi iku marang Abraham, lan Ishak, lan Yakub, lan Aku bakal menehi marang sampeyan iku minangka warisan, Aku Pangeran. Musa ngomong mangkono marang para putra Israel, nanging dheweke ora ngrungokake Musa amarga putus asane lan amarga karya-karya sing abot. Gusti ngandika dhateng Musa kanthi ngendika, Mlebua, ngomonga marang Firaun raja Mesir, supaya dheweke ngirim para putra Israel metu saka bumi dheweke. Musa ngomong ing ngarsane Pangeran, ngandika, Lah, para putra Israel ora gelem ngrungokake aku, lan kepiye carane Firaun bakal ngrungokake aku? Aku iki wong sing ora bisa ngomong. Gusti Allah ngandika marang Musa lan Harun, lan dhawuh marang wong-wong mau supaya ngadhepi Firaun raja Mesir, supaya ngirim para putra Israel saka tanah Mesir.

Lan iki para pimpinan omah-omah leluhur wong-wong mau, yaiku anak-anak Ruben, anak mbarep Israel: Enokh, lan Palu, Asron, lan Karmi. Iki kulawarga Ruben. Lan putra-putra Simeon: Jemuel, lan Jamin, lan Ehud, lan Jachin, lan Zohar, lan Saul sing saka wong wadon Kanaan, iki keluarga-keluarga saka putra-

putra Simeon. Lan iki jeneng-jeneng anak lanang Lewi miturut keturunané, yaiku Gerson, Kohat, lan Merari, lan yuswa Lewi satus telung puluh pitu taun. Lan iki putra-putra Gershon, Libni lan Shimei, ing omah kulawarga-kulawarga padha. Lan anak-anake Kaath, Amram, lan Isaar, Hebron, lan Ozeiel, lan taun-taun uripe Kaath yaiku satus telung puluh telu taun. Lan anak-anak Merari, Mahli, lan Mushi. Iki kulawarga-kulawarga leluhur Lewi miturut kekerabatané dhéwé. Lan Amram njupuk Jokhebed, putri saka sedulur bapake, kanggo garwane dhewe, lan dheweke nglairake Harun lan Musa, lan Miriam adhine wong-wong mau. Dene taun-taune uripe Amram yaiku satus telung puluh loro taun. Lan para putra Issachar, Korah, lan Naphek, lan Zechri. Lan putra-putra Ozeiel, Misael, lan Elisaphan, lan Segrei. Harun njupuk Elisabet putri Aminadab, sadulure Nahson, dadi garwane, lan dheweke nglairake Nadab, Abihu, Eleazar, lan Itamar kanggo dheweke. Putra-putra Korah, yaiku Asir, lan Elkanah, lan Abiasar. Iki generasi-generasi Korah. Lan Eleazar putrane Aaron njupuk salah sijine putrine Phutiel dadi garwane, lan dheweke nglairake Phinehas kanggo dheweke. Iki para pangkat kulawarga wong Lewi, miturut turunan-turunane. Iki Aaron lan Musa, sing marang wong-wong mau Gusti Allah ngandika supaya mimpin metu anak-anak Israel saka tanah Mesir kanthi kekuwatané dhéwé. Iki wong-wong sing ngobrol karo Firaun raja Mesir, lan padha nggawa metu anak-anak Israel saka tanah Mesir, yaiku Harun lan Musa. Ing dina nalika Gusti ngandika marang Musa ing tanah Mesir. Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngandika, Kula punika Gusti, ngandikaa dhateng Firaun raja Mesir sakehe ingkang kula

ngandika dhateng panjenengan. Lan ngandika Musa ing ngarsane Gusti, Lah, aku iki lemah swara, lan kepiye Firaun bakal krungu aturku?

7

Lan Gusti ngandika marang Musa, ngandika, Lah, Ingsun wis maringi sira dados dewa tumrap Firaun, lan Harun sedulurmu bakal dados nabinira. Kowe bakal ngomong marang dheweke kabeh perkara sing dakparentahake marang kowe, nanging Harun sadulurmu bakal ngomong marang Firaun, supaya dheweke ngirim lunga anak-anak Israel saka buminé. Aku bakal ngatos-atosake jantunge Firaun, lan bakal nambahake tandha-tandhaku lan keajaiban-keajaibanku ing tanah Mesir. Lan Firaun ora bakal mirengake sampeyan, lan Aku bakal numpangake tangan-Ku ing Mesir, lan Aku bakal nggawa metu wong-Ku, anak-anak Israel, saka bumi Mesir kanthi kekuwatan-Ku lan kanthi pembalasan agung. Lan bakal ngerti kabèh wong Mesir yèn Aku iki Gusti, nalika Aku nglunjurake tangan-Ku tumrap Mesir, lan Aku bakal nggawa metu anak-anak putu Israel saka tengah-tengahe wong-wong mau. Musa lan Harun nglakoni kaya kang wis dhawuh Pangeran marang wong-wong mau, mangkono padha nglakoni. Musa umure wolung puluh taun, lan Aaron sedulure umure wolung puluh telu taun, nalika padha ngomong marang Firaun. Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, ngandika, Lan yèn Firaun ngomong marang kowe, ngucap, Wènèhana marang kita tandha utawa

keajaiban, lan kowe bakal ngomong marang Harun, sadulurmu, Jupuka tongkat, lan uncalaken ing bumi ing ngarsane Firaun, lan ing ngarsane para abdine, lan bakal dadi naga. Mlebu nanging Musa lan Harun ing ngarsané Prabu lan para abdi-dalem panjenengané, lan padha nglakoni mangkono kados pundi dhawuhé Gusti marang wong-wong mau, lan Harun mbuwang tongkat ing ngarsané Prabu lan ing ngarsané para abdi-dalem panjenengané, lan dados naga. Firaun nimbali bebarengan para ahli pikir Mesir lan para tukang sihir, lan para tukang jampi wong Mesir uga nglakoni kanthi ilmu sihir wong-wong mau padha. Lan padha mbuwang saben wong tongkaté dhéwé, lan dadi ula-ula, lan tongkaté Aaron nguntal tongkat-tongkat wong-wong mau. Lan atiné Firaun kuwat, lan ora gelem ngrungokake wong-wong mau, kaya ta sing wis didhawuhake Gusti marang wong-wong mau.

Gusti Allah ngandika marang Musa, Atiné Firaun wis dikekeraké, supaya ora nglilani wong-wong mau lunga. Lumakua menyang Firaun ing wayah esuk, lah dheweke metu menyang banyu, lan kowe bakal ketemu karo dheweke ing pinggir kali, lan tongkat sing wis diowahi dadi ula bakal kokjupuk ing tanganmu. Lan kowe bakal ngomong marang dheweke, Gusti Allah saka wong-wong Ibrani wis ngutus aku marang kowe, ngandika, Utuslah wong-wongku, supaya padha ngabdi marang Aku ing ara-ara samun, nanging lah, kowe ora ngrungokake nganti saiki. Mangkene pangandikane Gusti, kanthi iki kowe bakal ngerti yen aku iku Gusti, lah aku nabuh nganggo tongkat sing ana ing tanganku marang banyu sing ana

ing kali, lan bakal owah dadi getih. Lan iwak-iwak sing ana ing kali bakal mati, lan kali bakal mambu, lan wong-wong Mesir ora bakal bisa ngombe banyu saka kali. Gusti ngandika marang Musa, Kandhakna marang Harun sadulurmu, jupuken tongkaté ing tangané, banjur ugeraken tangané marang banyu-banyu Mesir, marang kali-kalié, marang saluran-saluranè, marang rawa-rawané, lan marang kabèh banyu sing kumpul, supaya dadi getih. Lan sabanjuré dadi getih ing sakabèhing tanah Mesir, ing kayu-kayu lan ing watu-watu. Lan padha nindakake mangkono Musa lan Harun, kaya dene dhawuhe Pangeran marang wong-wong mau, lan sawise ngangkat tonggate, dheweke nuthuk banyu sing ana ing kali ing ngarsane Firaun, lan ing ngarsane para abdi-dalem panjenengane, lan ngowahi kabeh banyu sing ana ing kali dadi getih. Lan iwak-iwak sing ana ing kali padha mati, lan kali dadi mambu, lan wong-wong Mesir ora bisa ngombe banyu saka kali, lan ana getih ing sakabèhé tanah Mesir. Padha nglakoni mangkono uga para tukang sihir saka wong Mesir nganggo ilmu sihir dheweke, lan dadi atos atine Firaun, lan ora ngrungokake dheweke, kaya sing wis ngandika Gusti. Sasampunipun wangsul, nanging Firaun mlebet dhateng griyane, sarta boten nggatosaken manahipun, ugi boten dhateng prakawis punika. Wong Mesir kabèh padha nandur ing sakubengé kali, supaya bisa ngombé banyu, nanging ora bisa ngombé banyu saka kali. Lan wis rampung pitung dina, sawisé Gusti Pangéran numpes kali.

Nanging Gusti ngandika dhateng Musa, Lebeta dhateng Firaun, lan panjenengan badhe ngandika dhateng piyambakipun,

Punika pangandikanipun Gusti: Utusna lunga tiyang Kula, supados padha ngabdi dhateng Kula. Yen sampeyan ora gelem ngirim lunga, mula aku bakal nutupi kabèh wewengkonmu nganggo kodhok-kodhok. Lan kali bakal muntahake kodhok-kodhok, lan sawise munggah bakal mlebu menyang omah-omahmu, lan menyang kamar-kamar panyimpenan saka kamar turumu, lan ing ndhuwur kasur-kasurmu, lan ing ndhuwur omah-omahé abdi-abdimu, lan rakyatmu, lan ing jero barang-barang kanggo ngulenimu, lan ing jero pawon-pawonmu. Lan marang kowe, lan marang para abdi-abdine kowe, lan marang rakyatmu, bakal munggah kodhok-kodhok kuwi.

8

Gusti ngandika marang Musa, Kandhakna marang Harun sedulurmu, uculna tanganmu karo tongkatmu ing sadhuwure kali-kali, saluran-saluran, lan rawa-rawa, banjur munggahna kodhok-kodhok. Lan Harun nulakake tangane ing banyu Mesir, banjur nggawa munggah kodhok-kodhok, lan kodhok kasebut munggah, lan nutupi lemah Mesir. Para tukang sihir saka wong Mesir uga padha nglakoni semono uga nganggo ilmu sihir wong-wong mau, lan ngunggahake kodhok-kodhok menyang lemah Mesir. Lan Firaun nimbali Musa lan Harun, lan ngandika, Ndedongaa babagan aku marang Gusti, lan supaya Panjenengané mbusak kodok-kodok saking aku lan saking rakyatku, lan aku bakal ngirim metu wong-wong mau, lan supaya padha kurban marang Gusti. Musa ngandika marang

Firaun, Aturna marang aku kapan aku bakal ndedonga kanggo sampeyan, lan kanggo para abdi sampeyan, lan kanggo rakyat sampeyan, supaya numpes kodok-kodok saka sampeyan, lan saka rakyat sampeyan, lan saka omah-omah sampeyan, kajaba ing kali mung bakal ditinggalake. Nanging dheweke ngandika, Sesuk. Banjur dheweke ngandika, Kaya sing wis kokkandhakake, supaya kowe ngerti yen ora ana liyane kajaba Gusti. Lan kodhok-kodhok bakal disingkirake saka kowe, lan saka omah-omahmu kabeh, lan saka pekaranganmu, lan saka abdi-abdimu, lan saka wong-wongmu, kajaba ing kali bakal isih ana. Musa lan Harun metu saka ngarsane Firaun, banjur Musa njerit marang Gusti babagan perjanjian kodhok-kodhok, kaya sing wis ditetepake dening Firaun. Gusti Allah nindakake kaya sing diomongake dening Musa, lan kodhok-kodhok mau padha mati saka omah-omah, saka pekarangan-pekarangan, lan saka sawah-sawah. Lan padha nglumpukake wong-wong mau dadi tumpukan-tumpukan, lan bumi dadi mambu. Bareng Firaun ningali yen wis ana lega, atine dadi abot, lan ora ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis dikandhakake Pangeran. Ngandika Gusti dhateng Musa, Kandhaa marang Harun, unjukna tanganmu kaliyan tongkatmu, lan pukula lebu ing bumi, lan bakal dadi agas ing antarane manungsa, lan ing kewan sekawan sikil, lan ing sedaya tanah Mesir. Mula Harun ngacungake tangane karo tongkat, banjur nuthuk lemah ing bumi, lan dadi agas ing wong-wong, uga ing kewan papat sikil, lan ing saben bledug ing bumi dadi agas. Padha nindakake mangkono uga para tukang sihir kanthi ilmu sihir saka wong-wong mau, kanggo ngetokake agas-agas, nanging ora bisa, lan

dadi agas-agas ana ing wong-wong manungsa, lan ana ing kewan-kewan papat sikil. Para tukang sihir banjur ngomong marang Sang Firaun, Iki drijining Gusti Allah, lan atine Firaun dikukuhake, lan dheweke ora ngrungokake wong-wong mau, kaya dene wis diomongake dening Pangeran. Gusti ngandika marang Musa, Tangia awal ing wayah esuk, lan ngadega ing ngarsane Firaun, awit piyambakipun bakal medal marang toya. Sampeyan bakal ngomong marang piyambakipun, mangkene dhawuhe Gusti: Utusen lunga wong-wong Kula, supaya padha ngabdi marang Kula ing ara-ara samun. Yen nanging ora kowe kepéngin ngirim lunga wong-wongku, mangka aku bakal ngirim metu marang kowe, lan marang para abdimu, lan marang wong-wongmu, lan marang omah-omahmu, laler asu, lan bakal diisi omah-omahé wong-wong Mesir saka laler asu, lan menyang bumi kang padha ana ing kono. Lan Aku bakal nggawé keajaiban ing dina iku ing tanah Gesem, ing ngendi umatKu manggon, ing kono ora bakal ana laler asu, supaya kowé ngerti yèn Aku iku Gusti Allah sing nguwasani kabèh bumi. Lan Aku bakal mènèhi pambédan ing antarané umatKu lan umatmu, nanging ing sesuk iki bakal kelakon ing bumi. Gusti nindakake mangkono, lan tekane laler asu akeh banget menyang omahe Firaun, lan menyang omahe para abdi dalem panjenengane, lan menyang sakabehe tanah Mesir, lan tanah kasebut dirusak dening laler asu.

Firaun nimbali Musa lan Harun, ngandika, Tekaa lan kurbanana marang Gusti Allah kowé ing tanah iki. Lan ngandika Musa, Ora bisa dadi mangkono, amarga nistha-nisthanipun tiyang Mesir

bakal kita kurbanaken dhumateng Gusti Allah kita. Yen kita kurbanaken nistha-nisthanipun tiyang Mesir ing ngarsanipun piyambakipun, kita bakal dibenturi watu. Dalan telung dina kita bakal mlaku menyang ara-ara samun, lan kita bakal kurban marang Gusti Allah kita, kaya sing wis ngandika Pangeran marang kita. Lan Firaun ngandika, Aku ngirim kowe, lan kurbanana marang Gusti Allah kowe ing ara-ara samun, nanging aja lunga adoh banget, mula ndedongaa kanggo aku marang Pangeran. Musa ngandika, Aku bakal medal saka ngarsamu, lan aku bakal ndedonga marang Gusti Allah, lan laler-laler iku bakal lunga saka para abdimu, lan saka rakyatmu sesuk. Aja nganti Prabu Firaun ngapusi maneh, supaya ora ngirim rakyat kanggo kurban marang Gusti. Musa banjur metu saka ngarsane Firaun, lan ndedonga marang Gusti Allah. Gusti Pangéran nindakake kaya sing diomongake déning Musa, lan mbusak laler-laler saka Firaun, saka para abdine, lan saka rakyaté, nganti ora ana sing katinggal siji-sijia. Lan Firaun nggawe atine dadi abot ing wektu iki, lan dheweke ora gelem nglilani wong-wong mau lunga.

9

Gusti ngandika marang Musa, Lebuwa marang Firaun, lan kandhakna marang dheweke, mangkene pangandikane Gusti Allah kang Ibrani, utusakna wong-wongku, supaya padha ngabdi marang Ingsun. Yen pancen mulane sampeyan ora gelem ngirim lunga wong kula, nanging isih nguwasani dheweke Lah,

tangane Gusti Allah bakal tumeka marang ternakmu sing ana ing sawah-sawah, marang jaran-jaran, lan marang kewan-kewan beban, lan unta-unta, lan sapi-sapi, lan wedhus-wedhus, yaiku pati sing gedhe banget. Lan Aku bakal nggawe keajaiban ing wektu iku, antarane sapi-sapi wong Mesir lan sapi-sapi anak-anak Israel. Ora bakal ana sing mati saka kabeh sapi-sapi anak-anak Israel, kaya sing wis diucapake. Lan Gusti Allah maringi wates, ngandika, Sesuk Pangeran bakal ngleksanakake tembung punika ing bumi. Lan Gusti nindakake tembung iki ing dina sabanjure, lan kabeh kewan wong Mesir mati, nanging saka kewan anak-anak Israel ora ana sing mati. Bareng Firaun weruh yèn ora ana kewan saka anak-anak Israel sing mati sediji-iji, atine Firaun dadi keras, lan ora gelem ngirim wong mau. Ngandika Gusti dhateng Musa lan Harun, ngandika, Jupuken sira plenthes tangan awu pawon, lan pasakna Musa dhateng langit ing ngarsane Prabu, lan ing ngarsane para abdi panjenengane. Lan supaya ana bledug ing sadhengah tanah Mesir, lan bakal ana ing wong-wong lan ing kewan-kewan papat sikil, lara-lara, gelembung-gelembung sing mbledhos ing wong-wong lan ing kewan-kewan papat sikil, ing sadhengah tanah Mesir. Lan Musa njupuk jelaga saka pawon ing ngarsané Firaun, banjur nyebarake menyang langit, lan dumadi lara-lara, gelembung-gelembung sing mbledhos, ing wong-wong lan ing kewan sikil papat. Lan para tukang sihir ora bisa ngadeg ing ngarepe Musa amarga lara-lara, awit lara-lara wis kedaden ing para tukang sihir, lan ing kabeh tanah Mesir. Gusti Allah ngukuhake atiné Firaun, lan dheweke ora gelem ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis didhawuhake Gusti Allah. Gusti

ngandika marang Musa, Tangia esuk-esuk, lan ngadega ing ngarsane Prabu Firaun, lan kandhaa marang dheweke, mangkene pangandikane Gusti Allah kang Ibrani, utusen wong-wongku, supaya padha ngabdi marang Ingsun. Ing wektu saiki iki aku ngirim kabeh pageblug-pageblugku menyang atimu, lan marang para abdine, lan marang rakyatmu, supaya kowe ngerti yen ora ana sing liyane kaya aku ing kabeh bumi. Saiki, amarga aku wis ngirim tanganku, aku bakal nyerang kowe lan rakyatmu bakal tak pateni, lan kowe bakal dirusak saka bumi. Lan amarga saka iki, kowe wis direksa supaya aku bisa nuduhake kekuwatanku marang kowe, lan supaya jenengku diumumake ing saindhenging bumi. Apa kowe isih njalari wong kula supaya ora ngirim lunga wong-wong mau? Lah, aku bakal ngundhuhake udan es ing mangsa iki sesuk, akeh banget, kang kaya mangkono durung tau ana ing Mesir wiwit dina digawene nganti dina iki. Saiki mulane enggal-enggala kumpulna kewan-kewan ternakmu, lan sapirang-pirang sing ana ing lapangan. Kabeh wong lan kewan-kewan ternak, sapirang-pirang sing ana ing lapangan, kabeh wong lan kewan-kewan ternak, sapirang-pirang yen ditemokake ing lapangan-lapangan lan ora mlebu menyang omah, nanging udan es tiba marang wong-wong mau, bakal mati. Wong sing wedi marang dhawuhe Gusti Allah saka para abdi Firaun, nglumpukake kewan-kewane menyang omah-omah. Nanging sapa sing ora nggatèkaké tembung Gusti, ninggalake ternakè ana ing sawah.

Gusti ngendika dhateng Musa, Ujonana tanganmu dhateng langit, lan bakal wonten udan es ing sedaya tanah Mesir, tumrap

para tiyang, kewan-kewan, lan sedaya tetanduran ingkang wonten ing bumi. Musa banjur ngacungake tangane menyang langit, lan Gusti Allah maringi swara gludhug lan udan es, lan geni mlayu ing bumi, lan Gusti Allah ngujanake udan es ing saindhenging tanah Mesir. Ana udan es lan geni sing murub ing sajroning udan es, udan es kuwi akeh banget, kang kaya mangkono durung tau ana ing Mesir, wiwit dina nalika bangsa wis ana ing kono. Udan es dipun pukul ing sedaya tanah Mesir, saking manungsa dumugi kewan, lan sedaya tetanduran ingkang wonten ing lemah rata dipun pukul dening udan es, lan sedaya kayu ingkang wonten ing lemah-lemah rata dipun remuk dening udan es. Kajaba ing tanah Gesem, ing ngendi anak-anake Israel ana, ora ana udan es. Sawisé ngirim utusan, Firaun nimbali Musa lan Harun, banjur ngandika marang wong-wong mau, Saiki aku wis dosa, Pangeran iku bener, nanging aku lan bangsaku iki wong-wong kang ora suci. Mula pandongakna aku marang Gusti, supaya mandheg swara-swara Allah, udan es, lan geni, banjur aku bakal ngirim sampeyan lunga, lan sampeyan ora bakal tetep maneh. Musa ngandika marang dheweke, Nalika aku metu saka kutha, aku bakal ngacungake tanganku marang Gusti Allah, lan swara-swara gludhug bakal mandheg, lan udan es lan udan ora bakal ana maneh, supaya kowe ngerti yen bumi iki kagungane Gusti Allah. Lan kowe lan para abdimu, aku ngerti yèn kowé durung wedi marang Pangeran. Nanging rami lan gandum ditrajang, amarga gandum wis ngadeg, nanging rami wis metu wiji. Nanging geni lan spelt ora katrajang, amarga isih telat. Musa metu saka ngarsane Firaun menyang njaba kutha, banjur mbentangake tangane tumuju Pangeran,

swara-swara gludhug mandheg, udan es lan udan ora tetes maneh ing bumi. Sawisé ndeleng yèn udan, es, lan swara-swara wis mandheg, Firaun nambahi dosané manèh, lan ndadèkaké atine dadi atos, uga atiné para abdhiné. Lan atine Firaun dipunkeras-keras, lan piyambakipun boten ngutus para putra Israel, kados ingkang sampun dawuh Gusti dhateng Musa.

10

Pangeran ngandika marang Musa, Mlebua marang Firaun, amarga Aku wis ngatos-atosake atine lan atine para abdine, supaya pratandha-pratandha iki sabanjure teka marang wong-wong mau. Supaya kowe padha nyritakake menyang kupinge anak-anakmu, lan marang anak-anake anak-anakmu, sapirang-pirang sing wis tak olok-olok marang wong Mesir, lan tandha-tandhaku sing wis tak gawe ing wong-wong mau, lan kowe padha bakal ngerti yen aku Pangeran. Musa lan Harun mlebu ing ngarsané Firaun, banjur ngandika marang dhèwèké, Punika pangandikané Pangeran, Gusti Allahé wong Ibrani: Ngantos kapan panjenengan mboten purun isin marang Ingsun? Utusaké umat Ingsun, supados padha ngabdi marang Ingsun. Yen nanging kowe ora gelem ngirim lunga wong-wongku, lah aku sesuk ing wektu iki bakal nggawa walang akeh banget menyang kabeh wates-watesmu. Lan bakal nutupi pasuryan saka bumi, lan sampeyan ora bakal bisa ndeleng bumi, lan bakal mangan kabeh sing luwih saka bumi sing isih ana, sing ditinggalake dening udan es marang sampeyan, lan bakal mangan kabeh wit

sing tuwuh kanggo sampeyan ing bumi. Lan bakal diisi omah-omahmu, lan omah-omahé para abdhinira, lan kabèh omah-omah ing salumahing bumi wong-wong Mesir, kang durung tau dideleng déning rama-ramamu, utawa mbah buyuté wong-wong mau, wiwit dina nalika padha ana ing bumi, nganti dina iki, lan Musa banjur nyingkir lan metu saka ngarsané Firaun. Lan para abdi dalem Firaun ngomong marang dheweke, Nganti kapan iki bakal dadi jebakan kanggo kita? Utusen wong-wong mau, supaya padha bisa ngabdi marang Gusti Allah sing diduweni, utawa sampeyan kepengin ngerti yen Mesir wis rusak? Lan padha bali maneh, yaiku Musa lan Harun, menyang Firaun, lan Firaun ngandika marang wong-wong mau, Lumakua lan ngabdia marang Pangeran, Gusti Allah kowe. Nanging sapa lan sapa sing bakal lunga? Lan Musa ngandika, Karo para nom lan para sepuh kita bakal lunga, karo para putra lan para putri, lan wedhus-wedhus, lan sapi-sapi kita, awit ana prayoga Gusti. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Dadi mangkono Gusti karo kowe-kowe, kaya aku ngirim kowe-kowe, apa ora uga barang-barangmu? Deleng, amarga kajahatanmu wis ditambahake marang kowe-kowe. Ora mangkono, nanging para priya padha lumaku, lan padha ngabdi marang Gusti Allah, awit punika piyambak padha sampeyan goleki. Nanging wong-wong mau padha diusir saka ngarsane Prabu Firaun. Ngandika Gusti dhateng Musa, Unjukna tanganmu tumrap tanah Mesir, supaya walangé munggah tumrap tanah, lan bakal mangan kabèh tetanduran ing bumi, lan kabèh wohing wit-witan, kang ditinggal déning udan es. Lan Musa ngangkat tongkaté menyang swarga, lan Gusti nggawa angin kidul ing ndhuwur bumi, kabèh

dina kuwi, lan kabèh wengi, nalika esuk teka, lan angin kidul kuwi njupuk walang. Lan nggawa munggah iku menyang sakabèhé tanah Mesir, lan mandheg ing sakabèhé wates-wates Mesir akèh banget, sadurungé iku ora tau ana walang kaya mengkono, lan sawisé iki ora bakal ana kaya mangkono. Lan nutupi penampilan bumi, bumi rusak, lan mangan kabeh tetanduran ing bumi, lan kabeh woh saka wit-witan sing isih ana saka udan es, ora ana ijo-ijo sing isih ana ing wit-witan, lan ing kabeh tetanduran ing lapangan, ing kabeh tanah Mesir.

Firaun banjur enggal-enggal nimbali Musa lan Harun, ngandika, Aku wis dosa ing ngarsane Pangeran, Gusti Allahmu, lan marang kowe. Tampa dosa kawula ingkang taksih wonten saniki, lan ndedongaa dhateng Gusti Allah panjenengan, mugi-mugi piyambakipun ngilangi pati punika saking kawula. Musa banjur metu saka ngarsane Firaun, lan ndedonga marang Gusti Allah. Lan Gusti ngganti angin saka segara sing kuat, lan njupuk walang kasebut, lan mbuwang menyang Segara Abang, lan ora ana walang siji-sijia sing ketinggalan ing kabèh tanah Mesir. Lan Gusti Allah ndadèkaké atining Firaun dadi keras, lan dhèwèké ora ngidini para putra Israel lunga. Gusti ngendika dhateng Musa, Ujonana tangan panjenengan dhateng langit, lan dadosa peteng wonten ing bumi Mesir, peteng ingkang saged dirasa. Musa nulakake tangane menyang langit, lan dumadi peteng ndhedhet, prahara ing saindhenging tanah Mesir telung dina, Lan ora ana wong siji sing weruh sedulure telung dina, lan ora ana wong siji sing tangi saka ambene telung dina, nanging kabeh anak-anak Israel ana cahya ing kabeh panggonan sing

padha dienggoni. Lan Firaun nimbali Musa lan Harun, ngandika, Mlakua, ngabdia marang Gusti Allah sampeyan, kajaba wedhus lan sapi kudu ditinggal, lan barang-barang sampeyan bisa melu sampeyan. Lan ngandika Musa, Nanging kowe uga bakal mènèhi marang kita kurban-kurban obong lan kurban-kurban, kang bakal kita laksanakake kanggo Gusti Allah kita. Lan kéwan-kéwan kita bakal mlaku karo kita, lan ora bakal kita tinggalaké kuku, amarga saka wong-wong mau kita bakal njupuk kanggo nyembah Gusti Allah kita, nanging kita ora ngerti apa sing bakal kita sembah marang Gusti Allah kita, nganti tekané kita ing kono. Gusti Allah ngukuhake atiné Firaun, mula dhèwèké ora gelem nglilani wong-wong mau lunga. Lan Firaun ngandika, Lunga saka aku, ati-atia kanggo awakmu dhewe supaya ora nambah ndeleng pasuryananku maneh, amarga ing dina apa wae yen kowe katon marang aku, kowe bakal mati. Musa ngendika, Kowe wis ngomong, aku ora bakal katon maneh ing ngarsamu.

11

Gusti Allah ngandika marang Musa, Isih ana siji paukuman maneh sing bakal Daksandhangake marang Firaun lan marang Mesir, lan sawise iku dheweke bakal ngirim sampeyan saka kene. Nanging nalika dheweke ngirim sampeyan kabeh-kabeh, dheweke bakal ngusir sampeyan kanthi ngusir tenan. Mula kandhaa kanthi rahasia marang kupinge wong akeh, lan saben wong supaya njaluk marang tanggane barang-barang perak lan

emas lan sandhangan. Gusti nanging maringi sih marang umaté piyambak ing ngarsané wong Mesir, lan padha ngutangi marang wong-wong mau. Lan Musa, wong kang ageng, dadi banget misuwur ing ngarsané wong Mesir, lan ing ngarsané Firaun, lan ing ngarsané para abdi dalem piyambak. Lan ngandika Musa, Punika pangandikanipun Gusti: Wonten tengahing wengi kula badhe mlebet dhateng tengahing Mesir, Lan bakal mati kabèh anak panggolong ing tanah Mesir, wiwit saka anak panggolong Prabu sing lenggah ing dhampar, nganti anak panggolong abdi wadon sing ana ing panggilingan, lan nganti anak panggolong kabèh kewan. Lan bakal ana tangisan agung ing saindhenging tanah Mesir, kang kaya mengkono durung tau ana, lan kaya mengkono ora bakal ana manèh. Lan ing kabèh para putra Israel ora bakal nggonggong asu nganggo ilaté, saka manungsa nganti kéwan, supaya kowé bisa ngerti sepira akèhé bakal nggawé pambédan Gusti ing antarané wong Mesir lan Israel. Lan bakal mudhun kabeh abdi-abdi kowe iki marang aku, lan bakal sujud marang aku, ngucap, Metu kowe, lan kabeh wong kowe, sing kowe mimpin, lan sawise iki aku bakal metu. Metu nanging Musa saka Firaun kanthi nesu. Gusti ngandika marang Musa, Firaun ora bakal mirengake kowe, supaya Aku bakal nambahi tandha-tandha lan kaajaban-Ku ing tanah Mesir. Moses lan Aaron padha nindakake kabeh tandha lan kabeh keajaiban iki ing tanah Mesir ing ngarsane Firaun, nanging Pangeran ngatos-atosake atine Firaun, lan dheweke ora gelem ngrungokake supaya ngirim lunga para putra Israel saka tanah Mesir.

12

Gusti Allah ngandika marang Musa lan Harun ing tanah Mesir, ujar, Sasi punika dhumateng panjenengan wiwitan saking sasi-sasi, ingkang sepisan inggih punika dhumateng panjenengan wonten ing sasi-sasi saking taun. Ngomonga marang kabèh kumpulaning putra-putra Israel, kandhaa, Ing tanggal kaping sepuluh saka sasi iki, saben wong padha njupuk wedhus miturut omah-omahé para leluhur, saben wong wedhus siji miturut omahé. Yen nanging wong-wong ing omah mung sithik, nganti ora cukup kanggo wedhus, mula dheweke bakal njupuk tanggane sing cedhak karo dheweke, miturut cacahe jiwa, saben wong bakal diitung sing cukup kanggo dheweke tumrap wedhus. Wedhus sing sampurna, lanang, umur setaun bakal dadi kanggo kowe, saka arnon lan saka cempe kowe bakal njupuk. Lan bakal dijaga kanggo kowe nganti tanggal patbelas wulan iki, lan kabeh jemaah anak-anak Israel bakal nyembelih iku ing wayah sore. Lan bakal njupuk saka getih, lan bakal nyelehake ing kusen lawang loro lan ing ambang, ing omah-omah kang yen mangan iku ing kono. Lan padha bakal mangan daging ing wengi iki sing dipanggang nganggo geni, lan roti tanpa ragi bebarengan karo jangkeping pait. Aja sampeyan mangan saka daginge mentah, utawa sing direbus ing banyu, nanging sing dipanggang geni, sirah karo sikil lan isi jeroan. Aja nganti ana sing ditinggalake saka kuwi nganti esuk, lan balung aja nganti sampeyan nyuwil saka kuwi, nanging kang-kang ditinggalake saka kuwi nganti esuk kudu sampeyan obong ing

geni. Mangkono sampeyan kudu mangan iku, bangkekan sampeyan diiket, sandhal ana ing sikil sampeyan, tongkat ana ing tangan sampeyan, lan sampeyan kudu mangan iku kanthi cepet-cepet, iku Paskah kanggo Gusti. Lan Aku bakal liwat ing tanah Mesir ing wengi iki, lan Aku bakal nyerang saben anak mbarep ing tanah Mesir saka manungsa nganti kewan, lan marang kabeh dewa-dewané wong Mesir Aku bakal nglakokake pamales, Aku Gusti. Lan getih iku bakal dadi tandha kanggo sampeyan ing omah-omah sing sampeyan manggon ing kono, lan Aku bakal ndeleng getih kasebut, lan Aku bakal ngayomi sampeyan, lan ora bakal ana pageblug sing numpes sampeyan nalika Aku nempuh tanah Mesir.

Lan dina iki bakal dadi peringatan kanggo kowe, lan kowe bakal ngrayakake minangka perayaan kanggo Gusti ing kabeh generasi kowe, minangka ketetepan langgeng kowe bakal ngrayakake. Pitung dina sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi, lan wiwit dina kaping pisan, sampeyan kudu mbusak ragi saka omah-omah sampeyan. Sapa wae sing mangan ragi, jiwa kuwi bakal dirusak saka Israel, wiwit dina kaping pisan nganti dina kaping pitu. Lan dina ingkang kapisan bakal diarani suci, lan dina ingkang kapitu bakal dadi diarani suci kanggo sampeyan, kabeh karya abdi ora bakal sampeyan tindakake ing dina-dina kasebut, kajaba sapirang-pirang ingkang bakal digawe kanggo kabeh jiwa, mung iki bakal digawe kanggo sampeyan. Lan sampeyan bakal njaga dhawuh iki, amarga ing dina iki Aku bakal nggawa metu kekuwatan sampeyan saka tanah Mesir, lan sampeyan bakal nindakake dina iki kanggo turun-tumurun

sampeyan minangka angger langgeng. Wiwitan ing dina kaping patbelas saka wulan kaping siji, saka sore sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi, nganti dina kaping selikur saka wulan, nganti sore. Pitung dina, ragi ora bakal ditemokake ing omah-omah sampeyan. Kabeh sing mangan roti sing diragi, jiwa iku bakal dirusak saka jemaah Israel, ing antarane wong manca lan wong asli saka bumi. Saben roti sing wis diragèkaké aja kokpangan, nanging ing saben panggonan panggonananmu, kokpangan roti sing durung diragèkaké.

Musa nimbali kabeh dewan sesepuh putra-putra Israel, lan ngandika marang wong-wong mau, Lungaa jupuka wedhus kanggo sampeyan dhewe miturut kulawarga sampeyan, lan sembelehna pasca. Kowe bakal nampa saikat hisop, banjur sawise dicelupake ing getih sing ana ing jejere lawang, kowe kudu ngolesake ing ambang lawang lan ing loro tiang lawang, nganggo getih sing ana ing jejere lawang. Nanging kowe ora kena metu saka lawang omahmu dhewe-dhewe nganti esuk. Gusti bakal liwat kanggo nyerang wong-wong Mesir, lan bakal weruh getih ing kusen lawang, lan ing loro-lorone kusen lawang, banjur Gusti bakal liwat lawang kasebut, lan ora bakal ngidini sing numpes mlebu menyang omah-omah sampeyan kanggo nyerang. Lan jaganen tembung iki minangka angger kanggo awakmu dhewe, lan kanggo anak-anakmu lanang, nganti salawas-lawase. Yen nanging sampeyan mlebu menyang tanah kang bakal diwenehake Gusti marang sampeyan, kaya kang wis diomongake, jaganen laku pangabdian iki. Lan bakal dadi yen para putra kowe ngomong marang kowe, Apa

pangabdian iki? Lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau: Kurban Paskah iki kanggo Gusti, kaya nalika Panjenengané nutupi omah-omahé para putra Israel ing Mesir, nalika Panjenengané nempuh wong-wong Mesir, nanging omah-omah kita diluwari. Banjur rakyat sujud lan nyembah. Lan para putra Israel wis lunga banjur nindakake, kaya kang wis dhawuhake Gusti marang Musa lan Harun, mangkono padha nindakake.

Kedadean ing tengah wengi, lan Gusti numpes kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, wiwit anak mbarep Firaun sing lenggah ing dhampar, nganti anak mbarep wong wadon tawanan sing ana ing jurang, lan nganti anak mbarep kabeh kewan. Lan Firaun wis tangi ing wayah wengi, lan para abdi-abdine, lan kabèh wong Mesir, lan ana tangis gedhe ing saindhenging tanah Mesir, amarga ora ana omah kang ora ana wong mati ing njero. Lan Firaun nimbali Musa lan Harun ing wayah wengi, lan ngandika marang wong-wong mau, Tangia, lan metua saka rakyatku, kowe lan anak-anak Israel, lumakua lan ngabdia marang Pangeran, Gusti Allahmu, kaya sing kowe kandhakake. Lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi sampeyan wis dijupuk, mangkata, mugi paring berkah tumemen marang aku uga. Lan wong-wong Mesir padha meksa umat kanthi semangat kanggo ngusir wong-wong mau saka bumi, amarga padha ngandika, Awaké dhéwé kabèh mati. Wong-wong akeh njupuk adonan sadurunge difermentasi, diikat ing sandhangan lan digawa ing pundhak. Para putra Israel padha nindakake kaya kang wis dhawuhake Musa marang wong-wong mau, lan padha

njaluk barang-barang perak lan emas lan sandhangan marang wong-wong Mesir. Lan Gusti Allah maringi sih-rahmat marang umaté dhèwèké ing ngarsané wong-wong Mesir, lan wong-wong Mesir padha nyilihké barang-barangé, lan wong-wong Israel padha ngrampok wong-wong Mesir.

Wis budhal para putra Israel saka Rameses menyang Sukot, kira-kira nem atus ewu prajurit mlaku, wong lanang kabèh, kajaba barang-barang bawaan. Lan wong campuran sing akèh munggah bebarengan karo wong-wong mau, lan wedhus, lan sapi, lan kewan-kewan sing akèh banget. Lan padha masak adonan sing padha nggawa metu saka Mesir, roti tanpa ragi sing dipanggang ing awu, ora amarga wis diragi, amarga wong-wong Mesir padha ngusir wong-wong mau, lan padha ora bisa tetep manggon, uga ora gawe bekal kanggo awake dhewe tumrap lakune. Nanging panggenane anak-anak Israel, sing padha manggon ing tanah Mesir lan ing tanah Kanaan, yaiku patang atus telung puluh taun. Lan kedadeyan sawisé patang atus telung puluh taun, kabèh kakuwatan Pangeran medal saka tanah Mesir ing wayah wengi. Panjagaan punika dhateng Gusti, supados panjenenganipun medal tiyang-tiyang punika saking bumi Mesir. Punika dalu punika, panjagaan dhateng Gusti, supados sedaya putra-putra Israel wonten dhateng turun-tumurun panjenenganipun. Ngandika nanging Gusti marang Musa lan Harun, Punika angger saking pasah: saben wong manca boten kenging nedha saking punika. Lan kabèh abdi dalem utawa sing dituku nganggo salaka kudu kowé sunat dhisik, lan sawisé kuwi dhèwèké bisa mangan saka panganan

kuwi. Wong manca utawa buruh upahan ora oleh mangan saka iku. Ing omah siji bakal dipangan, lan sampeyan ora bakal nggawa metu saka omah daging-daging menyang njaba, lan sampeyan ora bakal nyuwil balung saka dheweke. Kabèh jemaat para putra Israel bakal nindakake iku. Yen nanging ana wong manca sing nyedhaki marang kowe arep nglakoni pasah kanggo Gusti, kowe kudu nyunat kabeh wong lanange, lan banjur dheweke bakal nyedhaki kanggo nglakoni iku, lan bakal dadi kaya wong pribumi ing bumi, kabeh wong sing ora disunat ora kena mangan saka iku. Hukum siji bakal kanggo wong pribumi, lan kanggo wong manca sing teka ing antarane sampeyan. Lan para putra Israel nglakoni kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa lan Harun marang wong-wong mau, mangkono padha nglakoni. Lan kadadeyan ing dinten punika, Gusti Allah nggawa medal para putra Israel saking tanah Mesir kanthi kekiyatanipun piyambak.

13

Gusti ngandika dhateng Musa, ngendika, Sucèkna kanggo Aku saben anak pangkalairan, anak sing pisanan mbukak saben guwa-garba ing antarané para putra Israèl, saka manungsa nganti kéwan, iku duwèké Aku. Musa ngandika marang wong akeh, Élingana dinten punika, nalika padha medal saking tanah Mesir, saking griya perbudakan, awit kanthi tangan ingkang kuwat Gusti sampun medal panjenengan saking kana, lan aja nganggo ragi. Ing dina iki sampeyan medal ing sasi kang enom.

Lan bakal kedadeyan nalika Gusti Allah sampeyan nggawa sampeyan menyang tanah wong Kanaan, wong Het, wong Amori, wong Hewi, wong Yebus, wong Girgasi, lan wong Feris, kang wis disumpah marang para leluhur sampeyan, kanggo menehi sampeyan tanah kang mili susu lan madu, mula sampeyan kudu nindakake upacara iki ing wulan iki. Nem dina sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi, nanging ing dina kaping pitu ana riyaya kanggo Gusti. Roti tanpa ragi kowe kudu mangan pitung dina, ora bakal katon marang kowe roti sing diragi, lan uga ora bakal ana marang kowe ragi ing kabeh wates-watesmu. Lan kowe bakal ngumumake marang anak lanangmu ing dina iku, kanthi ngandika, Amarga bab iki Gusti Allah nindakake marang aku, nalika aku metu saka Mesir. Lan bakal dadi kanggo kowe tandha ing tanganmu, lan pangeling-eling ing ngarepe mripatmu, supaya hukum Gusti ana ing cangkemmu, amarga kanthi tangan kang kuwat Gusti Allah wis nggawa metu kowe saka Mesir. Lan jagalah angger-angger iki miturut wektu-wektu mangsa, saka dina menyang dina.

Lan bakal kelakon nalika Pangeran Gusti Allahmu nggawa sampeyan menyang tanah wong-wong Kanaan, kaya kang wis disumpahaké marang para leluhurmu, lan bakal maringi sampeyan tanah kuwi. Lan kowe bakal nyingkirake saben sing mbukak guwa-garba, sing lanang kanggo Gusti, saben sing mbukak guwa-garba saka sapi utawa ing kewan-kewan kowe, sapirang-pirang yen ana marang kowe, sing lanang kudu kowe sucekake kanggo Gusti. Saben sing mbukak guwa-garba kuldi, kowe kudu ngganti nganggo wedhus, nanging yen ora kowe

ganti, kowe kudu nebus iku. Saben anak mbarep manungsa saka anak-anak lanang kowe, kowe kudu nebus. Yen nanging anak lanang sampeyan takon marang sampeyan sawise kedadeyan iki, kanthi ngucap, Apa tegese iki?, sampeyan bakal mangsuli marang dheweke, Gusti Allah wis nuntun kita metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan, kanthi tangan kang kuwat. Nalika Firaun ngatos-atosake ati ora gelem ngirim lunga kita, dheweke mateni kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, wiwit saka anak mbarep manungsa nganti anak mbarep kewan. Mulane aku kurban kabeh sing mbukak guwa-garba, yaiku sing lanang, marang Pangeran, lan kabeh anak mbarep saka anak-anakku bakal tak tebus. Lan bakal dadi tandha ing tanganmu, lan ora goyah ing ngarep mripatmu, am

Nalika Firaun ngirim wong akeh lunga, Gusti Allah ora mimpin wong-wong mau liwat dalan tanah wong Filistin, amarga cedhak, amerga Gusti Allah ngandika, supaya wong akeh ora getun nalika ndeleng perang, lan bali menyang Mesir. Lan Gusti Allah ngubengi wong akèh kanthi dalan menyang ara-ara samun, menyang Segara Abang, nanging ing generasi kaping lima, anak-anak Israel munggah saka tanah Mesir. Lan Musa njupuk balung Yusuf karo dhéwé, amarga dhèwèké wis nggawé para putra Israel sumpah, ngandika, Pangeran bakal ngunjungi kowé, lan kowé bakal nggawa munggah balungku saka kéné karo kowé.

Sawise mangkat, para putra Israel saka Sukot wis kemah ing Etam, cedhak ing ara-ara samun. Nanging Gusti Allah mimpin

wong-wong mau, ing wayah awan nganggo tiang méga kanggo nuduhaké dalan marang wong-wong mau, lan ing wayah wengi nganggo tiang geni. Ora sirna tiang méga ing rina, lan tiang geni ing wengi, ing ngarsané kabèh wong.

14

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomonga marang para putra Israel, lan sawise bali, padha kemah ing ngarepe pemukiman, ing antara Migdol lan segara, ing ngarep Baal Zephon, ing ngarepe wong-wong mau sampeyan bakal kemah ing pinggir segara. Lan Firaun bakal ngomong marang rakyaté, Putra-putra Israel iki padha kesasar ing tanah, ara-ara wis nutup wong-wong mau. Aku nanging bakal ngerasake keras atine Firaun, lan dheweke bakal nguber wong-wong mau, lan Aku bakal dimulyakake ing Firaun, lan ing kabeh tentarane, lan kabeh wong Mesir bakal ngerti yen Aku iku Gusti, lan padha nindakake mangkono. Lan dikabarake marang raja saka wong-wong Mesir yèn wong akèh wis mlayu, lan atiné Firaun diowahi, lan atiné para abdhiné, marang wong akèh, lan padha ngomong, Apa iki sing wis kita lakoni, nganti ngirim lunga anak-anak Israel, supaya ora ngabdi marang kita? Firaun banjur nyandang kreta perangé, lan nuntun kabèh wong-wongé lunga karo dhèwèké Lan njupuk nem atus kereta pilihan, lan kabèh jaran saka wong Mesir, lan para perwira pangkat katelu ing kabèh. Lan Gusti Allah ngatos-atosaken atining Firaun raja Mesir, lan para abdi-abdine, lan nguber sakwisé para putra Israel, nanging

para putra Israel metu kanthi tangan ingkang inggil. Lan wong-wong Mesir padha ngoyak wong-wong mau, lan padha nemokake wong-wong mau wis kemah ing pinggir segara, lan kabèh jaran lan kreta Firaun, lan para penunggang jaran, lan wadyabala dhèwèké ana ing ngarep pemukiman, ngelawan Beelsephon. Lan Firaun nyedhaki, lan sawise pandeng munggah, para putra Israel karo mripate ndeleng, lan para wong Mesir wis kemah ing mburi wong-wong mau, lan padha wedi banget. Nanging para putra Israel njerit marang Gusti. Lan padha ngomong marang Musa, Apa amarga ora ana kuburan ing tanah Mesir, mula kowe nggawa metu kita kanggo dipateni ing ara-ara samun? Apa iki sing wis kowe lakoni marang kita, nggawa metu kita saka Mesir? Apa iki dudu tembung sing wis kita omongake marang kowe nalika ana ing Mesir, nalika ngandika, Biarkna kita, supaya kita bisa ngabdi marang wong-wong Mesir? Luwih becik kanggo kita ngabdi marang wong-wong Mesir tinimbang mati ing ara-ara samun iki.

Musa ngandika marang wong akeh, Njupuka wani, ngadega lan delengana kawilujengan saking Pangeran ingkang bakal dipuntindakake marang kita dinten punika. Amargi kados pundi sampun padha ningali wong Mesir dinten punika, panjenengan sedaya mboten bakal ningali wong-wong mau malih tumekaning salami-laminipun. Gusti bakal perang kanggo kowe, lan kowe bakal meneng. Gusti ngandika marang Musa, Apa sebabe sampeyan nangis marang Ingsun? Kandhakna marang para putra Israel supaya padha budhal. Lan kowe angkat tongkatmu, uculake tanganmu ing ndhuwur segara, lan

pecahake, supaya anak-anak Israel mlebu menyang tengahing segara kanthi garing. Lan lah, Aku bakal ngatosake atiné Firaun lan atiné wong Mesir kabèh, lan dhèwèké bakal mlebu sawisé wong-wong mau, lan Aku bakal dimulyakake ing Firaun, lan ing kabèh wadyabalané, lan ing kreta-kreta perangé, lan ing jaran-jarané. Lan bakal ngerti kabèh wong Mesir yèn aku iku Gusti, nalika aku dimulyakake ing Firaun, lan ing kreta-kretané, lan jaran-jarane. Utusan saka Gusti Allah sing mlaku ing ngarep kemah para putra Israel banjur pindhah menyang mburi. Tiang méga uga pindhah saka ngarepe wong-wong mau lan ngadeg ing mburine wong-wong mau. Lan mlebu ing antara tengahing kemah wong Mesir, lan ing antara tengahing kemah wong Mesir, lan ing antara tengahing kemah Israel, banjur mandheg, lan dadi peteng lan peteng, lan wengi liwat, lan ora padha campur siji lan sijine sawengi kabèh. Musa nglunjurake tangane menyang segara, lan Gusti Pangéran mundurake segara kanthi angin kidul sing kenceng sawengi kabèh, lan nggawe segara dadi garing, lan banyune dibelah. Lan para putra Israel mlebu menyang tengahing segara kanthi lemah sing garing, lan banyune dadi tembok ing sisih tengen, lan tembok ing sisih kiwa.

Lan wong-wong Mesir padha ngoyak, lan padha mlebu sawisé wong-wong mau, lan kabèh jaran Firaun, lan kareta-kareta, lan para penunggang, menyang tengahing segara. Kedadosan ing wayah esuk, Gusti Allah nyawang marang perkemahan wong-wong Mesir saka tiang geni lan méga, lan nggawe bingung perkemahan wong-wong Mesir. Lan ngiket poros-poros saka

kreta perang wong-wong mau, lan nuntun wong-wong mau kanthi kekerasan, lan ngandika wong-wong Mesir, Ayo padha mlayu saka ngarsane Israel, amarga Gusti perang kanggo wong-wong mau nglawan wong-wong Mesir. Gusti Allah ngandika marang Musa, Uculna tanganmu tumuju ing segara, supaya banyune bali maneh, lan nutupi wong-wong Mesir, bebarengan karo kereta-keretane lan para penunggang. Musa nglunjurake tangane ing segara, lan banyune bali menyang lemah nalika awan, dene wong-wong Mesir padha mlayu saka banyune, lan Gusti Allah nyingkirake wong-wong Mesir ing tengahing segara. Lan banyu kang wis bali nutupi kareta-kareta lan para penunggang, lan kabèh kekuwatan Firaun, sing wis mlebu sawisé wong-wong mau menyang segara, lan ora ana sing ditinggalake saka wong-wong mau, malah siji-sijia uga ora. Para putra Israel padha mlaku liwat papan garing ing tengahing segara, dene banyune dadi tembok ing sisih tengen lan tembok ing sisih kiwa kanggo wong-wong mau. Lan Gusti Allah ngluwari Israel ing dina iku saka tangané wong-wong Mesir, lan Israel weruh wong-wong Mesir sing wis mati ana ing pinggir segara. Israel ndeleng tangan gedhe kang ditindakake Pangeran marang wong-wong Mesir, banjur wong-wong akeh wedi marang Pangeran, lan padha pracaya marang Gusti Allah, lan marang Musa abdi panjenengane.

15

Nalika semana Musa lan para putra Israel nyanyi lagu punika

dhumateng Gusti Allah, lan padha ngandika, Sumangga kita nyanyi dhumateng Gusti, awit Panjenengane sampun mulya sanget, jaran lan sing nunggang sampun dipun uncalaken dhateng segara. Penolong lan pelindung wis dadi kanggo kula tumuju kawilujengan, punika Gusti Allah kula, lan kula badhe mulyakaken Panjenenganipun, Gusti Allah saking rama kula, lan kula badhe ngunggahaken Panjenenganipun. Gusti Allah sing ngremukake perang-perang, Gusti Allah iku jenenge. Kereta perang Firaun lan kekuwatane dibuwang menyang segara, para penunggang pilihan lan perwira pangkat katelu padha ditelan ing Segara Abang. Segara nutupi wong-wong mau, padha klelep menyang jero kaya watu. Tangan tengenmu, Gusti, wis dimulyakake ing kekuwatan, tangan tengenmu, Gusti, wis numpes mungsuh. Lan kanthi akèhé kamulyanmu, kowé numpes para mungsuh, kowé ngirim nepsumuné, sing mangan wong-wong mau kaya jerami. Lan amarga roh nesuné Paduka, banyu pisah, banyu-banyu beku kaya tembok, ombak beku ing tengahing segara. Mungsuh ngendika, Aku bakal nguber lan nyekel, aku bakal mbagi rampasan, aku bakal ngisi jiwaku, aku bakal mateni nganggo pedhangku, tanganku bakal mrentah. Kowe ngirim rohmu, segara nutupi wong-wong mau, padha klelep kaya timbal ing banyu kang kenceng. Sapa sing padha karo Sampeyan ing antarane para dewa, Gusti? Sapa sing padha karo Sampeyan? Sampeyan dimulyakake ing panggenan-panggenan suci, nggumunake ing kamulyan, nindakake pakaryan-pakaryan ajaib. Sampeyan mbentangake tangan tengen Sampeyan, bumi nguntal wong-wong mau. Kowe wis nuntun umat-Mu iki kanthi kaadilan-Mu, sing wis Kowe tebus,

Kowe wis nglipur dheweke kanthi kekuwatan-Mu menyang papan panggonan suci-Mu. Bangsa-bangsa padha krungu, lan padha nesu; lara-lara njupuk wong-wong sing manggon ing Filistin. Banjur para panggedhe Edom padha cepet-cepet, lan para panguwasa wong Moab, gumeter njupuk wong-wong mau, kabeh sing padha manggon ing Kanaan padha lebur. Muga tiba ing marang wong-wong mau gumeter lan wedi, amarga gedhéné lengen Paduka, mugi padha dadi watu, nganti liwat umat Paduka, Gusti, nganti liwat umat Paduka iki, ingkang Paduka angsal. Sampun nuntun mlebet, tandurlah wong-wong mau ing gunung warisan Paduka, ing papan panggenan Paduka ingkang sampun sumadya, ingkang Paduka siyapaken, Gusti, papan suci, Gusti, ingkang sampun siniyapaken dening asta Paduka. Gusti kang mrentah ing jaman, lan ing sadhuwuring jaman, lan salawasé. Amarga jaran Firaun karo kreta perang lan para penunggang mlebu menyang segara, lan Pangeran nggawa banyu segara marang wong-wong mau, nanging anak-anak Israel mlaku liwat papan garing ing tengahing segara.

Miryam sing nabi, sadulure Harun, njupuk rebana ing tangane, banjur kabeh wong wadon padha metu ngetutake dheweke karo rebana lan tari-tarian. Miryam wiwit mimpin wong-wong mau kanthi ujar, Ayo padha nyanyi kanggo Pangeran, amarga Panjenengane wis dimulyakake kanthi mulya, jaran lan sing nunggang wis dibuwang menyang segara. Musa ngilangake anak-anak Israel saka Segara Abang, lan nuntun wong-wong mau menyang ara-ara samun Sur, lan padha mlaku telung dina ing ara-ara samun, lan ora nemokake banyu kanggo ngombe.

Paduka rawuh dhateng Marah, nanging mboten saged ngombe saking Marah, amargi toya punika pait. Jalaran punika, panjenenganipun maringi asma papan wau Kepahitan. Lan para wong murmured marang Musa, ngandika, Apa kita bakal ngombe? Musa nangis-nangis marang Gusti, lan Gusti nuduhake kayu marang dheweke, banjur dheweke mbuwang kayu kuwi menyang banyu, lan banyu kuwi dadi manis. Ing kono Gusti menehi aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan marang dheweke, lan ing kono Gusti nguji dheweke. Lan ngandika, Yen kowe ngrungokake kanthi temenan swara Gusti Allah kowe, lan nglakoni sing nyenengake ing ngarsane, lan migatosake dhawuh-dhawuhe, lan njagi kabeh aturan-aturane, kabeh penyakit kang wis Ingsun tindakake marang wong Mesir, ora bakal Ingsun tindakake marang kowe, awit Ingsun iki Gusti Allah kowe sing marasake kowe. Lan padha teka menyang Elim, lan ana ing kono rolas sumber banyu, lan pitung puluh batang wit kurma, banjur padha kemah ing kono ing jejere banyu.

16

Padha lunga saka Elim, lan kabeh pangumpulan anak-anak Israel padha teka menyang ara-ara samun Sin, kang ana ing antarane Elim lan Sinai. Ing dina kaping limalas, ing wulan kapindho sawisé wong-wong mau metu saka tanah Mesir, Kabèh jemaat putra-putra Israel gumujeng marang Moses lan Aaron. Lan ngandika marang wong-wong mau para putra Israel, Muga-muga kita wis mati dipukul dening Pangeran ing tanah Mesir,

nalika kita lungguh ing sangisore panci-panci daging, lan kita mangan roti nganti wareg, amarga sampeyan nggawa kita menyang ara-ara samun iki kanggo mateni kabeh jemaah iki ing paceklik. Ngandika Gusti dhateng Musa, Punika Ingsun bakal ngundhuhaken roti dhateng panjenengan saking swarga, lan tiyang kathah bakal medal, lan padha bakal nglumpukake ingkang kangge dinten punika ing saben dinten, supados Ingsun nguji panjenenganipun, menawi padha bakal mlampah miturut angger-angger Kula, utawi boten. Lan ing dina kaping enem, wong-wong bakal nyiapake apa sing digawa mlebu, lan bakal dadi kaping pindho tinimbang sing diumpulake saben dina. Lan ngandika Musa lan Harun marang kabèh kumpulan anak-anak Israèl, Soré kowé bakal ngerti yèn Pangeran wis nuntun kowé metu saka tanah Mesir, Lan ing wayah esuk sampeyan bakal weruh kamulyan Gusti, amarga Panjenengane mirengake sungut-sungut sampeyan marang Gusti Allah. Nanging kita iki sapa, mula sampeyan sungut-sungut marang kita? Lan Musa ngandika, Nalika Gusti paring marang kowe daging kanggo dipangan ing wayah sore, lan roti ing wayah esuk nganti wareg, amarga Gusti krungu grumbulanmu, sing kowe padha grumbulan marang kita, nanging kita iki apa? Ora marang kita grumbulanmu iku, nanging marang Gusti Allah.

Ngandika lan Musa marang Harun, Ngandikaa marang kabeh jemaah putra-putra Israel, rawuha ing ngarsaning Allah, awit Panjenengane wus krungu sungkem-sungkem padha sampeyan. Nalika Aaron ngomong marang kabèh kumpulan anak-anak Israel, lan padha bali menyang ara-ara samun, kamulyan Gusti

katon ing méga. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa kanthi ngendika, Aku wis krungu sungut-sungute anak-anak Israel. Ngomonga marang wong-wong mau, ngandika: Ing wayah sore sampeyan bakal mangan daging, lan ing wayah esuk sampeyan bakal wareg roti, lan sampeyan bakal ngerti, yen Aku iki Gusti Allah sampeyan. Kedadosan ing wayah sore, lan manuk puyuh munggah, lan nutupi kemah, ing wayah esuk kedadosan nalika embun mandheg ing sakubengé kemah. Lan katon ana ing lumahing ara-ara samun, ana barang tipis kaya wiji ketumbar putih, kaya embun beku ing lemah. Sawisé weruh iku, para putra Israel padha kandha marang siji lan sijine, Apa iki? Amarga dheweke ora ngerti apa kuwi mau. Musa banjur kandha marang wong-wong mau, Iki roti kang diparingake Gusti Allah marang kowe kanggo dipangan. Punika dhawuhipun Gusti ingkang dipundhawuhaken: klumpukna saking punika, saben tiyang miturut ingkang pantes, satunggal homer, miturut cacahipun jiwa panjenengan, saben tiyang kaliyan kanca sakemahipun, klumpukna. Padha nindakake mangkono para putra Israel, lan padha nglumpukake sing kathah lan sing sethithik. Lan sawisé ngukur nganggo homer, sing ngumpulaké akèh ora duwé luwih akèh, lan sing ngumpulaké sithik ora duwé kurang, saben wong ngumpulaké miturut sing cocog kanggo awaké dhéwé. Musa ngandika marang wong-wong mau, Aja ana wong sing nyisani saka barange nganti esuk.

Lan ora padha ngrungokake Musa, nanging sawetara wong ninggalake saka iku nganti esuk, lan iku nggodhok cacing, lan iku mambu, lan Musa nesu marang wong-wong mau. Lan padha

klumpukake iku saben esuk, saben wong njupuk sing cocog kanggo dheweke, nanging nalika srengenge dadi panas, iku lebur. Kedadosan ing dina kaping enem, wong-wong padha nglumpukake barang sing perlu tikel pindho, loro homer kanggo saben wong. Banjur kabeh panguwasa jemaah padha mlebu lan nglapurake marang Musa. Musa ngandika marang wong-wong mau, Punapa punika sanes tembung ingkang dipunandikakaken dening Pangeran? Sabat punika istirahat suci dhateng Pangeran sesuk. Sapirang-pirang ingkang badhe sampeyan bakar, bakaren, lan sapirang-pirang ingkang badhe sampeyan masak, masakna, lan sedaya ingkang luwih, simpenaken wonten ing papan simpenan ngantos esuk. Lan padha ninggalake saka panjenengané nganti esuk, kaya kang wis dhawuhé Musa marang wong-wong mau, lan ora mambu, uga ora ana cacing ing kono. Musa ngandika, Panganana dinten punika, amargi dinten punika sabat kangge Gusti, mboten badhe kapanggih wonten ing lemah datar. Nem dina sampeyan bakal ngumpulake, nanging ing dina kaping pitu sabat, amarga ora bakal ana ing dina iku. Kedadean ing dina kaping pitu, sawetara wong saka rakyat padha nyoba ngumpulake, nanging ora nemokake. Gusti Allah ngandika marang Musa, Nganti kapan sampeyan ora gelem ngrungokake dhawuh-dhawuhKu lan angger-anggerKu? Delengen, amarga Gusti sampun paring sampeyan sabat ing dina punika, mila piyambakipun sampun paring sampeyan wonten ing dinten ingkang kaping enem roti kalih kangge kalih dinten, sami lenggaha saben tiyang wonten ing griya panjenengan, sampun wonten ingkang medal saking papan piyambakipun wonten ing dinten ingkang kaping pitu.

Lan rakyat ngaso ing dina kaping pitu. Lan para putra Israel padha jeneng iku Manna, ana dene kaya wiji ketumbar putih, lan rasane kaya kue madu. Musa ngandika, Punika tembung ingkang dipundhawuhaken Gusti: Isèkna homer saka manna kangge simpenan tumrap generasi-generasi panjenengan, supados panjenenganipun saged ningali roti ingkang sampun panjenengan dhahar wonten ing ara-ara samun, nalika Gusti ngasta medal panjenengan saking tanah Mesir. Lan ngandika Musa marang Harun, Jupuka kendi emas siji, lan lebokna ing kono kebak sagomor manna, lan sampeyan bakal nyelehake iku ing ngarsane Gusti Allah, kanggo pangreksan tumrap generasi-generasi sampeyan. Kados pundi cara kang dipundhawuhaken Gusti dhateng Musa, lan Harun nyimpen wonten ing ngarsanipun paseksen kangge pangreksa. Para putra Israel mangan manna patang puluh taun, nganti padha teka ing tanah sing dienggoni. Dhèwèké padha mangan manna nganti tekan wilayah Fenisia. Nanging homer iku sapersepuluh saka telung ukuran.

17

Lan kabèh kumpulaning para putra Israèl mangkat saka ara-ara samun Sin miturut kemah-kemahé, jalaran sabdaning Pangeran, banjur padha kemah ing Rafidin, nanging ora ana banyu kanggo wong akèh ngombé. Lan rakyat nggrundhel marang Musa, ngomong, Wènèhi kita banyu, supaya kita bisa ngombé. Lan Musa ngandika marang wong-wong mau, Apa sebabé kowe

nggrundhel marang aku, lan apa sebabé kowe nguji Gusti? Wong-wong ngelak banyu ing kana, lan wong-wong nggremeng marang Musa ing kana, ngucap, Kenangapa sampeyan nggawa kita munggah saka Mesir? Kanggo mateni kita lan anak-anak kita lan kewan-kewan kita amarga ngelak? Musa nangis marang Gusti, ngandika, Apa sing bakal tak lakoni marang wong-wong iki? Sedhela maneh, lan dheweke bakal nglempari aku nganggo watu. Lan ngandika Gusti marang Musa, Lumakua ing ngarep wong iki, jupuka kanggo awakmu saka para pinituwa wong, lan tebu kang kowe nganggo nuthuk kali, jupuka ing tanganmu, lan kowe bakal lumaku. Iki aku ngadeg ana ing kono sadurungé kowe, ing watu ing Horeb, lan kowe bakal nuthuk watu, lan banyu bakal metu saka watu kuwi, lan wong akeh bakal ngombe. Musa banjur nglakoni mangkono ing ngarsané para putra Israel. Lan dheweke menehi jeneng panggonan iku, Uji lan Cela, amarga celaan saka anak-anak Israel, lan amarga nguji Gusti, kanthi ngandika, Apa ana Gusti ing antarane kita, utawa ora?

Nanging Amalek teka lan perang karo Israel ing Raphidein. Musa ngandika marang Yosua, Pilihen wong-wong sing kuwat kanggo awakmu dhewe, lan metu perang nglawan Amalek sesuk, lan lah aku bakal ngadeg ing pucuking gunung, lan tongkat Gusti Allah ana ing tanganku. Lan Yosua nindakake kaya sing dikandhakake Musa marang dheweke, lan sawise medal dheweke nyusun perang nglawan Amalek, lan Musa lan Harun lan Hur munggah menyang pucuking gunung. Lan kedadean nalika Musa ngangkat tangané, Israel menang,

nanging nalika dhèwèké nurunake tangané, Amalek menang. Tangané Musa abot, banjur sawisé njupuk watu diselehké ing ngisoré dhèwèké, lan dhèwèké lungguh ing ndhuwuré. Harun lan Hur nyongkong tangané saka sisih kiwa lan sisih tengen, lan tangané Musa dadi mantep nganti srengéngé surup. Lan Yosua ngalahake wong Amalek, lan kabèh rakyaté nganggo pedhang. Gusti ngandika marang Musa, Tulisen punika minangka peringatan wonten ing buku, lan aturna marang Yosua, awit Ingsun bakal mbusak peringatan Amalek kanthi sampurna saking sangisoring langit. Lan Musa mbangun papan sesaji kanggo Gusti, lan dheweke menehi jeneng, Gusti papan perlindunganku. Awit ing tangan wadi, Gusti perang marang Amalek saka turun-tumurun nganti turun-tumurun.

18

Yitro, imam Midian sing mertua Musa, krungu kabèh sapirang-pirang kang ditindakake Pangeran kanggo Israel, umaté dhéwé, amarga Pangeran wis nggawa metu Israel saka Mesir. Jethro, mertuané Musa, njupuk Zipporah, garwané Musa, sawisé dhèwèké dibebasaké. lan anak loro lanang dheweke, jenengé sing siji wong-wong mau Gershom, ngandika, Aku dadi pendatang ana ing tanah asing, Lan jenengé sing nomer loro Eliezer, ngandika, Awit Gusti Allah saka bapakku dadi penolongku, lan wis ngluwari aku saka tangané Firaun. Lan Yitro, rama maratuwane Musa, metu karo anak-anak putra lan garwane menyang Musa ing ara-ara, ing ngendi dheweke kemah

ing gunung Gusti Allah. Dilapurake marang Musa kanthi ngomong, Lah, mertuwamu Yitro teka menyang kowe, lan bojumu lan anak lanangmu loro karo dheweke. Musa metu kanggo nemoni bapa marane, banjur sujud marang dheweke, lan ngambung dheweke, lan padha salam-salaman, banjur nggawa dheweke mlebu ing tarub. Lan Musa nyritakake marang bapa mertuwa kabèh sapirang-pirang sing ditindakake Gusti marang Firaun lan kabèh wong Mesir jalaran Israel, lan kabèh kasusahan sing wis dialami wong-wong mau ing dalan, lan sing Gusti wis ngluwari wong-wong mau saka tangane Firaun, lan saka tangane wong-wong Mesir. Yitro kaget amarga sakabèhé kabecikan sing wis ditindakaké Gusti marang wong-wong mau, awit Gusti wis ngluwari wong-wong mau saka tangané wong Mesir lan saka tangané Prabu. Lan ngandika Yitro, Pinuji Gusti, amarga wis ngluwari wong-wong mau saka tangane wong Mesir lan saka tangane Firaun. Saiki aku ngerti yèn Gusti iku agung tinimbang kabèh déwa-déwa, jalaran bab iki, awit dhèwèké wis nyerang wong-wong mau. Lan Yitro, rama maratuwané Musa, njupuk kurban-kurban pangobongan lan kurban-kurban kanggo Gusti Allah, déné Harun lan kabèh para pinituwa Israèl teka kanggo mangan roti bebarengan karo rama maratuwané Musa ing ngarsané Gusti Allah.

Lan kedadean sawise ing dina sabanjure, Musa lungguh kanggo ngadili wong-wong, nanging kabeh wong padha ngadeg ing ngarsane Musa wiwit esuk nganti sore. Lan sawisé weruh, Yetro ngomong babagan kabèh sing ditindakake marang wong, Apa iki sing kowé tindakake marang wong? Kenangapa kowé

lungguh piyambak, dene kabèh wong wis ngadeg marang kowé wiwit esuk nganti sore? Lan Musa ngendika marang bapak maratuwa, Awit wong akeh teka marang ingsun kanggo golek pangadilan saka Gusti Allah. Nalika ana pasulayan ing antarane wong-wong mau, banjur padha teka marang aku, aku ngadili saben wong, lan aku nggawe dheweke ngerti dhawuh-dhawuhe Gusti Allah lan angger-anggere. Bapak maratuwa Musa ngendika marang dheweke, Ora bener kowe nglakoni prakara iki. Kanthi karusakan kowe bakal dirusak amarga ora sabar, lan kowe uga, lan kabèh wong iki sing ana karo kowe. Abot banget kanggo kowe prakara iki, kowe ora bakal bisa nglakoni piyambak. Saiki mula rungokna aku, lan aku bakal menehi pitutur marang kowe, lan Gusti Allah bakal karo kowe. Dadi kowe dadi perantara kanggo wong akeh babagan prakara marang Gusti Allah, lan kowe bakal ngaturake tembung-tembunge wong-wong mau marang Gusti Allah. Lan kowe bakal nyeksèni marang wong-wong mau dhawuh-dhawuhipun Gusti Allah lan angger-anggeripun Panjenengané, lan kowe bakal nuduhaké marang wong-wong mau dalan-dalan kang bakal dilakoni, lan karya-karya kang bakal ditindakaké. Lan kowe kanggo awakmu dhewe nimbang saka kabèh rakyat wong-wong sing kuwasa, wedi marang Gusti, wong-wong sing adil, sing sengit kesombongan, lan kowe bakal ngangkat ing dheweke pimpinan ewu, pimpinan atus, pimpinan sèket, lan pimpinan sepuluh. Lan bakal ngadili wong kabèh wektu, nanging perkara sing angel bakal padha gawa marang kowe, dene perkara-perkara cilik babagan pangadilan bakal padha adili dhéwé, lan bakal padha enthengaké bebanmu, lan bakal padha nulungi

kowe. Yen kowe nglakoni tembung iki, Gusti Allah bakal nguatake kowe, lan kowe bakal bisa ngadeg, lan kabeh wong iki bakal teka menyang panggonan dheweke kanthi tentrem. Musa ngrungokake swara mertuane, lan nglakoni kabeh sing diomongake marang dheweke. Lan Musa milih wong lanang sing kuwasa saka kabèh Israel, lan ngangkat wong-wong mau dadi pimpinan èwu, pimpinan atus, pimpinan sèket, lan pimpinan sepuluh. Lan wong-wong mau ngadili rakyat ing saben wektu, nanging kabèh perkara sing abot padha digawa marang Musa, dene kabèh perkara sing entheng padha diadili dhéwé. Musa ngirim bapak maratuwa, lan dheweke bali menyang tanah kelairane.

19

Ing wulan kaping telu sawisé para putra Israel budhal saka tanah Mesir, ing dina punika, padha rawuh ing ara-ara samun Sinai. Lan padha budhal saka Raphidein, lan padha teka menyang ara-ara samun Sinai, lan Israel kemah ing kono ngelawan gunung. Lan Musa munggah menyang gunung saka Gusti Allah, lan Gusti Allah nimbali dheweke saka gunung, ngandika, Iki sampeyan bakal ngomong menyang omah Yakub, lan sampeyan bakal ngumumake menyang anak-anak Israel. Panjenengan dhéwé wis weruh sapirang-pirang sing wis tak lakoni marang wong-wong Mesir, lan aku wis ngangkat panjenengan kaya ing swiwining garudha, lan aku wis nggawa panjenengan marang awakku dhéwé. Lan saiki yèn sampeyan

pancèn mirengaké swaraku, lan sampeyan njagi prajanjianku, sampeyan bakal dadi umatku sing khusus saka kabèh bangsa, amarga kabèh bumi iku duwèkku. Kowe bakal dadi karajan imamat lan bangsa suci kanggo Aku, tembung-tembung iki bakal kowe ucapake marang anak-anak Israel. Nanging Musa teka, lan nimbali para pinituwa saka wong, lan ngaturake marang wong-wong mau kabèh tembung-tembung iki, sing Gusti Allah dhawuh marang wong-wong mau. Kabèh wong padha mangsuli bebarengan lan ngandika, Kabèh sing diandikakake Gusti Allah, bakal kita lakoni lan kita tampi. Banjur Musa ngaturaken tembung-tembung iki marang Gusti Allah. Gusti ngandika dhateng Musa, Punika Kula rawuh dhateng panjenengan wonten ing tiang méga, supados tiyang kathah mirengaken atur Kula dhateng panjenengan, lan supados pitados dhateng panjenengan dumugi ing salami-laminipun. Musa lajeng ngaturaken sabda tiyang kathah dhateng Gusti. Gusti Allah ngandika marang Musa, Mudhuna, paring pépéling marang wong akèh, lan sucèkaké wong-wong mau dina iki lan sesuk, lan padha umbah-umbaha sandhangané. Lan padha siyaga kanggo dina kaping telu, amarga ing dina kaping telu Gusti bakal mudhun ing gunung Sinai, ing ngarsane kabeh wong. Lan kowe bakal misahake wong-wong ing sakubenge, ngandika, Gatekna awakmu dhewe supaya ora munggah menyang gunung, lan ora ndemek apa wae saka iku. Kabeh sing wis ndemek gunung, bakal mati dening pati. Ora bakal ana sing nyentuh tangane, amarga dhèwèké bakal dibenturi watu nganggo watu-watu, utawa bakal ditembaki nganggo panah, yen kewan utawa manungsa, ora bakal urip.

Nalika swara-swara lan tarompèt-tarompèt lan méga wis lunga saka gunung, wong-wong mau bakal munggah menyang gunung.

Musa mudhun saka gunung menyang wong-wong, banjur nyucèkaké wong-wong mau, lan padha ngumbah sandhangané. Lan dhèwèké ngandika marang wong akèh, Padha siyaga, telung dina aja nyedhaki wong wadon. Kedadosan ing dina kaping telu nalika esuk, lan ana swara-swara lan bledheg-bledheg lan mendhung peteng ing gunung Sinai, swara trompèt muni banget, lan kabèh wong ing kemah padha wedi. Lan Musa nuntun metu wong akeh menyang pasamuan karo Gusti Allah saka kemah, lan padha ngadeg ing sangisoring gunung. Gunung Sinai iku ngrokok kabèh, jalaran Gusti Allah wis mudhun ing kono nganggo geni, lan kumelune munggah kaya kumelun pawon, lan kabèh wong padha kaget banget. Swara trompèt saya suwe saya kuwat banget. Musa ngomong, lan Gusti Allah mangsuli dhèwèké kanthi swara. Gusti mudhun ing pucuking Gunung Sinai, lan Gusti nimbali Musa menyang pucuking gunung, banjur Musa munggah. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Mudhuna, paring pépéling marang wong akèh, supaya aja nganti padha nyedhaki Gusti Allah kanggo mangertèni, lan akèh wong sing tiba. Lan para imam sing nyedhaki Gusti Allah padha disucèkaké, supaya ora Gusti ngrusak wong-wong mau.

Lan Musa ngandika marang Gusti Allah, Wong-wong ora bakal bisa munggah marang Gunung Sinai, amarga Paduka wis

menehi paugeran marang kawula, ngandika, Pisahake gunung punika, lan sucekake. Gusti Allah ngandika marang dheweke, Mudhuna, banjur munggaha maneh karo Harun. Nanging para imam lan wong akeh aja nganti meksa munggah marang Gusti Allah, supaya Gusti Allah ora numpes wong-wong mau. Musa banjur mudhun marang wong akèh, lan ngandika marang wong-wong mau.

20

Lan Gusti ngandika kabèh tembung iki, ngandika, Aku iku Gusti Allah kowe, sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Ora bakal ana déwa-déwa liya kanggo kowe kajaba aku. Aja sampeyan nggawe kanggo awakmu dhewe gambar, uga aja nggawe rupa apa wae, kaya sing ana ing langit dhuwur, lan kaya sing ana ing bumi ngisor, lan kaya sing ana ing banyu-banyu ing ngisor bumi. Aja nyembah marang wong-wong mau, lan aja ngabdi marang wong-wong mau, awit Aku iki Gusti Allah kowe, Allah sing cemburu, kang males dosa-dosane para bapak tumrap anak-anake, nganti turunan kaping telu lan kaping papat, marang wong-wong sing sengit marang Aku. Lan nggawe sih-rahmat dhateng èwu-èwu marang wong-wong kang tresna marang Ingsun, lan marang wong-wong kang njagi dhawuh-dhawuh Ingsun. Aja njupuk jeneng Gusti Allah kowe kanthi sia-sia, amarga Gusti Allah kowe ora bakal ngluwari wong sing njupuk jeneng-Ipun kanthi sia-sia. Éling-élingna dinten Sabat supados kasucèkaken. Saka nem dina nyambut

gawe, lan bakal nindakake kabeh karyamu. Nanging ing dina ingkang kaping pitu, sabat dhumateng Gusti Allah panjenengan, panjenengan ora bakal nindakaken sedaya pakaryan ing punika, lan putra panjenengan, lan putri panjenengan, abdi panjenengan, lan abdi estri panjenengan, sapi panjenengan, lan kewan ingkang dipikul panjenengan, lan sedaya kewan panjenengan, lan wong manca ingkang manggon ing panjenengan. Ing enem dina, Gusti nggawe langit lan bumi lan segara lan kabeh sing ana ing kono, lan ngaso ing dina kaping pitu. Mula saka iku, Gusti mberkahi dina kaping pitu lan nyucekake dina kasebut. Ngurmati rama sampeyan lan ibu sampeyan, supaya sampeyan pikantuk kabecikan, lan supaya sampeyan panjang umur ing bumi kang becik, kang Gusti Allah sampeyan paringake dhateng sampeyan. Kowe ora kena nglakoni jina. Ora kowe bakal nyolong. Ora kowe bakal mateni. Aja sampeyan menehi kesaksian palsu marang tangga sampeyan. Aja kepingin garwane tanggamu, aja kepingin omahé tanggamu, utawa sawahé, utawa abdine, utawa abdi wadone, utawa sapine, utawa kewan bebane, utawa kabèh kewane, utawa sakabèhé sing duwèké tanggamu.

Lan kabèh wong padha weruh swara, obor-obor, swara trompèt, lan gunung sing ngetokake kumelun, nanging amarga wedi, kabèh wong padha ngadeg saka kadohan. Lan padha ngomong marang Musa, Kowe sing ngomong marang kita, lan aja nganti Gusti Allah sing ngomong marang kita, supaya kita aja nganti mati. Lan Musa ngendika marang wong-wong mau, Padha wania, amarga Allah rawuh marang sampeyan kanggo nguji

sampeyan, supaya rasa wedi marang Panjenengané ana ing sampeyan, supaya sampeyan ora nindakake dosa. Wong-wong padha ngadeg saka kadohan, nanging Musa mlebu menyang pepeteng, ing kono ana Gusti Allah. Gusti ngandika dhateng Musa, Punika ingkang bakal panjenengan aturaken dhateng kulawarga Yakub, lan panjenengan bakal ngumumaken dhateng para putra Israel: Panjenengan sedaya sampun ningali bilih saking langit Kula sampun ngandika dhateng panjenengan sedaya. Aja nggawe dewa-dewa perak kanggo awakmu dhewe, lan dewa-dewa emas aja nggawe kanggo awakmu dhewe. Altar saka lemah sampeyan bakal nggawe kanggo aku, lan sampeyan bakal kurban ing kono kurban obong sampeyan, lan kurban kawilujengan sampeyan, lan wedhus-wedhus, lan pedhet-pedhet sampeyan ing saben panggonan, ing ngendi aku bakal njalari dijenengi jenengku ing kono, lan aku bakal teka marang sampeyan, lan aku bakal mberkahi sampeyan. Yen nanging misbyah saka watu kowe gawekake kanggo aku, aja kowe mbangun kanthi watu sing dipahat, amarga pedhang kowe wis kokayunake marang watu-watu mau, lan wis dadi najis. Aja munggah nganggo undhak-undhakan menyang misbyahku, supaya kowe ora mbukak aurat ing ndhuwur iku.

21

Lan iki aturan-aturan kang bakal sampeyan aturake ing ngarsane wong-wong mau. Yen kowe tuku abdi Ibrani, enem taun bakal ngabdi marang kowe, nanging ing taun kapitu bakal

lunga mardika kanthi cuma-cuma. Yen dheweke mlebu piyambak, mula dheweke bakal medal piyambak, nanging yen ana wong wadon mlebu karo dheweke, mula wong wadon kuwi uga bakal medal. Lan yèn nanging gustine maringi marang dhèwèké wadon, lan wadon mau nglairake anak lanang utawa anak wadon kanggo dhèwèké, wadon mau lan anak-anak mau bakal dadi kagungané gustine, nanging dhèwèké mung bakal metu piyambak. Yen nanging mangsuli ngandika sang abdi, Aku wis tresna marang gustiku, lan garwane, lan anak-anake, aku ora lunga mardika, Gustine bakal nggawa dheweke menyang kriteria saka Gusti Allah, lan banjur bakal nggawa dheweke ing lawang ing ambang, lan gustine bakal nusuk kupinge nganggo alat penusuk, lan dheweke bakal ngabdi marang gustine nganti selawase.

Yen nanging ana wong sing adol putrine dhewe dadi abdi, dheweke ora bakal lunga kaya para abdi wadon sing mlayu. Yen ora nyenengake marang gustine dheweke, kang wis sarujuk karo dheweke, mula bakal nebus dheweke. Nanging marang bangsa manca, dheweke ora nduweni kuwasa kanggo adol dheweke, amarga dheweke wis nglanggar janji marang dheweke. Yen nanging dheweke dipertunangake marang putrane, miturut hak para putri bakal ditindakake marang dheweke. Yen nanging dhèwèké njupuk wong wadon liyane kanggo dhéwé, barang-barang sing perlu lan sandhangan lan pergaulan karo dhèwèké ora bakal dicabut. Yen nanging telung perkara iki ora ditindakake marang dheweke, dheweke bakal metu kanthi bebas tanpa perak. Yen nanging ana wong nyerang

wong liya nganti mati, mula dheweke kudu diukum pati. Wong sing ora gelem, nanging Gusti Allah sing nyerahake menyang tangane, Aku bakal menehi sampeyan panggonan sing bakal mlayu menyang kono wong sing mateni. Yen nanging ana wong nyerang tanggane kanggo matèni dhèwèké kanthi cidra, lan dhèwèké ngungsi, saka pamedaran Kula panjenengan kudu njupuk dhèwèké kanggo dipatèni. Sapa sing nuthuk bapake utawa ibune, kudu dipatèni. Wong sing ngucapake ala marang bapak utawa ibune, bakal mati. Sapa sing nyolong salah siji saka anak-anak Israel, lan sawise nindhes dheweke banjur didol, lan ditemokake tumindak kuwi, kudu dipateni. Yen nanging loro wong lanang padha padu lan nubruk tangga nganggo watu utawa ajiné, lan tangga mau ora mati, nanging turu ing amben, Yen wong lanang wis tangi lan bisa mlaku ing njaba nganggo tongkat, mula wong kang nubruk dheweke bakal ora disalahake, kajaba dheweke kudu mbayar gantine wektu nganggur lan biaya pangobatan. Yen nanging ana wong sing mukul abdine utawa abdi wadone nganggo tongkat, lan mati ing tangane, bakal dibalèkaké kanthi adil. Yen nanging dheweke bisa urip sedina utawa rong dina, aja ngukum dheweke, amarga perak kuwi duweke dheweke. Yen nanging ana wong lanang loro padha gelut, lan dheweke nganti nabrak wong wadon sing lagi ngandhut, lan anake metu nanging durung wujud, mesthine kudu didenda kaya sing dituntut dening bojone wong wadon mau, lan kudu menehi ganti rugi miturut ajining. Yen nanging wujud kuwi, bakal mènèhi jiwa kanggo ganti jiwa. Mripat gantine mripat, untu gantine untu, tangan gantine tangan, sikil gantine sikil. Kobongan ganti kobongan, tatu ganti tatu, welak

ganti welak. Yen nanging ana wong sing nuthuk mripat abdi dalem utawa abdi wadon, lan nganti wuta, dheweke kudu mardikakake wong-wong mau minangka ganti rugi mripat sing wuta. Yen nanging ncopot untu abdiné utawa untu abdi wadoné, kudu ngbebasaké wong-wong mau minangka gantine untune. Yen nanging sapi lanang nanduk wong lanang utawa wong wadon lan mati, sapi lanang iku bakal dibenturi watu, lan daginge ora bakal dipangan, nanging juragan saka sapi lanang iku bakal ora luput. Yen nanging sapi jago sing kerep nanduk iku wis sadurunge wingi lan sadurunge dina katelu, lan wong-wong wis menehi kesaksian marang juragan sing duwe, nanging dheweke ora ngurung sapi jago kuwi, banjur sapi jago kuwi mateni wong lanang utawa wong wadon, mula sapi jago kuwi kudu dibenturi watu nganti mati, lan juragan sing duwe uga kudu dipateni. Yen nanging tebusan dipasrahake marang dheweke, bakal menehi tebusan kanggo jiwane saakehe sing dipasrahake marang dheweke. Yen nanging nanduk anak lanang utawa anak wadon, miturut hukum iki kudu padha nglakoni marang dheweke. Yen nanging abdi digored sapi jago utawa abdi wadon, perak telung puluh didrachma bakal diwènèhaké marang juragan wong-wong mau, lan sapi jago bakal dibenturi watu. Yen nanging ana wong sing mbukak jugangan utawa ngeduk jugangan, lan ora nutupi iku, lan ana pedhet utawa kuldi sing tiba ing kono, Juragan bolongan kudu mbayar, bakal mènèhi dhuwit perak marang juragané, nanging kéwan sing wis mati bakal dadi kagungané dhèwèké. Yen nanging sapi saka sawetara wong nanduk sapi saka tanggane lan mati, wong-wong mau kudu ngedol sapi sing urip lan mbagi perak kasebut, lan

sapi sing wis mati uga kudu dibagi. Yen nanging dipunmangertosi sapi jaler punika bilih sapi jaler ingkang nanduk punika sadurunge wingi lan sadurunge dinten ingkang kaping tiga, lan sampun dipunsaksiaken dhateng gustinipun, lan mboten ngilangi piyambakipun, badhe mbayar sapi jaler gantine sapi jaler, ingkang nanging sampun pejah dhateng piyambakipun badhe dados.

Yen ana wong nyolong pedhet utawa wedhus, banjur nyembelih utawa ngedol, dheweke kudu mbayar lima pedhet kanggo gantine pedhet, lan papat wedhus kanggo gantine wedhus.

22

Yen nanging maling ditemokake ing dhudhukan, lan wis dituthuk nganti mati, ora ana pembunuhan kanggo dheweke. Yen nanging srengéngé wis munggah marang dhèwèké, dhèwèké dosa, kudu dipatèni. Yen nanging dhèwèké ora duwé apa-apa, kudu didol kanggo ngganti barang sing dicolong. Yen nanging barang sing dicolong ditinggal lan ditemokake ing tangane, saka kuldi nganti wedhus sing isih urip, dheweke kudu mbayar kaping pindho. Yen nanging ana wong sing nggembalakake kewan ing sawah utawa kebon anggur, lan nglilakake kewan dheweke nggembalakake ing sawah wong liya, dheweke kudu mbayar ganti rugi saka sawah dheweke miturut asil panene, yen nanging kewan mau nggembalakake kabeh sawah, dheweke kudu mbayar nganggo sing paling apik

saka sawah dheweke lan sing paling apik saka kebon anggur dheweke. Yen geni metu lan nemokake eri, banjur kobong papan pangirik utawa gandum utawa lemah, wong sing murubake geni kudu mbayar gantine.

Yen nanging ana wong sing maringi marang tanggane perak utawa wadhah kanggo dijaga, lan barang mau dicolong saka omahe wong kuwi, yen ditemokake sing nyolong, dheweke kudu mbayar kaping pindho. Yen nanging ora ditemokake sing maling, mula sing nduweni omah bakal nyedhaki ing ngarsane Gusti Allah, lan bakal sumpah tenan yen dheweke ora tumindak ala marang kabeh titipan sing tanggane. Miturut saben wicara sing diucapake bab tumindak salah, bab pedhet, lan kewan beban, lan wedhus, lan sandhangan, lan kabeh karusakan sing diklaim, apa wae sing ana, ing ngarsane Gusti Allah bakal teka pengadilan kanggo wong loro, lan sing disalahake dening Gusti Allah bakal mbayar kaping pindho marang pepadhamu. Yen nanging ana wong maringi marang tanggané kéwan beban utawa pedhet utawa wedhus utawa kabèh kéwan kanggo dijaga, banjur kéwan mau remuk utawa mati utawa dadi tawanan, lan ora ana wong sing ngerti, Sumpah saka Gusti Allah bakal ana ing antarane wong loro mau, manawa dheweke pancen ora tumindak cidra marang titipan saka pepadhane, lan mangkono panguwasane bakal nampa, lan dheweke ora kudu mbayar ganti rugi. Yen nanging dicuri saka dheweke, bakal mbayar marang gustine. Yen nanging digagas kewan buas, bakal nuntun dheweke marang barang sing diburu, lan ora bakal mbayar ganti rugi. Yen ana wong sing nyilih saka tanggané, lan barang

kasebut rusak utawa mati utawa dadi tawanan, nanging sing duwe ora ana bebarengan, wong sing nyilih kudu mbayar ganti rugi. Nanging yen juragane ana karo dheweke, ora bakal mbayar, nanging yen buruh, bakal dadi gantine upah dheweke.

Yen nanging ana wong ngapusi prawan sing durung tunangan, lan turu karo dheweke, kudu menehi mas kawin kanggo njadikake dheweke garwane. Yen nanging ramane nolak lan ora gelem menehi putrine marang wong lanang mau dadi garwane, wong lanang mau kudu mbayar perak marang ramane miturut cacahe mas kawin kanggo para prawan. Para penyihir aja padha diuripi. Saben wong sing turu karo kewan kudu dipatèni. Wong sing kurban marang para dewa bakal dirusak nganggo pati, kajaba marang Gusti piyambak.

Lan wong manca aja kowé gawe susah, lan uga aja kowé pijet dhèwèké, amarga kowé padha wis tau dadi wong manca ing tanah Mesir. Kabèh randha lan yatim aja padha kowé gawe susah. Yen nanging kanthi angkara sampeyan nggawe sangsara wong-wong mau, lan wis sesambat padha sesambat marang aku, kanthi krungu aku bakal krungu swarane wong-wong mau. Lan aku bakal nesu banget, lan aku bakal matèni kowé nganggo pedhang, lan wong wadon-wadonmu bakal dadi randha, lan anak-anakmu bakal dadi yatim piatu. Yen sampeyan utangi perak marang sedulur sing mlarat ing sampeyan, sampeyan ora bakal meksa dheweke, lan sampeyan ora bakal nyelehake bunga marang dheweke. Yen sampeyan njupuk sandhangan tangga minangka jaminan, sadurunge srengenge surup sampeyan kudu

mbalekake marang dheweke. Iki pancen panutup dhèwèké, mung iki sandhangan kanggo nutupi kawirangané, ing ngendi dhèwèké bakal turu? Manawa mulané dhèwèké njerit marang Aku, Aku bakal ngrungokake, amerga Aku welas asih. Déwa-déwa ora sampeyan bakal ngomong ala, lan panguwasa saka wong-wong sampeyan ora sampeyan bakal ngomong kanthi ala. Woh-wohan kang sepisanan saka papan pangirik lan papan peres anggur sampeyan, aja sampeyan tundha. Anak lanang kang sepisanan saka anak-anak lanang sampeyan, paringna marang ingsun. Mangkono kowe kudu nglakoni marang pedetmu lan wedhusmmu lan kewan bebannmu, pitung dina bakal ana ing sangisore ibune, nanging ing dina kaping wolu kowe kudu mbalekake marang Aku. Lan sampeyan bakal dadi wong lanang suci kanggo aku, lan daging kang diterkam kewan buas aja sampeyan mangan, uncalake wae menyang asu.

23

Aja nampa pangrungu sing ora bener, lan aja gelem setuju karo wong sing ora adil kanggo dadi saksi sing ora adil. Aja melu wong akeh tumindak ala, lan aja gabung karo wong akeh kanggo nyimpang saka bebener, nganti ngrusak keadilan. Lan wong mlarat ora kowe bakal welas asih ing pangadilan. Yen kowe ketemu sapi kagungan mungsuhmu, utawa kewan bebanan kagungan dheweke sing kesasar, kowe kudu bali lan mbalekake marang dheweke. Yen nanging kowe weruh kéwan ingkang dipun-iket saka mungsuh kowe wis tiba ing sangisoring

beban dhéwéké, ora kowe bakal liwat iku, nanging kowe bakal tulung angkat iku karo dhéwéké.

Aja ngrusak pangadilan wong mlarat ing pangadilane. Saka kabèh tembung sing ora adil kowe kudu adoh, wong lugu lan wong bener aja kokpatèni, lan aja kokbenerake wong sing ora suci jalaran peparingé. Lan peparingé ora kowe bakal tampa, amarga peparingé nggawé wuta mripaté wong-wong sing ndeleng, lan ngrusak tembung-tembung kang bener. Lan wong manca aja kowé pitenah, awit kowé ngerti jiwané wong manca, awit kowé dhéwé nate dadi wong manca ing tanah Mesir. Saka enem taun kowe bakal nyebar binih ing tanah kowe, lan kowe bakal ngumpulake asil-asile. Nanging ing taun kapitu sampeyan kudu mbebasake, lan sampeyan kudu ngeculake, lan wong-wong mlarat saka bangsamu bakal mangan, dene sing isih bakal dipangan dening kewan-kewan alam bébas, mangkono uga sampeyan kudu nglakoni marang kebon anggurmu, lan kebon zaitunmu. Sajroning nem dinten sampeyan kedah nindakake pakaryan sampeyan, nanging ing dinten ingkang kaping pitu, ngaso, supados sapi sampeyan saged ngaso, lan kewan ingkang dipikul sampeyan, lan supados putra saking abdi estri sampeyan lan tiyang pendateng saged seger malih. Kabèh perkara sing wis dakkandhakake marang kowe, jaganen, lan jeneng para dewa liyane aja nganti kowe sebut-sebut, uga aja nganti keprungu saka cangkemmu.

Sampeyan kudu ngrayakake telung wektu saben taun kanggo kula. Prayaan roti tanpa ragi kudu dijaga lan ditindakake, pitung

dina sampeyan mangan roti tanpa ragi, kaya sing wis dakdhawuhake marang sampeyan miturut wektune wulan anyar, amarga ing wektu kuwi sampeyan metu saka Mesir, aja nganti sampeyan katon ing ngarsaku kanthi tangan kosong. Lan prayaan panen woh-wohan ingkang sepisanan kowé bakal nganakake saka karya-karyané kowé, ingkang yèn kowé tandur ing sawah kowé, lan prayaan purna ing wektu medal saka taun ing pangumpulan karya-karyané kowé ingkang saka sawah kowé. Telung wektu ing setaun, kabeh wong lanang kowe bakal katon ing ngarsane Gusti Allah kowe. Nalika Aku bakal ngusir bangsa-bangsa saka ngarsane sampeyan lan nggedhekake wates-wates sampeyan, sampeyan ora kena kurban getih menyan-Ku nganggo ragi, uga lemak saka prayaan-Ku ora kena nginep nganti esuk. Woh-wohan kapisan saka panen kapisan saka lemah sampeyan kudu digawa mlebu menyang omahe Gusti Allah sampeyan, aja nggodhog wedhus cilik nganggo susu ibune. Lan katingal, Aku ngirim utusan-Ku ing ngarep panjenengan, supaya njaga panjenengan ing dalan, supaya dheweke nggawa panjenengan menyang tanah kang wis Kula siapake kanggo panjenengan. Tindakna kanthi ati-ati kanggo awakmu dhewe, lan ngrungokna dheweke, lan aja ora manut marang dheweke, amarga dheweke ora bakal nahan sampeyan, awit jenengku ana ing dheweke. Yen kowe mirengake swara-Ku kanthi temenan, lan kowe nindakake kabeh sing Aku dhawuhake marang kowe, lan kowe njaga prajanjian-Ku, kowe bakal dadi umat pilihan-Ku saka kabeh bangsa, amarga kabeh bumi iku duweke-Ku, nanging kowe bakal dadi kratoning imamat marang-Ku, lan bangsa sing suci, tembung-tembung iki

bakal kowe ucapake marang para putra Israel, yen kowe mirengake swara-Ku kanthi temenan, lan kowe nindakake kabeh sing Aku ucapake marang kowe, Aku bakal dadi mungsuh marang mungsuh-mungsuhmu, lan Aku bakal nentang marang wong-wong sing nentang kowe. Utusan kula bakal lunga minangka pimpinan sampeyan, lan bakal nggawa sampeyan menyang wong Amori, wong Hiti, wong Perizi, wong Kanan, wong Girgasi, wong Hiwi, lan wong Yebus, lan Ingsun bakal numpes wong-wong mau. Aja nyembah marang déwa-déwané wong-wong mau, lan aja ngabdi marang wong-wong mau, aja nglakoni miturut tindak-tanduk wong-wong mau, nanging rusaka kanthi ngrusak, lan tumpesa kanthi numpes tugu-tugune wong-wong mau. Lan kowe bakal ngabdi marang Gusti Allah kowe, lan Aku bakal mberkahi roti kowe lan anggur kowe lan banyu kowe, lan Aku bakal nyingkirake penyakit saka kowe. Ora bakal ana sing mandul lanang, uga ora ana sing mandul wadon ing bumi sampeyan, cacahe dina-dina sampeyan aku bakal nglengkapi. Lan wedi aku bakal ngirim mimpin kowe, lan aku bakal gawe gumun kabeh bangsa sing kowe leboni, lan aku bakal ndadekake kabeh mungsuhmu padha mlayu. Lan aku bakal ngirim tawon-tawon ing ngarepmu, lan kowe bakal ngusir wong Amori, wong Hiwi, wong Kanan, lan wong Het saka wilayahmu. Ora bakal tak usir wong-wong mau ing setaun, supaya lemah ora dadi sepi, lan kéwan-kéwan galak saka lemah ora dadi akeh tumrap kowe. Miturut sithik-sithik Aku bakal ngusir wong-wong mau saka kowe, nganti kowe tambah akeh lan marisi tanah kuwi. Lan Aku bakal nggawe wates-watesmu saka Segara Abang nganti Segara wong Filistin, lan saka ara-ara

samun nganti Kali Gedhe Efrat, lan Aku bakal nyerahake menyang tanganmu wong-wong sing manggon ing bumi, lan Aku bakal ngusir wong-wong mau saka kowe. Sampeyan ora kena nggawe prajanjian karo wong-wong mau lan marang dewa-dewane wong-wong mau. Lan wong-wong mau ora bakal manggon ing lemahmu, supaya ora nggawe kowe dosa marang aku, amarga yen kowe ngabdi marang dewa-dewane wong-wong mau, iku bakal dadi bebendhu kanggo kowe.

24

Lan Musa ngandika, Munggaha menyang Gusti Allah, kowe lan Harun, lan Nadab, lan Abihu, lan pitung puluh saka para pinisepuh Israel, lan padha bakal sujud saka kadohan marang Gusti Allah. Lan Musa piyambak bakal nyedhaki marang Allah, nanging wong-wong mau ora bakal nyedhaki, lan rakyat ora bakal munggah bebarengan karo wong-wong mau. Musa mlebu, banjur nyritakake marang wong akeh kabeh dhawuhe Gusti Allah lan angger-anggere. Wong akeh kabeh mangsuli kanthi swara siji, ngandika, Kabeh dhawuh sing diandikakake Pangeran, bakal kita tindakake lan kita tampi. Lan Musa nulis kabèh tembung-tembung Pangeran. Musa tangi esuk-esuk banjur mbangun mezbah ing ngisor gunung, lan rolas watu kanggo rolas suku Israel. Lan dhèwèké ngutus nom-noman saka anak-anak Israèl, lan padha ngaturake kurban obong, lan padha nyembelih kurban kawilujengan marang Gusti Allah, yaiku pedhet-pedhet. Nanging Musa njupuk setengah saka getih,

diwutahake menyang mangkok-mangkok, lan setengah saka getih diwutahake menyang altar. Lan sawisé njupuk buku prajanjian, dhèwèké maca ing kupingé wong akèh, lan wong-wong mau ngomong, Kabèh sing diomongaké Pangeran, bakal kita tindakaké lan kita turutaké. Sasampunipun njupuk getih, Musa nyiramaken dhateng rakyat, lan ngendika, Punika getih saking prajanjian ingkang sampun dipundamel Gusti dhateng panjenengan sedaya bab tembung-tembung punika.

Lan Musa munggah karo Harun, Nadab, Abihu, lan pitung puluh anggota dewan sesepuh Israel. Lan padha weruh panggonan kang ngadeg Gusti Allah saka Israel, lan sing ana ing ngisor sikile, kaya karya bata safir, lan kaya wujude langit saka swarga kanthi karesikane. Lan saka wong-wong pilihan saka Israel, ora ana siji-sijia sing gagal, lan padha katon ing panggonan Gusti Allah, lan padha mangan sarta ngombe. Lan Gusti ngandika dhateng Musa, Munggaha dhateng Kula ing gunung, lan mangertia ing kana, lan bakal Kula paringaken dhateng panjenengan papan-tulis saking watu, angger-angger lan parentah-parentah ingkang sampun Kula serat kangge angger-anggerakena dhateng tiyang-tiyang mau. Lan sawisé tangi, Musa lan Yosua sing ngadeg ing sandhingé, padha munggah menyang gunung Allah. Lan marang para pinisepuh padha ngandika, Menenglah ing kene, nganti kita bali marang kowe kabeh, lan lah, Aaron lan Hur karo kowe kabeh. Yen ana wong kang kedaden perkara, padha nyedhaka marang wong-wong mau. Lan Musa lan Yosua munggah menyang gunung, lan méga nutupi gunung kasebut. Lan kamulyan saka Gusti Allah mudhun

ing Gunung Sinai, lan mega nutupi gunung kuwi nem dina, lan Pangeran nimbali Musa ing dina kaping pitu saka tengahing mega. Wujud kamulyan Pangeran kaya geni murub ing pucuking gunung ana ing ngarsane para putra Israel. Lan Musa mlebu menyang tengahing méga, banjur munggah menyang gunung, lan dhèwèké ana ing kono ing gunung patang puluh dina patang puluh wengi.

25

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Aku ngomong marang anak-anak Israel, Jupuken woh-wohan kang sepisanan saka kabeh wong kang atiné kersa, lan sampeyan bakal nampa woh-wohan kang sepisanan kawula. Lan iki minangka wohing pisanan kang bakal kowé tampa saka wong-wong mau: emas, salaka, lan tembaga. lan hyacinth, lan ungu, lan abang scarlet ganda, lan kain linen alus sing dipintal, lan rambut-rambut wedhus, Lan kulit wedhus lanang sing diwarnai abang, lan kulit warna biru hyacinth, lan kayu sing ora bisa bosok. Lan watu-watu Sardius, lan watu-watu kanggo ukiran kanggo pundhak-potongan, lan kanggo jubah dawa. Lan sampeyan bakal nggawe papan suci kanggo kula, lan kula bakal katon ing sampeyan. Lan kowe bakal nggawe kanggo aku miturut kabeh sing dakuduhake marang kowe ing gunung, yaiku conto saka kemah, lan conto kabeh piranti-pirantine, mangkono kowe bakal nggawe. Lan kowe bakal nggawe peti paseksen saka kayu sing ora bosok, dawane loro hasta setengah, jembarne hasta setengah, lan

dhuwure hasta setengah. Lan kowe bakal nutupi iku nganggo emas murni, saka njero lan saka njaba kowe bakal nutupi iku, lan kowe bakal nggawe moldings emas sing dipuntir ngubengi. Lan sampeyan bakal nggawe papat gelang emas kanggo iki, lan sampeyan bakal nyelehake ing papat sisih, loro gelang ing sisih siji, lan loro gelang ing sisih kapindho. Kowe bakal nggawe tiang-tiang saka kayu sing ora bosok, lan kowe bakal nutupi wong-wong mau nganggo emas. Lan sampeyan bakal nglebu galah-galah menyang gelang-gelang sing ana ing sisih-sisih peti, kanggo ngangkat peti nganggo galah-galah kasebut. Ing ring-ring saka peti kasebau bakal ana galah-galah kang ora obah. Lan sampeyan bakal nglebokake menyang peti kasebau paseksen-paseksen kang bakal dak paringake marang sampeyan. Lan sampeyan bakal nggawe tutup pangapunten saka emas murni, dawane loro hasta setengah, lan jembarne hasta setengah. Lan sampeyan bakal nggawe loro kerubim saka emas ditempa, lan sampeyan bakal nyelehake wong-wong mau ing loro-lorone sisih saka palenggahan pangapura. Bakal digawe kerub siji saka sisih iki, lan kerub siji saka sisih sing kapindho saka tutup pangapura, lan sampeyan bakal nggawe loro kerubim ing loro sisih kasebut. Para kerubim bakal mbentangake swiwine ing ndhuwur, nglindungi nganggo swiwine dhewe ing ndhuwur papan pangapunten, lan pasuryane padha madhep marang siji lan sijine, menyang papan pangapunten bakal madhep pasuryane para kerubim. Lan kowe bakal nyelehake tutup pangapunten ing ndhuwur peti prajanjian saka ndhuwur, lan menyang peti prajanjian kowe bakal nyelehake paseksen-paseksen kang bakal dak paringake marang kowe. Lan Aku

bakal dikenal marang kowe saka kana, lan Aku bakal ngomong marang kowe saka ndhuwur tutup pandonga, ing tengah-tengahe loro kerubim sing ana ing ndhuwur peti paseksi, lan miturut kabeh sing Aku prentahake marang kowe tumrap anak-anak Israel. Lan kowe bakal nggawe meja emas saka emas murni, dawane loro hasta, jembarne siji hasta, lan dhuwure siji hasta setengah. Lan sampeyan bakal nggawe lis pilin emas ngubengi iki, lan sampeyan bakal nggawe mahkota jembar tangan ngubengi iki.

Lan sampeyan bakal nggawe molding sing dipintal ing mahkota ngubengi. Lan kowe bakal nggawe papat gelang emas, lan kowe bakal nyelehake papat gelang kasebut ing papat bagean sikile ing sangisore pinggiran. Lan ring-ring bakal dadi papan kanggo galah-galah angkat, supaya bisa ngangkat meja nganggo galah-galah kuwi. Lan sampeyan bakal nggawe galah-galah saka kayu sing ora bosok, lan sampeyan bakal nutupi wong-wong mau nganggo emas murni, lan meja bakal digawa nganggo wong-wong mau. Lan sampeyan bakal nggawe mangkok-mangkoké, lan pedupaan-pedupaan, lan mangkok-mangkok sesaji unjukan, lan cangkir-cangkir, sing kanggo nuangake sesaji ing kono, saka emas murni sampeyan bakal nggawe kabèh mau. Lan sampeyan bakal nyelehake ing ndhuwur meja roti-roti pangarsane ing ngarsaku kanthi terus-terusan.

Lan sampeyan bakal nggawe kaki lampu saka emas murni, dipalu sampeyan bakal nggawe kaki lampu iku, batang saka iku, lan pang-pang, lan mangkok-mangkok, lan tombol-tombol, lan

kembang-kembang bakung saka iku bakal ana. Enem cabang metu saka sisih-sisih, telung cabang kandelir saka sisih sing siji, lan telung cabang kandelir saka sisih sing kapindho. Lan ana telung mangkok diukir wujud kaya almond ing siji pang, kanthi bongkol lan kembang bakung, mangkono uga kanggo enem pang sing metu saka candéla. Lan ing candéla ana papat mangkok sing diukir wujud kacang almond, ing siji cabang ana bongkol-bongkol, lan kembang-kembang bakung iku. Tombol ana ing sangisore rong pipa sing metu saka kuwi, lan tombol ana ing sangisore papat pipa sing metu saka kuwi, mangkono kanggo enem cabang sing metu saka kaki dian, lan ing kaki dian ana papat mangkok sing diukir kanthi wangun badam. Sing knob lan pang-pang saka iku padha dadi, kabèh minangka karya ukiran saka siji emas murni. Lan sampeyan bakal nggawe lampu-lampune pitu, lan sampeyan bakal nyelehake lampu-lampu kasebut, supaya padha mencorong saka siji arah. Lan pedupaan kasebut, lan dhasar-dhasaré saka emas murni bakal kokgawe. Kabèh wadhah iki satalèn emas murni. Deleng, sampeyan kudu nggawe miturut pola sing wis dituduhake marang sampeyan ing gunung.

26

Lan sampeyan bakal nggawe tarub, sepuluh gorden saka kain linen alus sing dipintal, lan biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, kerubim kanthi karya tenunan sampeyan bakal nggawe wong-wong mau. Dawané gorden siji wolung likur

hasta, lan ambané sekawan hasta. Ukuran sing padha bakal kanggo kabèh gorden. Lima gorden bakal disambungake siji lan sijine, lan lima gorden bakal disambungake siji lan sijine. Lan sampeyan bakal nggawe puteran-puteran biru ing pinggir gorden sing siji, saka sisih siji menyang panggabungan, lan mangkono uga sampeyan bakal nggawe ing pinggir gorden sing njaba menyang panggabungan sing kapindho. Sampeyan kudu nggawé sèket kaitan ing gorden sing kapisan, lan sampeyan kudu nggawé sèket kaitan ing sisih gorden miturut panggabungan sing kapindho, madhep-madhepan lan tiba marang siji lan sijine ing saben gorden. Lan kowe bakal nggawe sèket gelang saka emas, lan kowe bakal nyambungake gorden sing siji karo sing liyane nganggo gelang-gelang mau, lan tarub iku bakal dadi siji. Lan kowe bakal nggawe kulit-kulit wuluan minangka panutup ing ndhuwur kemah, sewelas kulit-kulit kudu kokgawe. Dawané kulit sing siji telung puluh hasta, lan ambané kulit sing siji sekawan hasta, ukuran sing padha bakal ditrapake kanggo sewelas kulit kabèh. Lan sampeyan bakal nyambungake gangsal kulit dadi siji, lan enem kulit dadi siji, lan sampeyan bakal nglipat kulit kang kaping enem ing ngarep kemah. Lan kowe bakal nggawe kaitan sèket ana ing pinggir tirai sing siji, sing ana ing tengah miturut panggabungané, lan sèket kaitan kowe bakal nggawe ana ing pinggir tirai sing nggabungake sing kapindho.

Lan sampeyan bakal nggawe sèket gelang tembaga, lan sampeyan bakal nyambungake gelang-gelang kasebut saka gelung-gelung, lan sampeyan bakal nyambungake kulit-kulit

kasebut, lan bakal dadi siji. Lan sampeyan bakal nyelehake bagéyan sing keluwihan ing kulit-kulit saka tarub, setengah saka kulit sing isih ana sampeyan bakal nutupi menyang bagéyan sing keluwihan saka kulit-kulit tarub, sampeyan bakal nutupi ing mburi tarub. Cubit saka iki, lan cubit saka iki, saka sing ngluwihi saka tirai-tirai, saka dawané tirai-tirai kemah, bakal dadi nutupi ing sisih-sisihé kemah saka kono lan saka kono, supaya bisa nutupi. Lan sampeyan bakal nggawe panutup kanggo tarub saka kulit wedhus lanang sing dicelup abang, lan panutup-panutup saka kulit biru hyacinth ing ndhuwur.

Lan kowe bakal nggawe pilar-pilar saka kémah saka kayu sing ora gampang bosok. Sepuluh hasta sampeyan bakal nggawe tiang sing siji iku, lan hasta siji setengah jembaré tiang sing siji iku. Loro tenon kanggo saben tiang, sing cocog siji karo liyane, mangkono sampeyan bakal nggawe kanggo kabeh tiang saka tarub. Lan kowe bakal nggawe pilar kanggo tarub, rong puluh pilar saka sisih sing menyang Lor. Lan sampeyan bakal nggawe patang puluh dhasar perak kanggo rong puluh saka-saka, loro dhasar kanggo saben saka-saka siji menyang loro-lorone bagean, lan loro dhasar kanggo saben saka-saka siji menyang loro-lorone bagean. Lan sisih sing kapindho sing menyang Kidul, rong puluh pilar, Lan patang puluh alasé perak, loro alas kanggo saben tiang ing loro-lorone bagiané, lan loro alas kanggo saben tiang ing loro-lorone bagiané. Lan saka mburi kemah, miturut bagéan sing menyang segara, kowe bakal nggawé enem tiang. Lan sampeyan bakal nggawe loro tiang ing pojok-pojok kemah ing sisih mburi. Lan bakal dadi padha saka ngisor, miturut

mangkono uga bakal padha saka sirah-sirah menyang pasamuan siji, mangkono kowe kudu nggawe loro sudhut mau, supaya padha. Lan bakal ana wolung tiang, lan dhasar-dhasaré perak nembelas, loro dhasar kanggo siji tiang ing loro-lorone bagiané, lan loro dhasar kanggo tiang sing siji. Lan kowe bakal nggawe palang saka kayu sing ora bosok, lima kanggo siji tiang saka siji bagean saka tarub. Lan lima palang kanggo tiang ing sisih kapindho saka kemah, lan lima palang kanggo tiang ing sisih mburi saka kemah sing madhep segara. Lan palang tengah ing antara tiang-tiang mangga lumaku saka sisih siji menyang sisih liyane. Lan pilar-pilar kasebut sampeyan bakal nutupi nganggo emas, lan gelang-gelang kasebut sampeyan bakal nggawe saka emas, ing ngendi sampeyan bakal nglebokake palang-palang kasebut, lan sampeyan bakal nutupi palang-palang kasebut nganggo emas. Lan kowe bakal ngadegake tarub miturut wujud sing wis dituduhake marang kowe ing gunung.

Lan sampeyan bakal nggawe tirai saka benang biru, ungu, abang kepincut, lan linen alus sing wis ditenun, minangka karya tenunan sampeyan bakal nggawe iku kanthi gambar kerubim. Lan sampeyan bakal nyelehake iku ing ndhuwur papat pilar sing ora bosok, sing dilapisi nganggo emas, lan kapital-kapitale saka emas, lan dhasar-dhasare papat saka perak. Lan sampeyan bakal nyelehake tirai ing saka-saka tiang, lan sampeyan bakal nggawa mlebu ing kono ing njero saka tirai kothak prajanjian saka paseksen, lan tirai bakal misahake kanggo sampeyan ing antarane papan suci lan ing antarane papan suci saka papan-papan suci. Lan kowe bakal nutupi peti paseksen nganggo tirai

ing papan kang paling suci. Lan sampeyan bakal nyelehake meja ing njaba tirai, lan candhelir ing ngelawan meja ing sisih tarub sing menyang Kidul, lan meja sampeyan bakal nyelehake ing sisih tarub sing menyang Lor. Lan sampeyan bakal nggawe penutup kanggo lawang kemah saka benang biru, ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal, karya sulaman. Lan kowe bakal nggawe limang tiang kanggo tirai kasebut, lan kowe bakal nutupi wong-wong mau nganggo emas, lan kapital-kapitale bakal saka emas, lan kowe bakal nuang limang dhasar saka tembaga kanggo wong-wong mau.

27

Lan kowe bakal nggawe altar saka kayu sing ora bosok, limang hasta dawane, lan limang hasta jembarne, altar kuwi bakal persegi, lan telung hasta dhuwure. Lan sampeyan bakal nggawe sungu-sungu ing papat sudhut, saka dheweke bakal dadi sungu-sungu, lan sampeyan bakal nutupi wong-wong mau nganggo tembaga. Lan sampeyan bakal nggawe pinggiran kanggo misbyah, lan tutupé, lan mangkok-mangkoké, lan pancing dagingé, lan angloné, lan kabeh pirantié bakal sampeyan gawe saka tembaga. Lan sampeyan bakal nggawe grating tembaga kanthi karya jaring kanggo dheweke, lan sampeyan bakal nggawe papat gelang tembaga ing sangisore papat sisih grating kasebut. Lan sampeyan bakal nyelehake wong-wong mau ing ngisor parut pawestren saka ngisor, nanging parut bakal tekan nganti setengah pawestren. Lan sampeyan bakal nggawe tiang-

tiang kanggo misbyah saka kayu sing ora bosok, lan sampeyan bakal nutupi wong-wong mau nganggo tembaga. Lan sampeyan bakal nggawa mlebu tiang-tiang menyang gelang-gelang, lan supaya ana tiang-tiang ing sisih-sisih mezbah kanggo ngangkat iku. Kothong tanpa sambungan sampeyan bakal nggawe iku, miturut sing wis dituduhake marang sampeyan ing gunung, mangkono sampeyan bakal nggawe iku. Lan kowe bakal nggawe plataran kanggo tarub, ing sisih kidul layar-layar plataran saka kain linen alus sing dipintal, dawane satus hasta kanggo siji sisih. Lan tiang-tiangé wong-wong mau ana rong puluh, lan dhasar-dhasaré wong-wong mau ana rong puluh saka tembaga, lan gelang-gelangé wong-wong mau lan pemegang-pemegangé saka perak. Mangkono ing sisih wétan kono ana layar dawané satus hasta, lan tiang-tiangé rong puluh, lan dhasar-dhasaré rong puluh saka tembaga, lan gelang-gelang lan penjepèt tiang-tiang, lan dhasar-dhasaré ditutupi salaka. Nanging jembaring plataran sing ana ing sisih segara, layar-layaré sèket hasta, tiang-tiangé sepuluh, lan dhasar-dhasaré sepuluh. Lan jembare pelataran ing sisih Kidul nganggo layar sèket hasta, tiang-tiange sepuluh, lan dhasare sepuluh. Lan wolulas hasta dhuwuré layar-layar ing sisih sing siji, tiang-tiangé telu, lan dhasar-dasaré telu. Lan sisih sing kapindho wolulas hasta saka layar dhuwuré, tiang-tiangé telu, lan dhasar-dasaré telu. Lan ing gapura pelataran ana panutup, dhuwuré rong puluh hasta, digawé saka benang biru, ungu, lan abang kepintal, lan kain linen alus kepintal kanthi sulaman, tiang-tiangé papat, lan dhasar-dhasaré papat. Kabèh tiang ing plataran sakubengé dilapisi salaka, lan makutha-makuthané salaka, lan dhasar-dhasaré tembaga.

Dawané plataran satus ing satus, lan jembaré sèket ing sèket, lan dhuwuré lima hasta saka linen alus sing dipintal, lan dhasar-dasaré tembaga. Lan kabèh konstruksi lan kabèh piranti lan patok-patok ing plataran iku saka tembaga.

Lan kowe parentaha marang anak-anak Israel, supaya padha njupuk kanggo kowe lenga saka zaitun sing durung diperes, resik, sing wis ditumbuk kanggo cahya, kanggo ngobong, supaya lampu bisa murub terus-terusan. Ing tarub paseksen, ing njaba tirai kang ana ing prajanjian, Harun lan anak-anake bakal ngobong iku wiwit sore nganti esuk, ing ngarsane Pangeran, minangka aturan langgeng kanggo generasi-generasimu saka anak-anak Israel.

28

Lan kowe nggawa cedhak marang awakmu dhewe si Aaron sadulurmu, lan anak-anake lanang, saka anak-anake lanang Israel, supaya dadi imam marang Aku: Aaron, lan Nadab, lan Abiud, lan Eleazar, lan Ithamar, anak-anake lanang Aaron. Lan kowe bakal nggawe jubah suci kanggo Aaron, sedulurmu, kanggo pakurmatan lan kamulyan. Lan kowe ngomonga marang kabèh wong sing wicaksana ing pikirane, sing wis dak isi roh kawijaksanan lan pangerten, lan wong-wong mau bakal nggawé jubah suci kanggo Aaron kanggo kasunyatan, supaya dhèwèké bisa dadi imam kanggo Aku. Lan iki busana-busana kang bakal padha digawe, yaiku tutup dada, sandhangan

pundhak, jubah dawa, tunik ditenun, iket, lan sabuk, lan bakal padha nggawe busana-busana suci kanggo Aaron lan anak-anak lanange supaya dadi imam kanggo Aku. Lan dhéwéké bakal njupuk emas, hyacinth, ungu, abang, lan linen alus. Lan padha bakal nggawe penutup pundhak saka linen alus sing dipintal, karya tenunan sing disulam. Loro pepundhèn pundhak sing nyambungake bakal ana kanggo dhèwèké, sing siji menyang sing liyané, dipasang ing loro bagéan. Lan kain saka potongan pundhak sing ana ing dheweke, miturut gaweyane bakal digawe saka emas murni, lan benang biru, lan benang ungu, lan benang abang sing dipintal, lan kain linen alus sing dipintal. Lan sampeyan bakal njupuk watu loro, watu zamrud, lan sampeyan bakal ngukir jeneng-jeneng putra Israel ing watu-watu mau. Enem jeneng ing watu sing sapisan, lan enem jeneng sing isih ana ing watu sing kapindho miturut generasine wong-wong mau. Karya seni nggarap watu, ukiran segel, sampeyan bakal ngukir loro watu kasebut miturut jeneng-jeneng putra Israel. Lan kowe bakal nyelehake watu loro ing pundhak efod, watu-watu pengeling iku kanggo para putra Israel, lan Harun bakal nggawa jeneng-jeneng para putra Israel ing ngarsane Gusti ing pundhak loro dheweke, minangka pengeling babagan wong-wong mau. Lan sampeyan bakal nggawe potongan pundhak saka emas murni. Lan sampeyan bakal nggawe loro rantai rumbai saka emas murni, dicampur karo kembang-kembang, karya anyaman, lan sampeyan bakal nyelehake rantai-rantai rumbai sing dijalin ing potongan-potongan pundhak, miturut potongan-potongan pundhak wong-wong mau saka ing ngarep.

Lan sampeyan bakal nggawe breastplate saka pangadilan, karya bordir, miturut irama ephod sampeyan bakal nggawe iku saka emas, lan biru, lan ungu, lan abang pintal, lan linen alus pintal. Sampeyan bakal nggawe iku segi papat, bakal dadi pindho, dawane sajengkal, lan ambane sajengkal. Lan kowe bakal nenun ing dheweke kain sing dipasang karo watu papat baris. Baris watu bakal dadi: sardius, topaz, lan zamrud, yaiku baris sing kapisan. Lan baris kang kapindho, batu delima, lan safir, lan yasper. Lan larik kang katelu, ligurium, agate, amethyst. Lan larik kang kaping papat, krisolit, lan beril, lan oniks, ditutupi emas, diikat ing emas, padha dadi miturut larиke dhéwé. Lan watu-watu kasebut padha dadi saka jeneng-jenengé para putra Israel sing cacahé rolas, miturut jeneng-jenengé dhéwé, ukiran-ukiran kaya meterai, saben-saben miturut jenengé, padha dadi kanggo rolas suku bangsa. Lan sampeyan bakal nggawe ing ndhuwur oracle, crossbeams sing dijalin bebarengan, karya kaya rantai saka emas murni. Lan Harun bakal njupuk jeneng-jeneng para putra Israel ing papan pangandika pangadilan ing dadane, nalika mlebu menyang papan suci minangka peringatan ing ngarsane Gusti Allah. Lan kowe bakal nyelehake manifestasi lan bebener ing dhadha-penutup pangadilan, lan bakal ana ing dhadhane Harun nalika dheweke mlebu menyang papan suci ing ngarsane Pangeran, lan Harun bakal nggawa pangadilan-pangadilan saka anak-anak Israel ing dhadhane ing ngarsane Pangeran kanthi terus-terusan. Lan sampeyan bakal nggawe sandhangan jero jubah dawa sing kabèh biru. Lan bakal dadi bukaan saka tengahe dheweke, duwe pinggiran ngubengi bukaan kasebut, karya tenunan,

sambungane ditenun bebarengan saka dheweke, supaya ora suwek. Lan kowe bakal nggawe ing ngisor pinggiran jubah ing sisih ngisor, kaya delima sing mekar, delima-delima cilik saka benang biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal, ing pinggiran jubah ngubengi. Kanthi wujud sing padha, delima-delima cilik emas lan lonceng-lonceng ing antarane iki ngubengi. Saka delima emas dodona lan kembang ana ing pinggir jubah ngubengi, Lan bakal keprungu swarane Harun nalika nglayani, nalika mlebu menyang papan suci ing ngarsane Pangeran, lan nalika metu, supaya dheweke ora mati. Lan sampeyan bakal nggawe lempeng emas murni, lan sampeyan bakal ngukir ing kono ukiran segel: Papan Suci Gusti. Lan kowe bakal nyelehake iku ing ndhuwur benang biru kang wis dipintal, lan bakal ana ing ndhuwur iket kepala, ing ngarepe iket kepala bakal ana. Lan bakal ana ing bathuke Harun, lan Harun bakal ngangkat dosa-dosane barang-barang suci, sapirang-pirang sing bakal disucekake déning para putra Israel kabèh peparingé barang-barang suci wong-wong mau, lan bakal ana ing bathuke Harun kanthi terus-terusan, ditampa kanggo wong-wong mau ing ngarsane Pangeran Gusti.

Lan sing dihiasi saka tunik-tunik saka linen alus, lan sampeyan bakal nggawe turban saka linen alus, lan sampeyan bakal nggawe sabuk, karya sulaman. Lan kanggo para putra Harun, kowe bakal nggawe tunik lan sabuk, lan sorban bakal kowe gawe kanggo wong-wong mau kanggo pakurmatan lan kamulyan. Lan kowe bakal nganggo sandhangan kuwi marang Harun sedulurmu, lan anak-anake bebarengan karo dheweke,

lan kowe bakal ngurapi wong-wong mau, lan kowe bakal ngisi tangane, lan kowe bakal nyucekake wong-wong mau, supaya padha bisa njabat imam kanggo aku. Lan kowe kudu nggawekake kathok saka linen kanggo wong-wong mau, kanggo nutupi wuda awake wong-wong mau, saka bangkekan nganti pupu. Lan Harun bakal duwe iku bebarengan karo para putrane, nalika padha mlebu menyang tarub paseksen, utawa nalika padha nyedhaki kanggo nglayani ing pamedaran suci, lan ora bakal nggawa dosa marang awakke dhewe, supaya ora padha mati, angger langgeng kanggo dheweke, lan kanggo turunane sawise dheweke.

29

Lan iki kabèh, kang bakal kokgawe marang wong-wong mau, bakal kocsucèkaké wong-wong mau, supaya nglayani dadi imam marang Ingsun. Bakal kokjupuk anak sapi saka sapi siji, lan wedhus jago tanpa cacat loro. Lan roti tanpa ragi sing dicampur karo lenga, lan kue datar tanpa ragi sing diolesi lenga, saka tepung gandum sing alus sampeyan bakal nggawe kabeh iku. Lan sampeyan bakal nyelehake iku kabeh ing kranjang siji, lan sampeyan bakal nggawa iku kabeh menyang kranjang, lan pedet, lan wedhus jago loro. Lan Aaron lan para putrane sampeyan bakal nggawa menyang lawang kemah paseksen, lan sampeyan bakal ngumbah wong-wong mau nganggo banyu. Lan sampun njupuk sandhangan-sandhangan punika, panjenengan badhe ngangge Harun sedulur panjenengan lan jubah panjang

punika, lan penutup pundhak punika, lan tutup dhadha punika, lan panjenengan badhe nggabungaken dhateng piyambakipun tutup dhadha punika dhateng penutup pundhak punika. Lan sampeyan bakal nyelehake sorban ing ndhuwur sirah kang, lan sampeyan bakal nyelehake piring panggonan suci ing ndhuwur sorban kasebut. Lan sampeyan bakal njupuk lenga pengurapan, banjur nuangake ing sirah kang, lan ngurapi dheweke. Lan sampeyan bakal nggawa para putrane, lan sampeyan bakal nganggo wong-wong mau tunik. Lan sampeyan bakal ngiket wong-wong mau nganggo sabuk-sabuk, lan sampeyan bakal masangake sorban-sorban marang wong-wong mau, lan bakal dadi marang wong-wong mau pangkat imam marang Aku kanggo salawas-lawase, lan sampeyan bakal nyucekake Harun kanthi tangan-tangane, lan tangan-tangane anak-anak lanange. Lan kowe bakal nggawa pedet menyang lawang Tarub Paseksen, lan Harun bebarengan karo anak-anake lanang bakal nyelehake tangane ing sirah pedet kasebut, ing ngarsane Pangeran, ing jejere lawang Tarub Paseksen. Lan kowe bakal nyembelih pedet ing ngarsané Gusti, ing lawang tarub paseksen. Lan sampeyan bakal njupuk saka getihe pedhet, lan sampeyan bakal nyelehake ing sungu-sungune misbyah nganggo driji sampeyan, nanging kabeh getih sing isih ana sampeyan bakal ngetoake ing jejere dhasare misbyah. Lan sampeyan bakal njupuk kabeh lenga sing ana ing weteng, lan cuping ati, lan loro ginjel, lan lenga sing ana ing dheweke, lan sampeyan bakal nyelehake ing pamedaran. Nanging daging-daging saka pedhet, lan kulit, lan tai bakal kowe obong nganggo geni ing njaba kemah, amarga iku dosa.

Lan sampeyan bakal njupuk wedhus jago sing siji, lan Aaron bebarengan karo putra-putrane bakal nyelehake tangan-tangane ing ndhuwur sirah wedhus jago kasebut. Lan kowe bakal nyembelih dheweke, lan sawise njupuk getih, kowe bakal nyiramake menyang altar ing sakubenge. Lan wedhus jago bakal sampeyan potong dadi loro miturut perangan-perangane, banjur sampeyan bakal ngumbah jeroan lan sikile nganggo banyu, lan sampeyan bakal nyelehake ing potongan-potongan loro bebarengan karo sirahe. Lan sampeyan bakal ngaturake kurban sakabèhé wedhus jago ing pasamuwan, kurban pangobongan kanggo Gusti dadi mambu wangi, dupa kanggo Gusti. Lan sampeyan bakal njupuk wedhus jago sing kapindho, lan Harun lan anak-anake lanang bakal nyelehake tangane wong-wong mau ing ndhuwur sirah wedhus jago kasebut. Lan sampeyan bakal nyembelih dheweke, lan njupuk getih dheweke, lan nyelehake ing cuping kuping tengen Harun, lan ing pucuk tangan tengen, lan ing pucuk sikil tengen, lan ing cuping-cuping kuping tengen anak-anak lanang dheweke, lan ing pucuk-pucuk tangan tengen wong-wong mau, lan ing pucuk-pucuk sikil tengen wong-wong mau. Lan sampeyan bakal njupuk saka getih saka pawestren, lan saka lenga pengurapan, lan sampeyan bakal nyiramake ing Harun lan ing jubahe, lan ing para putrane lan ing jubah-jubah para putrane karo dheweke, lan bakal dikudusaké dheweke piyambak lan jubahe, lan para putrane lan jubah-jubah para putrane karo dheweke. Nanging getih saka wedhus jago sampeyan bakal nyiramake menyang pawestren ing sakubengé. Lan sampeyan bakal njupuk saka wedhus lanang lemake, lan lemak sing nutupi weteng, lan cuping ati, lan loro

ginjel, lan lemak sing ana ing ndhuwur wong-wong mau, lan lengen tengen, amarga iki minangka penyempurnaan. Lan roti siji saka lenga, lan kue wadhah siji saka kranjang roti tanpa ragi sing wis diaturake ing ngarsane Gusti. Lan sampeyan bakal nyelehake kabeh ing tangane Harun, lan ing tangane anak-anak lanange, lan sampeyan bakal misahake wong-wong mau minangka pisahan ing ngarsane Pangeran. Lan sampeyan bakal njupuk iku saka tangane wong-wong mau, lan sampeyan bakal ngaturake ing altar kurban obong dadi ambune wangi ing ngarsane Gusti, iku kurban kanggo Gusti. Lan sampeyan bakal njupuk dhadha saka wedhus pangorbanan panampen, sing kanggo Aaron, banjur sampeyan bakal misahake iku minangka persembahan ing ngarsane Gusti, lan iku bakal dadi bagean sampeyan. Lan kowe bakal nyucèkaké dhadha pisahan, lan lengen saka persembahan sing dipisahaké, lan sing wis dijupuk saka wedhus jago saka kasampurnan saka Harun, lan saka anak-anak lanang dhèwèké. Lan bakal dadi kanggo Harun lan anak-anak lanange angger langgeng saka anak-anak Israel, amarga iki minangka pisungsung, lan pisungsung bakal dadi saka anak-anak Israel saka kurban-kurban kawilujengan anak-anak Israel, pisungsung kanggo Gusti.

Lan jubah suci, kang iku kagungane Aaron, bakal dadi kagungane anak-anak lanang dheweke sawise dheweke, kanggo diurapi wong-wong mau nganggo jubah kasebut, lan kanggo nyucekake tangan wong-wong mau. Pitung dina bakal nganggo iku imam sing ngganteni dheweke saka anak-anak lanang dheweke, sing bakal mlebu menyang tarub paseksen kanggo

nglayani ing panggonan suci. Lan sampeyan bakal njupuk wedhus jago pangreksa, lan sampeyan bakal nggodhog dagingé ing panggonan suci. Lan Harun lan para putrane bakal padha mangan daging wedhus jago, lan roti-roti sing ana ing kranjang, ing lawang kemah paseksen. Wong-wong mau bakal mangan barang-barang kasebut sing dianggo nyucèkaké awaké dhéwé kanggo nglengkapi tangan-tangané lan nyucèkaké awaké dhéwé, nanging wong manca ora kena mangan saka barang-barang kasebut, amarga iku barang suci. Yen nanging ana daging kurban pangrampungan lan roti sing isih ditinggalake nganti esuk, kowe kudu ngobong kabeh sing isih ana nganggo geni, ora kena dipangan, amarga iku barang suci.

Lan kowe bakal nglakoni marang Aaron lan anak-anak lanange mangkono miturut kabeh sing wis dak dhawuhake marang kowe, pitung dina kowe bakal nyucekake tangane wong-wong mau. Lan pedet saka dosa sampeyan bakal nggawe ing dina reresik, lan sampeyan bakal ngresiki altar nalika nyucekake sampeyan marang dheweke, lan sampeyan bakal ngurapi iku supaya nyucekake iku. Pitung dina sampeyan bakal ngresiki misbyah, lan sampeyan bakal nyucekake iku, lan misbyah iku bakal dadi suci banget, kabeh wong sing ndemek misbyah bakal disucekake. Lan iki iku kang bakal kowé tindakake ing misbyah: wedhus cilik umur setaun tanpa cacat loro saben dina ing misbyah kanthi terus-terusan, minangka pisungsung kang terus-terusan.

Wedhus cilik sing siji sampeyan kudu nggawe ing wayah esuk,

lan wedhus cilik sing nomer loro sampeyan kudu nggawe ing wayah sore. Lan sepersepuluh saka tepung alus sing dicampur ing lenga sing ditumbuk seperempat saka hin, lan persembahan unjukan seperempat saka hin saka anggur kanggo wedhus cilik sing siji. Lan wedhus cilik sing kapindho sampeyan bakal nggawe ing wayah sore, miturut kurban sing esuk, lan miturut sesaji unjukan dheweke, sampeyan bakal nggawe dadi mambu wangi persembahan kanggo Gusti. Kurban sing terus-terusan kanggo turun-tumurun sampeyan, ing lawang kemah paseksen ing ngarsane Pangeran, ing ngendi Aku bakal dikenal marang sampeyan saka kono, supaya bisa ngomong marang sampeyan. Lan aku bakal netepake ana ing kono marang para putra Israel, lan aku bakal disucekake ing kamulyaanku. Lan Aku bakal nyucèkaké tarub paseksen, lan mesbah, lan Harun lan anak-anak lanangé, Aku bakal nyucèkaké supaya dadi imam kanggo Aku. Lan Aku bakal diarani ing antarané para putra Israel, lan Aku bakal dadi Gusti Allah kanggo wong-wong mau. Lan padha bakal ngerti, yèn Aku iki Gusti Allah sing dadi Gusti Allahé wong-wong mau, sing wis nggawa metu wong-wong mau saka tanah Mesir, supaya diarani marang wong-wong mau, lan dadi Gusti Allahé wong-wong mau.

30

Lan sampeyan bakal nggawe misbyah menyan saka kayu sing ora gampang bosok. Lan sampeyan bakal nggawe iku dawane sak cubit, lan jembarne sak cubit, bakal dadi persegi, lan

dhuwure rong cubit, sungu-sungune bakal metu saka iku dhewe. Lan sampeyan bakal nutupi karo emas murni kisi-kisiné, lan tembok-tembokké ngubengi, lan sungu-sungune, lan sampeyan bakal nggawe kanggo dhèwèké pinggiran pintal emas ngubengi. Lan sampeyan bakal nggawe loro dering emas murni ing ngisor pinggiran sing dipintal, sampeyan bakal nggawe ing loro sisih, lan bakal dadi panggonan kanggo galah-galah, supaya bisa ngangkat iku nganggo galah-galah mau. Lan sampeyan bakal nggawe galah-galah saka kayu sing ora gampang bosok, lan sampeyan bakal nyalut wong-wong mau nganggo emas. Lan kowe bakal nyelehake iku ing ngarep tirai, sing ana ing ndhuwur peti paseksen, ing ngendi Aku bakal maringi kawruh marang kowe saka kono. Lan Harun bakal ngobong menyan campuran sing alus ing ndhuwur iku saben esuk, nalika dheweke ngrawat lampu-lampu, bakal ngobong menyan ing ndhuwur iku. Lan nalika Harun murubake lampu-lampu ing wayah wengi, bakal ngobong menyan ing ndhuwur iku. Menyan sing terus-terusan tansah ana ing ngarsane Pangeran tumrap turun-temuruning wong-wong mau. Lan ora bakal nggawa munggah menyan liyane ing dheweke, sesaji, kurban, lan sesajen inum ora bakal diwutahake ing dheweke. Lan Aaron bakal nggawe panebusan ing sungu-sungune sapisan saben taun, saka getih panyucian bakal ngresiki iku kanggo turun-tumurun wong-wong mau, iku suci kang paling suci tumrap Gusti.

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngendika, Yen kowe njupuk sensus saka anak-anak Israel nalika inspeksi wong-wong mau,

lan saben wong bakal mènèhi tebusan kanggo jiwané marang Gusti, lan ora bakal ana pageblug ing antarané wong-wong mau nalika inspeksi. Lan iki sing bakal diwènèhaké déning wong-wong sing liwat pemeriksaan, yaiku setengah didrachma sing miturut didrachma suci, rong puluh obol saben didrachma, lan setengah didrachma minangka sumbangan kanggo Gusti. Kabèh wong sing liwat menyang pamriksan saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, bakal mènèhi sumbangan marang Gusti. Wong sugih ora bakal nambahi, lan wong mlarat ora bakal ngurangi saka setengah didrachma nalika menehi sumbangan marang Gusti, kanggo nggawe panebusan kanggo jiwa-jiwa sampeyan. Lan sampeyan bakal njupuk perak saka sumbangan saka para putra Israel, lan sampeyan bakal menehi iku menyang pakaryan saka kemah paseksen, lan bakal dadi kanggo para putra Israel minangka pengetan ing ngarsane Gusti, kanggo nggawe panebus babagan jiwa-jiwa sampeyan. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Gawéa baskom tembaga, lan dhasar kanggo dhèwèké tembaga, supaya kanggo wisuh, lan kowé bakal nyelèhaké dhèwèké ing tengah kemah paseksen lan ing tengah misbyah, lan kowé bakal nuang banyu menyang dhèwèké. Lan Aaron lan para putrane bakal wisuh tangan lan sikile nganggo banyu saka kono. Nalika padha mlebu menyang tarub paseksen, kudu padha wisuh nganggo banyu, supaya ora mati, nalika padha nyedhaki misbyah kanggo nglayani lan ngaturake korban pangobongan marang Gusti. Bakal wisuh tangan lan sikil nganggo banyu, kapan padha mlebu menyang tarub kesaksian, bakal wisuh nganggo banyu, supaya ora mati, lan bakal dadi kanggo wong-wong mau angger langgeng, kanggo

dheweke lan turun-tumurun dheweke karo dheweke. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Lan kowe jupuk rempah-rempah, kembang mur pilihan limang atus syikal, lan kayu manis wangi setengah saka iki rong atus sèket, lan dhalang wangi rong atus sèket. lan iris limang atus syikal saka kang suci, lan lenga saka zaitun hin. Lan sampeyan bakal nggawe lenga pengurapan suci, wewangian kang digawe kanthi seni tukang wewangian, iku bakal dadi lenga pengurapan suci. Lan sampeyan bakal ngurapi saka iku tarub paseksen, lan peti prajanjèn, lan kabèh piranti iku. lan kaki-kaki lan kabèh piranti-pirantinipun, lan misbyah dupa, Lan mesbah kanggo kurban-kurban sing diobong lan kabèh piranti-pirantinipun, lan meja lan kabèh piranti-pirantinipun, lan bak adus. Lan kowe bakal nyucèkaké dhéwéké, lan bakal dadi suci saka sing suci. Kabèh sing ndemek dhéwéké bakal disucèkaké. Lan Aaron lan para putrane sampeyan bakal ngurapi, lan sampeyan bakal nyucekake wong-wong mau supaya njabat imam marang Ingsun. Lan marang anak-anak Israel kowe bakal ngomong, ngandika: lenga salep pengurapan suci iki bakal dadi kanggo kowe tumrap generasi-generasi kowe. Ing daging manungsa ora bakal disirami, lan miturut komposisi iki, sampeyan ora bakal nggawe kanggo awakmu dhewe kaya mangkono. Iku suci, lan bakal dadi papan suci kanggo sampeyan. Sapa sing nindakake mangkono, lan sapa sing menehi saka dheweke marang wong manca, bakal dirusak saka bangsane dheweke.

Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Jupukna rempah-rempah kanggo awakmu dhewe, yaiku mur, onikha, galbanum

sing wangi lan kemenyan sing bening, kabeh kudu padha ukurane. Lan padha bakal nggawe menyan minyak wangi ing dheweke, karyane tukang minyak wangi sing dicampur, resik, karya kang suci. Lan kowe kudu nutu saka bahan-bahan iki dadi alus, banjur nyelehake ing ngarep kesaksian ing jero tarub kesaksian, ing ngendi Aku bakal mratelakake awakKu marang kowe saka kono. Menyan iki bakal dadi paling suci kanggo kowe. Miturut komposisi iki, sampeyan ora kena nggawe kanggo awakmu dhewe, iku bakal dadi panggonan suci kanggo sampeyan tumrap Gusti. Sapa sing nggawe kaya mangkono kanggo mambu, bakal sirna saka bangsane dhewe.

31

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Lah, Aku wis nimbali kanthi jeneng si Bezalel, putrane Uri, putrane Hur, saka suku Yehuda. Lan Aku wis ngisi dheweke kanthi roh ilahi babagan kawicaksanan lan pangerten lan kawruh, supaya bisa mikir ing saben karya. lan arsitek, makarya emas, lan salaka, lan tembaga, lan hyacinth, lan ungu, lan abang kepindhèn sing dipuntèl, lan panggarapan watu, lan tumrap pakaryan tukang kayu saka kayu, makarya miturut kabèh pakaryan. Lan aku wis maringi dheweke lan Eliab putra Ahisamach saka suku Dan, lan marang saben wong kang cerdas atine, aku wis maringi pangerten, Lan padha bakal nggawe kabeh kaya sing wis dakdhawuhake marang kowe: tarub paseksen, lan peti prajanjian, lan panutup pangapura sing ana ing ndhuwure, lan

perabotan tarub. lan pamedaran-pamedaran, lan meja lan kabèh piranti-pirantinipun, lan panamban ingkang resik lan kabèh piranti-pirantinipun lan baskom lan dhasaré, Lan sandhangan-sandhangan kanggo pelayanan Aaron, lan sandhangan-sandhangan saka anak-anak lanang dheweke kanggo njabat imam marang Aku, Lan lenga pengurapan, lan dupa komposisi sing suci, miturut kabeh sing wis dakdhawuhake marang kowe, padha bakal nggawe.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Lan kowe parentaha marang anak-anak Israel, ngandika, Deleng, lan Sabat-Sabatku padha jaganen, tandha iku saka Aku lan ing kowe menyang turun-tumurun kowe, supaya ngerti yen Aku Gusti sing nyucekake kowe. Lan kowe bakal njaga sabat-sabat, amarga iki suci tumrap Gusti kanggo kowe. Sing ngrusak iku bakal dipatèni, kabèh sing nindakake karya ing dina iku, jiwa kasebut bakal dirusak saka tengahing bangsane. Sawidak dina kowé bakal nggawé karya, nanging ing dina kaping pitu iku sabat, istirahat kang suci tumrap Gusti. Sapa waé sing nggawé karya ing dina kaping pitu bakal dipatèni. Lan para putra Israel bakal njaga sabat-sabat, nglakoni iku tumrap generasi-generasi saka wong-wong mau, Prajanjian langgeng antaraku lan para putra Israel, iku tandha langgeng antaraku, amarga nem dina Gusti nggawe langit lan bumi, lan ing dina kaping pitu Panjenengane ngaso lan mandheg. Lan paring marang Moses nalika mandheg ngomong karo dheweke ing Gunung Sinai, loro papan prasasti paseksi, papan prasasti watu sing ditulis nganggo driji Gusti Allah.

32

Lan rakyat weruh, amarga Musa wis telat mudhun saka gunung, rakyat padha kumpul marang Harun, lan padha ngomong marang dheweke, Tangia, lan gawekna kanggo kita dewa-dewa, sing bakal mlaku ngarep kita, amarga Musa iki, wong sing wis mimpin kita metu saka tanah Mesir, kita ora ngerti apa sing wis kedaden marang dheweke. Lan Harun ngomong marang wong-wong mau, Copoten anting-anting emas sing ana ing kuping garwa-garwa sampeyan lan putri-putri, lan gawanen marang aku. Lan kabèh rakyat padha nyopot anting-anting emas sing ana ing kupingé dhéwé-dhéwé, banjur padha nggawa menyang Harun. Lan dhèwèké nampa saka tangané wong-wong mau, lan mbentuk barang-barang mau nganggo prangko, lan nggawé barang-barang mau dadi pedhet leburan, lan ngandika, Iki dewa-dewané kowé, Israel, sing wis ngunggahké kowé saka bumi Mesir. Lan sawisé weruh, Aaron mbangun misbyah ing ngarepe, lan Aaron ngumumake kanthi ngandika, Sesuk ana prayaan kanggo Gusti. Lan wungu esuk ing dina sabanjuré, dhéwèké nggawa munggah kurban pangobongan, lan nggawa kurban kawilujengan, lan wong-wong padha lungguh mangan lan ngombé, banjur padha tangi kanggo main-main.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, Lumakua kanthi cepet, mudhuna saka kene, awit wong-wongmu sing kowé golèk metu saka tanah Mesir wis dosa. Padha nglanggar kanthi cepet saka dalan kang wis Dakdhawuhake marang wong-wong mau, padha

nggawe pedhet kanggo awake dhewe, lan wis nyembah marang dheweke, lan wis kurban marang dheweke, lan padha ngomong, Iki dewa-dewamu, Israel, kang wis ngunggahake kowe saka tanah Mesir. Lan saiki lilakna Aku, lan amarga nesu murka marang wong-wong mau, Aku bakal numpes wong-wong mau, lan Aku bakal nggawe kowe dadi bangsa gedhe. Lan Musa nyuwun pangapunten ing ngarsanipun Gusti Allah, lan ngandika, Punapa sebabipun, Gusti, panjenengan duka murka dhateng bangsa panjenengan, ingkang sampun panjenengan bektakaken saking tanah Mesir kanthi kekiyatan ingkang ageng, lan kanthi lengen panjenengan ingkang luhur? Aja nganti wong-wong Mesir ngomong, Kanthi piala Panjenengané mimpin metu wong-wong mau kanggo dipatèni ing gunung-gunung lan kanggo dipunpus saka bumi. Mandhega saka nesu lan murka Paduka, lan mugi welas marang piala umat Paduka. Eling Abraham lan Isak lan Yakub, para abdi Paduka, kang marang wong-wong mau Paduka sumpah miturut Paduka piyambak, lan Paduka ngandika marang wong-wong mau, ngucap, Ingsun bakal nambahi turunanira kaya lintang-lintang ing swarga cacahe, lan kabeh bumi iki kang Paduka ngucap bakal maringi marang wong-wong mau, lan bakal nduweni iku nganti salawas-lawase. Lan Gusti sampun kersa njagi umat-ipun.

Lan sawisé bali, Musa mudhun saka gunung, lan ana rong papan prasasti paseksi ing tangané, papan-papan watu sing katitinan saka loro sisihé, sisih kéné lan sisih kono padha katitinan. Lan papan-papan punika karyanipun Gusti Allah, lan tulisan punika tulisanipun Gusti Allah ingkang dipun-ukiraken

wonten ing papan-papan wau. Lan Yosua krungu swara wong akeh sing padha njerit, banjur ngomong marang Musa, Ana swara perang ing kemah. Lan ngandika, Iku dudu swara wong-wong sing mimpin kanthi kekuwatan, lan dudu swara wong-wong sing mimpin owah-owahan, nanging swara wong-wong sing mimpin anggur sing dakkrungu.

Lan nalika dheweke nyedhaki kemah, ndeleng pedhet lan tari-tarian, lan amarga nesu banget Musa mbuwang loro papan prasasti saka tangane, lan ngremuk ing sangisore gunung. Lan sawisé njupuk pedhet kang padha digawe, dhèwèké ngobong ing geni, lan nggiling nganti alus, lan nyebaraké ing banyu, lan ngombèkaké marang para putra Israel. Lan Musa ngandika marang Harun, Apa sing wis ditindakake dening wong-wong iki marang kowe, nganti kowe nggawa dosa gedhe marang wong-wong mau? Lan Aaron ngandika marang Musa, Aja nesu, gusti, awit kowe ngerti dorongan saka wong-wong iki. Panjenenganipun ngendika dhateng kula, Damelna dhateng kita dewa-dewa ingkang badhe lumampah ing ngajeng kita, amargi Musa punika tiyang ingkang sampun medal kita saking Mesir, kita boten mangertos punapa ingkang sampun kalampahan dhateng piyambakipun. Lan aku ngomong marang wong-wong mau, Yen sapa ana sing duwe perhiasan emas, copoten. Banjur wong-wong mau padha mènèhi aku, lan aku mbuwang menyang geni, lan metu pedhet iki. Lan sawisé Musa weruh wong-wong akèh iku wis bubar, amarga Harun wis mbubarake wong-wong mau dadi sumber kabungahan kanggo mungsuh-mungsuhé. Musa banjur ngadeg ing gapura kemah, lan

ngandika, Sapa sing tumuju Gusti? Mangkata marang aku. Mula kabeh putra Lewi padha kumpul marang dheweke. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Mangkéné pangandikané Pangeran, Gusti Allah Israel: Pasangna saben wong pedhangé dhéwé ana ing paha, banjur liwata lan balèna saka gapura menyang gapura liwat kemah, lan patèna saben wong sadulurané dhéwé, lan saben wong pepadhané dhéwé, lan saben wong sing paling cedhak karo dhéwé. Lan para putra Lewi nindakake kaya kang diandikakake Musa marang wong-wong mau, lan ing dina iku ana telung ewu wong lanang saka ing wong akeh kang padha tiwas. Lan Musa ngendika dhateng wong-wong mau, Sampeyan wis ngisi tangan sampeyan dina iki tumrap Gusti, saben wong tumrap putrane utawa tumrap sadulure piyambak, supaya dipunparingi berkah marang sampeyan.

Lan kedaden sawisé esuk, Musa ngandika marang wong-wong, Kowé wis nindakake dosa gedhé, lan saiki aku bakal munggah menyang Gusti Allah, supaya aku bisa nggawé panebusan kanggo dosamu. Musa banjur bali menyang Gusti, lan ngandika, Aku nyuwun, Gusti, wong-wong iki wis nindakake dosa ageng, lan padha nggawe dewa emas kanggo awake dhewe. Lan saiki, yen pancen Paduka ngapura dosane wong-wong mau, mangga ngapuraa. Nanging yen ora, busekna jenengku saka kitab Paduka sing wis Paduka tulis. Lan ngandika Pangeran marang Musa, Yen sapa wis dosa ing ngarsaku, Ingsun bakal mbusak dheweke saka bukuku. Saiki, lumakua, mudhuna, lan pimpinen wong-wong iki menyang panggonan kang wis Dakkandhakake

marang kowe. Mangga, malaekatKu bakal lumaku ing ngarepmu. Nanging ing dina nalika Aku ngunjungi, Aku bakal nglakokake paukuman marang wong-wong mau amarga dosane. Lan Gusti Allah napuk wong akeh amarga gaweyan pedhet kang digawe dening Aaron.

33

Lan Pangeran ngandika marang Musa, Lumakua ngarep, munggaha saka kene, kowe lan bangsamu, sing wis koktokna metu saka tanah Mesir, menyang tanah sing wis daksumpahai marang Abraham, lan Isak, lan Yakub, kanthi ngandika, Marang turunmu aku bakal maringi tanah kuwi. Lan Aku bakal ngirim utusan-Ku sadurungé pasuryamu, lan bakal ngusir wong Amori, lan wong Hiti, lan wong Perizi, lan wong Girgasi, lan wong Hiwi, lan wong Yebusi, lan wong Kanan. Lan Aku bakal nggawa kowe menyang tanah sing mili susu lan madu, nanging Aku ora bakal munggah bebarengan karo kowe, amarga kowe iku bangsa sing kaku gulu, supaya Aku ora ngabisake kowe ing dalan. Lan sawisé krungu tembung ala iki, wong-wong mau padha sedhih banget. Lan Gusti Allah ngandika marang para putra Israel, Kowé iki bangsa sing kaku gulu. Delengen, aja nganti Aku ngirimake paukuman liyane marang kowé, lan Aku bakal ngrusak kowé. Mula saiki tanggalana sandhangan-sandhangan kamulyaanmu lan perhiasan-perhiasanmu, lan Aku bakal nuduhake marang kowé apa sing bakal Aku tindakake marang kowé. Lan para putra Israel nyopot perhiasan-perhiasane lan

sandhangane saka gunung Horeb. Lan sawisé Musa njupuk tendané dhéwé, dipancangaké ing njaba kemah, adoh saking kemah, lan diwastani Tenda Paseksen, lan kedadosan, saben wong kang madosi Gusti medal menyang tenda kang ana ing njaba kemah. Nalika Musa bakal mlebu menyang kemah ing njaba kemah, kabeh wong padha ngadeg nonton, saben wong ana ing lawang kemahe dhewe-dhewe, lan padha mirsani Musa budhal nganti dheweke mlebu menyang kemah. Nalika Musa mlebu menyang tenda, pilar awan mudhun lan ngadeg ing lawang tenda, lan ngomong marang Musa, Lan piyambakipun wicanten dhateng Musa. Lan sedaya tiyang sami ningali tiang mendhung ingkang jumeneng wonten ing lawang kemah, lan sedaya tiyang sami jumeneng, sujud saben satunggal saking lawang kemahipun piyambak-piyambak. Lan Pangeran ngandika marang Musa, pasuryan marang pasuryan, kaya wong ngandika marang kancane dhewe, banjur bali menyang kemah, nanging abdi Yesus anak Nun sing isih nom ora metu saka tarub.

Lan ngandika Musa marang Gusti, Punapa Panjenengan dhateng kula ngandika, munggahaken tiyang punika, panjenengan nanging boten sampun nedahaken dhateng kula, sinten ingkang Panjenengan badhe ngirim kaliyan kula. Panjenengan nanging dhateng kula ngandika, Kula mangertos panjenengan saking sedaya, lan sih-rahmat panjenengan gadhah saking kula. Yen mulane aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsane Paduka, tuduhna marang aku awakmu dhewe, supaya kanthi cetha aku bisa weruh Paduka, mula aku pancen wis nemokake sih-rahmat ing ngarsane Paduka, lan supaya aku ngerti, bilih bangsa

Paduka punika bangsa ingkang agung. Lan ngandika, Dhèwèké bakal lumaku ngarep panjenengan, lan bakal maringi tentrem marang panjenengan. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Yen awakmu dhewe ora melu mlaku, aja nggawa aku munggah saka kene. Lan kepiyé dipun mangertosi bakal saestu, bilih kula sampun manggih sih-rahmat saking Paduka, kula lan umat Paduka, kajawi Paduka lumampah sesarengan kaliyan kula? Lan kula bakal dipun paringaken kamulyan, kula lan umat Paduka, saking sedaya bangsa-bangsa ingkang wonten ing bumi punika. Lan ngandika Gusti dhateng Musa, Lan punika dhateng panjenengan tembung ingkang sampun panjenengan aturaken, kula badhe nindakaken. Panjenengan sampun manggih sih-rahmat wonten ing ngarsanipun kula, lan kula mangertos panjenengan langkung saking sedaya. Lan ngandika, Tuduhna aku awakmu dhewe. Lan dhèwèké ngandika, Aku bakal liwat luwih dhisik saka kowé ing kamulyanku, lan aku bakal nyebut jenengku, Gusti, ing ngarsamu, lan aku bakal welas asih marang sapa sing aku welas asih, lan aku bakal melas-melas marang sapa sing aku melas-melas. Lan dhèwèké ngandika, Ora kowe bakal bisa ndeleng pasuryananku, amarga ora ana manungsa sing ndeleng pasuryananku lan bakal urip. Lan ngandika Gusti, Lah, ana panggonan ing sisihku, sampeyan bakal ngadeg ing watu. Nalika kamulyan kula bakal liwat, lan aku bakal ndadèkaké kowe menyang celah ing watu, lan aku bakal nutupi kowe nganggo tangan kula, nganti aku liwat. Lan Aku bakal nyingkirake tangan-Ku, lan banjur kowe bakal weruh sing mburi-Ku, nanging rai-Ku ora bakal katon marang kowe.

34

Lan Gusti ngandika marang Musa, Pahaten kanggo awakmu loro papan watu, kaya sing pisanan, lan munggaha marang Aku menyang gunung, lan Aku bakal nulis ing papan-papan kuwi tembung-tembung sing ana ing papan-papan sing pisanan, sing kowe remuk. Lan dadi siyap menyang esuk, lan kowe bakal munggah ing Gunung Sinai, lan kowe bakal ngadeg kangoku ing kono ing pucuking gunung. Lan aja ana wong sing munggah karo kowe, uga aja ana sing katon ing sakabèhé gunung, lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi aja padha angon cedhak gunung kuwi. Lan dheweke ngukir loro papan watu, kaya sing pisanan, lan Musa wis tangi esuk, banjur munggah menyang gunung Sinai, kaya kang diprentahake Pangeran marang dheweke, lan Musa njupuk loro papan watu mau. Lan Gusti mudhun ing méga, lan ngadeg ing dhèwèké ana ing kono, lan nyebut jenengé Gusti. Lan Gusti liwat ing ngarsané dhèwèké, lan Gusti Allah nimbali: welas asih lan asih, sabar lan kathah welas asih lan sajati, Lan njaga kabeneran lan sih-rahmat nganti pirang-pirang ewu, mbusak angkara lan ora adil lan dosa-dosa, nanging ora bakal ngresiki wong sing salah, nggawa angkara para bapak marang anak lan marang anak-anake anak nganti turunan katelu lan kaping papat. Lan Musa enggal-enggal sujud ing lemah lan nyembah. Lan dheweke ngandika, Yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsanipun Paduka, mugi Gusti kula lumaku sesarengan kaliyan kita, awit wong-wong punika tegel tengkuk, lan Paduka badhe nyingkiraken dosa-dosa kita, lan

pelanggaran-pelanggaran kita, lan kita badhe dados kagunganipun Paduka.

Lan ngandika Gusti dhateng Musa, Lah, Ingsun netepake marang sira prajanjian ing ngarsane sedaya umat sira, bakal Daklakoni kang mulya, kang durung nate ana ing sedaya bumi, lan ing sedaya bangsa, lan bakal ningali sedaya umat, ing ngendi sira ana, pakaryan Gusti, awit endah punika, kang bakal Daklakoni marang sira. Gatèkna kowe kabèh sapirang-pirang kang dak dhawuhake marang kowe, lah Aku bakal ngusir sadurungé pasuryamu wong Amori, lan wong Kanan, lan wong Perisi, lan wong Het, lan wong Hewi, lan wong Girgasi, lan wong Yebus. Gatekna awakmu dhewe, aja nganti sampeyan nggawe prajanjian karo wong-wong sing manggon ing bumi sing sampeyan leboni, supaya aja nganti dadi bebendhuning kanggo sampeyan. Altar-altaré wong-wong mau sampeyan bakal ngrusak, lan pilar-pilaré wong-wong mau sampeyan bakal mecah-mecah, lan kebon-kebon sucining wong-wong mau sampeyan bakal ngetok, lan gambar-gambar ukirané para dewa wong-wong mau sampeyan bakal ngobong nganggo geni. Ora kena sembah marang déwa liya, awit Gusti Allah kuwi jenengé cemburu, Gusti Allah sing cemburu. Aja nganti kowe nggawe prajanjian karo wong-wong sing manggon ing bumi, lan padha nyembah dewa-dewa wong-wong mau, lan padha kurban marang dewa-dewa wong-wong mau, lan padha ngundang kowe, lan kowe mangan kurbanane wong-wong mau. Lan kowe njupuk saka putri-putri wong-wong mau kanggo anak lanang-lanang kowe, lan saka putri-putri kowe kowe paringake kanggo

anak lanang-lanang wong-wong mau, lan putri-putri kowe padha nglacur manut dewa-dewa wong-wong mau, lan anak lanang-lanang kowe padha nglacur manut dewa-dewa wong-wong mau. Lan déwa-déwa leburan ora bakal kokgawé kanggo awaké dhéwé. Lan sampeyan kudu njaga prayaan roti tanpa ragi, pitung dina sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi, kaya sing wis Ingsun dhawuhake marang sampeyan, ing wektu kang wis ditemtokake ing sasi kang anyar, amarga ing sasi kang anyar sampeyan wis metu saka tanah Mesir. Saben kang mbukak rahim, dadi kagungane ingsun sing lanang, kabeh anak cikal sapi, lan anak cikal wedhus. Lan anak pambarep saka kewan beban sampeyan kudu nebus nganggo wedhus, nanging yen ora nebus iku, sampeyan kudu menehi rega. Kabeh anak pambarep saka anak lanang sampeyan kudu nebus, supaya sampeyan ora katon ing ngarepku kanthi tangan kosong.

Nem dina sampeyan nyambut gawe, nanging ing dina kapitu sampeyan kudu ngaso, ing wektu tandur lan panen uga kudu ngaso. Lan sampeyan bakal nggawe prayoga minggu kanggo aku, wiwitan panen gandum, lan prayoga kumpulan ing tengahing taun. Kaping telu ing setaun, kabeh wong lanang sampeyan kudu katon ing ngarsane Gusti Allah Israel. Nalika amarga Aku bakal ngusir bangsa-bangsa sadurungé pasuryamu, lan Aku bakal nggedhèkaké watesmu, ora ana wong sing bakal kepéngin marang bumimu, nalika kowé munggah kanggo katon ing ngarsané Pangeran Gusti Allahmu, kaping telu saben taun. Aja nyembelih getih kurban dupa Kawula ing dhuwur ragi, lan aja nganti kurban prayaan Paskah turu nganti esuk. Wowohan

kang sepisanan saka bumi sampeyan bakal sampeyan lebokake ing omah Pangeran Allah sampeyan, aja sampeyan nggodhog wedhus cempe nganggo susu ibune. Lan Gusti ngandika marang Musa, Tulisen kanggo awakmu dhewe tembung-tembung iki, amarga saka tembung-tembung iki Aku wis nggawe prajanjian karo kowe lan karo Israel. Lan ana ing kono Musa ing ngarsané Gusti patang puluh dina lan patang puluh wengi, roti ora mangan lan banyu ora ngombé, lan nulis ing prasasti tembung-tembung iki saka prajanjian, sepuluh tembung.

Nalika Musa mudhun saka gunung, lan rong papan prasasti ana ing tangane Musa, nalika dheweke mudhun saka gunung, Musa ora ngerti yen pandangan werna pasuryane wis dimulyakake nalika dheweke ngomong marang Pangeran. Lan Harun lan kabèh pinituwa Israel ndeleng Musa, lan penampakan warna pasuryané wis dimulyakake. Lan padha wedi nyedhaki marang dhèwèké. Lan Musa nelpon wong-wong mau, banjur Harun lan kabeh panguwasa jemaah padha bali marang dheweke, lan Musa ngomong marang wong-wong mau.

Lan sawisé iku, kabèh anak-anak Israel padha teka marang dhèwèké. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau kabèh perkara sing wis dipréntahaké Gusti marang dhèwèké ing Gunung Sinai. Lan sawisé rampung ngomong marang wong-wong mau, dhèwèké nyelèhaké tutup ing pasuryané dhèwèké. Nalika Musa mlebu ing ngarsane Pangeran kanggo ngomong karo Dheweke, tutup kasebut dijupuk nganti dheweke metu, lan sawise metu dheweke ngomong marang kabeh anak-anak Israel

sapirang-pirang sing wis didhawuhake Pangeran marang dheweke. Lan para putra Israel ndeleng pasuryane Musa, sing wis dimulyakake, banjur Musa nutupake tutup ing pasuryane dhewe, nganti dheweke mlebu kanggo ngomong karo Pangeran.

35

Lan Musa nglumpukake kabèh pangumpulan para putra Israel, lan ngandika, Iki tembung-tembung kang diandikakake Pangeran supaya ditindakake. Nem dinten kowé bakal nggawé karya, nanging ing dinten kapitu ana pangaso, suci, sabat, pangaso kanggo Gusti; sapa waé sing nggawé karya ing dinten iku, kudu dipejahi. Sampeyan ora kena murub geni ing sadhengah papan panggonan sampeyan nalika dina Sabat, Aku iki Pangeran. Lan Musa ngandika marang sakabèhé jemaat para putra Israel, kandhané, Iki tembung kang wis dhawuhé Gusti Allah, kandhané, Jupuka saka sampeyan persembahan kanggo Gusti, kabeh sing nampa kanthi ati, bakal nggawa pisanan woh-wohan kanggo Gusti: emas, salaka, tembaga. hyacinth, ungu, abrit kang dipintal kaping pindho, lan kain linen alus kang dipintal, lan wulu wedhus, Lan kulit wedhus lanang sing diwarnai abang, lan kulit biru hyacinth, lan kayu sing ora bisa bosok, lan watu sardius, lan watu kanggo ukiran kanggo sandhangan pundhak lan jubah dawa. Lan kabèh wong kang wicaksana ing atiné ing antaramu, sing wis teka padha nyambut-gawe kabèh sapirang-pirang kang wis didhawuhake déning Gusti, Tarub, lan tutupan-tutupan, lan kerudung-

kerudung, lan palang-palang, lan grendel-grendel, lan tiang-tiang, Lan peti saka kesaksian, lan tiang-tiang saka iku, lan panutup pangapura saka iku, lan tirai. lan meja lan kabèh pirantinipun lan kaki lampu kanggo cahya lan kabèh piranti-pirantinipun, lan pamédan lan kabèh wadhah-wadhahé, Lan busana-busana suci saka imam Aaron, lan busana-busana kang bakal dienggo nglayani, lan tunik-tunik kanggo para putra Aaron ing imamat, lan lenga pengurapan, lan dupa kang wangi.

Lan kabeh jemaat anak-anak Israel lunga saka Musa. Lan padha nggawa saben wong, kang digawa atine wong-wong mau, lan akeh-akehe katon ing jiwane wong-wong mau, pasugatan, lan padha nggawa pasugatan tumrap Pangeran kanggo kabeh karya saka kemah paseksen, lan kanggo kabeh pakaryane iku, lan kanggo kabeh sandhangan suci. Lan para priya nggawa saka para wanita, saben wong sing kepikiran ing atine, nggawa meterai, lan anting-anting, lan cincin, lan perhiasan sing dijalin, lan gelang, kabeh piranti emas. Lan kabèh wong sing nggawa persembahan emas marang Gusti, lan sapa waé sing duwé kain linen alus, kulit biru, lan kulit wedhus sing dipewarna abang, padha nggawa. Lan saben wong sing nyingkirake persembahan, padha nggawa perak lan tembaga, minangka persembahan-persembahan kanggo Gusti, lan saka wong-wong sing ditemokaké kayu sing ora gampang bosok, lan kanggo kabèh karya persiapan, padha nggawa. Lan kabèh wadon sing wicaksana ing pikiran karo tangané nenun, padha nggawa barang-barang sing wis ditenun: hyacinth, ungu, abang, lan linen alus. Lan kabèh para wadon sing katon ana ing pikirane

dhèwèké kanthi kawicaksanan, padha nenun rambut-rambut wedhus. Lan para panguwasa padha nggawa watu-watu zamrud, lan watu-watu pangisi kanggo efod, lan kanggo dhadhane. Lan komposisi-komposisi, lan kanggo lenga pengurapan, lan komposisi dupa. Lan kabèh wong lanang lan wong wadon, sing atiné ngajak dhèwèké mlebu kanggo nindakake kabèh pakaryan, kaya sing wis dhawuhake Gusti supaya ditindakake liwat Musa, para putra Israel padha nggawa persembahan marang Gusti. Lan ngandika Musa marang para putra Israel, Lah, Gusti Allah wus nimbali kanthi jeneng si Bezalel, putrane Uri, putrane Hur, saka suku Yuda, Lan ngisi dheweke roh ilahi saka kawicaksanan lan pangerten, lan kawruh kabeh. dadi arsitek miturut kabèh karya arsitektur, nggawé emas lan perak lan tembaga lan nggarap watu, lan nggarap kayu, lan nindakake saben karya kanthi kawicaksanan. Lan mulangaken pancen paring wonten ing pikiraning piyambakipun ugi, lan dhateng Eliab ingkang putranipun Ahisamach, saking suku Dan, Lan Panjenengané ngisi wong-wong mau kanthi kawicaksanan, pangerten, lan pikiran, supaya bisa mangerteni lan nindakake kabèh karya suci, uga barang-barang tenunan lan sulaman, nenun nganggo benang abang layah lan kain linen alus, nindakake kabèh karya arsitektur lan sulaman.

36

Lan Bezalel lan Eliab nggawe, lan saben wong wicaksana ing

pikirane, sing diwenehi kawicaksanan lan kawruh marang wong-wong mau, supaya mangerteni nindakake kabeh karya, miturut kewajiban suci, miturut kabeh sing wis dhawuh Pangeran. Lan Musa nimbali Bezalel lan Eliab, lan kabèh wong sing duwé kawicaksanan, kang Gusti Allah wis maringi kawruh ing jero atiné, lan kabèh wong sing kanthi karsa dhewe kepéngin rawuh menyang karya-karya kuwi, supaya bisa ngrampungaké. Lan padha njupuk saka Musa kabèh sumbangan kang digawa para putra Israel kanggo kabèh pakaryan suci supaya nglakoni iku, lan dhèwèké padha nampa isih kang lagi digawa saka wong-wong kang nggawa ing esuk. Lan padha teka kabeh wong wicaksana sing nggawe karya-karya suci, saben wong miturut karyane dhewe-dhewe sing lagi padha digawe. Lan dhèwèké ngandika marang Musa, yèn wong akèh nggawa barang miturut karya-karya kaya sing wis didhawuhaké Gusti kanggo ditindakaké. Lan Musa mrentah, lan dheweke ngumumake ing kemah, ngandika: Wong lanang lan wong wadon aja nyambut gawe maneh kanggo pisungsung kapisan saka sing suci, lan wong-wong dipenggak supaya ora matur pisungsung maneh. Lan karya-karya punika cekap kangge panjenenganipun nindakaken pembangunan, lan panjenenganipun ninggalaken sisa. Lan saben wong wicaksana nggawe sandhangan-sandhangan suci kanggo Harun sang imam, kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa. Lan dhèwèké nggawé penutup pundhak saka emas, lan benang biru, lan benang ungu, lan benang abang sing wis dipintal, lan kain linen alus sing wis dipintal. Lan dipotong godhong-godhong saka emas dadi rambut-rambut, supaya bisa ditenun bebarengan

karo benang biru, lan ungu, lan karo benang abang sing wis dipintal, lan linen alus sing wis dipintal, karya tenunan padha nggawe iku. Pundhak-potongan sing nahan bebarengan saka loro bagéan, karya tenun sing dijalin dadi siji miturut dhéwé. Saka barang kuwi padha nggawé miturut karepé dhéwé, saka emas, lan kain biru, lan kain ungu, lan kain abang sing dipintal, lan kain linen alus sing dipintal, kaya sing wis dhawuhake Gusti marang Musa. Lan padha nggawe loro-lorone watu zamrud, dipasang bebarengan lan diselubungi emas, diukir lan ditatah kaya tatahan segel kanthi jeneng-jenenge para putra Israel, Lan dipasang dheweke ing pundhak efod, watu pangeling kanggo anak-anak Israel, kaya kang dhawuhake Pangeran marang Musa.

Lan padha nggawe tutup dada, karya ditenun kanthi macem-macem warna miturut karane efod, saka emas, lan benang biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan kain linen alus dipintal. Tutup dada sing persegi pindho padha digawe, dawane sajengkal lan ambane sajengkal, pindho. Lan ditenun bebarengan ing dheweke kain kang disetel karo watu papat baris, baris watu: sardius lan topas lan zamrud, baris kang sepisan. Lan larik kang kapindho, batu delima lan safir lan yasper. Lan larik kang katelu: ligurium, agate, lan amethyst. Lan larik kang kaping papat, krisolit lan beril lan oniks, diubengi emas lan diikat nganggo emas. Lan watu-watu iku saka jeneng-jenengé putra-putra Israel kang rolas, saka jeneng-jenengé piyambak diukirake dadi meterai-meterai, saben saka jenengé piyambak kanggo rolas suku-suku. Lan padha nggawe ing tutup dada rumbai-

rumbai sing dijalin bebarengan, karya anyaman, saka emas murni. Lan padha nggawe rong pondhokan pundhak emas, lan rong gelang emas, lan padha nyelehake rong gelang emas ing loro wiwitan tutup dhadha. Lan padha masang rantai-rantai sing dijalin saka emas ing ring-ring ing loro bagean saka breastpiece. Lan menyang rong sumbangan, rong rantai pintal. Lan padha nyelehake ing rong potongan pundhak, lan padha nyelehake ing pundhak saka efod, ngelawan miturut raine. Lan padha nggawe rong gelang emas, lan padha nyelehake ing rong sirip ing pucuk papan ngomong, lan ing pucuk mburi efod saka njero. Lan padha nggawe loro dering emas, lan padha nyelehake ing loro pundhak saka efod saka ngisor, miturut ngarepe, miturut panggabungan saka ndhuwur tenunan efod. Lan diikat tutup-dada saka gelang-gelang sing ana ing dheweke menyang gelang-gelang efod, disambungake nganggo benang biru sing dijalin bebarengan menyang kain efod, supaya tutup-dada ora longgar saka efod, kaya sing wis dhawuh Gusti marang Musa. Lan padha nggawe sandhangan njero ing ngisor pundhakan, karya sing ditenun, kabèh biru. Nanging bukaan saka sandhangan jero ing tengah ditenun tembus lan disambung-sambung, duwe pinggiran ngubengi bukaan sing ora bisa dipisah. Lan padha nggawe ing pinggiran jubah ngisor saka ngisor kaya delima sing mekar, delima-delima cilik, saka benang biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan kain linen alus sing dipintal. Lan padha nggawe lonceng-lonceng emas, lan padha nyelehake lonceng-lonceng kasebut ing pinggiran jubah, ngubengi ing tengah-tengahing delima-delima. Lonceng emas lan delima ana ing pinggiran jubah ngubengi, kanggo nglayani,

kaya kang wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan padha nggawe klambi saka kain linen alus, karya tenunan, kanggo Harun lan anak-anake. Lan tutup-tutup sirah saka kain linen alus, lan tutup sirah saka kain linen alus, lan kathok-kathok saka kain linen alus sing dipintal. Lan sabuk-sabuk wong-wong mau saka kain linen alus, lan biru, lan ungu, lan abang kepinten sing dipintal, karyané tukang sulam, kaya cara kang wis dhawuhake Gusti marang Musa. Lan padha nggawe piring emas, pisahan saka sing suci, saka emas murni, lan nulis ing dheweke aksara-aksara sing diukirake kaya segel: Panggonan Suci kanggo Gusti. Lan padha nandukake ing pinggiran biru, supaya diselehake ing sorban saka ndhuwur, kaya kang wis dhawuh Pangeran marang Musa.

37

Lan padha nggawe sepuluh tirai kanggo tarub, Wolung lan rong puluh hasta dawané tirai sing siji, iku padha kabèh, lan papat hasta ambané tirai sing siji. Lan padha nggawe tirai saka benang biru, ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal, minangka karya tenunan kerubim. Lan padha nyelehake iku ing ndhuwur papat tiang kang ora bosok, disepuh nganggo emas, lan kapital-kapital wong-wong mau saka emas, lan dhasar-dhasar wong-wong mau papat saka perak. Lan padha nggawe tirai lawang saka kemah paseksen saka benang biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal, karya tenunan kerubim. Lan tiang-tiang mau lima, lan gelang-gelang,

lan makutha-makutha, lan kait-kait kabeh dilapisi nganggo emas, lan dhasar-dhasar mau lima saka tembaga.

Lan padha nggawe plataran sing menyang Kidul, gorden saka plataran saka linen alus sing dipintal satus ing satus. Lan tiang-tiange wong-wong mau rong puluh, lan dhasar-dhasare wong-wong mau rong puluh. Lan sisih sing menyang Lor, satus ing satus, lan sisih sing menyang Kidul, satus ing satus, lan tiang-tiang saka wong-wong mau rong puluh, lan dhasar-dhasar saka wong-wong mau rong puluh. Lan sisih sing menyang segara, gorden sèket hasta, tiang-tiangé sepuluh, lan dhasar-dasaré sepuluh. Lan sisih sing menyang wetan sèket hasta layar, limalas hasta sing miturut mburi, Lan tiang-tiangé telu, lan dhasar-dhasaré telu. Lan ing punggung sing kapindho, saka kono lan saka kono miturut gapura plataran, ana gorden limalas hasta, tiang-tiange telu, lan dhasar-dhasare telu, Kabeh gorden ing kemah digawe saka linen alus sing dipintal. Lan dhasar saka tiang-tiang kuwi tembaga, lan pancing-pancing kuwi perak, lan makutha-makutha kuwi dilapisi perak, lan tiang-tiang dilapisi perak, kabeh tiang-tiang ing plataran, Lan tirai ing gapura plataran, karya tukang sulam saka benang biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan linen alus dipintal, dawane rong puluh hasta, lan dhuwure lan jembarne lima hasta, cocog karo gorden-gorden plataran, Lan tiang-tiang kasebut papat, lan dhasar-dhasaré papat saka tembaga, lan pancing-panciné saka perak, lan makutha-makuthané ditutupi perak. Lan kabèh patok ing plataran sing ngubengi saka tembaga, lan dhèwèk ditutupi nganggo perak. Lan iki susunan saka kemah paseksen, kaya sing

diwènèhaké dhawuh marang Musa, supaya pelayanan dadi kagungane wong-wong Lewi liwat Itamar, anake Harun sing imam.

Lan Bezalel sing saka Uri, saka suku Yuda, nggawe kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan Eliab putra Ahisamach saka suku Dan, sing dadi kepala tukang kanggo barang-barang tenun lan barang-barang sulaman lan karya-karya seni, nenun nganggo benang abang lan kain linen alus.

38

Lan Bezalel nggawe peti kasebut, Lan dhèwèké nutupi iku nganggo emas murni saka njero lan saka njaba. Lan dheweke wis nyetak papat gelang emas kanggo iki, loro ing sisih siji, lan loro ing sisih kapindho. Amba kanggo tiang-tiang panggendong, supaya bisa ngangkat iku nganggo wong-wong mau. Lan dhèwèké nggawé panglenggahan pangapunten ing ndhuwur peti saka emas murni. lan loro kerubim emas, Cherub siji ana ing ndhuwur pucuk tutup pangapura sing siji, lan cherub siji ana ing ndhuwur pucuk tutup pangapura sing kapindho. ngliyengi nganggo swiwi-swiwine dheweke ing ndhuwur papan pangapunten. Lan dhèwèké nggawé meja sing wis disebutake mau saka emas murni, Lan dhèwèké wis nuang kanggo iki papat gelang, loro ing sisih sing siji, lan loro ing sisih sing kapindho, sing amba, supaya bisa diangkat nganggo tiang-tiang ing wong-wong mau. Lan dhèwèké nggawé galah-galah saka peti lan saka

meja, lan nutupi wong-wong mau nganggo emas. Lan dhèwèké nggawé piranti-pirantining méja, yaiku mangkok-mangkok, padupaèn-padupaèn, cangkir-cangkir, lan wadhah-wadhah sesaji kanggo nuang, kabèh saka emas. Lan dhèwèké nggawé lampstand sing madhangi, saka emas. Batangé sing pejah, lan pipa-pipa cilik saka kaloro bagéané, Saka ing reeds iku ana shoots, saka ing reeds iku ana shoots sing metu, telu saka iki lan telu saka iki, padha dhuwure siji lan sijine. Lan lampu-lampu saka wong-wong mau, kang ana ing ndhuwur ujung-ujung, wujud kaya kacang saka wong-wong mau, lan soket-soket saka wong-wong mau, supaya ana lampu-lampu ing ndhuwur wong-wong mau, lan soket kang kapitu, kang ana ing ndhuwur pucuk saka lampu, ing ndhuwur pucuk saka ndhuwur, padhet kabèh emas. Lan ana pitung lampu emas ing ndhuwure, lan jepite emas, lan wadhah kanggo nuange emas. Iki nutupi tiang-tiang mau nganggo salaka, lan nuang gelang-gelang emas kanggo tiang kasebut, lan nutupi palang-palang nganggo emas, lan nutupi tiang-tiang tirai mau nganggo emas, lan nggawe kait-kait emas. Iki nggawe gelang-gelang saka kemah kang emas, lan gelang-gelang saka pelataran, lan gelang-gelang kanggo nggelar tutup saka ndhuwur kang tembaga Dheweke nyetak kapital-kapital perak saka kemah, lan kapital-kapital tembaga saka lawang kemah, lan gapura plataran, lan nggawe kait-kait perak kanggo tiang-tiang, ing tiang-tiang kasebut dheweke nyalut nganggo perak. Iki nggawe patok-patok saka kemah, lan patok-patok saka pelataran sing digawe saka tembaga. Iki nggawe altar tembaga saka censerèn-censerèn tembaga, kang padha ana ing wong-wong kang wis mbalela karo jemaah Korah. Dheweke

nggawe kabeh piranti saka pawestren, lan pangangonan geni, lan dhasar, lan mangkok-mangkok, lan penyepit daging saka tembaga. Iki nggawe tutupan kanggo altar, karya jaring saka ngisor brazier ing sangisore nganti tekan setengahe, lan nyelehake papat gelang tembaga saka papat bagean tutupan altar, amba kanggo bar-bar, supaya bisa ngangkat altar nganggo wong-wong mau. Iki nggawe lenga anointing sing suci, lan komposisi menyan sing resik, karyané tukang minyak wangi. Dheweke nggawe baskom perunggu lan dhasaré perunggu saka cermin-cerminé para wanita sing wis pasa, sing padha pasa ana ing lawang tarub paseksen, ing dina nalika dheweke nancepake tarub kuwi.

Lan digawé baskom, supaya padha wisuh saka iku Musa lan Harun lan anak-anake, tangan-tangane lan sikil-sikile, nalika padha mlebu menyang tarub paseksen, utawa manawa padha nyedhaki misbyah kanggo ngladèni, padha wisuh saka iku, kaya kang dhawuh Pangeran marang Musa.

39

Saben emas sing dipundamel kangge karya miturut sedaya karya saking barang suci, dados emas saking woh wiwitaning, sanga lan kalih dasa talenta, lan pitung atus kalih dasa syikal miturut syikal ingkang suci. Lan salaka sesaji saka para priya kang wis dipriksa saka pangumpulan: satus talenta, lan sewu pitung atus pitung puluh lima sekel, drakma siji saben sirah,

setengah saka sekel, miturut sekel kang suci, Kabèh wong sing mlebu pamriksan wiwit umur rong puluh taun lan munggah, cacahé nem puluh yuta, telung ewu limang atus sèket. Lan kadadeyan satus talenta salaka kanggo panuangan satus kapital saka tarub, lan kanggo kapital-kapital saka tirai, Satus kapital menyang satus talenta, siji talenta kanggo saben kapital. Lan ewu pitung atus pitung puluh lima shekel digawe dadi kait-kait kanggo tiang-tiang, lan dilapisi emas sirah-sirah-é, lan dihias wong-wong mau.

Lan tembaga saka persembahan pitung puluh talenta, lan sewu limang atus syikel. Lan padha nggawe dhasar-dhasar lawang tarub paseksen saka dhèwèké. Lan dhasar-dhasar saka plataran ngubengi, lan dhasar-dhasar saka gapura saka plataran, lan pasak-pasak saka kemah, lan pasak-pasak saka plataran ngubengi. lan tutup tembaga saka mezbah, lan kabeh wadhah saka mezbah, lan kabeh piranti saka kemah paseksen, Lan para putra Israel nindakake kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa, mangkono padha nindakake. Emas sing isih ana saka persembahan padha digawe wadhah kanggo nglayani ing ngarsane Gusti. Lan hyacinth sing isih ana, ungu, lan abang scarlet padha digawe sandhangan kanggo pangabdian Aaron, supaya bisa nglayani nganggo sandhangan-sandhangan kuwi ing papan suci. Lan padha nggawa sandhangan-sandhangan marang Musa, lan tarub, lan piranti-pirantine, dhasar-dhasar lan palang-palange, lan tihang-tihang, lan misbyah, lan kabèh piranti-pirantinipun.

Lan lenga pengurapan, lan dupa komposisi, lan kaki dian sing suci, lan lampu-lampune, lampu-lampu kanggo ngobong, lan lenga kanggo cahya, Lan meja pasugatan, lan kabèh piranti-pirantinipun, lan roti-roti ingkang kasuguhaken, Lan sandhangan-sandhangan suci, kang iku kagungane Harun, lan sandhangan-sandhangan anak-anake, kanggo imamat. Lan tirai ing plataran, lan tiang-tiang, lan gorden ing lawang kemah, lan ing gapura plataran, Lan kabèh wadhah ing kemah, lan kabèh pirantinipun, lan kulit wedhus jago sing dicelup abang, lan tutup-tutup warna biru, lan tutup-tutup liyane, lan patok-patok, lan kabèh piranti kanggo pakaryan ing kemah paseksen. Sakabèhé sing didhawuhaké Gusti marang Musa, mangkono uga ditindakaké déning para putra Israel kabèh barang-barangé. Lan Musa ndeleng kabèh karya, lan wong-wong wis nggawé iku kaya cara sing diwènèhaké Gusti marang Musa, mangkono padha nggawé iku, lan Musa mberkahi wong-wong mau.

40

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ing dina kapisan saka wulan kapisan nalika rembulan anyar, sampeyan bakal ngadegake tarub paseksen. Lan sampeyan bakal nyelehake peti paseksen, lan sampeyan bakal nutupi peti kasebut nganggo tirai. Lan sampeyan bakal nggawa mlebu meja, lan sampeyan bakal nyetel maksud saka iku, lan sampeyan bakal nggawa mlebu kaki dian, lan sampeyan bakal nyelehake lampu-lampune. Lan kowe bakal nyelehake altar emas kanggo

ngobong menyan ing ngarep peti, lan kowe bakal nyelehake tutup tirai ing lawang kemah kesaksian. Lan sampeyan bakal nyelehake altar sesaji ing lawang kemah paseksen. Lan sampeyan bakal masang ngubengi tarub, lan kabèh barang-barangé bakal disuci ngubengi. Lan sampeyan bakal njupuk lenga pangurapi, banjur ngurapi tarub lan kabèh sing ana ing kono, lan nyucèkaké tarub kasebut lan kabèh pirantine, mula bakal dadi suci. Lan sampeyan bakal ngurapi misbyah saka sesaji, lan kabèh pirantinipun, lan sampeyan bakal nyucèkaké misbyah, lan misbyah punika badhe dados suci ingkang paling suci. Lan kowe bakal nggawa Aaron lan anak-anak lanang dheweke menyang lawang kemah paseksen, lan kowe bakal wisuh wong-wong mau nganggo banyu. Lan sampeyan bakal nganggo Aaron sandhangan-sandhangan suci, lan sampeyan bakal ngurapi dheweke, lan sampeyan bakal nyucekake dheweke, lan dheweke bakal dadi imam kanggo Aku. Lan sampeyan bakal nggawa para putranipun, sarta sampeyan bakal nganggo rasukan tunik dhateng piyambakipun. Lan kowe bakal ngurapi wong-wong mau kaya cara kowe ngurapi ramane, lan wong-wong mau bakal dadi imam marang aku, lan bakal dadi, supaya dadi marang wong-wong mau ngurapi imamat kanggo salawase, kanggo turun-tumurun. Lan Musa nindakake kabeh, kaya kang wis didhawuhake Gusti marang dheweke, mangkono dheweke nindakake.

Lan kedadean ing wulan kapisan, taun kapindho, nalika wong-wong mau medal saka Mesir, ing tanggal wulan anyar dipundirikaken tarub. Lan Musa ngadegake tarub, masang

kapital-kapital, nyelehake palang-palang, lan ngadegake saka-saka. Lan dhèwèké mbentangaké tirai-tirai ing nduwur tarub, lan dhèwèké nyelèhaké tutup saka tarub ing nduwur iku saka nduwur, kaya sing dhawuh Pangeran marang Musa. Lan njupuk paseksen-paseksen, panjenenganipun mbucal dhateng ing peti, lan dipunselehaken tiang-tiang ing ngandhap peti. Lan nggawa mlebu peti prajanjian menyang tarub, lan nyelehake tutup tirai, lan nutupi peti prajanjian saka paseksen, kaya cara kang wis dhawuhake Gusti marang Musa. Lan dipunlebetaken meja punika wonten ing kemah paseksen, ing sisih Lor, ing njawi tirai kemah. Lan dhèwèké nambahké roti-roti pasugihanipun ing ngarsanipun Gusti, kados ingkang dipun dhawuhaken Gusti dhateng Musa. Lan dhèwèké nglebokaké kandhil menyang tarub paseksen, ing sisih kidul tarub. Lan dipasang lampu-lampune ing ngarsané Pangeran, kaya cara kang dipréntahaké Pangeran marang Musa. Lan dipunpapanaken altar emas wonten ing jero tarub pangsaksen ing ngajeng tirai. Lan dhèwèké ngobong menyan ing kono, menyan komposisi, kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan altar sesaji dilebokake ing jejere lawang tarub. Lan panjenenganipun ngadegaken plataran ing sakiwa-tengenipun kemah lan misbyah, lan Musa ngrampungaken sedaya pakaryan.

Lan méga nutupi tarubé paseksen, lan tarub kasekaran déning kamulyan Pangeran. Lan Musa ora bisa mlebu menyang kemah paseksen, amarga mega nutupi ing ndhuwure, lan kemah kebak kamulyan Gusti. Nalika méga munggah saka kemah, para putra Israel padha budhal karo barang-barangé. Nanging yen méga

ora munggah, wong-wong mau ora budhal nganti tekan dina nalika méga munggah. Méga iku ana ing ndhuwur kemah ing wayah awan, lan geni iku ana ing ndhuwur kemah ing wayah wengi ing ngarsané kabèh Israèl, ing saben lelampahané wong-wong mau.

Injil Markus

1

Wiwitan saka kabar apik Yesus Kristus, putra saka Gusti Allah. Kaya kang kaserat ing kitab para nabi, Lah, Ingsun utusan Kawula ing ngarsa paduka, kang bakal nyiapaken margi paduka. Swara saka wong kang njerit ing ara-ara samun, Siyapna dalan Gusti, lempengna dalan-dalan Panjenengané.

Kedadeyan Yohanes mbaptis ing ara-ara samun lan martakake baptisan tobat kanggo pangapunten dosa-dosa. Lan kabèh tanah Yudea lan wong-wong Yerusalem padha metu marang dhèwèké, lan kabèh padha dibaptis ing Kali Yordan déning dhèwèké karo ngakoni dosa-dosané dhéwé. Ana dene Yohanes nganggo sandhangan saka wulu unta lan sabuk kulit ing bangkekane, lan mangan walang lan madu alas. Lan dheweke proklamasi kanthi ngandika, Bakal teka wong sing luwih kuwat tinimbang aku sawise aku, sing aku ora cukup kanggo sujud lan ngeculake tali sandhangane dheweke. Aku pancen wis mbaptis kowe nganggo banyu, nanging dheweke bakal mbaptis kowe nganggo Roh Suci.

Lan kedadean ing dinten-dinten punika, rawuh Gusti Yesus saka Nasaret ing Galilea, lan dipunbaptis dening Yohanes wonten ing Kali Yordan. Lan sakanalika munggah saka banyu, dheweke weruh langit koyok dibukak, lan Sang Roh kaya dara mudhun marang dheweke. Lan ana swara saka langit, Kowe punika putra Kula ingkang kinasih, marang Kowe Kula rena.

Lan Sang Roh langsung mbuwang dheweke menyang ara-ara samun, Lan dhèwèké ana ing kono ing ara-ara patang puluh dina, digodha déning Setan, lan dhèwèké ana bebarengan karo kéwan-kéwan galak, lan para malaikat padha ngladèni dhèwèké.

Sawise Yohanes diserahake, Yesus teka menyang Galilea martakake kabar apik babagan kerajaan Gusti Allah. Lan ngandika bilih wekdal sampun kacukupan lan Karajan saking Gusti Allah sampun cedhak, padha mratobata lan padha pitadosa wonten ing Kabar Becik.

Nalika mlaku ing pinggir Segara Galilea, dheweke ndeleng Simon lan Andrew, sadulure Simon, lagi mbuwang jala ing segara, amarga wong-wong mau nelayan. Lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Padha teka ngetutana Aku, lan Aku bakal nggawé kowe dadi nelayan manungsa. Lan sanalika wis ninggalake jala-jalane, wong-wong mau padha ngetutake dheweke. Lan lumaku maju saka kono sethithik, dheweke weruh Yakobus putrane Zebedeus lan Yohanes sadulure, lan wong-wong mau ana ing prau lagi ndandani

jalane. Lan enggal-enggal piyambakipun nimbali wong-wong mau. Lan sampun ninggalaken ramane tiyang-tiyang mau, Zebedee, wonten ing prau kaliyan tiyang-tiyang ingkang dipun upahi, tindak sasampunipun piyambakipun.

Lan padha mlebu menyang Kapernaum, lan sanalika ing dina Sabat, sasampunipun mlebu menyang panggenan kongregasi, panjenenganipun mulang. Lan padha gumun marang piwulangipun, awit piyambakipun mulang wong-wong mau kados nduweni wewenang, lan ora kados para juru tulis. Lan ana ing panggonan pasamuwan wong-wong mau wong kang karasukan roh najis, lan dheweke njerit. Ngandika, Nglilani! Punapa kaliyan kita lan panjenengan, Yesus Nazaret? Panjenengan rawuh badhe numpes kita? Kula mangertos sinten panjenengan, ingkang suci saking Allah. Lan Yesus paukuman marang dheweke karo ngandika, Meneng lan metua saka dheweke. Lan roh kang najis mau nggegirisi dheweke lan bengok-bengok kanthi swara gedhe, banjur metu saka dheweke. Lan kabèh wong padha gumun, nganti padha rembugan ing antarané awaké dhéwé karo ngomong, Apa tegesé iki? Piwulang anyar apa iki, sing nganggo wewenang malah marang roh-roh sing ora resik dhèwèké mréntah, lan padha manut marang dhèwèké? Lan kabar babagan dheweke langsung nyebar menyang kabèh wilayah sekitar Galilea.

Lan sakanalika sawise metu saka panggonan pasamuwan, padha teka menyang omahe Simon lan Andreas bebarengan karo Yakobus lan Yohanes. Ibu maratuwa saka Simon lagi tilar

panas. Lan langsung wong-wong padha ngomong marang Panjenengane bab dheweke. Lan nyedhaki, dheweke ngunggahake dheweke kanthi nyekel tangane, lan demame langsung ilang, banjur dheweke nglayani wong-wong mau. Soré lan wis kedaden, nalika surup srengéngé, padha nggawa menyang dhèwèké kabèh wong sing lara lan wong sing kesurupan setan. Lan kutha kabèh wis padha kumpul ing lawang, Lan dhèwèké nambani wong akèh sing lara macem-macem penyakit, lan ngusir setan akèh, lan ora ngidinaké setan-setan mau ngomong, amarga padha ngerti yèn dhèwèké iku Sang Kristus.

Lan ing wayah esuk, nalika isih peteng banget, dheweke tangi banjur medal lan lunga menyang papan sing sepi, lan ing kono dheweke ndedonga. Lan Simon karo wong-wong sing melu dheweke nguber dheweke. Lan sawise nemokake dheweke, padha ngomong marang dheweke, Kabeh wong padha nggoleki sampeyan. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Ayo kita lunga menyang kutha-kutha sing cedhak, supaya ing kono aku uga bisa martakake, amarga kanggo iki aku wis metu. Lan dhèwèké martakakake ing pangumpulan-pangumpulan wong-wong mau menyang kabèh Galilea, lan ngusir metu setan-setan.

Lan ana wong kusta teka marang Panjenengané, nyuwun kanthi tumungkul, lan ngomong marang Panjenengané, Yèn Paduka kersa, Paduka saged ngresiki kula. Nanging Gusti Yesus nduwe rasa welas asih, banjur nglunjurake tangane nyentuh dheweke

lan ngomong marang dheweke, Aku gelem, dadi resik. Lan sasampuné piyambakipun ngandika, langsung lepra lunga saking piyambakipun, lan piyambakipun dipun resiki. Lan sawisé mènèhi pépéling keras marang dhèwèké, langsung ngusir dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké, Delengen, aja marang sapa-sapa apa-apa kowe ngomong, nanging lumakua, awakmu tuduhake marang imam, lan pasrahake babagan resikmu kowe sing wis dhawuh Musa kanggo dadi paseksi marang wong-wong mau. Wong mau banjur metu lan wiwit martakake akeh sarta nyebarake piweling iku, nganti dheweke ora bisa maneh mlebu kutha kanthi terang-terangan, nanging dheweke ana ing papan-papan sepi ing njaba, lan wong-wong padha teka marang dheweke saka ngendi-endi.

2

Lan dhèwèké mlebu manèh menyang Kapernaum sawisé sawetara dina, lan keprungu kabar yèn dhèwèké ana ing omah. Lan langsung padha kumpul akeh, nganti ora bisa maneh mlaku, uga ora bisa ana ing cedhak lawang, lan dheweke ngomong sabdane marang wong-wong mau. Lan wong-wong padha teka menyang Panjenengané karo nggawa wong lumpuh, sing diangkat déning wong papat. Lan amarga ora bisa nyedhaki dheweke jalaran wong akeh, padha mbukak payon ing ngendi dheweke ana, lan sawise ngeduk, padha nurunake klasa kang wong lumpuh mau mlumah ing ndhuwure. Sawisé ndeleng imané wong-wong mau, Yesus ngomong marang wong lumpuh,

Anakku, dosa-dosamù wis diapura. Ana sawetara juru tulis sing lungguh ing kana lan mikir ing atiné dhéwé. Apa wong iki ngomong penghujatan kaya mangkene? Sapa sing bisa ngapura dosa kajaba mung Gusti Allah piyambak? Lan sanalika ngerti, Yesus ing roh Panjenengané dhéwé yèn mangkono dhéwéké pada mikir ing awaké dhéwé, ngandika marang wong-wong mau, Apa iki pada kokpikir ing atiné kowé kabèh? Apa sing luwih gampang, ngomong marang wong lumpuh, Dosamu wis diapura, utawa ngomong, Tangi lan angkat tikarmu lan mlaku? Supaya sampeyan padha ngerti yen Sang Putra Manungsa nduweni wewenang ngapura dosa ing bumi, dheweke ngomong marang wong lumpuh Marang kowe aku ngomong, tangia lan angkata klasamu, banjur lungaa menyang omahmu. Lan dheweke wungu sanalika, banjur ngangkat tikare medal ing ngarsane kabeh wong, nganti kabeh wong padha gumun lan muji Gusti Allah karo ngucap, Ora tau kita weruh kaya mangkene.

Lan dheweke metu maneh ing pinggir segara, lan kabeh wong akeh padha teka marang dheweke, lan dheweke mulang wong-wong mau. Lan nalika liwat, piyambakipun ningali Lewi putranipun Alfeus, ingkang lenggah wonten ing papan pajakipun, lan ngendika dhateng piyambakipun, Turuta kula. Lan Lewi lajeng wungu sarta ngetutaken piyambakipun. Lan kadadeyan nalika dheweke lungguh ing omahe, akeh tukang pajak lan wong dosa padha lungguh bebarengan karo Yesus lan murid-muride, amarga wong-wong mau akeh, lan padha ngetutake dheweke. Lan para juru tulis lan para wong Farisi,

sawisé weruh dheweke mangan karo para pemungut pajak lan wong-wong dosa, padha ngomong marang para muridé, Apa sebabé dheweke mangan lan ngombe karo para pemungut pajak lan wong-wong dosa? Lan sawisé krungu, Yesus ngandika marang wong-wong mau, Wong kang kuwat ora butuh dhokter, nanging wong kang lara. Aku ora teka kanggo nimbali wong bener, nanging wong dosa supaya padha mratobat.

Lan para murid Yohanes lan para muride wong Farisi padha pasa. Lan padha teka lan ngomong marang dheweke, Kenangapa para murid Yohanes lan para muride wong Farisi padha pasa, nanging para muridmu ora pasa? Lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Apa anak-anak kamar pengantin bisa pasa nalika pengantin lanang isih ana karo wong-wong mau? Sapirang wektune pengantin lanang isih ana karo wong-wong mau, ora bisa pasa. Nanging bakal teka dina-dina nalika mempelai lanang dijupuk saka wong-wong mau, lan banjur dheweke bakal pasa ing dina-dina kasebut. Ora ana wong sing jahit tembelan kain anyar sing durung disusut ing sandhangan lawas, yen ora mangkono, tembelan anyar kuwi bakal nyuwek sandhangan lawas, lan sobekane dadi luwih ala. Lan ora ana wong sing mbuwang anggur anyar menyang wadhah kulit lawas, yen ora mangkono, anggur anyar bakal mecahake wadhah kulit, lan anggur bakal diwutahake lan wadhah kulit bakal rusak, nanging anggur anyar kudu dilebokake menyang wadhah kulit anyar.

Lan kedadean nalika dheweke liwat ing dina Sabat ngliwati

pategalan gandum, murid-muride wiwit nggawe dalan kanthi mencabut bulir-bulir gandum. Lan wong-wong Farisi padha ngomong marang dheweke, Deleng, apa sing padha ditindakake ing dina Sabat sing ora oleh ditindakake. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan ora tau maca apa sing ditindakake Dawud nalika dheweke butuh lan luwe, dheweke lan wong-wong sing karo dheweke? Kepiye carane mlebu menyang omahe Gusti Allah nalika jamane Abiatar imam agung, lan mangan roti persembahan, sing ora diidini dipangan kajaba dening para imam, lan uga maringi marang wong-wong sing padha karo dheweke? Lan piyambakipun ngendika dhateng tiyang-tiyang punika: Sabat punika dados kangge manungsa, mboten manungsa kangge sabat. Mula Sang Putra Manungsa iku uga dadi Gustining Sabat.

3

Lan dhèwèké mlebu manèh ing panggonan pasamuwan, lan ana ing kono wong siji sing tangané garing. Lan padha ngawasi dhèwèké, apa ing dina Sabat bakal nambani wong mau, supaya padha bisa nudhuh dhèwèké. Lan dhèwèké ngandika marang wong sing duwe tangan garing, Tangia menyang tengah. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Apa diijini ing dina Sabat nindakake kabecikan utawa nindakake piala? Nylametake jiwa utawa mateni? Nanging wong-wong mau padha meneng. Lan sawisé nyawang wong-wong mau kanthi nesu, sedhih amarga kerasé atiné wong-wong mau, Panjenengané ngandika

marang wong mau, Unjukna tanganmu. Lan dhèwèké ngunjukake tangané, lan tangané dadi waras kaya tangané sing liyané. Lan sawise metu, wong-wong Farisi langsung karo wong-wong Herodian nggawe rembug marang Dhèwèké, supaya padha numpes Dhèwèké.

Lan Yésus mundur karo para muridé menyang segara, lan wong akèh banget saka Galilea padha ngetutaké dhèwèké, Lan saka Yudea lan saka Yerusalem lan saka Idumea lan saka ngluwihi Kali Yordan lan wong-wong sing ana ing sakiwa tengene Tirus lan Sidon, wong akeh banget, sawise krungu kabeh sing ditindakake, padha teka marang dheweke. Lan dhèwèké ngandika marang murid-muridé supaya prau cilik nunggu marang dhèwèké jalaran wong akèh, supaya wong-wong mau ora nyedhaki dhèwèké. Akeh wong wis diwarasaké déning dheweke, supaya wong-wong mau padha tiba marang dheweke kanggo ndemek dheweke, yaiku kabèh wong sing duwe penyakit. Lan roh-roh sing ora resik, nalika padha ndeleng Panjenengane, padha sujud ing ngarsane lan padha bengok-bengok kandha, Sampeyan punika Putranipun Gusti Allah. Lan dheweke paring paukuman akeh marang wong-wong mau supaya padha aja nggawe dheweke katon cetha.

Lan dheweke munggah menyang gunung, banjur nimbali wong-wong sing dikarepake, lan wong-wong mau padha teka marang dheweke. Lan dheweke nggawe rolas, supaya padha ana bebarengan karo dheweke, lan supaya dheweke bisa ngutus wong-wong mau kanggo martakake. lan duwé wewenang

kanggo nambani penyakit-penyakit lan mbuwang setan-setan, Lan dipasang jeneng marang Simon, yaiku Petrus, Lan Yakub sing saka Zebedeus lan Yohanes sing sadulur saka Yakub, lan dheweke maringi marang wong-wong mau jeneng Boanerges, sing tegese anak-anak gludhug, lan Andreas lan Filipus lan Bartolomeus lan Matius lan Tomas lan Yakobus putrane Alfeus lan Tadeus lan Simon wong Kanaan lan Yudah Iskariot, sing uga nyerahake dheweke.

Lan padha teka menyang omah, lan wong akeh kumpul maneh, nganti wong-wong mau ora bisa mangan roti. Lan sawisé krungu, wong-wong saka dhèwèké padha metu kanggo nyekel dhèwèké, amarga padha ngomong yèn dhèwèké wis édan. Lan para juru tulis saka Yerusalem sing wis mudhun padha ngomong yen dheweke duwe Beelzebul, lan yen dheweke ngusir setan-setan nganggo panguwasane panggedhe setan. Lan sawisé nimbali wong-wong mau, panjenenganipun ngendika dhateng wong-wong mau kanthi pasemon, Kepripun saged setan ngusir setan? Lan yèn karajan dipérang ing dhéwé, karajan kuwi ora bisa ngadeg. Lan yèn omah dipérang ing dhéwéné, omah kuwi ora bisa ngadeg. Lan yen sing Setan wungu marang awakipun piyambak lan wis kapérang, ora bisa ngadeg, nanging duwe pungkasan. Ora ana wong sing bisa ngrampok wadhah-wadhah kagungan wong kuwat kanthi mlebu menyang omahe, kajaba yen dhisik wong kuwat mau diiket, lan sakwise iku banjur omahe bakal dirampok. Saestu, Aku ngomong marang kowe, kabeh dosa lan pitenah bakal diapura marang anak-anaking manungsa, saakehe pitenah sing padha ditindakake. Sapa sing

bakal nglanggar marang Roh Suci, ora duwe pangapunten ing salawas-lawase, nanging kaluputan punika dados pangadilan ingkang langgeng. Amarga padha ngomong, dhèwèké nduwèni roh najis.

Mulane ibune lan para sadulure teka, banjur nalika ngadeg ing njaba, padha ngirim wong kanggo nimbali dheweke. Lan ana wong akèh sing lungguh ngubengi dhèwèké, banjur padha ngomong marang dhèwèké, Lah, ibuné lan sedulur-seduluré sampeyan ana ing njaba, lagi golek sampeyan. Lan dheweke mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, Sapa sejatine ibu kula utawa sedulur-sedulur kula? Lan sawisé ndeleng ngubengi sak-ubengé wong-wong sing padha lungguh ing sakiwa-tengené, dhèwèké ngandika, Deleng, iki ibu lan para sadulur kula, Sapa sing nindakake karsane Gusti Allah, iku sadulurku lanang lan sadulurku wadon lan ibuku.

4

Lan manèh wiwit mulang saka ing segara, lan dikumpulake menyang dhèwèké wong akèh gedhé, saéngga dhèwèké wis mlebu menyang ing prau lungguh ing segara, lan kabèh wong akèh menyang segara ana ing lemah. Lan piyambakipun mulang wong-wong mau ngangge pasemon kathah, lan piyambakipun ngendika dhateng wong-wong mau wonten ing piwulangipun, Padha krungu. Lah, wong sing nyebar wiji wis metu arep nyebar. Lan kedadean nalika nyebar wiji, sawenèhé tiba ing

dalan, banjur manuk-manuk padha teka lan mangan kabèh. Lan liyane tiba ing papan sing watu-watu, ing ngendi ora nduweni lemah akeh, lan langsung thukul amarga ora nduweni jero lemah, Srengéngé wis munggah, banjur diobong, lan amarga ora duwé oyod, mula dikaringaké. Lan sing liyane tiba ing eri-eri, lan eri-eri mau munggah lan nyekek, lan ora mènèhi woh. Lan ana liyane tiba ing lemah sing subur, banjur menehi woh sing tuwuh lan berkembang, lan ngasilake telung puluh kali lipat, sewidak kali lipat, lan satus kali lipat. Lan piyambakipun ngendika dhateng panjenenganipun, Ingkang gadhah kuping kangge mirengaken, sumangga mirengaken. Nalika dheweke piyambak, wong-wong sing ana ing sakiwa tengene bebarengan karo sing rolas padha takon marang dheweke babagan pasemon kuwi. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Marang kowe wis diwenehake kanggo ngerti kabeh misteri saka Kratoning Gusti Allah, nanging marang wong-wong sing ana ing njaba, kabeh dadi ing pasemon. Supaya nalika ndeleng, wong-wong mau padha ndeleng nanging ora weruh, lan nalika krungu, wong-wong mau padha krungu nanging ora ngerti, supaya wong-wong mau ora bali maneh lan dosa-dosane diapura.

Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Apa kowe ora ngerti pasemon iki, lan kepiyé kowe bakal ngerti kabèh pasemon-pasemon? Wong sing nyebar tembung nyebar. Wong-wong iki yaiku sing ana ing pinggir dalan, ing ngendi sabda ditandur, lan nalika padha krungu, Setan langsung teka lan njupuk sabda sing wis ditandur ing atine wong-wong mau. Lan

iki padha uga karo wong-wong sing ditabur ing panggonan watu-watu, sing nalika padha krungu sabda, langsung kanthi bungah padha nampa iku. Lan ora duwé oyod ing awakné dhéwé, nanging mung sauntara, banjur yèn ana kasangsaran utawa panganiaya amarga sabda, enggal padha kesandhung. Lan iki-iki iku para sing ditabur ing antarane duri-duri, yaiku para sing krungu sabda, Lan keprihatinan saka jaman iki, lan penipuan saka kasugihan, lan kepinginan babagan perkara-perkara liyane sing mlebu, nyekek sabda kasebut, lan sabda kasebut dadi ora mbuahake woh. Lan iki punika para sing ditandur ing lemah sing apik, sing padha mirengake sabda lan nampi, lan ngasilake woh ing telung puluh lan ing sewidak lan ing satus.

Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Apa lampu iku digawa supaya diselèhaké ing sangisoring takaran utawa ing sangisoring amben? Apa dudu supaya diselèhaké ing dhuwur kaki lampu? Ora amarga ana sing didhelikake yen ora bakal dicethakaké, lan ora ana sing dadi rahasia, nanging supaya teka dadi cetha. Yen ana wong sing duwe kuping kanggo ngrungokake, mula dheweke kudu ngrungokake. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Gatèkna apa sing kokrungukaké. Ing ukuran sing kokgunakaké kanggo ngukur, bakal diukur marang kowé, lan bakal ditambahaké marang kowé sing padha ngrungokké. Sapa sing duwe, bakal diwenehi marang dheweke, lan sapa sing ora duwe, malah sing diduweni bakal dijupuk saka dheweke. Lan piyambakipun ngendika, Mangkaten punika Kratonipun Gusti Allah, kados menawi

tiyang nebahaken wiji wonten ing lemah, Lan dheweke turu lan tangi bengi lan awan, lan wiji mau thukul lan dawa kaya sing ora dingerteni dheweke. Dhewe amarga bumi mbuahake woh, kaping pisan suket, banjur gandum, banjur kebak gandum ing batang. Nanging nalika wohing wis mateng, enggal-enggal ngirim arit, amarga wektune panen wis teka.

Lan panjenenganipun ngendika, Kados pundi kita badhe mupakani Karajan saking Gusti Allah? Utawi wonten ing pasemon punapa kita badhe mbandingaken piyambakipun? Kados siji biji mustard, sing yèn ditanem ing bumi, paling cilik kabèh wiji-wiji sing ana ing bumi, Lan nalika ditandur, iku munggah lan dadi luwih gedhe tinimbang kabeh sayur-sayuran, lan nggawe pang-pang gedhe, supaya manuk-manuk ing langit bisa manggon ing wayangane.

Lan kanthi pasemon-pasemon kaya mengkono kathah piyambakipun ngandika dhateng wong-wong punika sabdanipun, kados pundi kemampuanipun mirengaken. Nanging tanpa pasemon, Panjenengane ora ngandika tembung marang wong-wong mau. Dene marang murid-murid piyambak, Panjenengane nerangake kabeh perkara.

Lan panjenenganipun ngandika dhateng piyambakipun ing dinten punika nalika sampun sonten, Mangga kita nyabrang dhateng sabrang. Lan sawise ninggalake wong akeh, padha njupuk dheweke kaya anggone ana ing prau, lan prau-prau liyane uga ana bebarengan karo dheweke. Lan dumadi prahara

angin gedhe, dene ombak-ombak padha nyabrang menyang prau, nganti prau wis kebak banyu. Lan ana dhèwèké ing buritan, ing bantal lagi turu, lan wong-wong mau nggugah dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké, Guru, apa sampeyan ora peduli yèn kita padha mati? Lan sawisé tangi, Panjenenganipun paring pitutur dhateng angin sarta ngandika dhateng segara, Menenra, diema. Lan angin mandheg, sarta dadi kalem sanget. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Yagéné kowé pengecut mangkono? Kepiyé kowé ora duwé iman? Lan padha wedi banget, banjur padha ngomong marang siji liyane, Sapa sejatine wong iki, nganti angin lan segara manut marang dheweke?

5

Lan padha teka ing sabrang segara menyang tanah wong Gergesen. Lan sawisé dhèwèké metu saka prau, langsung ana wong sing metu saka kuburan ketemu karo dhèwèké, wong sing karasukan roh najis. Wong sing manggon ana ing kuburan-kuburan, lan ora ana wong sing bisa ngiket dheweke nganggo rantai, Jalaran dheweke kerep diiket nganggo belenggu lan rantai, nanging rantaine disobek dening dheweke lan belenggune dirusak, lan ora ana wong sing bisa njinak dheweke. Lan liwat saben wengi lan rina, ing kuburan-kuburan lan ing gunung-gunung, dhèwèké njerit-njerit lan ngethok awakè dhèwè nganggo watu-watu. Nanging sasampunipun weruh Gusti Yesus saking tebih, piyambakipun mlayu lan sujud wonten

ing ngarsanipun. Lan wis sesambat kanthi swara ageng ngandika, Apa urusanku lan urusanmu, Yesus, Putra saka Gusti Allah ingkang Maha Luhur? Aku sumpah marang Paduka dening Gusti Allah, aja nganiaya aku. Dhèwèké ngendika marang dhèwèké, Medala, hé roh najis, saka manungsa iki. Lan dhèwèké takon marang dhèwèké, Apa jenengmu? Lan dhèwèké mangsuli, Legiun jenengku, amarga akèh awakku. Lan njaluk banget marang dheweke supaya ora ngirim wong-wong mau metu saka negara kasebut. Ana kumpulan babi gedhé kang lagi angon ing gunung kono. Lan kabeh setan padha nyuwun marang dheweke kanthi ngomong, Utusen awakdewe menyang babi-babi mau, supaya kita bisa mlebu ing dheweke. Lan Gusti Yesus sanalika ngidini marang wong-wong mau. Lan roh-roh sing najis wis metu banjur mlebu menyang babi-babi, lan kumpulan babi mau mlayu saka tebing menyang segara, cacahe kira-kira rong ewu, lan padha klelep ing segara. Lan wong-wong sing angon babi padha mlayu, banjur padha lapor menyang kutha lan menyang sawah-sawah. Wong-wong banjur padha metu kanggo ndeleng apa sing wis kedaden. Lan padha teka marang Gusti Yesus, lan padha ndeleng wong sing kerasukan setan mau lungguh lan nganggo sandhangan lan waras pikirane, yaiku wong sing wis duwe legiun mau, lan padha wedi. Lan wong-wong sing wis nyekseni mau nyritakake marang wong-wong mau kepiye kedadeyane marang wong sing kerasukan setan lan babagan babi-babi mau. Lan padha wiwit njaluk supaya dhèwèké lunga saka watesé wong-wong mau. Lan nalika dheweke munggah menyang prau, wong sing kesurupan setan mau njaluk supaya bisa melu karo dheweke. Lan ora ngidini

dheweke, nanging ngandika marang dheweke, Lumakua menyang omahmu marang wong-wongmu lan caturna marang wong-wong mau kabeh sing wis ditindakake Gusti marang kowe lan wis welas asih marang kowe. Lan dheweke lunga lan wiwit mbeberake ing Dekapolis kabeh sing wis ditindakake Yesus marang dheweke, lan kabeh wong padha gumun.

Lan sawisé Gusti Yesus nyabrang nganggo prau manèh menyang sebrang, wong akèh padha kumpul marang Panjenengané, lan Panjenengané ana ing pinggir segara. Lan tekane salah siji saka panggedhe jemaat sing jenenge Yairus, lan bareng weruh Panjenengane, dheweke tumungkul ing sikile Panjenengane. Lan nyuwun banget marang dheweke, ngandika yen anak wadon cilik kula wis kritis banget, supaya sampeyan teka nyelehake tangan ing dheweke, supaya bisa waras lan urip. Lan dheweke lunga karo dheweke, lan wong akeh ngetutake dheweke, lan padha nyesakake dheweke. Lan ana wong wadon siji kang ngalami mili getih wis rolas taun, lan akèh nandhang sangsara déning akèh dhokter lan wis mbuwang barang saka dhéwéné kabèh, lan ora ditolong apa-apa, nanging malah dadi luwih elek, Wis krungu babagan Yesus, dheweke teka ing antarane wong akeh saka mburi lan ndemek sandhangane. Dheweke ngomong ing atine, Yen aku bisa ndemek sandhangane wae, aku mesthi bakal waras. Lan sanalika garing sumere getih dheweke, lan dheweke ngrasakake ing awake dhewe yèn wis waras saka pedhote. Lan langsung Yesus wis ngerti ing awakipun piyambak bilih kekuwatan saka panjenenganipun sampun medal, lajeng mbalik ing tengah-tengahing wong akeh,

ngandika, Sinten ingkang sampun ndemek sandhangan kula? Lan para murid-muride padha ngomong marang dheweke, Sampeyan ndeleng wong akeh sing ndesek sampeyan, kok sampeyan malah takon sapa sing nyentuh aku? Lan dheweke nyawang sakiwa-tengen kanggo ndeleng wong wadon sing wis nindakake iki. Wong wadon kuwi wedi lan gumeter, ngerti apa sing wis kedaden marang dheweke, banjur teka lan sujud ing ngarsane, lan ngomong marang dheweke kabeh bebener. Nanging dheweke kandha marang dheweke, Anakku, imanmu wis nylametake kowe. Lungaa kanthi tentrem, lan sehat saka pepadhamu. Nalika dheweke isih ngomong, padha teka saka panggedhe jemaat ngomong, Putrimu wis mati, ngapa isih kowe ngganggu guru? Nanging Yesus langsung krungu tembung sing lagi diucapake, banjur ngomong marang panggedhe sinagoga, Aja wedi, mung pracaya wae. Lan dhèwèké ora ngidini sapa-sapa mèlu ngetutake, kajaba Petrus lan Yakobus lan Yohanes, sadulure Yakobus. Lan dheweke teka menyang omahe panggedhe jemaat, lan weruh geger, sarta wong-wong padha nangis lan njerit banget. Lan wis mlebu, ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan padha geger lan nangis? Bocah cilik iku ora mati, nanging turu. Lan padha ngguyu marang dheweke. Nanging dheweke wis ngusir kabeh wong, banjur njupuk bapak saka bocah lan ibune lan wong-wong sing melu dheweke, lan mlebu menyang papan ing ngendi bocah mau lungguh. Lan sawise nyekel tangane bocah kuwi, dheweke ngomong marang dheweke, Talitha, koumi, sing tegese diterjemahake, Cah wadon, aku ngomong marang kowe, tangia. Lan sanalika bocah wadon mau tangi banjur mlaku-mlaku,

amarga umure wis rolas taun. Lan kabeh padha gumun banget. Lan dhèwèké paréntah marang wong-wong mau kanthi teges supaya ora ana wong sing ngerti bab iki, lan ngandika supaya diwènèhaké panganan marang dhèwèké.

6

Lan dhèwèké metu saka kono banjur teka menyang tanah air dhèwèké, lan para murid dhèwèké padha ngetutake dhèwèké. Lan sawisé dina Sabat teka, dhèwèké wiwit mulang ing panggonan pasamuwan, lan akèh wong sing krungu padha gumun banget, ngomong, Saka ngendi wong iki olèh kabèh iki? Lan sapa sing mènèhi kawicaksanan iki marang dhèwèké, lan kakuwatan-kakuwatan kaya mengkono sing ditindakaké liwat tangané? Apa iki dudu tukang kayu, putrane Maria, sedulure Yakobus lan Yoses lan Yudas lan Simon? Lan apa sedulur-sedulur wadon kang ora ana ing kene karo kita? Lan wong-wong padha gela marang dheweke. Yesus ngandika marang wong-wong mau, Ora ana nabi sing ora diajèni, kajaba ing tanah kelairanipun piyambak, lan ing antawisipun para sedulur, lan ing griyane piyambak. Lan dheweke ora bisa nindakake kekuwatan apa wae ing kono, kajaba mung nambani wong lara sing sithik kanthi numpangake tangane. Lan dhèwèké gumun amerga ora pracayané wong-wong mau. Lan dhèwèké mlaku ngubengi desa-desa sakiwa-tengené karo mulang.

Lan dhèwèké nimbali wong rolas, lan wiwit ngutus wong-wong

mau loro-loro, lan maringi wong-wong mau wewenang tumrap roh-roh kang najis, Lan dhèwèké paréntah marang wong-wong mau supaya ora njupuk apa-apa menyang dalan, kajaba tongkat waé, ora tas, ora roti, ora dhuwit tembaga ing sabuk, Nanging wis nganggo sandal, lan aja nganggo tunik loro. Lan piyambakipun ngendika dhateng tiyang-tiyang punika, Ing pundi kemawon menawi panjenengan sami mlebet dhateng griya, tetepipun wonten ing ngriku dumugi panjenengan sami medal saking papan punika. Lan sakabèhé wong sing ora nampa kowé lan ora ngrungokké kowé, yèn medal saka kono, kibasna lebu sing ana ing ngisor sikilmu minangka paseksen marang wong-wong mau. Amin, Aku ngomong marang kowé, bakal luwih entheng tumrap Sodom utawa Gomorah ing dina pangadilan tinimbang tumrap kutha iku. Lan sawisé medal, padha martakake supaya wong-wong mau padha mratobat. Lan dheweke ngusir setan akeh, sarta ngoles lenga marang wong lara akeh lan nambani wong-wong mau.

Lan Sang Prabu Herodès krungu, jalaran jenengé wis dadi terang, lan dhèwèké ngandika yèn Yohanes sing mbaptis wis wungu saka wong mati, lan jalaran iki kakuwatan-kakuwatan makarya ing dhèwèké. Wong liya padha ngomong yèn dhèwèké iku Elijah, nanging wong liya manèh padha ngomong yèn dhèwèké iku nabi kaya salah sijining para nabi. Nanging Herod krungu banjur ngandika, Sing tak pancung kuwi Johannes, iki dheweke, piyambakipun wis tangi saka wong mati. Dhèwèké dhéwé, Hèrodès, wis ngutus wong kanggo nyekel Yohanes lan ngiket dhèwèké ing panjara, amerga Hèrodias, garwané Pilipus,

seduluré dhéwé, awit dhèwèké wis nikahi dhèwèké. Amarga Yohanes ngomong marang Herodes yen ora oleh sampeyan duwe garwane sadulurmu. Nanging Herodias nyimpen dendam marang dheweke lan pengin mateni dheweke, nanging ora bisa. Amarga Herodes wedi marang Yohanes, ngerti yen dheweke wong sing adil lan suci, mula dheweke njaga Yohanes. Sawise ngrungokake pangandikane, akeh sing ditindakake, lan dheweke seneng ngrungokake pangandikane. Lan nalika wis tekan dina kang prayoga, nalika Herodes ing ulang tahune nganakake pesta nedha bengi kanggo para bangsawane lan para komandane lan para panggedhe ing Galilea, Lan nalika putrine Herodias wis mlebu lan njoged lan nyenengake Herodes lan wong-wong sing padha lenggahan bareng, sang raja ngandika marang bocah wadon kuwi, Nyuwuna aku apa wae sing kowe pengin, lan aku bakal menehi marang kowe. Lan dhèwèké sumpah marang dhèwèké yèn apa waé sing kowe jaluk marang aku, bakal tak paringaké marang kowe, nganti setengah saka kratonku. Dheweke banjur metu lan ngandika marang ibune, Apa sing kudu daktjaluk? Ibune ngandika, Sirah Yohanes Pembaptis. Lan sawisé mlebu kanthi cepet marang sang prabu, dhèwèké njaluk kanthi ngandika, Aku kepéngin supaya panjenengan mènèhi marang aku saiki uga ing piring sirahé Yohanes Pembaptis. Lan sang prabu dadi sanget susah atine, jalaran sumpah-sumpah lan para tamu sing padha lenggah sesarengan, dheweke ora gelem nolak panyuwunane. Lan langsung ngirim, sang raja dhawuh marang algojo supaya sirah dheweke digawa. Dhèwèké banjur lunga lan pancung sirahé ing pakunjaran, lan nggawa sirahé ing ndhuwur piring lan maringi

marang bocah wadon mau, lan bocah wadon mau maringi marang ibune. Lan sawisé mirungu, para murid dhèwèké padha teka lan ngangkat layoné, lan nyelèhaké ing pasarean.

Lan para rasul padha kumpul marang Yesus, lan padha matur marang Panjenengané kabèh, lan sapirang-pirang sing wis padha ditindakaké lan sapirang-pirang sing wis padha diwulangaké. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Padha tekaa kowé kabèh dhéwé menyang panggonan sing sepi, lan ngasoa sedhéla, jalaran wong-wong sing teka lan sing lunga akèh banget, malah kanggo mangan waé ora sempat. Lan padha lunga menyang panggonan sepi nganggo prau dhewe-dhewe. Lan weruh wong-wong mau lunga, lan akeh wong padha ngerti wong-wong mau, lan saka kabèh kutha-kutha padha mlayu bebarengan mlaku menyang kono lan padha teka luwih dhisik tinimbang wong-wong mau lan padha kumpul marang dhèwèké. Lan sawisé medal, Yesus weruh wong akèh banget lan welas asih marang wong-wong mau, amarga padha kaya wedhus sing ora duwé angon, lan wiwit mulang wong-wong mau akèh perkara. Lan wis wayah sore, murid-muride nyedhaki dheweke lan padha ngomong, Panggonan iki sepi lan wis wayah sore, Utuslah lunga wong-wong mau, supaya padha lunga menyang sawah-sawah sak-ubengé lan desa-desa, tuku roti kanggo awaké dhéwé, amarga ora duwé apa-apa kanggo dipangan. Nanging Panjenengané mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Kowé dhewe sing wènèhana panganan marang wong-wong mau. Lan wong-wong mau ngandika marang Panjenengané, Apa kudu lunga tuku roti nganggo

dhuwit rong atus dinar, banjur wènèhana panganan marang wong-wong mau? Nanging dhèwèké kandha marang wong-wong mau, Pira roti sing kokduwèni? Lungaa lan delengana. Sawisé ngerti, wong-wong mau kandha, Lima, lan iwak loro. Lan dhèwèké dhawuh marang wong-wong mau supaya kabèh padha lungguh kanthi rombongan-rombongan ing ndhuwur suket ijo. Lan padha lungguh klompok-klompok, ana sing satus lan ana sing sèket. Lan sampun njupuk gangsal roti lan kalih iwak, sampun ningali dhateng swarga, panjenenganipun ngberkahi, lan panjenenganipun mecah-mecah roti kasebut, sarta panjenenganipun maringi dhateng para murid supados dipunsuguhaken dhateng tiyang-tiyang wau, lan kalih iwak kasebut dipunweweh dhateng sedaya tiyang. Lan kabèh padha mangan lan padha wareg. Lan padha njupuk rolas kranjang kebak pecahan, lan uga saka iwak. Lan ana limang ewu wong lanang sing wis mangan roti mau.

Lan sanalika dheweke meksa para muride supaya mlebu menyang prau lan mangkat dhisik menyang sebrang tumuju Betsaida, nganti dheweke mbubarake wong akeh. Lan sawisé pamit marang wong-wong mau, dhèwèké lunga menyang gunung kanggo ndedonga. Lan nalika sore wis teka, prau ana ing tengahing segara, lan dheweke dhewe ana ing dharatan. Lan ndeleng wong-wong mau lagi disiksa anggone ngedayung, amarga angin ngelawan marang wong-wong mau, lan kira-kira jaga kaping papat ing wayah wengi, dheweke teka marang wong-wong mau karo mlaku ing ndhuwur segara, lan pengin liwat wong-wong mau. Wong-wong mau weruh dheweke mlaku

ing ndhuwur segara, padha ngira yen iku momok, lan banjur padha bengok-bengok. Kabèh padha weruh dhèwèké lan padha geger. Banjur dhèwèké langsung ngandika marang wong-wong mau, Manteba atimu, Aku iki Aku, aja padha wedi. Lan dheweke munggah menyang prau marang wong-wong mau, lan angin mandheg, lan banget sanget ing batinipun piyambak padha gumun lan padha kagum. Ora amerga padha ngerti babagan roti-roti, nanging atine wong-wong mau wis keras.

Lan sawisé nyebrang, wong-wong mau teka ing tanah Genesaret lan nglabuh ing kono. Lan sawisé dheweke metu saka prau, wong-wong mau langsung padha ngerti dheweke. Wong-wong mau padha mlayu ngubengi kabèh dhaerah sakiwa-tengené iku, lan wiwit nggawa wong-wong sing lara ing dipan-dipan menyang ngendi waé panggonan sing padha krungu yèn dhèwèké ana ing kono. Lan ing ngendi wae dheweke mlebu menyang desa-desa utawa kutha-kutha utawa sawah-sawah, ing pasar-pasar wong-wong padha nyelehake wong-wong lara lan padha nyuwun marang dheweke supaya sanajan mung pinggiran saka sandhangane bisa padha demek, lan sapirang-pirang sing padha ndemek dheweke, padha waras.

7

Lan wong-wong Farisi kumpul marang dhèwèké, bebarengan karo sawetara ahli Torèt sing wis teka saka Yérusalèm, Lan weruh sawetara saka murid-muridé mangan roti nganggo

tangan umum, iki tegesé ora dikumbah, padha nyalahké. Wong-wong Farisi lan kabèh wong Yahudi, yèn ora ngumbah tangan nganggo ajiné, ora mangan, amarga nyekel tradhisi saka para sepuh. Lan saka pasar, yen ora padha wisuh, ora padha mangan. Lan ana akeh liyane kang padha tampa kanggo ngugemi, yaiku wisuhan cangkir lan kendi lan wadhah tembaga lan dipan. Banjur wong-wong Farisi lan para juru tulis takon marang dheweke, Kenangapa murid-muridmu ora lumaku miturut adat istiadat para sepuh, nanging mangan roti nganggo tangan sing ora dikumbah? Nanging Panjenengané mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Becik tenan wis ngramal Yesaya bab kowe-kowe para aktor, kaya wis kaserat: Wong iki ngurmati Aku nganggo lambéné, nanging jantungé wong-wong mau adoh banget saka Aku. Nanging tanpa guna padha nyembah marang Aku, amarga mulangake piwulang sing mung dhawuh manungsa.

Sampeyan ninggalake perintahe Allah, nanging malah nyekel tradisi manungsa, kaya padusan kendi lan cangkir, lan akeh tumindak liyane sing padha kaya mengkono. Lan piyambakipun ngendika dhateng panjenenganipun, Sae sanget panjenengan nyingkiraken perintahing Gusti Allah supados saged njagi tradhisi panjenengan piyambak. Moses amerga ngandika, pakurmatan bapakmu lan ibumu, lan sing ngucapake ala marang bapak utawa ibu kudu mati. Nanging kowe ngomong, Yen ana wong ngomong marang bapak utawa ibu, Korban (sing tegese hadiah), apa wae sing saka aku bisa menehi manfaat marang kowe, Lan sampeyan ora manèh nglilani dhèwèké

nglakoni apa-apa kanggo bapak utawa ibu dhèwèké, Nggawe ora sah sabdaning Gusti Allah kanthi tradhisi sampeyan sing wis sampeyan turunake, lan akeh perkara kaya mangkono sampeyan tindakake. Lan sawisé nimbali kabèh wong akèh, panjenenganipun ngendika dhateng panjenenganipun, Padha mirengaken kula kabèh lan padha mangertos. Ora ana apa-apa saka njaba manungsa sing mlebu menyang dheweke sing bisa najisake dheweke, nanging sing metu saka dheweke iku sing najisake manungsa. Lan nalika mlebu menyang omah saka wong akeh, para muridé padha takon marang dhèwèké bab pasemon. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Mangkono uga kowe isih bodho apa? Durung ngerti apa yèn kabèh sing mlebu saka njaba menyang manungsa ora bisa najisake dhèwèké? Amarga ora mlebu ing atine, nanging mlebu ing wetenge, lan metu menyang jamban, ngresiki kabeh panganan. Dheweke ngandika, nanging sing metu saka manungsa, iku sing najisake manungsa. Saka njero, amarga saka ati manungsa, pikiran-pikiran ala metu: jina, sundal, matèni. nyolong, srakah, piala, cidra, hawa napsu, mripat ala, pitenah, sombong, bodho. Kabèh perkara ala iki metu saka njero lan najisake manungsa.

Lan saka kono, sawise tangi, dheweke lunga menyang wates Tirus lan Sidon. Lan sawise mlebu menyang omah, dheweke ora kepingin ana wong sing ngerti, nanging ora bisa ndhelikake. Amarga ana wanita sing krungu babagan dheweke, sing putri cilike duwe roh najis, banjur teka lan ambruk ing sikile. Wong wadon iku wong Yunani, Sirofonisia miturut bangsane, lan

njaluk marang dheweke supaya setan dibuwang saka putrine. Nanging Yesus ngandika marang dheweke, Lilakna dhisik bocah-bocah wareg, amarga ora prayoga njupuk roti saka bocah-bocah lan mbuwang marang asu-asu cilik. Wong wadon iku nanging mangsuli lan ngandika marang dheweke, Ya, Gusti, lan asu-asu cilik ing ngisor meja mangan saka remah-remah bocah-bocah. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Amarga tembung iki, lumakua. Setan wis metu saka putrimu. Lan sawisé lunga menyang omahe, dheweke nemokake bocah cilik mau wis dilebokake ing amben, lan setane wis metu.

Lan manèh sawisé medal saka wewatesan Tirus lan Sidon, dhèwèké teka menyang segara Galilea liwat tengah-tengahé wewatesan Dekapolis. Lan padha nggawa marang Panjenengané wong budheg sing angel ngomong, lan padha nyuwun supaya Panjenengané numpangaké tangan marang dhèwèké. Lan sawisé njupuk dhèwèké menyang papan sing sepi saka wong akèh, dhèwèké nglebokake driji-drijinè menyang kuping-kupingé, lan sawisé ngidoni, dhèwèké ndemek ilaté. Lan sasampunipun ningali munggah dhateng swarga, piyambakipun desah lan ngendika dhateng piyambakipun, Effatha, ingkang tegesipun dipunbikak. Lan sanalika pangrungone dibukak, ikatan ilaté dibebasake, lan dhèwèké bisa ngomong kanthi bener. Lan dhèwèké paréntah marang wong-wong mau supaya marang ora ana wong padha ngomong, nanging sabisané dhèwèké marang wong-wong mau dhèwèké paréntah, luwih akèh banget padha martakaké. Lan padha gumun banget ngluwihi ukuran, ngandika, Apik kabèh sing wis ditindakake,

lan wong budheg digawé bisa krungu, lan wong bisu bisa ngomong.

8

Ing dina-dina kuwi manèh, nalika akèh wong akèh kumpul lan ora duwé apa-apa kanggo dipangan, Yésus nimbali murid-muridé lan ngandika marang wong-wong mau, Aku duwe welas asih marang wong akeh, amarga wis telung dina padha tetep karo aku lan ora duwe apa-apa kanggo dipangan. Lan yen aku ngeculake wong-wong mau kanthi luwe menyang omahe, bakal lemes ing dalan, amarga sawetara saka wong-wong mau wis teka saka papan sing adoh. Lan para murid Panjenengané mangsuli marang Panjenengané, Saka ngendi wong bisa mremèni wong-wong iki nganggo roti ing panggonan sepi kéné? Lan dhèwèké takon marang wong-wong mau, Pira roti sing sampeyan duwé? Wong-wong mau banjur mangsuli, Pitu. Lan dhèwèké mréntah marang wong akèh supaya lungguh ing lemah, lan sawisé njupuk roti pitu lan matur panuwun, dhèwèké mecah lan maringi marang murid-muridé supaya padha nyajèkaké, lan padha nyajèkaké marang wong akèh. Lan padha duwe iwak cilik sithik, lan sawise mberkahi iwak-iwak mau, Panjenengane ngandika supaya disuguhake uga. Padha mangan lan wareg, banjur ngangkat sisa-sisa pecahan pitung kranjang. Ana dene kira-kira patang ewu, lan dhèwèké ngirim wong-wong mau. Lan sawisé mlebu langsung menyang prau karo murid-murid-é, dhèwèké teka menyang wilayah

Dalmanuta.

Lan para Farisi medal, banjur wiwit rembugan karo dhèwèké, golek tandha saka langit marang dhèwèké, kanggo nguji dhèwèké. Lan nggrundhel jero ing rohipun, panjenenganipun ngandika, Punapa generasi punika nggoleki tandha? Amen, kula ngandika dhateng panjenengan, yen generasi punika bakal dipunparingi tandha. Lan sawise ninggalake wong-wong mau, dheweke munggah prau banjur lunga maneh.

Lan padha lali njupuk roti-roti, lan kajaba siji roti, ora padha duwe apa-apa karo dhéwé ing prau. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau ngandika, Delengen, waspadalah saka ragi wong-wong Farisi lan ragi Hèrodes. Lan padha nalar marang siji lan sijine, ngandika, Awit roti ora kita gadhahi. Lan ngerti, Yesus ngandika marang wong-wong mau, Apa kowe padha mikir amarga ora duwe roti? Apa kowe durung ngerti lan ora uga ngerti? Apa kowe isih duwe ati sing keras? Nduweni mripat nanging ora ndeleng, lan nduweni kuping nanging ora krungu; lan apa ora eling;

Nalika roti lima aku pecah kanggo lima ewu, lan pira kranjang pecahan sing penuh kowe jupuk? Padha ngomong marang dheweke, Rolas. Nalika pitu roti kanggo sekawan ewu wong, pinten kranjang kebak pecahan sing sampeyan angkat? Wong-wong mau mangsuli, Pitu. Lan dhèwèké ngendika dhateng wong-wong mau, Apa kowé durung ngerti?

Lan dhèwèké teka menyang Bethsaida. Lan wong-wong padha nggawa wong wuta marang dhèwèké lan padha nyuwun supaya dhèwèké ndemek wong wuta mau. Lan nyekel tangané wong wuta iku, dhèwèké nggawa dhèwèké metu saka dhusun, lan sawisé ngidukaké menyang mripaté, nyelehké tangané marang dhèwèké, dhèwèké takon marang dhèwèké apa ana sing katon. Lan sawisé ningali dhuwur, piyambakipun ngendika, Kula ningali tiyang-tiyang kados wit-witan sing mlampah. Banjur maneh dhèwèké numpangaké tangan ing mripate lan nggawé dhèwèké bisa mandeng munggah, lan pulih, lan dhèwèké nyawang cetha kabèh. Lan dheweke ngutus wong mau menyang omahe karo kandha, Aja mlebu menyang desa, lan aja ngomong marang sapa wae ing desa.

Lan Gusti Yesus medal kalayan para muridipun menyang desa-desa ing Kaisarea Filipi, lan wonten ing margi panjenenganipun pitaken dhateng para muridipun, ngendika: Sinten ingkang dipunkandhakaken dening manungsa bilih Kula punika? Wong-wong mau padha mangsuli, Yohanes sing Baptis, lan liya-liyane, Eliya, liya-liyane maneh, Salah siji saka para nabi. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Nanging kowe, sapa aku sing kowe ngomong dadi? Petrus mangsuli lan ngomong marang dheweke, Kowe iku Sang Kristus. Lan piyambakipun ngukum dhateng wong-wong punika supados boten ngendika dhateng sinten kemawon bab piyambakipun.

Lan dhèwèké wiwit mulang wong-wong mau yèn Sang Putra Manungsa kudu akèh nandhang sangsara, lan ditolak déning

para pinituwa lan para imam agung lan para juru tulis, lan dipatèni, lan sawisé telung dina tangi manèh, Lan kanthi terus terang Panjenenganipun ngandika tembung punika. Lan Petrus njupuk Panjenenganipun dhateng sisih, lajeng wiwit nyalahake Panjenenganipun. Nanging dheweke bali lan ndeleng murid-muride, banjur dheweke nyenyamah Petrus, ngandika, Lunga ing mburiku, Iblis, amarga kowe ora mikir babagan kang saka Gusti Allah, nanging babagan kang saka manungsa.

Lan sawisé nimbali wong akèh bebarengan karo para muridé, dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Sapa baé sing kepéngin nututi Aku, supaya nyangkal awakné dhéwé lan nggawa salibé dhéwé, lan nututi Aku. Sapa sing kepéngin nylametaké jiwané dhéwé, bakal ngilangi iku, nanging sapa sing ngilangi jiwané dhéwé jalaran aku lan kabar apik, bakal nylametaké iku. Apa gunane wong yen dheweke entuk donya kabèh, nanging kelangan jiwane? Utawa apa sing bakal diparingaké déning wong minangka ijol-ijolan kanggo jiwané dhéwé? Sapa sing yen isin marang aku lan tembung-tembungku ing generasi iki sing jina lan dosa, Anak Manungsa uga bakal isin marang dheweke nalika teka ing kamulyan Bapake bebarengan karo para utusan sing suci.

9

Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Saestu Aku ngandika marang kowé kabèh, ana sawetara wong sing ngadeg

ing kéné, sing ora bakal ngrasakaké pati nganti dhèwèké ndeleng Karajan Gusti Allah wis rawuh kanthi kekuwatan.

Lan sawisé nem dina, Yesus njupuk Petrus lan Yakobus lan Yohanes, banjur nggawa wong-wong mau munggah menyang gunung dhuwur, mung wong-wong mau piyambak. Lan Panjenengané malih wujudé ing ngarsané wong-wong mau, Lan sandhangané dadi mencorong, putih banget kaya salju, kaya sing ora bisa diputihake mangkono déning tukang luntur ing bumi. Lan katon marang wong-wong mau Elias karo Musa, lan padha ngobrol karo Yesus. Lan Petrus mangsuli, ngomong marang Yesus, Rabbi, apik banget yen kita ana ing kene, lan ayo nggawe tarub telu, kanggo sampeyan siji, lan kanggo Musa siji, lan kanggo Elia siji. Ora, amarga dhèwèké ora ngerti apa sing kudu diomongake, awit wong-wong mau padha wedi banget. Lan kadadeyan ana méga kang nutupi wong-wong mau, lan teka swara saka méga ngandika, Iki putraku kang kinasih, padha mirengna dhèwèké. Lan dumadakan, nalika padha noleh sakiwa-tengen, ora ana sapa-sapa maneh sing katon, kajaba mung Gusti Yesus karo awake dhewe. Nalika wong-wong mau mudhun saka gunung, dhèwèké dhawuh marang wong-wong mau supaya aja crita marang sapa waé bab apa sing padha dideleng, kajaba yèn Sang Putra Manungsa wis tangi saka wong mati. Lan tembung kasebut padha dicekel, karo rembugan ing antarané dhéwé apa tegesé tangi saka wong mati. Lan padha takon marang dhèwèké kanthi ngandika, Yèn para juru tulis ngandika yèn Elijah kudu teka dhisik. Nanging Panjenengané mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Elijah pancen

rawuh dhisik mulihake kabeh, lan kepiye kaserat babagan Sang Putra Manungsa supaya Panjenengané kudu nandhang sangsara akeh lan diremehake? Nanging aku ngomong marang kowe, yen Elijah wis teka, lan wong-wong padha nglakoni marang dheweke kabeh sing padha kepengin, kaya sing wis kaserat babagan dheweke.

Lan sawisé teka menyang para murid, dhèwèké weruh wong akèh banget ngubengi wong-wong mau, lan para juru tulis padha padu karo wong-wong mau. Lan sakanalika kabèh wong akèh sing weruh dhèwèké padha gumun banget, banjur padha mlayu nyedhaki lan ngucapake salam marang dhèwèké. Lan dheweke takon marang para juru tulis, Apa sing lagi kowe padha rembugan ing antarane kowe dhewe? Lan mangsuli, siji saka wong akeh ngandika, Guru, aku nggawa anak lanangku marang kowe, sing duwe roh bisu. Lan ing ngendi wae yen nangkep dheweke, mbuwang dheweke mudhun, lan umbulen saka cangkeme lan geretak untune, lan awakne dadi kaku. Lan aku wis kandha marang murid-muridmu supaya ngusir roh iku, nanging padha ora bisa. Nanging dhèwèké mangsuli marang dhèwèké ngandika, Hé generasi sing ora percaya, nganti kapan aku bakal ana karo sampeyan? Nganti kapan aku bakal sabar karo sampeyan? Gawanen dhèwèké marang aku. Lan padha nggawa dhèwèké marang dhèwèké. Lan bareng weruh dheweke, roh langsung nggawe dheweke kejang-kejang, banjur dheweke tiba ing lemah mbalek-mbalek karo ngabus. Lan takon rama kang piyambakipun, Pinten wektu punika kados punika sampun dados dhateng piyambakipun? Kang ngendika, Saking

lare. Lan kerep banget dheweke dicelupake menyang geni lan menyang banyu, supaya bisa numpes dheweke. Nanging yen sampeyan bisa nglakoni apa-apa, tulungen kita kanthi welas asih marang kita. Nanging Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Yen sampeyan bisa pracaya, kabeh bisa ditindakake dening wong sing pracaya. Lan sanalika ramane bocah kuwi sesambat karo nangis ngandika, Aku pracaya, Gusti, tulungi aku sing durung pracaya. Weruh menawa wong akeh padha mlayu bebarengan, Gusti Yesus nyenyamah marang roh najis mau kanthi ngandika marang dheweke, He roh bisu lan budheg, Ingsun dhawuh marang slira, metua saka dheweke lan aja nganti mlebu maneh marang dheweke. Lan sawisé nangis lan nggegirisi dhèwèké kaping pirang-pirang, metu, lan dhèwèké dadi kaya wong mati, nganti akèh wong ngomong yèn dhèwèké wis mati. Nanging Gusti Yesus nyekel tangane, ngunggahake dheweke, lan dheweke tangi. Lan sawisé mlebu ing omah, para murid padha takon marang dhèwèké kanthi pribadi, Yèn mekaten, kenging punapa awaké dhéwé botên saged ngusir dhémit punika? Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Jinis iki ora bisa metu kajaba mung kanthi pandonga lan pasa.

Lan sawisé medal saka kono, padha ngliwati Galilea, lan dhèwèké ora gelem supaya ana wong sing ngerti. Piyambakipun mulang amargi para murid piyambakipun, lan piyambakipun ngendika dhateng wong-wong mau bilih Putra saking Manungsa dipasrahaken dhateng tangan manungsa-manungsa, lan wong-wong mau bakal mateni piyambakipun, lan sampun dipun

pateni ing dinten ingkang kaping tiga, piyambakipun bakal wungu. Wong-wong mau ora ngerti tembung kuwi, lan padha wedi takon marang dhèwèké.

Lan dheweke teka menyang Kapernaum, lan sawise ana ing omah, dheweke takon marang wong-wong mau, Apa sing padha kokrembugan ing dalan mau? Wong-wong mau padha meneng, amerga ing dalan mau padha wis rembugan karo siji lan sijine sapa sing luwih gedhe. Lan sawisé lenggah, piyambakipun nimbali tiyang kalih welas lan ngendika dhateng panjenenganipun, Menawi wonten sinten kemawon ingkang kersa dados ingkang sepisan, bakal dados ingkang pungkasan saking sedaya lan abdi saking sedaya. Lan sawisé njupuk bocah, dipuntetepaken ing tengah-tengahipun, banjur ngrangkul bocah kasebut, ngendika dhateng wong-wong mau, Sapa sing nampa salah siji saka bocah-bocah kaya mengkono ing jenengku, dheweke nampa aku, lan sapa sing nampa aku, ora mung nampa aku, nanging uga nampa Pangeran sing ngutus aku. Yohanes mangsuli marang dheweke kanthi ngandika, Guru, kita weruh wong siji ngusir setan-setan nganggo jenengmu, nanging dheweke ora ngetutake kita, mula kita ngalang-alangi dheweke, amarga dheweke ora ngetutake kita. Nanging Gusti Yesus ngandika, Aja ngalang-alangi dheweke, amarga ora ana wong sing bakal nindakake kekuwatan kanthi jenengku lan banjur bisa cepet ngucapake ala marang aku. Sapa sing ora nglawan kowe, iku mbela kowe. Sapa waé sing mènèhi ngombé kowé sacangkir banyu ing jenengku, amarga kowé iku duwèké Kristus, amin Aku ngomong marang kowé, dhèwèké ora bakal

kelangan ganjarane.

Lan sapa sing nggawe kesandhung salah siji saka wong-wong cilik iki sing pracaya marang aku, luwih becik kanggo dheweke yen ana watu gilingan digantungake ing gulu dheweke lan dicemplungake menyang segara. Lan yen tanganmu nggawe kowe kesandhung, potongen tangane, luwih becik kanggo kowe mlebu ing urip kanthi cacat, tinimbang duwe tangan loro banjur lunga menyang gehenna, menyang geni sing ora bisa dipateni. Ing ngendi cacingé wong-wong mau ora mati lan genine ora bisa dipatèni. Lan yen sikilmu njalari kowe kesandhung, potongen sikilmu kuwi. Luwih becik kanggo kowe mlebu ing urip kanthi pincang, tinimbang duwe sikil loro nanging diuncalake menyang gehenna, menyang geni kang ora bisa dipateni. Ing ngendi cacingé wong-wong mau ora mati lan genine ora bisa dipatèni. Lan yen mripatmu njalari kowe kesandhung, copoten, luwih becik mlebu ing Kratoning Allah kanthi mripat siji, tinimbang duwe mripat loro banjur lunga menyang gehenna geni. Ing ngendi cacingé wong-wong mau ora mati lan geniné ora padem. Saben wong amerga geni bakal diasinake, lan saben kurban bakal diasinake nganggo uyah. Apik uyah iku, nanging yen uyah iku dadi tanpa rasa asin, nganggo apa sampeyan bakal ngicipi maneh? Duwea uyah ing awakmu dhewe lan tentrem-tentremna ing antarane sampeyan kabeh.

10

Lan saka kono wis tangi, dheweke teka menyang wates-wates Yudea liwat sabrang Kali Yordan, lan wong-wong akeh padha kumpul maneh marang dheweke, lan kaya kang wis biasa, dheweke mulang wong-wong mau maneh. Lan wong-wong Farisi nyedhaki, padha takon marang dhèwèké, apa diparengaké wong lanang ngeculaké bojone, kanggo nguji dhèwèké. Nanging Panjenengane mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Apa kang didhawuhake Musa marang kowe? Wong-wong mau ngandika, Musa wis ngidini nulis layang pegatan lan ngeculake. Lan mangsuli, Sang Yesus ngandika marang wong-wong mau, Amarga atine atos padha kowe, panjenenganipun nulis dhawuh punika marang kowe. Nanging saka wiwitan ciptaan, Gusti Allah nggawe wong-wong mau lanang lan wadon. Mula saka iku, wong lanang bakal ninggalake bapak lan ibune, lan bakal nyawiji karo garwane, lan wong loro mau bakal dadi siji daging. Dadi supaya ora maneh padha loro, nanging siji daging. Sing wis digabungake dening Gusti Allah, aja nganti dipisahake dening manungsa. Lan ing omah maneh, para murid padha takon marang dhèwèké bab perkara iki. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Sapa sing nyingkirake garwane lan omah-omah karo wong wadon liyane, dheweke nglakoni jina marang dheweke. Lan yen wong wadon wis pegatan karo lanange banjur omah-omah karo wong liya, dheweke nglakoni jina.

Lan wong-wong padha nggawa bocah-bocah marang Panjenengané, supaya Panjenengané ndemek wong-wong mau, nanging para murid padha paring paukuman marang wong-

wong sing padha nggawa. Bareng ndeleng, Yesus banjur nesu lan ngandika marang wong-wong mau, Lilakna bocah-bocah padha teka marang ingsun, lan aja ngalang-alangi wong-wong mau, awit saka wong kaya mengkono iku karajaane Gusti Allah. Satemene aku ngomong marang kowe, sapa yen ora nampa Karajan Allah kaya bocah, ora bakal mlebu menyang kono. Lan nggrangkul wong-wong mau, panjenenganipun mberkahi kaliyan netepake asta ing sangajengipun wong-wong mau.

Lan nalika dheweke metu menyang dalan, ana wong siji mlayu nyedhaki lan tumungkul ing ngarepe, banjur takon marang dheweke, Guru sing apik, apa sing kudu tak lakoni supaya bisa marisi urip langgeng? Nanging Yesus ngandika marang dheweke, Apa sebabe kowe nyebut Aku apik? Ora ana sing apik kajaba mung Gusti Allah. Parentah-parentah iku kowe wis ngerti: aja nyindhukake jina, aja matèni, aja nyolong, aja mènèhi paseksi palsu, aja ngapusi, hormati bapakmu lan ibumu. Nanging dhèwèké mangsuli lan ngandika marang dhèwèké, Guru, kabèh iki wis dak jaga wiwit nalika isih enom. Nanging Yesus wis ndeleng marang dheweke lan tresna marang dheweke, banjur ngandika marang dheweke, Ana siji sing sampeyan kurang. Yen sampeyan pengin dadi sampurna, lungaa, adola kabeh sing sampeyan duwe lan wenehna marang wong miskin, lan sampeyan bakal duwe bandha ing swarga. Banjur tekaa lan tindakna aku, angkata salibmu. Wong mau dadi murung amarga tembunge, banjur lunga kanthi sedhih, jalaran dheweke duwe bandha akeh.

Lan sawisé ningali sakiwa-tengen, Yesus ngandika dhateng para muridipun, Kados pundi kangelanipun tiyang-tiyang ingkang gadhah bandha badhe mlebet dhateng kratoning Allah. Para murid padha gumun marang tembung-tembunge. Nanging Yesus maneh mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Anak-anakku, kepiye angele wong-wong sing percaya marang bandha mlebu ing kratone Gusti Allah. Luwih gampang unta mlebu liwat bolongan jarum tinimbang wong sugih mlebu ing kratoning Gusti Allah. Wong-wong mau banget kaget lan ngomong marang awakné dhéwé, Sapa sing bisa dislamètaké? Sawisé nyawang marang wong-wong mau, Yesus ngandika, Saka manungsa iku ora bisa, nanging ora saka Gusti Allah, amarga kabèh bisa ana ing Gusti Allah. Petrus wiwit ngomong marang dheweke, Delengen, kita wis ninggalake kabeh lan wis ngetutake Sampeyan. Nanging Yesus mangsuli lan ngandika, Amin, Aku ngomong marang kowe, ora ana wong sing ninggalake omah utawa sedulur lanang utawa sedulur wadon utawa bapak utawa ibu utawa garwa utawa anak utawa sawah amarga Aku lan amarga Injil, Yen ora nampa kaping satus saiki ing wektu iki omah-omah lan sadulur-sadulur lanang lan sadulur-sadulur wadon lan bapak lan ibu lan anak-anak lan sawah-sawah karo panganiaya, lan ing jaman sing bakal teka urip langgeng. Akeh wong sing pisanan bakal dadi pungkasan, lan sing pungkasan bakal dadi pisanan.

Padha ana ing dalan munggah menyang Yerusalem, lan Gusti Yesus mimpin ing ngarep wong-wong mau, lan padha gumun, lan wong-wong sing tut-wurut padha wedi. Lan sawisé njupuk

wong rolas maneh, dhèwèké wiwit ngomong marang wong-wong mau bab prekara-prekara sing bakal kedaden marang dhèwèké. Mangertia, kita munggah menyang Yerusalem lan Sang Putra Manungsa bakal diserahake marang para imam agung lan para juru tulis, lan wong-wong mau bakal ngukum pati marang dheweke lan bakal nyerahake dheweke marang para bangsa, Lan padha bakal moyoki dhèwèké, lan padha bakal nyambiwara dhèwèké, lan padha bakal ngidoni dhèwèké, lan padha bakal matèni dhèwèké, lan ing dina kaping telu dhèwèké bakal tangi.

Lan Yakub lan Yohanes, anak-anakné Zebedeus, padha nyedhaki dhèwèké karo ngomong, Guru, kita pengin supaya apa waé sing kita nyuwun, kowé nglakoni kanggo kita. Nanging dheweke ngandika marang wong-wong mau, Apa sing panjenengan padha kepingin tak lakoni kanggo panjenengan? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Wenehi kita supaya siji saka sisih tengen sampeyan lan siji saka sisih kiwa sampeyan, kita bisa lungguh ing kamulyan sampeyan. Nanging Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Kowé ora ngerti apa sing kowé jaluk. Apa kowé bisa ngombé cangkir sing Aku ngombé, lan dibaptis karo baptisan sing Aku dibaptis? Wong-wong mau ngandika marang Panjenengané, Kita bisa. Nanging Gusti Yésus ngandika marang wong-wong mau, Cangkir ingkang Ingsun ombé, kowé bakal ngombé, lan baptisan ingkang Ingsun tampa, kowé bakal nampa, Nanging lungguh ing sisih tengenku lan ing sisih kiwaku ora dadi wewenangku kanggo maringi, nanging kanggo wong-wong sing wis disiapake.

Lan sawisé krungu, sing sepuluh wiwit nesu babagan Yakobus lan Yohanes. Nanging Yesus wis nimbali wong-wong mau, banjur ngandika marang wong-wong mau, Kowe padha ngerti yen wong-wong sing katon mrentah ing bangsa-bangsa padha nguwasani wong-wong mau, lan wong-wong gedhe saka wong-wong mau padha nganggo panguwasa marang wong-wong mau, Ora mangkono bakal ana ing kowe, nanging sapa yen pengin dadi gedhe ing kowe, bakal dadi abdimu. Lan sapa waé sing kepéngin dadi sing dhisik ing antara sampeyan, bakal dadi abdining kabèh wong. Lan amarga Sang Putra Manungsa ora rawuh kanggo dilayani, nanging kanggo nglayani, lan kanggo mènèhi jiwa Panjenenganipun minangka tebusan nggantosi kathah tiyang.

Lan padha teka menyang Yeriko. Lan nalika Panjenengané mangkat saking Yeriko karo para muridé lan wong akèh sing cukup akèh, Bartimeus anak Timeus, wong wuta, lenggah ana ing pinggir dalan nyuwun-nyuwun. Lan sawisé krungu yèn Yesus sing Nazaret iku, dhèwèké wiwit njerit lan ngomong, Hé anak Dawud, Yesus, mugi welas asih marang aku. Lan wong akèh padha ngukum dhèwèké supaya meneng, nanging dhèwèké malah tambah bengok-bengok, Anak Dawud, kasihanana aku. Lan Yesus wis ngadeg banjur ngandika, Timbalen dheweke. Banjur padha nimbali wong wuta mau karo ngandika marang dheweke, Nduweni wani, tangia, dheweke nimbali kowe. Wong mau banjur mbuwang klambine, tangi, lan teka marani Gusti Yesus. Lan mangsuli, Yésus ngandika marang dhèwèké, Apa sing kowé arep tak lakoni? Nanging wong wuta

mau ngandika marang dhèwèké, Rabboni, supaya aku bisa weruh manèh. Lan Yesus ngandika marang dheweke, Lunga, kapercayanmu wis nylametake kowe. Lan sanalika dheweke bisa ndeleng maneh, banjur ngetutake Yesus ing dalan.

11

Lan nalika padha nyedhaki Yerusalem menyang Betsfage lan Betani, ing gunung zaitun, Panjenengané ngirim loro muridé. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Lungaa menyang desa sing ana ing ngarepmé sampeyan, lan sakwisé mlebu menyang kono, sampeyan bakal nemokake anak kuda sing diikat, sing durung tau diunggangi wong, ngeculna banjur gawanen mrene. Lan yen ana wong ngomong marang kowe, Apa kowe nglakoni iki? kandhaa yen Gusti kuwi butuh, lan langsung dheweke bakal ngirim maneh menyang kene. Wong-wong mau mangkat lan nemokake anak kuda sing diikat ing lawang njaba ing pinggir dalan, banjur ngeculake dheweke. Lan sawetara wong sing ngadeg ing kono padha ngomong marang wong-wong mau, Apa sing sampeyan tindakake, kok ngeculake kuda cilik kuwi? Wong-wong mau ngandika marang wong-wong mau kaya sing wis dhawuh Gusti Yesus, lan wong-wong mau nglilani dheweke. Lan padha nggawa anak kuda menyang Yesus, lan padha nyelehake sandhangane wong-wong mau ing dheweke, lan Yesus lungguh ing dheweke. Akeh wong nyebarake sandhangane ing dalan, lan liyane negor pang-pang godhong saka wit-wit banjur nyebarakake ing dalan. Lan wong-wong sing

mlaku ing ngarep lan wong-wong sing ngetutake padha bengok-bengok ngomong, Hosana, rahayu pinuji sing rawuh kanthi jeneng Gusti. Rahayu karajan ingkang rawuh kanthi jeneng Gusti, rama kita Dawud, hosana wonten ing papan ingkang paling luhur.

Lan Gusti Yesus mlebu menyang Yerusalem lan menyang ing papan suci, lan sawisé ningali sakabèhé, amarga wektu wis sore, panjenenganipun medal menyang Betani kaliyan tiyang rolas.

Lan ing dina candhake, sawise padha metu saka Betani, dhèwèké ngrasakaké luwe. Lan weruh wit ara saka kadohan sing duwe godhong-godhong, dheweke teka kanggo ngerteni apa bakal nemokake sesuatu ing wit kasebut, lan sawise teka marang wit kuwi, dheweke ora nemokake apa-apa kajaba godhong-godhong, amarga dudu wektune wohing ara. Lan mangsuli, Panjenengane ngandika marang iki, Ora bakal ana wong mangan wohing saka awakmu maneh nganti ing salawas-lawase. Lan para muride padha krungu.

Lan padha teka maneh menyang Yerusalem, lan sawisé mlebu, Yesus menyang candhi wiwit ngusir wong-wong sing dodolan lan wong-wong sing tuku ing candhi, lan nggulingake meja-meja para tukang tukar dhuwit lan kursi-kursi para bakul manuk dara. Lan dheweke ora ngidini supaya sapa wae nggawa wadhah liwat candhi. Lan piyambakipun ngawulangaken ngendika dhateng tiyang-tiyang punika, Punapa boten kaserat bilih griya Kula griya pandonga badhe kasebat dhateng sedaya

bangsa-bangsa? Nanging panjenengan sedaya sampun ndadosaken piyambakipun guwa para maling.

Lan para juru tulis lan para Farisi lan para imam agung padha krungu, banjur padha golek cara kepiye supaya bisa numpes dheweke, amarga padha wedi marang dheweke, jalaran kabeh wong akeh padha gumun marang piwulange. Lan nalika wis wengi, dheweke lunga metu saka kutha.

Lan nalika liwat ing wayah esuk, padha weruh wit ara wis garing nganti tekan oyode. Lan Petrus éling banjur ngomong marang dhèwèké, Rabi, deleng wit ara sing sampéyan paukum kuwi wis garing. Lan mangsuli, sing Yesus ngomong marang wong-wong mau, Sampeyan duwe iman marang Gusti Allah. Amen, awit Ingsun ngendika marang sira, bilih sapa ingkang badhe ngendika dhateng gunung punika, Angkaten lan kacemplungaken dhateng seganten, lan boten mangu-mangu wonten ing manahipun, nanging pitados bilih punapa ingkang dipunngendikakaken punika dados, badhe dados dhateng piyambakipun punapa ingkang dipunngendikakaken. Jalaran punika, aku ngendika dhateng panjenengan: sedaya ingkang panjenengan nyuwun nalika ndedonga, pitadosa bilih panjenengan nampi, lan bakal dados dhateng panjenengan. Lan manawa kowe padha ngadeg ndedonga, nglepasna yen ana apa sing kowe duwe marang sapa wae, supaya Rama kowe sing ana ing swarga uga ngapura marang kowe kabeh pelanggaranmu. Nanging yen sampeyan ora ngapura, Rama sampeyan uga ora bakal ngapura dosa-dosa sampeyan.

Lan padha teka maneh menyang Yerusalem, lan nalika dheweke mlaku-mlaku ing candhi, para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa padha teka marang dheweke. Lan padha ngomong marang dheweke, Ing wewenang apa kowe nglakoni bab-bab iki? Utawa sapa sing menehi wewenang iki marang kowe supaya kowe nglakoni bab-bab iki? Nanging Gusti Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Aku uga bakal takon pitakonan siji marang sampeyan, lan sampeyan mangsuli marang Aku, banjur Aku bakal ngandika marang sampeyan nganggo wewenang apa Aku nindakake prekara-prekara iki. Baptisan Yohanes iku saka swarga apa saka manungsa? Wangsulana marang aku. Lan padha mikir-mikir marang awaké dhéwé karo ngomong, Yèn kita ngomong, Saka swarga, dhèwèké bakal ngomong, Mulané kowé ora pracaya marang dhèwèké? Nanging apa kita ngomong, saka manungsa? Padha wedi marang wong akeh, amarga kabeh wong padha percaya yen Yohanes iku nabi. Lan mangsuli, padha ngomong marang Yesus, Ora kita ngerti. Lan Yesus mangsuli, ngomong marang wong-wong mau, Uga ora Aku ngomong marang kowe, ing wewenang apa Aku nindakake bab-bab iki.

12

Lan dheweke wiwit ngomong marang wong-wong mau nganggo pasemon, Ana wong nandur kebon anggur lan masang pager lan ngeduk papan pemerasan anggur lan mbangun menara, banjur nyewakake marang para petani lan lunga. Lan dheweke ngirim

abdi menyang para petani nalika wektune panen, supaya bisa nampa wohing kebon anggur saka para petani. Lan sawise njupuk dheweke, padha nggebug lan ngirim dheweke kanthi tangan kosong. Lan manèh dhèwèké ngirim marang wong-wong mau abdi liyané, lan sing iku wis dibenturi watu, padha nglukani sirahé lan ngirim kanthi karemehké. Lan dhèwèké ngutus manèh wong liya, lan wong mau uga dipatèni, lan akèh wong liyané, sing sawetara digebugi, lan sing sawetara dipatèni. Isih mulane duwé siji anak lanang kinasih, dhèwèké ngirim uga dhèwèké pungkasan marang wong-wong mau karo ngomong, Bakal padha ngurmati anak lanangku. Wong-wong tani kuwi, sawisé ndeleng dhèwèké teka, padha ngomong marang awaké dhéwé, Iki ahli warisé. Ayo matèni dhèwèké, supaya warisané dadi duwèké kita. Lan sawisé njupuk, padha matèni dhèwèké lan mbuwang dhèwèké menyang njaba kebon anggur. Apa mulane bakal ditindakake dening gustine kebon anggur? Dheweke bakal teka lan bakal ngrusak para petani iki, lan bakal menehi kebon anggur marang wong liya. Apa sampeyan ora maca tulisan iki: watu sing ditolak dening para tukang bangunan, iki wis dadi watu pojok utama? Saking Gusti punika kedadean punika, lan punika endah sanget wonten ing paningal kita

Lan padha golek nyekel dhèwèké, nanging padha wedi marang wong akèh, amarga padha ngerti yèn pasemon mau dikandhakake marang wong-wong mau. Lan sawisé ninggal dhèwèké, padha lunga.

Lan wong-wong pada ngirim sawetara wong Farisi lan wong Herodian menyang dhèwèké, supaya bisa nyekel dhèwèké nganggo tembung. Wong-wong mau wis teka ngomong marang dheweke, Guru, kita ngerti yen Panjenengan sejati lan ora peduli babagan sapa wae, amarga Panjenengan ora ndeleng pasuryane manungsa, nanging mulang margane Gusti Allah kanthi kabenaran. Mula kandhakna marang kita, apa diijini menehi upeti marang Kaisar utawa ora? Apa kita kudu menehi utawa ora? Nanging dhèwèké ngerti ipokrisié wong-wong mau, banjur ngandika marang wong-wong mau, Yagéné kowé padha nyoba aku? Gawakna aku dhuwit dinar supaya aku weruh. Wong-wong mau padha nggawa. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Gambar lan tulisan iki saka sapa? Wong-wong mau padha mangsuli, Saka Kaisar. Lan Gusti Yesus mangsuli, panjenenganipun ngandika dhateng wong-wong punika, Wangsulna ingkang kagunganipun Kaisar dhateng Kaisar, lan ingkang kagunganipun Gusti Allah dhateng Gusti Allah. Lajeng padha gumun dhateng panjenenganipun.

Lan wong-wong Saduki padha teka menyang dhèwèké, sing padha ngomong yèn wunguné ora ana, lan padha takon marang dhèwèké karo ngomong, Guru, Moses nulis marang kita yèn nek sawijining sadulur mati lan ninggalake garwa, nanging ora ninggalake anak, supaya sadulure njupuk garwane lan ngunggahake turunan kanggo sadulure. Pitung sedulur mau padha ana. Sing pisanan njupuk bojo, lan nalika mati ora ninggalake turunan. Lan sing nomer loro njupuk dheweke, lan mati, lan uga dheweke ora ninggalake turunan. Lan sing nomer

telu uga mangkono. Lan wong pitu padha njupuk dheweke, lan ora ninggalake turunan. Pungkasane kabeh, wong wadon iku uga mati. Ing tangi manèh mulane, nalika wong-wong padha tangi manèh, saka sapa ing antarané wong-wong mau bakal dadi bojone? Amerga wong pitu wis nduwèni dhèwèké minangka bojone. Lan Gusti Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Apa sampeyan ora keblinger jalaran ora ngerti kitab suci lan uga daya panggaweyaning Gusti Allah? Nalika amarga saka wong mati padha tangi, ora padha omah-omah lan ora padha diomahake, nanging padha kaya utusan sing ana ing swarga. Nanging bab wong mati sing wungu, apa kowé ora tau maca ing kitabé Musa, ing bab semak, kepiyé Gusti Allah ngandika marang dhèwèké: Aku iki Gusti Allahé Abraham lan Gusti Allahé Isak lan Gusti Allahé Yakub? Panjenengané dudu Gusti Allahé wong mati, nanging Gusti Allahé wong urip, mula kowe pancen keblinger banget.

Lan ana wong siji saka para juru tulis nyedhaki, krungu wong-wong mau lagi padha debat, weruh yen dheweke wis mangsuli kanthi apik marang wong-wong mau, banjur takon marang dheweke, Apa parentah kang paling utama saka kabeh? Nanging Gusti Yesus mangsuli marang dheweke: Dhawuh kang paling utama yaiku, rungokna, Israel, Gusti Allah kita iku Gusti kang tunggal. Lan sampeyan kudu tresna marang Pangeran Gusti Allah sampeyan kanthi sagenap ati sampeyan, lan kanthi sagenap jiwa sampeyan, lan kanthi sagenap pikiran sampeyan, lan kanthi sagenap kekuwatan sampeyan. Iki dhawuh kang kapisan. Lan kapindho padha karo iki, kowe bakal tresna

marang tanggamu kaya awakmu dhéwé. Ora ana dhawuh liyané sing luwih gedhé tinimbang iki kabèh. Lan juru tulis mau ngandika marang Panjenengané, Bener, Guru, panjenengan ngandika kanthi bener yèn Panjenengané iku siji lan ora ana liyané kajaba Panjenengané, Lan tresna marang Panjenengané saka kabèh ati lan saka kabèh pangerten lan saka kabèh jiwa lan saka kabèh kekuwatan, lan tresna marang pepadhaning kaya awakè dhéwé iku luwih saka kabèh kurban obong lan kurban-kurban. Lan Yesus weruh yèn pinter mangsuli, ngandika marang dhèwèké, Ora adoh kowé saka kratoné Gusti Allah. Lan ora ana wong sing wani takon manèh marang dhèwèké.

Lan mangsuli, sang Yesus ngandika nalika mulang ing candhi, Kepiye para juru tulis ngendika bilih sang Kristus iku putrane Dawud? Awit dhéwé Dawud ngandika ing Roh Suci, Gusti ngandika marang Gustiku, lenggaha ing sisih tengenku nganti Ingsun damel mungsuhmu dadi dhamparan sikilmu. Dawid dhéwé mulané nyebut dhéwéké Gusti, lan kepiyé dhéwéké dadi anake? Lan wong akèh padha ngrungokake dhéwéké kanthi seneng.

Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau ing piwulangé, Sing ati-ati karo para juru tulis sing seneng mlaku nganggo sandhangan dawa lan diparingi salam ing pasar-pasar. lan panggonan utama ing kongregasi-kongregasi, lan panggonan utama ing pesta-pesta. Wong-wong sing ngrusak omah-omahe para randha lan kanthi alesan ndedonga dawa, wong-wong iki bakal nampa paukuman sing luwih abot.

Lan Yesus wis lungguh ngelawan perbendaharaan, mirsani kepiye wong akeh mbuwang dhuwit tembaga menyang perbendaharaan. Lan akeh wong sugih padha mènèhi akeh, lan sawijining janda mlarat wis teka mbuwang dhuwit cilik loro, sing iku quadrans. Lan sawisé nimbali para murid-muridé, ngandika marang wong-wong mau, Satemené aku ngandika marang kowé kabèh yèn randha miskin iki wis mlebu luwih akèh tinimbang kabèh wong kang mlebu ing perbendaharaan, Kabèh wong mau mbuwang saka kelimpahané dhéwé-dhéwé, nanging wong wadon iki mbuwang saka kamlaratané kabèh sing diduwèni, sakabèhé uripé.

13

Lan nalika dheweke metu saka candhi, salah sijining murid-muride ngomong marang dheweke, Guru, deleng watu-watu lan bangunan-bangunan kaya apa iki. Lan Gusti Yesus mangsuli ngandika dhateng piyambakipun, Sira ningali bangunan-bangunan ageng punika? Ora bakal ditinggalake ing kene watu ing nduwur watu ingkang ora bakal dirubuhake. Lan nalika dheweke lungguh ing gunung zaitun, madhep candhi, Petrus lan Yakobus lan Yohanes lan Andreas padha takon marang dheweke kanthi pribadi, Kandhakna marang kita kapan kedadeyan-kedadeyan iki bakal kelakon, lan apa tandha nalika kabeh kedadeyan iki bakal dirampungake. Nanging Gusti Yesus mangsuli lan wiwit ngandika marang wong-wong mau, Padha ngati-ati, supaya aja ana wong sing nyasarake panjenengan.

Akèh wong bakal teka nganggo jenengku, ujar yèn aku iku, lan bakal nggawé akèh wong kesasar. Nanging nalika kowe krungu perang lan kabar babagan perang, aja kaget, amarga iku kudu kelakon, nanging durung pungkasane. Bakal diangkat munggah, amerga bangsa bakal tumindak nglawan bangsa lan karajan nglawan karajan, lan bakal ana lindhu ing ngendi-endi panggonan, lan bakal ana paceklik lan geger-geger. Iki wiwitan saka lara-lara kaya wong meteng. Nanging kowe kudu ngati-ati marang awakmu dhewe. Amarga wong-wong mau bakal nyerahake kowe menyang pasamuwan-pasamuwan, lan ing panggonan-panggonan kumpule wong-wong mau kowe bakal digebugi, lan kowe bakal ngadeg ing ngarsane para panggedhe lan raja-raja amarga aku, kanggo menehi paseksi marang wong-wong mau. Lan menyang kabèh bangsa-bangsa, perlu diproklamasèkaké dhisik kabar becik punika. Nanging nalika wong-wong padha nggawa kowe kanggo nyerahake, aja kuwatir luwih dhisik apa sing bakal kowe omongake, lan aja latihan dhisik, nanging apa wae sing diwenehake marang kowe ing jam kasebut, iku sing omongna. Amarga dudu kowe sing ngomong, nanging Sang Roh Suci. Sadulur bakal ngirim sadulure menyang pati, lan bapak bakal ngirim anake, lan anak-anak bakal munggah nglawan wong tuwane lan bakal mateni wong-wong mau. Lan sampeyan bakal disengiti dening kabeh wong amarga jenengku, nanging sing tahan nganti pungkasan, dheweke bakal kawilujengan.

Nalika sampeyan ndeleng nistha kang sepi kang wis diucapake dening Nabi Daniel ngadeg ing panggonan kang ora pantes, sing

maca mangga mangerteni, banjur wong-wong kang ana ing Yudea padha mlayu menyang gunung-gunung. Wong sing ana ing payon aja mudhun menyang omah lan aja mlebu kanggo njupuk apa-apa saka omahe. Lan wong sing ana ing sawah aja bali menyang mburi kanggo njupuk sandhangane. Cilaka nanging wong-wong wadon sing lagi ngandhut lan sing lagi nyusoni ing dina-dina kuwi. Ndedongaa, supaya uwalmu aja nganti kedadeyan nalika mangsa adhem. Amarga dina-dina iku bakal dadi kasangsaran, kaya sing durung tau ana wiwit wiwitan ciptaan sing wis diciptakake dening Gusti Allah nganti saiki, lan ora bakal ana maneh. Lan yen ora dipunpendhetaken Gusti punika dinten-dinten, ora bakal kaslametan kabeh daging, nanging jalaran tiyang-tiyang kapilih ingkang dipunpilih piyambakipun, dipunpendhetaken punika dinten-dinten. Lan mangka yen ana wong sing ngomong marang kowe, Lah, Kristus ana ing kene, utawa Lah, ana ing kono, aja pracaya. Bakal tangi jalaran ana kristus-kristus palsu lan nabi-nabi palsu, lan bakal mènèhi tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban kanggo nyasarake, yèn bisa, malah wong-wong sing wis kapilih. Sampeyan kudu ngati-ati, lah aku wis ngandhani sampeyan kabeh perkara sadurunge. Nanging ing dina-dina kuwi, sawisé kasangsaran kuwi, srengéngé bakal dadi peteng, lan rembulan ora bakal mènèhi padhangé. Lan lintang-lintang bakal tiba saka langit, lan kekuwatan-kekuwatan sing ana ing langit bakal digoncang. Lan banjur padha bakal weruh Sang Putra Manungsa teka ing méga-méga kanthi daya gedhe lan kamulyan. Lan nalika iku bakal ngirim para utusan lan bakal ngumpulake wong-wong pilihane saka papat angin, saka

pucuking bumi nganti pucuking langit.

Saka wit ara, sinaua paribasan iku. Kapan cabange wis dadi alus lan tuwuh godhong-godhonge, sampeyan ngerti yen mangsa panas wis cedhak. Mangkono uga kowe, manawa ndeleng kedadean iki, ngerti yen wis cedhak ana ing ngarep lawang. Amen, aku ngomong marang kowe, generasi iki ora bakal liwat nganti kabeh perkara iki kedadeyan. Langit lan bumi bakal sirna, nanging tembung-tembungku ora bakal sirna.

Nanging babagan dina iku utawa wektu kasebut, ora ana sing ngerti, uga para utusan ing swarga, uga anak, kajaba mung sang rama. Delengen, waspadalah lan ndedongaa, amarga sampeyan ora ngerti kapan wektune teka. Kaya wong sing lelungan adoh, ninggalake omahe, lan maringi para abdine wewenang, lan saben wong karyane dhewe-dhewe, lan marang panjaga lawang dhawuh supaya njaga. Padha waspada, amarga kowé ora ngerti kapan gustiné omah kuwi teka, ing wayah wengi, utawa tengah wengi, utawa jago kluruk, utawa esuk. Supaya ora dumadakan rawuh banjur panggih panjenengan lagi sare. Nanging ingkang kula ngendikakake dhateng panjenengan sedulur, kula ngendikakake dhateng sedaya tiyang, padha waspada.

14

Nanging Paskah lan roti tanpa ragi ana sawise rong dina. Lan para imam agung lan para juru tulis padha nggoleki kepiye

dheweke kanthi cidra wis nyekel, supaya bisa mateni. Nanging padha ngomong, Aja ing wayah prayaan, supaya ora ana geger ing antarane wong akeh.

Lan nalika dheweke wonten ing Bethany ing omahe Simon sing kena lepra, nalika dheweke lagi lenggah, rawuh wong wadon kang nggawa botol alabaster lenga wangi nard murni kang larang regane, lan sawise mecah botol alabaster mau, disiramake ing sirahe. Ana sawetara wong sing nesu marang awake dhewe, ngomong, Kanggo apa minyak wangi iki dirusak? Lenga wangi iki bisa kok didol luwih saka telung atus dinar lan diwènèhaké marang wong-wong mlarat, mula padha nyenyamah dhèwèké. Nanging Yesus ngandika, Biarkna dheweke. Apa sampeyan gawe kasusahan marang dheweke? Dheweke wis nindakake karya becik marang Aku. Amarga wong mlarat iku tansah ana karo sampeyan dhewe, lan kapan wae sampeyan gelem, sampeyan bisa nglakoni kabecikan marang wong-wong mau, nanging Aku ora tansah ana karo sampeyan. Sing diduweni dening wanita iki wis ditindakake, dheweke wis ndhisiki ngurapi awakku kanggo panguburan. Amen, Aku ngomong marang kowe, ing ngendi wae yen kabar apik iki diproklamasikake menyang kabèh donya, lan apa sing wis digawe dheweke bakal diomongake kanggo peringatan dheweke.

Lan Yudah Iskariot, salah siji saka rolas murid, lunga menyang para imam agung supaya bisa ngiyanati Panjenengane marang wong-wong mau. Wong-wong mau krungu banjur padha

bungah, lan padha janji bakal menehi perak marang dheweke, lan dheweke golek cara kepiye bisa nyerahake dheweke ing wektu sing trep.

Lan ing dina pisanan saka roti tanpa ragi, nalika Paskah padha nyembelih, murid-muride padha ngomong marang dheweke, Ing ngendi sampeyan pengin supaya kita lunga nyiapake, supaya sampeyan bisa mangan Paskah? Lan Panjenengané ngirim loro saka murid-muridé, lan ngandika marang wong-wong mau, Lumakua menyang kutha, lan bakal ana wong lanang sing nggawa kendi banyu ketemu karo kowé, turutana dhèwèké, Lan ing ngendi waé yèn mlebu, sampeyan ngomong marang sing duwe omah yèn sang guru ngomong, Ing ngendi panggonan nginepku, ing ngendi aku bakal mangan Paskah karo murid-muridku? Lan dheweke dhewe bakal nuduhake marang kowe kamar ing ndhuwur sing gedhe, wis diisi lan siap. Ing kono siapna kanggo kita. Lan para murid-muride padha medal lan teka menyang kutha, lan padha nemokake kaya sing diomongake marang wong-wong mau, lan padha nyiyapake Paskah. Lan bareng wis sore, dheweke teka karo wong rolas, Lan nalika wong-wong mau padha lungguh lan mangan, Gusti Yesus ngandika, Amen, Aku ngomong marang kowe kabeh, sing siji saka kowe bakal nyerahake Aku, yaiku wong sing mangan karo Aku. Wong-wong mau banjur wiwit sedhih lan ngomong marang dhèwèké siji-siji, Apa aku? Lan sing liyané, Apa aku? Nanging Panjenengané mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Siji saka rolas, sing nyocelake karo Aku menyang mangkok. Sang Putra Manungsa pancen lunga kaya kang wis

kaserat babagan Panjenengané, nanging cilaka tumrap wong sing dadi perantara nyerahake Sang Putra Manungsa, luwih becik kanggo dheweke yen dheweke ora tau dilahirake. Lan nalika wong-wong mau padha mangan, Yesus njupuk roti, wis mberkahi, banjur mecah lan maringi wong-wong mau, lan ngandika, Jupuken, panganen, iki awak Ingsun. Lan sawisé njupuk cangkir lan matur nuwun, Panjenengané maringi wong-wong mau, lan kabèh padha ngombé saka cangkir kuwi. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Iki punika getih kula saka prajanjian anyar ingkang dipun tumpahaken kanggo kathah tiyang. Amen, aku ngomong marang kowe, yen ora bakal maneh aku ngombe saka wohing anggur nganti tekan dinane kuwi, nalika aku ngombe anyar ing Karajaane Gusti Allah.

Lan sasampuné padha nembang hymne, padha medal menyang Gunung Zaitun. Lan Yesus ngomong marang wong-wong mau, Kabèh sampeyan bakal mundur saka Aku ing bengi iki, amarga wis kaserat, Aku bakal negor pangon, lan wedhus-wedhus bakal kasebar. Nanging sawisé aku tangi, aku bakal mimpin kowé menyang Galilea. Nanging Petrus ngandika marang dhèwèké, Sanadyan kabèh wong bakal kepèthuk ing pacoban, nanging aku ora bakal kaya mengkono. Lan Yesus ngendika marang dheweke, Amin, Aku ngendika marang kowe, ing dina iki, ing wengi iki, sadurunge pitik jago kokok kaping pindho, kowe bakal nolak Aku kaping telu. Nanging Petrus ngandika kanthi banget sanget, Yen aku kudu mati bebarengan karo Sampeyan, aku ora bakal nolak Sampeyan. Mangkono uga kabeh padha ngandika.

Lan padha teka menyang panggonan sing jenengé Getsemani, lan dhèwèké ngomong marang murid-muridé, Lenggaha ing kene nganti aku ndedonga. Lan dheweke njupuk Petrus lan Yakobus lan Yohanes kanggo melu dheweke, banjur wiwit krasa banget kasusahan lan prihatin. Lan ngomong marang wong-wong mau, Jiwa kula susah banget nganti tekan pati. Tetep ana kene lan waspada. Lan sawise maju sethithik, dheweke tiba ing pasuryan ana ing lemah, lan ndedonga supaya, yen bisa, jam kasebut liwat saka dheweke. Lan dheweke ngandika, Abba, Rama, kabeh bisa kanggo Paduka. Angkata cangkir iki saka aku, nanging dudu sing dak karepake, nanging sing Paduka karepake. Lan dheweke teka lan nemokake wong-wong mau lagi turu, banjur ngomong marang Petrus, Simon, apa kowe lagi turu? Apa kowe ora kuwat njaga sajam? Padha waspada lan ndedongaa, supaya ora mlebu ing godaan, sejatine roh iku bersemangat, nanging daging iku lemah. Lan manèh, sawisé lunga, dhèwèké ndedonga kanthi ngucapaké tembung sing padha. Lan sasampunipun wangsul, piyambakipun manggihaken wong-wong punika malih sare, amargi mripat-mripatipun sampun abot sanget, lan mboten mangertos punapa ingkang kedah dipun aturaken dhateng piyambakipun. Lan rawuh kaping telu lan ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan isih turu lan ngaso? Wis adoh. Wis rawuh wayahe. Lah, Sang Putra Manungsa diserahake menyang tangane wong-wong dosa. Tangia, ayo padha lunga. Lah, wong sing nyerahake aku wis cedhak.

Lan sakala, nalika dheweke isih ngomong, tekane Yudha

Iskariot, salah siji saka rolas, lan bebarengan karo dheweke ana wong akeh sing nggawa pedhang lan gada, sing diutus dening para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa. Wong sing nyerahake dheweke wis maringi tandha marang wong-wong mau, ngomong, Sing tak ambung, dheweke kuwi orangé. Cekelan dheweke lan bawa lunga kanthi aman. Lan sawise teka, langsung nyedhaki marang dheweke ngomong, Sugeng rawuh, Rabi, lan banjur ngambung dheweke. Wong-wong mau padha numpangake tangane marang dheweke lan nyekel dheweke. Nanging ana wong siji saka wong-wong sing padha ngadeg ing kono, narik pedhange banjur nyerang abdine imam agung lan nyopot kupinge. Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Kaya marang perampok, sampeyan metu karo pedhang lan kayu-kayu kanggo nyekel aku, Saben dina aku ana ing candhi mulang marang kowe, lan kowe ora nyekel aku, nanging supaya dipunlampahi kitab-kitab. Lan sawise ninggalake dheweke, kabeh padha mlayu. Lan ana wong nom siji sing ngetutake dheweke, nganggo kain linen ing awak wuda, banjur wong-wong nom mau padha nyekel dheweke. Wong iku banjur ninggalake kain linene lan mlayu kanthi wuda saka wong-wong mau.

Lan padha nggiring Gusti Yesus dhateng imam ageng, lan padha kumpul wonten ing ngriku sedaya imam-imam ageng, para pinisepuh, lan para juru tulis. Lan Petrus saka kadohan ngetutake Dheweke nganti tekan njero plataran imam agung, lan dheweke lungguh bebarengan karo para abdi sarta anget-angetan ing cahya geni. Wong-wong imam agung lan kabèh

dewan padha nggolèki paseksen marang Yesus kanggo matèni Dhèwèké, nanging ora padha nemokake. Akeh wong mèring paseksi palsu marang dhèwèké, nanging paseksi-paseksi mau ora padha. Lan sawetara wong wis tangi, padha menehi paseksi palsu marang dheweke karo ngomong. Amarga kita krungu dheweke ngomong, Aku bakal ngrusak candhi iki sing digawe nganggo tangan, lan sajrone telung dina aku bakal mbangun candhi liyane sing ora digawe nganggo tangan. Lan ora uga mangkono, kesaksèn wong-wong mau ora padha. Lan wis tangi, sang imam agung menyang tengah, piyambakipun takon marang Gusti Yesus ngendika, Punapa panjenengan boten mangsuli punapa-punapa? Punapa ingkang dipun-aturaken dening wong-wong punika minangka paseksi nglawan panjenengan? Wong kuwi nanging meneng lan ora mangsuli apa-apa. Manèh imam agung takon marang dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké, Apa kowé iku Sang Kristus, Putrane Sing Maha Berkah? Nanging Gusti Yesus ngandika, Aku iku, lan sampeyan bakal weruh Sang Putra Manungsa lungguh ing sisih tengen saka kekuwatan lan teka ing awan-awan ing swarga. Nanging imam agung kasebut nyuwèk sandhangané dhéwé lan ngandika, Apa kita isih butuh saksi? Sampeyan kabeh wis krungu kabeh babagan pitenah kasebut, kepiye panemune sampeyan? Nanging kabeh wong padha ngukum dheweke minangka kaluputan pati. Lan sawetara wong wiwit ngidoni dhèwèké, nutupi pasuryané, nuthuk dhèwèké, lan ngomong marang dhèwèké, Ramalana marang awaké dhéwé, sapa sing nuthuk kowé. Lan para abdi padha nampani dhèwèké nganggo tamparan.

Lan nalika Petrus ana ing ngisor plataran, teka salah sijining prawan abdi saka imam agung Lan sawisé weruh Petrus kang lagi anget awakipun, dhèwèké ndeleng marang dhèwèké lan ngandika, Lan kowe uga mèlu karo Yesus wong Nazaret mau. Wong mau ora ngakoni karo ngandika, Aku ora ngerti lan aku ora ngerti apa sing kowe kandhakake. Banjur dheweke metu menyang plataran ngarep, lan jago kluruk. Lan prawan enom kasebut, sawise weruh dheweke maneh, wiwit ngomong marang wong-wong sing padha ngadeg ing kono, yen wong iki kalebu salah sijine wong-wong mau. Nanging dheweke maneh nolak. Lan sawise sawetara wektu, wong-wong sing ngadeg ana ing kono padha ngomong marang Petrus, Satemene kowe iku salah sijine wong-wong mau, amarga kowe iku wong Galilea lan carane kowe ngomong iku padha. Nanging dheweke wiwit nyumpahi lan sumpah yen ora ngerti wong iki sing sampeyan omongake. Lan pitik jago berkokok kaping pindho. Lan Petrus kelingan tembung sing diomongake Yesus marang dheweke, yen sadurunge jago kokok kaping pindho, sampeyan bakal nolak Aku kaping telu, lan banjur dheweke nangis.

15

Lan langsung ing wayah esuk, para imam agung bebarengan karo para pinituwa lan juru tulis lan kabèh dewan wis nggawe musyawarah, banjur wis ngiket Yesus, padha nggawa lan padha nyerahake marang Pilatus. Lan Pilatus takon marang dheweke, Apa kowe iki ratune wong-wong Yahudi? Nanging dheweke

mangsuli, Kowe dhewe sing ngandika. Lan para imam agung padha nyalahake dheweke akeh banget, nanging dheweke ora mangsuli apa-apa. Nanging Pilatus maneh takon marang dheweke kanthi ngandika, Apa sampeyan ora mangsuli apa-apa? Deleng, pira akeh padha menehi kesaksian nglawan sampeyan. Nanging Yesus ora mangsuli apa-apa maneh, nganti Pilatus gumun. Miturut adat ing wekdal prayoga, piyambakipun dipun uwalaken dhumateng tiyang-tiyang setunggal tawanan ingkang dipun nyuwun. Ana wong kang diarani Barabbas diikat bebarengan karo para pemberontak, sing wis nindakake pembunuhan nalika ana pemberontakan. Lan sawise bengok-bengok, wong akeh wiwit njaluk kaya sing tansah digawe marang wong-wong mau. Nanging Pilatus mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, Apa kowé padha kepéngin daké nglebokaké Raja wong Yahudi kanggo kowé? Dheweke ngerti amarga para imam agung wis nyerahake dheweke jalaran iri hati. Nanging para imam agung nggugah wong akeh supaya luwih milih Barabbas sing dibebasake marang wong-wong mau. Nanging Pilatus mangsuli maneh marang wong-wong mau, Dadi apa sing kokkarepake daktindakake marang wong sing kokarani Raja wong Yahudi? Wong-wong mau manèh padha bengok-bengok, Salibake dhèwèké! Nanging Pilatus ngandika marang wong-wong mau, Apa ta awit dheweke nglakoni ala? Nanging wong-wong mau luwih santer sesambat, Salibana dheweke! Nanging Pilatus, kepingin nggawe sing cukup marang wong akeh, ngeculake Barabbas marang wong-wong mau, lan nyerahake Yesus sawise nyambeti supaya disalib.

Para prajurit banjur nggawa dheweke menyang njero plataran, yaiku praetorium, lan nimbali kabeh kohort. Lan padha nganggo dhèwèké klambi ungu, lan padha masang makutha eri sing wis ditenun ing sirahé. Lan padha wiwit nyambut dhèwèké, Sugeng rawuh, Sang Prabu wong Yahudi! Lan padha nuthuk sirahe nganggo reed, lan padha ngidoni marang dheweke, lan kanthi nglebokake dhengkul padha sujud marang dheweke. Lan nalika padha ngolok-olok marang dhèwèké, padha nyopot sandhangané sing ungu lan nganggokaké sandhangan pribadhiné dhéwé, banjur padha nggawa dhèwèké metu supaya disalib.

Lan padha meksa wong sing liwat, yaiku Simun wong Kirene, sing teka saka sawah, bapakne Aleksander lan Rufus, supaya nggawa salibe.

Lan padha nggawa dhèwèké menyang panggonan Golgota, sing iku tegesé panggonan tengkorak. Lan padha maringi marang dhèwèké anggur kacampur mur kanggo diombé, nanging dhèwèké ora gelem nampa. Lan sawisé nyalib dhèwèké, wong-wong mau mbagi sandhangan-sandhanganipun kanthi mbuwang undi tumrap sandhangan-sandhangan mau, sapa sing njupuk apa. Ana ing jam katelu, lan padha nyalib Panjenengané. Lan ana prasasti saka sebabe dheweke sing ditulis, Raja saka wong Yahudi.

Lan bebarengan karo dheweke, padha nyalib wong loro perampok, siji ing sisih tengen lan siji ing sisih kiwa. Lan

kapenuhana seratan ingkang ngendika, Lan kaliyan wong-wong duraka dipunwilang. Lan wong-wong sing padha liwat nglaknat dheweke karo goyang-goyang sirahe, lan ngomong, Ha, kowe sing ngrusak candhi lan mbangun maneh ing telung dina Nylametake awakmu dhewe lan mudhuna saka salib. Semono uga para imam agung padha ngece marang siji lan sijine bebarengan karo para juru tulis, padha ngomong, Wong liya wis ditulungi, nanging awake dhewe ora bisa nulungi. Sang Kristus, sang prabu saka Israel, mudhuna saiki saka salib, supaya kita bisa ndeleng lan percaya marang Panjenengane. Lan wong-wong sing disalib bebarengan karo Panjenengane padha nyenyamah Panjenengane.

Nalika wis tekan jam kaping enem, peteng ndhedhet ing sakabèhé bumi nganti jam kaping sanga. Lan ing jam kaping sanga, Yesus mbengok kanthi swara ageng ngandika, Eloi Eloi, lama sabakhtani? sing tegese diterjemahake, Gusti Allah kawula, Gusti Allah kawula, kenging punapa Paduka nilar kawula?

Lan sawetara wong sing padha ngadeg ing kono, sawisé krungu, padha ngomong, Deleng, dhèwèké nimbali Elijah. Ana wong siji mlayu banjur ngisi spons karo cuka, dilebokake ing reed, lan mènèhi ngombé marang dhèwèké karo ngandika, Padha nglilani, ayo kita ndeleng apa Elia teka kanggo nurunaké dhèwèké. Nanging Gusti Yesus, sasampunipun ngetokaken swanten ingkang ageng, lajeng pejah. Lan tirai ing candhi dibelah dadi loro, saka ndhuwur nganti ngisor. Nanging centurion sing ngadeg ing ngarep dheweke, sawise weruh yen

dheweke ambegan pungkasan kanthi njerit mangkono, ngandika, Satemene manungsa iki putrane Gusti Allah. Ana uga wong wadon saka kadohan sing padha ndeleng, ing antarane wong-wong mau ana Maria Magdalena lan Maria ibune Yakobus sing cilik lan Yoses, lan uga Salome, Wong-wong wadon sing nalika ana ing Galilea padha ngetutake lan nglayani dheweke, uga akeh wong wadon liyane sing wis munggah bebarengan karo dheweke menyang Yerusalem.

Lan sampun sore wus dumadi, awit punika dinten pasinaon, inggih punika dinten sakdurungipun Sabat, Yusuf saka Arimathea wis teka, anggota dewan sing terhormat, sing uga dheweke dhewe nunggu Kratoning Allah, kanthi wani mlebu menyang Pilatus lan njaluk jasade Gusti Yesus. Nanging Pilatus gumun yen wis mati, lan sawisé nimbali kenturion kuwi, dhèwèké takon marang dhèwèké apa wis suwe mati, Lan sawisé ngerti saka centurion, dhèwèké paring awak marang Yusuf. Lan sawise tuku kain linen, banjur nurunake dheweke, mbungkus nganggo kain linen, lan nyelehake dheweke ing pasarean sing wis dipahat saka watu, lan nggulingake watu ing lawang pasarean. Nanging Mary Magdalene lan Mary ibuné Joses padha ndeleng papan ing ngendi diselehake.

16

Lan sawisé sabat liwat, Maria Magdalena lan Maria ibune Yakobus lan Salome tuku rempah-rempah supaya bisa teka

ngurapi dheweke. Lan ing wayah esuk banget, dina kapisan ing minggu, padha teka menyang pasarean nalika srengenge wis munggah. Lan padha ngomong marang awaké dhéwé, Sapa sing bakal mbalikake watu saka lawang kuburan kanggo kita? Lan sawisé padha ningali munggah, wong-wong mau weruh yèn watu kuwi wis digulingake, amarga watu mau gedhé banget. Lan sasampunipun mlebet dhateng pasarean, piyambakipun sami ningali tiyang enem ingkang lenggah wonten ing sisih tengen, ngangge rasukan pethak, lan piyambakipun sami gumun sanget. Nanging dheweke ngomong marang wong-wong wadon mau, Aja padha gumun. Yesus sing saka Nazaret sing wis disalib iku, dheweke wis ditanggekake. Dheweke ora ana ing kene. Delengen panggonan ngendi padha nyelehake dheweke. Nanging lungaa, kandhakna marang para murid lan marang Petrus, bilih Panjenengané bakal ndherekake panjenengan dhateng Galilea. Ing kono panjenengan bakal ningali Panjenengané, kados ingkang sampun Panjenengané dhawuhake marang panjenengan. Lan sawisé medal, wong-wong mau mlayu saka pasarean, amarga padha gumeter lan bingung banget. Ora ana wong sing diomongake apa-apa, jalaran padha wedi.

Sasampunipun wungu ing enjing dinten Sabat ingkang sepisan, piyambakipun katon rumiyin dhateng Maria Magdalena, ingkang saking piyambakipun sampun dipunusir setan pitu. Dheweke wis lunga nglaporake marang wong-wong sing wis sesarengan karo dheweke, sing padha sedhih lan nangis. Lan wong-wong mau, sawisé krungu yèn dhèwèké urip lan wis

katon déning dhèwèké, ora pracaya. Sawisé iku, dhèwèké katon marang wong loro sing lagi mlaku menyang sawah, ing wujud liya. Lan wong-wong mau wis lunga padha lapor marang sing isih ana, nanging marang wong-wong mau uga ora padha pracaya. Mengko nalika wong-wong sewelas mau lagi lungguh, Panjenengané ngawonake marang wong-wong mau, jalaran padha ora gelem pracaya lan atine atos, amarga wong-wong sing wis weruh Panjenengané wis tangi saka pati, nanging wong-wong mau ora gelem pracaya. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Lungaa menyang donya kabèh, wartakna kabar becik marang kabèh titah. Wong sing wis pracaya lan wis dibaptis bakal kawilujengan, nanging wong sing ora pracaya bakal dikutuk. Tandha-tandha nanging marang wong-wong sing wis pracaya, iki bakal ngetutake: ing jenengku, setan-setan bakal padha diusir, basa-basa anyar bakal padha diomongake. Ula-ula bakal padha diangkat, sanajan ngombe barang sing matèni, ora bakal gawe cilaka marang wong-wong mau, ing wong-wong lara bakal padha numpangake tangan, lan bakal padha waras.

Sang Gusti punika, sasampunipun piyambakipun ngendika dhateng panjenenganipun sedaya, lajeng dipunangkat dhateng swarga sarta lenggah wonten ing sisih tengenipun Gusti Allah. Wong-wong mau wis metu banjur martakake ing ngendi-ngendi, Gusti nyambut gawe lan nguatake sabdane liwat pratandha-pratandha kang ngiringi. Amin.

Wilangan

1

Lan Pangeran ngandika marang Musa ing ara-ara samun Sinai, ing tarub paseksen, ing tanggal siji ing wulan kapindho, taun kapindho sawisé wong-wong mau medal saka tanah Mesir, ngandika, Jupuka wiwitan kabèh pasamuwan Israel miturut karabat, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut wilangan saka jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau. Saben wong lanang wiwit umur rong puluh taun lan munggah, saben wong sing metu ing pasukan Israel, cacahen wong-wong mau miturut pasukane, kowe lan Harun cacahen wong-wong mau. Lan karo sampeyan bakal ana saben wong miturut sukune, yaiku para panguwasa miturut omah-omah leluhure.

Lan iki jeneng-jenengé wong lanang sing bakal ngadeg karo kowé, saka Ruben, Elisur anak Sediur, Saka Simeon, Salamiel putrane Surisadai. Saka Yuda, Nahson putra Aminadab. Saka Isakhar, Natanael putrane Sogar, Saka Zebulun, Eliab putrane

Helon; saka anak-anake Joseph, saka Ephraim, Elishama putrane Ammihud, saka ing Manasseh, Gamaliel anak saka Pedahzur. Saka Benjamin, Abidan putra Gideoni. Saka Dan, Ahiezer anak Amisadai. Saka Asher, Phagaiel, anak saka Echran. Saka Gad, Elisaph putra Raguel. Saka Naftali, Ahira putrane Enan. Wong-wong iki sing ditunjuk saka kongregasi, panguwasa saka suku-suku miturut kulawarga-kulawargané dhéwé, komandan-komandan saréwu saka Israel.

Lan Musa lan Harun njupuk wong-wong iki sing diarani miturut jeneng. Lan sakabèhé umat padha diklumpukaké ing tanggal sapisan ing wulan kapindho ing taun kapindho, lan padha kadhaftar miturut turunané dhéwé-dhéwé, miturut kulawargané dhéwé-dhéwé, miturut cacahé jenengé dhéwé-dhéwé, wiwit umur rong puluh taun lan munggah, kabèh wong lanang miturut sirahé dhéwé-dhéwé. Kang cara kang dhawuhake Gusti marang Musa, lan padha diitung ing ara-ara samun Sinai.

Lan dadi anak-anake Ruben, anak mbarep Israel, miturut keturunane, miturut klane, miturut omah-omah leluhure, miturut cacahe jenenge, miturut sirah-sirah, kabèh wong lanang wiwit umur rong puluh taun lan munggah, kabèh sing metu ing pasukan, Cacah jiwa wong-wong mau saka suku Ruben, patang puluh enem ewu limang atus. Dhateng para putra Simeon miturut keturunané, miturut klané, miturut omah leluhuré, miturut cacahé jenengé, miturut sirahé, kabèh lanang wiwit umur rong puluh taun lan munggah, kabèh sing metu ing

pasukan, Cacah wong-wong mau saka suku Simeon, sanga lan sèket èwu lan telung atus.

Dhateng para putra Yuda miturut kekerabatanipun, miturut klanipun, miturut griya leluhuripun, miturut wilangan asmanipun, miturut sirahipun, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan nginggil, sedaya ingkang medal wonten ing kekiyatan, Cacah wong-wong mau saka suku Yuda, pitung puluh papat ewu nem atus.

Dhateng para putra Isakhar miturut kulawarga-kulawargipun, miturut klan-klanipun, miturut griya leluhur-leluhurpun, miturut wilangan asma-asmapun, miturut sirah-sirahipun, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan langkung, sedaya ingkang medal wonten ing kekiyatan, Cacah wong saka suku Isakhar, sèket sekawan èwu sekawan atus. Dhateng para putra Zabulun miturut kakerabatanipun, miturut klanipun, miturut griya leluhuripun, miturut wilangan asmanipun, miturut sirahipun, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan nginggil, sedaya ingkang medal wonten ing kekiyatan, Cacah jiwa wong-wong mau saka suku Zebulun, pitung puluh pitu ewu patang atus.

Dhateng para putra Yusuf, para putra Efraim, miturut keturunane, miturut klane, miturut omah-omah leluhure, miturut cacahing jeneng, miturut sirah, sedaya jaler saking umur rong puluh taun lan ing nginggil, sedaya sing medal wonten ing kekiyatan, Cacah wong-wong mau saka suku Efraim,

patang puluh ewu lan limang atus. Dhateng para putra Manasseh miturut kekerabatanipun, miturut klan-klanipun, miturut griya-griya leluhuriпun, miturut cacahing asma-asmanipun, miturut sirahipun, sedaya jaler, saking umur kalih dasa taun lan ing nginggil, sedaya ingkang medal wonten ing kekiyatan, Cacah jiwa wong-wong mau saka suku Manasye, rong likur ewu rong atus. Dhateng para putra Benyamin miturut katurunané, miturut suku-sukune, miturut omah-omah leluhure, miturut wilangan jenengé, miturut sirahé, sedaya jaler saking umur rong puluh taun lan nginggil, sedaya sing medal wonten ing kekiyatan, Cacah wong-wong mau saka suku Benjamin, telung puluh lima ewu patang atus. Dhateng para putra Gad miturut kekerabatanipun, miturut klanipun, miturut griya leluhuriпun, miturut cacahing namanipun, miturut sirahipun, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan nginggil, sedaya ingkang medal wonten kekiyatan, Cacah jiwa wong-wong mau saka suku Gad, patang puluh lima ewu nem atus sèket.

Dhateng para putra Dan miturut kekerabatanipun, miturut klanipun, miturut griya leluhuripun, miturut wilangan asmanipun, miturut sirahipun, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan nginggil, sedaya ingkang medal wonten ing kekiyatan. Sensus saka wong-wong mau saka suku Dan, sewidak loro ewu pitung atus. Dhateng para putra Asyer miturut keturunané, miturut klané, miturut omah-omah leluhur, miturut cacahing jeneng, miturut sirah, sedaya jaler saking umur kalih dasa taun lan langkung, sedaya ingkang medal ing pasukan,

Cacah wong-wonge saka suku Asyer, siji lan patang puluh ewu lan limang atus.

Dhateng para putra Neftali miturut keturunané, miturut klané, miturut omah leluhurané, miturut cacahé jenengé, miturut sirahé, sedaya jaler saking umur rong puluh taun lan nginggil, sedaya sing medal ing pasukan, Cacah wong-wong mau saka suku Naftali, telung likur sèket èwu lan patang atus.

Punika cacah jiwa ingkang dipuncacah dening Musa lan Harun lan para panggedhe Israel, rolas priya, saben priya siji miturut suku siji, miturut suku griya-griya leluhur. Lan kedadean kabèh cacah putra Israel karo kekuwatané wong-wong mau saka umur rong puluh taun lan munggah, kabèh sing medal kanggo perang ing Israel. Nem atus ewu lan telung ewu lan limang atus lan sèket.

Wong-wong Lewi saka suku kulawargané dhéwé ora kaétung ing antara para putra Israel. Lan ngandika Gusti dhateng Musa, ngendika, Deleng, suku Lewi aja kowe cacah, lan wilanganipun piyambakipun aja kowe pendhet, wonten ing tengahing para putra Israel. Lan kowe angkata wong-wong Lewi ing tarub paseksen, lan ing kabeh piranti-pirantine, lan ing kabeh sing ana ing kono. Dheweke bakal nggawa tarub lan kabeh piranti-pirantine, lan dheweke bakal nglayani ing kono, lan bakal kemah ngubengi tarub. Lan nalika angkat tarub, wong-wong Lewi bakal mbongkar iku, lan nalika masang tarub, bakal ndegakaké, lan wong manca sing nyedhaki kudu mati. Lan bakal

padha kemah para putra Israel, saben wong ing tata-tertibé dhéwé, lan saben wong miturut pimpinané dhéwé, karo kekuwatané wong-wong mau. Wong-wong Lewi iku padha nggondhok ing ngarep ngubengi kemah paseksen, lan ora bakal ana dosa ing anak-anak Israel. Lan wong-wong Lewi dheweke bakal njaga panjagane kemah paseksen. Lan para putra Israel nglakoni miturut kabèh sing wis dhawuh Pangeran marang Musa lan Harun, mangkono padha nglakoni.

2

Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, pangandikane, Saben wong nyekel panggonane dhewe miturut urutan, miturut panji-panji, miturut omah-omah leluhure. Ayo para putra Israel padha kemah ing ngarep, ngubengi Tarub Paseksen bakal kemah para putra Israel. Lan wong-wong sing padha ngedegake kemah dhisik ing sisih wetan, yaiku tatanan kemah Yuda bebarengan karo wadyabalane, lan panguwasane para putra Yuda, Naason putrane Aminadab. Kekuwatané sing dipriksa, papat lan pitung puluh ewu lan nem atus. Lan wong-wong sing kemah ing jejere suku Isakhar, lan panguwasa saka anak-anak Isakhar, Natanael putra Sogar. Kekuwatané sing dipriksa, patang puluh sèket ewu patang atus. Lan wong-wong sing padha kemah ing jejere suku Zebulun, lan panguwasa saka para putra Zebulun, yaiku Eliab putra Helon. Kekuwatané sing wis dipriksa, pitung puluh pitu ewu patang atus. Kabèh sing dipriksa saka perkemahan Yuda, satus wolung puluh èwu lan

enem èwu lan patang atus, karo kekuwatané dhéwé, bakal budhal dhisik. Pasukan-pasukan perkemahan Ruben, menyang kidul kekuatané, lan panguwasa saka anak-anaké Ruben, Elisur anak Sediur. Kekuwatané sing dipriksa, patang puluh enem ewu limang atus. Lan wong-wong sing ngedegake kemah ing sandhinge saka suku Simeon, lan panguwasa saka para putra Simeon, Salamiel putra Sourisadai. Kekuwatane sing wis dipriksa, sanga puluh sanga ewu telung atus. Lan wong-wong sing padha kemah ing jejere dheweke yaiku suku Gad, lan panguwasa saka anak-anake Gad, Elisaf putrane Raguel. Kekuwatané sing dipriksa cacahé patang puluh lima ewu nem atus sèket. Kabèh sing wis dipriksa saka kemah Ruben cacahé satus sèket siji èwu papat atus sèket, karo kekuwatané dhéwé, bakal budhal nomer loro.

Lan bakal dijupuk tarub saka paseksen, lan kemah saka wong-wong Lewi ing tengah kemah-kemah, kaya padha kemah, mangkono uga padha bakal budhal, saben siji nyekel miturut kepemimpinan. Ordo kemah Ephraim ana ing pinggir segara karo kekuwatane dheweke, lan panguwasa saka anak-anake Ephraim, yaiku Elishama putrane Ammihud. Kekuwatané sing wis dipriksa, patang puluh èwu lan limang atus.

Lan wong-wong sing kemah ing jejere suku Manasseh, lan panggedhene anak-anake Manasseh, yaiku Gamaliel putrane Phadassur. Kekuwatane sing diinspeksi, telung puluh loro ewu rong atus. Lan wong-wong sing kemah ing jejere suku Benjamin, lan panguwasa saka anak-anak Benjamin, Abidan anak Gideoni.

Kekuwatané sing wis dipriksa, telung puluh lima ewu patang atus. Kabèh sing wis dipriksa saka kemah Efraim, satus èwu lan wolung èwu lan satus, karo kekuwatané dhéwé, bakal budhal kaping telu.

Ordo kemah Dan ana ing sisih lor karo kekuwatané dhéwé, lan panguwasa putra-putrane Dan, yaiku Ahiezer putrane Ammishaddai. Kekuwatané sing wis dipriksa, sewidak loro ewu pitung atus. Lan para wong sing kemah ing cedhake dheweke suku Asher, lan panguwasa saka para putra Asher, Phagiel putra Echran. Kekuwatané sing wis dipriksa, patang puluh siji ewu limang atus. Lan wong-wong sing kemah ing jejere suku Naftali, lan panguwasa saka anak-anak Naftali, Akhire putra Ainan. Kekuwatané sing dipriksa, telung puluh sèket ewu patang atus. Kabèh sing wis dipriksa saka kemah Dan, satus sèket pitu èwu nem atus, bakal mangkat paling pungkasan miturut tatarane dhéwé.

Punika sensus saka putra-putra Israel miturut griya-griya leluhur padha, sedaya sensus saka kemah-kemah kaliyan pasukan-pasukan padha, nem atus ewu lan telung ewu limang atus seket. Wong-wong Lewi nanging ora diitung bebarengan karo wong-wong mau, kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan para putra Israel nglakoni kabèh sing wis dhawuh Gusti marang Musa, mangkono padha kemah miturut tatarane, lan mangkono padha budhal saben wong jejel miturut klene, miturut omah leluhure.

3

Lan iki turunané Aaron lan Moses, ing dina nalika Pangeran ngandika marang Moses ing gunung Sinai. Lan iki jeneng-jeneng putra-putrane Aaron: sing mbarep Nadab, lan Abihu, Eleazar, lan Ithamar. Iki jeneng-jenenge putra-putrane Aaron, para imam sing wis diurapi, sing wis ditahbisake supaya bisa dadi imam. Lan Nadab lan Abihu mati ing ngarsané Gusti, nalika padha ngaturaken geni manca ing ngarsané Gusti wonten ing ara-ara samun Sinai, lan wong-wong mau ora duwé anak, lan Eleazar lan Ithamar dadi imam bebarengan karo Aaron bapakné dhéwé.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuka suku Lewi, lan kowe bakal ngadegake wong-wong mau ing ngarepe Harun sang imam, lan wong-wong mau bakal nglayani marang dheweke. Lan padha bakal njaga tugas-tugas panjagane dheweke, lan tugas-tugas panjagane para putra Israel ing ngarsane kemah paseksen, kanggo nglakoni pakaryan-pakaryan ing kemah. Lan padha bakal njaga kabèh piranti ing kemah paseksen, lan njaga kewajiban para putra Israel tumrap kabèh pakaryan ing kemah. Lan kowe bakal mènèhi wong-wong Lewi marang Harun lan marang anak-anak lanangé, para imam. Wong-wong iki diwènèhi minangka peparingé marang Aku saka anak-anak lanang Israèl. Lan Aaron lan para putrane sampeyan bakal ngangkat ing kemah paseksen, lan padha bakal njaga imamate, lan kabeh kang ana ing misbyah, lan ing njero tirai, lan wong manca kang ndemek bakal mati. Lan Pangeran

ngandika marang Musa, ngandika, Lan sjane, Aku wis njupuk wong-wong Lewi saka tengah-tengahe anak-anak Israel, gantine kabeh anak mbarep sing mbukak guwa-garba saka anak-anak Israel. Tebusan wong-wong mau bakal dadi, lan bakal dadi duwekku wong-wong Lewi. Kanggo Aku, amarga kabeh anak mbarep, ing dina nalika Aku nubruk kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, Aku wis nyucekake kanggo Aku kabeh anak mbarep ing Israel, saka manungsa nganti kewan, bakal dadi kagungane Aku, Aku Gusti Allah.

Lan Pangeran ngandika marang Musa ing ara-ara samun Sinai, ngandika, Tlitèna para putra Lewi miturut omah-omah leluhur, miturut klan-klané, kabèh lanang wiwit umur sewulan lan munggah, cacahna kabèh. Musa lan Harun ngunjungi wong-wong mau amarga swarane Pangeran, kaya kang wis didhawuhake Pangeran marang wong-wong mau.

Lan iki para putra Lewi miturut jenenge, yaiku Gerson, Kohat, lan Merari. Lan iki jeneng-jenengé anak-anaké Gedson miturut klan-klané wong-wong mau, Lobeni lan Semei. Lan para putra Kaat miturut klan-klan padha, Amram lan Isaar, Hebron lan Oziel. Lan para putra Merari miturut klan-klané, Mooli lan Mushi, iki klan-klané wong Lewi miturut omah-omah leluhur-leluhuré. Kanggo Gershon: wong saka Lobeni, lan wong saka Shimei, iki wong-wong saka Gershon. Cacah wong-wong mau miturut wilangan kabèh lanang saka umur sewulan lan munggah, cacah wong-wong mau, pitung ewu limang atus. Lan para putra Gershon ing mburi tarub bakal kemah ing pinggir

segara. Lan panguwasa omah kulawarga saka wong Gershon, Eliasaph anak Dael. Lan sing dijaga dening anak-anak Gerson ing tarub paseksen yaiku tarub lan tutup, lan tutup lawang saka tarub paseksen, Lan layar-layar ing plataran, lan tirai gapura ing plataran kang ana ing kemah, lan sisa kabèh karyané.

Marang Kaath ana wong-wong sing Amram siji, lan wong-wong sing Isar siji, lan wong-wong sing Hebron siji, lan wong-wong sing Uziel siji. Iki iku wong-wong saka Kaath, miturut angka. Saben lanang wiwit umur sasi lan munggah, wolung ewu nem atus, njaga pangwasitaning barang suci. Wong-wong saka anak-anak Kaath bakal kemah ing sisih kemah sisih Kidul. Lan panguwasa omah para leluhur saka wong-wong Kaat, yaiku Elisafan anak Uziel.

Lan ingkang dipun-jagi dening piyambakipun inggih punika peti, meja, palengan, misbyah-misbyah, sarta piranti-piranti suci ingkang kathah-kathah ingkang dipun-agem kangge nglampahi pangabdian wonten ing piyambakipun, tutup, sarta sedaya pakaryan-pakaryanipun. Lan panguwasa ing para panguwasa saka wong Lewi, Eleazar putra Aaron sang imam, sing diangkat kanggo njaga para panjaga saka barang-barang suci. Dhateng Merari ana wong Mooli, lan wong Mousi, iki kabèh wong saka Merari. Cacahing wong-wong mau miturut wilangan, kabeh jaler wiwit umur sasi lan munggah, enem ewu seket. Lan panguwasa omah leluhur saka wong Merari, Zuriel anak Abihail, bakal kemah ing sisih lor saka kemah. Cacahing jaga para putra Merari, yaiku kapital-kapital saka tarub, lan palang-

palange, lan tiang-tiyange, lan dhasar-dhasare, lan kabeh piranti-pirantine, lan karya-karyane. Lan tiang-tiang saka plataran ing sakubengé, lan dhasar-dhasaré, lan patok-patok, lan tali-talié.

Wong-wong sing kemah ing ngarepe kemah paseksen saka sisih wetan, yaiku Musa lan Harun lan anak-anak lanange, njaga pangawasan papan suci kanggo pangawasan anak-anak Israel, lan wong manca sing ndemek bakal mati. Kabèh cacah saka wong Lewi, sing dicacah Musa lan Harun lumantar swara Pangeran miturut klan-klan wong-wong mau, kabèh lanang saka umur sewulan lan munggah, rong puluh loro ewu.

Lan Gusti ngandika marang Musa, Tlitèna kabèh anak lanang mbarep saka anak-anak Israèl wiwit umur sasi lan sakuwisé, lan jupukna cacahé miturut jenengé. Lan sampeyan bakal njupuk wong-wong Lewi kanggo Aku, Aku Gusti, ngganti kabeh sing mbarep lair saka anak-anak Israel, lan kewan-kewane wong-wong Lewi ngganti kabeh sing mbarep lair ing kewan-kewane anak-anak Israel. Lan Musa ngrawuhi kados ingkang dipundhawuhaken dening Gusti Allah, saben anak panggandhul ing para putra Israel. Lan dadi kabèh anak mbarep lanang miturut cacah saka jeneng, wiwit umur sewulan munggah, saka sensus wong-wong mau, rong puluh loro ewu rong atus pitung puluh telu. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuka wong-wong Lewi gantine kabèh anak mbarep putra-putra Israel, lan kewan-kewane wong-wong Lewi gantine kewan-kewane wong-wong mau, lan bakal dadi duwèkku wong-

wong Lewi, Aku Pangeran. Lan tebusan telung atus pitung puluh sing ngluwihi saka wong Levit, saka anak-anak mbarep saka bangsa Israel, Lan sampeyan bakal njupuk gangsal syikel saben sirah, miturut didrakma ingkang suci sampeyan bakal njupuk, yaiku kalih dasa obol saben syikel. Lan kowe bakal mènèhi perak marang Harun lan anak-anak lanangé, minangka tebusan kanggo wong-wong sing ngluwihi cacahé ing antarané wong-wong mau. Lan Musa njupuk perak tebusan saka wong-wong sing ngluwihi kanggo panebusan saka wong-wong Lewi. Saka para putra mbarep Israel, dheweke njupuk perak sewu telung atus sewidak lima syikel, miturut syikel suci. Lan Musa maringi tebusan saka wong-wong sing luwih akeh marang Harun lan marang anak-anak lanang dheweke, liwat swara Pangeran, kaya cara Pangeran dhawuh marang Musa.

4

Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun kanthi ngandika, Jupuka cacahing para putra Kaath saka tengahing para putra Lewi, miturut klan-klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau. Saka umur rong puluh lima taun nganti sèket taun, kabèh wong sing mlebu kanggo nglayani lan nindakake kabèh pakaryan ing kemah pangsaksi.

Lan punika karya-karyanipun para putra Kaath wonten ing kemah paseksen, ingkang suci saking barang-barang suci. Lan Harun lan anak-anake bakal mlebu, nalika perkemahan

dibusak, lan bakal nurunake tirai kang nutupi, lan bakal nutupi peti paseksen nganggo tirai kuwi. Lan bakal padha nyelehake tutup kulit biru ing ndhuwure, lan bakal padha nyelehake kain biru kabèh saka ndhuwur, lan bakal padha nglebokake galah-galahe.

Lan ing ndhuwur méja sing wis disebutake, dhéwéké bakal nyelehake kain ungu kabèh, lan mangkok-mangkok, lan pedupaan-pedupaan, lan cangkir-cangkir, lan wadhah-wadhah sesaji ing ngendi dhèwèké nyiramake, lan roti-roti sing terus-terusan bakal ana ing ndhuwur iku. Lan padha bakal nyelehake sandhangan abang ing dheweke, lan padha bakal nutupi dheweke nganggo tutup kulit hyacinth, lan padha bakal nglebokake tiang-tiang liwat dheweke. Lan wong-wong bakal njupuk sandhangan biru, lan bakal nutupi kaki lampu sing menehi cahya, lan lampu-lampune, lan penjepite, lan wadhah kanggo nuange, lan kabeh wadhah lenga kang digunakake kanggo nglayani. Lan bakal padha mbuwang iku, lan kabèh pirantinipun, dhateng tutup kulit ingkang biru, lajeng bakal padha nyelèhake iku wonten ing panggonan angkat. Lan ing altar emas bakal padha nutupi nganggo sandhangan biru, lan bakal padha nutupi iku nganggo tutupan kulit biru, lan bakal padha nglebokake galah-galahe.

Lan bakal njupuk kabèh piranti kanggo pangabdian sing dianggo nglayani ing papan suci, lan bakal nyelèhaké menyang kain biru, lan bakal nutupi karo tutup kulit biru, lan bakal nyelèhaké ing galah-galah. Lan tutupé bakal diselehake ing altar,

lan bakal ditutupi nganggo kain ungu kabèh. Lan padha bakal nyelehake ing ndhuwur iku kabeh piranti sing dianggo nglayani, yaiku piranti geni, pang-pang daging, mangkok-mangkok, tutup, lan kabeh piranti mezbah, banjur padha bakal nutupi nganggo tutup kulit biru, lan nyelehake tiang-tiang pengusung. Lan padha bakal njupuk kain ungu kanggo nutupi bak lan dhasare, banjur nyelehake menyang tutup kulit biru, lan dipasang ing tiang-tiang pengusung. Lan Harun sarta para putranipun badhe ngrampungaken nutupi barang-barang ingkang suci, sarta sedaya wadhah barang-barang ingkang suci, nalika kemah dipunangkat. Sasampunipun punika, para putra Kehat badhe mlebet kangge ngangkat, nanging boten kenging ndemek barang-barang ingkang suci, supados boten pejah. Punika ingkang badhe dipunbekta dening para putra Kehat wonten ing tarub pangsaksen.

Pangawas Eleazar, putra Aaron sang imam, ngurusi lenga kanggo cahya, lan dupa komposisi, lan kurban saben dina, lan lenga pengurapan, pangawasan kabèh kemah, lan kabèh sing ana ing njero kemah suci, ing kabèh karyane.

Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, pangandikane, Aja ngrusak wong saka suku Kohath saka tengah-tengahing wong Lewi. Tindakna iki marang wong-wong mau, supaya padha urip lan ora mati nalika nyedhaki barang-barang paling suci. Harun lan anak-anak lanange kudu nyedhaki dhisik, banjur bakal netepake saben wong miturut tugase dhewe-dhewe. Lan aja nganti padha mlebu kanggo

ndeleng barang-barang suci kanthi dumadakan, amarga bakal mati.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuka cacaching anak-anak Gerson, lan iki miturut omah-omah leluhure, miturut klan-klane. Saka umur selawe taun nganti sèket taun, priksakna wong-wong mau, kabèh sing mlebu kanggo nglayani lan nindakake pagawéyané ing Kemah Pangsaksen. Punika pangayoman saking tiyang Gerson, ngayomi lan ngangkat. Lan bakal ngangkat kulit-kulit saka kemah, lan kemah paseksen, lan tutupe, lan tutup biru sing ana ing ndhuwure, lan tutup lawang saka kemah paseksen. lan layar ing plataran, kabèh sing ana ing ndhuwur tarub paseksen, lan sing isih ana, lan kabèh piranti kanggo pangabdian sing dienggo nglayani, bakal padha nglakoni. Miturut dhawuhe Aaron lan para putrane, bakal ana pelayanan para putrane Gershon miturut kabeh tugas pelayanan wong-wong mau, lan miturut kabeh pakaryan wong-wong mau, lan sampeyan kudu ngawasi wong-wong mau kanthi nyebut jeneng kabeh barang sing dadi tanggung jawabe wong-wong mau. Punika pelayanan saking para putra Gershon wonten ing kemah paseksen, lan panjagaan tiyang-tiyang punika wonten ing asta Ithamar, putra Aaron ingkang imam.

Para putra Merari miturut klan-klané dhéwé, miturut omah-omahé para leluhur dhéwé, cacahen wong-wong mau. Saka umur selawe taun nganti sèket taun, wilangana wong-wong mau, kabèh sing mlebu kanggo nglayani karya ing Kemah

Pangsaksen. Lan punika barang-barang ingkang kedah dipunjagi dening tiyang-tiyang ingkang ngangkat, miturut sedaya pakaryan wonten ing kemah paseksen: kapital-kapital kemah, palang-palang, tihang-tihang, dhasar-dhasar, tutup, dhasar-dhasar, tihang-tihang, lan tutup lawang kemah. Lan tiang-tiang plataran ing sakubengé, lan dhasar-dhasaré, lan tiang-tiang tirai gapura plataran, lan dhasar-dhasaré, lan patok-patoké, lan tali-talé, lan kabeh piranti-pirantié, lan kabeh barang kanggo pangabdian; miturut jeneng-jenengé priksakna wong-wong mau, lan kabeh piranti penjagaan sing diangkat déning wong-wong mau. Iki pelayanan para putra Merari ing kabèh karya-karyané ing kemah pangsaksi, ing sangisore Itamar putra Harun, sang imam.

Lan Musa lan Harun lan para panguwasa Israel ngunjungi para putra Kohat miturut klan-klané dhéwé, miturut omah-omah leluhuré dhéwé, Saka umur selawe taun nganti sèket taun, kabèh wong sing mlebu kanggo nglayani lan nyambut gawe ing kemah pangsaksi. Lan cacahé wong-wong mau miturut klan-klané, rong ewu pitung atus sèket. Iki cacah jiwa saka bangsa Kaath, kabèh sing nglayani ing kemah paseksen, kaya sing wis diitung déning Musa lan Harun miturut dhawuhé Pangeran, lumantar Musa.

Lan dipun-wilang putra Gershon miturut klan-klan padha, miturut griya-griya leluhur padha. Saka umur selawe taun nganti sèket taun, kabèh wong sing mlebu kanggo nglayani lan nindakake pakaryan ing kemah pangsaksen. Lan kedadean

cacah jiwa wong-wong mau miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, rong ewu nem atus telung puluh. Iki cacah wong anak-anak Gerson, kabèh sing nglayani ing kemah paseksen, sing wis dicacah déning Moses lan Aaron amarga swara Pangeran, lumantar tangan Moses.

Padha diétung lan umat anak-anak Merari miturut umat-umaté dhéwé, miturut omah-omahé para leluhur. Saka umur selawe taun nganti umur sèket taun, kabèh wong sing mlebu kanggo nglayani karya-karya ing Kemah Paseksen. Lan kedadeyan cacah wong-wong mau miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, telung ewu lan rong atus. Iki cacah wong anak-anake Merari, sing dipriksa dening Musa lan Harun miturut dhawuhe Pangeran, lumantar tangane Musa. Kabèh wong Lewi sing dipriksa, sing wis dipriksa déning Musa lan Harun lan para panguwasa Israel, miturut klan-klan lan miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, Saka umur selawe taun nganti sèket taun, kabèh wong sing mlebu kanggo nindakake karya lan karya-karya sing digawa ing kemah paseksen. Lan wong-wong sing kaitung dadi wolung èwu limang atus wolung puluh. Lumantar swarane Gusti, dheweke ngunjungi wong-wong mau ing tangane Musa, wong miturut wong ing karya-karyane wong-wong mau, lan ing kang padha ngangkat wong-wong mau dhewe, lan padha kaitung, kaya cara kang didhawuhake Gusti marang Musa.

5

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Dhawuhana marang para putra Israel, lan padha ngusir saka kemah kabeh wong kang kena lepra, lan kabeh wong kang kena beser, lan kabeh wong kang najis amarga jiwa. Saka lanang nganti wadon, kirimna metu saka perkemahan, supaya ora najisake perkemahan-perkemahane wong-wong mau, ing ngendi Aku manggon ing antarane wong-wong mau. Lan para putra Israel nindakake mangkono, lan padha ngutus wong-wong mau metu saka perkemahan, kaya sing dikandhakake Pangeran marang Musa, mangkono para putra Israel nindakake.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomong marang para putra Israel, ngandika: wong lanang utawa wong wadon, sapa wae sing bakal nindakake saka kabeh dosa-dosa manungsa, lan wis ora nggatekake, ora nggatekake lan nindakake pelanggaran, jiwa iku, Dheweke bakal ngakoni dosa kang wis digawe, lan bakal mbalekake pelanggaran, yaiku jumlah pokok, lan bagean kaping lima saka iku bakal ditambahake ing iku, lan bakal mbalekake marang sapa wae dheweke wis nglanggar marang dheweke. Yen nanging ora ana marang wong iku sing mbales, supaya mbalèkaké marang dhèwèké pelanggaran marang dhèwèké, pelanggaran sing dibalikaké marang Gusti bakal dadi kagungané imam, kajaba wedhus jago panebus, kang liwat dhèwèké bakal nglakoni panebusan kanggo dhèwèké bab dhèwèké.

Lan kabeh woh wiwitaning panen miturut kabeh barang suci ing anak-anak Israel, sapirang-pirang yen padha persembahaken marang Gusti, marang imam kuwi bakal kagungane. Lan saben barang kang wis disucèkaké bakal dadi duwèké dhèwè, lan wong lanang sing mènèhi marang imam, bakal dadi duwèké imam.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Gunakake omong marang para putra Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau: Yen ana wong sing bojone nyimpang, lan wis nyepelekake dheweke terus nyepelekake dheweke, Lan yen ana wong sing turu karo dheweke ing amben wiji, lan kedadean iku uwal saka mripate bojone, lan didhelikake, nanging dheweke wis najis, lan ora ana saksi sing ana karo dheweke, lan dheweke ora kecekel, Lan rawuh marang dhèwèké roh cemburu, lan dhèwèké cemburu marang garwané, iki wis kacemaran, utawa rawuh marang dhèwèké roh cemburu, lan dhèwèké cemburu marang garwané, nanging iki ora kacemaran. Lan wong lanang bakal nuntun garwane menyang imam, lan bakal nggawa hadiah babagan dheweke, yaiku sepersepuluh saka oifi glepung gandum. Dheweke ora bakal nyiram lenga ing iku, uga ora bakal nyelehake menyan ing iku, amarga iku yaiku kurban cemburu, kurban pengetan, sing nggawa dosa menyang pengetan.

Lan imam bakal nggawa dheweke, lan bakal ngadegake dheweke ing ngarsane Gusti. Lan imam bakal njupuk banyu resik sing urip ing wadhah lemah, lan saka lemah sing ana ing

lemah tarub paseksen, lan imam wis njupuk bakal lebokake menyang banyu. Lan imam bakal ngadegake wong wadon ing ngarsane Gusti, lan bakal mbukak sirah saka wong wadon, lan bakal menehi ing tangane dheweke kurban pengetan, kurban cemburu, nanging ing tangane imam bakal ana banyu paukuman saka ipat-ipat iki. Lan imam bakal nggawe dheweke sumpah, lan bakal ngomong marang wong wadon, Yen ora ana wong lanang sing wis turu karo kowe, yen kowe ora wis nerak supaya dadi najis dening bojomu dhewe, suci dadia saka banyu paukuman sing dikutuk iki. Yen nanging kowe wis nglanggar nalika dadi wong omah-omah, utawa wis kenodoan, lan ana wong lanang sing wis turu karo kowe, kajaba bojone kowe dhewe, Lan imam bakal nggawe sumpah marang wadon ing sumpah-sumpah saka kutukan iki, lan imam bakal ngomong marang wadon, Muga-muga Gusti maringi kowe ing kutukan lan sumpah ing tengah saka bangsamu, nalika Gusti nggawe pahamu tiba, lan wetengmu abuh. Lan banyu sing dikutuk iki bakal mlebu menyang wetengmu kanggo nggembungake weteng, lan kanggo nggawe pahamu tiba, lan wong wadon kuwi bakal ngomong, Dadi, dadi.

Lan imam bakal nulis kutukan-kutukan iki ing buku, lan bakal mbusak menyang banyu pait sing dikutuk. Lan bakal paring ngombe wadon kuwi banyu saka paukuman sing dikutuk, lan bakal mlebu menyang dheweke banyu sing dikutuk saka paukuman.

Lan imam bakal njupuk kurban cemburu saka tangane wong

wadon, lan bakal nyelehake kurban kasebut ing ngarsane Gusti, lan bakal nggawa menyang pawestren. Lan imam bakal njupuk pangeling-eling saka kurban kasebut, lan bakal ngaturaken ing ndhuwur altar, lan sawise iku bakal ngombèkaké banyu marang wong wadon kasebut. Lan bakal kedaden yen dheweke wis najis lan tumindake luput saka bojone, lan banyu paukuman sing dikutuk bakal mlebu menyang dheweke, lan wetenge bakal abuh, lan pupune bakal rusak, lan wong wadon iku bakal dadi ipat-ipat tumrap bangsane. Yen nanging wadon iku ora kena najis, lan resik, mula bakal ora guilty lan bakal ngandhut wiji. Iki hukum babagan cemburu, manawa wong wadon sing wis duwe bojo nglanggar lan dadi najis. Utawa wong sing yen teka marang dheweke roh cemburu, lan cemburu marang garwane, lan ngadegake garwane ing ngarsane Pangeran, lan imam bakal nindakake marang dheweke kabeh hukum iki. Lan wong iku bakal ora salah saka dosa, lan wadon iku bakal nampa dosane dheweke.

6

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngandika, Ngandikaa dhateng para putra Israel, Lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, wong lanang utawa wong wadon, sing bakal nggawe sumpah gedhe kanggo nyucekake kesucian marang Gusti, Saka anggur lan omben-omben kuat bakal disucikaké, lan cuka saka anggur lan cuka saka omben-omben kuat ora bakal diombé, lan sakabehing sing diprodhuksi saka

anggur ora bakal diombé, lan anggur seger lan kismis ora bakal dipangan kabèh dina sumpahé. Saka kabèh sapirang-pirang kang dadi saka wit anggur, anggur saka kulit anggur nganti wiji anggur, ora bakal mangan kabèh ing dina-dina panyucian. Silet ora bakal teka ing sirah dheweke, nganti digenapi dina-dina, sepira akeh dheweke ndedonga marang Gusti. Suci bakal dadi, nuwuhake rambut-rambut sirah kabeh dina-dina saka ndedonga marang Gusti. Marang kabèh jiwa kang wis mati, dhèwèké ora bakal mlebu marang bapak lan ibu. Lan tumrap sadulur lanang lan tumrap sadulur wadon, dheweke ora bakal najisake awake dhewe amarga wong-wong mau nalika wong-wong mau mati, amarga sumpah marang Gusti Allah kang ana ing sirahe.

Kabèh dina saka janjinè bakal suci tumrap Gusti. Yen nanging ana wong sing pati marang dheweke kanthi dumadakan, sanalika sirah pandonganipun bakal kenajisan, lan bakal nyukur sirahipun ing dina nalika diresiki, ing dina kaping pitu bakal dicukur. Lan ing dina kaping wolu bakal nggawa loro derkuku, utawa loro anak manuk dara marang imam, ing lawang kemah paseksen.

Lan imam bakal nindakake siji kurban bab dosa, lan siji kurban obong, lan imam bakal nggawe panebus kanggo dheweke bab dosa kang wis ditindakake marang jiwa, lan bakal nyucekake sirah dheweke ing dina kuwi, nalika dheweke disucekake kanggo Gusti, sajrone dina-dina kaul, Lan dheweke bakal nggawa wedhus cilik setaun kanggo pelanggaran, lan dina-dina

sing sadurunge ora bakal dianggep, amarga sirah sumpah dheweke wis najis.

Lan iki hukum saka wong sing wis ndedonga: ing dina nalika dheweke nglengkapi dina-dina sumpah dheweke, dheweke bakal nggawa piyambak ing lawang-lawang tarub paseksen. Lan bakal nggawa pasugatané marang Gusti, wedhus taun setunggal tanpa cacat setunggal kanggo kurban obong, lan wedhus wadon taun setunggal tanpa cacat kanggo dosa, lan wedhus jago setunggal tanpa cacat kanggo kawilujengan, Lan kranjang roti tanpa ragi saka glepung alus, roti-roti sing dicampur karo lenga, lan wafer-wafer tanpa ragi sing diolesi lenga, lan kurban saka wong-wong mau, lan persembahan wedang saka wong-wong mau. Lan imam bakal nggawa ing ngarsané Gusti, lan bakal nindakake bab dosané, lan kurban obongé. Lan wedhus jago bakal digawe kurban kawilujengan marang Gusti ing dhuwur kranjang roti tanpa ragi, lan imam bakal nggawe kurbané lan pisungsung unjukané. Lan bakal nyukur wong kang wis kaul ing sandhinge lawang kemah paseksen, yaiku sirah saka kauling dheweke, lan bakal nyelehake rambut-rambut kasebut ing geni kang ana ing ngisor kurban kawilujengan.

Lan imam bakal njupuk lengen sing wis direbus saka wedhus lanang, lan roti siji tanpa ragi saka kranjang, lan kue wadhah tanpa ragi siji, lan bakal nyelehake ing tangane wong sing wis nggawe sumpah sawise dheweke nyukur kanggo ngrampungake sumpahe. Lan imam bakal nggawa sesaji kasebut ing ngarsané Gusti, lan bakal dadi suci kanggo imam, yaiku dhadha sesaji lan

lengen persembahan, lan sawisé iku wong sing wis kaul bakal ngombé anggur. Iki angger kanggo wong sing wis ndedonga, sing bakal ndedonga marang Gusti peparingé dhèwèké marang Gusti bab karepé, kajaba saka sing bakal ditemokaké tangané, miturut kekuwatané karepé dhèwèké, sing bakal didedongakaké miturut angger kasucèn.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomong marang Aaron lan marang anak-anake, ngandika, Mangkono sampeyan bakal mberkahi anak-anake Israel, kanthi ngandika marang wong-wong mau, Muga-muga Gusti mberkahi kowe lan njaga kowe. Mugi Gusti madhangi panjenengan kanthi pasuryanipun, lan mugi paring welas asih dhateng panjenengan. Muga-muga Gusti Allah angkat pasuryanipun dhumateng panjenengan, lan paring tentrem dhumateng panjenengan. Lan padha bakal nyelehake jeneng Ingsun marang para putra Israel, lan Ingsun, Gusti, bakal mberkahi wong-wong mau.

7

Lan kedadean ing dina nalika Musa ngrampungake, supaya bisa ngadegake kemah, lan dheweke ngurapi kemah kasebut, lan ngudakake kemah kasebut, lan kabeh piranti-pirantine, lan misbyah, lan kabeh piranti-pirantine, lan dheweke ngurapi piranti-piranti kasebut, lan ngudakake piranti-piranti kasebut. Lan para panguwasa Israel padha nggawa persembahan, yaiku

rolas panguwasa saka omah-omah leluhur, iki para panguwasa suku-suku, iki para panguwasa sing ngadeg ing pemeriksaan. Lan padha nggawa peparingé dhéwé ing ngarsané Gusti, yaiku enem grobag sing ditutupi lan rolas sapi, grobag saka loro panggedé, lan pedhet saka saben wong, lan padha nggawa ing ngarsané kémah. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuka saka wong-wong mau, lan bakal dadi kanggo karya-karya pelayanan ing kemah paseksen, lan kowe bakal menehi marang wong-wong Lewi, saben wong miturut pelayanan dheweke. Lan sawisé njupuk gerobak-gerobak lan sapi-sapi, Musa maringi wong-wong Lewi. Lan dhèwèké wènèhaké loro gerobak lan papat sapi marang anak-anaké Gershon, miturut pakaryané wong-wong mau. Lan gerobak papat lan sapi wolung iku diparingaké marang para putra Merari miturut pakaryané wong-wong mau, liwat Itamar putrané Harun sing imam. Lan marang para putra Kaath ora wis maringi, amarga barang-barang kanggo pelayanan suci sing padha duwe bakal diangkat ing pundhak.

Lan para panguwasa padha nggawa persembahan tumrap pasucèn mesbah, ing dina nalika mesbah kasebut dipun urapi, lan para panguwasa padha nggawa peparingipun piyambak-piyambak wonten ing ngarsanipun mesbah. Lan Gusti ngandika marang Musa, Panguwasa siji saben dina bakal nggawa peparingé dhéwé kanggo pasucèn pawestren.

Lan ana sing ngaturake hadiahé ing dina kapisan, yaiku Nahshon anak Aminadab, panguwasa saka suku Yehuda. Lan

dhèwèké nggawa peparingé dhèwèké, mangkok salaka siji, telung puluh lan satus boboté dhèwèké, mangkok siji salaka, pitung puluh sekel miturut sekel kang suci, loro-loroné kebak glepung alus kang dicampur ing lenga kanggo kurban. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban pangobongan. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Naason putra Aminadab.

Ing dina kaping pindho, Natanael anak Sogar, panguwasa saka suku Isakhar, nggawa persembahan. Lan dhèwèké nggawa paringané, mangkok salaka siji, boboting satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh syikal miturut syikal sing suci, loro-loroné kebak glepung alus sing dicampur lenga kanggo kurban. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Pedhet siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Natanael putrane Sogar.

Ing dina kaping telu, panguwasa saka para putra Saboulon, Eliab putra Kailon. Barang paringipun piyambakipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satunggal atus bobotipun, mangkok satunggal salaka, pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung sae ingkang sampun

kacampur wonten ing lenga kangge sesaji. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban pangobongan. Lan wedhus siji saka wedhus, siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Eliab, anaking Helon.

Ing dina kaping papat, panguwasa saka anak-anak Ruben, Elisur putra Sediur. Pawèhipun piyambakipun, mangkok salaka satunggal ingkang bobotipun tigang dasa lan satunggal atus, mangkok salaka satunggal ingkang bobotipun pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung ingkang sae ingkang sampun dicampur wonten ing lenga kangge sesaji. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon kalih, wedhus lanang gangsal, wedhus jago gangsal, wedhus wadon setaun gangsal. Punika paringané Elisur putranipun Sediur.

Ing dina kaping lima, panguwasa saka anak-anak Simeon, Salamiel anak Surisadai. Pasuwitanipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satus bobotipun, mangkok satunggal salaka pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung alus ingkang kacampur lenga kangge pasugatan. Censer siji, sepuluh emas, kebak menyan. Anak sapi

siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban pangobongan. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki pawèhé Salamiel, putranipun Sourisadai.

Ing dina kaping enem, panguwasa saka para putra Gad, Eliasaph putra Raguel. Pawèhipun piyambakipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satunggal atus bobotipun, mangkok satunggal salaka, pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung ingkang sae ingkang dicampur wonten ing lenga kangge sesaji. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban pangobongan. Lan wedhus siji saka wedhus kanggo dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Elisaf, anaking Raguel.

Ing dina kaping pitu, panguwasa saka para putra Efraim, Elisama putra Amihud. Pasuwitanipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satunggal atus bobotipun, mangkok satunggal salaka, pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung sae ingkang kacampur ing lenga kangge pasugatan. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban pangobongan. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima,

wedhus wadon setaun lima. Iki paringané Elisama, anakké Emiud.

Ing dina kaping wolu, panguwasa saka anak-anak Manasseh, Gamaliel anak Phadassur. Peparingé dhèwèké, mangkok perak siji, telung puluh lan satus boboting dhèwèké, mangkok siji perak, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-loroné kebak glepung alus sing dicampur ing lenga kanggo kurban. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong. Lan sawijining wedhus saka wedhus kanggo dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Gamaliel, anaking Phadassur.

Ing dina kaping sanga, panguwasa saka anak-anak Benyamin, Abidan putra Gideoni. Barang paringipun piyambakipun, mangkok perak satunggal, tigang dasa lan satunggal atus bobotipun piyambakipun, mangkok satunggal perak pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak glepung alus ingkang sampun kacampur wonten ing lenga kangge sesaji. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong. Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Abidan anaking Gadeoni.

Ing dina kaping sepuluh, panguwasa saka anak-anak Dan, Ahiezer putra Amisadai. Pawèhipun piyambakipun, mangkok salaka satunggal ingkang bobotipun tigang dasa lan satunggal atus, mangkok salaka satunggal ingkang bobotipun pitung dasa syikal miturut syikal ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung ingkang sae ingkang sampun dicampur wonten ing lenga kangge sesaji. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Anak sapi siji saka sapi, wedhus jago siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong. Lan wedhus siji saka wedhus, babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Ahiezer putra Amisadai.

Ing dina kaping sewelas, panguwasa saka anak-anak Asyer, Pagiel anak Ekhran. Pasuwitanipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satunggal atus bobotipun, mangkok satunggal salaka, pitung dasa sekel miturut sekel ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung sae ingkang sampun kacampur ing lenga kangge pasugatan. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus umur setaun siji kanggo kurban obong. Lan sawijining wedhus saka wedhus kanggo dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Phagiel anaking Echran.

Ing dina kaping rolas, panguwasa saka anak-anak Neftali, Akhire putra Ainan. Pasuwitanipun, mangkok salaka satunggal, tigang dasa lan satus timbangipun, mangkok satunggal salaka

pitung dasa sekel miturut sekel ingkang suci, kalih-kalihipun kebak tepung sae ingkang kacampur ing lenga kangge pasugatan. Censer siji sepuluh emas, kebak dupa. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, cempe siji umur setaun kanggo kurban obong, Lan sawijining wedhus saka wedhus babagan dosa. Lan kanggo kurban kawilujengan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon setaun lima. Iki peparingé Ahira putrane Enan.

Iki dedikasi saka altar ing dina nalika diurapi, saka para panguwasa saka putra-putra Israel: mangkok perak rolas, mangkok perak rolas, pedupaan emas rolas. Telung puluh lan satus syikal kanggo mangkok sing siji, lan pitung puluh syikal kanggo piring sing siji, kabèh perak saka wadhah-wadhah, rong ewu lan patang atus syikal, miturut syikal sing suci. Pedupaan emas rolas sing kebak dupa, kabèh emas saka pedupaan-pedupaan kuwi, satus rong puluh emas. Kabèh sapi kanggo kurban pangobongan, pedhet rolas, wedhus lanang rolas, anak wedhus setaun rolas, lan kurban-kurbané, lan sesaji unjukané, lan cempe saka wedhus rolas kanggo dosa. Kabèh sapi kanggo kurban kawilujengan, sapi wadon selikur papat, wedhus lanang sewidak, wedhus jago sewidak umur setaun, anak wedhus sewidak umur setaun tanpa cacat, iki pangrakitaning misbyah, sawisé nglengkapi tangané, lan sawisé ngurapi dhèwèké.

Nalika Musa mlebu menyang tarub paseksen kanggo ngomong marang Pangeran, dheweke krungu swara Pangeran kang ngomong marang dheweke saka ndhuwur panutup pangapura,

kang ana ing ndhuwur peti paseksen, ing antarane kerubim loro, lan Pangeran ngomong marang dheweke.

8

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngandika, Ngandikaa dhateng Harun, Lan sampeyan bakal ngomong marang dheweke, nalika sampeyan masang lampu-lampu saka bagean, miturut raine kaki lampu, lampu pitu mau bakal menehi cahya. Lan Harun nggawe mangkono, saka sisih siji ing ngarepe candéla dhèwèke nyancepake lampu-lampuné, kaya sing wis dhawuhake Pangeran marang Musa. Lan iki konstruksi saka lampstand, padhet, emas, batangé, lan lili-liliné, padhet kabèh, miturut wujud sing dituduhaké Gusti marang Musa, mangkono nggawé lampstand kuwi.

Lan Pangeran ngandika marang Musa kanthi ngandika, Jupuka para Lewi saka tengahing para putra Israel, lan suciakna wong-wong mau. Lan mangkono sampeyan bakal nglakokake panyucian marang wong-wong mau: sampeyan bakal nyiramake banyu panyucian marang wong-wong mau, lan silet bakal dilabuhaké ing sakujur awak wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal ngumbah sandhangan-sandhanganipun, lan bakal dadi resik.

Lan wong-wong bakal njupuk pedhet siji saka sapi, lan saka iki kurban tepung alus sing dicampur ing lenga, lan pedhet setaun

saka sapi kowé bakal njupuk kanggo dosa. Lan sampeyan bakal nggawa wong-wong Lewi ing ngarsane Tarub Paseksen, lan sampeyan bakal nglumpukake kabeh jemaat anak-anak Israel, Lan sampeyan bakal nggawa wong-wong Lewi ing ngarep Gusti, lan para putra Israel bakal nyelehake tangane ing ndhuwur wong-wong Lewi. Lan Harun bakal misahake para Lewi minangka persembahan ing ngarsane Pangeran saka para putra Israel, lan dheweke bakal dadi supaya bisa makarya karya-karyane Pangeran. Wong-wong Lewi bakal nyelehake tangane ing ndhuwur sirah pedhet-pedhet, lan kowe bakal nggawe sing siji kanggo kurban dosa, lan sing siji kanggo kurban obong marang Gusti, kanggo nggawe panebusan kanggo wong-wong mau.

Lan kowe bakal ngadegake wong-wong Lewi ing ngarsane Gusti, lan ing ngarsane Harun, lan ing ngarsane anak-anak lanang dheweke, lan kowe bakal mbalekake wong-wong mau minangka persembahan ing ngarsane Gusti. Lan kowe bakal misahake wong-wong Lewi saka tengahing anak-anak Israel, lan padha bakal dadi kagungku. Lan sawisé iku, wong-wong Lewi bakal mlebu kanggo nggarap karya-karya ing kemah paseksen, lan kowe bakal ngresiki wong-wong mau, lan kowe bakal mbalèkaké wong-wong mau ing ngarsaning Pangeran. Amarga peparing kang wis diparingake iki marang ingsun, padha saka tengahing para putra Israel, gantine sing mbukak kabeh guwa garba, sing mbarep kabeh saka para putra Israel, aku wis njupuk wong-wong mau marang ingsun. Amarga kanggo Aku kabeh anak mbarep ing antarane putra-putra Israel, saka

manungsa nganti kewan, ing dina nalika Aku napuk kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, Aku wis nyucekake wong-wong mau kanggo Aku. Lan padha njupuk wong-wong Lewi minangka gantine kabèh anak mbarep ing anak-anak Israèl. Lan aku wis mènèhi bali wong-wong Lewi minangka peparingé sing diwènèhaké marang Harun lan anak-anak lanangé saka tengah-tengahé anak-anak lanang Israèl, kanggo nggarap karya-karyané anak-anak lanang Israèl ing tarub paseksèné, lan kanggo nglakoni panebusan dosa tumrap anak-anak lanang Israèl, lan ora bakal ana ing antarané anak-anak lanang Israèl wong sing nyedhaki marang barang-barang suci.

Lan Musa lan Harun lan kabèh pangumpulan putra-putra Israèl nindakake marang wong-wong Lewi kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa bab wong-wong Lewi, mangkono putra-putra Israèl nindakake marang wong-wong mau. Lan wong-wong Lewi padha nyucèkaké awaké dhéwé, lan padha ngumbah sandhangané, lan Harun wènèhaké balik wong-wong mau minangka pisungsung ing ngarsané Pangeran, lan Harun ndadèkaké panebus kanggo wong-wong mau supaya nyucèkaké wong-wong mau. Lan sawisé iku, wong-wong Lewi mlebu kanggo nglakoni pelayanan ing kemah paseksen ing ngarsané Harun lan ing ngarsané para putranipun, kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa bab wong-wong Lewi, mangkono padha nindakake marang wong-wong mau.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Punika inggih punika perkawis bab para Lewi: saking umur gangsal likur taun

lan ing nginggil, badhe mlebet nglampahi pagawean wonten ing kemah paseksen. Lan saka umur sèket taun bakal mundur saka pelayanan, lan ora bakal makarya manèh. Lan sadulure bakal nglayani ing kemah paseksen kanggo njaga penjagaan, nanging ora makarya, mangkono bakal koklakoni marang wong-wong Lewi ing penjagaan-penjagaane.

9

Lan Gusti ngandika marang Musa ing ara-ara samun Sinai ing taun kaping pindho, sawisé dhèwèké padha metu saka tanah Mesir, ing wulan kaping siji, ngandika, Aku ngomong, lan supaya para putra Israel nglakoni paskah miturut wektune kang wis ditemtokake, Ing dina kaping patbelas saka wulan kaping siji menyang sore, sampeyan bakal nindakake iku miturut wektu-wektune, miturut angger-anggere, lan miturut tafsire, sampeyan bakal nindakake iku. Lan Musa ngandika dhateng para putra Israel supados nindakaken pasah ing wiwitan kaping patbelas dinten saking wulan wonten ing ara-ara samun Sinai. Kados dhawuhipun Gusti dhumateng Musa, makaten dipuntindakaken dening para putra Israel.

Lan tekane wong-wong lanang sing najis amarga jiwa manungsa, lan ora bisa nindakake paskah ing dina iku, banjur padha sowan ing ngarsane Musa lan Harun ing dina iku, Lan wong-wong mau ngandika marang dhèwèké, Kita najis amarga jiwa manungsa, mula apa kita kudu gagal ngluhurake pasugatan

marang Gusti miturut wektune ing tengah-tengahing para putra Israel? Lan Musa ngandika marang wong-wong mau, Ngadega ing kono, lan aku bakal ngrungokake apa kang bakal diprentahake Gusti Allah babagan kowe. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomong marang para putra Israel, ngandika: wong sapa wae, sing yen dadi najis amarga jiwa wong, utawa ana ing dalan adoh saka kowe, utawa ing generasi-generasi kowe, lan bakal nindakake paskah marang Gusti ing wulan kapindho ing dina kaping patbelas, Ing wayah sore bakal nindakake iku, kanthi roti tanpa ragi lan jamu pait bakal dipangan. Ora bakal padha ninggalake saka dheweke nganti esuk, lan balung ora bakal padha nyuwil saka dheweke, miturut angger-angger paskah bakal padha nglakoni iku. Lan wong sing yen resik iku, lan ing dalan adoh ora ana, lan telat nindakake paskah, bakal dirusak jiwa iku saka bangsane dheweke, amarga hadiah marang Gusti ora dipersembahake miturut wektune, dosane bakal ditampa dening wong iku. Yen ana wong manca sing nyedhaki sampeyan ing tanah sampeyan, lan dheweke nindakake paskah kanggo Gusti miturut hukum paskah lan miturut aturane, mula bakal ana hukum siji kanggo sampeyan, kanggo wong manca, lan kanggo wong asli tanah.

Lan ing dina nalika tarub didhegaké, méga nutupi tarub, omahé paseksen, lan ing wayah soré ana ing ndhuwur tarub kaya wujudé geni nganti esuk. Mangkono kedadéan terus-terusan, méga nutupi iku ing wayah awan, lan wujud geni ing wayah wengi. Lan nalika méga munggah saka tarub, sawisé iku para putra Israèl budhal, lan ing panggonan ngendi méga mandheg,

ing kana para putra Israèl padha kemah. Liwat dhawuhé Gusti, para putra Israel bakal padha kemah, lan liwat dhawuhé Gusti bakal padha budhal. Kabèh dina nalika méga nutupi ing ndhuwur kemah, para putra Israel bakal padha kemah. Lan manawa méga tetep ana ing sakdhuwuré kemah nganti pirang-pirang dina, anak-anak Israèl bakal njaga dhawuhé Gusti Allah, lan ora bakal mangkat. Lan bakal kedadeyan nalika awan nutupi pirang-pirang dina ing ndhuwur kemah, amarga swarane Pangeran padha bakal kemah, lan amarga dhawuhe Pangeran padha bakal budhal. Lan bakal kelakon nalika ana méga wiwit saka wayah sore nganti esuk, lan méga kasebut munggah ing wayah esuk, mula wong-wong padha budhal, ing wayah awan utawa ing wayah wengi. Sasi utawa dina nalika méga nutupi ing ndhuwur iku tambah suwe, anak-anak Israel bakal kemah lan ora bakal mangkat. Awit saka prentahing Pangeran padha budhal, jaga-jaganing Pangeran padha dipun-jagi saka prentahing Pangeran ing tanganing Musa.

10

Lan Pangeran ngandika marang Musa, Gawéa kanggo awaké dhéwé tarompèt loro saka salaka, Sampeyan bakal nggawe trumpet sing dipalu, lan iku bakal kanggo sampeyan kanggo nimbali jemaah, lan kanggo ngangkat kemah-kemah. Lan sampeyan bakal nyebul trompèt ing wong-wong mau, lan kabeh umat bakal dikumpulake ing lawang kemah paseksen, Yen nanging mung siji trompèt kang dimuni, kabèh panguwasa lan

pimpinan Israel bakal teka marang kowe. Lan sampeyan bakal muni trompèt minangka tandha, lan wong-wong sing kemah ing sisih wetan bakal budhal. Lan sampeyan bakal muni tandha kaping pindho, banjur perkemahan-perkemahan sing madhep ing Kidul bakal budhal, lan sampeyan bakal muni tandha kaping telu, banjur perkemahan-perkemahan sing madhep ing segara bakal budhal, lan sampeyan bakal muni tandha kaping papat, banjur perkemahan-perkemahan sing madhep ing Lor bakal budhal. Kanthi tandha, padha bakal muni nalika budhal. Lan manawa kowé nglumpukaké jamaah, kowé kudu muni trompèt, nanging ora nganggo tandha khusus. Lan para putra Aaron, para imam, bakal mbunyèkaké trompèt-trompèt, lan iki bakal dadi aturan langgeng kanggo kowé tumrap generasi-generasi kowé. Yen nanging sampeyan metu menyang perang ing tanah sampeyan marang para mungsuh sing wis nglawan sampeyan, lan sampeyan muni trompèt, lan sampeyan bakal dieling-eling ing ngarsané Gusti, lan sampeyan bakal dislamètaké saka para mungsuh sampeyan. Lan ing dina-dina kabungahan sampeyan, lan ing prayaan-prayaan sampeyan, lan ing rembulan anyar sampeyan, sampeyan bakal muni trompèt-trompèt tumrap kurban-kurban pangobongan, lan tumrap kurban-kurban kawilujengan sampeyan, lan bakal dadi pangeling-eling kanggo sampeyan ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, Aku Pangeran, Gusti Allah sampeyan.

Lan kedaden ing taun kaping pindho, ing wulan kaping pindho, tanggal kaping rong puluh saka wulan kasebut, méga munggah saka tarub paseksen. Lan para putra Israel budhal karo bekal

pangané dhéwé saka ara-ara samun Sinai, lan méga mandheg ing ara-ara samun Paran. Lan padha budhal dhisik amarga swarane Gusti ing tangane Musa.

Lan padha mangkat tatanan kemah para putra Yuda kaping pisanan kanthi kekuwatané dhéwé, lan sing mimpin kekuwatané dhéwé, Naason putra Aminadab. Lan ing daya suku anak-anake Isakhar, Natanael putrane Sogar. Lan ing kekuwatan suku anak-anak Zebulun, Eliab, anak Helon. Lan padha bakal nurunake kemah, lan bakal mangkat anak-anak Gershon lan anak-anak Merari sing padha ngangkat kemah.

Lan tatanan kemah Ruben mangkat karo kekuwatane, lan sing mimpin kekuwatane yaiku Elisur putrane Sediur, Lan ing daya suku anak-anak Simeon, Salamiel anak Surisadai. Lan ing kekuwatan suku anak-anak Gad, Elisaf sing saka Raguel. Lan para putra Kahat bakal budhal karo nggendhong barang-barang suci, lan bakal masang tarub nganti tekane. Lan padha bakal budhal tatanan kemah Efraim karo kekuwatané dhéwé, lan sing mimpin kekuwatané dhéwé, Elisama putrane Amiud.

Lan ing daya saka suku anak-anak Manasseh, Gamaliel sing saka Phadassur. Lan ing daya saka suku anak-anak Benyamin, Abidan putra Gideoni. Lan bakal budhal tata-urutaning kemah para putra Dan, pungkasan saka kabèh kemah-kemah, karo kekuwatané wong-wong mau, lan ing panguwasa kekuwatané wong-wong mau, Ahiezer sing saka Amisadai. Lan ing daya suku para putra Asyer, Fagiel putra Ekran. Lan ing kekuwatan saka

suku putra-putra Neftali, yaiku Akhire putra Ainan. Punika para tentara putra-putra Israel, lan padha budhal kanthi kekiyatanipun piyambak.

Lan Musa ngandika marang Obab, putrane Raguel wong Midian, besane Musa, Kita budhal menyang panggonan kang wis diandikakake Gusti, Iki bakal Daksungi marang kowe. Mreneha karo kita, lan kowe bakal sun gawe becik, amarga Gusti wis ngandika becik babagan Israel. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Aku ora bakal lunga, nanging aku bakal bali menyang tanahku lan menyang kaum keluargaku. Lan ngandika, Aja ninggalake kita, amarga sampeyan wis ana karo kita ing ara-ara samun, lan sampeyan bakal dadi wong tuwa ing antarane kita. Lan bakal dadi, yen sampeyan lumaku karo kita, lan bakal dadi barang-barang becik kuwi, sepira akeh sing bakal ditindakake becik dening Gusti marang kita, lan kita bakal nindakake becik marang sampeyan.

Lan padha mangkat saka gunung Pangeran, dalan telung dina, lan peti prajanjian Pangeran lunga ngarep luwih dhisik tinimbang wong-wong mau, dalan telung dina, kanggo nggoleki papan ngaso kanggo wong-wong mau. Lan kedadean nalika peti prajanjen diangkat, Musa ngandika, Tangia, Gusti, lan mungsuh-mungsuh Paduka padha buyar, kabèh wong sing sengit marang Paduka padha mlayu. Lan nalika mandheg, dheweke ngandika, Balekna Gusti ewu-ewu lan puluh ewu ing Israel. Lan méga iku dadi nutupi wong-wong mau ing wayah awan, nalika wong-wong mau diangkat saka perkemahan.

11

Lan ana wong-wong padha nggrundhel kanthi ala ing ngarsané Gusti, lan Gusti miyarsakaké, lan Gusti nesu murka, lan kobong ing antarané wong-wong mau geni saka Gusti, lan nglalap sawetara bagéan saka kemah. Lan wong-wong padha njerit marang Musa, banjur Musa ndedonga marang Gusti, lan geni mau mandheg. Lan jeneng panggonan iku diarani Kobongan, amarga geni diobong ing antarane wong-wong mau dening Gusti. Lan wong-wong campuran sing ana ing antarane wong-wong mau kepingin banget, lan padha lungguh nangis bebarengan karo para putra Israel, lan padha ngomong, Sapa sing bakal menehi kita mangan daging? Kita kelingan iwak-iwak sing kita pangan ing Mesir kanthi cuma-cuma, lan timun-timun, lan semangka-semangka, lan bawang prei, lan bawang bombay, lan bawang putih. Saiki jiwa kita wis garing banget, mripat kita ora weruh apa-apa kajaba manna wae. Nanging manna iku kaya wiji ketumbar, lan wujude kaya kristal. Lan wong-wong padha mlaku liwat, banjur padha nglumpukake, banjur padha nggiling ing gilingan, banjur padha nggosok ing lesung, banjur padha nggodhog ing panci, banjur padha nggawe jajanan, lan senenge dheweke kaya rasa jajanan saka lenga. Lan manawa embun mudhun ing kemah nalika wengi, manna uga mudhun bebarengan karo embun mau.

Lan Musa krungu tangisé wong-wong mau miturut suku-suku padha, saben wong ana ing lawangé dhéwé, lan Pangeran nesu

banget, lan ing ngarsané Musa ana ala. Lan ngandika Musa dhateng Gusti, Punapa sebabipun Paduka nyiksa abdi Paduka, lan punapa sebabipun kula mboten manggih sih-rahmat ing ngarsanipun Paduka, ngantos dipunparingaken beban rakyat punika dhateng kula? Apa aku sing ngandhut kabeh wong iki, utawa apa aku sing nglairake wong-wong mau? Amarga kowe ngomong marang aku, Jupuka dheweke menyang dhadhamu, kaya emban sing nggendong bayi sing nyusu, menyang tanah sing wis kowe sumpahake marang para leluhure. Saka ngendi aku oleh daging kanggo maringi kabeh wong iki? Amarga padha nangis marang aku, ngomong, Maringi kita daging, supaya kita bisa mangan. Aku ora bakal bisa nggawa wong-wong iki dhewe, amarga tembung iki luwih abot kanggo aku. Yen nanging mangkono kowe nglakoni marang aku, patèni waé aku, yen aku wis nemokake sih-rahmat saka kowe, supaya aku aja ndeleng kasangsaranku.

Lan ngandika Gusti Pangéran marang Musa, Kumpulna marang Ingsun pitung puluh wong saka para pinituwa Israel, sing awakmu dhéwé kowé ngerti, amarga wong-wong iki padha pinituwa saka umat lan juru tulis uga, lan kowé bakal nggawa wong-wong mau marang tarub paseksen, lan bakal ngadeg ing kono karo kowé. Lan Aku bakal mudhun, lan Aku bakal ngomong ing kana karo kowe, lan Aku bakal njupuk saka roh sing ana ing kowe, lan Aku bakal nyelehake marang wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal nulungi kowe nglawan beban saka wong-wong, lan ora kowe bakal nggawa dhewe, mung kowe dhewe. Lan marang wong-wong sampeyan bakal

ngomong, Sucekna awakmu dhewe kanggo sesuk, lan sampeyan bakal mangan daging, amarga sampeyan wis nangis ing ngarsane Pangeran, ngomong, Sapa sing bakal menehi kita mangan daging? Amarga becik tumrap kita nalika ana ing Mesir. Lan Pangeran bakal menehi sampeyan daging kanggo dipangan, lan sampeyan bakal mangan daging. Ora mung sedina sampeyan bakal mangan, ora loro, ora lima dina, ora sepuluh dina, lan ora rong puluh dina, Nganti selapan dina sampeyan bakal mangan, nganti medal saka ing irung sampeyan, lan bakal dadi mual kanggo sampeyan, amarga sampeyan ora manut marang Gusti, sing ana ing antarane sampeyan, lan sampeyan nangis ing ngarsane Panjenengane, ngandika, Kenging punapa kita medal saka Mesir? Lan Musa ngandika, Wong-wong iki cacahé nem atus ewu prajurit mlaku, lan aku ana ing antarané wong-wong mau, nanging Paduka ngandika, Daging bakal tak paringake marang wong-wong mau kanggo dipangan, lan bakal padha mangan sawetara sasi,' Apa wedhus lan sapi bakal disembelih kanggo wong-wong mau, lan bakal cukup kanggo wong-wong mau? Utawa kabeh iwak segara bakal diklumpukake kanggo wong-wong mau, lan bakal cukup kanggo wong-wong mau? Lan Gusti ngandika marang Musa, Apa tangane Gusti ora cukup? Saiki kowe bakal ngerti apa tembungku bakal nyusul kowe utawa ora.

Lan Musa metu, lan ngandika marang wong akeh tembung-tembunge Pangeran, lan nglumpukake pitung puluh wong lanang saka para pinituwa wong akeh, lan dheweke ngadegake wong-wong mau ngubengi kemah. Lan Gusti mudhun ing méga,

lan ngandika marang dhèwèké, lan njupuk saka roh kang ana ing dhèwèké, lan nyelèhaké marang pitung puluh wong sepuh, lan nalika roh manggon ing wong-wong mau, padha ngramal, lan ora nambah manèh. Lan ana wong loro sing katinggalan ana ing kemah, sing siji jenenge Eldad, lan sing kapindho jenenge Medad, lan roh manggon ing dheweke loro, lan dheweke iki kalebu wong-wong sing wis kadhaptar, nanging ora teka menyang tarub, lan dheweke padha ngramal ana ing kemah. Lan wong enom mau mlaku cepet nyedhaki, nglaporake marang Musa, lan ngomong, Eldad lan Medad lagi ngramal ing kemah. Lan Yesus putra Nun, sing ngadeg ing sandhinge Musa, sing wis kapilih, mangsuli ngandika, Gusti Musa, alangi wong-wong mau. Lan Musa ngendika marang dheweke, Apa kowe cemburu marang aku? Lan sapa sing menehi supaya kabeh wong Pangeran dadi nabi, nalika Pangeran menehi roh-Ipun tumrap wong-wong mau? Lan Musa lunga menyang perkemahan, dheweke lan para pinituwa Israel.

Lan ana roh metu saka Pangeran, lan nggawa manuk puyuh nyabrang saka segara, banjur nyelehake ing panggonan kemah, dalan sedina saka kene, lan dalan sedina saka kene, ngubengi panggonan kemah, kira-kira dhuwure rong hasta saka lemah. Lan tangi, wong kabèh sedina muput, lan sewengi muput, lan sedina muput ing dina candhakipun, padha nglumpukake manuk puyuh. Sing paling sithik nglumpukake sepuluh kor, lan padha ngenthengake kanggo awaké dhéwé ing sakubengé kemah. Daging isih ana ing untu-untune wong-wong mau sadurunge entek, lan Gusti Allah nesu marang wong-wong mau,

lan Gusti Allah numpes wong-wong mau kanthi pepadhaning gedhe banget. Lan diarani jeneng panggonan iku Kuburan Kepinginan, amarga ing kana padha ngubur wong-wong sing kepinginan. Saka Kuburan Kepinginan, wong-wong budhal menyang Aseroth, lan wong-wong manggon ing Aseroth.

12

Miriam lan Harun ngomong nglawan Musa jalaran garwane wong Etiopia sing dijupuk dening Musa, amarga dheweke wis njupuk garwa wong Etiopia. Lan padha ngomong, Apa Gusti mung wis ngomong marang Musa thok? Apa Gusti ora uga wis ngomong marang kita? Lan Gusti krungu. Lan wong Musa iku andhap asor banget tinimbang kabèh wong sing ana ing bumi. Lan Pangeran sanalika ngandika marang Musa lan Harun lan Miryam, Medala kowe sing telu menyang kemah paseksen. Lan wong telu padha medal menyang kemah paseksen, lan Gusti mudhun ing tiang mega, lan ngadeg ing lawang kemah paseksen, lan Harun lan Miryam dipunundang, lan kalih-kalihipun padha medal. Lan Panjenengané ngandika marang wong-wong mau, Rungoknå tembung-tembungKu, yèn ana nabi sampeyan tumrap Gusti, ing wahyu Aku bakal dikenal marang dhèwèké, lan ing impèn Aku bakal ngandika marang dhèwèké. Ora mangkono abdi kula Musa, ing sakabèhé griya kula setya punika. Cangkem marang cangkem Aku bakal ngomong marang dheweke, kanthi wujud, lan ora liwat teka-teki, lan kamulyan Pangeran dheweke wis weruh, lan ngapa kowe ora wedi

ngomong nglawan abdi Ingsun Musa? Lan murka sarta nesu Gusti tumrap wong-wong mau, lan Panjenengané lunga. Lan méga mundur saka kemah, lan lah Miryam kena kusta kaya salju, lan Harun ndeleng marang Miryam, lan lah dhèwèké kena kusta. Lan ngandika Aaron marang Musa, Kula nyuwun, Gusti, aja panjenengan nglebokaké dosa marang kita, amargi kita tumindak kanthi ora ngerti, kados ingkang kita sampun dosa. Aja nganti dadi kaya pati, kaya kaguguran sing metu saka guwa-garba ibune, lan mangan setengahing daginge. Lan Musa nangis marang Gusti, ngandika, Dhuh Gusti Allah, aku nyuwun marang Paduka, marisana dheweke. Lan Gusti ngandika marang Musa, Yen bapake nidoni ingraine, apa dheweke ora bakal isin pitung dina? Mula supaya dipisahake pitung dina ing njaba kemah, lan sawise iku dheweke bakal mlebu.

Lan Miryam dipisahake ing njaba perkemahan pitung dina, lan wong-wong ora budhal nganti Miryam diresiki.

Lan sawisé iku, wong-wong padha budhal saka Aserot, lan banjur padha kemah ing ara-ara samun Paran.

13

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Utusen wong-wong kanggo awakmu, Lan supaya wong-wong mau padha nglakoni ngintip tanah saka wong Kanaan, kang aku paring marang anak-anak Israel dadi duwèké, wong lanang siji miturut

suku, miturut klen leluhur wong-wong mau, kowé bakal ngirim wong-wong mau, kabèh pimpinan saka wong-wong mau.

Lan Musa ngutus wong-wong mau saka ara-ara samun Paran miturut dhawuhe Gusti, kabeh wong lanang iku pimpinan para putra Israel. Lan iki jeneng-jeneng wong-wong mau saka suku Ruben: Samuel, putrane Zakur. Saka suku Simeon, Safat putra Souri. Saka suku Yuda, Kaleb putrane Yefune. Saka suku Isakhar, Igal putra Yusuf. Saka suku Efraim, Hosea putrane Nun. Saka suku Benjamin, Palti putra Rafu. Saka suku Zebulun, Gudiel anak Sudi. Saka suku Joseph, saka para putra Manasseh, Gaddi putra Susi. Saka suku Dan, Amiel anak Gemali. Saka suku Asher, Sathour putra Mikhael. Saka suku Naftali, Nabi putrane Sabi. Saka suku Gad, Gudiel putra Maki. Iki jeneng-jeneng wong lanang sing diutus Musa kanggo nglacak tanah, lan Musa menehi jeneng marang Hosea putra Nun, Yosua.

Lan Musa ngirim wong-wong mau kanggo intip tanah Kanaan, lan ngandika marang wong-wong mau, Munggaha liwat gurun iki, lan kowe bakal munggah menyang gunung. Lan sampeyan bakal weruh tanah iku sapa, lan wong-wong sing manggon ing tanah iku, apa kuwat utawa lemah, apa sithik utawa akeh. Lan kaya apa tanah kang wong-wong iki manggon ing kono, apa apik utawa ala, lan kaya apa kutha-kutha kang wong-wong iki manggon ing kono, apa dikubengi tembok utawa ora dikubengi tembok. Lan kepiye bumině, apa subur utawa gersang, apa ana wit-witané, utawa ora, lan kanthi tekun sampeyan bakal nampa wohing bumi. Lan dina-dina kuwi, dina-dina musim semi,

nalika anggur wiwit metu.

Lan sawisé munggah, wong-wong mau nintingi tanah saka ara-ara samun Sin nganti Rehob, nalika mlebu Hamath. Lan padha munggah miturut ara-ara samun, lan padha lunga tekan Hebron, lan ing kono ana Ahiman, lan Sheshai, lan Talmai, turunané Anak, lan Hebron dibangun pitung taun sadurungé Tanis ing Mesir. Lan padha teka nganti tekan lembah klompok anggur, banjur padha netepi wilayah kasebut. Padha ngethok pang wit anggur saka kono, karo klompok anggur siji sing ana ing pang kuwi, banjur padha ngangkat nganggo galah. Uga padha njupuk delima lan wit ara. Lan panggonan kuwi padha dijenengi Lembah Kluster Anggur amarga kluster anggur kang padha dipotong saka kono dening para putra Israel. Lan padha bali saka kana sawisé njelajah tanah kasebut sajroning patang puluh dina.

Lan sawisé lunga, wong-wong mau padha teka marang Musa lan Harun, lan marang kabèh kumpulan para putra Israel, menyang ara-ara samun Paran ing Kadesy. Banjur padha mangsuli tembung marang wong-wong mau lan marang kabèh kumpulan, lan padha nuduhaké wowohan saka bumi. Lan padha nyritakake marang dhèwèké, lan padha ngomong, Kita wis teka menyang tanah kang panjenengan ngirim kita, tanah kang mili susu lan madu, lan iki wohing tanah kuwi. Nanging bangsa sing manggon ing kono kuwi wani, lan kutha-kuthane dikuwatake kanthi tembok gedhe banget, lan ing kana kita wis weruh turunan Enak. Lan Amalek manggon ing tanah ing sisih Kidul,

lan wong Hittite, lan wong Hivite, lan wong Jebusite, lan wong Amorite manggon ing tanah pegunungan, lan wong Canaanite manggon ing pinggir segara, lan ing pinggir kali Jordan. Lan Kaleb nggawe meneng wong-wong marang Musa, lan ngandika marang dheweke, Ora, nanging sawise munggah kita bakal munggah, lan kita bakal marisi tanah iku, amarga kita kuwat lan bakal bisa nglawan wong-wong mau. Lan wong-wong sing wis munggah bebarengan karo dheweke padha ngomong, Kita ora munggah, amarga kita ora bisa munggah menyang bangsa kuwi, amarga dheweke luwih kuwat tinimbang kita. Lan padha nggawa metu kabar kang nggumunake babagan bumi kang wis padha intip-intip marang para putra Israel, ngandika, Bumi kang wis padha liwati kanggo nintip iku, bumi kang mangan para panggenan ing kono, lan kabeh wong kang padha deleng ing kono, wong lanang-wong lanang sing dhuwur banget. Lan ing kono kita wis weruh para raksasa, lan kita ana ing ngarsané wong-wong mau kaya walang, nanging uga mangkono kita ana ing ngarsané wong-wong mau.

14

Lan sawisé njupuk kabèh umat, padha nangis sesambat, lan wong-wong padha nangis sawengi kuwi. Lan kabèh para putra Israèl padha nggumun marang Musa lan Harun, lan kabèh umat ngandika marang wong-wong mau, Muga kita wis mati ing tanah Mesir, utawa ing ara-ara samun iki, yen kita wis mati, lan kenangapa Pangeran nggawa kita menyang tanah iki kanggo

tiba ing perang? Para garwa kita lan bocah-bocah bakal dadi rampasan. Saiki mula luwih becik bali menyang Mesir. Lan padha ngomong siji marang sijine, Ayo kita wenehake pimpinan, lan ayo kita bali menyang Mesir. Lan Musa lan Harun sujud ing ngarsané kabèh kumpulan para putra Israel.

Nanging Yosua putra Nun, lan Kaleb putra Yefune, sing wis ngintai tanah mau, padha nyuwèk sandhangané dhéwé, Lan padha ngomong marang kabèh kumpulan anak-anak Israel, ngandika, Tanah kang wis kita jelajahi iku, apik banget tenan. Yen Gusti milih kita, Panjenengané bakal nggawa kita menyang lemah iki, lan bakal maringi lemah kuwi marang kita, yaiku lemah kang mili susu lan madu. Nanging aja dadi pemberontak marang Gusti Allah, lan aja wedi marang wong-wong ing bumi, amarga dheweke bakal dadi panganan kanggo sampeyan. Wektune wis ninggalake dheweke, nanging Gusti Allah ana ing antarane kita, mula aja wedi marang dheweke.

Lan kabèh pasamuwan ngandika arep nglempari wong-wong mau nganggo watu, lan kamulyaning Gusti katon ing méga ing ndhuwur kemah paseksen marang kabèh anak-anak Israel. Lan ngandika Gusti marang Musa, Nganti kapan wong-wong iki nggawe nesu aku? Lan nganti kapan dheweke ora pracaya marang Aku, sanadyan wis ana kabèh tandha-tandha kang wis Daktindakake ing antarane wong-wong mau? Aku bakal numpes wong-wong mau kanthi pati, lan aku bakal ngrusak wong-wong mau, lan aku bakal nggawe kowe lan kulawarga bapakmu dadi bangsa gedhe, malah luwih gedhe tinimbang iki. Lan Musa

ngandika marang Gusti, Mesir bakal krungu, amarga Panjenengan wis nggawa metu umat iki saka tengah-tengahe wong-wong mau kanthi kekuwatan Panjenengan. Nanging kabèh wong sing manggon ing bumi iki wis krungu, yèn Paduka punika Gusti ing antawisipun umat punika, ingkang katingal mripat tumrap mripat, dhuh Gusti, lan méga Paduka ngadeg ing nginggil tiyang-tiyang punika, lan ing tiang méga Paduka lumampah ing ngarepipun tiyang-tiyang punika ing rina, lan ing tiang geni ing dalu. Lan sampeyan bakal numpes wong iki kaya wong siji, lan bangsa-bangsa sing wis krungu jeneng sampeyan bakal ngomong, Amarga Gusti Allah ora bisa nggawa wong iki mlebu menyang tanah kang wis disumpahaké marang wong-wong mau, mula dheweke numpes wong-wong mau ing ara-ara samun. Lan saiki, mugi dipunluhuraken kekiyatan Paduka, Gusti, kados ingkang sampun Paduka dhawuhaken, nalika ngandika, Gusti iku sabar, kebak welas asih, lan sajati, mbusak kaluputan, kaluputan, lan dosa, nanging ing reresik ora bakal ngresiki wong sing salah, mbalekake dosa para rama marang anak-anake nganti turun-tumurun kaping telu lan kaping papat. Pangapunten dosane wong iki miturut welas asih Paduka sing gedhe, kaya dene Paduka wis welas marang wong-wong mau wiwit saka Mesir nganti saiki.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, Aku welas asih marang wong-wong mau miturut tembungmu. Nanging urip aku, lan urip jenengku, lan kamulyan Gusti bakal ngebaki kabèh bumi. Amarga kabèh wong lanang sing weruh kamulyan kula, lan tandha-tandha sing kula gawé ing Mesir, lan ing ara-ara samun,

lan padha nyoba kula iki kaping sepuluh, lan ora padha ngrungokake swarane kula, Pancen ora bakal padha ndeleng lemah kang wis tak sumpahake marang para bapake wong-wong mau, kajaba bocah-bocah saka wong-wong mau sing ana karo aku ing kene, sing akeh-akehe ora ngerti becik utawa ala, kabeh sing luwih enom lan ora duwe pengalaman, wong-wong iki bakal tak paringi lemah, nanging kabeh wong sing wis gawe nesu aku, ora bakal padha ndeleng lemah kuwi. Nanging abdi kawula Kaleb, amargi roh liya wonten ing dhèwèké lan ngetutaken dhateng kawula, kula bakal nggawa dhèwèké dhateng tanah ingkang dhèwèké mlebet ing kana, lan wiji panjenengané bakal marisi tanah punika. Wong Amalek lan wong Kanaan manggon ing lembah. Sesuk balik lan mangkata sampeyan menyang ara-ara samun, dalan segara abang.

Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, ngandika, Nganti kapan jemaat sing ala iki? Gumujenge para putra Israel kang padha gumujeng ing ngarsane ingsun bab padha sampeyan, ingsun wis krungu. Aku ngomong marang wong-wong mau, Demi uripKu, ngandika Gusti, pancen kaya sing wis sampeyan omongake ing kupingKu, mangkono uga bakal Tak lakoni marang sampeyan. Ing ara-ara iki bakal tiba anggota awakmu, lan kabèh pamriksan awakmu, lan wong-wong sing diétung awakmu wiwit umur rong puluh taun lan munggah, kabèh sing padha sambat marang aku. Yen sampeyan bakal mlebu menyang tanah sing aku wis ngacungake tanganku kanggo nggawe sampeyan manggon ing kono, kajaba Kaleb putrane Yefune, lan Yosua putrane Nun. Lan bocah-bocah sing

sampeyan kandha bakal dadi rampasan, aku bakal nggawa wong-wong mau mlebu menyang tanah kasebut, lan dheweke bakal marisi tanah sing sampeyan wis ninggalake kuwi. Lan perangan awak sampeyan bakal tiba ing ara-ara samarga iki. Para anak lanang sampeyan bakal ngumbara ing ara-ara samun patang puluh taun, lan bakal nanggung cabul sampeyan, nganti awak sampeyan dirusak ing ara-ara samun. Miturut cacahing dina nalika kowe pada nintingi tanah, patang puluh dina, sedina kanggo setaun, kowe bakal nanggung dosa-dosa kowe patang puluh taun, lan kowe bakal ngerti bebenduning panesuningsun. Aku Gusti wis ngomong, tenan pancen mangkono bakal daklakoni marang kumpulan sing ala iki, sing kumpul bebarengan marang Aku. Ing ara-ara samono iki bakal dirusak kabeh, lan ing kono bakal mati.

Lan wong-wong sing diutus Musa kanggo nglacak tanah, lan sawise teka padha grumbulan marang jemaah, nggawa metu tembung-tembung ala bab tanah kuwi. Lan wong-wong sing wis ngomong ala babagan bumi mau mati amarga pageblug ing ngarsane Gusti. Lan Yosua anak Nun lan Kaleb anak Yefune urip saka wong-wong kuwi sing wis lunga kanggo nintip tanah. Lan Musa ngomong tembung-tembung iki marang kabeh anak Israel, lan wong-wong padha nangis banget.

Lan sawisé tangi esuk ing wayah esuk, padha munggah menyang puncak gunung, ngandika, Lah, mangka kita bakal munggah menyang panggonan kang wis diandika Gusti, awit kita wis dosa. Lan ngandika Musa, Punapa panjenengan sami

nglanggar sabda Gusti? Boten bakal makmur dhateng panjenengan. Aja munggah, amarga Gusti ora ana karo sampeyan, lan sampeyan bakal tiba ing ngarsane mungsuh sampeyan. Awit wong Amalek lan wong Kanaanit ana ing kono ing ngarep sampeyan, lan sampeyan bakal tiba dening pedhang, amarga sampeyan wis bali ora manut marang Gusti, lan ora bakal ana Gusti ing sampeyan. Lan sawisé meksa, wong-wong mau munggah menyang puncak gunung, nanging peti prajanjiané Gusti lan Musa ora obah saka kemah. Lan Amalek lan wong Kanaan sing manggon ing gunung iku mudhun, banjur padha ngusir wong-wong mau, lan padha nyerang wong-wong mau nganti tekan Horma, lan banjur padha bali menyang kemah.

15

Lan Gusti ngandika dhateng Musa kanthi ngandika, Ngomonga dhateng para putra Israel, Lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Nalika sampeyan mlebu menyang tanah panggonan sampeyan, sing Aku paringake marang sampeyan, Lan sampeyan bakal nggawe kurban pangobongan marang Gusti, kurban pangobongan wutuh utawa kurban, kanggo nggedhekake sumpah, utawa miturut sukarela, utawa ing prayaan-prayaan sampeyan kanggo nggawe mambu wangi marang Gusti, yen pancen saka sapi-sapi utawa saka wedhus-wedhus. Lan wong sing ngaturake bakal nggawa peparingé marang Gusti, pasugatan saka glepung alus sepersepuluh efa

sing wis dicampur karo lenga seperempat hin. Lan anggur kanggo pisungsung ombe sing kaping papat saka hin sampeyan bakal nindakake ing korban pangobongan, utawa ing korban, kanggo wedhus cilik sing siji, sampeyan bakal nggawe semono akeh, pisungsung mambu wangi kanggo Gusti. Lan marang wedhus jago, manawa kowé nggawé dhèwèké dadi kurban obong utawa dadi kurban, kowé kudu nggawé kurban glepung alus rong sepersepuluh sing dicampur karo lenga sapratelоné hin. Lan anggur kanggo sesaji ombe sing katelu saka hin sampeyan kudu nggawa minangka mambu wangi tumrap Gusti.

Yen nanging sampeyan nindakake saka sapi kanggo kurban obong utawa kanggo kurban kanggo nggedhekake sumpah, utawa kanggo kurban kawilujengan marang Gusti, Lan dheweke bakal nggawa tumrap pedet kurban tepung alus telung sepersepuluh sing dicampur karo lenga setengah hin. Lan anggur kanggo sesaji ombèn, setengah hin, minangka pisungsung ambu wangi marang Gusti.

Mangkono sampeyan bakal nindakake marang pedhet sing siji, utawa marang wedhus jago sing siji, utawa marang anak wedhus sing siji saka wedhus-wedhus utawa saka wedhus-wedhus. Miturut cacahe yen sampeyan nglakoni, mangkono sampeyan kudu nglakoni marang saben siji, miturut cacahe wong-wong mau.

Saben wong pribumi bakal nindakake mangkono kanggo nggawa sesaji dadi mambu wangi marang Gusti. Yen nanging

ana wong manca ing antarane sampeyan sing teka ing tanah sampeyan, utawa sapa wae sing bakal ana ing antarane sampeyan ing generasi-generasi sampeyan, lan bakal nggawe persembahan ambune wangi marang Gusti, kaya cara sampeyan nindakake, mangkono uga jemaat bakal nindakake marang Gusti.

Angger siji bakal ana kanggo kowé lan kanggo wong-wong manca sing manggon ing antarané kowé, angger langgeng kanggo turun-turunmu, kaya kowé, lan wong manca bakal ana ing ngarsané Gusti. Angger-angger siji bakal ana lan hak siji bakal ana kanggo kowe lan kanggo wong manca sing manggon ing antarane kowe.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Gunakake omong marang para putra Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, nalika sampeyan mlebu menyang bumi kang aku nggawa sampeyan menyang kana, Lan bakal dadi, nalika sampeyan mangan saka roti-roti saka bumi, sampeyan bakal nyisihake pisungsung tumrap Gusti, woh wiwitan saka adonan sampeyan. Roti sampeyan bakal misahake minangka persembahan, kaya persembahan saka papan pangirik, mangkono sampeyan bakal misahake. Wowohan pisanan saka adonan sampeyan, lan sampeyan bakal mènèhi persembahan marang Gusti Allah tumrap generasi-generasi sampeyan.

Manawa nanging kowe nerak lan ora nglakoni kabeh parentah

iki, sing diomongake Pangeran marang Musa. Kaya kang wis didhawuhake Gusti marang kowe lumantar tangane Musa, wiwit dina nalika Gusti dhawuh marang kowe lan salajengipun tumeka ing generasi-generasi kowe, Lan bakal dadi yen saka mripat jemaat kedadean tanpa disengaja, kabeh jemaat bakal nindakake pedhet siji saka sapi tanpa cacat kanggo kurban obong kanggo mambu wangi marang Gusti, lan kurban saka iki lan kurban unjukan miturut aturan, lan cempe saka wedhus siji kanggo dosa. Lan imam bakal nggawé panebusan kanggo kabèh jemaat anak-anak Israel, lan bakal diapura marang wong-wong mau, amarga tanpa sengaja iku, lan dhèwèké-dhèwèké wis nggawa peparingé dhèwèké minangka kurban marang Gusti bab dosané dhèwèké ing ngarsané Gusti, bab sing tanpa sengaja dhèwèké. Lan bakal diapura miturut kabèh jemaat anak-anak Israel lan marang wong manca sing manggon ing antaramu, amarga kabèh wong akèh ora sengaja.

Yen ana jiwa siji sing nindakake dosa tanpa disengaja, dheweke kudu nggawa wedhus wadon umur setaun kanggo dosa. Lan imam bakal nggawe panebusan kanggo jiwa sing wis dosa ora sengaja lan wis dosa ora sengaja ing ngarsane Gusti, kanggo nggawe panebusan kanggo dheweke. Dhateng tiyang asli ing antawisipun putra-putra Israel, lan dhateng tiyang pendatang ingkang manggèn ing antawisipun piyambakipun, anggen hukum satunggal bakal dados kangge piyambakipun, ingkang manawi nindakaken tanpa sengaja.

Lan jiwa kang nindakake kanthi angkara murka, saka wong-

wong pribumi utawa saka wong-wong pendatang, iki provokasi marang Gusti Allah, jiwa iku bakal dirusak saka bangsane dhewe, Amarga tembung Gusti wis diremehake, lan parentah-parentahe wis dibubarake, jiwa iku bakal dirusak kanthi tuntas, dosane ana ing dheweke.

Lan ana para putra Israel ing ara-ara samun, lan padha nemokake wong lanang kang lagi nglumpukake kayu ing dina Sabat. Lan wong-wong sing nemokake dheweke nalika nglumpukake kayu ing dina Sabat padha nggawa dheweke menyang Musa lan Harun, lan menyang kabeh kumpulan para putra Israel. Lan padha nyelehake dhèwèké ing panjara, amarga durung mutusake apa sing kudu ditindakake marang dhèwèké. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Wong mau kudu dipatèni, kabèh umat kudu nglempari dhèwèké nganggo watu. Lan nggawa metu dheweke kabèh perkumpulan menyang njaba kemah, lan dibenturi watu dheweke kabèh perkumpulan nganggo watu-watu ing njaba kemah, kaya kang wis dhawuh Gusti marang Musa.

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngandika, Guneman dhateng para putra Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, supaya wong-wong mau nggawe piyambak rumbai-rumbai ing pinggir sandhangan wong-wong mau tumuju generasi-generasi wong-wong mau, lan sampeyan bakal masang benang biru ing rumbai-rumbai pinggir. Lan bakal dadi kanggo sampeyan ing rumbai-rumbai, lan sampeyan bakal weruh iku, lan sampeyan bakal eling kabeh parentah Gusti, lan sampeyan

bakal nindakake iku, lan sampeyan ora bakal dibelokake sawise pikiran-pikiran sampeyan, lan mripat-mripat kang sampeyan pelacur sawise iku, supaya sampeyan bakal eling lan nindakake kabeh parentah-parentahku. Lan sampeyan bakal dadi suci tumrap Gusti Allah sampeyan. Aku Gusti Allah paduka kabèh, sing wis nuntun paduka kabèh metu saka tanah Mesir, supaya dadi Allah paduka kabèh. Aku Gusti, Allah paduka kabèh.

16

Lan ngomong Korah putra Izhar putra Kohath putra Lewi, lan Dathan lan Abiram putra-putra Eliab, lan On putra Peleth putra Ruben, Lan padha tangi ing ngarsané Musa, lan wong-wong saka anak-anak Israèl sèket lan rong atus, pimpinan jemaat sing diundang dewan, lan wong-wong misuwur. Padha kumpul marang Musa lan Harun, lan padha ngomong, Cukup kanggo sampeyan, amarga kabeh umat iku kabeh suci, lan Pangeran ana ing antarane wong-wong mau. Kenangapa sampeyan padha ngangkat dhiri marang umat Pangeran? Lan sawisé krungu, Musa tiba ing pasuryan. Lan ngandika marang Korah lan marang kabèh perkumpulané, ngucap, Wis ngunjungi lan ngerti Gusti Allah sing dadi kagunganipun lan sing suci-suci, lan wis nggawa cedhak marang awakipun piyambak, lan sing sapa dipilih kanggo awakipun piyambak, wis nggawa cedhak marang awakipun piyambak. Iki nindakna, jupukna pedupaan kanggo sampeyan kabèh, hé Korah, lan kabèh umaté sing kumpul karo panjenengan, Lan lebokna ing ndhuwur iku geni, lan lebokna

ing ndhuwur iku menyan ing ngarsane Pangeran sesuk, lan bakal dadi wong kang wis dipilih Pangeran, iki suci. Cukupa kanggo kowe, anak-anak Lewi. Lan Musa ngandika marang Korah, Padha ngrungokake aku, anak-anak Lewi. Apa iki ora cilik kanggo kowe, amarga Gusti Allah Israel wis misahake kowe saka jemaat Israel, lan wis nggawa kowe cedhak marang Panjenengane dhewe kanggo nglayani layanan-layanan ing kemah Pangeran, lan ngadeg sadurunge kemah kanggo ngabdi marang wong-wong mau? Lan dhèwèké wis menangaké kowé lan kabèh sedulur-sedulurmu, anak-anaké Lewi, bebarengan karo kowé, nanging kowé isih golèk dadi imam? Mangkono kowe lan kabèh umat kowe sing wis kumpul marang Gusti Allah, lan Harun iku sapa, nganti kowe padha grumbyung marang dhèwèké?

Lan Musa ngutus wong kanggo nimbali Datan lan Abiram, anak-anake Eliab, nanging wong-wong mau ngandika, Ora, kita ora bakal munggah. Ora cilik iki, sing kowe nggawa munggah kita menyang tanah sing mili susu lan madu kanggo mateni kita ing ara-ara samun, amarga kowe mrentah nang kita? Panguwasa apa, apa kowe wis nggawa kita menyang lemah sing mili susu lan madu, lan wis maringi kita warisan lapangan lan kebon anggur? Apa kowe bakal nyungkil mripate wong-wong mau? Ora, kita ora bakal munggah. Lan Musa susah atiné banget, lan ngandika marang Gusti, Aja ngatonaké kurban wong-wong iku, ora ana kepinginan saka siji-sijia wong-wong iku sing wis tak jupuk, lan ora ana siji-sijia wong-wong iku sing wis tak gawe cilaka. Lan Musa ngandika marang Korah, Sucèkaké umatmu,

lan padha siyaga ing ngarsané Gusti, kowé lan Harun lan wong-wong mau sesuk, Lan jupukana saben wong pedupaan dhèwèké, lan lebokaké menyan ing dhèwèké, lan gawanana ing ngarsané Gusti saben wong pedupaan dhèwèké, sèket lan rong atus pedupaan, lan kowé lan Harun saben wong pedupaan dhèwèké.

Lan saben wong njupuk pedupaan dheweke, lan padha nyelehake geni ing ndhuwur, lan padha nglebokake menyan ing ndhuwur, lan padha ngadeg ing sandhinge lawang kemah paseksen Musa lan Harun. Lan Korah nglumpukake kabèh jemaahé marang wong-wong mau ing lawang kemah paseksen, lan kamulyaning Pangeran katon marang kabèh jemaat. Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, pangandikane, Padha pisaha panjenengan saka tengahing jemaah punika, lan Ingsun bakal ngabisake wong-wong mau sapisan. Lan padha tiba ing pasuryan, lan ngandika, Gusti Allah, Gusti Allah saka roh-roh lan kabèh daging, yèn manungsa siji sing dosa, apa nesu Pangeran tumiba ing kabèh jemaat? Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomong marang jemaah, kandhaa, Mundura saka sakubengé jemaah Korah.

Lan Musa tangi, banjur lunga menyang Datan lan Abiram, lan kabeh pinituwa Israel padha melu lunga karo dheweke. Lan piyambakipun ngandika dhateng jemaat, ngandika, Pisahna awakmu saka tarub-tarubipun tiyang-tiyang ingkang keras punika, lan aja ndemek sedaya ingkang wonten dhumateng panjenenganipun, supados panjenengan aja telas sesarengan

wonten ing sedaya dosanipun panjenenganipun. Lan padha mundur saka tarub Korah ing sakubengé, lan Datan lan Abiram metu, lan ngadeg ing lawang tarub-tarubé dhéwé, lan para wadoné dhéwé, lan anak-anaké dhéwé, lan barang-barangé dhéwé.

Lan ngandika Musa, Ing punika panjenengan sadaya badhe mangertos bilih Gusti sampun ngutus kula nindakaken sedaya pakaryan punika, bilih sanes saking kula piyambak. Yen miturut patining kabèh manungsa wong-wong iki bakal mati, yen lan miturut pamriksaning kabèh manungsa bakal ana pamriksan marang wong-wong mau, mula ora Gusti sing wis ngutus aku. Nanging utawa ing panglidhèn bakal nuduhaké Gusti, lan sawisé mbukak bumi cangkeme bakal nguntal wong-wong mau, lan omah-omahé, lan tarub-tarubé, lan kabèh sapirang-pirang sing ana kanggo wong-wong mau, lan bakal mudhun urip menyang neraka, lan kowé bakal ngerti, amarga wong-wong iki wis nesu marang Gusti.

Nalika dheweke mandheg ngomong kabeh tembung-tembung iki, lemah ing ngisor wong-wong mau pecah. Lan bumi dibukak, lan nguntal wong-wong mau, lan omah-omahé, lan kabèh manungsa sing ana karo Korah, lan kewan-kewané. Lan wong-wong mau mudhun dhéwé, lan kabèh sing duwéké wong-wong mau urip menyang alam pati, lan bumi nutupi wong-wong mau, lan padha sirna saka tengah-tengahing kumpulan. Lan kabèh wong Israel sing ana ing sakiwa-tengené wong-wong mau padha mlayu saka swarane wong-wong mau, amarga padha ngomong,

Aja nganti bumi nguntal awaké dhéwé. Lan geni metu saka Pangeran, lan ngamuk limang puluh lan rong atus wong sing padha ngaturake menyan.

17

Lan Pangeran ngandika marang Musa, Lan marang Eleazar, putrane Aaron sang imam, jupuken pedupaan-pedupaan tembaga saka tengahing wong-wong sing wis kobong, lan geni manca iki sebaren ing kono, amarga wis nyucekake pedupaan-pedupaan wong-wong dosa iki kanthi jiwa-jiwane wong-wong mau, Lan gawea wong-wong mau dadi lempeng-lempeng dipalu kanggo nutupi pepajangan, amarga wis diaturake ing ngarsane Gusti lan wis disucekake, lan dadi tandha tumrap anak-anak Israel. Lan Eleazar, putrane Aaron sing imam, njupuk pedupaan-pedupaan tembaga sing wis digawa dening wong-wong sing diobong mau, banjur ditambahake dadi tutupan kanggo mesbah. Pangeling-eling kanggo para putra Israel, supaya ora ana wong manca, sing dudu saka turunane Aaron, nyedhaki kanggo ngobong menyan ing ngarsane Pangeran, lan supaya ora dadi kaya Korah, lan kumpulane wong-wonge, kaya sing wis diomongake Pangeran lumantar tangane Musa marang dheweke.

Lan para putra Israel nggrundhel ing dina sabanjuré marang Musa lan Harun, ngucap, Kowé wis matèni wong Pangeran. Lan kedadean nalika kongregasi padha kumpul marang Musa lan

Harun, banjur padha mlayu marang tarub paseksi, lan mega nutupi tarub kasebut, lan kamulyan Pangeran katon. Lan Musa lan Harun mlebu ing ngarsaning kemah pangsaksen. Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, pangandikane, Mangkat saka tengahing perkumpulan iki, lan Aku bakal ngrusak wong-wong mau sapisan, banjur padha sujud. Lan ngandika Musa marang Harun, Jupuka pedupaan, lan lebokna ing ngunggahé geni saka pepadhaning, lan uncalana ing ngunggahé menyan, lan gawanen enggal-enggal menyang kemah, lan gawe panebusan kanggo wong-wong mau, jalaran bebendu wis metu saka ngarsaning Pangeran, wis wiwit numpes wong akeh. Lan Harun njupuk kaya kang diomongake Musa marang dheweke, lan mlayu menyang kumpulan, lan pageblug wis wiwit ing antarane wong-wong, lan dheweke nggawe menyan lan nggawe panebus kanggo wong-wong. Lan dheweke ngadeg ing antara wong mati lan wong urip, lan pagebluge mandheg. Lan dadi wong-wong mati ing pageblug patbelas èwu lan pitung atus, kajaba saka wong-wong mati jalaran Korah. Lan Harun wangsul marang Musa ing lawang kemah paseksen, lan pageblug mandheg.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomonga marang para putra Israel, lan jupuka saka wong-wong mau tongkat, tongkat miturut omah-omah leluhur saka kabeh panguwasa wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, rolas tongkat, lan saben wong jenenge tulisen ing tongkat. Lan jeneng Aaron tulisen ing tongkat Lewi, amarga ana tongkat siji, miturut suku omah leluhur wong-wong mau bakal

mènèhi. Lan sampeyan bakal nyelehake wong-wong mau ing jero tarub paseksen, ngelawan paseksen, ing ngendi aku bakal dikenal marang sampeyan ing kono. Lan bakal dadi wong sing yen tak pilih dheweke, tongkate bakal thukul, lan aku bakal nyingkirake saka aku sungut-sungute anak-anake Israel, sing padha sungut-sungut marang kowe.

Lan Musa ngandika marang para putra Israel, lan kabeh panguwasa wong-wong mau padha maringi tongkat marang dheweke, siji tongkat kanggo saben panguwasa miturut omah-omah leluhur, rolas tongkat, lan tongkat Harun ana ing antara tongkat-tongkat mau. Lan Musa nyimpen tongkat-tongkat ing ngarsaning Gusti wonten ing kemah pangsaksen. Lan kedadean ing dina sabanjuré, Musa lan Harun mlebu ing tarub paseksen, lan lah thukul tongkaté Harun kanggo kulawarga Lewi, lan ngetokake tunas, lan mekar kembang, lan ngasilake kacang. Lan Musa nggawa metu kabèh tongkat saka ngarsané Gusti marang kabèh putra Israel, lan padha ndeleng, lan saben wong njupuk tongkaté dhéwé-dhéwé.

Lan Gusti ngandika marang Musa, Simpenana tongkaté Harun ing ngarsaning paseksen kanggo panyimpenan, minangka tandha marang anak-anaké wong-wong sing ora manut, lan supaya gumujengé wong-wong mau mandheg saka Aku, lan supaya wong-wong mau ora mati. Lan Musa lan Harun nindakake kaya kang dhawuhake Gusti marang Musa, mangkono padha nindakake. Lan ngandika para putra Israel dhateng Musa, ngandika, Punapa, kita dipun sirna, kita sampun

tiwas, kita dipun rusak. Saben wong sing ndemek kemah Pangeran bakal mati, apa nganti pungkasane kita kabeh mati?

18

Lan Gusti ngandika marang Harun, Kowe lan anak-anakmu lanang, lan omah bapakmu, bakal nampa tanggung jawab dosa-dosa tumrap barang-barang suci, lan kowe lan anak-anakmu lanang bakal nampa tanggung jawab dosa-dosa tumrap imammu. Lan para sedulurmu suku Lewi, bangsane bapakmu, golekana menyang awakmu dhewe, lan supaya padha digabungake marang kowe, lan supaya padha nglayani marang kowe, lan kowe lan para putramu bebarengan karo kowe ing ngarepe kemah paseksen. Lan padha bakal njaga panjagaan sampeyan, lan panjagaan saka kemah. Nanging menyang wadhah-wadhah kang suci, lan menyang misbyah, ora bakal nyedhaki, supaya ora mati, wong-wong iki lan sampeyan. Lan bakal ditambahake marang kowe, lan bakal njaga para penjaga kemah paseksi, miturut kabeh pelayanan kemah, lan wong manca ora bakal nyedhaki marang kowe. Lan sampeyan bakal njaga para panjaga saka barang-barang suci, lan para panjaga saka misbyah, lan ora bakal ana nesu marang para putra Israel. Lan aku wis njupuk para sedulurmu wong-wong Lewi saka tengahing para putra Israel minangka hadiah sing diwenehake marang Gusti, kanggo nglayani ing kemah paseksen. Lan kowe lan para putra kowe karo kowe bakal njaga pangkat imam kowe, miturut kabeh cara babagan misbyah, lan sing ana ing njero

tirai, lan bakal nglayani para tugas minangka peparingé saka pangkat imam kowe, lan wong manca sing nyedhaki bakal mati.

Lan Pangeran ngandika marang Harun, Lah, Aku wis maringi marang kowe pangreksa saka wohing wiwitan saka kabèh sing wis disucikaké marang Aku déning para putra Israel. Marang kowe Aku wis maringi iku minangka pambayaran, lan marang para putra kowe sawisé kowe, minangka aturan langgeng. Lan iki dadi kanggo kowe saka barang-barang suci sing wis disucikaké, saka kabèh persembahan, saka kabèh hadiah wong-wong mau, lan saka kabèh kurban wong-wong mau, lan saka kabèh pelanggaran wong-wong mau, lan saka kabèh dosa wong-wong mau, sing akèh-akèhé padha mènèhi bali marang aku saka kabèh barang suci, iku bakal dadi kanggo kowe lan kanggo anak-anak lanang kowe. Ing papan suci sing paling suci sampeyan bakal mangan iku, kabeh wong lanang bakal mangan iku, sampeyan lan anak-anak lanang sampeyan, iku bakal dadi suci kanggo sampeyan.

Lan iki bakal dadi kanggo kowe woh wiwitan saka peparingé wong-wong mau, saka kabèh pasugatan saka anak-anak Israel. Kanggo kowe Aku wis maringi iku lan kanggo anak-anak lanang kowe lan anak-anak wadon kowe bebarengan karo kowe, minangka aturan langgeng. Kabèh wong kang resik ing omah kowe bakal mangan iku.

Kabèh woh wiwitaning lenga, lan kabèh woh wiwitaning anggur, gandum woh wiwitaning wong-wong mau, sapirang-

pirang sing bakal padha mènèhi marang Gusti, marang kowé wis daksukakè iku kabèh. Woh-wohan kang sepisanan kabèh sing ana ing lemahing wong-wong mau, sing padha nggawa marang Pangeran, bakal dadi kagungane kowe. Kabèh wong kang resik ing omahmu bakal mangan iku.

Saben kang wis dikhususake ing para putra Israel bakal dadi kagungane sampeyan. Lan saben sing mbukak rahim saka kabèh daging, sapirang-pirang sing padha ngaturake marang Gusti, saka manungsa nganti kewan, bakal dadi kagungane kowe, nanging sing mbarep lair saka wong-wong kudu ditebus nganggo tebusan, lan sing mbarep lair saka kewan-kewan sing najis kudu kowe tebus. Lan panebusan dhèwèké saka umur sasi, regané limang sikèl, miturut sikèl sing suci, yaiku rong puluh obol. Kajaba anak kawitan sapi lan anak kawitan wedhus, lan anak kawitan cempe ora kowe bakal nebus, suci iku. Lan getih wong-wong mau kowe bakal nyiram menyang pawestren, lan lenga kowe bakal ngaturake sesaji dadi mambu wangi marang Gusti.

Lan daging bakal dadi kanggomu, kaya dhadha saka persembahan ombak, lan lengen tengen, bakal dadi kanggomu. Saben persembahan saka barang-barang suci, sakabèhé sing dipisahake déning para putra Israel marang Gusti, wis daksukakake marang kowé lan marang para putra kowé lan marang para putri kowé bebarengan karo kowé, minangka aturan langgeng. Prajanjian uyah langgeng iku ana ing ngarsané Gusti, marang kowé lan marang turunané kowé bebarengan

karo kowé.

Lan Pangeran ngandika marang Harun, Ing tanah wong-wong mau, kowe ora bakal marisi, lan ora bakal ana bagéan kanggo kowe ing antarané wong-wong mau, amarga Aku iku bagéan kowe lan warisan kowe ing tengah-tengahé para putra Israel.

Lan marang para putra Lewi, katingal, Ingsun wus paring saben sedasa prapatan ing Israel minangka pewarisan, gantine para pelayanan wong-wong mau, saakehe wong-wong mau padha nglayani pelayanan ing tarub paseksen. Lan para putra Israel ora bakal teka maneh menyang kemah paseksi kanggo njupuk dosa kang mawa pati. Lan wong Lewi bakal nglayani dhewe layanan ing tarub paseksen, lan dheweke bakal nanggung dosa-dosane dhewe, minangka aturan langgeng kanggo generasi-generasine, lan ing tengah-tengahe anak-anake Israel ora bakal marisi warisan. Amarga sepersepuluh saka para putra Israel, sing pira waé yèn padha pisahaké marang Gusti, persembahan kuwi wis daksukakake marang para Lewi minangka warisan. Jalaran iki, wis dakkandhakake marang wong-wong mau: ing tengahé para putra Israel, ora bakal marisi warisan.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Lan marang wong-wong Lewi sampeyan bakal ngomong, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau: Yen sampeyan tampa saka anak-anak Israel sepersepuluh sing wis tak paringake marang sampeyan saka wong-wong mau minangka warisan, mula sampeyan kudu nyingkirake saka kuwi persembahan

marang Gusti, yaiku sepersepuluh saka sepersepuluh kasebut. Lan bakal diétung marang kowé déduks-déduks kowé kaya gandum saka lantai perontokan, lan persembahan saka pabrik anggur. Mangkono sampeyan bakal nyisihake wong-wong mau, lan sampeyan uga saka kabeh persembahan Pangeran, saka kabeh sepersepuluh sampeyan, sapirang-pirang sing sampeyan tampa saka anak-anak Israel, lan sampeyan bakal menehi saka wong-wong mau persembahan marang Pangeran, marang Aaron sang imam. Saka kabèh peparingané sampeyan, sampeyan kudu nyisihake pisungsung kanggo Gusti, utawa saka kabèh wowohan kang kapisan, barang kang wis disucèkaké saka panjenengané. Lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, nalika kowe njupuk woh wohan kang sepisanan saka kang duwe, iku bakal dianggep marang wong-wong Lewi kaya asil saka papan pemerosan gandum, lan kaya asil saka papan pemerosan anggur. Lan sampeyan bakal mangan iku ing saben panggonan, sampeyan lan kulawarga sampeyan, amarga ganjaran iki kanggo sampeyan minangka gantine pelayanan sampeyan ing kemah paseksen. Lan sampeyan ora bakal nampa dosa amarga iku, yen sampeyan njupuk woh wohan kang kapisan saka iku, lan sampeyan ora bakal najisake barang-barang suci saka anak-anak Israel, supaya sampeyan ora mati.

19

Lan Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, pangandikane, Iki aturan saka angger-angger, sakabèhé sing

dhawuhké Gusti, ngandika, Ngomonga marang anak-anaké Israèl, lan padha jupuka menyang kowé sapi wadon abang tanpa cacat, sing ora duwé cacat ing awakè dhéwé, lan sing durung tau dilebokké kuk ing dhéwéké. Lan sampeyan bakal mènèhi iku marang Eleazar imam, lan wong-wong bakal nggawa metu iku menyang njaba kemah menyang panggonan sing resik, lan wong-wong bakal nyembelih iku ing ngarsané. Lan Eleazar bakal njupuk saka getihe iku, lan bakal nyiram ing ngarep pasuryan kemah paseksen saka getihe iku kaping pitu. Lan padha bakal ngobong iku ing ngarsané dhèwèké, lan kulit lan daging iku lan getih iku karo tai iku bakal diobong. Lan imam bakal njupuk kayu cedar, hisop, lan benang abang, banjur bakal mbuwang menyang tengahing kobongan sapi wadon enom.

Lan pandhita bakal umbah sandhanganipun, lan bakal adus awakipun ngangge banyu, lan sasampunipun punika panjenenganipun bakal mlebet dhateng kemah, lan pandhita bakal najis ngantos sonten. Lan wong sing ngobong iku bakal ngumbah sandhangane, lan bakal adus awakne, lan bakal najis nganti sore. Lan wong kang resik bakal ngumpulake awu saka pedhèt wadon, lan bakal nyimpen ing njaba kemah menyang panggonan kang resik, lan bakal dadi kanggo pasamuwan anak-anak Israel kanggo panyimpenan, banyu panyiraman panyucèn iku. Lan wong sing ngumpulake awu saka lembu wadon kudu ngumbah sandhangane, lan dheweke bakal najis nganti sore, lan iki bakal dadi angger-angger langgeng kanggo anak-anak Israel lan kanggo wong-wong manca sing manggon ing antarane

wong-wong mau.

Wong sing ndemek wong mati bakal dadi ora resik pitung dina. Dheweke bakal diresiki ing dina kaping telu lan ing dina kaping pitu, lan bakal dadi resik. Nanging yen ora diresiki ing dina kaping telu lan ing dina kaping pitu, dheweke ora bakal dadi resik. Saben wong sing ndemek wong sing wis mati, yen mati lan ora diresiki, dheweke wis najisake tarubé Gusti, mula jiwa kuwi bakal dirusak saka Israel, amarga banyu panyucian ora disiramake marang dheweke, dheweke najis, kenajisané isih ana ing dheweke. Lan iki anggeré, manungsa yèn mati ing omah, kabèh sing mlebu menyang omah, lan sapirang-pirang sing ana ing omah, bakal najis pitung dina. Lan saben wadhah kang dibukak sing ora ana tali diikat ing dheweke, najis iku. Lan kabèh wong sing ndemek ing lapangan, wong sing dipatèni utawa mayit utawa balung manungsa utawa kuburan, bakal najis pitung dina.

Lan wong-wong bakal njupuk kanggo wong najis saka awu sing wis diobong kanggo panyucian, lan bakal nuangake banyu urip ing ndhuwure menyang wadhah. Lan bakal njupuk hyssop, lan bakal nyelupake menyang banyu wong kang resik, lan bakal nyiramake ing omah, lan ing wadhah-wadhah, lan ing jiwa-jiwa, sapirang-pirang sing ana ing kono, lan ing sing kena balung manungsa, utawa sing tatu, utawa sing wis mati, utawa kuburan. Lan wong sing resik bakal nyiramake marang wong sing ora resik ing dina katelu lan ing dina kapitu, lan dheweke bakal diresikake ing dina kapitu, lan bakal ngumbah

sandhangane, lan bakal adus banyu, lan bakal tetep ora resik nganti sore. Lan manungsa sing keneng najis, lan ora disucèkaké, jiwa iku bakal dirusak saka tengahing pasamuwan, amarga dhèwèké wis najisi barang-barang sucining Pangeran, jalaran banyu panyucèn ora disiramké marang dhèwèké, mula dhèwèké najis. Lan iki bakal dadi angger langgeng kanggo kowe, lan wong sing nyiramake banyu panyucian kudu ngumbah sandhangane, lan wong sing ndemek banyu panyucian bakal najis nganti sore. Lan kabèh barang sing didemek déning wong najis bakal dadi najis, lan jiwa sing ndemek bakal dadi najis nganti soré.

20

Lan para putra Israel padha teka, kabèh umat, menyang ara-ara samun Sin, ing wulan kaping pisan, lan wong-wong tetep ana ing Kadesh, lan Miryam mati ana ing kono, lan dikubur ana ing kono. Lan ora ana banyu kanggo pasamuwan, lan padha kumpul marang Musa lan Harun. Lan rakyat ngeluh marang Musa, ngandika, Muga-muga kita wis mati nalika karusakan saka sedulur-sedulur kita ing ngarsane Gusti. Lan kenangapa sampeyan nggawa umat Gusti menyang ara-ara samanten iki kanggo mateni kita lan ternak kita? Lan kenangapa iki? Kowe wis nggawa kita munggah saka Mesir, kanggo teka menyang panggonan sing ala iki, panggonan sing ora bisa ditandur, ora ana wit ara, ora ana wit anggur, ora ana delima, lan ora ana banyu kanggo ngombe.

Lan Musa lan Harun teka saka ngarsaning perkumpulan menyang lawang kemah paseksen, banjur padha sujud, lan kamulyaning Pangeran katon marang wong-wong mau. Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuk tongkatmu, lan kumpulna jemaah, kowe lan Aaron sedulurmu, banjur ngomonga marang watu ing ngarepe wong-wong mau, lan watu iku bakal menehi banyune, lan kowe bakal nggawa metu banyu saka watu kanggo wong-wong mau, lan kowe bakal ngombe jemaah lan kewan-kewane wong-wong mau. Lan Musa njupuk tongkat sing ana ing ngarsaning Gusti, kaya kang wis didhawuhake Gusti. Lan Musa lan Harun nglumpukake umat ing ngarsane watu, banjur ngandika marang wong-wong mau, Rungoknana aku, wong-wong sing ora manut, apa ora saka watu iki bakal ngetokaké banyu kanggo kowe? Lan sawisé Musa ngangkat tangané, dipukul watu mau nganggo tongkat kaping pindho, lan metu banyu akèh, lan ngombé umat, lan kewan-kewané. Lan Gusti ngandika marang Musa lan Harun, Amarga kowe ora percaya kanggo nyucekake Aku ing ngarsane para putra Israel, mula kowe ora bakal nggawa umat iki menyang tanah sing wis Dak paringake marang wong-wong mau. Iki banyu Pertentangan, amarga para putra Israel dicaci ing ngarsane Gusti, lan Panjenengané disucèkaké ing antarané wong-wong mau.

Lan Musa ngirim utusan saka Kadesy dhateng raja Edom, ngandika, Punika pangandikanipun sedulur sampeyan Israel: Sampeyan mangertos sedaya kasusahan ingkang nemokaken kita. Lan para rama kita padha mudhun menyang Mesir, lan kita

manggon ing Mesir nganti pirang-pirang dina, lan wong-wong Mesir padha nggawe cilaka marang kita lan para rama kita. Lan kita padha njerit marang Gusti, lan Gusti mirengake swarane kita, lan sawise ngirim utusan, Panjenengane nuntun kita metu saka Mesir, lan saiki kita ana ing kutha Kadesh, ing bagean watesanmu. Kita bakal liwat ing bumi sampeyan, ora bakal liwat ing sawah-sawah, uga ora liwat ing kebon-kebon anggur, uga ora bakal ngombe banyu saka sumur sampeyan, kita bakal mlaku ing dalan kraton, ora bakal nyimpang ing tengen utawa kiwa, nganti kita wis liwat wates-wates sampeyan. Lan Edom ngendika marang dhèwèké, Kowe ora bakal liwat liwat aku, yèn ora, aku bakal metu perang kanggo nemoni kowe. Lan anak-anak Israel ngomong marang dheweke, Kita bakal liwat ing jejere gunung. Yen aku lan kewan-kewanku ngombe banyumu, aku bakal menehi ragad marang kowe. Nanging prekara iki ora apa-apa, kita bakal liwat ing jejere gunung. Nanging dheweke kandha, Sampeyan ora bakal liwat ing wilayahku, lan Edom metu kanggo nemoni dheweke kanthi wadyabala sing gedhe lan kekuwatan sing kuwat. Lan Edom ora gelem mènèhi Israel liwat ing wates-watesé, lan Israel nyimpang saka dhèwèké. Lan padha mangkat saka Kadesh, lan anak-anak Israel kabèh umat padha teka menyang Gunung Hor.

Lan ngandika Pangeran marang Musa lan Harun ing Gunung Hor, ing wates tanah Edom, ngandika, Ayo ditambahake Harun marang bangsane dhéwé, amarga kowe ora bakal mlebu menyang tanah kang wis daksukakake marang anak-anake Israel, jalaran kowe wis nggawe duka marang Aku ing banyu

panemuding. Jupuka si Aaron, lan Eleazar anak lanange, lan unggahna wong-wong mau menyang Gunung Hur, ing ngarepe kabeh pasamuwan. Lan copota jubahe Aaron, banjur pakaèkake marang Eleazar anake, lan Aaron sawise ditambahake mati ana ing kono. Lan Musa nindakake kaya kang wis dhawuh Pangeran marang dheweke, lan ngunggahake dheweke menyang Gunung Hur, ing ngarepe kabeh umat, Lan dheweke nyopot sandhangane Harun, lan dheweke nganggo sandhangan kuwi marang Eleazar putrane, lan Harun tilar donya ing puncak gunung, lan Musa lan Eleazar mudhun saka gunung. Lan kabèh pasamuwan weruh yèn Harun wis dibebasake, lan kabèh omah Israel nangis kanggo Harun telung puluh dina.

21

Lan krungu Raja Kanaan Arad sing manggon ing ara-ara, yen Israel wis teka liwat dalan Atarein, banjur dheweke perang nglawan Israel, lan njupuk sawetara wong-wong mau dadi tawanan. Lan Israel ndedonga sumpah marang Gusti, lan ngandika, Yen Paduka maringi kula wong iki ing sangisore kekuwasaan kula, kula bakal numpes pisan dheweke lan kutha-kutha dheweke. Lan Gusti mirengake swarane Israel, banjur nyerahake wong Kanaan ing sangisore tangane, lan ngabdiake dheweke, lan kutha-kuthane, lan padha ngarani jeneng panggonan kuwi, Terkutuk.

Lan sawisé budhal saka Gunung Hor, dalan menyang Segara

Abang, padha ngubengi tanah Edom, lan wong-wong mau dadi putus asa ing dalan. Lan wong-wong mau ngomong marang Allah lan tumrap Musa, ngandika, Kenapa iki? Kowe nggawa metu kita saka Mesir kanggo mateni ing ara-ara samun? Amarga ora ana roti, lan ora ana banyu, nanging jiwa kita muak karo roti sing ora ana gunane iki. Lan Gusti ngirim ula-ula sing matèni dhateng wong akeh, lan ula-ula mau nyokotan wong akeh, lan kathah wong saking anak-anak Israèl sing mati. Lan sasampunipun rawuh wong akeh dhateng Musa, padha ngendika, Kita sampun dosa, awit kita sampun ngucap nglawan Gusti Allah, lan nglawan panjenengan. Mangka ndedongaa dhateng Gusti Allah, mugi-mugi Panjenengane nyingkiraken ular punika saking kita. Lan Musa ndedonga marang Gusti Allah babagan rakyat, lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Gawea ula kanggo awakmu, lan lebokna ing ndhuwur tandha, lan bakal dadi yen ana ula nggigit manungsa, kabeh wong sing wis digigit, yen ndeleng ula kuwi, bakal urip. Lan Musa nggawe ula tembaga, lan ngadegake dheweke ing ndhuwur tandha, lan kedaden nalika ula nggigit manungsa, lan dheweke ndeleng marang ula tembaga kasebut, lan dheweke urip.

Lan para putra Israel mangkat, banjur padha kemah ing Oboth. Lan sawisé mangkat saka Oboth, padha kemah ing Achalga ing sabrangé ara-ara samun, kang ana ing ngarepe Moab, ing sisih wétan srengéngé. Lan saka kono padha budhal, lan padha kemah ing lembah Zared. Lan saka kono wis budhal, padha kemah ing sabrang Arnon ing ara-ara samun, sing mancung saka wates-watesing wong Amori, awit Arnon iku watesing

Moab, ing antara Moab lan wong Amori. Amarga iki diucapake ing buku, perang saka Pangeran ngobong Zahab, lan kali-kali Arnon. Lan kali-kali sing mili deras dipuntetepaken kangge mapanaken Er, lan dipuntambahaken dhateng wewatesaning Moab.

Lan saka kono ana sumur, yaiku sumur sing dikandhakake Gusti marang Musa, Kumpulna wong-wong, lan Ingsun bakal maringi wong-wong mau banyu kanggo ngombe. Nalika semana Israel nembang lagu iki babagan sumur kasebut, Wiwiti nembang kanggo sumur iki, Para panggedhe padha ngeduk iku, para raja bangsa-bangsa padha ngukir iku ing karajanipun piyambak, nalika nguwasani piyambak. Lan saka sumur menyang Manthanaein, lan saka Manthanaein menyang Naaliel, lan saka Naaliel menyang Bamoth, lan saka Bamoth menyang Ianin, kang ana ing dataran Moab, saka puncak gunung sing dipahat, kang madhep ara-ara samun.

Lan Musa ngirim para sepuh marang Sihon raja wong Amori kanthi tembung-tembung tentrem, ngandika, Kita bakal liwat ing bumimu, ing dalan kita bakal mlaku, ora bakal nyimpang menyang sawah, utawa menyang kebon anggur, Ora kita bakal ngombe banyu saka sumurmu, kita bakal mlaku ing dalan kraton, nganti kita liwat wates-watesmu. Lan Sihon ora mènèhi idin marang Israel kanggo liwat ing wates-watesé, lan Sihon nglumpukake kabèh rakyaté, lan metu kanggo perang nglawan Israel menyang ara-ara samun, lan teka ing Jahaz, lan nyiapake perang nglawan Israel. Lan Israel nyerang piyambakipun kanthi

pedhang, lan nguwasani tanahipun, saking Arnon dumugi Jabbok, dumugi wilayah para putra Amon, amargi Jazer punika watesing wilayah para putra Amon. Lan Israel njupuk kabèh kutha-kutha iki, lan Israel manggon ing kabèh kutha-kutha saka wong Amori, ing Hesbon, lan ing kabèh kutha sing wewatesan karo iki. Amerga Hesbon iku kutha Sihon, raja wong Amori, lan dheweke perang karo raja Moab ing jaman biyen, lan padha njupuk kabeh tanahe, saka Aroer nganti Arnon. Amarga iki, wong-wong sing nganggo tembung samar bakal ngomong, Tekaa menyang Hesbon, supaya kutha Sihon dibangun lan diadegake. Amarga geni metu saka Hesbon, geni murub saka kutha Sihon, lan ngabisake nganti Moab, lan ngulu tugu-tugu Arnon. Cilaka marang kowe Moab, sirnalah wong Kamosh, anak-anak lanang padha dipasrahake kanggo disimpen, lan anak-anak wadon padha dadi tawanan marang raja wong Amori, yaiku Sihon, Lan wiji wong-wong mau bakal sirna, Hesbon nganti Daibon, lan para wanita isih nyumurupi geni ing Moab.

Nanging Israel manggon ing kabèh kutha-kuthané wong Amori. Lan Musa ngirim wong kanggo ngintip Yazer, banjur padha ngrebut kutha kuwi lan desa-desane, lan ngusir wong Amori sing manggon ing kono. Lan sawisé bali, padha munggah dalan menyang Basan, lan Og raja ing Basan metu kanggo nemoni wong-wong mau, lan kabèh rakyaté kanggo perang ing Edrei. Lan Gusti ngandika marang Musa, Aja wedi marang dhèwèké, amarga Ingsun wis pasrahake dhèwèké menyang tanganmu, lan kabèh rakyaté, lan kabèh bumié, lan kowé bakal nindakake marang dhèwèké kaya sing wis kowé tindakake marang Sihon,

raja wong Amori, sing manggon ing Hesbon. Lan napuk dhèwèké lan anak-anak lanangé, lan kabèh wongé, nganti ora ana sing isih urip, lan padha marisi lemahe.

22

Lan para putra Israel wus budhal, lajeng kemah ing sisih kulon Moab, ing pinggir kali Jordan, jejeg Yeriko. Lan Balak anak Zipor ndeleng kabèh sing wis ditindakaké Israel marang wong Amori, Lan Moab wedi banget marang wong akeh kuwi amarga gunggunge akeh, lan Moab gela amarga ngadhepi anak-anak Israel. Lan Moab ngandika marang dewan sesepuh Midian, Saiki kongregasi iki bakal njilatake kabeh sing ana ing sakubenge kita, kaya pedhet njilatake barang-barang ijo saka lapangan. Lan Balak anak Zipor minangka raja Moab ing wektu iku. Lan ngirim utusan marang Balam anak Beor ing Petor, kang ana ing pinggir kali ing tanah anak-anak bangsané dhèwèké, kanggo nimbali dhèwèké, ngandika, Lah, ana bangsa wis metu saka Mesir, lan lah, wis nutupi pasuryan bumi, lan iki lungguh cedhak karo aku. Lan saiki teka mrene, ipun-ipun kangge kula rakyat punika, amargi wong-wong mau luwih kiyat tinimbang kita, supaya kita saged nyerang lan ngalahake wong-wong mau, lan kula bakal ngusir wong-wong mau saking tanah punika, amargi kula mangertos sapa sing sampeyan berkahi, wong mau bakal diberkahi, lan sapa sing sampeyan ipun-ipun, wong mau wis diipun-ipun. Lan lumakune dewan sepuh Moab, lan dewan sepuh Midian, lan ramalan-ramalan ana ing tangane wong-

wong mau, lan padha teka marang Balaam, lan padha ngomong marang dheweke tembung-tembunge Balak. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Nginepa ing kene bengi iki, lan aku bakal mangsuli marang kowé bab-bab sing bakal diomongaké Gusti Allah marang aku, lan para panggedhé Moab tetep ana ing panggonan Bileam.

Lan Gusti Allah teka marang Balam, lan ngandika marang dheweke, Apa karepe wong-wong iki sing teka marang sampeyan? Lan ngandika Balam marang Gusti Allah, Balak putra Zipor, raja Moab, wis ngutus wong-wong mau marang aku, ngandika, Lah, ana wong wis metu saka Mesir, lan wis nutupi pasuryan bumi, lan iki lungguh cedhak karo aku, lan saiki tekaa ipat-ipat dheweke kanggo aku, supaya aku bisa nyerang dheweke, lan aku bakal ngusir dheweke saka bumi. Lan Gusti Allah ngandika marang Bileam, Kowe ora kena lunga karo wong-wong mau, lan uga ora kena ipat-ipati wong akeh kuwi, amarga dheweke wis diberkahi. Lan sawisé tangi Balam ing wayah esuk, ngandika marang para panggedhe Balak, Padha mulih menyang gustimu, Gusti Allah ora ngidini aku mlaku bebarengan karo kowe. Lan para panguwasa Moab wis wungu, banjur padha teka marang Balak, lan ngandika, Balam ora gelem lunga karo kita.

Lan Balak nambahi maneh ngirim para panggedhe sing luwih akeh, lan luwih terhormat tinimbang iki. Lan padha teka marang Balaam, lan padha ngomong marang dheweke, Mangkene ngendikane Balak putrane Zipor: Aku nyuwun

sampeyan supaya ora gela teka marang aku. Kanthi terhormat sebab aku bakal ngurmati kowe, lan sapirang-pirang sing kowe ngomong aku bakal nindakake kanggo kowe, lan tekaa mrene ipat-ipati kanggo aku wong-wong iki. Lan Balam mangsuli, lan ngandika dhateng para panggedhe Balak, Yen Balak paring kula omahipun kebak perak lan emas, kula ora bakal saged nglanggar sabdaning Gusti Allah, nindakake perkawis alit utawa ageng miturut karsa kula piyambak. Lan saiki tetepana ing kene, lan kowe kabeh uga ing wengi iki, supaya aku bisa ngerti apa sing bakal ditambahake Pangeran kanggo ngomong marang aku. Lan Gusti Allah rawuh marang Bileam ing wayah wengi, lan ngandika marang dhèwèké, Yèn wong-wong iki teka nelpon kowé, wungunen lan turutana wong-wong mau, nanging tembung sing bakal Ingsun kandhakake marang kowé, iku sing kudu koklakoni.

Lan sawisé tangi Balaam ing wayah esuk, dhèwèké nyamarké keledainé, banjur lunga bebarengan karo para panguwasa Moab. Lan Gusti Allah nesu banget amarga dheweke lunga, lan utusan saka Gusti Allah tangi kanggo nglawan dheweke, lan dheweke wis nunggang keledai dheweke, lan loro abdi dheweke karo dheweke. Lan sawisé kuldi ningali utusan saking Gusti Allah jumeneng nentang wonten ing dalan, lan pedhang katarik wonten ing astanipun, kuldi wau nyimpang saking dalan, lan lumampah dhateng tegal. Lajeng piyambakipun nuthuk kuldi ngangge pethelipun kangge nuntun kuldi wangsul dhateng dalan.

Lan utusan saka Gusti Allah ngadeg ing alur-alur kebon anggur, pager ana ing sisih kene lan pager ana ing sisih kono. Lan sawisé weruh malaikaté Gusti Allah, kuldiné nempelaké awakné dhéwé menyang témbok, lan ngremukaké sikilé Bileam menyang témbok, lan Bileam nambah manèh mecut kuldiné.

Lan utusan saka Gusti Allah nambahi maneh, lan sawise lunga dheweke ngadeg ing papan sing sempit, ing kono ora ana dalan kanggo nyimpang menyang tengen utawa kiwa. Lan sawisé weruh utusan saka Allah, keledai mau lungguh ing ngisor Bileam, lan Bileam nesu, banjur dhèwèké nggebug keledai mau nganggo tongkat. Lan Gusti Allah mbukak cangkeme kuldi, lan ngomong marang Bileam, Apa aku wis nglakoni marang kowe, nganti kowe wis nuthuk aku kaping telu iki? Banjur Balam ngandika marang kuldi, Kowe wis moyoki aku, lan yen aku duwe pedhang ing tangan, mesthi wis tak tusuk kowe. Lan keledai mau ngomong marang Balaam, Apa aku iki dudu keledai sampeyan sing wis sampeyan tunggangi wiwit sampeyan isih enom nganti dina iki? Apa aku tau nate nglakoni kaya mangkene marang sampeyan? Dheweke mangsuli, Ora. Nanging Gusti Allah mbukak mripate Bileam, lan dheweke ndeleng utusan Pangeran ngadeg nentang ing dalan, lan pedhang wis ditarik ana ing tangane, banjur dheweke sujud nyembah marang pasuryane. Lan utusan saka Gusti Allah ngendika marang dhèwèké, Yagéné kowe nepuk kuldimu kaping telu iki? Lah aku metu kanggo nglawan kowe, amarga dalanmu ora bener ing ngarsaku, lan kuldimu weruh aku, banjur nyimpang saka aku kaping telu iki. Lan yen ora nyimpang, saiki mulane

kowe pancen wis dak pateni, nanging sing iku bakal dak slameti. Lan Balam ngandika marang utusaning Gusti, Aku wis dosa, awit aku ora ngerti manawa kowe wis nentang aku ing dalan nalika arep ketemu, lan saiki yen ora cukup marang kowe, aku bakal bali. Lan ngandika utusan saking Gusti Allah dhateng Bileam, Lumakua sesarengan kaliyan tiyang-tiyang punika, kajawi tembung ingkang manawi Ingsun ngandika dhateng panjenengan, punika kedah panjenengan atur. Lan lumampah Bileam sesarengan kaliyan para pangageng Balak.

Lan sawisé krungu Balak yèn Balaam wis teka, dhèwèké medal kanggo nampa dhèwèké, menyang kutha Moab, kang ana ing wates-wates Arnon, kang ana ing bagéan saka wates-wates. Lan ngendika Balak marang Balaam, Apa ora aku utusan marang kowe kanggo nimbali kowe? Kenging punapa kowe ora teka marang aku? Saestu, apa ora aku bakal bisa ngurmati kowe? Lan ngandika Balam marang Balak, Deleng, aku wis teka marang kowe saiki. Apa aku bakal bisa ngomong apa-apa? Tembung sing yen dilebokake Gusti Allah menyang cangkemku, iki bakal tak omongake. Lan Balam lunga karo Balak, lan padha teka menyang kutha-kutha ing tlatah pinggiran. Lan Balak ngorbanake wedhus lan pedhet, lan ngirim marang Bileam lan marang para panggedhe sing melu dheweke. Lan kedadeyan ing wayah esuk, Balak njupuk Balaam, ngunggahake dheweke menyang tugu Baal, lan saka kono nuduhaké marang dheweke sawenèhing bagéan saka wong-wong mau.

23

Lan Balaam ngandika marang Balak, Bangun kanggo aku ing kene pitu altar, lan siapake kanggo aku ing kene pitu pedhet lan pitu wedhus. Lan Balak nindakake kaya kang diomongake Bileam marang dheweke, lan ngaturake anak sapi lan wedhus jago ing altar. Lan Balaam ngandika marang Balak, Ngadega ing kurbaнmu, lan aku bakal lunga yen Allah bakal katon marang aku ing panemuan, lan tembung apa sing bakal dituduhake marang aku, bakal dakumumake marang sampeyan. Lan Balak ngadeg ing kurbane. Lan Balaam lunga takon marang Gusti Allah, lan lunga kanthi lurus, lan Gusti Allah katon marang Balaam, lan ngomong marang dheweke, Balaam, pitu mezbah wis dak siapake, lan wis dak persembahake pedhet lan wedhus ing saben mezbah. Lan Gusti Allah nglebokaké sabda ing cangkeme Bileam, banjur ngandika, sawisé bali marang Balak, Mangkono kowe kudu ngomong. Lan banjur bali marang dhèwèké, nanging dhèwèké ngadeg ing sangisoring kurban-kurban obong dhèwèké, lan kabèh para panguwasa Moab karo dhèwèké, lan dumadi roh Allah marang dhèwèké. Lan sawisé njupuk pasemone, dhèwèké ngandika: Saka Mesopotamia, Balak raja Moab wis nimbali aku saka gunung-gunung ing sisih wétan, kandhané: Tekaa, ipat-ipata Yakub kanggo aku, lan tekaa, ipat-ipata Israel kanggo aku. Kepiye carane aku bisa nglaknat wong sing ora dilaknat dening Gusti? Utawa kepiye carane aku bisa nglaknat wong sing ora dilaknat dening Gusti Allah? Amarga saka pucuking gunung-gunung aku bakal ndeleng dheweke, lan

saka bukit-bukit aku bakal mirsani dheweke. Lah, wong mung piyambak bakal manggon, lan ing antarane bangsa-bangsa ora bakal diétung. Sapa wis nyampurnakake wijiné Yakub, lan sapa bakal ngetung suku-sukune Israel? Muga-muga jiwaku mati ing antarané jiwa-jiwa wong sing bener, lan muga-muga wijisku dadi kaya wijiné wong-wong iki.

Lan ngandika Balak marang Balaam, Apa sing wis koklakonake marang aku? Kanggo ngipat-ipati mungsuhku aku wis nimbali kowe, nanging lah, kowe malah wis mberkahi berkah. Lan Balaam ngandika marang Balak, Apa ora kabèh sing bakal dilebokake Gusti Allah ing cangkemku, iku sing bakal daktindakake kanggo ngucapake? Lan Balak ngandika marang dheweke, Ayo isih karo aku menyang papan liyane, saka kono sampeyan ora bakal weruh dheweke kabeh, nanging mung bagean saka dheweke sampeyan bakal weruh, lan sampeyan ora bakal weruh kabeh, banjur ipat-ipati dheweke kanggo aku saka kono.

Lan dheweke nggawa dheweke menyang menara pangawasan ing sawah, ing puncak sing wis dipahat, banjur dheweke mbangun pitung misbyah ing kana, lan ngaturake pedhet lan wedhus mendhung ing misbyah kasebut. Lan ngandika Balaam marang Balak, Ngadega ing panggonan kurbanmu, aku banjur bakal lunga takon marang Gusti Allah. Lan Gusti Allah ketemu karo Balaam, lan dilebokake tembung ing cangkeme, lan ngandika, Balika marang Balak, lan sampeyan bakal ngomong mangkene. Lan bali marang dhèwèké, lan dhèwèké dene ngadeg

ing sangisore kurban obong kabèh dhèwèké, lan kabèh para panguwasa Moab karo dhèwèké, lan Balak ngandika marang dhèwèké, Apa ingkang dipunandikakaken Pangeran? Lan sawisé njupuk pasemone, dhèwèké ngandika, Tangia Balak, lan rungokkena, pasangna kupingmu, hé saksi, putrane Zipor. Gusti Allah iku ora kaya manungsa sing bisa goroh, utawa kaya anak manungsa sing bisa diancam. Apa sing wis diomongake, apa ora bakal ditindakake? Apa sing wis diucapake, apa ora bakal ditemtokake? Lah, aku wis nindakake mberkahi, aku bakal mberkahi, lan aku ora bakal mbalikake. Ora bakal ana rekasa ing Yakub, lan uga ora bakal katon kasusahan ing Israel. Gusti Allah kang duweke ana karo dheweke, kabecikan mulya para panguwasa ana ing dheweke. Gusti Allah sing wis nuntun dheweke metu saka Mesir, kaya kamulyan unicorn kanggo dheweke. Ora ana ramalan ing Yakub, lan ora ana tenung ing Israel; ing wektu kang cocog bakal diucapake marang Yakub lan marang Israel, apa kang bakal ditindakake dening Gusti Allah? Lah, wong iki kaya anak singa bakal tangi, lan kaya singa bakal bungah banget, ora bakal turu nganti mangan mangsan, lan ngombe getih wong sing tatu.

Lan ngandika Balak marang Balaam, Aja kowé paringi paparing marang dhèwèké kanggo aku, lan aja kowé mberkahi dhèwèké. Lan Balam mangsuli, ngandika marang Balak, Apa aku ora wis ngomong marang kowe, Tembung sing diandikakake Gusti Allah, iku sing bakal tak tindakake? Lan Balak ngandika marang Balaam, Mrene, aku bakal nggawa kowe menyang panggonan liyane, yen keparenga Gusti Allah, lan ipat-ipati dheweke kanggo

aku saka kono. Lan Balak njupuk Balaam menyang puncak Peor, sing mbentang menyang ara-ara samun. Lan Bileam ngandika marang Balak, Bangun kanggo aku ing kene pitu mesbah, lan siapake kanggo aku ing kene pitu pedhet lan pitu wedhus. Lan Balak nindakake kaya sing diomongake Bileam marang dheweke, lan ngaturake anak sapi lan wedhus jago ing altar.

24

Lan sasampunipun Balaam ningali bilih punika sae ing ngarsanipun Gusti kangge mberkahi Israel, piyambakipun boten tindak miturut adat ingkang biasa dhatengipun kangge nemoni pituduh, lan ngalihaken pasuryanipun dhumateng seganten. Lan Balaam ngangkat mripate, weruh Israel sing wis kemah miturut suku-suku, lan rahing Allah rawuh marang dheweke. Lan sawisé njupuk paribasan kang, dhèwèké ngandika, Mangkéné ngendikané Balam putra Beor, mangkéné ngendikané wong kang sajati ningali, Dheweke ngomong, Aku krungu tembung saka sing kuwat, sapa wae weruh pandangan saka Gusti Allah nalika turu, mripaté wis dibukak. Kaya apike omah-omahmu, Yakub, tarub-tarubmu, Israel. Kaya lembah-lembah sing naungi, lan kaya taman-taman ing pinggir kali, lan kaya tarub-tarub sing didegake Gusti, lan kaya wit-wit cedar ing pinggir banyu. Bakal metu wong saka wijiné dhéwé, lan bakal mréntah bangsa-bangsa akèh, lan bakal diangkat kratoné Gog, lan bakal tambah kratoné dhéwé. Gusti Allah mimpin dheweke metu saka Mesir, kaya kamulyaning unicorn kanggo dheweke.

Dheweke bakal mangan bangsa-bangsa mungsuh, lan bakal nyedhot sumsum saka bagean lemak wong-wong mau, lan bakal nembak mungsuh nganggo panah. Sasampunipun mlumpuk, piyambakipun ngaso kados singa, lan kados anak singa, sinten ingkang badhe ngundhakaken piyambakipun? Tiyang-tiyang ingkang mberkahi panjenengan, dipun berkahi, lan tiyang-tiyang ingkang ngipat-ipati panjenengan, dipun ipat-ipati.

Lan Balak nesu marang Balaam, lan paukul bareng tangane, lan Balak ngandika marang Balaam, Kanggo nglaknat mungsuhku aku wis nimbali kowe, nanging lah, kowe malah mberkahi kaping telune iki. Saiki mulane mlayu menyang panggonanmu, aku wis ngomong bakal ngurmati kowe, nanging saiki Gusti wis ngilangake kamulyanmu. Lan ngandika Bileam marang Balak, Apa ora lan marang para utusan panjenengan sing panjenengan utus marang ingsun, aku wis ngandika, kandhane, Yen Balak maringi aku omahé sing kebak perak lan emas, aku ora bakal bisa nglanggar dhawuhé Pangeran kanggo nindakake perkara becik utawa ala saka awakku dhewe. Apa baé sing diomongake Gusti Allah, iku sing bakal dakkandhakake. Lan saiki, lah aku bakal lunga menyang panggonanku, teka, aku bakal menehi pitutur marang kowe, apa sing bakal ditindakake dening wong iki marang wong-wongmu ing pungkasaning dina-dina.

Lan sampun njupuk pasemon ipun, piyambakipun ngandika,

Ngendika Balaam putra Beor, ngendika tiyang ingkang saestu ningali, mirengaken sabda-sabdaning Allah, mangertos kawruh

saking Ingkang Maha Luhur, lan wahyu Allah ningali wonten ing turu, kabukak mripate piyambakipun. Aku bakal nuduhake marang dheweke, nanging ora saiki. Aku bakal mberkahi, nanging durung nyedhaki. Bakal muncul lintang saka Yakub, bakal tangi wong saka Israel, lan bakal ngremukake para pemimpin Moab, sarta bakal njarah kabeh anak-anak Set. Lan Edom bakal dadi warisan, lan Esau sing mungsuh bakal dadi warisan, lan Israel nggawe kanthi kekuwatan. Lan bakal tangi saka Yakub, lan bakal numpes wong sing kaselametake saka kutha. Lan sawisé weruh Amalek, lan sawisé njupuk pasemone, dhèwèké ngandika, Amalek iku wiwitané bangsa-bangsa, lan wijining wong-wong mau bakal sirna. Lan sawisé weruh wong Keni, lan sawisé njupuk pasemone, ngandika, Kuwat papan panggonané kowé, lan yèn kowé nggawé sarangmu ing watu, Lan yen dadi marang Beor sarang kalicikan, wong Asiria bakal nangkep kowe. Lan sawisé ndeleng Og, banjur njupuk pasemone, ngandika, O, o, sapa sing bakal urip, nalika Gusti Allah netepake bab-bab iki? Lan bakal metu saka tangane Kittim, lan padha bakal nyiksa Asyur, lan padha bakal nyiksa wong Ibrani, lan dheweke dhewe bebarengan bakal sirna. Lan sawisé tangi, Balam lunga bali menyang panggonan dhéwé, lan Balak uga lunga menyang panggonan dhéwé.

25

Lan Israel manggon ing Shittim, lan wong-wong mau dinajisake amarga lumebu ing babagan sundel karo para putri Moab. Lan

padha nimbali wong-wong mau menyang kurban-kurban saka brahala-brahala wong-wong mau, lan rakyat mangan saka kurban-kurban wong-wong mau, lan padha nyembah marang brahala-brahala wong-wong mau. Lan Israel wis rampung marang Baal peor, lan Pangeran wis nesu banget marang Israel. Lan Gusti ngandika marang Musa, Jupuka kabeh pimpinan saka wong-wong, lan hukuma wong-wong mau ing ngarsane Gusti ing sangarepe srengenge, supaya nesu lan murka Gusti bakal sirna saka Israel. Lan ngandika Musa marang suku-suku Israel, Patèni saben wong kang duwèni dhèwè sing wis ditamtokake marang Baal Peor. Lan katingal, ana wong saka para putra Israel teka nggawa seduluré marang wanita Midian ing ngarsané Musa, lan ing ngarsané sedaya jemaah para putra Israel, déné piyambakipun padha nangis ana ing sangandhaping lawang kemah paseksen. Sawisé weruh, Pinehas putra Eleazar putra Harun sang imam wungu saka tengahing umat, banjur njupuk tumbak ing tangané. Dhèwèké mlebu sawisé wong Israel menyang pawon, banjur nusuk wong loro-loroné, wong Israel lan wong wadon, ngliwati guwa-garbané, lan pageblug mandheg saka para putra Israel. Lan sing mati ing pageblug ana papat likur èwu.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Phinehas, putraning Eleazar, putraning Aaron sang imam, wis ngaso nepsu kawula saka para putra Israel, amargi piyambakipun semangat kaliyan semangat kawula marang wong-wong mau, lan kawula boten numpes para putra Israel ing semangat kawula. Mangkono aku ngomong, Lah, aku mènèhi marang dhèwèké

prajanjian tentrem. Lan bakal dadi marang dheweke lan marang turunane sawisé dheweke prajanjian imamat langgeng, ganti saka kang dheweke semangat marang Gusti Allah, lan dheweke nebus dosa anak-anak Israel. Nanging jeneng wong Israel sing wis ditampa paukuman, sing ditampa paukuman bebarengan karo wadon Midian, yaiku Zambri, putrane Salmon, panguwasa omah kulawargane Simeon. Lan jeneng wadon Midianit sing wis ditrajang iku Chasbi, putri Zur, panguwasa bangsa Ommoth, saka omah kulawarga Midian.

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngandika, Ngandikaa dhateng para putra Israel, ngandika, Dadi mungsuh marang wong-wong Midian lan pukula wong-wong mau. Amarga wong-wong mau dadi mungsuh panjenengan kanthi cidra, saakèh padha ngapusi panjenengan jalaran Peor, lan jalaran Chasbi putri panggedhe Midian, sedulur wadon wong-wong mau, sing wis dipatèni ing dina paukuman jalaran Peor.

26

Lan kedadean sawise pukulan, lan Gusti ngandika marang Musa lan Eleazar imam, ngandika, Jupuka wiwitan kabèh kumpulan anak-anak Israel saka umur rong puluh taun lan munggah miturut omah-omah leluhur wong-wong iku, kabèh sing metu perang ing Israel.

Lan ngandika Moses lan Eleazar imam ing Araboth Moab ing

pinggir Kali Jordan cedhak Jericho, ngandika, Saka umur rong puluh taun lan munggah, kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa, lan para putra Israel kang wis metu saka tanah Mesir. Reuben putra pambarep Israel, nanging anak-anake Reuben yaiku Enoch, lan bangsa saka Enoch, marang Palu, bangsa saka Palu. Marang Asron, wong-wong saka Asronei, marang Charmi, wong-wong saka Charmi. Iki wong-wong Reuben, lan cacah-cacahané wong-wong mau telung puluh patang ewu pitung atus telung puluh.

Lan anak lanang Palu, yaiku Eliab. Lan putra-putra Eliab, Namuel, lan Dathan, lan Abiram, iki sing ditimbali saka jemaat, iki iku wong-wong sing padha bangkit marang Musa lan Harun ing jemaate Korah, nalika pambrontakan marang Pangeran. Lan sawise mbukak cangkeme, bumi nguntal wong-wong mau lan Korah nalika jemaah dheweke mati, nalika geni mangan wong sèket lan rong atus, lan padha dadi tandha. Nanging para putra Korah ora mati.

Lan para putra Simeon, bangsa saka para putra Simeon, marang Namuel, bangsa sing Namuelit, marang Jamin, bangsa sing Jaminit, marang Jachin, bangsa Jachinit, Marang Zerah ana wong-wong sing Zerahite, marang Saul ana wong-wong sing Sauli. Iki bangsa-bangsa Simeon saka sensus wong-wong iku, loro lan rong puluh ewu lan rong atus.

Anak-anake Yuda yaiku Er lan Onan, nanging Er lan Onan mati ing tanah Kanaan. Lan para putra Yuda dadi miturut klan-klan

wong-wong mau: marang Selom, bangsa sing Seloni; marang Pares, bangsa sing Paresi; marang Zara, bangsa sing Zarai. Lan dadi anak-anake Fares, marang Asron, wong Asronit, marang Iamun, wong Iamunit. Punika umat saking Yuda miturut pamariksan ipun, nem lan pitung dasa ewu lan gangsal atus.

Lan anak-anak Isakhar miturut klan-klan wong-wong iku: marang Tola, wong Tolait; marang Pua, wong Punait, Marang Iasoub, wong-wong kang Iasoubi; marang Samram, wong-wong kang Samrami. Iki wong-wong Isakhar saka sensus wong-wong mau, papat lan sewidak ewu lan patang atus.

Anak-anak Zebulun miturut suku-suku padha: marang Sared, wong Saredi; marang Allon, wong Alloni; marang Allel, wong Alleli. Iki wong-wong Zebulun saka sensus dhéwé, sewidak ewu lan limang atus.

Anak-anak Gad miturut klan-klan wong-wong mau: marang Safon, bangsa Safonit; marang Hagi, bangsa Hagit; marang Suni, bangsa Sunit; Marang Azene, wong sing Azene; marang Addi, wong sing Addi. Marang Arod, wong-wong kang Aroadi, marang Ariel, wong-wong kang Arieli. Iki para putra Gad miturut sensus, patang puluh papat ewu limang atus.

Anak-anak putra Asher miturut klan-klan padha, marang Jamin, klan Jaminite, marang Jesou, klan Jesouite, marang Baria, klan Bariaite. Dhateng Kober, wong Koberi; dhateng Melchiel, wong Melchieli. Lan jeneng putri Asher yaiku Sarai. Iki wong-wong

Asher saka sensus wong-wong mau, telung puluh telu ewu patang atus.

Anak-anak Yusuf miturut klan-klan wong-wong mau, Manasye lan Efraim.

Anak-anak Manasseh. Kanggo Machir, wong Machirite, lan Machir nglairake Gilead, kanggo Gilead, wong Gileadite. Lan iki putra-putra Gilead: Achiezer, wong Achiezerite; Cheleg, wong Chelegite. Dhateng Esriel, bangsa ingkang Esrieli; dhateng Sikhem, bangsa ingkang Sykhemi. Marang Symaer, wong-wong Symaeri, lan marang Opher, wong-wong Opheri. Lan marang Salpaad, putranipun Opher, boten wonten putra-putra, nanging namung putri-putri, lan punika asma-asmanipun putri-putri Salpaad: Mala, lan Noua, lan Egla, lan Melcha, lan Thersa. Iki wong-wong Manasseh saka sensus, rong likur ewu lan pitung atus.

Lan iki anak-anak Efraim: marang Sutala, wong Sutalán; marang Tanakh, wong Tanakhi. Punika putra-putra Sutala, dhateng Eden, tiyang saking Edeni. Iki suku-suku Efraim saka sensus wong-wong mau, telung puluh loro ewu lan limang atus, iki suku-suku anak-anak Yusuf miturut suku-suku wong-wong mau.

Anak-anak Benjamin miturut klan-klan padha piyambak: marang Bale, klan sing Belaite; marang Ashbel, klan sing Ashbelite; marang Ahiram, klan sing Ahiramite.

Marang Sophan, para rakyat saka Sophanes. Lan anak-anak Bale dadi Adar lan Noeman, marang Adar ana wong Adari, lan marang Noeman ana wong Noemani. Iki para putra Benjamin miturut klan-klané dhéwé saka sensus dhéwé, telung puluh lima ewu lan limang atus.

Lan para putra Dan miturut klan-klan padha, marang Shuham, klan sing Shuhamites, iki klan-klan Dan miturut klan-klan padha. Kabèh wong Shuhamites miturut pangawasané dhéwé, papat lan sewidak èwu lan patang atus.

Anak-anak lanang Naftali miturut klan-klan wong-wong iku: marang Asiel, bangsa sing Asieli; marang Gauni, bangsa sing Gauni. Dhateng Jeser, wong-wong Jeseri; dhateng Sellem, wong-wong Sellemi. Iki wong-wong Naftali saka cacah jiwa wong-wong mau, patang puluh ewu lan telung atus.

Punika cacahipun para putra Israel, nem atus ewu lan sewu lan pitung atus lan telung puluh.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Wong-wong iki bakal dipérang lemah, kanggo marisi miturut cacaking jeneng. Marang sing luwih akeh, sampeyan bakal nambahi warisané, lan marang sing luwih sithik, sampeyan bakal ngurangi warisané. Saben wong bakal diwenehi warisané miturut cacahé sing wis ditétélaké. Liwat undi, lemah iku bakal dipérang marang jeneng-jeneng, miturut suku-suku leluhur wong-wong mau bakal marisi. Saka undian sampeyan bakal mbagi warisan

wong-wong mau ing antarane sing akeh lan sing sithik.

Lan putra-putra Lewi miturut klan-klan wong-wong iku: marang Gerson, wong Gersoni; marang Kehat, wong Kehati; marang Merari, wong Merari. Iki para bangsa anak-anak Lewi, bangsa Lobeni, bangsa Hebron, bangsa Korah, lan bangsa Mushi, lan Kaath nglairake Amram. Jeneng garwane dheweke yaiku Yokhabed, putri Lewi, sing nglairake wong-wong iki marang Lewi ing Mesir, lan nglairake marang Amram si Harun lan Musa, lan Miryam adhine wong-wong mau. Lan padha dadi putrane Aaron, yaiku Nadab, lan Abihu, lan Eleazar, lan Ithamar. Lan Nadab karo Abihu mati nalika ngaturake geni manca ing ngarsane Pangeran ing ara-ara samun Sinai. Lan dadi saka sensus wong-wong mau telung likur ewu, saben lanang wiwit umur sewulan lan munggah, ora merga padha ora diétung bebarengan ing antawisipun para putra Israel, amargi ora diwènèhaké marang wong-wong mau bagéan ing antawisipun para putra Israel.

Lan iki sensus Musa lan Eleazar, sang imam, sing padha mriksa para putra Israel ing Araboth Moab, ing pinggir Kali Jordan, cedhak Yeriko. Lan ing antarane wong-wong iki ora ana wong siji-sijia saka sing wis dipariksa dening Musa lan Harun, nalika padha mriksa anak-anak Israel ing ara-ara samun Sinai. Amarga Gusti ngandika marang wong-wong mau, Mesthi bakal mati ing ara-ara samun, lan ora ana siji-sijia kang katinggal saka wong-wong mau, kajaba Kaleb putra Yefune, lan Yosua putra Nun.

27

Lan sowan para putri Salpaad anak Opher, anak Galaad, anak Machir, saka bangsa Manasseh, saka para anak Yoseph, lan iki jeneng-jenenge wong-wong mau: Maala, lan Noua, lan Egla, lan Melcha, lan Thersa, Lan ngadeg ing sangarepe Musa, lan ing sangarepe Eleazar sing imam, lan ing sangarepe para panggedhe, lan ing sangarepe kabeh jemaat ing lawang kemah pangsaksen, padha ngandika, Bapak kita wis mati ing ara-ara samun, lan dheweke ora ana ing tengah-tengahing jemaat sing padha kumpul bebarengan ing ngarsane Gusti ing jemaate Korah, amarga saka dosane dheweke mati, lan anak lanang ora ana kanggo dheweke. Aja nganti ilang jenenge bapak kita saka tengah-tengahing bangsane, amarga dheweke ora duwe anak lanang. Wenehi marang kita pusaka ing tengah-tengahing sedulur-sedulure bapak kita. Lan Musa nggawa perkara pengadilan wong-wong mau ing ngarsaning Gusti.

Lan Gusti ngandika dhateng Musa, Ngomong, benere putri-putri Salpaad wis ngomong, peparingé bakal kowe paringaké marang wong-wong wadon mau panguwasané pusaka ing tengah-tengahé para sedulur bapakné wong-wong mau, lan kowe bakal masangaké bagiané bapakné wong-wong mau marang wong-wong wadon mau. Lan marang para putra Israel kowe bakal ngomong. Ngandika, Yen ana wong mati lan ora duwe anak lanang, sampeyan kudu menehi warisane marang anak wadone. Yen nanging ora ana putri kanggo dhèwèké, kowe bakal mènèhi

warisan marang seduluré. Yen nanging ora ana sedulur-sedulure, sampeyan kudu maringi warisan marang sedulure bapake. Yen nanging ora ana sedulur-sedulur saka bapakne, sampeyan kudu menehi warisan marang sedulure sing paling cedhak saka sukune, kanggo marisi barang-barange, lan iki bakal dadi hak pengadilan kanggo para putra Israel, kaya sing wis dhawuh Gusti marang Musa.

Lan Gusti ngandika marang Musa, Munggaha menyang gunung ing sabrang Kali Yordhan, yaiku Gunung Nabu iki, lan delengana tanah Kanaan, kang Ingsun paringake marang para putra Israel minangka bandarbeni. Lan kowe bakal weruh iku, banjur kowe uga bakal dikumpulake menyang bangsamu, kaya Aaron sedulurmu sing wis dikumpulake ing Gunung Hor. Amarga kowe padha nyimpang saka tembungku ing ara-ara samun Sin, nalika jemaat nglawan kanggo nyucèkaké aku, kowe ora nyucèkaké aku ing banyu ing ngarsané wong-wong mau. Iki banyu pasulayan ing Kadesy, ing ara-ara samun Sin. Lan ngandika Musa dhateng Gusti, Mugi Gusti Allah saka roh-roh lan kabèh daging ngangkat sawijining wong kanggo mimpin pangumpulan iki. Sapa sing bakal metu ing ngarepe wong-wong mau, lan sapa sing bakal mlebu ing ngarepe wong-wong mau, lan sapa sing bakal nuntun metu wong-wong mau, lan sapa sing bakal nuntun mlebu wong-wong mau, supaya umat Gusti aja kaya wedhus sing ora duwe pangon. Lan Gusti ngandika dhateng Musa, ngendika, Jupuken Yosua putra Nun tumrap awakmu piyambak, tiyang ingkang gadhah roh wonten ing awakipun piyambak, lan panjenengan badhe mapanaken asta

panjenengan wonten ing piyambakipun. Lan kowe bakal ngadegake dheweke ing ngarsane Eleazar, imam, lan kowe bakal mrentah marang dheweke ing ngarsane kabeh pasamuwan, lan kowe bakal mrentah babagan dheweke ing ngarsane wong-wong mau. Lan kowe bakal mènèhi kamulyananmu marang dhèwèké, supaya para putra Israel padha manut marang dhèwèké. Lan ing ngarsané Eleazar, imam, bakal ngadeg, lan wong-wong bakal takon marang dhèwèké bab pangadilan saka pituduh ing ngarsané Gusti. Miturut pangandikané bakal metu, lan miturut pangandikané bakal mlebu, dhèwèké lan para putra Israel bebarengan, lan kabèh jemaat.

Lan Musa nindakake kaya kang diprentahake marang dheweke dening Pangeran, lan njupuk Yosua, ngadegake dheweke ing ngarsane Eleazar imam, lan ing ngarsane kabeh pasamuwan. Lan dipasang tangané ing dhèwèké, lan disusun dhèwèké kaya kang wis dhawuhé Pangeran marang Musa.

28

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Dhawuhana marang para putra Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, ngandika: Barang-barang peparingku, peparingku, pasugatenku kanggo mambu wangi, sampeyan kudu njaga supaya dipunaturaken marang Ingsun ing riyaya-riyayaKu. Lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Iki kurban-kurban sing kudu sampeyan aturake marang

Gusti: wedhus cilik umur setaun tanpa cacat loro saben dina kanggo kurban pangobongan kanthi terus-terusan. Wedhus cilik sing siji bakal kokgawé ing wayah esuk, lan wedhus cilik sing kapindho bakal kokgawé ing wayah soré.

Lan sampeyan bakal nggawe sepersepuluh oifi tepung alus kanggo kurban sing dicampur karo lenga, seperempat hin. Korban pangobongan sing terus-terusan, kang wis kadadeyan ing Gunung Sinai, dadi mambu wangi tumrap Gusti. Lan pasuwitanipun piyambakipun ingkang kaping sekawan saking hin dhateng wedhus alit ingkang satunggal, wonten ing papan suci panjenengan badhe nyiramaken pasuwitanipun arak ingkang kiyat dhateng Gusti. Lan wedhus cilik sing kapindho sampeyan bakal nggawe ing wayah sore, miturut kurban kang lan miturut sesaji ombe kang, sampeyan bakal nggawe dadi mambu wangi marang Gusti. Lan ing dina Sabat, sampeyan kudu nggawa loro wedhus cilik umur setaun tanpa cacat, lan rong sepersepuluh glepung alus sing dicampur karo lenga kanggo kurban lan sesaji unjukan. Kurban panggang sabat ing sabat-sabat, ing atas kurban panggang sing terus-terusan, lan sesaji unjukan.

Lan ing tanggal-tanggal rembulan anyar, sampeyan bakal nggawa kurban pangobongan marang Pangeran, pedhet saka sapi loro, lan wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu tanpa cacat. Telung persepuluh glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo pedhet sing siji, lan rong persepuluh glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo

wedhus jago sing siji, Sepersepuluh sepersepuluh tepung alus sing dicampur karo lenga kanggo saben wedhus cilik siji, kurban ambu harum wangi, persembahan kanggo Gusti. Sesajen unjukan wong-wong mau yaiku setengah hin kanggo pedhet siji, lan katelu hin kanggo wedhus jago siji. Lan kaping papat hin anggur kanggo wedhus cempe siji. Iki sesajen pangobongan saben wulan sajrone setaun.

Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa marang Gusti, kajaba kurban obong sing terus-terusan bakal digawe, bebarengan karo kurban unjukan dheweke.

Lan ing wulan kaping pisan, dina kaping patbelas saka wulan, paskah kanggo Gusti. Lan ing dina kaping wolulas saka wulan iki ana prayoga, pitung dina sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi. Lan dina kang kapisan disebut suci bakal dadi kanggo kowe kabeh, saben karya abdi ora bakal kowe tindakake. Lan sampeyan kudu nggawa kurban obong minangka persembahan marang Gusti, yaiku pedhet saka sapi loro, wedhus lanang siji, wedhus cempe umur setaun pitu, kabeh kudu tanpa cacat. Lan kurbané wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur karo lenga, telung persepuluh kanggo pedhet sing siji, lan loro persepuluh kanggo wedhus jago sing siji. Sepersepuluh-sepersepuluh kowe bakal nggawe kanggo saben wedhus cilik siji, kanggo pitung wedhus cilik. Lan wedhus siji saka wedhus kanggo dosa, supaya nggawe panebus kanggo kowe. Kajaba saka korban pangobongan kabèh sing terus-terusan ing wayah esuk, sing iku korban pangobongan terus-terusan. Iki-iki miturut iki-

iki sampeyan bakal nindakake saben dina sajroning pitung dina, peparingé sesaji kanggo mambu wangi tumrap Gusti, ing kurban obong sing terus-terusan sampeyan bakal nggawé pawehan ombèn panuwuné. Lan dina kang kapitu sing disebut suci bakal dadi kanggo kowe, kabèh karya abdi ora bakal kowe tindakake ing dina iki.

Lan ing dinane wong enom, nalika sampeyan nggawa kurban anyar marang Gusti ing minggu-minggu, kang disebut suci bakal dadi kanggo sampeyan, kabeh pakaryan abdi ora bakal sampeyan tindakake. Lan sampeyan bakal nggawa kurban obong kanggo ambune wangi tumrap Gusti, yaiku pedhet saka sapi loro, wedhus lanang siji, wedhus enom setaun pitu kang tanpa cacat. Kurbane wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur karo lenga, telung persepuluh kanggo pedhet sing siji, lan loro persepuluh kanggo wedhus jago sing siji. Sapersepuluh sapersepuluh kanggo wedhus cilik sing siji, kanggo pitung wedhus cilik, Lan wedhus siji saka wedhus babagan dosa, kanggo nggawe panebusan kanggo kowe, kajaba kurban obong sing terus-terusan. Lan kurban saka wong-wong mau bakal kowé lakoni kanggo aku, tanpa cacat bakal dadi kanggo kowé, lan sesaji wedang saka wong-wong mau.

29

Lan ing wulan kaping pitu, dinten ingkang sepisanan saking wulan, ingkang kasebut suci bakal dados kangge panjenengan,

sedaya karya abdi boten panjenengan badhe nindakaken, dinten tandha bakal dados kangge panjenengan. Lan sampeyan bakal nindakake kurban-kurban pangobongan dadi ambune wangi marang Gusti, pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu tanpa cacat. Kurban saka wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur karo lenga, telung persepuluh kanggo pedhet sing siji, lan loro persepuluh kanggo wedhus jago sing siji, Sapersepuluh sapersepuluh kanggo saben wedhus cilik, kanggo pitung wedhus cilik, Lan wedhus siji saka wedhus kanggo dosa, kanggo nggawe panebus kanggo kowe. Kajaba saka korban pangobongan nalika rembulan anyar, lan korban-korban wong-wong mau, lan pawehan unjukan wong-wong mau, lan korban pangobongan sing terus-terusan, lan korban-korban wong-wong mau lan pawehan unjukan wong-wong mau miturut prentah wong-wong mau dadi mambu harum marang Gusti.

Lan ing tanggal kaping sepuluh saka wulan iki bakal dadi dina suci kanggo kowe, lan kowe kudu nyiksa jiwa-jiwa kowe, lan kabeh karya ora kena kowe tindakake. Lan sampeyan bakal nggawa kurban obong kanggo ambune wangi tumrap Gusti, kurban tumrap Gusti: pedhet saka sapi siji, wedhus jago siji, wedhus cempe umur setaun pitu; kabeh iku kudu tanpa cacat kanggo sampeyan. Kurbane wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur karo lenga, telung persepuluh kanggo pedhet sing siji, lan loro persepuluh kanggo wedhus jago sing siji, Sapersepuluh kanggo saben wedhus cilik siji, kanggo pitung wedhus cilik, Lan wedhus siji saka wedhus kanggo dosa, kanggo

nggawe panebus kanggo kowe, kajaba kurban panebus dosa, lan kurban pangobongan sing terus-terusan, kurban lan sesaji unjukane miturut aturan dadi mambu wangi persembahan marang Gusti.

Lan ing dina kaping wolulas saka wulan kapitu iki, bakal dadi dina suci kanggo kowe, kabeh karya abdi aja kowe tindakake, lan rayakna riyaya kanggo Gusti pitung dina. Lan sampeyan bakal nggawa kurban pangobongan minangka persembahan dadi bau wangi marang Gusti, ing dina kang kapisan: pedhet saka sapi telulas, wedhus jago loro, wedhus cempe umur setaun patbelas, kabeh padha bakal tanpa cacat. Sesaji-sesaji saka wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur ing lenga, telung sepersepuluh kanggo saben pedhet, kanggo telulas pedhet, lan loro sepersepuluh kanggo saben wedhus jago, kanggo loro wedhus jago, Sepersepuluh kanggo saben wedhus sing siji, tumrap wedhus-wedhus sing papat welas. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba kurban pangobongan sing terus-terusan, kurban-kurbané dhèwèké lan kurban unjukané dhèwèké.

Lan ing dina kaping pindho, pedhet rolas, wedhus jago loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban saka wong-wong mau lan pawehan ombe saka wong-wong mau marang pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan wedhus enom-wedhus enom miturut angka saka wong-wong mau, miturut aturan saka wong-wong mau. Lan wedhus siji saka wedhus babagan dosa, kajaba kurban obong kabèh sing

terus-terusan, kurban-kurban wong-wong mau lan kurban unjukan wong-wong mau.

Ing dina kaping telu: pedhet sewelas, wedhus jago loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban wong-wong mau lan sesaji unjukan wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan wedhus cempe-wedhus cempe, miturut cacahe, miturut aturane. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba kurban pangobongan sing terus-terusan, kurban-kurbané dhèwèké lan kurban unjukané dhèwèké.

Ing dina kaping papat: pedhet sepuluh, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban-kurban padha lan sesaji unjukan padha kanggo pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan anak wedhus-anak wedhus miturut angka padha, miturut pambanding padha. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba kurban pangobongan kabèh sing terus-terusan, kurban-kurbané wong-wong mau lan kurban unjukané wong-wong mau.

Ing dina kaping lima: pedhet sanga, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban-kurban lan sesaji ombe-omben kanggo pedhet-pedhet, wedhus lanang-wedhus lanang, lan anak wedhus-anak wedhus, miturut cacahe, miturut pambandinge. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba kurban obong sing terus-terusan, kurban-kurbané wong-wong mau lan kurban unjukané wong-

wong mau.

Ing dina kaping enem: pedhet wolung, wedhus jago loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban-kurban padha lan sesaji unjukan padha kanggo pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan anak wedhus-anak wedhus miturut angka padha, miturut pambanding padha. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus babagan dosa, kajaba kurban pangobongan kabèh sing terus-terusan, kurban-kurban wong-wong mau lan kurban-kurban unjukan wong-wong mau.

Ing dina kaping pitu: pedhet pitu, wedhus jago loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban-kurban padha lan sesaji unjukan padha kanggo pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan anak wedhus-anak wedhus miturut angka padha, miturut aturan padha. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus babagan dosa, kajaba kurban pangobongan kabèh sing terus-terusan, kurban-kurban wong-wong mau lan kurban-kurban unjukan wong-wong mau. Lan ing dina kaping wolu bakal ana panutupan kanggo kowe, kabèh karya abdi ora kena kowe tindakake ing dina iki. Lan sampeyan bakal nggawa kurban pangobongan kanggo mambu wangi, kurban marang Gusti: pedhet siji, wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu ekor tanpa cacat. Sesaji-sesaji wong-wong iku lan pawehan ombe wong-wong iku kanggo pedet lan kanggo wedhus jago lan kanggo wedhus-wedhus enom miturut wilangane, miturut aturane. Lan wedhus siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba kurban pangobongan sing terus-

terusan, kurban-kurbané dhèwèké lan kurban unjukané dhèwèké.

Iki-iki sampeyan bakal nindakake kanggo Gusti ing prayaan-prayaan sampeyan, kajaba saka pandonga-pandonga sampeyan, lan kurban sukarela sampeyan, lan kurban pangobongan sampeyan, lan kurban-kurban sampeyan, lan sesaji-sesaji sampeyan, lan kurban kawilujengan sampeyan.

30

Lan Musa ngandika marang para putra Israel miturut kabèh prentah kang didhawuhake Pangeran marang Musa. Lan Musa ngomong marang para panguwasa saka suku-suku anak Israel, ngandika, Iki tembung sing wis dhawuh Pangeran. Wong sing kaul marang Gusti, utawa sumpah, utawa ngiket awakke dhewe karo iketan babagan jiwane, ora bakal najisake tembunge, kabeh sing metu saka cangkeme, bakal ditindakake. Yen nanging wong wadon nyandhak sumpah marang Gusti, utawa ngiket prajanjian ing omah bapake nalika isih enom, Lan yen ramane krungu donga-dongane lan kewajiban-kewajiban sing wis ditetepake miturut jiwane, lan ramane meneng, mula kabeh donga-dongane lan kabeh kewajiban-kewajiban sing wis ditetepake miturut jiwane bakal tetep kanggo dheweke. Yen nanging bapakne nolak, ing dina nalika krungu kabeh pandonga lan kewajiban-kewajiban sing wis ditetepake marang jiwane, mula ora bakal tetep, lan Gusti bakal ngresiki dheweke, amarga

bapakne wis nolak.

Yen nanging wis dadi garwane wong lanang, lan pandonga-pandongane ana ing dheweke miturut pamisahane lambe-lambe dheweke, sing wis ditemtokake dheweke marang jiwane dheweke, Lan krungu bojone, lan meneng marang dheweke ing dina nalika krungu, lan mangkono bakal ngadeg kabeh pandonga-pandongane, lan kewajiban-kewajibane sing wis ditemtokake miturut jiwane, bakal ngadeg. Yen nanging lakine nolak ing dina nalika krungu, kabeh pandonga lan kewajiban sing wis ditetepake manut jiwane ora bakal tetep, amarga lakine wis nolak, lan Gusti bakal ngresiki dheweke.

Lan sumpah randha lan wong wadon sing wis dibuwang, saakèhé yèn dhèwèké sumpah manut jiwané dhèwèké, bakal tetep kanggo dhèwèké. Yen nanging ana ing omah bojone, kajanji dheweke utawa ketetapan manut jiwane karo sumpah, Lan krungu bojone dheweke, lan meneng wae marang iki, lan ora nolak marang iki, lan bakal ngadeg kabeh pandonga dheweke, lan kabeh kewajiban dheweke sing wis ditetepake miturut jiwa dheweke, bakal ngadeg miturut dheweke. Yen nanging lakine mbusak kabeh ing dina nalika dheweke krungu, kabeh sing metu saka lambene dheweke miturut donga-dongane, lan miturut kewajiban-kewajiban marang jiwane, ora bakal tetep kanggo dheweke, lakine wis mbusak, lan Gusti bakal ngresiki dheweke. Kabèh pandonga lan kabèh sumpah iket kanggo gawe cilaka jiwa, wong lanang dhèwèké bakal netepake iki, lan wong lanang dhèwèké bakal nyingkirake. Yen nanging

dheweke tetep meneng ing dina iku saka dina menyang dina, mula bakal netepake kanggo dheweke kabeh pandonga-pandongane, lan kewajiban-kewajiban sing ana ing dheweke bakal ditetepake kanggo dheweke, amarga dheweke meneng ing dina nalika dheweke krungu. Yen nanging sawisé ngilangaken, wong lanang dheweke ngilangaken sawisé dina ingkang dipun krungu, lan bakal nampi dosané piyambak. Iki kabeh aturan-aturan kang wis dhawuhake Gusti marang Musa, antarane wong lanang lan bojone, lan antarane bapak lan anak wedok nalika isih enom ana ing omahe bapak.

31

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Balèsana dendam para putra Israel marang wong Midian, lan sawisé iku kowe bakal dikumpulake menyang bangsamu. Lan Musa ngandika marang wong akeh, ngandika, Persenjatakna wong lanang saka sampeyan, lan aturna ing perang ngarep Pangeran marang Midian, kanggo mbalekake males saka Pangeran marang Midian. Sewu saka suku, sewu saka suku, saka kabèh suku putra-putra Israel, utusakna kanggo perang. Lan padha ngétung saka ewu-ewuné Israel, sewu saka saben suku, rolas ewu sing wis dipersenjatai kanggo perang. Lan Musa ngutus wong-wong mau, sewu saka saben suku, sewu saka saben suku bebarengan karo wadyabalané dhéwé, lan Pinehas putranipun Eleazar putranipun Harun ingkang imam, lan piranti-piranti ingkang suci, sarta tarompèt-tarompèt kangge mènèhi tandha

wonten ing astanipun tiyang-tiyang wau.

Lan padha nyusun perang ing Midian, kaya sing diwènèhaké dhawuh Gusti Pangeran marang Musa, lan padha matèni kabèh wong lanang. Lan para raja Midian dipatèni bebarengan karo para prajurit sing tatu, yaiku Ewin, Rokon, Sur, Ur, lan Robok, lima raja Midian, lan uga Balaam anak Beor dipatèni nganggo pedhang bebarengan karo para prajurit sing tatu. Lan padha ngrampog wong wadon Midian, lan barang-barange wong-wong mau, lan kewan-kewane wong-wong mau, lan kabeh bandha darbeke wong-wong mau, lan kekuwatane wong-wong mau padha ngrampog. Lan kabèh kutha-kuthané wong-wong mau sing ana ing panggonan padunungané, lan omah-omah tegalé, padha diobong nganggo geni. Lan padha njupuk kabèh jarahan wong-wong mau, lan kabèh rampasan wong-wong mau, saka manungsa nganti kéwan. Lan padha nggawa menyang Musa lan menyang Eleazar sang imam, lan menyang kabeh anak-anak Israel, para tawanan, lan rampasan perang, lan jarahan menyang kemah ing Araboth Moab, kang ana ing pinggir Kali Yordanus, ing ngarepe Yeriko. Lan medal Musa lan Eleazar imam lan kabeh pimpinan jemaat menyang pasamuan marang wong-wong mau ing njaba kemah. Musa nesu marang para panguwasa wadyabala, para komandan saréwu lan para komandan satus sing padha mulih saka paprangan. Lan Musa ngandika marang wong-wong mau, Punapa sebabipun panjenengan sampun ngluwari saben estri? Wong-wong wadon iki, amargi padha dadi panyebab tumrap para putra Israel miturut dhawuhe Balaam kanggo nggawe padha nyimpang

sarta nglirwakake dhawuhe Pangeran jalaran prakara Peor, lan kedadean pageblug wonten ing jemaat Pangeran. Lan saiki patèni saben lanang ing kabèh rampasan, kabèh wadon kang wis ngerti amben lanang, patèni. Lan kabèh rampasan saka para wanita sing durung ngerti amben lanang, uripna wong-wong mau. Lan sampeyan kabeh padha kemah ing njaba kemah pitung dina, saben wong sing wis mateni lan sing ndemek wong sing wis dipateni bakal disucekake ing dina katelu, lan ing dina kapitu sampeyan kabeh lan para tawanan sampeyan. Lan saben tutupan lan saben wadhah kulit, lan kabeh karya saka kulit wedhus, lan saben wadhah kayu kudu sampeyan sucekake.

Lan Eleazar imam ngandika dhateng para prajurit ingkang rawuh saking peperangan, Punika aturan angger-angger ingkang dipundhawuhaken Gusti dhateng Musa. Kajaba saka emas lan perak lan tembaga lan wesi lan timbal lan timah, Saben barang sing bakal liwat ing geni bakal diresiki, nanging kudu disucekake nganggo banyu panyucian, lan kabeh barang sing ora bisa liwat geni kudu dilewatake ing banyu. Lan umbah-umbah sandhangan ing dina kapitu, lan sampeyan bakal diresiki, lan sawise iki sampeyan bakal mlebu menyang kemah.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Jupuka cacah saka rampasan panangkaran, saka manungsa nganti kewan, kowe lan Eleazar sang imam lan para panguwasa saka para bapak saka jemaah. Lan kowe bakal mbagi barang rampasan ing antarane para prajurit sing wis metu menyang perang, lan ing antarane kabeh jemaat. Lan kowe bakal nyisihake

pungkasan kanggo Gusti saka wong-wong prajurit sing wis metu menyang susunan perang, siji jiwa saka limang atus, saka wong-wong, lan saka ternak, lan saka sapi, lan saka wedhus, lan saka kuldi. Lan saka setengahing wong-wong mau kowe bakal nampa. Lan kowe bakal maringi Eleazar, imam, barang-barang woh wohan kang sepisanan saka Pangeran. Lan saka setengah bagéan para putra Israel, sampeyan bakal njupuk siji saka sèket, saka manungsa, lan saka sapi, lan saka wedhus, lan saka kuldi, lan saka kabèh kewan, lan sampeyan bakal mènèhi wong-wong mau marang wong-wong Lewi sing njaga jaga-jaga ing kemah Pangeran.

Lan Musa lan Eleazar ingkang imam nindakaken, kados ingkang dipundhawuhaken Gusti dhateng Musa. Lan dadi surplus saka rampasan perang sing dirampas déning para prajurit, saka wedhus-wedhus, nem atus ewu lan pitung puluh lima ewu. Lan sapi, pitung puluh loro ewu. Lan kuldi, sewidak siji ewu. Lan jiwa-jiwa manungsa saka para wadon sing ora nate ngerti ambene wong lanang, kabèh jiwa, telung puluh loro ewu. Lan dadi setengah bagéan saka wong-wong sing wis metu menyang perang saka cacahing wedhus, telung atus telung puluh èwu lan pitung èwu limang atus. Lan kadadeyan pungkasané Gusti saka wedhus-wedhus, nem atus pitung puluh lima. Lan sapi-sapi, nem lan telung puluh ewu, lan pungkasané kanggo Gusti, loro lan pitung puluh, Lan kuldi, telung puluh ewu lan limang atus, lan pungkasané kanggo Gusti, siji lan sewidak. Lan jiwa-jiwa manungsa nembelas ewu, lan pungkasané wong-wong mau tumrap Gusti, rong likur jiwa.

Lan Musa maringi pungkasan marang Gusti, sesaji saka Gusti Allah, marang Eleazar pandhita, kaya kang wis dhawuhake Gusti marang Musa. saka setengah bagéan para putra Israel, sing dibagi Musa saka para prajurit. Lan dadi setengahé saka kongregasi saka wedhus, telung atus telung puluh ewu lan pitung ewu limang atus, Lan sapi, enem lan telung puluh ewu, Keledai, telung puluh ewu lan limang atus, Lan jiwa-jiwa manungsa, nem likur ewu. Lan Musa njupuk saka setengah bagéan para putra Israel, siji saka sèket, saka para manungsa lan saka kewan, banjur maringi wong-wong mau marang para Lewi sing njaga kemah Pangeran, kaya kang wis dhawuhake Pangeran marang Musa.

Lan kabèh pimpinan pasukan sing wis diangkat dadi komandan sarébu lan komandan satus padha sowan marang Musa, Lan padha ngomong marang Musa, Wong-wong abdi panjenengan wis nampa itung cacahe wong lanang prajurit saka kita, lan ora ana sing ilang saka wong-wong mau, malah siji. Lan kita wis ngaturake peparingipun dhumateng Gusti, saben wong ingkang nemokaken barang emas lan gelang lan gelang sikil lan siti lan gelang lengen lan kalung, kangge nebus dosa kita wonten ing ngarsanipun Gusti. Lan Musa lan Eleazar imam njupuk emas saka wong-wong mau, kabèh wadhah sing wis digawé. Lan dadi kabèh emas pisungsung kang dipunaturaken dhateng Gusti, nembelas èwu lan pitung atus lan sèket syikal saka para panggedhe èwu lan saka para panggedhe atus. Lan para prajurit padha ngrampog, saben-saben kanggo awakipun piyambak. Lan Musa lan Eleazar imam njupuk emas saka para komandan ewu

lan saka para komandan atus, banjur nggawa menyang kemah paseksen minangka pengetan para putra Israel ing ngarsane Gusti.

32

Anak-anak Ruben lan anak-anak Gad nduweni kewan akeh banget. Padha weruh tanah Yazer lan tanah Gilead, lan panggonan kuwi cocok kanggo kewan. Lan para putra Ruben lan para putra Gad nyedhaki, banjur padha ngomong marang Musa lan marang Eleazar sing imam lan marang para panguwasa jemaat, kanthi ngandika, Ataroth, lan Daibon, lan Jazer, lan Nimrah, lan Heshbon, lan Elealeh, lan Sebama, lan Nebo, lan Baian, Tanah kang wis diwènèhaké Gusti ing ngarsané para putra Israel, tanah kanggo angon kéwan iku, lan abdi-abdi paduka duwé kéwan. Lan padha ngomong, Yen kita nemokake sih-rahmat ing ngarsanipun panjenengan, mugi-mugi tanah punika dipunparingaken dhateng abdi-abdi panjenengan minangka panguwasaan, lan mugi-mugi panjenengan sampun njalari kita nyebrang Kali Yordania.

Lan ngandika Musa marang para putra Gad lan marang para putra Ruben, Para sedulur sampeyan padha lunga menyang perang, lan sampeyan bakal lungguh kene? Lan kenangapa kowé ngalih-alihake pikirané para putra Israel supaya ora nyabrang menyang tanah kang Gusti Allah paringaké marang wong-wong mau? Apa para bapak sampeyan ora nindakake

mangkono, nalika aku ngutus wong-wong mau saka Kadesh Barnea kanggo mangerteni bumi? Lan padha munggah ing lembah klompok anggur, lan padha ngamati tanah kasebut, lan padha nyingkirake atiné anak-anak Israel, supaya ora padha mlebu menyang tanah sing wis diwenehake Gusti marang wong-wong mau. Lan Gusti nesu murka ing dina iku, lan sumpah, ngandika, Yen wong-wong iki sing wis munggah saka Mesir, wiwit umur rong puluh taun lan munggah, sing ngerti kabecikan lan kaalan, bakal weruh lemah kang wis daksumpahake marang Abraham lan Isak lan Yakub, ora, amarga padha ora ngetutake Aku.

kajaba Kaleb anak Yefune sing dipisahake, lan Yosua anak Nun, amarga padha ngetutake Pangeran. Lan Gusti nesu banget marang Israel, banjur nyebarake wong-wong mau ing ara-ara samun patang puluh taun, nganti sirna kabèh generasi sing nindakake piala ing ngarsané Gusti. Lah, sampeyan wis tangi munggah ngganti bapak-bapak sampeyan, karusakan manungsa-manungsa dosa, kanggo nambahi isih nesu lan murka Gusti marang Israel. Awit sampeyan bakal bali saka panjenengané kanggo nambah manèh ninggalaké dhèwèké ing ara-ara samun, lan sampeyan bakal tumindak tanpa angger-angger marang kabèh jemaat iki.

Lan padha nyedhaki marang dhèwèké, lan padha ngomong, Kandhang wedhus bakal kita bangun ing kene kanggo kewan kita, lan kutha-kutha kanggo barang-barang kita. Lan kita wis nganggo senjata minangka pengawal ing ngarep para putra

Israel, nganti kita bisa nuntun wong-wong mau menyang papané dhéwé-dhéwé, lan barang-barang kita bakal manggon ing kutha-kutha sing dikubengi tembok amarga para pedunung tanah kuwi. Ora bakal kita bali menyang omah-omah kita nganti para putra Israel dipérang, saben-saben menyang warisané dhéwé-dhéwé. Lan ora manèh bakal marisi kita ing wong-wong mau saka sabrangané Yordhan lan sabrangané, amarga wis nampa kita undi-undi kita ing sabrangané Yordhan ing sisih wetan.

Lan Musa ngandika marang wong-wong mau, Yen kowé nindakake miturut tembung iki, yen kowé nyiapake sanjata ing ngarsané Pangeran kanggo perang, Lan kabeh prajurit bersenjata sampeyan bakal nyabrang kali Jordan ing ngarsane Gusti, nganti mungsuh-mungsuh-Ipun dirusak saka ngarsane-Ipun. Lan ditaklukake tanah ing ngarsane Gusti, lan sawise iki sampeyan bakal bali, lan sampeyan bakal dadi ora guilty ing ngarsane Gusti lan saka Israel, lan tanah iki bakal dadi kepemilikanmu ing ngarsane Gusti. Yen nanging sampeyan ora nindakake mangkono, sampeyan bakal dosa ing ngarsane Gusti, lan sampeyan bakal ngerti dosane sampeyan, nalika piala-piala nyekel sampeyan. Lan sampeyan bakal mbangun kutha-kutha kanggo barang-barang sampeyan dhewe, lan peternakan kanggo kewan sampeyan, lan apa sing metu saka tutuk sampeyan bakal sampeyan tindakake.

Lan ngandika anak-anak Ruben lan anak-anak Gad marang Musa, ngandika, Para abdi sampeyan bakal nindakake kaya

Gusti kita prentah. Barang-barang kita, lan para garwane kita, lan kabèh kéwan kita bakal ana ing kutha-kutha Gilead. Nanging para abdi panjenengan bakal liwat kabeh kanthi bersenjata lan wis diatur ing ngarsane Gusti menyang perang, kaya cara sing diomongake gusti.

Lan Musa netepake marang wong-wong mau Eleazar sang imam, lan Yosua putrane Nun, lan para panguwasa kulawarga saka suku-suku Israel. Lan Musa ngandika marang wong-wong mau, Yen anak-anak Ruben lan anak-anak Gad nyabrang Kali Yordania karo kowe, kabeh wis bersenjata kanggo perang ing ngarsane Pangeran, lan kowe bisa taklukake bumi ing ngarepe kowe, mula kowe bakal maringi marang wong-wong mau tanah Gilead minangka panguwasane. Yen nanging ora padha nyabrang kanthi bersenjata karo sampeyan menyang perang ing ngarsane Gusti, sampeyan bakal nggawa barang-barange, garwa-garwane, lan kewan-kewane wong-wong mau luwih dhisik tinimbang sampeyan menyang tanah Kanaan, lan padha bakal nampa pusaka bebarengan karo sampeyan ing tanah Kanaan. Lan mangsuli anak-anak Ruben lan anak-anak Gad ngandika, Saakèh Gusti ngandika marang abdi-abdi, mangkono bakal nindakake kita. Kita bakal nyabrang kanthi bersenjata ing ngarsané Gusti menyang tanah Kanaan, lan sampeyan bakal mènèhi kepemilikan marang kita ing sabrangané kali Yordania.

Lan Musa paring marang wong-wong mau, marang anak-anak Gad, lan marang anak-anak Ruben, lan marang setengah suku Manasye anak-anak Yusuf, karajan Sihon raja wong Amori, lan

karajan Og raja saka Basan, bumi lan kutha-kutha karo wates-watesipun, kutha-kutha saka bumi ing sakubenge. Lan para putra Gad padha mbangun Daibon, lan Atarot, lan Aroer, Lan Sophar, lan Jazer, lan padha ngunggahake dheweke. lan Namram, lan Baitharan, kutha-kutha sing dikubengi benteng, lan papan-papan panggonan wedhus. Lan para putra Ruben mbangun Hesbon, lan Eleale, lan Kiryataim. Lan Beelmeon sing diubengi, lan Sebama, lan padha menehi jeneng marang kutha-kutha sing dibangun mau miturut jeneng-jeneng dheweke dhewe. Lan putrane Makhir putrane Manasye lunga menyang Gilead, lan njupuk wilayah kasebut, lan numpes wong Amori sing manggon ing kono. Lan Musa paring Gilead dhateng Makhir putranipun Manasye, lan piyambakipun manggon wonten ing kono. Lan Jair saka Manasseh lunga, banjur njupuk desa-desa pangon wong-wong mau, lan dijenengi desa-desa pangon Jair. Lan Nabau lunga, banjur njupuk Kaath lan desa-desané, lan jenengé wong-wong mau Naboth miturut jenengé dhéwé.

33

Lan punika tahap-tahapipun para putra Israel, nalika piyambakipun medal saking tanah Mesir kanthi kekiyatanipun piyambak wonten ing asta Musa lan Harun. Lan Musa nulis babagan mangkat-mangkate wong-wong mau, lan papan-papan mandheging wong-wong mau, jalaran sabda Pangeran, lan iki papan-papan mandheg ing lelampahane wong-wong mau.

Padha lunga saka Rameses ing wulan kaping pisan, ing dina kaping wolulas saka wulan kaping pisan, ing dina sabanjure saka Paskah, anak-anak Israel padha medal kanthi tangan dhuwur ing ngarepe kabeh wong Mesir. Lan wong-wong Mesir padha ngubur kabèh wong mati saka wong-wong mau sing dipukul déning Gusti, kabèh anak mbarep ing tanah Mesir, lan marang dewa-dewa wong-wong mau Gusti nindakake balas dendam. Lan para putra Israel wis budhal saka Rameses, banjur padha kemah ing Sukot. Lan mangkat saka Sukot, padha kemah ing Butan, kang iku bagéan saka ara-ara samun. Lan padha budhal saka Buthan, lan padha kemah ing cangkeme Eiroth, kang ana ing ngarep Beelsephon, lan padha kemah ing ngarep Magdolou. Lan padha budhal saka ngarepe Eiroth, banjur nyabrang tengahing segara menyang ara-ara samun, lan padha mlaku telung dina liwat ara-ara samun, banjur padha kemah ing Pikriais. Lan padha budhal saka Pikrīōn, lan padha teka menyang Ailim, lan ing Ailim ana rolas sumber banyu, lan pitung puluh wit kurma, lan padha kemah ing kono cedhak banyu. Lan padha budhal saka Elim, lan padha kemah ing segara abang. Lan padha mangkat saka Segara Abang, lan padha kemah ing Ara-ara Samun Sin.

Lan padha budhal saka ara-ara Sin, lan padha kemah ing Rafaka. Lan padha mangkat saka Rephaka, lan padha kemah ing Ailous. Lan padha budhal saka Ailous, banjur padha kemah ing Raphidin, nanging ora ana banyu ing kono kanggo wong-wong ngombe. Lan padha lunga saka Raphidin, lan padha kemah ing ara-ara samun Sinai. Lan padha budhal saka papan sepi Sinai,

lan padha kemah ing kuburan-kuburan kepinginan. Lan padha budhal saka kuburan kepinginan, lan padha kemah ing Aseroth. Lan padha budhal saka Aseroth, lan padha kemah ing Rathamah.

Lan padha budhal saka Rathamah, lan padha kemah ing Remmon Phares. Lan padha mangkat saka Remmon Phares, lan padha kemah ing Lebona. Lan padha budhal saka Lebona, lan padha kemah ing Resan. Lan padha mangkat saka Ressan, lan padha kemah ing Makellath. Lan padha mangkat saka Makelath, lan padha kemah ing Safar. Lan padha mangkat saka Safar, lan padha kemah ing Charadath. Lan padha budhal saka Charadath, lan padha kemah ing Makeloth. Lan padha budhal saka Makeloth, lan padha kemah ing Kataath. Lan padha lunga saka Kataath, lan padha kemah ing Tarath. Lan padha mangkat saka Tarath, lan padha kemah ing Mathekka. Lan padha budhal saka Mathekka, lan padha kemah ing Selmonah. Lan padha budhal saka Selmona, lan padha kemah ing Masuruth. Lan padha mangkat saka Masuruth, lan padha kemah ing Banaia. Lan padha budhal saka Banaia, lan padha kemah ing gunung Gadgad.

Lan padha budhal saka gunung Gadgad, lan padha kemah ing Etebatha. Lan padha mangkat saka Etebatha, lan padha kemah ing Ebronah. Lan padha mangkat saka Ebronah, lan padha kemah ing Ezion Geber. Lan padha budhal saka Ezion Gaber, banjur padha kemah ing ara-ara samun Sin, lan padha budhal saka ara-ara samun Sin, banjur padha kemah ing ara-ara samun

Paran, iki iku Kadesh. Lan padha budhal saka Kadesh, lan padha kemah ing Gunung Hur sing cedhak karo tanah Edom.

Lan Aaron sang imam munggah jalaran dhawuh Gusti, lan pejah ing kana ing taun kaping patang puluh nalika para putra Israel medal saking tanah Mesir, ing wulan kaping gangsal, dinten ingkang sepisanan saking wulan. Lan Aaron umure telung likur satus taun nalika dheweke mati ing Gunung Hor. Lan wis krungu raja Kanaan Arad, lan dhèwèké manggon ing tanah Kanaan, nalika para putra Israel padha mlebu, Lan padha mangkat saka Gunung Hur, lan padha kemah ing Selmona. Lan padha mangkat saka Selmona, lan padha kemah ing Phinon. Lan padha budhal saka Pinon, lan padha kemah ing Obot.

Lan padha mangkat saka Oboth, lan padha kemah ing Ai, ing sisih ngluwihi wates Moab. Lan padha mangkat saka Ai, banjur padha kemah ing Daibon Gad. Lan padha mangkat saka Daibon Gad, lan padha kemah ing Gelmon Deblathaim. Lan padha budhal saka Gelmon Deblathaim, lan padha kemah ing gunung-gunung Abarim, ing ngarep Nabau. Lan padha mangkat saka gunung-gunung Abarim, banjur padha kemah ing sisih kulon Moab, ing pinggir Kali Jordan, jejeg Yeriko. Lan padha ngedegake kemah ing pinggir Kali Yordanes antarane Aesimoth nganti Belsa sing ana ing sisih kulon Moab.

Lan Pangeran ngandika marang Musa ing tanah kulon Moab, ing pinggir Kali Yordanes, ing sangisore Yerikho, ngandika, Ngomonga marang para putra Israel, lan kowe bakal ngomong

marang wong-wong mau, Kowe nyabrang kali Jordan menyang tanah Kanaan. Lan sampeyan bakal numpes kabeh wong sing manggon ing bumi sadurunge pasuryan sampeyan, lan sampeyan bakal mbusak papan pangawasan wong-wong mau, lan kabeh brahala barang lebur wong-wong mau sampeyan bakal numpes, lan kabeh tugu wong-wong mau sampeyan bakal mbusak. Lan sampeyan bakal numpes kabeh wong sing manggon ing tanah kasebut, lan sampeyan bakal manggon ing kono, awit Aku wis maringi tanah wong-wong mau marang sampeyan minangka pusaka. Lan sampeyan bakal marisi lemahé wong-wong mau kanthi undi miturut suku-suku sampeyan. Marang sing luwih akeh, sampeyan tambahake kepemilikané wong-wong mau, lan marang sing luwih sithik, sampeyan kurangake kepemilikané wong-wong mau. Menyang ngendi sing bakal metu jenengé dheweke, ing kono bakal dadi kagungané dheweke. Miturut suku-suku leluhur sampeyan, sampeyan bakal marisi. Yen nanging sampeyan ora numpes wong-wong sing manggon ing bumi saka ngarsane sampeyan, lan bakal dadi sing-sing sampeyan tinggalake saka wong-wong mau, duri ing mripate sampeyan, lan panah ing sisih sampeyan, lan bakal dadi mungsuh sampeyan ing bumi, ing ngendi sampeyan bakal manggon. Lan bakal kedaden kaya sing wis diputusake kanggo nglakoni marang wong-wong mau, mangkono uga aku bakal nglakoni marang kowe.

34

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Prentah marang para putra Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau: Sampeyan mlebu menyang tanah Kanaan, iki bakal dadi warisan kanggo sampeyan, tanah Kanaan karo wates-watesé. Lan bakal dadi kanggo kowe sisih sing menyang Kidul saka ara-ara samun Sin nganti nututi Edom, lan bakal dadi kanggo kowe wates-wates menyang kidul saka bagean segara uyah saka wetan. Lan wates-wates bakal ngubengi kowe saka Kidul menyang unggahan Akrabin, lan bakal ngliwati Ennak, lan metu saka kono bakal menyang Kidul Kadesh Barnea, lan bakal metu menyang pemukiman Arad, lan bakal ngliwati Asemona. Lan bakal ngubengi wates-wates saka Asemona, banjir bandang Mesir, lan metune bakal dadi segara. Lan wates-wates saka segara bakal dadi kanggo kowe, segara sing agung bakal menehi wates, iki bakal dadi kanggo kowe wates-wates saka segara.

Lan iki bakal dadi wates lor kanggo kowe, saka segara gedhe sampeyan bakal ngukur kanggo awakmu dhewe saka gunung menyang gunung. Lan saka gunung, gunung bakal kokukur kanggo wong-wong mau nalika mlebu menyang Hamath, lan dalan metu kang bakal dadi wates-wates Saradak. Lan wates-wates bakal metu saka Dephrona, lan metu-ne bakal tekan Arsenain, iki bakal dadi wates-wates kanggo kowe saka sisih Lor. Lan wates-wates bakal mudhun saka Sephephamar menyang Bela saka sisih wetan nganti tekan sumber-sumber banyu, lan wates-wates bakal mudhun saka Bela ing sisih mburi Segara Chinnereth saka sisih wetan. Lan wates-wates bakal mudhun saka Sephamar menyang Bela saka sisih wétan nganti tekan

sumber-sumber banyu, lan wates-wates bakal mudhun saka Bela ing sisih mburi Segara Chinnereth saka sisih wétan. Lan wates-wates bakal mudhun menyang Kali Yordhen, lan panggonan metu bakal dadi Segara Asin, iki bakal dadi tanah kanggo kowe lan wates-watesé ngubengi.

Lan Musa dhawuh marang para putra Israel, ngandika, Iki tanah kang bakal sampeyan warisake kanthi undi, kaya cara kang wis dhawuh Pangeran maringi marang sanga suku lan setengah suku Manasseh. Amarga suku anak-anak Ruben, lan suku anak-anak Gad miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, lan setengah suku Manasye wis nampa bagean-bagean wong-wong mau. Loro suku lan setengah suku wis njupuk bagiyan sing diundi ing sebrang Kali Yordhan, cedhak Yeriko, sisih kidul-wetan.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Iki jeneng-jeneng wong lanang sing bakal warisake tanah marang kowe, yaiku Eleazar sang imam lan Yosua putra Nun. Lan panguwasa siji saka saben suku bakal kowé tampa kanggo maringi warisan lemah marang kowé.

Lan iki jeneng-jeneng wong saka suku Yuda, Kaleb anak Yefune. Saka suku Simeon, Salamiel putra Semiud. Saka suku Benjamin, Eldad anak Chaslon. Saka suku Dan, panguwasa Bakchir putra Egli. Saka para putra Joseph, suku para putra Manasseh, panguwasa Aniel putra saka Souphi. Saka suku putra-putra Efraim, panguwasa Kamuel putra Sabathan. Saka suku Zebulun,

panguwasa Elisaphan putra Parnach. Saka suku putra-putra Isakhar, panguwasa Paltiel putra Uza. Saka suku putra-putra Asher, panguwasa Achior putra Salami. Saka suku Naftali, panguwasa Fadael putra Iamioud.

Wong-wong iki dhawuhake Gusti Allah supaya mbagi marang para putra Israel ing tanah Kanaan.

35

Lan Pangeran ngandika marang Musa ing kulon Moab, ing pinggir Kali Yordan, ing sangisore Yeriko, ngandika, Dhawuhana marang para putra Israel, lan padha bakal mènèhi marang para Lewi saka peranganing papan panguwasané wong-wong mau kutha-kutha kanggo manggon, lan tlatah pinggiraning kutha-kutha sakubengé wong-wong mau bakal padha mènèhi marang para Lewi. Lan kutha-kutha mau bakal dadi papan panggonane wong-wong mau, lan pager-pagere bakal kanggo sapi-sapine lan kabeh kewan papat sikile. Lan papan sing cedhak karo kutha-kutha sing bakal kowe paringake marang wong-wong Lewi, wiwit saka tembok kutha nganti njaba rong ewu hasta ngubengi. Lan sampeyan bakal ngukur ing njaba kutha: sisih wetan rong ewu hasta, sisih kidul rong ewu hasta, sisih segara rong ewu hasta, lan sisih lor rong ewu hasta, lan kutha bakal ana ing tengah-tengahe, lan iki bakal dadi wates-wates kutha-kutha kanggo sampeyan. Lan kutha-kutha bakal kowe paringake marang wong-wong Lewi, yaiku kutha enem kutha panggonan

perlindungan kang kowe bakal paringake kanggo papan mlayu ing kono marang wong kang wis mateni, lan saliyane iki patang puluh loro kutha. Kabèh kutha-kutha bakal kowe paringaké marang wong-wong Lewi patang puluh lan wolung kutha, kutha-kutha iki, lan pinggiran-pinggiran kutha-kutha mau. Lan kutha-kutha sing sampeyan bakal paringake saka panguwasane putra-putra Israel, saka sing akeh, akeh, lan saka sing luwih sithik, luwih sithik, saben siji miturut warisane dheweke sing bakal diwarisake, bakal paringake saka kutha-kutha marang wong-wong Lewi.

Lan Pangeran ngandika marang Musa, ngandika, Ngomonga marang para putra Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, Kowe nyabrang Kali Jordan menyang tanah Kanaan. Lan sampeyan bakal misahake kutha-kutha kanggo sampeyan dhewe, papan-papan pangungsian bakal ana kanggo sampeyan supaya pembunuh bisa mlayu menyang kono, saben wong sing wis nyerang jiwa tanpa disengaja. Lan kutha-kutha iku bakal dadi papan pangungsian kanggo kowe saka wong sing males getih, lan wong sing mateni ora bakal mati nganti dheweke ngadeg ing ngarep pasamuwan kanggo diadili. Lan kutha-kutha kang bakal kokwènèhaké, kutha enem iku, bakal dadi panggonan perlindungan kanggo kowé. Kutha telu bakal kowé paringaké ing sabrangé Kali Yordhan, lan kutha telu bakal kowé paringaké ing tanah Kanaan.

Papan pangungsèn bakal dadi kanggo para putra Israel, lan kanggo wong asing, lan kanggo wong pendatang sing ana ing

antaramu, kutha-kutha iki bakal dadi papan pangungsèn kanggo mlayu menyang kono, saben wong sing wis nyerang jiwa tanpa disengaja.

Yen nanging nganggo piranti wesi nuthuk wong mau, lan wong mau mati, dheweke iku pembunuh, mula pembunuh kasebut kudu dipateni. Yen ana wong nuthuk wong liya nganggo watu sing bisa nyebabake pati, lan wong mau mati, dheweke iku pembunuh, mula pembunuh kuwi kudu diukum pati. Nanging yen nganggo piranti kayu saka tangane sing bisa mateni wong, dheweke nuthuk wong mau lan wong mau mati, dheweke iku pembunuh, mula pembunuh mau kudu dipateni.

Wong sing mbales getih iki bakal matèni wong sing wis matèni. Nalika ketemu karo dhèwèké, iki bakal matèni dhèwèké. Yen nanging amarga sengit nyurung dheweke, lan mbuwang piranti apa wae marang dheweke kanthi cara ngintai, lan dheweke mati, Utawa amarga nesu nuthuk dhèwèké nganggo tangan, lan mati, pati dipatenana sing nuthuk, pembunuh iku, pati dipatenana sing matèni, sing males getih bakal matèni sing wis matèni nalika ketemu dhèwèké.

Yen nanging dumadakan, ora amarga sengit nyurung dheweke, utawa mbuwang barang apa wae marang dheweke, ora saka penyergapan, utawa saben watu sing bisa nyebabake pati marang dheweke, tanpa ngerti, lan tiba marang dheweke, lan dheweke mati, nanging dheweke dudu mungsuh saka wong mau, lan ora golek gawe cilaka marang dheweke, Lan umat

bakal ngadili antarane wong sing nyerang lan antarane wong sing males getih, miturut angger-angger iki. Lan umat bakal ngluwari wong sing wis matèni saka sing males getih, lan umat bakal mulihake dhèwèké menyang kutha pangungsèn dhèwèké, ing ngendi dhèwèké wis mlayu, lan bakal manggon ing kono nganti imam agung mati, sing wis diurapi nganggo lenga suci.

Yen nanging sang pembunuh metu saka wates kutha kang wis diungsi ana ing kana, Lan yèn sing mbales getih nemokake dhèwèké ing njaba watesé kutha pangungsèn, lan sing mbales getih matèni wong sing wis matèni kuwi, dhèwèké ora dosa. Ing kutha perlindungan, wong mau kudu manggon nganti imam agung mati, lan sawisé imam agung mati, wong sing matèni mau bakal bali menyang tanah darbèké dhéwé.

Lan iki bakal dadi hak pengadilan kanggo sampeyan tumrap kabeh generasi sampeyan ing kabeh papan panggonan sampeyan. Saben wong sing wis nyerang jiwa, amarga ana saksi-saksi, sampeyan kudu mateni sing wis mateni, nanging saksi siji ora kena menehi kesaksian marang jiwa kanggo mati. Lan sampeyan ora bakal nampa tebusan kanggo nyawa saka pembunuh sing dosa kudu dipateni, amarga dheweke kudu dipateni. Sampeyan ora bakal nampa tebusan kanggo ngungsi menyang kutha panggonan perlindungan, kanggo manggon maneh ing bumi, nganti imam agung mati. Lan aja nganti sampeyan matèni tanah kang sampeyan manggoni, amarga getih iki matèni tanah, lan tanah ora bakal ditebus saka getih kang wis diwutahake ing dheweke, kajaba mung kanthi getih

kang nyuwurake. Lan ora sampeyan bakal najisake bumi kang sampeyan manggoni, kang aku manggon ing antarane sampeyan, amarga aku iki Gusti kang manggon ing tengahing para putra Israel.

36

Lan para panguwasa suku putra-putra Gilead putra Makhir putra Manasye saka suku putra-putra Yusuf nyedhaki, lan padha ngomong ing ngarsane Musa, lan ing ngarsane Eleazar imam, lan ing ngarsane para panguwasa omah-omah leluhur para putra Israel, Lan padha ngandika, Marang gusti kita wis dhawuh Gusti supaya paring tanah warisan kanthi undi marang para putra Israel, lan marang gusti wis dhawuh Gusti supaya paring warisan Salpaad sedulur kita marang putri-putrine. Lan bakal dadi garwane salah siji saka suku-suku putra Israel, lan undhian wong-wong mau bakal dijupuk saka kepemilikan para bapak kita, lan bakal ditambahake menyang warisan saka suku sing padha dadi garwane, lan saka undhian warisan kita bakal dijupuk. Yen nanging dadi pelepasan saka anak-anak Israel, lan bakal ditambahake warisan wong-wong mau marang warisan saka suku kang padha dadi garwane, lan saka warisan suku kulawarga kita bakal dijupuk warisan wong-wong mau.

Lan Moses dhawuh marang para putra Israel amarga dhawuhipun Pangeran, ngandika: Mangkono suku putra-putra Joseph padha ngandika. Iki tembung kang didhawuhake

Pangeran marang putri-putri Salpaad, ngandika: Sapa sing disenengi ing ngarsane wong-wong mau, padha dadi garwane, nanging mung saka umat bapake wong-wong mau padha dadi garwane. Lan warisan para putra Israel ora bakal dipindhah saka suku menyang suku, amarga saben wong bakal nyekel kuat warisan saka suku kulawargane dhewe, para putra Israel. Lan kabèh putri kang nampa pusaka saka suku-suku putra-putra Israel, bakal dadi garwa marang siji saka rakyat bapak dhèwèké, supaya para putra Israel saben-saben bisa nampa pusaka leluhur dhèwèké. Lan ora bakal dialihake bagéan saka suku marang suku liyané, nanging saben wong bakal tetep ing warisané dhéwé, para putra Israel.

Kados pundi Gusti dhawuh dhateng Musa, makaten dipun lampahi dening para putri Salphaad. Lan Tirza lan Egla lan Milka lan Noa lan Maala, putri-putri Selofehad, dadi marang sedulur misanané dhéwé, Saka wong Manasseh, anak-anake Yusuf, padha dadi wadon, lan warisane wong-wong mau ana ing suku bangsa bapake dheweke. Iki para dhawuh lan aturan lan pangadilan, kang wis dhawuhake Gusti lumantar tangane Musa ing sisih kulon Moab, ing pinggir Kali Yordhan, ngelawan Yerikho.

Injil Yohanes

1

Ing wiwitan ana sang Sabda, lan sang Sabda ana ing ngarsaning Gusti Allah, lan sang Sabda iku Gusti Allah. Iki ana ing wiwitan tumuju marang Gusti Allah. Kabèh kagawé liwat panjenengané, lan tanpa panjenengané ora ana sawijining punapa kemawon ingkang sampun kagawé. Ing dhèwèké ana urip, lan urip iku dadi cahyané manungsa. Lan cahya katon ing peteng, nanging peteng ora bisa ngalahake.

Ana wong sing dikirim saka Gusti Allah, jenenge Yohanes. Dheweke teka kanggo menehi kesaksian, supaya bisa msaksi babagan cahya, supaya kabeh wong pracaya liwat dheweke. Dhèwèké dudu cahya kuwi, nanging supaya mèlu nyeksèni bab cahya kuwi. Ana cahya sing sejati, sing madhangi kabèh manungsa sing teka ing donya iki. Ing jagad iku ana, lan jagad iku liwat panjenengané dadi ana, lan jagad iku ora ngerti dhèwèké. Dheweke teka menyang papan pribadine dhewe, nanging wong-wong sing dadi duweke ora nampa dheweke.

Nanging sapirang-pirang sing njupuk dheweke, dheweke maringi wewenang marang wong-wong mau supaya dadi anak-anak Allah, yaiku wong-wong sing pracaya marang jenenge, Wong-wong sing ora lair saka getih, lan ora saka karsane daging, lan ora saka karsane wong lanang, nanging lair saka Gusti Allah. Lan Sabda dadi manungsa lan manggon ing antarane kita, lan kita wis ningali kamulyan Panjenengané, kamulyan kaya Putra tunggal saka Rama, kebak sih-rahmat lan kasunyatan. Yohanes mratekaken bab Panjenengane lan wis bengok-bengok ngandika, Iki yaiku sing dakkandhakake, sing teka sawise aku wis dadi luwih dhisik tinimbang aku, amarga Panjenengane wis ana sadurunge aku. Lan saka kabèhan kang kebak saka panjenengané, kita kabèh wis nampa, lan sih-rahmat ngganti sih-rahmat. Amarga angger-angger diparingake liwat Musa, nanging sih-rahmat lan kabenaran dadi ana liwat Yesus Kristus. God ora ana wong sing tau weruh, Putra tunggal sing ana ing pangkone Sang Rama, Panjenengané sing wis nerangake.

Lan punika inggih menika kesaksianipun Yohanes, nalika wong-wong Yahudi saking Yerusalem ngutus para imam lan para Lewi supados padha takon dhateng panjenenganipun, Panjenengan punika sinten? Lan dheweke ngakoni, lan ora mbantah, lan dheweke ngakoni: Aku dudu Sang Kristus. Lan padha takon marang dhèwèké, Apa mulane? Apa kowe Elijah? Lan ngandika, Ora, aku dudu. Apa kowe sing nabi? Lan mangsuli, Ora. Mula aku ngomong marang dheweke, Sapa kowe? Supaya kita bisa menehi wangsulan marang wong-wong sing wis ngutus kita, apa sing kowe ucapake babagan awakmu dhewe? Dheweke

ngandika, Aku swara wong sing njerit ing ara-ara samun, gawe luruse dalan Gusti, kaya sing wis diomongake dening Nabi Yesaya.

Lan wong-wong sing wis dikirim iku padha saka wong-wong Farisi, Lan wong-wong mau takon marang dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké, Apa mulane kowe mbaptis, yèn kowe dudu sing Kristus, dudu Elia, lan dudu sing nabi? Yohanes mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, Aku mbaptis ing banyu, nanging ing tengah-tengah sampeyan ngadeg wong sing sampeyan ora ngerti. Dhèwèké iku sing teka sawisé aku, sing wis dadi ngarep aku, sing aku ora pantes kanggo ngeculaké tali sandhangané. Perkara-perkara iki kedaden ing Betani, ing seberang Kali Yordanus, ing panggonan Yohanes mbaptis.

Ing enjing candhakipun, Yohanes ningali Gusti Yesus ingkang rawuh dhateng panjenenganipun, lajeng ngendika, Punika wedhus alit saking Gusti Allah ingkang ngangkat dosa ing jagad. Punika tiyang ingkang kula aturaken, sasampunipun kula rawuh priya ingkang sakdurungipun kula sampun dados, amargi rumiyin piyambakipun sampun wonten. Lan aku ora ngerti dheweke, nanging supaya dheweke diwenehake marang Israel, mula aku teka mbaptis ing banyu. Lan Yohanes mèsakaké kanthi ngandika: Aku wis ningali Roh kang mudhun kaya dara saka swarga, lan tetep ana ing dhèwèké. Lan aku ora ngerti dhèwèké, nanging Panjenengané sing wis ngutus aku kanggo mbaptis ing banyu, Panjenengané piyambak ngandika marang

aku, Sapa sing kowe weruh Roh mudhun lan tetep ing dhèwèké, iku sing mbaptis ing Roh Suci. Lan aku wis weruh lan wis menehi kesaksian yen iki Putra saka Gusti Allah.

Ing dina candhakipun, Yohanes ngadeg maneh bebarengan karo kalih muride. Lan sawisé ndeleng marang Gusti Yesus sing lagi mlaku, dhèwèké ngandika, Delengen, Wedhus Cilik saka Gusti Allah. Lan loro murid mau krungu dheweke ngomong, banjur padha ngetutake Yesus. Nanging Gusti Yesus noleh lan weruh wong-wong mau padha ngetutake, banjur ngandika marang wong-wong mau. Apa sing sampeyan goleki? Nanging wong-wong mau ngomong marang dheweke, Rabi (sing yen diterjemahake tegese Guru), ing ngendi sampeyan manggon? Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Tekaa lan delengana. Mula padha teka lan weruh ing ngendi dheweke manggon, banjur padha manggon bebarengan karo dheweke ing dina kuwi. Wektu kuwi kira-kira jam sepuluh. Andreas yaiku sadulure Simon Petrus, salah siji saka wong loro sing wis krungu saka Yohanes lan banjur ngetutake dheweke. Dheweke iki pisanan nemokake sedulure dhewe yaiku Simon, lan ngomong marang dheweke, Kita wis nemokake Sang Mesias, kang tegese diterjemahake Kristus. Lan dheweke nggawa dheweke menyang Yesus. Sawise nyawang marang dheweke, Yesus ngandika, Kowe iku Simon, anake Yunus. Kowe bakal diarani Kefas, sing diterjemahake Petrus.

Ing dina sabanjure, Yesus kepéngin metu menyang Galilea, lan dheweke nemokake Filipus lan ngomong marang dheweke, Tuta

aku. Filipus iku saka Betsaida, kuthané Andreas lan Petrus. Pilipus nemokake Natanael lan ngandika marang dheweke, Kang wis ditulis dening Musa ing angger-angger lan dening para nabi, wis kita temokake, yaiku Yesus putra Yusup saka Nasaret. Lan Natanael ngandika marang dhèwèké, Saka Nasarèt bisa ana apa sing apik? Pilipus ngandika marang dhèwèké, Teka lan deleng. Yesus weruh Natanael teka menyang dheweke lan ngomong babagan dheweke, Deleng, saestu wong Israel kang ora ana cidrane. Nathanael ngomong marang Panjenengané, Saka ngendi Paduka ngerti kula? Gusti Yesus mangsuli lan ngandika marang dhèwèké, Sadurungé Filipus nimbali panjenengan, nalika panjenengan ana ing ngisor wit ara, Kula sampun ningali panjenengan. Natanael mangsuli lan ngandika marang Panjenengane, Rabi, Panjenengan punika Sang Putra Gusti Allah, Panjenengan punika Sang Prabu Israel. Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Amarga Aku ngandika marang kowe, Aku weruh kowe ana ing ngisor wit ara, kowe pracaya? Kowe bakal weruh perkara sing luwih gedhe tinimbang iki. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Amen, amen, Aku ngomong marang kowe kabeh, wiwit saiki kowe bakal weruh langit mbukak, lan para utusan Allah munggah lan mudhun ing Sang Putra Manungsa.

2

Lan ing dina kaping telu ana pahargyan nikah ing Kana, Galilea, lan ibune Yesus ana ing kono, Yesus lan para murid

panjenenganipun ugi dipunundang dhateng mantenan punika. Lan sawise anggure entek, ibune Yesus ngomong marang dheweke, Wong-wong mau ora duwe anggur. Sang Yesus ngendika dhateng piyambakipun, Punapa dhateng kula lan dhateng panjenengan, wadon? Jam kula dereng dumugi. Ibune ngendika marang para abdi, Apa wae sing dikandhakake marang kowe, tindakna. Ana ing kono wadhah banyu saka watu enem sing ngadeg miturut tatacara resik wong Yahudi, saben wadhah nampung rong nganti telung ukuran. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Isèna jar-jar banyu nganggo banyu. Lan padha ngisèni nganti kebak. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Jupuka saiki lan gawakna menyang kepala pelayan. Lan wong-wong mau padha nggawa. Nalika panggedhe pesta ngrasakake banyu sing wis dadi anggur lan ora ngerti saka ngendi asale, nanging para abdi sing wis nyiduk banyune padha ngerti. Banjur panggedhe pesta nelpon penganten lanang. Lan ngomong marang dheweke, Kabeh wong dhisik nyelehake anggur sing apik, lan nalika padha wis mabuk, banjur sing kurang, nanging kowe wis njaga anggur sing apik nganti saiki. Punika nggawe wiwitan saka pratandha-pratandha, Yesus ing Kana ing Galilea, lan ngudharake kamulyan Panjenengané, lan para murid Panjenengané pracaya marang Panjenengané.

Sawisé punika, piyambakipun turun dhateng Kapernaum kalihan ibunipun, para seduluripun, lan para muridipun, lajeng ing ngriku lenggah botên dangu.

Lan wektu Paskah wong-wong Yahudi wis cedhak, banjur Gusti

Yesus munggah menyang Yerusalem. Lan dhèwèké nemokake ing candhi wong-wong sing adol sapi lan wedhus lan dara, lan wong-wong sing ijol dhuwit sing lungguh. Lan nggawe pecut saka tali, kabeh panjenenganipun ngusir saka candhi, ingkang wedhus lan ingkang sapi, lan saking tukang salin dhuwit panjenenganipun tumpahaken dhuwit receh lan meja-meja panjenenganipun walikaken. Lan marang wong-wong sing sade manuk dara, dhèwèké ngandika, Angkata barang-barang iki saka kene, aja gawe omahing bapakku dadi omah dagang. Para murid-murid-Nya padha éling yèn wis kaserat: Semangat kanggo omah-Mu bakal ngamuk marang aku. Wong-wong Yahudi banjur mangsuli lan ngandika marang dheweke, Apa tandha sing sampeyan tuduhake marang kita, amarga sampeyan nindakake bab-bab iki? Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Rusaka candhi iki, lan ing telung dina Aku bakal mbangunake maneh. Wong-wong Yahudi mau ngandika mulane, Patang puluh nem taun candhi iki dibangun, lan kowe bakal ngunggahake dheweke ing telung dina? Nanging dhèwèké ngandika bab candhi saka awaké dhéwé. Nalika Panjenenganipun wungu saka pati, para murid padha kelingan bilih Panjenenganipun sampun ngandika makaten, lajeng padha pitados dhateng Kitab Suci saha dhateng sabda ingkang dipunandikakaken dening Gusti Yesus.

Nalika ana ing Yerusalem nalika Paskah ing wayah riyaya, akeh wong padha pracaya marang jenenge, amarga ndeleng tandha-tandha kang ditindakake. Nanging Gusti Yesus piyambak ora ngandelake awakipun dhateng wong-wong mau, amargi

panjenenganipun mangertos sedaya tiyang. Lan amarga dhèwèké ora butuh supaya ana wong sing mèlu saksi bab manungsa, awit dhèwèké dhewe ngerti apa sing ana ing sajroning manungsa.

3

Ana sawijining wong saka golongané wong Farisi, Nikodemus jenengé, panggedhe golongané wong Yahudi. Wong iki teka marang dheweke ing wayah wengi lan ngandika marang dheweke, Rabi, kita ngerti yen kowe iku guru sing teka saka Gusti Allah, amarga ora ana wong sing bisa nindakake tandha-tandha kaya sing kowe tindakake, kajaba Gusti Allah ana karo dheweke. Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Amen, amen, Aku ngomong marang kowe, yen ora ana wong kang lair saka ndhuwur, ora bisa ndeleng Kratoning Gusti Allah. Nikodemus ngendika marang dheweke, Kepiye carane wong bisa lair maneh nalika wis tuwa? Apa dheweke bisa mlebu maneh menyang guwa garbane ibune kaping pindho lan lair maneh? Yesus mangsuli, Saestu, saestu Aku ngomong marang kowe, yen ora ana wong kang lair saka banyu lan Roh, ora bisa mlebu ing Kratoning Gusti Allah. Sing wis dilahiraké saka daging iku daging, lan sing wis dilahiraké saka Roh iku roh. Aja gumun amarga aku wis ngomong marang kowe, sampeyan kabeh kudu lair saka ndhuwur. Roh ing ngendi kepéngin nyebul, lan swarane kowé krungu, nanging kowé ora ngerti saka ngendi tekaé lan menyang ngendi lunga, mangkono uga kabèh wong

sing wis lair saka Roh. Nikodemus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Kepiye bisa kedadeyan iki kabeh? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Kowe iki guru saka Israel, kok bab-bab iki ora ngerti? Amin, amin, Aku ngomong marang kowe, sing kita ngerti iku kita omongake, lan sing kita wis weruh iku kita seksekake, nanging kesaksian kita iki ora kowe tampa. Yen bab-bab kadonyan wis dakkandhakake marang kowe lan kowe ora pracaya, kepiye carane yen dakkandhakake marang kowe bab-bab swarga, kowe bakal pracaya? Lan ora ana wong siji-sijia kang wis munggah menyang swarga, kajaba sing wis mudhun saka swarga, yaiku Sang Putra Manungsa sing ana ing swarga. Lan kados pundi Musa ngangkat ula ing ara-ara, mangkono uga perlu Sang Putra Manungsa dipunangkat, supaya saben wong sing percaya marang Panjenengane ora bakal sirna, nanging nduweni urip langgeng. Mangkono amerga tresna Gusti Allah dhateng donya, nganti Putra Panjenengané ingkang tunggal pinaringaken, supados sedaya ingkang pitados dhateng Panjenengané botên binasa, nanging gadhah gesang langgeng. Ora amerga Gusti Allah ngutus Putrane menyang donya kanggo ngadili donya, nanging supaya donya kaslameti liwat Panjenengane. Wong sing pracaya marang dheweke ora diadili, nanging wong sing ora pracaya wis diadili, amarga dheweke durung pracaya marang jenenge Putra tunggal saka Gusti Allah. Nanging iki pengadilané, amarga cahya wis teka ing jagad iki, lan wong-wong luwih seneng marang pepeteng tinimbang cahya, jalaran tumindak-tumindaké wong-wong mau ala. Amerga kabèh wong sing nindakake tumindak ala iku sengit marang cahya lan ora gelem

nyedhaki cahya, supaya karya-karyané ora katitik. Wong sing nglakoni kabeneran teka menyang cahya, supaya katon karya-karyane, amarga wis digawe ing Gusti Allah.

Sawisé punika rawuh sang Yésus lan para murid ipun dhateng tanah Yudéa, lan ing ngriku piyambakipun lenggah kalihan tiyang-tiyang wau lan mbaptis. Ana lan Yohanes mbaptis ana ing Ainon cedhak Salim, amarga banyu akeh ana ing kono, lan padha teka lan padha dibaptis. Durung, amargi Yohanes durung diuncalake menyang panjara. Kedadean dadi perkara panetlusuran saka para murid Yohanes kaliyan wong Yahudi bab panyucian. Lan padha teka menyang Yohanes lan ngandika marang dheweke, Rabi, wong sing ana karo sampeyan ing sebrang Kali Yordan, sing sampeyan wis menehi kesaksian marang dheweke, delengen, dheweke saiki mbaptis lan kabeh wong padha teka marang dheweke. Yohanes mangsuli lan ngandika, Manungsa ora bisa nampa apa-apa, kajaba wis diparingake marang dheweke saka swarga. Sampeyan piyambak menehi kesaksèn marang aku yèn aku wis ngandika, Aku dudu Sang Kristus, nanging aku diutus sadurungé Panjenengané. Sing duwe penganten putri iku penganten lanang, nanging kanca saka penganten lanang, sing ngadeg lan krungu swarane, bungah banget amarga swarane penganten lanang. Mulane kabungahane aku wis kapenuhan. Wong kuwi kudu tambah gedhe, nanging aku kudu cilik. Sing teka saka ndhuwur iku ana ing ndhuwur kabèh. Sing asalé saka bumi iku dadi bumi lan ngomong bab bumi, sing teka saka swarga iku ana ing ndhuwur kabèh. Lan sing wis dideleng lan dikrungu, iki

mèlu seksi, lan kasesaksiané dhèwèké ora ana sing nampa. Wong sing wis nampa kesaksiane dheweke wis menehi cap yen Gusti Allah iku sejati. Wong kang diutus dening Gusti Allah ngucapake tembung-tembunge Gusti Allah, amarga Gusti Allah ora menehi Roh kanthi ukuran. Sang rama tresna marang putrane lan wis maringi kabeh ing tangane. Wong kang pracaya marang Sang Putra nduweni gesang langgeng, nanging wong kang mbangkang marang Sang Putra ora bakal ningali gesang, ananging bebendune Gusti Allah tetep wonten ing piyambakipun.

4

Nalika Gusti Yesus ngerti yen wong-wong Farisi wis krungu bilih Panjenenganipun gadhah murid lan mbaptis langkung kathah tinimbang Yohanes Sanajan tenan Yesus piyambak ora mbaptis, nanging para muride sing mbaptis. Dhèwèké ninggalaké Yudéa lan lunga menyang Galilea. Nanging dhèwèké kudu ngliwati Samaria. Mula panjenenganipun rawuh dhateng kutha ing Samaria ingkang kasebat Sikhar, celak papan ingkang dipunparingaken Yakub dhateng Yusuf putranipun Ana ing kana sumber banyu kagungane Yakub. Mulane Yesus, wis kesel saka lelampahan, lungguh ing pinggir sumber banyu kuwi. Wektu iku kira-kira jam kaping enem. Teka wong wadon saka Samaria kanggo ngeduk banyu. Yesus ngandika marang dheweke, Paringi aku ngombe. Wong-wong muridé wis padha lunga menyang kutha kanggo tuku pangan. Mula wong wadon

Samaria mau ngendika marang dheweke, Kepiye kowe, sing wong Yahudi, njaluk ngombe marang aku, sing wadon Samaria? Awit wong Yahudi ora sesrawungan karo wong Samaria. Yesus wangsulana lan ngandika marang dheweke, Yen kowe ngerti peparingane Gusti Allah, lan sapa sing ngandika marang kowe, Wenehana aku ngombe, kowe mesthi wis njaluk marang dheweke, lan dheweke mesthi wis wenehana kowe banyu urip. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke, Gusti, sampeyan ora duwe timba, lan sumure jero banget. Mulane saka ngendi sampeyan entuk banyu sing urip kuwi? Apa sampeyan luwih gedhe tinimbang bapak kita Yakub, sing wis menehi kita sumur iki, lan dheweke dhewe ngombe saka kono, uga anak-anake lan kewan-kewane? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Saben wong sing ngombe saka banyu iki bakal ngelak manèh, Sapa sing ngombe banyu kang tak paringaké, ora bakal ngelak manèh ing salawas-lawasé, nanging banyu kang tak paringaké mau bakal dadi sumber banyu kang mancur ing sajroning dhirinè, nganti tumeka ing urip langgeng. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke, Gusti, paringana aku banyu iki, supaya aku ora ngelak lan ora kudu teka mrene kanggo nyiduk banyu. Yesus ngendika marang dheweke, Lungaa timbalen bojomu lan balia mrene. Wanita kuwi mangsuli lan ngandika, Aku ora duwe lanang. Yesus ngandika marang dheweke, Becik kowe ngandika yen aku ora duwe lanang, Awit lima lanang wis tau dadi bojomu, lan saiki sing kowe duwe iku dudu bojomu, bab iki bener sing wis kowe kandhakake. Wong wadon mau ngomong marang Panjenengane, Gusti, kula mangertos bilih Panjenengan punika nabi. Para leluhur kita ing gunung iki wis

nyembah, lan sampeyan ngomong yen ing Yerusalem iku panggonan sing kudu kanggo nyembah. Yesus ngandika marang dheweke, Wadon, pracayaa marang Aku, amarga bakal teka wektune nalika sira ora bakal nyembah marang Sang Rama ing gunung iki, lan uga ora ing Yerusalem. Sampeyan nyembah sing ora sampeyan ngerti, kita nyembah sing kita ngerti, amarga kawilujengan iku saka wong Yahudi. Nanging wektune teka, lan saiki wis tekan, nalika para panyembah sejati bakal nyembah marang Sang Rama kanthi roh lan kabenaran, amarga Sang Rama nggoleki wong-wong kaya mengkono sing nyembah marang Panjenengane. Gusti Allah iku Roh, lan wong-wong sing nyembah Dhèwèké kudu nyembah ing roh lan kabenaran. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke, Aku ngerti yen Mesias sing diarani Kristus bakal teka, nalika dheweke teka, dheweke bakal ngumumake kabeh marang kita. Yesus ngomong marang dheweke, Aku iki sing lagi ngomong karo kowe. Lan sawise iku para muride padha teka, lan padha gumun amarga dheweke lagi ngomong karo wong wadon, nanging ora ana sing takon, Apa sing Paduka goleki utawa apa sebabe Paduka ngomong karo dheweke? Wong wadon mau banjur ninggalake wadhah banyune lan lunga menyang kutha, sarta ngomong marang wong-wong, Teka ndeleng wong sing wis ngomong marang aku kabeh sing wis tak lakoni. Apa iki dudu Sang Kristus? Mula padha metu saka kutha lan padha teka marang dheweke.

Ing antawisipun, para murid padha nyuwun dhateng panjenenganipun kanthi ngandika, Rabi, mangga nedha. Nanging dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Aku duwé

pangan kanggo mangan, sing kowé ora ngerti. Para murid padha ngomong marang siji lan sijine, Apa ana wong sing wis nggawa panganan kanggo Dhèwèké? Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Pangananku yaiku nindakake karsane Gusti sing ngutus aku lan ngrampungake pakaryane. Apa sampeyan ora ngomong yen isih patang wulan maneh banjur panen teka? Lah, Aku ngomong marang sampeyan, angkata mripatmu lan delengen sawah-sawah, amarga wis putih siap dipanen saiki. Lan wong sing panen nampa upah lan nglumpukake wowohan kanggo urip langgeng, supaya wong sing nandur lan wong sing panen bisa padha bungah bebarengan. Ing bab iki tembung kasebut pancen bener, amarga sing nandur lan sing panen iku wong liya-liya. Aku ngutus kowe kanggo ngetik apa sing ora kowe gawe, wong liya wis gawe, lan kowe wis mlebu ing asil pegaweyane wong liya. Saka kutha iku, akeh wong Samaria padha pracaya marang dheweke amarga tembunge wong wadon mau, sing menehi kesaksian: Dheweke wis ngomong marang aku kabeh sing tak lakoni. Nalika wong-wong Samaria padha teka marang dheweke, padha nyuwun supaya dheweke tetep ana ing antarane wong-wong mau, lan dheweke tetep ana ing kono rong dina. Lan akeh banget sing luwih padha pracaya amarga tembunge. Dhateng wadon mau padha ngendika: Saiki kita ora pracaya maneh jalaran saka pangandikanmu, nanging awit kita piyambak wis miyarsa, lan kita mangertos bilih Panjenengane punika sejatosipun Sang Juru Wilujeng ing jagad, inggih punika Sang Kristus.

Sawise rong dina, dheweke metu saka kono lan lunga menyang

Galilea. Awit Gusti Yésus piyambak wis mèngeti bilih nabi ing tanah airé dhéwé botên dipun ajèni. Nalika mulane dheweke teka ing Galilea, wong-wong Galilea nampa dheweke, amarga kabeh wis weruh apa sing ditindakake ing Yerusalem nalika riyaya, awit wong-wong mau uga wis teka ing riyaya kasebut.

Yesus banjur mulih maneh menyang Kana ing Galilea, ing ngendi dheweke nggawe banyu dadi anggur. Ana pejabat kraton sing anake lagi lara ing Kapernaum, Wong iki wis krungu yen Gusti Yesus wis teka saka Yudea menyang Galilea, banjur lunga menyang dheweke lan nyuwun supaya Gusti Yesus mudhun lan marasake anak lanange, amarga anak mau wis arep mati. Ngandika mulane ingkang Yesus dhateng piyambakipun, Manawi mboten ningali tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban, sampeyan mboten badhe pracaya. Pejabat kraton mau ngomong marang dheweke, Gusti, mangga rawuh sadurunge anakku mati. Yesus ngandika marang dheweke, Lumakua, anakmu urip. Lan wong mau pracaya marang tembung sing diandikakake Yesus marang dheweke, banjur dheweke lunga. Wis nanging nalika dheweke mudhun, para abdi dheweke ketemu marang dheweke lan padha lapor ngandika, Abdi sampeyan urip. Dheweke banjur takon marang wong-wong mau jam kang dheweke luwih apik. Lan padha ngomong marang dheweke yen wingi jam kapitu demame wis ilang. Mangertos mulane rama iku yèn ing jam kono, ing kang Yésus ngandika marang dhèwèké yèn anakmu urip, lan dhèwèké pracaya, lan kabèh omahé. Iki tandha kaping pindho sing digawé déning Yésus sawisé teka saka Yudéa menyang Galilea.

5

Sawisé bab-bab punika, wonten riyaya tiyang Yahudi, lan Gusti Yesus tindak dhateng Yerusalem. Ana dhèning ing Yérusalèm ana kolam wedhus, kang diarani ing basa Ibrani Betesda, duwé lima serambi. Ing panggonan-panggonan iki, ana akèh wong lara sing padha mlumah, yaiku wong wuta, wong pincang, wong garing, sing padha ngenteni gerakané banyu. Utusan jalaran saben wektu mudhun ing blumbang, lan banyune diganggu. Mula sing pisanan mlebu sawise banyune diganggu dadi waras saka penyakit apa wae sing lagi nandhang. Ana wong lanang ing kono sing wis telung puluh wolung taun nandhang lara. Sasampunipun ningali tiyang punika mlumpuk, lan mangertos bilih sampun dangu wekdalipun, Gusti Yesus ngendika dhateng piyambakipun, Menapa panjenengan kersa waras? Wong sing lara wangsulana marang dheweke, Gusti, aku ora duwe wong sing bisa nguncalake aku menyang kolam renang nalika banyune diganggu. Nanging nalika aku teka, wong liya wis mudhun sadurunge aku. Yesus ngendika marang dheweke, Tangia, angkata klasamu lan mlakua. Lan sanalika wong mau dadi sehat, lan ngangkat klasane banjur mlaku-mlaku. Nanging ing dina kuwi dina Sabat. Wong-wong Yahudi padha ngomong marang wong sing wis mari, Iki dina Sabat, ora oleh kowe ngangkat klasa. Dheweke mangsuli marang wong-wong mau, Wong sing wis nggawe aku waras kuwi sing ngomong marang aku, Angkata tikarmu lan mlakua. Wong-wong mau takon marang dheweke, Sapa wong sing wis ngomong marang kowe,

Angkat tikarmu lan mlaku? Wong sing wis mari ora ngerti sapa iku, amarga Yesus wis nyingkir nalika wong akeh ana ing panggonan kuwi. Sawisé iki-iku perkara, Yésus manggih dhèwèké ing candhi lan ngandika marang dhèwèké, Delengen, sampéyan wis waras, aja nganti dosa manèh, supaya ora ana sing luwih ala dumadi marang sampéyan. Wong mau banjur lunga lan nglapurake marang wong-wong Yahudi yen Gusti Yesus sing wis nggawe dheweke waras.

Lan amarga punika, wong-wong Yahudi padha ngoyak-oyak Gusti Yesus lan padha nggoleki supados mateni Panjenenganipun, awit Panjenenganipun nindakaken bab-bab punika wonten dinten Sabat. Nanging Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Rama Kawula nganti sapriki taksih makarya, lan Kawula ugi makarya. Jalaran saka iki, mula wong-wong Yahudi luwih ngupaya mateni dheweke, amarga ora mung nglanggar dina Sabat, nanging uga nyebut Gusti Allah minangka Ramane dhewe, dadekake awakke dhewe padha karo Gusti Allah.

Wangsulana mulane sang Yesus lan ngandika marang wong-wong mau, Saestu, saestu, aku ngandika marang kowe kabeh, ora bisa sang Putra nindakake punapa-punapa saka awakipun piyambak, kajawi menawi piyambakipun ningali sang Rama nindakake. Amargi punapa kemawon ingkang dipuntindakake dening Panjenengane punika, punika ugi dipuntindakake dening sang Putra kanthi cara ingkang sami. Amarga sang rama tresna marang putrane lan nuduhaké kabèh kang piyambak

ditindakaké marang dhèwèké, lan bakal nuduhaké karya kang luwih gedhé tinimbang iki marang dhèwèké, supaya kowé padha gumun. Kados pundi amargi Sang Rama ngunggahaken tiyang-tiyang ingkang sampun pejah lan paring gesang, makaten ugi Sang Putra, sapa ingkang dipun kersakaken, dipun paringi gesang. Amarga Sang Rama ora ngadili sapa wae, nanging kabeh pangadilan wis diwènèhaké marang Sang Putra. Supaya kabèh wong padha ngurmati Sang Putra kaya ngurmati Sang Rama. Sing ora ngurmati Sang Putra, ora ngurmati Sang Rama sing wis ngutus Panjenengané. Amen, amen, Aku ngomong marang kowe: sapa sing ngrungokake tembungKu lan pracaya marang Pangeran sing wis ngutus Aku, nduweni urip langgeng, lan ora bakal ngadhepi pangadilan, nanging wis liwat saka pati menyang urip. Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe kabeh, yen wektu iku bakal teka, lan saiki wis ana, nalika wong-wong sing wis mati bakal krungu swarane Putra Gusti Allah, lan wong-wong sing wis krungu bakal urip. Kados dene sang rama gadhah gesang wonten ing dhirinipun piyambak, makaten ugi sampun paring dhateng sang putra supados gadhah gesang wonten ing dhirinipun piyambak. Lan wewenang pinaringaken dhateng panjenenganipun, lan pangadilan nindakaken, amargi panjenenganipun putra manungsa. Aja gumun babagan iki, amarga bakal teka wektu ing ngendi kabeh wong sing ana ing kuburan-kuburan bakal krungu swarane dheweke, Lan bakal metu wong-wong sing wis nindakake kabecikan menyang wungunipun maneh gesang, nanging wong-wong sing wis nindakake piala menyang wungunipun maneh pangadilan.

Aku ora bisa nindakake apa-apa saka awakku dhewe. Kaya sing dakkrungu, mangkono aku ngadili, lan pengadilanku iku adil, amarga aku ora nggoleki karsaku dhewe, nanging karsane Bapak sing wis ngutus aku. Yen aku mertekaken babagan awakku dhewe, kesaksianku ora bener. Ana wong liya kang mèngsakèkaken bab aku, lan aku ngerti yèn kaseksèn kang dipunseksèkaken bab aku iku bener. Sampeyan wis ngirim utusan marang Yohanes, lan dheweke wis menehi kesaksian babagan bebener. Nanging aku ora njupuk kesaksèn saka manungsa, nanging aku ngomong bab-bab iki supaya kowé-kowé bisa dislamètaké. Dheweke kuwi lampu sing kobong lan padhang, nanging kowe mung gelem bungah sedhela ing cahyane. Aku nanging duwé kaseksèn kang luwih gedhé tinimbang Yohanes, amarga pakaryan kang wis diparingaké marang aku déning Sang Rama supaya dak rampungaké, pakaryan-pakaryan kang dak lakoni iku mèksi bab aku yèn Sang Rama wis ngutus aku. Lan sing wis ngirim aku Rama, Dhèwèké dhéwé wis mènèhi paseksen babagan aku. Sampeyan ora tau krungu swarané, lan sampeyan uga ora tau weruh wujudé. Lan tembungé dhèwèké ora tetep ana ing kowé, amarga sing dikirim déning sing kuwi, marang iki kowé ora pracaya. Panjenengan nliti tulisan-tulisan, amarga panjenengan ngira ing tulisan-tulisan kuwi duwe urip langgeng, lan tulisan-tulisan kuwi sing menehi kesaksian babagan kula, Lan sampeyan ora gelem teka marang Aku, supaya sampeyan bisa duwe urip. Kamulyan saka manungsa ora tak jupuk. Nanging aku wis ngerti kowe, yen katresnan saka Gusti Allah ora ana ing awakmu dhewe. Aku wis teka kanthi jeneng Ramaku, nanging sampeyan ora nampa Aku.

Yen ana wong liya teka kanthijenenge dhewe, sampeyan bakal nampa dheweke. Kepiye sampeyan bisa pracaya, nalika sampeyan tampa kamulyan saka siji liyane, nanging kamulyan sing saka Gusti Allah sing mung siji-sijine ora sampeyan goleki? Aja sampeyan mikir yen aku bakal nudhuh sampeyan marang Sang Rama. Sing nudhuh sampeyan iku Musa, wong sing sampeyan gadhah pangarep-arep marang dheweke. Yen kowe pracaya marang Musa, mesthi kowe pracaya marang aku, amerga dheweke wis nulis bab aku. Yen nanging sampeyan ora pracaya marang tulisan-tulisane wong kuwi, kepiye sampeyan bakal pracaya marang tembung-tembungku?

6

Sawisé iki, Yesus lunga ngluwihi Segara Galilea, yaiku Segara Tiberias. Lan wong akèh ngetutake dhèwèké, amarga padha weruh tandha-tandha kang ditindakaké marang wong-wong lara. Yesus munggah menyang gunung lan lungguh ing kono karo murid-muride. Nanging wektu iku wis cedhak karo Paskah, yaiku prayaan saka wong-wong Yahudi. Yesus banjur ngangkat mripatipun lan weruh bilih kathah tiyang kathah rawuh dhumateng panjenenganipun, ngendika dhumateng Filipus, Saking pundi kita kedah tumbas roti supados tiyang-tiyang punika saged dhahar? Nanging dheweke ngandika mangkono kanggo nguji dheweke, amarga dheweke dhewe wis ngerti apa sing bakal ditindakake. Filipus mangsuli marang dheweke, Roti rong atus denarii ora cukup kanggo wong-wong mau, supaya

saben wong bisa njupuk sethithik. Salah siji saka murid-muride ngomong marang dheweke, yaiku Andreas, sadulure Simon Petrus, Ana bocah siji ing kene, sing duwe limang roti gandum lan iwak loro, nanging iki apa gunane kanggo wong akeh banget? Yésus ngandika, Gawéa wong-wong mau padha lungguh. Ana suket akèh ing panggonan kuwi. Wong lanang-lanang mau banjur padha lungguh, cacahé kira-kira limang ewu. Yésus njupuk roti-roti mau, lan sawisé matur nuwun, mbagèkaké marang para murid, déné para murid mbagèkaké marang wong-wong sing padha lungguh. Mangkono uga karo iwak-iwak, sakarepé wong-wong mau. Nalika wis wareg, Panjenengané ngandika marang murid-muridé, Klumpukna pecahan-pecahan sing isih kari, supaya aja ana sing mubazir. Mulane padha nglumpukake lan ngisi rolas kranjang pecahan-pecahan saka limang roti gandum jelai sing isih kari kanggo wong-wong sing wis mangan. Wong-wong mau, sawisé weruh tandha kang digawe déning Gusti Yesus, padha ngomong yèn dhèwèké iki sejatiné nabi sing bakal teka menyang jagad. Jesus mulane mangertos yen wong-wong padha arep teka lan nyekel dheweke supaya nggawe dheweke dadi ratu, banjur mundur maneh menyang gunung piyambak.

Nalika wis sore, para muride padha mudhun menyang segara. Lan sawisé mlebu ing prau, wong-wong mau padha nyabrang segara menyang Kapernaum. Lan peteng wis teka, nanging Gusti Yesus durung teka marang wong-wong mau, Segara digugah déning angin gedhé kang nyebul. Sawisé nggayuh kira-kira rong puluh lima utawa telung puluh stadion, wong-wong mau weruh

Gusti Yesus mlaku ing dhuwur segara lan nyedhaki prau, lan wong-wong mau wedi. Nanging dheweke ngandika marang wong-wong mau, Aku iki Aku, aja wedi. Padha gelem mulane njupuk dheweke menyang prau, lan enggal prau wis tekan ing dharatan kang padha dituju.

Ing dina sabanjure, wong akeh sing ngadeg ing sebrang segara weruh yen prau cilik liyane ora ana ing kono kajaba mung siji, yaiku prau sing dileboni murid-muride, lan yen Gusti Yesus ora mlebu bebarengan karo murid-muride menyang prau cilik kasebut, nanging mung murid-muride dheweke wae sing padha lunga, Nanging ana prau-prau saka Tiberias sing teka cedhak panggonan ing ngendi wong-wong mau mangan roti sawise Gusti matur nuwun. Nalika wong akeh weruh yèn Yesus lan para muridé ora ana ing kana, dhèwèké padha mlebu menyang kapal-kapal banjur tindak menyang Kapernaum kanggo golèk Yesus. Lan bareng nemokake dheweke ing sebrang segara, padha ngomong marang dheweke, Rabi, kapan panjenengan rawuh ing kene? Yesus mangsuli marang wong-wong mau lan ngandika, Satemene, satemene Aku ngomong marang kowe, kowe goleki Aku, ora amarga kowe weruh tandha-tandha, nanging amarga kowe mangan saka roti-roti lan kowe wareg. Padha nyambut gawe ora kanggo pangan sing bakal rusak, nanging kanggo pangan sing tetep nganti urip langgeng, sing bakal diwenehake marang kowe dening Sang Putra Manungsa, amarga Panjenengane wis dimeterai dening Sang Rama, yaiku Gusti Allah. Mula aku ngomong marang dheweke, Apa sing kudu kita lakoni supaya bisa nyambut gawe karyane Gusti Allah?

Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Iki punika pakaryane Allah, supaya kowe pracaya marang sing diutus dening Panjenengane.

Mula padha kandha marang dhèwèké, Dadi apa tandha kang kowe tindakake supaya kita bisa weruh lan pracaya marang kowe? Apa pakaryan kang kowe lakoni? Para rama kita wis mangan manna ing ara-ara samun, kaya sing wis kaserat, Roti saka swarga wis diwènèhaké marang wong-wong mau kanggo dipangan. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Temenan, temenan Ingsun ngendika marang kowe kabeh, dudu Musa kang wis maringi kowe roti saka swarga, nanging Rama Ingsun kang maringi kowe roti saka swarga kang sajati. Roti saka Gusti Allah iku sing mudhun saka swarga lan mènèhi urip marang jagad. Mula aku ngomong marang dheweke, Gusti, tansah paringana kita roti iki. Yesus ngandika marang wong-wong mau, Aku iki roti saka urip. Sapa sing teka marang Aku ora bakal luwe, lan sapa sing pracaya marang Aku ora bakal ngelak ing salawas-lawase.

Nanging aku wis ngomong marang kowe, yen kowe wis weruh aku, nanging kowe ora pracaya. Saben sing diwènèhaké marang aku déning Bapak bakal teka marang aku, lan sing teka marang aku ora bakal tak usir metu. Amarga aku wis mudhun saka swarga, ora kanggo nindakake karsaku dhewe, nanging kanggo nindakake karsane Gusti sing ngutus aku. Iki karep saka Rama kang wis ngutus aku, supaya kabèh kang wis diparingake marang aku ora bakal tak ilangake, nanging bakal tak ungahake

ing dina pungkasan. Punika karsané Ingkang sampun ngutus kula, supados saben tiyang ingkang ningali Sang Putra lan pitados dhateng Panjenenganipun gadhah gesang langgeng, lan kula badhe ngunggahaken panjenenganipun ing dinten pungkasan. Wong-wong Yahudi padha grumbled mulane babagan dheweke, amarga dheweke ngandika, Aku iku roti sing wis mudhun saka swarga. Lan padha ngomong, Apa ora iki Yesus, anake Yusuf, sing kita ngerti bapak lan ibune? Kepiye mula dheweke ngomong yen dheweke wis mudhun saka swarga? Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Aja padha nggrundhel karo siji liyane. Ora ana wong siji sing bisa teka marang aku, kajaba Rama sing wis ngutus aku narik dheweke, lan aku bakal ngunggahake dheweke ing dina pungkasan. Punika kaserat wonten ing para nabi, lan sedaya badhe dados murid Gusti Allah. Sedaya ingkang mirengaken saking Sang Rama lan sampun sinau rawuh dhateng kula. Ora ana sing wis weruh Rama, kajaba sing asale saka Gusti Allah, mung dheweke sing wis weruh Rama. Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe, sapa sing percaya marang Aku nduweni urip langgeng. Aku iku roti sing mènèhi urip. Para bapak sampeyan padha mangan manna ing ara-ara samun, nanging padha pejah. Punika roti ingkang mudhun saking swarga, supados sapa sing mangan saking punika ora bakal pejah. Aku iku roti sing urip, sing mudhun saka swarga. Yen ana wong mangan saka roti iki, bakal urip ing salawas-lawasé. Lan roti sing bakal tak wènèhaké iku dagingku, sing bakal tak wènèhaké kanggo urip ing donya. Wong-wong Yahudi mulane padha padu ngomong, Kepiye carane wong iki bisa mènèhi daginge kanggo

kita mangan? Yesus ngendika marang wong-wong mau, Temenan, temenan Aku ngomong marang kowe kabeh, yen ora mangan daginge Sang Putra Manungsa lan ngombe getihe, kowe ora duwe urip sajroning awakmu dhewe. Wong sing mangan dagingku lan ngombe getihku nduweni urip langgeng, lan aku bakal ngunggahake dheweke ing dina pungkasan. Awit dagingku iku sejatine pangan, lan getihku iku sejatine minuman. Wong sing mangan dagingku lan ngombe getihku tetep ana ing aku, lan aku uga ana ing dheweke. Kaya rama sing urip ngutus aku lan aku urip amarga rama, lan sing mangan aku, dheweke uga bakal urip amarga aku. Punika inggih roti ingkang tumurun saking swarga, boten kados para bapa panjenengan ingkang nedha manna lajeng seda. Sapa ingkang nedha roti punika bakal gesang ing salawas-lawase. Bab-bab iki diucapake nalika mulang ing jemaat ing Kapernaum.

Akeh murid-muride sing wis krungu banjur ngandika, Angel banget tembung iki, sapa sing bisa ngrungokake? Nanging Yesus ngerti ing batinipun piyambak bilih para muridipun padha gumujeng bab punika, panjenenganipun ngendika dhateng wong-wong mau, Punika ndadosaken panjenengan kesandhung? Yen mulane sampeyan ndeleng Putra Manungsa munggah menyang ngendi Panjenengané ana sadurungé? Sang roh iku sing gawe urip, daging ora mupangati apa-apa, tembung-tembung sing dakkandhakake marang kowe, iku roh lan urip. Nanging ana sawetara saka sampeyan sing ora pracaya. Amarga Yesus wis ngerti wiwit wiwitan sapa wong-wong sing ora pracaya lan sapa sing bakal nyerahake dheweke.

Lan Panjenengané ngandika, Amarga punika kula sampun ngandika dhateng panjenengan bilih boten wonten tiyang saged rawuh dhateng kula, kajawi dipunparingaken dhateng piyambakipun saking Rama kula. Saka iki akeh muride padha lunga bali lan ora gelem mlaku bareng karo dheweke maneh. Yesus ngandika dhateng ingkang rolas, Punapa panjenengan ugi kersa lunga? Simon Petrus mangsuli marang Pangeran, Gusti, menyang sapa kita bakal lunga? Paduka duwe tembung urip langgeng, Lan kita wis pracaya lan wis ngerti yèn Paduka punika Sang Kristus, Putranipun Gusti Allah ingkang gesang. Yesus wangsulana marang wong-wong mau, Apa ora aku sing milih kowe kabèh kang rolas? Nanging saka kowe ana siji sing sétan. Dheweke ngomong babagan Yudah putrane Simun Iskariot, amarga wong iki bakal nyerahake dheweke, sanajan dheweke salah siji saka rolas murid kuwi.

7

Lan Yesus mlaku-mlaku sawisé iku ing Galilea, ora amarga dhèwèké kersa mlaku ing Yudea, amarga wong-wong Yahudi padha nggolèki dhèwèké kanggo matèni. Ana perayaan wong Yahudi sing wis cedhak, yaiku perayaan Kemah-kemah. Sedulur-sedulure kandha marang dheweke, Lungaa saka kene lan tindaka menyang Yudea, supaya murid-muridmu uga bisa ndeleng karya-karya sing koklakoni. Ora ana wong sing nggawe apa-apa kanthi wadi lan golek dheweke dadi terang-terangan. Yen sampeyan nggawe iki, tuduhna awakmu marang donya.

Amarga para sedulure uga ora pracaya marang dheweke. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Wektuku durung teka, nanging wektu panjenengan tansah wis siap. Jagad ora bisa mbenci kowe, nanging mbenci aku, amarga aku mertekaken babagan dheweke yen karya-karyane iku ala. Kowe munggah menyang prayaan iki, aku durung munggah menyang prayaan iki, amarga wektuku durung teka. Sawise ngomong mangkono marang wong-wong mau, dheweke tetep manggon ing Galilea. Nalika sadulur-sadulure wis munggah, banjur dheweke uga munggah menyang prayaan, ora kanthi terang-terangan, nanging kanthi wadi. Wong-wong Yahudi mulane padha nggolèki dhèwèké ing prayaan lan padha ngomong, Ing endi wong kuwi? Lan ana gumun akèh babagan dhèwèké ing antarané wong akèh. Sawetara wong padha ngomong yèn dhèwèké iku wong apik, déné liyané padha ngomong, Ora, nanging dhèwèké nyasarké wong akèh. Nanging, ora ana wong sing wani ngomong kanthi terang-terangan babagan dheweke amarga wedi marang wong-wong Yahudi.

Wis ing tengah-tengahing perayaan, Yesus munggah menyang candhi lan mulang. Lan wong-wong Yahudi padha gumun karo ngandika, Kepiyé wong iki bisa ngerti aksara, dene dhèwèké ora tau sinau? Yesus wangsulana marang wong-wong mau lan ngandika, Piwulangku iki dudu piwulangku dhewe, nanging saka Pangeran sing wis ngutus aku. Yen ana wong sing gelem nglakoni kersané Gusti Allah, bakal ngerti bab piwulang iku, apa asalé saka Gusti Allah, utawa aku ngomong saka awakku dhéwé. Wong kang ngomong saka awakipun dhewe nggoleki kamulyan

dheweke dhewe, nanging wong kang nggoleki kamulyan saka Pangeran kang wus ngutus dheweke, punika wong kang leres, lan ora ana kaluputane ing dheweke. Apa Moses ora wis maringi sampeyan angger-angger? Lan ora ana saka sampeyan sing nglakoni angger-angger kasebut. Kenangapa sampeyan nggoleki aku kanggo mateni? Wong akeh mangsuli lan ngandika, Sampeyan kesurupan setan. Sapa sing arep mateni sampeyan? Jesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Aku wis nindakake sawijining karya, lan kabeh padha gumun amarga bab iki. Musa wis maringi sampeyan sunat, ora amarga saka Musa, nanging saka para leluhur, lan ing dina Sabat sampeyan nyunat wong. Yen sunat ditampa wong ing dina Sabat supaya hukum Musa ora dilanggar, kok marang aku padha nesu amarga aku nggawe wong kabèh waras ing dina Sabat? Aja ngadili saka penampilan, nanging ngadilia kanthi adil. Mula sawetara wong Yerusalem ngomong, Apa iki dudu wong sing padha digoleki arep dipateni? Lan delengen, dheweke ngandika kanthi terang-terangan, nanging ora ana apa-apa sing diomongake marang dheweke. Apa pancen para panguwasa wis ngerti sejatine yen iki pancen Sang Kristus? Nanging wong iki kita ngerti saka ngendi asale, dene Kristus nalika teka, ora ana wong sing ngerti saka ngendi asale. Panjenenganipun sesorah mulane wonten ing candhi nalika mulang, inggih punika Gusti Yesus, lan ngendika, Kula panjenengan mangertos, lan panjenengan mangertos saking pundi kula punika, lan kula mboten rawuh saking kula piyambak, nanging wonten ingkang sejati ingkang sampun ngutus kula, ingkang panjenengan mboten mangertos, Aku ngerti dheweke, amarga aku saka dheweke lan dheweke wis

ngutus aku. Mulane padha nggolèki dhèwèké kanggo nyekel, nanging ora ana wong sing numpangaké tangané marang dhèwèké, amarga wayahé durung teka. Akèh wong saka ing wong akèh padha pracaya marang dhèwèké lan padha ngomong, Nèk Sang Kristus teka, apa Panjenengané bakal nindakake tandha-tandha kang luwih akèh tinimbang kang wis ditindakake wong iki? Wong-wong Farisi krungu wong akeh padha gumujeng bab dheweke babagan perkara iki, lan wong-wong Farisi lan para imam agung ngirim abdi-abdi supaya nyekel dheweke. Ngandika mulane Sang Yesus, Isih sedhela wektu Aku karo kowe, lan Aku lunga menyang Sing wis ngutus Aku. Kowe bakal nggoleki aku lan ora bakal nemokake, lan ing ngendi aku ana, kowe ora bisa teka. Mulane wong-wong Yahudi ngandika marang awakipun piyambak, Ing pundi punika badhe tindak, mula kita mboten badhe manggihaken piyambakipun? Punapa piyambakipun badhe tindak dhateng panyebaran tiyang-tiyang Yunani lan mulangaken tiyang-tiyang Yunani? Sapa punika tembung ingkang dipunandikakake, Sampeyan bakal nggoleki kula nanging ora bakal nemokake, lan ing pundi kula wonten, sampeyan ora saged teka?

Nanging ing dina pungkasan sing agung saka prayaan kasebut, Yesus ngadeg lan njerit ngandika, Yen ana wong sing ngelak, supaya teka marang Aku lan ngombe. Wong sing percaya marang aku, kaya sing wis dikandhakake ing Kitab Suci, kali-kali saka wetenge bakal mili banyu urip. Nanging iki ngandika babagan Roh sing bakal ditampa déning wong-wong sing pracaya marang Panjenengané, awit Roh Suci durung ana,

amarga Yésus durung dimulyakaké. Akeh wong mulane saka wong akeh, wis krungu tembung kasebut, padha ngomong, Iki saestu nabi kasebut. Wong liya padha ngomong, Iki iku sing Kristus. Wong liya padha ngomong, Apa ora? Sebab apa saka Galilea sing Kristus teka? Apa ora kitab suci ngandika yèn saking wijining Daud lan saking Betlehem, desané Daud, sang Kristus rawuh? Pamisah mulane dumadi ing antarane wong akeh amarga dheweke. Sawetara wong kepéngin nyekel dhèwèké, nanging ora ana sing nyandhak tangané. Para abdi padha teka mula marang para imam agung lan wong-wong Farisi, lan wong-wong mau padha ngendika marang wong-wong mau, Punapa sebabe kowé ora nggawa dhèwèké? Para abdi mangsuli, Ora tau ana manungsa ngandika kaya mangkene, kaya wong iki. Wong-wong Farisi mulane mangsuli marang wong-wong mau, Apa kowe uga wis kesasar? Apa ana wong saka para panguwasa sing wis pracaya marang dheweke, utawa saka para wong Farisi? Nanging wong akeh iki sing ora ngerti hukum, padha kena kutukan. Nikodemus ngendika dhateng wong-wong mau, ingkang sampun rawuh ing dalu dhateng panjenenganipun, satunggalipun saking wong-wong mau, Apa hukum kita ngadili wong, yen ora krungu saka dheweke dhisik lan ngerti apa sing ditindakake? Padha mangsuli lan ngandika marang dhèwèké, Apa kowé uga saka Galilea? Tlitèna lan delengana yèn nabi saka Galilea ora tau muncul. Lan saben wong padha lunga menyang omahe dhewe-dhewe.

8

Nanging Jesus lunga menyang Gunung Zaitun. Esuk-esuk dheweke teka maneh menyang candhi, lan kabeh wong padha teka marang dheweke, banjur lungguh lan mulang wong-wong mau. Para juru tulis lan para Farisi padha nggawa wong wadon sing wis kecekel nalika nglakoni jina, lan banjur ngadegake dheweke ing tengah. Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Guru, wadon iki wis dicekel nalika lagi nglakoni jina, Lan ing hukum kita, Musa wis mrentah supaya wong-wong kaya mengkono dibenturi watu. Kowe mulane apa sing kokomongake? Nanging iki diomongake kanggo nyoba dheweke, supaya padha duwe tuduhan marang dheweke. Nanging Yesus ndungkluk ngisor lan nulis ing lemah nganggo driji. Nalika padha terus takon marang dheweke, dheweke ngadeg lan ngandika marang wong-wong mau, Sing tanpa dosa ing antarane kowe, ayo mbuwang watu pisanan marang dheweke. Lan manèh, mbungkuk ngisor, dhèwèké nulis ing lemah. Wong-wong mau, sawisé krungu, padha metu siji-siji, wiwit saka sing sepuh-sepuh, lan Yesus ditinggal bebarengan karo wong wadon sing ana ing tengah. Yesus wis ndongak munggah, banjur ngandika marang dheweke, Wong wadon, ing endi wong-wong mau? Ora ana sing ngukum sampeyan? Dheweke banjur ngandika, Ora ana siji, Gusti. Yesus banjur ngandika, Aku uga ora ngukum kowe. Lumakua, lan wiwit saiki aja nganti dosa maneh.

Manèh mulane marang wong-wong mau, Yésus ngandika, Aku iki cahyaning donya. Sapa sing ngetutaké Aku ora bakal mlaku ing pepeteng, nanging bakal duwé cahyaning urip. Para Farisi

pramila ngandika marang Panjenengané, Panjenengan mèksi bab awakmu dhéwé, paseksèn panjenengan botèn leres. Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Sanajan Aku mertekaken bab Awakku Dhewe, paseksenKu iku bener, amarga Aku ngerti saka ngendi Aku teka lan ngendi Aku lunga. Nanging kowe ora ngerti saka ngendi Aku teka utawa ngendi Aku lunga. Kowe ngadili miturut daging, aku ora ngadili sapa-sapa. Lan yen aku ngadili, pangadilanku iku bener, amarga aku ora piyambak, nanging aku lan Rama sing wis ngutus aku. Lan ing hukummu uga kaserat yèn kesaksian loro wong iku bener. Aku iku sing menehi kesaksèn bab awakku dhéwé, lan sing menehi kesaksèn bab aku iku Rama sing wis ngutus aku. Padha ngomong mula saka kuwi marang dhèwèké, Ing endi ana Bapakmu? Yesus mangsuli, Kowé ora ngerti Aku, lan uga ora ngerti Bapakku. Yèn kowé ngerti Aku, mèsthi kowé uga bakal ngerti Bapakku. Tembung-tembung iki diucapake dening Gusti Yesus ing perbendaharaan, nalika piyambakipun mulang wonten ing candhi, lan ora ana wong sing nyekel Panjenenganipun, amargi wektunipun dereng dumugi.

Ngandika mulane manèh marang wong-wong mau sang Yésus, Aku lunga lan sampeyan bakal nggolèki Aku, lan sampeyan bakal mati ing dosamu. Ing ngendi Aku lunga, sampeyan ora bisa teka. Wong-wong Yahudi padha ngomong mulane, Apa dhèwèké ora bakal matèni awaké dhéwé, amarga dhèwèké ngomong, Menyang ngendi aku lunga, kowé ora bisa teka? Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Kowé iku saka ing ngisor, aku iku saka ing dhuwur. Kowé iku saka donya iki, aku

ora saka donya iki. Aku mula ngomong marang kowe, yen kowe bakal mati ing dosa-dosamu, amarga yen kowe ora pracaya yen Aku iku Aku, kowe bakal mati ing dosa-dosamu. Wong-wong mau mulane padha takon marang dheweke, Kowe iki sapa? Yesus ngandika marang wong-wong mau, Wiwit kawitan, apa sing dakkandhakake marang kowe. Akeh sing dakduwe kanggo dakkandhakake lan dakadili babagan kowe kabeh, nanging Panjenengane sing ngutus aku iku sejati, lan aku ngomongake menyang donya bab apa sing dakkrungu saka Panjenengane. Dheweke ora ngerti yen Panjenengane ngomong babagan Sang Rama marang dheweke. Ngandika mulane marang wong-wong mau sang Yesus, Manawa kowe angkat munggah Sang Putra Manungsa, banjur kowe bakal ngerti yèn Aku iku, lan saka awakKu dhéwé Aku ora nindakaké apa-apa, nanging kaya sing diwulangaké Rama marang Aku, bab iki Aku ngomong. Lan Panjenengane sing wis ngutus aku, ana bebarengan karo aku, Sang Rama ora ninggalake aku piyambak, amarga aku tansah nindakake perkara-perkara sing nyenengake Panjenengane. Nalika dheweke ngomong bab iki, akeh wong sing padha pracaya marang dheweke.

Gusti Yesus ngendika dhateng tiyang Yahudi ingkang sampun pitados dhateng Panjenenganipun, Menawi panjenengan sami tetep wonten ing sabdaning kula, saestu panjenengan sami punika murid kula, Lan sampeyan bakal ngerti bebener, lan bebener bakal mbebasake sampeyan. Paduka mangsuli dhateng panjenenganipun, Kawula punika turunanipun Abraham lan dhateng sinten kemawon dereng nate dados abdi. Kadospundi

panjenengan ngendika bilih panjenengan sedaya badhe dados mardika? Yesus wangsulana marang wong-wong mau, Temenan, temenan Aku ngomong marang kowe kabeh, saben wong sing nglakoni dosa iku budak saka dosa. Nanging abdi ora tetep manggon ing omah nganti selawasé, putra tetep manggon nganti selawasé. Yen mulane Sang Putra mardikakake kowe kabeh, satemene kowe kabeh bakal dadi wong mardika. Aku ngerti yèn kowé iku turunané Abraham, nanging kowé golèk matèni aku, amarga tembungku ora bisa mlebu ing atimu. Aku ngomong apa sing tak deleng saka Bapakku, lan sampeyan uga nglakoni apa sing sampeyan deleng saka bapakmu. Paduka wangsulana lan ngandika dhateng panjenenganipun, Ingkang rama kita punika Abraham. Ngandika dhateng wong-wong punika ingkang Yesus, Menawi paduka anak saking ingkang Abraham, paduka mesthi nindakaken ingkang karya saking ingkang Abraham. Saiki nanging sampeyan padha ngupaya mateni aku, wong sing wis kandhakake kasunyatan marang sampeyan, sing dakrungu saka Gusti Allah. Iki Abraham ora nate nindakake. Kowe nindakake karya-karya saka bapakmu. Mulane padha ngandika marang dheweke, Kita ora dilahirake saka persundalan, kita duwe siji Bapak, yaiku Gusti Allah. Ngendika dadi marang wong-wong mau Gusti Yesus, Manawa Gusti Allah Rama panjenengan, mesthi panjenengan tresna marang Ingsun, awit Ingsun medal saka Gusti Allah lan rawuh, jalaran Ingsun ora rawuh saka karsa Ingsun piyambak, nanging Panjenengane ingkang ngutus Ingsun. Kenapa sampeyan ora ngerti omonganku? Amarga sampeyan ora bisa ngrungokake tembungku. Sampeyan iku saka bapake iblis, lan sampeyan pengin nglakoni napsu-napsune

bapak sampeyan. Dheweke iku pembunuh manungsa wiwit wiwitan lan ora ngadeg ing bebener, amarga ora ana bebener ing dheweke. Manawa dheweke ngandika goroh, dheweke ngandika saka dhewe, amarga dheweke iku tukang goroh lan bapake goroh. Nanging aku ngomong kasunyatan, kok sampeyan ora pracaya marang aku. Sapa ing antara sampeyan sing bisa mbuktèkaké dosaku? Nanging yèn aku ngomong kasunyatan, ngapa sampeyan ora pracaya marang aku? Wong sing saka Gusti Allah ngrungokake tembung-tembunge Gusti Allah, mula sampeyan ora ngrungokake, amarga sampeyan ora saka Gusti Allah. Wong-wong Yahudi mau padha mangsuli lan ngandika marang dheweke, Apa ora bener kita ngomong yen kowe iku wong Samaria lan kowe duwe setan? Gusti Yesus mangsuli, Aku ora kesurupan setan, nanging aku ngurmati Bapakku, lan kowe padha ngina aku. Nanging aku ora nggolèki kamulyanku; ana sing nggolèki lan ngadili. Saestu, saestu, Aku ngomong marang kowe, yen ana wong sing netepi tembungKu, dheweke ora bakal ndeleng pati ing salawas-lawase. Wong-wong Yahudi banjur ngomong marang dheweke, Saiki kita wis ngerti yen kowe duwe setan. Abraham wis mati lan para nabi uga, nanging kowe ngomong, Yen ana wong sing njaga tembungku, ora bakal ngrasakake pati ing salawas-lawase. Apa kowé luwih gedhé tinimbang bapak kita Abraham, sing wis mati? Lan para nabi uga wis mati, kowé nganggep awakmu dhéwé sapa? Yesus mangsuli, Yèn aku muliakaké awakku dhéwé, kamulyaanku ora aji apa-apa. Sing muliakaké aku iku Ramaku, sing kowé ngomong yèn Panjenengané iku Gusti Allahmu. Lan ora sampeyan wis mangertos dheweke, aku nanging ngerti

dheweke. Lan yen aku ngomong yen ora aku ngerti dheweke, bakal dadi padha karo sampeyan, tukang goroh, nanging aku ngerti dheweke lan sabda dheweke aku njaga. Abraham bapakmu bungah banget supaya bisa ndeleng dinaku, lan dheweke ndeleng lan bungah. Mulane wong-wong Yahudi ngandika marang dhèwèké, Kowé durung duwé sèket taun, lan kowé wis weruh Abraham? Yesus ngandika marang wong-wong mau, Saestu, saestu, Aku ngandika marang kowe, sadurunge Abraham ana, Aku wis ana. Wong-wong mau ngangkat watu-watu supaya bisa mbuwang marang Panjenengané. Nanging Gusti Yésus ndhelik, banjur medal saka candhi kanthi liwat ing tengah-tengahing wong-wong mau, lan mangkat kanthi mangkono.

9

Lan nalika liwat, dhèwèké weruh wong wuta wiwit lair. Lan para murid padha takon marang Panjenengané, kandha, Rabi, sapa sing dosa, wong iki utawa wong tuwané, nganti dhèwèké lair wuta? Yesus mangsuli, Dudu wong iki sing dosa, lan dudu wong tuwane, nanging supaya karya-karyane Gusti Allah katon ing dheweke. Aku kudu makarya nindakake karya-karyane Gusti sing wis ngutus aku, nganti isih awan, amarga bakal teka wengi nalika ora ana wong sing bisa makarya. Nalika aku ana ing donya iki, aku minangka cahyaning donya. Sawisé ngandika mangkono, dhéwèké ngidoni ing lemah lan nggawé lempung saka idu, banjur ngolèsi lempung kuwi ing mripate wong wuta.

Lan ngandika marang dhèwèké, Lunga wisuh menyang blumbang Siloam, sing diterjemahaké Dikirim. Dhèwèké banjur lunga lan wisuh, lan teka kanthi bisa ndeleng.

Wong-wong tangga mulane lan wong-wong sing ndeleng dheweke sadurunge amarga dheweke wuta, padha ngomong, Apa iki dudu wong sing lungguh lan ngemis kuwi? Wong-wong liyane padha ngomong yèn iki dhèwèkè, nanging wong-wong liyane ngomong yèn mung mirip karo dhèwèkè. Wong kuwi ngomong, Aku iki dhèwèkè. Padha ngomong mulane marang dheweke, Kepiye mripatmu bisa dibukak? Wong iku mangsuli lan ngandika, Wong sing diarani Yesus nggawe lempung lan ngoles mataku, banjur ngandika marang aku, Lungaa menyang blumbang Siloam lan wisuh. Sawise lunga lan wisuh, aku bisa ndeleng. Aku banjur ngomong marang dheweke, Ing endi wong kuwi? Dheweke ngomong, Aku ora ngerti.

Dheweke digawa menyang para Farisi, sing biyen wuta. Ana ing dina Sabat nalika Gusti Yesus nggawe lempung lan mbukak mripate. Mulane, wong-wong Farisi takon manèh marang dhèwèké kepiyé caranè dhèwèké bisa weruh manèh. Dhèwèké banjur ngandika marang wong-wong mau, Dhèwèké nyelèhaké lempung ing mripatku, lan aku wisuh, lan saiki aku bisa weruh. Sawetara wong Farisi padha ngomong, Wong iki ora saka Gusti Allah, amarga dheweke ora njaga dina Sabat. Wong liya padha ngomong, Kepiye carane wong dosa bisa nindakake tandha-tandha kaya mengkono? Lan ana perpecahan ing antarane wong-wong mau. Wong-wong mau marang sing wuta maneh,

Kowe apa ngomong babagan dheweke, amarga dheweke mbukak mripatmu? Sing wuta banjur ngomong, Dheweke iku nabi. Wong-wong Yahudi ora percaya marang dhèwèké, yèn dhèwèké kuwi wuta lan wis waras, nganti pungkasané padha nimbali wong tuwané sing wis waras mau. Lan padha takon marang wong-wong mau kanthi ngucap, Apa iki punika anak lanang kowe, sing kowe ngomong yèn lair wuta? Kepiye mula saiki dheweke bisa weruh? Wong tuwane dheweke mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Kita mangerteni yen punika putrane kita lan yen dheweke lair kanthi wuta, Kepiyé nanging saiki dhèwèké bisa ndeleng, kita ora ngerti, utawa sapa sing mbukak mripate, kita uga ora ngerti. Dhèwèké wis cukup umur, takokna dhèwèké waé, dhèwèké bakal ngomong bab awakè dhèwè. Wong tuwane ngandika mangkono, amarga padha wedi marang wong-wong Yahudi, awit wong-wong Yahudi wis sarujuk supaya yen ana wong sing ngakoni dheweke minangka Kristus, bakal diusir saka panggonan pangibadah. Amarga iki, wong tuwane ngomong, Dheweke wis cukup umur, takokna dheweke dhewe. Wong-wong mau banjur nimbali maneh kaping pindho marang wong kang biyen wuta, lan padha ngandika marang dheweke, Weneha kamulyan marang Gusti Allah. Kita padha ngerti yen wong iki wong dosa. Mangsuli mulane wong kuwi lan ngandika, Yen dheweke wong dosa iku aku ora ngerti, siji sing aku ngerti, amarga biyen wuta, saiki aku bisa weruh. Aku ngomong maneh marang dheweke, Apa sing ditindakake marang kowe? Kepiye carane dheweke mbukak mripatmu? Dheweke mangsuli marang wong-wong mau, Aku wis ngomong marang kowe kabeh, lan kowe kabeh ora

ngrungokake. Apa kowe kabeh pengin ngrungokake maneh? Apa kowe kabeh uga pengin dadi muride? Wong-wong mau padha ngina marang dhèwèké lan ngandika, Kowe iku muridé wong kuwi, nanging awaké dhéwé iki murid-muridé Musa. Kita ngerti yèn Gusti Allah wis ngomong marang Musa, nanging wong iki kita ora ngerti saka ngendi asale. Mangsuli wong lanang lan ngandika marang wong-wong mau, Ing punika pancen ajaib, bilih panjenengan mboten mangertos saking pundi asalipun, nanging piyambakipun sampun mbikak mripat kula. Kita ngerti yèn wong-wong dosa kuwi ora dirungokake déning Gusti Allah, nanging yèn ana wong sing wedi marang Gusti lan nindakake karsané, wong kuwi dirungokake. Wiwit jaman biyen ora tau keprungu bilih wonten tiyang ingkang mbikak paningale tiyang wuta ingkang sampun miyos wuta. Yen dheweke iki ora saka Gusti Allah, mesthi ora bisa nindakake apa-apa. Padha mangsuli lan ngandika marang dhèwèké, Ing dosa-dosa kowé wis lair kabèh, lan kowé mulang kita? Lan padha ngusir dhèwèké metu. Yesus krungu yen wong-wong padha ngusir dheweke metu, lan sawise nemokake dheweke, Yesus ngandika marang dheweke, Apa kowe pracaya marang Sang Putra Gusti Allah? Dheweke mangsuli lan ngandika, Sapa iku, Gusti, supaya aku bisa pracaya marang Panjenengane? Gusti Yesus ngendika dhateng piyambakipun, Panjenengan sampun ningali piyambakipun, lan ingkang ngendika kaliyan panjenengan punika inggih piyambakipun. Nanging dhèwèké ngandika, Aku pracaya, Gusti, lan dhèwèké sujud marang Panjenengané. Lan ngandika Yesus, Kanggo pangadilan Aku menyang donya iki teka, supaya wong-wong sing ora ndeleng

padha bisa ndeleng, lan wong-wong sing ndeleng dadi wuta. Lan padha krungu saka wong-wong Farisi iki, sing ana karo dheweke, lan padha ngomong marang dheweke, Apa kita uga wuta? Yesus ngandika marang wong-wong mau, Yen kowé wuta, kowé ora bakal duwe dosa, nanging saiki kowé ngomong yén kowé bisa ndeleng, mula dosamu tetep ana.

10

Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe, wong sing ora mlebu liwat lawang menyang kandhang wedhus, nanging munggah saka panggonan liya, wong kuwi maling lan perampok. Nanging sing mlebu liwat lawang iku pangon wedhus. Marang wong iki, panjaga lawang mbukakake, lan wedhus-wedhus krungu swarane, lan dheweke nyebut wedhus-wedhuse dhewe miturut jeneng lan nuntun metu. Lan nalika wedhus-wedhuse dhewe wis digawa metu, dheweke mlaku ing ngarep wong-wong mau, lan wedhus-wedhus mau ngetutake dheweke, amarga padha ngerti swarane. Nanging wong manca ora bakal padha ngetutake, nanging bakal padha mlayu saka dheweke, amarga ora padha ngerti swarane wong manca. Paribasan punika dicandhakaken dening Gusti Yesus dhateng wong-wong punika, nanging wong-wong punika boten mangertos punapa ingkang dipuncandhakaken dhateng piyambakipun. Ngendika mulane maneh marang wong-wong mau sing Yesus, Amin, amin, Aku ngomong marang kowe kabeh, sing Aku iku lawang saka wedhus-wedhus. Kabèh wong sing

padha teka sadurungé aku iku maling lan garong, nanging wedhus-wedhus ora ngrungokake wong-wong mau. Aku iku lawang, liwat Aku yen ana wong mlebu, bakal kaslametake, lan bakal mlebu lan metu, lan bakal nemokake pangonan. Sing maling ora teka kajaba mung arep nyolong, mateni, lan ngrusak. Aku teka supaya wong-wong padha duwe urip lan duwe kanthi limpah. Aku iku pangon sing apik. Pangon sing apik nyelehake nyawane kanggo wedhus-wedhuse. Wong upahan lan dudu pangon, sing wedhus-wedhuse dudu duweke dhewe, ndeleng serigala teka banjur ninggalake wedhus-wedhuse lan mlayu, lan serigala nyekel wedhus-wedhuse mau lan nyebarake. Wong sing diupah mlayu, amarga dheweke iku mung buruh lan ora peduli marang wedhus-wedhus kuwi. Aku iku pangon sing apik, lan aku ngerti kang duwekku lan dikenal dening kang duwekku. Kados sing rama ngerti kula lan kula ngerti rama, mekaten ugi kula nglebokake jiwa kula kanggo wedhus-wedhus. Lan aku uga duwé wedhus liyané, kang ora saka kandhang iki, lan wedhus-wedhus mau uga kudu daktuntun, lan padha bakal krungu swaraku, lan bakal dadi siji kumpulan, siji pangon. Mula saka iku, Bapak tresna marang aku, amarga aku nyerahake jiwa aku, supaya bisa maneh dakjupuk. Ora ana wong sing njupuk iku saka aku, nanging aku dhewe sing nyelehake iku saka awakku dhewe. Aku duwe wewenang kanggo nyelehake iku, lan aku duwe wewenang kanggo njupuk maneh iku. Perintah iki aku tampa saka Bapakku. Pamisah mulane manèh dumadi ing antarané wong-wong Yahudi jalaran tembung-tembung iki. Nanging akeh wong-wong mau padha ngomong, Dhèwèké kesurupan dhémit lan edan, ngapa kok sampeyan padha

ngrungokake dhèwèké? Wong liya padha ngomong, Tembung-tembung iki dudu tembunge wong sing kerasukan setan. Apa setan bisa mbukak mripate wong wuta?

Kedadean ing wektu iku ana upacara dedikasi ing Yerusalem, lan mangsa adhem. Lan Yesus mlaku-mlaku ing candhi ana ing serambi Suleman. Wong-wong Yahudi banjur ngubengi dhèwèké lan kandha marang dhèwèké, Nganti kapan kowé bakal nggawé jiwa kawula bingung? Yèn kowé pancèn Sang Kristus, kandhakna marang kawula kanthi terang-terangan. Yesus wangsulana marang wong-wong mau, Aku wis ngomong marang kowe, nanging kowe ora pracaya. Karya-karya kang aku tindakake ing jeneng Bapakku, iku kabeh menehi kesaksian babagan Aku. Nanging kowe ora pracaya, amarga kowe dudu saka wedhus-wedhusé aku, kaya sing wis dakkandhakake marang kowe. Wedhus-wedhuskù krungu swaraku, lan aku ngerti dhèwèké kabèh, lan dhèwèké padha ngetutake aku. Lan aku maringi urip langgeng marang wong-wong mau, lan wong-wong mau ora bakal tiwas ing salawas-lawase, lan ora ana sapa-sapa sing bakal ngrebut wong-wong mau saka tanganku. Bapakku, sing wis maringi aku, luwih gedhe tinimbang kabeh, lan ora ana siji-sijia sing bisa ngrebut saka tangane bapakku. Aku lan rama iku siji. Wong-wong Yahudi banjur nggawa watu maneh supaya bisa nglempari dheweke nganggo watu. Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Akeh karya becik wis daktuduhake marang kowe saka Bapakku, jalaran karya sing endi mula kowe padha nglempari watu marang aku? Wong-wong Yahudi mangsuli marang dhèwèké, Ora amarga karya

becik kita nguncali watu marang kowé, nanging amarga pitenah, lan amarga kowé, sing manungsa, nggawé awakmu dhéwé dadi Gusti Allah. Yesus wangsulana marang wong-wong mau, Apa ora kaserat ing angger-angger sampeyan, Aku wis ngandika, sampeyan iku para dewa? Manawi tiyang-tiyang punika piyambakipun nyebat para déwa, dhumateng sinten sabda saking Gusti Allah rawuh, tuwin seratan punika botên saged dibubaraké, Sing Rama wis sucèkaké lan dikirim menyang donya, kowé-kowé padha ngomong yèn aku nglakoni pitenah, amarga aku wis ngomong yèn aku iki Putrane Gusti Allah? Yen aku ora nglakoni karya-karyané bapakku, aja padha pracaya marang aku. Nanging yen aku nindakake, sanajan sampeyan ora pracaya marang aku, pracayaa marang karya-karyaku, supaya sampeyan ngerti lan pracaya yen Sang Rama ana ing aku lan aku ana ing Panjenengane. Dheweke padha golek maneh kanggo nyekel dheweke, nanging dheweke bisa metu saka tangane wong-wong mau.

Lan dhèwèké lunga manèh ngluwihi Kali Yordanes, menyang panggonan ing ngendi Yohanes pisanan mbaptis, lan tetep ana ing kono. Lan akeh wong padha teka marang dheweke lan padha ngomong, Yohanes pancen ora nggawe tandha apa-apa, nanging kabeh sing diomongake Yohanes babagan wong iki, pancen bener. Lan akèh wong ing kana pracaya marang dhèwèké.

11

Ana wong lara jenenge Lazarus saka Betani, saka desane Maria lan Marta sing adhine. Ana dene Maria sing wis ngurapi Gusti nganggo lenga wangi lan wis ngusapi sikil-sikile nganggo rambute dheweke, sing sedulure Lazarus lagi lara. Mulane para sadulur putri ngirim utusan marang Panjenengané kanthi ngucap, Gusti, delengen, wong sing Paduka tresnani saiki lagi lara. Bareng krungu, Yesus ngandika, Lara iki ora tumuju pati, nanging kanggo kamulyan Gusti Allah, supaya Sang Putra Gusti Allah dipun mulyakaken liwat lara iki. Nanging Gusti Yesus tresna marang Martha lan adhine lan Lazarus. Nalika mulane dheweke krungu yen lara, banjur pancen dheweke tetep ana ing panggonan kang ana loro dina. Banjur sawise iki, Panjenengané ngandika dhateng para murid, Ayo kita lunga menyang Yudea maneh. Para murid padha ngomong marang dheweke, Rabi, saiki wong-wong Yahudi padha golek sampeyan kanggo diunjali watu, lan sampeyan arep menyang kono maneh? Gusti Yesus mangsuli, Apa ora ana rolas jam ing sedina? Yen wong mlaku ing wayah awan, dheweke ora bakal kesandhung, amarga dheweke ndeleng cahyane donya iki, Nanging yen ana wong sing mlaku ing wayah wengi, dheweke bakal kesandhung, amarga cahya ora ana ing dheweke. Iki kabeh dikandhakake, lan sawise iki dheweke ngandika marang wong-wonge, Lazarus kanca kita wis turu, nanging aku arep lunga supaya bisa nggugah dheweke. Para muridipun lajeng ngendika, Gusti, manawi sampun sare, badhe wilujeng. Nanging Gusti Yesus wis ngandika babagan patine, wong-wong mau padha ngira yen Panjenengane ngandika babagan turu. Nalika semono Gusti Yesus banjur ngandika marang wong-wong mau kanthi terus

terang, Lazarus wis seda. Lan aku bungah amarga kowe, supaya kowe pracaya, jalaran aku ora ana ing kono, nanging ayo kita lunga menyang dheweke. Ngandika mulane Thomas sing diarani Didymus marang kanca-kanca murid, Ayo kita lunga uga, supaya kita mati bebarengan karo dheweke.

Sasampunipun rawuh, Gusti Yesus manggihaken piyambakipun sampun sekawan dinten wonten ing pasarean. Betania ana ing cedhak Yerusalem, kira-kira limalas stadia. Lan akeh wong Yahudi wis teka menyang Marta lan Maria supaya padha bisa nglipur wong-wong mau babagan sadulure. Martha mulane nalika krungu yen Yesus teka, dheweke ketemu karo Panjenengane, nanging Maria lungguh ana ing omah. Marta ngandika marang Gusti Yesus, Gusti, manawi Paduka wonten ing kene, sedulur kula mboten badhe seda. Nanging saiki aku ngerti, apa wae sing dijaluk marang Gusti Allah, Gusti Allah bakal menehi marang kowe. Sang Yesus ngendika dhateng piyambakipun, Sedulurmu badhe tangi malih. Martha ngomong marang dheweke, Aku ngerti yen dheweke bakal tangi maneh ing dina pungkasan nalika kabeh wong bangkit. Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Aku iki panguripan saka pati lan gesang. Wong sing pracaya marang Aku, sanajan mati, bakal urip maneh, lan kabeh wong sing urip lan pracaya marang Aku ora bakal mati ing salawas-lawase. Apa kowe pracaya bab iki? Dheweke ngandika marang dheweke, Inggih, Gusti, kula sampun pitados bilih Panjenengan punika Sang Kristus, Putranipun Gusti Allah ingkang rawuh wonten ing jagad punika. Lan sawisé ngomong mangkono, dhèwèké lunga lan nimbali

Maryam adhine kanthi diam-diam, kandha, Sang Guru wis teka lan nimbali kowé. Nalika krungu iku, dheweke enggal tangi lan teka marang dheweke. Yesus durung teka menyang desa, nanging isih ana ing panggonan ngendi Marta ketemu karo dheweke. Wong-wong Yahudi sing lagi ana bebarengan karo dheweke ing omah lan nglipur dheweke, weruh Maria cepet tangi lan metu, banjur padha ngetutake dheweke, ngomong yen dheweke lunga menyang kuburan supaya bisa nangis ing kono. Mula Maria, nalika tekane ing panggonan kang ana Gusti Yesus, bareng weruh Panjenengane, dheweke tumungkul ing sakngarepe sikile Gusti Yesus karo ngaturake, Gusti, yen Panjenengan ana ing kene, sedulurku mesthi ora bakal pejah. Jesus mulane nalika panjenenganipun ningali dheweke nangis lan wong-wong Yahudi ingkang sampun kumpul kaliyan dheweke nangis, panjenenganipun nesu wonten ing roh lan ngganggu awakipun piyambak. Lan dheweke ngandika, Ing endi sampeyan wis nyelehake dheweke? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Gusti, teka lan deleng. Yesus nangis. Wong-wong Yahudi padha ngomong, Deleng, kepiye banget dheweke tresna marang dheweke. Sawetara wong saka wong-wong mau ngomong, Apa ora bisa wong iki, sing wis mbukak mata wong wuta, nggawe supaya wong iki uga ora mati? Jesus mulane, manèh keganggu jero ing awakipun piyambak, teka menyang kuburan. Kuburan iku guwa, lan ana watu kang mapan ing ndhuwure. Yesus ngendika, Angkata watune. Marta, sadulure wong sing wis mati, ngendika marang dheweke, Gusti, wis mambu, awit wis patang dina. Yesus ngendika marang dheweke, Apa aku ora wis ngendika marang kowe, yen kowe pracaya,

kowe bakal weruh kamulyaning Gusti Allah? Mula padha ngangkat watu ing panggonan sing wong mati mau dilebokake. Dene Gusti Yesus ngangkat mripaté tumuju ing dhuwur lan ngandika, Rama, aku matur nuwun marang Paduka awit Paduka wis mirengake aku. Nanging aku ngerti yen Panjenengan tansah krungu aku, nanging amarga wong akeh sing ngadeg ngubengi aku ngandika, supaya padha pracaya yen Panjenengan ngutus aku. Lan sawisé ngomong mangkono, dhèwèké bengok-bengok kanthi swara gedhé, Lazarus, mètuwa! Lan wong sing wis mati mau metu, sikil lan tangane diiket nganggo kain, lan pasuryane dililit nganggo kain. Yesus ngomong marang wong-wong mau, Bukak ikatan dheweke lan lilakna dheweke lunga.

Akeh wong Yahudi sing wis teka menyang Maryam lan wis weruh apa sing ditindakake dening Yesus, banjur padha pracaya marang dheweke. Nanging sawetara saka wong-wong mau padha lunga menyang para Farisi lan ngomong marang wong-wong mau apa kang wis ditindakake dening Yesus. Para imam agung lan wong-wong Farisi padha nglumpuk pasamuwan, mulane padha ngomong, Apa sing kudu kita tindakake, amarga wong iki nggawe akeh tandha-tandha? Yen kita nglilani dheweke mangkono, kabeh wong bakal pracaya marang dheweke, lan wong-wong Romawi bakal teka lan bakal ngrebut panggonan kita lan bangsa kita. Nanging ana wong siji saka wong-wong mau, yaiku Kayafas, kang dadi imam agung ing taun iku, ngandika marang wong-wong mau, Kowe ora ngerti apa-apa, Sampeyan ora uga nimbang-nimbang yen iku migunani

kanggo kita, supaya siji wong mati kanggo rakyat, lan ora kabèh bangsa rusak. Nanging iki ora saka pangandikane piyambak, nanging amarga piyambakipun dados imam agung ing taun punika, panjenenganipun wangsit bilih Gusti Yesus badhe pejah kangge bangsa, Lan ora mung kanggo bangsa kasebut, nanging supaya anak-anak Gusti Allah sing kasebar bisa diklumpukake dadi siji. Saka dina iku mulane, wong-wong padha musyawarah supaya bisa matèni dhèwèké. Jesus mulane ora ana manèh mlaku kanthi terang-terangan ing antarané wong Yahudi, nanging dhèwèké lunga saka kono menyang tanah cedhak ara-ara samun, menyang kutha sing diarani Efraim, lan ing kono dhèwèké manggon karo murid-muridé. Ana lan cedhak Paskah saka wong Yahudi, lan akeh wong padha munggah menyang Yerusalem saka negara sadurunge Paskah supaya padha nyucekake awake dhewe. Mulane padha nggolèki Yésus lan padha ngomong karo siji lan sijine nalika ngadeg ing candhi, Apa panemumu, apa dhèwèké ora bakal teka menyang riyaya? Wis diwènèhaké, lan uga para imam agung lan para Farisi dhawuh, supaya yèn ana wong sing ngerti ing endi panggonané, kudu lapor, supaya bisa nyekel dhèwèké.

12

Mulane Gusti Yesus, sadurunge nem dinten saking Paskah, rawuh dhateng Betani, ing pundi wonten Lazarus ingkang sampun pejah, ingkang panjenenganipun wungunaken saking pejah. Wong-wong mau padha nggawe nedha bengi kanggo

dheweke ing kono, lan Martha nglayani, dene Lazarus ana salah siji saka wong-wong sing lungguh bareng karo dheweke. Mula Mary, sawisé njupuk sapound lenga wangi saka nard murni sing larang regané, ngurapi sikil Gusti Yesus lan ngusapi sikil-é nganggo rambut-é dhéwé, lan omah banjur kebak ambu lenga wangi mau. Mulane ngendika salah siji saka para muridé, Yudah putrane Simon Iskariot, sing arep nyerahake Panjenengané, Kenapa lenga wangi iki ora didol telung atus dinar lan diwènèhaké marang wong mlarat? Dheweke ngandika mangkono iku dudu amarga dheweke peduli marang wong-wong mlarat, nanging amarga dheweke iku maling, lan dheweke nyekel kothak dhuwit lan njupuk barang-barang sing dilebokake. Ngendika mulane Gusti Yesus, Lilakna dheweke, awit dheweke sampun njagi iku kanggo dina panguburanku. Wong-wong mlarat iku tansah ana ing sakiwa tengenmu, nanging aku ora bakal tansah ana karo kowé. Wong akeh saka wong Yahudi ngerti yen Gusti Yesus ana ing kono, mula padha teka ora mung jalaran Gusti Yesus, nanging uga supaya bisa ndeleng Lazarus kang wis ditanggekake saka wong mati. Nanging para imam agung padha ngrancang supaya Lazarus uga dipatèni. amarga akeh wong Yahudi padha lunga amarga dheweke lan padha pracaya marang Gusti Yesus

Esuk iku, wong akeh banget sing wis teka menyang pesta, sawise krungu yen Yesus teka menyang Yerusalem, Padha njupuk pang-pang saka wit kurma lan padha medal metu kanggo tepung dheweke, lan padha bengok-bengok, Hosana, rahayu ingkang rawuh ing jeneng Gusti, raja saka Israel. Nanging Yesus

nemokake kuldi enom banjur lungguh ing ndhuwur iku, kaya sing wis kaserat, Aja wedi, putri Sion, lah sang rajamu teka kanthi lungguh ing anak kuldi.

Bab-bab punika nanging boten dipun mangertosi para murid ingkang piyambakipun ing wiwitan, nanging nalika dipun mulyakaken ingkang Gusti Yesus, lajeng sami emut bilih bab-bab punika sampun kaserat tumrap piyambakipun, lan bab-bab punika sampun dipun tindakaken dhateng piyambakipun. Wong akeh sing ana bareng karo dheweke nalika dheweke nimbali Lazarus metu saka kuburan lan tangi dheweke saka wong mati, padha menehi kesaksian. Amarga iki, wong akeh padha ketemu karo dheweke, jalaran padha krungu yen dheweke wis nindakake tandha kasebut. Wong-wong Farisi mula ngomong marang awake dhewe, Sampeyan ndeleng yen sampeyan ora entuk manfaat apa-apa; delengen, jagad iki wis padha melu dheweke.

Ana sawetara wong Yunani saka wong-wong sing padha munggah supaya bisa nyembah ing riyaya kasebut. Wong-wong iki mulane padha nyedhaki Filipus sing saka Betsaida ing Galilea, lan padha takon marang dheweke kanthi ngandika, Gusti, kita kepéngin ndeleng Yesus. Filipus teka lan ngomong marang Andreas, banjur Andreas lan Filipus padha ngomong marang Yesus, Nanging Gusti Yesus mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, Wis tekan wektune supaya Sang Putra Manungsa dimulyakake. Saestu-saestune aku ngomong marang kowe, yen oraiji gandum tiba menyang lemah banjur

mati, dheweke bakal tetep dhewe wae, nanging yen mati, dheweke bakal ngasilake woh kang akeh. Wong sing tresna marang jiwane dheweke bakal kelangan iku, lan wong sing sengit marang jiwane dheweke ing donya iki, menyang urip langgeng bakal njaga iku. Yen ana wong kang ngladèni Aku, wong kuwi kudu nututi Aku, lan ing ngendi Aku ana, ing kono uga abdi-Ku bakal ana, lan yen ana wong kang ngladèni Aku, Sang Rama bakal ngurmati dhèwèké. Saiki jiwa kula sampun kaganggu, lan punapa ingkang badhe kula atur? Rama, wilujengaken kula saking wekdal punika. Nanging amargi punika kula rawuh wonten ing wekdal punika. Rama, mulyakna jenengmu. Swara banjur teka saka swarga, Aku wis mulyakake lan bakal mulyakake maneh. Mulane wong akeh sing ngadeg lan wis krungu padha ngomong yen gludhug wis kedaden, nanging wong liya padha ngomong, utusan wis ngomong marang dheweke. Yesus mangsuli lan ngandika, Swara iki ora kanggo aku, nanging kanggo kowe. Saiki pangadilan punika saking donya puniki, saiki sang panguwasa saking donya puniki bakal kacepeng metu ing njawi. Lan aku, yèn aku diangkat saka bumi, kabèh bakal tak tarik menyang aku dhéwé. Nanging iki ngandika kanggo mratelakake pati kaya apa sing bakal dialami. Wong akeh mangsuli marang dheweke, Kita wis krungu saka hukum yen Kristus bakal tetep nganti salawas-lawase, lan kepiye kowe bisa ngomong yen Sang Putra Manungsa kudu diangkat munggah? Sapa iku Sang Putra Manungsa iki? Yesus ngandika marang wong-wong mau, Isih sawetara wektu padhang ana karo kowe. Mlaku-mlakua nganti kowe isih duwe padhang, supaya peteng ora nyekel kowe. Lan wong sing mlaku-

mlaku ing peteng ora ngerti menyang ngendi dheweke lunga. Nalika sampeyan isih duwe cahya, pracayaa marang cahya kasebut, supaya sampeyan dadi anak-anak cahya. Yesus ngandika bab iki kabeh, banjur lunga lan ndhelikake awake saka wong-wong mau.

Sanadyan dheweke wis nggawe akeh tandha ing ngarepe wong-wong mau, nanging wong-wong mau ora pracaya marang dheweke. supaya tembung Nabi Yesaya dipunjangkepi sing ngandika, Gusti, sapa pracaya marang pangrungu kita? Lan lengen Gusti diwahyakake marang sapa? Jalaran iki, wong-wong mau ora bisa pracaya, amarga Yesaya ngandika maneh, Dheweke wis wutakake mripate wong-wong mau lan dheweke wis kerasakake atine wong-wong mau, supaya wong-wong mau ora ndeleng nganggo mripate lan ora ngerti nganggo atine lan ora bali, lan Aku bakal mari wong-wong mau.

Bab-bab punika dipunandikakaken dening Yesaya nalika piyambakipun ningali kamulyan-Ipun lan ngandika bab piyambakipun. Nanging sanadyan mangkono, akeh saka para panguwasa padha pracaya marang dheweke, nanging jalaran para Farisi, ora padha ngakoni, supaya ora diusir saka jemaat. Dheweke padha luwih tresna marang kamulyan saka manungsa tinimbang kamulyan saka Gusti Allah.

Jesus lan dhèwèké nangis lan ngandika, Wong sing pracaya marang Aku, sejatiné ora pracaya marang Aku, nanging marang Sing wis ngutus Aku, Lan sing ningali aku, ningali Panjenengané

sing ngutus aku. Aku cahya wis teka ing jagad iki, supaya saben wong kang pracaya marang Aku ora tetep ana ing pepeteng. Lan yen ana wong krungu tembung-tembungku nanging ora pracaya, Aku ora ngadili dheweke, amarga Aku ora teka kanggo ngadili donya, nanging kanggo nylametake donya. Wong sing nolak aku lan ora nampa tembung-tembungku, wis duwe sing ngadili dheweke, yaiku tembung sing wis dakkandhakake, iku bakal ngadili dheweke ing dina pungkasan. Amarga aku ora ngomong saka awakku dhewe, nanging Rama sing wis ngirim aku, Dheweke dhewe wis maringi dhawuh marang aku, apa sing kudu dakkandhakake lan apa sing kudu dakomongake. Lan aku ngerti yèn dhawuhé panjenenganipun punika urip langgeng. Sing mulané aku ngomong, kados pundi ingkang wis ngandika marang aku sang Rama, mangkono aku ngomong.

13

Sadurungé perayaan Paskah, Yésus ngerti yèn wektune wis teka supaya lunga saka donya iki menyang Sang Rama. Dhèwèké wis tresna marang wong-wong dhéwéké sing ana ing donya, lan dhèwèké tresna marang wong-wong mau nganti pungkasan.
Lan sawisé nedha bengi, sétan wis nglebokake ing atiné Yuda Simone Iskariot supaya dhèwèké ngiyanati. Yesus ngerti yèn Sang Rama wis maringi kabèh marang dhèwèké ing tangané, lan yèn dhèwèké metu saka Gusti Allah lan bali menyang Gusti Allah, Tangi saka nedha bengi lan nyelehake sandhangan-sandhanganipun, lan sasampunipun njupuk kain, dipun

iyengake awakipun piyambak. Banjur mbuwang banyu menyang wadhah, lan wiwit ngumbah sikil para murid lan ngusapi nganggo kain kang dipasang ing bangkekan. Mula dheweke teka menyang Simon Petrus, lan wong mau ngandika marang dheweke, Gusti, apa Panjenengan arep wisuh sikilku? Jesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Apa sing dak lakoni, kowe ora ngerti saiki, nanging mengko kowe bakal ngerti. Petrus ngendika marang dhèwèké, Ora, sampeyan ora kena ngumbah sikilku ing salawas-lawasé. Yésus mangsuli marang dhèwèké, Yèn aku ora ngumbah sampeyan, sampeyan ora duwé bagéan karo aku. Simon Petrus ngandika marang Panjenengane, Gusti, aja mung sikilku wae, nanging uga tanganku lan sirahku. Yesus ngomong marang dheweke, Wong sing wis adus ora perlu ngumbah sikil maneh, nanging wis resik kabeh, lan kowe uga wis resik, nanging ora kabeh. Dhèwèké ngerti, amargi dhèwèké mangertèni sinten ingkang badhe nyerahaken piyambakipun, mila panjenenganipun ngendika, Kowé kabèh botên resik sedaya.

Nalika mulane dhèwèké wisuh sikilé wong-wong mau lan njupuk sandhangané dhèwèké, wis lungguh manèh, ngandika marang wong-wong mau, Apa sampeyan ngerti apa sing wis dak lakoni marang sampeyan? Kowe nyebut aku Sang Guru lan Sang Pangéran, lan benere kowe ngomong, awit aku pancen mangkono. Yen mulane aku wis umbah sikilmu, aku sing Gusti lan sing Guru, mula sampeyan uga kudu padha umbah-umbahan sikil siji lan sijine. Tuladha wis dak paringake marang kowe, supaya kaya sing wis dak tindakake marang kowe, kowe

uga nindakake. Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe, ora ana abdi sing luwih gedhe tinimbang gustine, lan uga ora ana utusan sing luwih gedhe tinimbang wong sing ngutus dheweke. Yen sampeyan ngerti bab iki, sampeyan bakal rahayu yen sampeyan nindakake. Ora bab kabèh sampeyan aku ngomong, aku ngerti sapa sing wis tak pilih, nanging supaya tulisan kasebut kaleksanan, wong sing mangan roti karo aku wis ngangkat tumite marang aku. Wiwit saiki aku ngomong marang kowe sadurunge kedadeyan, supaya nalika kedadeyan kowe percaya yen aku iku Aku. Amen, amen, Aku ngomong marang kowe, sapa sing nampa wong sing Aku utus, dheweke nampa Aku, lan sapa sing nampa Aku, dheweke nampa Pangeran sing wis ngutus Aku.

Sawise ngomong mangkono, Yesus dadi gela ing batine, lan menehi kesaksian sarta ngandika, Saestu, saestu Ingsun ngomong marang kowe kabeh, salah siji saka kowe bakal ngiyanati Ingsun. Para murid mau padha ndeleng menyang siji liyane, lagi bingung babagan sapa kang diomongake. Ana salah siji saka murid-muride kang ana ing dhadhane Yesus, kang ditresnani dening Yesus. Simon Petrus banjur mènèhi tandha marang dhèwèké supaya takon sapa sing diomongake. Banjur wong kuwi tumiba ing dhadhane Gusti Yesus lan ngomong marang Panjenengane, Gusti, sapa kuwi? Yesus mangsuli, Wong iku yaiku wong sing tak wenehi potongan roti sawise tak celupake. Banjur Yesus nyelupake potongan roti kasebut lan menehi marang Yudha, putrane Simon Iskariot. Lan sawisé roti kuwi, banjur setan mlebu menyang wong kuwi. Mulané Yesus

ngomong marang dhèwèké, Apa sing koklakokaké, lakokaké kanthi luwih cepet. Nanging ora ana wong sing lungguh ngerti babagan apa sing dikandhakake marang dheweke. Sawetara wong marga padha mikir, awit peti dhuwit digawa dening Yehuda, yen Gusti Yesus ngomong marang dheweke, Tukua apa sing kita butuhake kanggo riyaya, utawa marang wong-wong mlarat supaya menehi apa-apa. Sawisé njupuk roti kuwi, dheweke langsung metu, lan wayahe wengi.

Nalika dheweke wis medal, Gusti Yesus ngandika, Saiki Sang Putra Manungsa wis dimulyakake, lan Gusti Allah wis dimulyakake ing Panjenenganipun. Yen Gusti Allah sampun dipun agungaken wonten ing panjenenganipun, Gusti Allah ugi badhe ngagungaken panjenenganipun wonten ing awak pribadinipun piyambak, lan enggal badhe ngagungaken panjenenganipun. Anak-anakku, aku isih sedhela ana karo kowe. Kowe bakal nggolèki aku, lan kaya sing wis dakkandhakake marang wong-wong Yahudi, ing ngendi aku lunga, kowe ora bisa teka, lan saiki aku kandha marang kowe. Parentah anyar Ingsun paringaké marang kowé, supaya kowé padha tresna-asih marang sapadha-padha, kaya déné Ingsun wis tresna marang kowé, supaya kowé uga tresna-asih marang sapadha-padha. Ing bab iki kabèh wong bakal ngerti yèn kowé kuwi murid-muridku, yèn kowé duwé katresnan marang siji lan sijine. Simon Petrus ngomong marang Panjenengane, Gusti, Paduka badhe tindak pundi? Gusti Yesus wangsul marang panjenengane, Papan kang Ingsun tindaki, sampeyan dereng saged ngetutake Kula saiki, nanging ing wekdal salajengipun

sampeyan badhe ngetutake Kula. Petrus ngendika dhateng Panjenengané, Gusti, punapa sebabipun kula mboten saged ngetutaken Panjenengan sakmenika? Jiwa kula badhe kula pasrahaken kangge Panjenengan. Yesus mangsuli marang dheweke, Jiwa kowe bakal kowe selehake kanggo aku? Amen amen, Aku ngomong marang kowe, jago ora bakal kokok nganti kowe nolak Aku kaping telu.

14

Aja nganti keganggu atimu. Pracayaa marang Gusti Allah, lan pracayaa marang Aku. Ing omahé Bapakku ana panggonan akeh, yèn ora, mesthi wis dakkandhakake marang kowé. Aku lunga nyiapake papan kanggo kowé. Lan yen aku lunga lan nyiapake panggonan kanggo kowe, aku bakal teka maneh lan njupuk kowe menyang awakku dhewe, supaya ing ngendi aku ana, kowe uga ana ing kono. Lan ing ngendi aku lunga, sampeyan padha ngerti, lan dalane sampeyan padha ngerti. Thomas ngomong marang dheweke, Gusti, kita ora ngerti ngendi sampeyan arep lunga, lan kepiye kita bisa ngerti dalane? Yesus ngendika marang dheweke, Aku iku dalan lan kabenaran lan urip. Ora ana wong sing bisa teka marang Sang Rama kajaba liwat Aku. Yen sampeyan wis ngerti aku, sampeyan mesthi uga wis ngerti Rama kula. Lan wiwit saiki, sampeyan ngerti Dheweke lan wis weruh Dheweke. Filipus ngomong marang dheweke, Gusti, tuduhakna Sang Rama marang kawula, punika sampun cekap. Yesus ngandika marang dheweke, Wis suwe

banget Aku bebarengan karo kowe, nanging kowe durung ngerti Aku, Filipus? Sapa sing wis weruh Aku, dheweke wis weruh Sang Rama, lan kepiye kowe bisa ngandika, Tuduhna Sang Rama marang kita? Apa kowe ora pracaya yen aku ana ing sang Rama lan sang Rama ana ing aku? Tembung-tembung sing dakkandhakake marang kowe, ora dakkandhakake saka awakku dhewe, nanging sang Rama sing tetep ana ing aku, Dheweke dhewe sing nindakake karya-karya kasebut. Pitaya kowe marang aku yèn aku ana ing sang Rama lan sang Rama ana ing aku; yen ora, pitaya kowe marang aku jalaran karya-karya iku. Amen amen, Aku ngomong marang kowe, wong sing percaya marang Aku, karya-karya sing Aku tindakake, wong kuwi uga bakal nindakake, lan bakal nindakake karya sing luwih gedhe tinimbang iki kabeh, amarga Aku lunga menyang Rama-Ku. Lan apa barang sing sampeyan takon ing jenengku, iki bakal tak lakoni, supaya Sang Rama dimulyakake ing Sang Putra. Yen sampeyan nyuwun punapa kemawon kanthi jenengingsun, Ingsun bakal nindakake.

Yen sampeyan tresna marang aku, jaganen dhawuh-dhawuhku. Lan aku bakal takon marang Bapak, lan Dhèwèké bakal mènèhi pembela liyane marang kowe, supaya tetep bebarengan karo kowe nganti ing salawas-lawasé. Sang Roh Kabenaran, sing jagad ora bisa nampa, amarga ora weruh lan ora ngerti, nanging kowe ngerti, amarga tetep ana ing kowe lan bakal ana ing sajroning kowe. Aku ora bakal ninggalake sampeyan dadi yatim piatu, aku bakal teka marang sampeyan. Isih sawetara lan donya ora bakal ndeleng aku maneh, nanging kowe bakal

ndeleng aku, amarga aku urip lan kowe uga bakal urip. Ing dina kuwi, kowe bakal ngerti yèn aku ana ing Bapakku, lan kowe ana ing aku, lan aku ana ing kowe. Wong sing duwe dhawuh-dhawuhku lan netepi dhawuh-dhawuh kuwi, wong kuwi yaiku sing tresna marang aku. Lan sing tresna marang aku bakal ditresnani dening Bapakku, lan aku bakal tresna marang dheweke lan bakal nuduhake awakku dhewe marang dheweke. Yudha sing dudu Iskariot ngomong marang dheweke, Gusti, kenangapa sampeyan arep nuduhake awakmu dhewe marang kita, nanging ora marang donya? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Yen ana wong sing tresna marang Aku, dheweke bakal netepi tembungKu, lan RamaKu bakal tresna marang dheweke, lan Aku karo Rama bakal teka marang dheweke lan nggawe papan panggonan ing kono. Wong sing ora tresna marang aku ora netepi tembung-tembungku, lan tembung sing kokrungu iku dudu tembungku, nanging tembunge Bapak sing wis ngutus aku.

Iki-iku wis dakkandhakake marang kowe nalika isih tetep ana ing antaramu. Nanging Sang Panglipur, yaiku Roh Suci sing bakal dikirim dening Rama ing jenengku, Panjenengane bakal mulangake kabeh marang kowe lan bakal ngelingake kowe kabeh sing wis dakkandhakake marang kowe. Tentrem kula pasrahaken dhateng panjenengan, tentrem ingkang kula paring kula dhateng panjenengan, boten kados ingkang donya paring, kula paring dhateng panjenengan. Sampun dados gela panjenengan ingkang manah, lan sampun dados wedi. Sampeyan wis krungu apa sing dakkandhakake marang

sampeyan: Aku lunga lan bakal bali marang sampeyan. Yen sampeyan tresna marang aku, mesthine sampeyan bakal bungah amarga dakkandhakake, aku lunga marang Sang Rama, awit Sang Rama kula luwih agung tinimbang aku. Lan saiki aku wis ngomong marang kowe sadurunge kedadeyan, supaya nalika kedadeyan, kowe bakal percaya. Ora bakal akeh maneh aku ngomong karo sampeyan, amarga panguwasa donya bakal teka, lan ing aku dheweke ora duwe apa-apa. Nanging supaya donya ngerti yèn aku tresna marang Rama, lan kaya kang wis dhawuh marang aku Rama, mangkono aku nindakake. Tangia, ayo padha lunga saka kene.

15

Aku iku wit anggur sing sejati, lan bapakku iku petani. Saben pang kang ana ing aku ora ngasilake wowohan, bakal dijupuk, lan saben pang kang ngasilake wowohan, bakal diresiki, supaya bisa ngasilake wowohan luwih akeh. Sampeyan wis resik amarga tembung sing wis dakkandhakake marang sampeyan. Tetepna ing aku, lan aku ing kowe. Kaya pang ora bisa mawa woh saka awakipun dhewe, yen ora tetep ing wit anggur, mangkono uga kowe ora bisa, yen ora tetep ing aku. Aku iku wit anggur, kowe iku pang-pang. Sing tetep ana ing aku lan aku ana ing dheweke, iki ngasilake woh akeh, amarga tanpa aku kowe ora bisa nindakake apa-apa. Yen ora ana wong sing tetep ing aku, bakal dibuwang ing njaba kaya pang lan bakal dikaringake, banjur padha nglumpukake lan mbuwang menyang geni, lan

bakal diobong. Yen sampeyan tetep ana ing aku lan tembung-tembungku tetep ana ing sampeyan, apa wae sing sampeyan penginake, jaluka, lan bakal dadi kanggo sampeyan. Ing bab iki Rama kula dimulyakake, supaya sampeyan ngasilake wowohan akeh, lan sampeyan bakal dadi murid-murid kula. Kaya Sang Rama wis tresna marang aku, lan aku uga wis tresna marang kowe kabeh, tetepana ing katresnanku. Yen panjenengan njaga dhawuh-dhawuh kula, panjenengan bakal tetep wonten ing katresnan kula, kados dene kula sampun njaga dhawuh-dhawuh saking Rama kula lan kula tetep wonten ing katresnan panjenenganipun. Bab-bab iki wis dakkandhakake marang kowe supaya kabungahanku tetep ana ing kowe, lan kabungahanmu dadi pepak. Punika dhawuh kula, supaya panjenengan sami tresna asih dhateng sesami kados kula sampun tresna asih dhateng panjenengan. Ora ana tresna kang luwih ageng tinimbang punika, yaiku supaya wong pasrahake jiwane kanggo kanca-kancane. Sampeyan punika kanca-kanca kula, manawi sampeyan nindakaken sedaya ingkang kula dhawuhaken dhateng sampeyan. Ora manèh aku nyebut kowé abdi-abdi, amarga abdi ora ngerti apa sing ditindakaké gustiné, nanging aku wis nyebut kowé kanca-kanca, amarga kabèh sing tak rungokaké saka Ramaku wis tak wruhakaké marang kowé. Dudu kowe sing milih aku, nanging aku sing milih kowe, lan aku wis netepake kowe supaya kowe lunga lan ngasilake woh, lan wohe kowe tetep ana, supaya apa wae sing kowe nyuwun marang Sang Rama ing jenengku, bakal diparingi marang kowe. Iki prentahku marang kowe, supaya kowe padha tresna-asih marang siji lan sijine.

Yen jagad sengit marang sampeyan, sampeyan ngerti yèn aku wis disengiti dhisik sakdurungé sampeyan. Yen kowe saka ing donya, donya mesthi bakal tresna marang duweke dhewe, nanging amarga kowe ora saka ing donya, nanging aku wis milih kowe saka ing donya, mula saka iku donya sengit marang kowe. Éling-élingna tembung sing wis dakkandhakake marang kowe, ora ana abdi sing luwih gedhe tinimbang pangérané dhéwé. Yèn aku dioyak-oyak, kowe uga bakal dioyak-oyak; yèn tembungku dijaga, tembungmu uga bakal dijaga. Nanging kabeh iki bakal padha ditindakake marang kowe amarga jenengku, awit wong-wong mau ora ngerti Pangeran sing wis ngutus aku. Yen ora aku teka lan ngomong marang wong-wong mau, padha ora duwe dosa, nanging saiki padha ora duwe alesan babagan dosane dhéwé. Wong sing sengit marang aku uga sengit marang bapakku. Yen karya-karya ora tak lakoni marang wong-wong mau sing ora ana wong liya wis nate nglakoni, dosa ora padha duwe, nanging saiki wis padha weruh lan wis padha sengit marang aku lan marang Bapakku. Nanging supaya dipunjangkepi tembung ingkang kaserat wonten ing angger-anggeripun tiyang-tiyang punika, bilih tiyang-tiyang punika sengit kula tanpa alesan. Nanging nalika Sang Panglipur rawuh, kang bakal daksukakake marang kowe saka sang Rama, yaiku Sang Roh Kabenaran kang medal saka sang Rama, Panjenengane bakal mertekaken bab aku. Lan kowe uga mèngsakèkaké, amarga saka wiwitan kowe wis ana karo aku.

16

Aku wis ngomong bab-bab iki marang kowe supaya kowe ora gela. Wong-wong bakal nggawe sampeyan diusir saka papan pangibadah, nanging bakal teka wektune supaya saben wong sing mateni sampeyan mikir yen dheweke nawakake layanan marang Gusti Allah. Lan padha bakal nglakoni prekara-prekara iki, amarga ora ngerti Sang Rama lan aku. Nanging aku wis ngandika bab iki-iki marang kowe, supaya manawa wektune teka, kowe bakal ngeling-eling amarga aku wis ngandika marang kowe. Iki-iki ora tak kandhakake marang kowe wiwit wiwitan, amarga aku isih ana karo kowe. Saiki nanging aku lunga menyang sing wis ngutus aku, lan ora ana saka sampeyan sing takon marang aku, Sampeyan arep lunga menyang ngendi? Nanging amarga aku wis ngomongake iki marang kowe, kasusahan wis nyeneki jantungmu. Nanging Aku ngomong bebener marang kowe, luwih becik yen Aku lunga. Amarga yen Aku ora lunga, Sang Panglipur ora bakal teka marang kowe, nanging yen Aku lunga, Aku bakal ngirim Dheweke marang kowe. Lan sawisé teka, dhèwèké bakal nyalahake donya bab dosa lan bab kaadilan lan bab pangadilan. Bab dosa, pancen amarga wong-wong ora pracaya marang Aku. Babagan kaadilan, amarga Aku lunga menyang Bapakku lan sampeyan ora bakal ndeleng Aku maneh, Bab pangadilan, amarga panguwasa ing donya iki wis diadili. Isih akeh sing arep dakkandhakake marang kowe, nanging kowe durung bisa nampani saiki. Nanging nalika Panjenenganipun punika teka, Sang Roh saking kabenaran, bakal nuntun panjenengan sedaya dhateng sedaya kabenaran, amargi Panjenenganipun boten bakal ngandika saking dhirinipun piyambak, nanging sedaya ingkang

Panjenenganipun mirengaken bakal ngandika, lan bab-bab ingkang rawuh bakal ngumumaken dhateng panjenengan sedaya. Dhèwèké bakal muliakaké aku, amarga bakal njupuk saka duwèku lan bakal ngumumaké marang kowé. Kabèh sapirang-pirang sing diduwèni rama iku duwéku, mula aku ngomong yèn dhèwèké bakal njupuk saka aku lan bakal ngumumaké marang kowe. Sethithik maneh lan sampeyan ora bakal ndeleng aku, lan sethithik maneh lan sampeyan bakal ndeleng aku, amarga aku lunga menyang Sang Rama. Mulane murid-murid piyambakipun padha ngandika marang siji liyane, Punapa tegesipun punika ingkang dipunandikakaken dhateng kita, Sekedhik malih lan sampeyan ora ningali kula, lan sekedhik malih lan sampeyan bakal ningali kula, lan Amargi kula lunga dhateng sang Rama? Padha ngomong mulane, Iki apa sing diomongake, 'sing cilik iku? Ora ngerti apa sing diomongake. Yesus ngerti mulane wong-wong mau padha kepengin takon marang dheweke, banjur ngandika marang wong-wong mau, Apa kok padha rembugan bebarengan babagan sing dakkandhakake mau, Sethithik maneh lan sampeyan ora bakal ndeleng aku, lan maneh sethithik lan sampeyan bakal ndeleng aku? Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe kabeh, kowe kabeh bakal nangis lan nangis sedhih, nanging donya bakal bungah. Kowe kabeh bakal susah, nanging kasusahan kowe kabeh bakal dadi kabungahan. Wong wadon nalika nglairake, nduweni lara, amarga wis teka wayahe dheweke. Nanging nalika wis nglairake bocah, dheweke ora ngelingi maneh kasangsarane amarga kabungahan, awit wis lair manungsa menyang jagad. Lan sampeyan mulane saiki

pancen duwe sedhih, nanging aku bakal weruh sampeyan maneh lan ati sampeyan bakal bungah, lan kabungahan sampeyan ora ana sing njupuk saka sampeyan. Lan ing dina iku sampeyan ora bakal takon apa-apa marang aku. Amen, amen, aku ngomong marang sampeyan, apa wae sing sampeyan jaluk marang Rama ing jenengku, bakal diwenehi marang sampeyan. Nganti saiki sampeyan durung njaluk apa-apa ing jenengku, jaluka lan sampeyan bakal nampa, supaya kabungahane sampeyan dadi pepak. Bab-bab iki ing paribasan Aku wis ngomongake marang kowe, nanging bakal teka wektu nalika ora maneh ing paribasan Aku bakal ngomong marang kowe, nanging kanthi terus terang babagan Sang Rama, Aku bakal ngumumake marang kowe. Ing dina iku, ing jenengku kowe bakal takon, lan aku ora ngomong marang kowe yen aku bakal takon marang Rama bab kowe, Piyambak merga sing Rama tresna kowe, amarga kowe wis tresna marang aku, lan wis pracaya yen aku metu saka Allah. Aku wis metu saka sang Rama lan wis teka ing jagad, saiki aku ninggalake jagad lan bali marang sang Rama. Para murid-murid-Ipun ngaturaken dhumateng Panjenenganipun, Punika, sapunika Paduka ngandika kanthi terang terus, sarta boten ngginakaken pasemon punapa kemawon. Saiki kita ngerti yen kowe ngerti kabeh lan ora duwe perlu supaya ana wong sing takon marang kowe. Ing bab iki kita pracaya yen saka Gusti Allah kowe metu. Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Saiki sampeyan pracaya, Lah rawuh wektune, lan saiki wis rawuh, supaya kowe kabeh kasebar saben-saben menyang papan dhewe-dhewe lan ninggalake aku dhewekan, nanging aku ora dhewekan, amarga

Sang Rama ana karo aku. Iki kabeh wis dakkandhakake marang kowe supaya ing Aku kowe nduweni tentrem. Ing donya kowe bakal ngalami kasusahan, nanging waninen atimu, Aku wis ngalahake donya.

17

Bab-bab punika sampun ngandika Gusti Yesus, lajeng angkat paningalipun dhateng langit sarta ngandika, Rama, sampun dumugi wekdalipun, mulyakaken Paduka putra Paduka, supados putra Paduka ugi mulyakaken Paduka, Kados panjenengan maringi dhateng piyambakipun panguwasa tumrap sedaya daging, supados sedaya ingkang sampun panjenengan paringaken dhateng piyambakipun, piyambakipun badhe maringi dhateng wong-wong punika gesang langgeng. Punika gesang langgeng, supados panjenenganipun mangertos panjenengan, ingkang namung Gusti Allah sajati, lan Yesus Kristus ingkang panjenengan utus. Aku wis muliakake Paduka ing bumi, karya sing wis Paduka paringake marang aku supaya daklampahi, wis daktuntasake. Lan saiki muliakna aku, Rama, ing ngarsamu dhewe kanthi kamulyan sing wis dakkuwasani sadurunge jagad iki ana ing ngarsamu. Aku wis nduduhake jenengmu marang wong-wong sing wis Kowe paringake marang Aku saka donya. Wong-wong mau kagungane Kowe, lan Kowe wis maringi wong-wong mau marang Aku, lan wong-wong mau wis netepi sabdaMu. Saiki padha wis ngerti yen kabeh sing sampeyan wis paringake marang aku iku saka sampeyan.

Amarga tembung-tembung sing wis Paduka paringake marang ingsun, ingsun sampun paringake marang wong-wong mau, lan wong-wong mau sampun nampi, lan sampun ngerti kanthi satemene bilih ingsun medal saking Paduka, lan padha pitados bilih Paduka ingkang ngutus ingsun. Aku takon babagan wong-wong mau, ora takon babagan jagad iki, nanging babagan wong-wong sing wis Paduka paringaké marang aku, amarga wong-wong mau duwèké Paduka. Lan kabèh sing dadi duwekku iku duwekmu, lan sing dadi duwekmu iku duwekku, lan Aku wis dimulyakake ing wong-wong mau. Lan aku ora ana maneh ing donya, lan wong-wong iki isih ana ing donya, lan aku teka marang Paduka. Rama ingkang suci, mugi panjenengan njagi wong-wong mau ing asma panjenengan ingkang sampun panjenengan paringaken dhumateng kawula, supados panjenenganipun dados setunggal kados kita. Nalika aku karo wong-wong mau ing jagad, aku njaga wong-wong mau ing asma Paduka. Wong-wong sing wis Paduka paringake marang aku, aku ngreksa, lan ora ana saka wong-wong mau sing sirna, kajaba putra karusakan, supaya tulisan kasembadan. Saiki nanging aku teka menyang kowe, lan aku ngomong bab iki-iki ing donya supaya wong-wong mau padha duwé kabungahanku kang wis diiseni ing awaké dhéwé. Aku wis maringi wong-wong mau tembungmu, lan donya wis sengit marang wong-wong mau, amarga dheweke ora saka donya, kaya aku ora saka donya. Ora aku nyuwun supaya Sampeyan angkat dheweke saka donya, nanging supaya Sampeyan njaga dheweke saka sing ala. Dheweke ora saka donya, kaya aku ora saka donya. Sucèkaké wong-wong mau ing kabenaran Paduka, sabda Paduka punika

kabenaran. Kaya panjenengan ngutus aku menyang donya, mangkono uga aku ngutus wong-wong mau menyang donya. Lan kanggo wong-wong mau, aku nyucèkaké awakku dhéwé, supaya wong-wong mau uga disucèkaké ing kabenaran. Ora mung bab iki aku takon, nanging uga bab wong-wong sing pracaya marang aku amarga tembunge wong-wong mau. Supaya kabèh dadi siji, kaya panjenengan, Rama, ana ing aku lan aku ana ing panjenengan, supaya uga dhèwèké dadi siji ing kita, supaya donya pracaya yèn panjenengan wis ngutus aku. Lan Aku, kamulyan sing wis Paduka paringake marang Aku, wis Dak paringake marang wong-wong mau, supaya wong-wong mau dadi siji kaya awakdhewe iki siji. Aku ana ing wong-wong mau lan Paduka ana ing aku, supaya wong-wong mau dadi sampurna dadi siji, lan supaya jagad iki mangerteni yen Paduka wis ngutus aku lan Paduka wis tresna marang wong-wong mau kaya Paduka wis tresna marang aku. Rama, wong-wong kang sampéyan wis paringaké marang aku, aku kepéngin supaya ing ngendi aku ana, wong-wong mau uga ana bebarengan karo aku, supaya wong-wong mau bisa nyawang kamulyan kang duwèku kang sampéyan wis paringaké marang aku, jalaran sampéyan wis tresna marang aku sadurungé dumadining jagad. Rama sing adil, lan donya ora ngerti Sampeyan, nanging aku ngerti Sampeyan, lan wong-wong iki ngerti yèn Sampeyan ngutus aku. Lan aku wis nggawé dhéwéké ngerti jenengé Paduka, lan bakal nggawé dhéwéké ngerti, supaya katresnan sing Paduka tresnani aku ana ing dhéwéké, lan aku uga ana ing dhéwéké.

18

Sawisé ngomong mangkono, Yesus metu bebarengan karo murid-murid-é ngliwati kali deras Kidron, ing ngendi ana taman, banjur mlebu menyang kono dhèwèké lan murid-murid-é. Yudha sing nyerahké Yésus uga ngerti panggonan kuwi, amarga Yésus kerep kumpul ing kono karo murid-muridé. Mulane Yehuda wis njupuk rombongan prajurit lan para abdi saka para imam agung lan wong-wong Farisi, banjur teka ing kono karo obor lan lampu lan gegaman. Jesus mulane ngerti kabèh sing bakal teka marang dhèwèké, wis metu ngomong marang wong-wong mau, Sapa sing padha kokgolèki? Panjenenganipun mangsuli dhateng Panjenenganipun, Gusti Yesus ingkang saking Nazaret. Gusti Yesus ngandika dhateng panjenenganipun, Kula inggih punika. Yudas ingkang nyerahaken Panjenenganipun ugi jumeneng sesarengan kaliyan panjenenganipun. Nalika mulane dheweke ngandika marang wong-wong mau bilih kula inggih, padha mundur lan tiba ing lemah. Maneh mulane dheweke takon marang wong-wong mau, Sapa sing kowe goleki? Wong-wong mau banjur mangsuli, Yesus sing Nazaret. Yesus mangsuli, Aku wis ngandika marang kowe yen Aku iki. Mulane yen kowe golèk Aku, lilakna wong-wong iki lunga. Supaya dipunjangkepi sabdanipun ingkang sampun dipunucapaken, bilih ingkang sampun panjenengan paringaken dhateng kula, boten kula ilangaken saking panjenenganipun satunggal ugi. Simon utawa Petrus kang nduweni pedhang banjur narik pedhange, lan nuthuk abdine imam agung sarta

ngethok kupinge sisih tengen. Dene jenenge abdi kuwi Malkus. Ngendika mulane Sang Yesus dhateng Sang Petrus, Lebokna pedhangmu ing warangkane. Punapa kula mboten badhe ngunjuk cangkir ingkang sampun dipunparingaken dhateng kula dening Sang Rama?

Mulane kohort lan komandan lan para asisten saka wong-wong Yahudi padha nyekel Yesus lan ngiket dheweke. Lan padha nggawa dheweke menyang Anna dhisik, amarga dheweke iku rama maratuwane Kayafas, sing dadi imam agung ing taun iku. Kayafas iku sing wis maringi pitutur marang wong-wong Yahudi, yen luwih becik ana wong siji sing mati kanggo rakyat. Ngetutake Gusti Yesus yaiku Simon Petrus lan murid liyane. Murid mau wis dikenal dening imam agung, lan mlebu bebarengan karo Gusti Yesus menyang plataran imam agung, Nanging Petrus ngadeg ana ing njaba lawang. Mulane murid liyane, sing dikenal dening imam agung, metu lan ngomong marang penjaga lawang, banjur nggawa mlebu Petrus. Mulane prawan juru lawang mau ngendika marang Petrus, Apa kowe uga kalebu murid-muride wong iki? Dheweke ngendika, Ora. Para abdi lan para asisten padha ngadeg, wis nggawe geni areng, amarga hawa adhem. Dhèwèké padha anget-anget awakné dhéwé. Petrus uga ana ing kono, ngadeg lan anget-anget awakné dhéwé bebarengan karo wong-wong mau. Imam agung mulane takon marang Yesus babagan murid-muride lan babagan piwulange. Yesus mangsuli marang dheweke, Aku wis ngomong kanthi terus terang marang jagad. Aku tansah mulang ing panggonan kumpul lan ing candhi, ing ngendi wong-wong

Yahudi tansah padha kumpul, lan aku ora ngomong apa-apa kanthi rahasia. Apa kowe takon aku? Takona wong-wong sing wis krungu apa sing tak kandhakake marang wong-wong mau. Deleng, wong-wong iki ngerti apa sing wis tak omongake. Nanging sawisé dhèwèké ngomong mangkono, salah siji saka para asisten sing ngadeg ing kono mènèhi tamparan marang Gusti Yesus karo ngomong, Apa kowe mangsuli imam agung kanthi cara mangkono? Yesus mangsuli marang dheweke, Yen aku wicara kanthi ala, paseksèkna babagan piala iku, nanging yen becik, kenangapa kowe mukul aku? Annas ngirim dheweke kanthi kadhèn menyang Kayafas, imam agung. Ana Simon Petrus ngadeg lan anget awakipun. Mulane padha ngandika marang dheweke, Apa kowe uga kalebu murid-muridipun? Wong mau banjur nolak lan ngandika, Aku dudu. Salah siji saka abdi-abdi imam agung, kang isih sedulur karo wong kang kupinge dituthuk dening Petrus, ngandika, Apa aku ora weruh kowe ana ing kebon karo dheweke? Petrus nolak manèh, lan langsung pitik jago nyuwara.

Mulane wong-wong padha mimpin Yesus saka ing Kayafas menyang praetorium, wektu iku isih esuk, lan wong-wong mau ora mlebu menyang praetorium, supaya ora kena najis, nanging supaya bisa mangan paskah. Pilatus banjur metu menyang wong-wong mau lan ngandika, Tuduhan apa sing kokgawa marang wong iki? Paduka mangsuli lan ngendika dhateng panjenenganipun, Manawi mboten punika wong ingkang nindakaken piawon, mboten badhe kula aturaken dhateng paduka panjenengan. Pilatus banjur ngandika marang wong-

wong mau, Jupuken dhèwèke kowé lan adili dhèwèke miturut angger-anggermu dhéwé. Wong-wong Yahudi banjur ngandika marang dhèwèke, Kita ora diparengaké matèni sapa-sapa, Supaya tembunge Yesus kacekapake sing wis diucapake, mratelakake pati kaya apa sing bakal dialami. Pilatus banjur mlebu maneh menyang praetorium lan nimbali Yesus, sarta ngandika marang dheweke, Apa kowe iki rajane wong Yahudi? Yesus mangsuli marang dheweke, Apa sampeyan ngomong iki saka awakmu dhewe, utawa wong liya sing kandha marang sampeyan babagan aku? Pilatus mangsuli, Apa aku iki wong Yahudi? Bangsamu dhewe lan para imam agung wis nyerahake kowe marang aku. Apa sing wis kokgawe? Yesus mangsuli, Kerajaanku ora saka donya iki. Yen kerajaanku saka donya iki, para abdiku mesthi bakal perang supaya aku ora diserahake marang wong-wong Yahudi. Nanging saiki kerajaanku ora saka kene. Pilatus banjur ngandika marang dheweke, Dadi kowe iki raja? Gusti Yesus mangsuli, Kowe sing ngandika yen aku iki raja. Aku wis lair kanggo iki lan wis teka menyang jagad iki, supaya aku mertekaken kabenaran. Saben wong sing saka kabenaran krungu swarane aku. Pilatus ngendika marang dheweke, Apa iku bebener? Lan sawise ngendika mangkono, dheweke medal maneh menyang wong-wong Yahudi lan ngendika marang wong-wong mau, Aku ora nemokake sebab apa-apa ing dheweke, Ana dene adat kanggo sampeyan, supaya siji kanggo sampeyan aku bakal ngeculake ing paskah. Sampeyan pengin mulane aku bakal ngeculake kanggo sampeyan raja saka wong Yahudi? Kabèh padha bengok-bengok manèh ngucap, Aja sing iki, nanging sing Barabbas. Barabbas iku garong.

19

Mangka mulane Pilatus njupuk Yesus lan dicambuk. Lan para prajurit wis nenun makutha saka eri, banjur dipasangake ing sirahé, lan sandhangan ungu dipasangake marang awakè. Lan padha ngomong, Sugeng rawuh, Raja saka wong Yahudi, lan padha mènèhi tamparan marang dhèwèké. Pilatus banjur metu maneh menyang njaba lan ngendika marang wong-wong mau, Delengen, aku nggawa dheweke metu menyang kowe, supaya kowe ngerti yen aku ora nemokake sabab apa-apa ing dheweke. Yesus banjur metu menyang njaba, nganggo mahkota duri lan sandhangan ungu. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Delengen wong iki. Nalika para imam agung lan para abdi padha weruh dhèwèké, padha bengok-bengok ngandika, Salibake! Salibake dhèwèké! Pilatus ngandika marang wong-wong mau, Jupuken dhèwèké kowe lan salibake, awit aku ora nemokake sabab apa-apa marang dhèwèké. Wong-wong Yahudi padha mangsuli marang dhèwèké, Awaké dhéwé duwé angger-angger, lan miturut angger-angger awaké dhéwé, dhèwèké kudu mati, amarga dhèwèké nggawé dhéwèké dhéwé dadi anak Allah. Nalika mulane Pilatus krungu tembung iki, dheweke tambah wedi. Lan dheweke mlebu menyang praetorium maneh lan ngandika marang Yesus, Saka ngendi kowe? Nanging Yesus ora maringi wangsulan marang dheweke. Pilatus mulane ngendika marang dheweke, Marang aku kowe ora ngomong? Apa kowe ora ngerti yen aku duwe wewenang nyalib kowe lan aku duwe wewenang mbebasake kowe? Yesus mangsuli, Kowe ora duwe

panguwasa apa-apa marang Aku, yen ora diwenehi marang kowe saka ing dhuwur. Mulane, wong sing nyerahake Aku marang kowe nduweni dosa sing luwih gedhe. Saka iki, Pilatus nyoba ngluwari dheweke, nanging wong-wong Yahudi padha bengok-bengok ngomong, Yen kowe ngluwari wong iki, kowe dudu kancane Kaisar. Saben wong sing nggawe awake dhewe dadi raja iku nentang Kaisar. Pilatus mula, sawisé krungu tembung punika, mimpin metu Yesus, lan lenggah ing sangisoring platform ing papan kang dipun wastani Lithostrōton, nanging ing basa Ibrani Gabbatha. Ana ing persiapan Paskah, kira-kira jam kaping enem, lan dheweke ngomong marang wong-wong Yahudi, Deleng, iki rajamu. Wong-wong mau padha bengok-bengok, Angkat, angkat, salibna dhèwèké! Pilatus ngomong marang wong-wong mau, Apa rajamu arep daksalib? Para imam agung mangsuli, Kita ora duwé raja kajaba Kaisar. Nalika semana, mulane dheweke nyerahake marang wong-wong mau supaya disalib.

Dheweke nampa Yesus lan nggawa Dheweke, lan Dheweke nggawa salibe dhewe lunga metu menyang panggonan sing diarani Tengkorak, sing ing basa Ibrani diarani Golgota. Ing ngendi dheweke padha nyalib, lan karo dheweke wong liya loro, saka kene lan saka kene, nanging Yesus ana ing tengah. Pilatus uga nulis gelar lan dilebokake ing salib. Ana tulisan: Yesus wong Nazaret, Rajane wong Yahudi. Mula saka iku, akeh wong Yahudi sing maca gelar iki, amarga panggonan ing ngendi Gusti Yesus disalib kuwi cedhak karo kutha, lan gelar kuwi katulis nganggo basa Ibrani, basa Yunani, lan basa Latin. Para imam agung saka

wong Yahudi padha ngomong marang Pilatus, Aja nulis Raja saka wong Yahudi, nanging tulisen sing kuwi ngomong, Aku iki raja saka wong Yahudi. Pilatus mangsuli, Sing wis tak tulis, wis tak tulis.

Para prajurit mulane nalika padha nyalib Gusti Yesus, padha njupuk sandhangan-sandhangané lan padha nggawé papat bagéan, saben prajurit olèh sabagéan, lan uga tuniké. Tunik kuwi tanpa jahitan, ditenun saka ndhuwur nganti ngisor kabèh. Mula padha kandha marang siji lan sijine, Aja kita nyuwek, nanging ayo kita nglakokake undian kanggo dheweke, sapa sing bakal duwe, supaya tulisan kasebut kaleksanan sing ngandika, Padha mbagi sandhangan-sandhanganku kanggo awake dhewe, lan tumrap sandhangan-sandhanganku padha nglakokake undian.

Para prajurit mau pancen wis nglakoni bab-bab iki. Nan Jesus mulane weruh ibune lan murid sing ngadeg cedhak sing ditresnani, ngandika marang ibune, Wadon, deleng anak lanangmu. Banjur ngomong marang murid, Deleng, ibumu. Lan wiwit jam iku, murid njupuk dheweke menyang omahe dhewe. Sawisé iki, Yesus ngerti yèn kabèh wis rampung, supaya tulisan kasampurnakaké, Panjenengané ngandika, Aku ngelak. Wadhah mulane ana kang kebak cuka, wong-wong mau banjur ngiseni spons karo cuka lan ditempelake ing isen hyssop, banjur dicedhakake menyang cangkeme. Nalika mulane Gusti Yesus njupuk cuka kasebut, Panjenengané ngandika, Wis rampung, lan nglentrehake sirahé, Panjenengané nyerahake rohé.

Wong-wong Yahudi mulane, supaya awak-awak ora tetep ana ing salib nalika dina Sabat, awit dina iku dina persiapan, lan dina Sabat iku dina gedhe, padha njaluk marang Pilatus supaya sikil-sikile dipatahake, lan awak-awake dijupuk. Prajurit-prajurit banjur padha teka, lan padha nyuwil sikil-sikile wong kang sepisanan lan wong liyane kang disalib bebarengan karo Panjenengane. Nanging nalika padha rawuh marang Yesus, bareng weruh dheweke wis mati, ora padha nyuwil sikile. Nanging salah sijining prajurit nusuk sisihé nganggo tombak, lan langsung metu getih lan banyu. Lan sing wis weruh wis menehi kesaksian, lan kesaksiane bener, lan dheweke ngerti yen dheweke ngomong bener, supaya sampeyan uga pracaya. Kedadean iki supaya tulisan kasebut kaleksanan: balunge ora bakal dirusak. Lan manèh ana tulisan liyané ngandika, Wong-wong bakal ndeleng marang Panjenengané sing wis padha ditusuk.

Sasampuné punika, Yusuf saking Arimatea, ingkang dados murid saking Yesus, nanging katingal jalaran wedi dhateng wong Yahudi, takon dhateng Pilatus supados angkat awak saking Yesus, lan Pilatus lilah. Mila piyambakipun teka lan angkat awak saking Yesus. Nanging uga teka Nikodemus, sing biyen nate sowan marang Gusti Yesus ing wayah wengi, nggawa campuran mur lan gaharu kira-kira satus pon. Mula padha njupuk awakné Yésus lan ngiket nganggo kain linen bebarengan karo rempah-rempah, kaya adat wong Yahudi nalika ngubur. Ana dene ing panggonan kono, ing ngendi Panjenengané disalib, ana kebon, lan ing kebon mau ana pasamuwan anyar, kang

durung tau dilebokake wong siji-sijia. Ing ngriku mulane, jalaran preparation saka wong Yahudi, amarga kuburan kuwi cedhak, mula padha nyelehake Yesus ing kono.

20

Nanging ing dina sapisan saka sabat, Maria Magdalena teka esuk-esuk nalika isih peteng menyang kuburan, lan ndeleng watu wis dijupuk saka kuburan. Mlayu banjur teka marang Simon Petrus lan marang murid liyane sing ditresnani dening Yesus, lan ngomong marang wong-wong mau, Padha ngangkat Gusti saka kuburan, lan kita ora ngerti ing ngendi padha nyelehake Panjenengane. Mula Petrus lan murid liyane metu lan padha teka menyang kuburan. Wong loro mau padha mlaku bebarengan, nanging murid liyane mlayu luwih cepet tinimbang Petrus lan teka dhisik ing kuburan. Lan nunduk mudhun, dheweke weruh kain linen sing mlumah ana ing kono, nanging dheweke ora mlebu. Mulane Simon Petrus teka kanthi nututi dheweke, lan mlebu menyang kuburan, sarta weruh kain-kain linen sing mlumah ana ing kono. Lan kain panutup rai sing ana ing ndhuwur sirah dheweke, ora ana bebarengan karo kain-kain linen, nanging kapisah, digulung ing panggonan dhewe. Banjur murid liyane sing wis teka dhisik iku uga mlebu menyang kuburan, lan dheweke weruh lan pracaya. Durung, amargi padha durung mangertos tulisan punika bilih prayogi panjenenganipun wungu saking tilar donya. Para murid banjur padha mulih maneh menyang panggonan dhéwé-dhéwé.

Nanging Mary jumeneng ing njaba pasarean karo nangis. Nalika mulane nangis, dheweke mbungkuk mudhun menyang kuburan lan weruh loro utusan nganggo putih sing lungguh, siji ing sisih sirah lan siji ing sisih sikil, ing ngendi awak Yesus dilebokake. Lan wong-wong mau ngomong marang dheweke, Wadon, apa sebabe kowe nangis? Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Amarga dheweke wis njupuk Gustiku, lan aku ora ngerti ngendi dilebokake dheweke. Lan sawisé ngomong mangkono, dhèwèké mbalik menyang mburi, lan weruh Yesus ngadeg, lan ora ngerti yèn kuwi Yesus. Yesus ngendika dhateng punika, Wadon, punapa sampeyan nangis? Sapa ingkang sampeyan padosi? Punika mikir bilih panjenenganipun punika tukang kebon, lajeng ngendika dhateng panjenenganipun, Gusti, menawi sampeyan sampun nggawa panjenenganipun, ngendika dhateng kula pundi sampeyan ndamel panjenenganipun, lan kula badhe angkat panjenenganipun. Yesus ngomong marang dheweke, Maria. Sawise mbalik, dheweke ngomong marang Yesus, Rabuni, sing tegese guru. Yesus ngandika marang dheweke, Aja ndemek Aku, awit Aku durung munggah marang Bapak-Ku. Nanging lumakua marang sedulur-sedulur-Ku lan kandhakna marang wong-wong mau, Aku munggah marang Bapak-Ku lan Bapak-mu, lan Gusti Allah-Ku lan Gusti Allah-mu. Maryam Magdalena teka nglaporake marang para murid yen dheweke wis weruh Gusti, lan Gusti wis ngandika bab-bab iki marang dheweke.

Nalika wus sore ing dina iku, dinten kaping siji saka sabat, lan lawang-lawang wis dikunci ing panggonan para murid padha

kumpul amarga wedi marang wong-wong Yahudi, Gusti Yesus teka lan ngadeg ing tengah-tengah, banjur ngandika marang wong-wong mau, Tentrem kagem panjenengan. Lan sawisé ngandika mangkono, Panjenengané nuduhaké tangan lan sisihé marang wong-wong mau. Mulané para murid bungah sawisé weruh Gusti. Yesus banjur ngandika manèh marang wong-wong mau, Tentrem kanggo kowe. Kaya sing Rama wis ngutus aku, aku uga ngutus kowe. Lan sawisé ngandika mangkono, piyambakipun ambegan dhateng wong-wong punika lan ngandika, Tampa Roh Suci, Manawa kowe ngapura dosane wong-wong tartamtu, dosane bakal diapura marang wong-wong mau. Manawa kowe nyekel dosane wong-wong tartamtu, dosane bakal tetep dicekel.

Nanging Thomas, siji saka sing rolas, sing diarani Didymus, ora ana karo wong-wong mau nalika Yesus teka. Para murid liyané padha ngomong marang dhèwèké, Awaké dhéwé wis weruh Gusti. Nanging dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Yèn aku ora weruh bekas paku ing tangané, lan ora nglebokaké drijiku menyang bekas paku, lan ora nglebokaké tanganku menyang sisihé, aku ora bakal pracaya. Lan sawisé wolung dina, para murid padha ana ing jero manèh, lan Thomas uga ana karo wong-wong mau. Yésus teka nalika lawang-lawang wis dikancing, banjur ngadeg ing tengah-tengah lan ngandika, Tentrem kanggo kowé. Banjur ngomong marang Thomas, Teka jarimu kene lan deleng tanganku, lan teka tanganmu lan uncalake menyang sisihku, lan aja dadi ora percaya, nanging setya. Lan Thomas mangsuli sarta ngandika marang dheweke,

Gusti kula lan Gusti Allah kula. Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Amarga kowe wis weruh Aku, mula kowe pracaya. Rahayu wong-wong sing durung weruh, nanging pracaya.

Akèh tenan tandha-tandha liyané sing digawé déning Yésus ing ngarsané para muridé, kang ora katulis ing buku iki. Nanging bab-bab iki wis kaserat supaya sampeyan pracaya yen Yesus iku Sang Kristus, Sang Putra saka Gusti Allah, lan supaya kanthi pracaya sampeyan nduweni urip ing jeneng Panjenengane.

21

Sawisé iku, Gusti Yesus ngumumaké awaké dhéwé manèh marang para murid ing sagara Tiberias, lan dhèwèké ngumumaké kanthi cara mangkéné. Ana bebarengan Simon Petrus, lan Thomas sing diarani Didymus, lan Nathanael sing saka Kana ing Galilea, lan anak-anake Zebedee, lan loro murid liyane. Simon Petrus ngendika marang wong-wong mau, Aku arep lunga mancing. Wong-wong mau ngendika marang dheweke, Kita uga melu karo kowe. Banjur padha medal lan sanalika padha munggah menyang prau, nanging ing wengi kuwi padha ora nyekel apa-apa. Esuk-esuk wis wayahe, Yesus ngadeg ing pinggir segara, nanging para murid ora ngerti menawa kuwi Yesus. Yesus banjur ngendika marang wong-wong mau, Bocah-bocah, apa kowe duwe iwak? Wong-wong mau mangsuli marang panjenengane, Ora. Nanging dheweke ngandika marang wong-wong mau, Uncalaken jala menyang

sisih tengen prau, lan sampeyan bakal nemokake. Wong-wong mau banjur uncalaken, lan ora bisa narik maneh amarga akehe iwak. Murid kang ditresnani déning Yesus ngendika marang Petrus, Gusti punika. Bareng miyarsa bilih punika Gusti, Simon Petrus lajeng ngangge sandhangan njaba, amargi piyambakipun wuda, lan mbucalaken awakipun dhateng seganten. Murid-murid liyane teka nganggo prau, amarga dheweke ora adoh saka dharatan, mung watara rong atus hasta, karo nyeret jala sing kebak iwak. Minangka mulane padha mudhun menyang lemah, padha ndeleng geni areng sing ana karo iwak sing diselehake ing ndhuwur lan roti. Yesus ngendika marang wong-wong mau, Gawanen iwak kang lagi wae kokcekel saiki. Simon Peter munggah lan narik jala menyang dharatan, kebak iwak gedhe satus sèket telu, lan sanajan akèh banget, jala ora suwèk. Yesus ngandika marang wong-wong mau, Tekaa padha sarapan. Ora ana sing wani saka para murid kanggo takon marang Dheweke, Kowe sapa?, amarga padha ngerti yen Dheweke iku Gusti. Yesus banjur teka lan njupuk roti kasebut sarta mènèhi marang wong-wong mau, lan iwak uga mangkono. Punika sampun kaping tiga sang Yesus dipunwahyakaken dhateng para muridipun, sasampunipun wungu saking tiyang pejah.

Nalika mulane wis sarapan, Gusti Yesus ngandika marang Simon Petrus, Simon anake Yunus, apa kowe tresna marang Aku luwih saka wong-wong iki? Dheweke ngandika marang Panjenengane, Inggih, Gusti, Panjenengan mangertos bilih kula tresna marang Panjenengan. Gusti Yesus ngandika marang dheweke, Angone wedhus-wedhus cilik Ingsun. Ngomong marang dheweke maneh

kaping pindho, Simon Jonah, apa kowe tresna aku? Ngomong marang dheweke, Ya, Gusti, kowe ngerti yen aku tresna kowe. Ngomong marang dheweke, Angonen wedhus-wedhusKu. Dheweke ngendika marang dheweke kaping telune, Simon Yonah, apa kowe tresna marang aku? Petrus sedhih amarga dheweke ngendika marang dheweke kaping telune, Apa kowe tresna marang aku, lan dheweke ngendika marang dheweke, Gusti, Paduka ngerti kabeh, Paduka ngerti yen aku tresna marang Paduka. Yesus ngendika marang dheweke, Angonen wedhus-wedhusKu. Saestu-saestu aku ngomong marang kowe, nalika kowe isih enom, kowe ngiket awakmu dhewe lan mlaku menyang ngendi wae sing kokkarepake. Nanging nalika kowe wis tuwa, kowe bakal ngacungake tanganmu, lan wong liya bakal ngiket kowe lan nggawa kowe menyang panggonan sing ora kokkarepake. Nanging iki diomongake kanggo mratelakake pati kaya apa sing bakal mulyakake Gusti Allah. Lan sawise ngomong mangkono, Panjenengane ngandika marang dheweke, Tindakna Aku. Sawisé malik, Petrus weruh murid sing ditresnani déning Gusti Yésus lagi nututi, yaiku sing uga wis senderan ing dhadhané nalika nedha bengi lan kandha, Gusti, sapa sing nglairake Panjenengan? Petrus weruh wong iki banjur ngomong marang Gusti Yesus, Gusti, wong iki kepiye? Yesus ngendika marang dheweke, Yen dheweke aku gelem tetep nganti aku teka, apa urusanmu? Kowe tindakna aku. Metu mulane tembung iki menyang para sedulur, sing murid kuwi ora mati. Nanging Yesus ora ngomong marang dheweke yen dheweke ora mati, nanging, Yen Aku pengin dheweke tetep nganti Aku teka, apa urusanmu?

Punika inggih murid ingkang mèksi babagan punika-punika lan sampun nyerat punika-punika, lan kita mangertos bilih leres inggih paseksèn ipun. Ana uga akeh perkara liyane sing wis ditindakake dening Gusti Yesus, sing yen kabeh ditulis siji mbaka siji, aku yakin jagad iki ora bakal cukup kanggo nampung buku-buku sing bakal ditulis mau. Amin.

Ulang Kitab Pangandharing Torèt

1

Iki tembung-tembung sing diucapake Musa marang kabeh Israel ing sebrang Jordan, ing ara-ara samun menyang kulon, cedhak segara abang, ing antarane Paran, Tofel, Lobon, Aulon, lan Kataghrysea. Sewelas dina saka Horeb, dalan ing gunung Seir nganti Kadesh Barnea. Lan kedadean ing taun kaping patang puluh, ing wulan kaping sewelas, dinten sepisan saka wulan kasebut, Musa wicara marang kabeh putra Israel, miturut kabeh perkara sing wis didhawuhake Gusti marang dheweke kanggo wong-wong mau, sawise nempuh Sihon raja wong Amori sing manggon ing Heshbon, lan Og raja ing Bashan sing manggon ing Ashtaroth lan ing Edrei. Ing pinggir sabên Jordan ing tanah Moab, Musa wiwit nerangake hukum iki, ngandika, Gusti Allah kita wis ngomong marang kita ing Horeb, ngandika: Wis cukup kanggo sampeyan manggon ing gunung iki. Balinen lan

budhalena sampeyan, lan mlebua menyang gunung wong Amori, lan menyang kabeh tangga-teparo Arabah, menyang gunung lan dhataran, lan menyang Kidul, lan pesisir lemah wong Kanaan, lan Anti-Lebanon nganti tekan kali gedhe, kali Eufrat. Delengen, wis nyerahake ing ngarep sampeyan tanah kasebut. Mlebua lan duwenana tanah kasebut, kang wis tak sumpah marang para bapak sampeyan, yaiku Abraham, lan Isak, lan Yakub, kanggo menehi marang wong-wong mau lan marang turunane sawise wong-wong mau.

Lan aku ngomong marang kowe ing wektu iku, ujar, Aku ora bakal bisa nggawa kowe dhewe. Gusti Allah sampeyan wis nambahake sampeyan, lan lah, sampeyan saiki kaya lintang-lintang ing langit cacahe akeh. Gusti Allah saka para bapak sampeyan mugi nambahake marang sampeyan kaya sampeyan saiki nganti sewu kali lipat, lan mberkahi sampeyan kaya kang wis diomongake marang sampeyan. Kepripun aku bakal bisa dhewe nggawa beban sampeyan lan dhasar sampeyan lan pasulayan-pasulayan sampeyan? Wènèhana dhewe wong lanang sing wicaksana lan pinter lan ngerti kanggo suku-suku sampeyan, lan aku bakal ngangkat dheweke dadi pimpinan sampeyan. Lan kowe mangsuli marang aku, lan ngomong, Apik tembung sing kowe omongake kanggo ditindakake. Lan aku njupuk saka sampeyan wong-wong sing wicaksana lan pinter lan cerdas, lan aku wis ngangkat wong-wong mau dadi pimpinan tumrap sampeyan: komandan sewu, lan komandan satus, lan komandan seket, lan komandan sepuluh, lan pejabat kanggo hakim-hakim sampeyan. Lan aku dhawuh marang para

hakim sampeyan ing wektu semono, ngandika: Rungoknana perkara ing antarane para sedulur sampeyan, lan ngadilia kanthi adil ing antarane wong siji lan sedulure, lan ing antarane wong manca kang ana ing tengah-tengahe. Aja ngerteni rai ing pangadilan, miturut sing cilik lan miturut sing gedhe kowe ngadili, aja nganti kowe nuduhake pilih kasih marang wong, amarga pangadilan iku kagungane Gusti Allah, lan tembung sing angel saka kowe, kowe bakal nggawa munggah marang aku, lan aku bakal ngrungokake. Lan aku dhawuh marang kowe ing wektu iku kabèh tembung-tembung sing bakal kowe lakoni.

Lan sawisé budhal saka Horeb, kita lunga ngliwati kabèh ara-ara samun sing gedhé lan medeni kuwi, sing kowé padha weruh, dalan menyang gunung wong Amori, kaya sing wis dhawuhake Pangeran Gusti Allah kita marang kita, lan kita teka nganti tekan Kadesy Barne. Lan aku ngomong marang kowe, kowe wis teka tekan gunung Amori, sing Gusti Allah kita paringake marang kowe. Delengen, Gusti Allah sampeyan wis nyerahake lemah iki ing ngarsane sampeyan, munggaha lan warisana kaya kang wis diomongake dening Gusti Allah para leluhur sampeyan marang sampeyan, aja wedi lan aja gentar. Lan sampeyan kabeh padha teka marang aku, banjur ngomong, Ayo kita ngirim wong-wong dhisik supaya padha nglacak lemah kanggo kita, lan supaya padha ngumumake marang kita wangsulan babagan dalan kang bakal kita lakoni, lan kutha-kutha kang bakal kita leboni. Lan tembung iku nyenengake aku, lan aku njupuk rolas wong saka kowé, siji wong saben suku. Lan sawisé bali, padha munggah menyang gunung, lan padha teka nganti tekan lembah kluster

anggur, banjur padha ngintip papan kuwi. Lan padha njupuk ing tangané dhéwé saka wohing bumi, lan padha nggawa marang kowe kabeh, lan padha ngomong, Becik bumi kang Pangeran Gusti Allah kita paringaké marang kita.

Lan sampeyan ora gelem munggah, nanging sampeyan ora manut dhawuh Pangeran Gusti Allah kita. Lan sampeyan padha gumujeng ing kemah-kemah sampeyan, lan sampeyan ngandika, Amarga Pangeran sengit marang kita, Panjenengane nuntun kita metu saka tanah Mesir kanggo nyerahake kita dhateng tangane wong-wong Amori, supaya numpes kita. Nang endi kita munggah? Nanging sedulur-sedulur sampeyan wis nguwuhake ati sampeyan, ngomong, Bangsa gedhe lan akeh lan luwih kuwat tinimbang kita, lan kutha-kutha gedhe lan wis dibentengi nganti tekan langit, nanging uga anak-anak raksasa kita wis weruh ing kono. Lan aku ngomong marang kowe, Aja wedi banget, lan uga aja wedi marang wong-wong mau. Gusti Allah sampeyan ingkang lumampah ing ngarep sadurunge pasuryan sampeyan, Panjenengane piyambak ingkang badhe perang sesarengan kaliyan tiyang-tiyang punika lan sampeyan miturut sedaya ingkang sampun dipuntindakaken dhumateng sampeyan wonten ing tanah Mesir, lan wonten ing ara-ara samono punika ingkang sampun sampeyan sekseni, margi gunung saking tiyang Amori, kados pundi Gusti Gusti Allah kowe, kaya wong tuwa sing nggendong anake, ing sadawane dalan sing kowe lakoni nganti tekan panggonan iki.

Lan ing tembung iki, sampeyan ora pracaya marang Gusti Allah

kita. Sing mlaku ndhisik sadurungé kowé kabèh ing dalan kanggo milih panggonan kanggo kowé, nuntun kowé nganggo geni ing wayah wengi, nuduhaké marang kowé dalan sing kowé lakoni, lan nganggo méga ing wayah awan.

Lan Gusti Allah krungu swarane tembung-tembung sampeyan, lan sawise diprovokasi, Panjenengane sumpah, ngandika, Yen ana wong saka wong-wong iki sing bakal weruh tanah apik iki, sing wis tak sumpahake marang para bapake dheweke, kajaba Caleb putra Jephunneh, dheweke bakal weruh iku, lan marang dheweke aku bakal maringi lemah kang dipasangi, lan marang para putrane, amarga dheweke wis setya marang Gusti. Lan Gusti duka marang aku amarga kowe, ngandika, Kowe uga ora bakal mlebu ing kono. Joshua anak Nun sing ngadeg ing sisihmu, iki bakal mlebu ing kono, kuwatna dheweke, amarga dheweke bakal menehi warisan iku marang Israel. Lan saben bocah enom sing ora ngerti dina iki bab sing apik utawa ala, wong-wong iki bakal mlebu ing kono, lan marang wong-wong iki aku bakal mènèhi iku, lan dhèwèké bakal marisi iku. Lan kowe wis bali banjur kemah menyang ara-ara samun, dalan sing tumuju ing Segara Abang.

Lan sampeyan mangsuli lan ngandika, Kita wis dosa ing ngarsaning Pangeran, Gusti Allah kita. Kita bakal munggah lan perang miturut kabeh sing wis dhawuhake Pangeran, Gusti Allah kita, marang kita. Lan saben wong njupuk gegaman perange, lan sawise padha kumpul, sampeyan munggah menyang gunung. Lan Pangeran ngandika marang aku,

Kandhakna marang wong-wong mau: Sampeyan ora bakal munggah lan uga ora bakal perang, amarga Aku ora karo sampeyan, lan sampeyan ora bakal remuk ing ngarsane mungsuh-mungsuh sampeyan. Lan aku wis ngomong marang kowe, nanging kowe ora ngrungokake aku, lan kowe wis nyimpang saka dhawuhe Pangeran, lan kanthi nekat kowe munggah menyang gunung. Lan wong Amori sing manggon ing gunung kuwi metu kanggo ngadhepi kowe, banjur ngoyak kowe kaya sing ditindakake dening tawon, lan nggawe tatu kowe wiwit saka Seir nganti tekan Horma. Lan sasampunipun lenggah, sampeyan padha nangis wonten ngarsanipun Gusti Allah kita, nanging Gusti boten mirengaken swanten sampeyan, ugi boten nggatosaken sampeyan.

Lan kowe padha lenggah ing Kadesh pirang-pirang dina, saakehe dina kowe padha lenggah.

2

Lan sawisé bali, kita lunga menyang ara-ara samun, dalan segara abang, kaya cara Pangeran ngandika marang aku, lan kita ngubengi gunung Seir nganti pirang-pirang dina. Lan ngandika Gusti dhateng kula, Cukup kanggo sampeyan ngubengi gunung iki, mula balia menyang Lor. Lan marang wong akeh dhawuh, ngandika, Kowe bakal liwat saka wates-watesé sedulur kowe, anak-anaké Esau, sing manggon ing Seir, lan dheweke bakal wedi marang kowe, lan bakal ngati-ati

banget marang kowe. Aja nggabung perang karo wong-wong mau, amarga Aku ora bakal mènèhi marang kowé saka bumi wong-wong mau, malah sajak sikil, awit kanthi undian Aku wis mènèhi marang anak-anak Esau gunung Seir. Tukokna panganan nganggo dhuwit perak saka wong-wong mau lan sampeyan bakal mangan, lan tampa banyu kanthi ukuran saka wong-wong mau nganggo dhuwit perak lan sampeyan bakal ngombe. Amarga Gusti Allah kita wis mberkahi kowe ing saben karya tanganmu, mangertia kepiye kowe wis ngliwati ara-ara samun gedhe lan medeni iku, lah patang puluh taun Gusti Allah kowe wis karo kowe, kowe ora kurang apa-apa.

Lan kita liwat ing sedulur kita, anak-anake Esau, sing padha manggon ing Seir, saka dalan Arabah saka Ailon lan saka Ezion Geber, lan sawise bali kita liwat dalan gurun Moab. Lan ngandika Gusti marang aku, Aja dadi mungsuh marang wong Moabita, lan aja nglawan wong-wong mau perang, amarga Aku ora bakal menehi saka bumi wong-wong mau marang kowe minangka warisan, sebab marang anak-anak Lot Aku wis maringi Aroer kanggo warisake. Wong Ommin biyen wis manggon ana ing kono, bangsa gedhe lan akeh lan kuwat, kaya wong Anakim. Rephaim bakal dianggep, lan wong-wong iki uga kaya wong Anakim, lan wong Moab nyebut wong-wong mau Emim. Lan ing Seir manggon wong Horit ing jaman biyen, lan anak-anake Esau numpes wong-wong mau, lan ngrusak wong-wong mau saka ngarsane. Lan padha manggon ngganteni wong-wong mau, kaya cara sing ditindakake Israel marang tanah warisane, sing wis diparingake Gusti marang wong-wong mau.

Saiki mulane tangi lan mangkat sampeyan, lan liwata lembah Zaret.

Lan dina-dina kang kita lelana saka Kades Barne nganti kita liwat lembah Zaret, telung puluh wolung taun, nganti tiba kabeh generasi wong-wong prajurit mati saka perkemahan, kaya umpama sumpah Pangeran. Gusti Allah marang wong-wong mau. Lan tangane Gusti Allah ana ing ndhuwur wong-wong mau kanggo numpes wong-wong mau saka tengahing kemah nganti kabeh padha tiwas.

Lan kedadeyan nalika kabeh prajurit mati saka tengahing rakyat, lan dheweke ngomong. Gusti ngandika marang aku, Kowe bakal ngliwati wates-wates dina iki. Moab ing Aroer, Lan sampeyan bakal nyedhaki anak-anak Ammon, aja dadi mungsuh marang wong-wong mau, lan aja perang karo wong-wong mau, amarga Aku ora bakal menehi tanah anak-anak Ammon marang sampeyan minangka warisan, awit marang anak-anak Lot Aku wis menehi iku minangka warisan. Tanah Rephaim bakal dianggep, lan uga amarga ing kono manggon wong Rephaim biyen, lan wong Ammon nyebut wong-wong mau Zamzummim. Bangsa gedhe lan akeh lan luwih kuwat tinimbang sampeyan, kaya uga wong Enakim, lan Pangeran wis numpes wong-wong mau sadurunge pasuryane wong-wong mau, lan padha marisi lan padha manggon nggantine wong-wong mau nganti dina iki. Kaya sing ditindakake marang para putra Esau sing manggon ing Seir, nalika dheweke numpes wong Horit saka ngarsane, banjur nampa pusaka, lan manggon

nggantine nganti saiki. Lan wong Euaioi sing manggon ing Asedoth nganti Gaza, lan wong Kapadokia sing wis metu saka Kapadokia, padha numpes wong-wong mau, lan banjur manggon ngganti wong-wong mau.

Saiki mulane tangia lan budhal, lan liwatana sampeyan lembah Arnon. Lah, Aku wis pasrahake menyang tangan sampeyan Sihon raja Heshbon, wong Amori, lan tanah dheweke. Wiwita warisana, gabungna perang marang dheweke ing dina iki. Wiwitan mènèhi geter lan wedi Paduka ing pasuryan kabèh bangsa-bangsa ing ngisor langit, sing wis krungu asma Paduka bakal kaganggu, lan bakal nandhang lara saka pasuryan Paduka.

Lan aku ngirim utusan saka ing gumun Kedemoth menyang Sihon raja Heshbon kanthi tembung-tembung tentrem, ngandika, Aku bakal ngliwati bumi kowe, ing dalan aku bakal mlaku, ora bakal nyimpang tengen utawa kiwa. Pangan kanthi perak kowe bakal menehi aku, lan aku bakal mangan, lan banyu kanthi perak kowe bakal menehi aku, lan aku bakal ngombe, kajaba mung aku bakal liwat kanthi mlaku. Kaya sing ditindakake marang aku dening anak-anake Esau sing manggon ing Seir, lan wong-wong Moab sing manggon ing Aroer, nganti aku liwat Kali Jordan menyang tanah sing Gusti Allah kita paringake marang kita. Lan Sihon raja Heshbon ora gelem ngliwati kita liwat wilayahe, amarga Gusti Allah kita wis ngatos-atosake semangate lan nguatake atine, supaya dheweke diserahake menyang tanganmu kaya ing dina iki.

Lan Gusti ngandika marang aku, Lah, Aku wis wiwiti masrahake ing ngarsane kowe Sihon raja Heshbon wong Amori, lan bumi dheweke, lan wiwitana marisi bumi dheweke. Lan medal Sihon raja Heshbon menyang pasamuan karo kita, dhèwèké lan kabèh rakyaté, menyang perang ing Jahaz. Lan Gusti Allah kita paring-awakna dhèwèké ing ngarsaning kita, lan kita nubruk dhèwèké lan anak-anak lanang dhèwèké lan kabèh wong dhèwèké. Lan kita ngrebut kabèh kutha-kuthané ing wektu iku, lan kita numpes kabèh kutha sabanjuré, lan para wadon lan anak-anaké, ora kita ninggalaké wong sing urip. Kajaba ternake kita rampok, lan rampasan saka kutha-kutha kita jupuk. Saka Aroer, kang ana ing pinggir kali deras Arnon, lan kutha kang ana ing lembah, lan nganti gunung Gilead, ora ana kutha kang bisa lolos saka kita. Kabèh-kabèhané wis diserahake déning Pangeran Allah kita menyang tangan kita. Kajaba cedhak karo putra-putra Ammon, kita ora nyedhaki kabeh sing madhep kali deras Jabok, lan kutha-kutha sing ana ing tanah pegunungan, kaya sing wis dhawuh Pangeran Gusti Allah kita marang kita.

3

Lan sawisé bali, kita munggah dalan sing menyang Basan, lan Og raja saka Basan metu kanggo ketemu kita, dhèwèké lan kabèh wong-wongé, kanggo perang ing Edraim. Lan Gusti ngandika dhateng kula, Aja wedi marang dheweke, amarga Ingsun wis pasrahake dheweke menyang tanganmu, lan kabeh rakyate, lan kabeh bumине. Sampeyan bakal nindakake marang

dheweke kaya sing sampeyan tindakake marang Sihon, raja wong Amori, sing manggon ing Hesbon. Lan Gusti Allah kita wis nyerahake dhèwèké menyang tangan kita, lan Og raja ing Basan, lan kabèh wong-wong dhèwèké, lan kita wis ngalahake dhèwèké nganti ora ana turunané sing isih urip.

Lan kita ngrebut kabèh kutha-kuthané ing wektu iku, ora ana kutha sing ora kita jupuk saka wong-wong mau, sewidak kutha, kabèh wilayah sakiwa-tengené Argob raja Og ing Bashan, Kabèh kutha dikuwataké, tembokné dhuwur, ana gapura lan palang, kajaba kutha-kuthané wong Ferezai sing akèh banget. Kita numpes tuntas, kaya kita nglakoni marang Sihon raja Heshbon, lan kita numpes tuntas kabeh kutha sabanjure, lan para wadon, lan para bocah. Lan kabèh kéwan ternak, lan barang rampasan saka kutha-kutha, kita jarah kanggo awaké dhéwé.

Lan ing wektu iku kita njupuk tanah saka tangane raja loro wong Amori, sing padha ana ing sebrang Kali Yordan, wiwit saka Kali Arnon nganti tekan Gunung Hermon, Wong-wong Palem nyebut Gunung Hermon Sanior, lan wong Amori nyebutaké Sanir. Kabèh kutha-kutha Misor, lan kabèh Gilead, lan kabèh Bashan nganti Elcha lan Edraim, kutha-kutha karajan saka Og ing Bashan. Amarga namung Og raja Bashan sing katinggal saka wong Rafaim, lah amben kang iku amben wesi, lah iki ana ing ujung wilayah anak-anak Amon, sanga hasta dawane, lan sekawan hasta jembare miturut hasta wong. Lan tanah iku kita warisake ing wektu iku saka Aroer, kang ana ing pinggir kali deras Arnon, lan setengah saka gunung Gilead, lan

kutha-kutha kang duweke aku paringake marang Ruben lan marang Gad. Lan sisane saka Gilead, lan kabèh Basan kratoné Og, aku wènèhaké marang setengah suku Manasseh, lan kabèh wilayah sakiwa tengené Argob, kabèh Basan kuwi, lemah Refaim bakal dianggep. Lan Jair, putranipun Manasseh, njupuk sedaya wilayah sakiwa-tengening Argob dumugi watesing Gargasi lan Makathi, piyambakipun maringi jeneng miturut asmanipun piyambak, Basan Thauoth Jaeir, dumugi dinten punika. Lan marang Makhir, aku maringi Gilead. Lan marang Ruben lan marang Gad, aku wis maringi saka Gilead nganti Kali Arnon, tengahing kali minangka wates, lan nganti Kali Yabok, kali minangka wates marang anak-anaking Amon. Lan Arabah lan Kali Jordan minangka wates Mahanareth, lan nganti tekan Segara Arabah, yaiku Segara Uyah ing ngisor Asedoth Phasga ing sisih wétan.

Lan aku dhawuh marang kowe ing wektu iku, ngandika, Pangeran Gusti Allah kowe wis maringi kowe lemah iki minangka warisan. Sawise nganggo gegaman, kowe kudu mlaku ing ngarep sedulur-sedulur kowe, anak-anak Israel, kabeh sing kuwat. Kajaba wadon-wadon sampeyan lan anak-anak sampeyan lan kewan-kewan sampeyan, aku ngerti yen akeh kewan-kewan kanggo sampeyan, supaya padha manggon ing kutha-kutha sampeyan sing wis tak wenehi sampeyan, nganti Pangeran maringi tentrem. Gusti Allah sampeyan para sedulur sampeyan, kaya lan sampeyan, lan wong-wong iki bakal marisi tanah, kang Pangeran Gusti Allah kita maringi marang wong-wong iku ing sabrang Yordan, lan sampeyan bakal bali saben-

saben menyang warisan panjenengane, kang aku wenehi marang sampeyan.

Lan marang Yosua aku dhawuh ing wektu iku, ngandika, Mripatmu wis weruh kabeh, sapirang-pirang kang ditindakake Pangeran Allah kita marang rong raja iki, mangkono uga bakal ditindakake Pangeran Allah kita marang kabeh karajan ing ngendi sampeyan nyabrang menyang kono. Aja wedi marang wong-wong mau, amarga Gusti Allah kita Panjenengan Dhéwé sing bakal perang kanggo sampeyan.

Lan aku nyuwun marang Gusti ing wektu iku, kanthi ngandika, Gusti Allah, Sampeyan wiwit nuduhake marang abdi Sampeyan kekiyatan Sampeyan, lan kekuwatan Sampeyan, lan tangan kang kuwat, lan lengen kang dhuwur. Sapa ta Allah ing swarga utawa ing bumi, kang bakal nindakake kaya kang wis Sampeyan tindakake, lan miturut kekiyatan Sampeyan? Nyabrang mula, aku bakal ndeleng lemah sing apik iki sing ana ing sebrang Jordan, gunung iki sing apik lan Anti-Lebanon.

Lan Gusti Allah nglirwakake aku jalaran sampeyan, lan ora krungu aku, lan Gusti Allah ngandika marang aku, Cukup kanggo sampeyan, aja ngomong maneh babagan perkara iki. Munggaha menyang puncak gunung sing wis dipahat, lan pandengna nganggo mripatmu menyang segara lan Lor lan Kidul lan Wetan, lan delengen nganggo mripatmu, amarga kowe ora bakal nyabrang Kali Yordania iki. Lan dhawuhana Yosua lan kuwatna dheweke lan peparinga semangat marang dheweke,

amarga dheweke bakal nyabrang ing ngarepe wong-wong iki, lan dheweke bakal maringi pusaka marang wong-wong mau kabeh tanah kang wis kowe deleng. Lan kita lungguh ana ing lembah cedhak omahe Peor.

4

Lan saiki Israel, ngrungokna aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan, sapirang-pirang sing daktulangake marang kowe dina iki kanggo nindakake, supaya kowe urip, lan kowe bakal dilipat gandakake, lan sawise mlebu kowe bakal marisi tanah, kang Pangeran Allah saka para bapakmu paringake marang kowe. Aja sampeyan nambahi tembung sing dak dhawuhake marang sampeyan, lan aja sampeyan nyuda saka kuwi, jaga perintah-perintahe Gusti Allah kita, kabeh sing dak dhawuhake marang sampeyan ing dina iki. Mripat sampeyan wis nyekseni kabeh perkara sing ditindakake dening Gusti Allah kita marang Baal Peor, amarga saben wong sing ngetutake Baal Peor, Gusti Allah sampeyan wis numpes dheweke saka tengah-tengah sampeyan. Nanging sampeyan kabeh sing tetep setya marang Gusti Allah sampeyan, urip nganti saiki.

Delengen, aku wis nuduhake marang kowe aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan kaya sing diwenehake dhawuh marang aku dening Pangeran, supaya nindakake mangkono ing tanah sing kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Lan sampeyan bakal njaga lan nindakake, amarga iki kawicaksanan sampeyan lan

pangerten sampeyan ing ngarepe kabeh bangsa-bangsa, sing akeh kaya bakal padha krungu kabeh angger-angger iki, lan padha bakal ngomong, Lah, wong akeh sing wicaksana lan ngerti, bangsa sing gedhe iki. Amarga bangsa ageng apa kang duwe Gusti Allah sing cedhak marang dheweke kaya Pangeran Gusti Allah kita ing kabeh prakara nalika kita nyuwun marang Panjenengane? Lan bangsa agung apa kang nduweni aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan adil kaya kabeh hukum iki, kang tak paringake ing ngarsamu dina iki?

Gatekna kanggo awakmu dhewe, lan jaga jiwamu kanthi banget, aja nganti lali kabeh tembung-tembung sing wis dideleng mripatmu, lan aja nganti padha lunga saka atimu kabeh dina ing gesangmu, lan kowe bakal mulangake marang anak-anakmu lanang lan marang putu-putumu lanang, babagan dina nalika kowe ngadeg ing ngarsane Pangeran Allah kita ing Horeb ing dina pakumpulan, nalika Panjenengane ngandika Gusti marang aku, Kumpulna marang aku wong akeh, lan padha krungu tembung-tembungku, supaya padha sinau wedi marang Aku kabeh dina kang padha urip ing bumi, lan anak-anakné bakal padha mulangaké. Lan kowe padha nyedhaki lan ngadeg ing sakidhule gunung, lan gunung kasebut kobong geni nganti tekan swarga, ana peteng, pepeteng, lan angin ribut. Lan Pangeran ngandika marang kowe saka tengahing geni kanthi swara tembung-tembung, kang kowe krungu, lan rupa ora kowe weruh, mung swara wae. Lan Panjenengané ngaturaken dhateng panjenengan sedaya prajanjiané, ingkang Panjenengané dhawuh dhateng panjenengan sedaya supados

nindakaken, punika dasanama sabda, lan Panjenengané nyerat wau ing kalih papan sela watu.

Lan Gusti dhawuh marang aku ing wektu iku, supaya mulangake kowe aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan, supaya kowe nindakake iku kabeh ing bumi kang kowe mlebu menyang kono kanggo warisake. Lan sampeyan kabeh kudu njaga banget jiwa-jiwa sampeyan, amarga ora sampeyan kabeh weruh wujud ing dina nalika Gusti ngandika marang sampeyan kabeh ing Horeb, ing gunung, saka tengahing geni. Aja kowe tumindak nglanggar angger lan nggawe kanggo awakmu dhewe gambar ukiran wujud, kabeh gambar wujud lanang utawa wadon. Wujud saka kabèh kéwan sing ana ing bumi, wujud saka kabèh manuk sing duwe swiwi sing mabur ing ngisor langit, Rupané kabèh kéwan sing mlakak ing ndhuwur bumi, rupané kabèh iwak sing ana ing banyu-banyu ing ngisor bumi. Lan aja nganti sampeyan pandeng munggah menyang langit, lan weruh srengéngé lan rembulan lan lintang-lintang, lan kabèh jagad langit, banjur kesasar nganti sampeyan nyembah marang wong-wong mau, lan ngabdi marang wong-wong mau, kang wis ditugasake déning Pangeran Gusti Allah sampeyan marang kabèh bangsa-bangsa kang ana ing ngisor langit. Nanging sampeyan dijupuk dening Gusti Allah, lan Panjenengané nuntun sampeyan metu saking tanah Mesir, saking pawon wesi, saking Mesir, supados dados umat kagunganipun, kados ing dinten punika.

Lan Gusti Allah duka marang aku jalaran saka sing diucapake

dening sampeyan, lan sumpah supaya aku ora nyabrang Kali Jordan iki, lan supaya aku ora mlebu menyang tanah sing Gusti Allah sampeyan paringake marang sampeyan minangka warisan. Aku bakal mati ing tanah iki, lan ora bakal nyabrang Kali Yordan iki, nanging kowe bakal nyabrang lan bakal marisi tanah sing apik iki. Gatèkna sampeyan, aja nganti lali marang prajanjèné Gusti Allah kita, kang wis digawé marang sampeyan, lan aja nganti tumindak nglanggar angger, lan nggawé kanggo awakmu dhéwé gambar pahat rupané kabèh barang kang wis didhawuhké marang sampeyan déning Gusti Allah sampeyan. Amarga Gusti Allah sampeyan punika geni ingkang ngobong, Allah ingkang cemburu.

Yen nanging kowe nglairake anak lanang lan putu lanang, lan kowe suwe manggon ing bumi, lan kowe tumindak nglanggar angger-angger, lan kowe nggawe patung sing padha karo kabeh, lan kowe nindakake piala ing ngarsane Gusti Allah Gusti Allah sampeyan kanggo nesu marang dheweke, aku menehi kesaksian marang sampeyan dina iki langit lan bumi, yen sampeyan bakal binasa saka bumi, menyang ngendi sampeyan nyabrang kali Jordan kanggo marisi, sampeyan ora bakal urip dawa ing kono, nanging sampeyan bakal dirusak kanthi tuntas. Lan Gusti Pangeran bakal nyebarake sampeyan ing kabeh bangsa-bangsa, lan sampeyan bakal ditinggalake mung sithik cacahe ing kabeh bangsa-bangsa, menyang ngendi Gusti Pangeran bakal nggawa sampeyan ing kana. Lan sampeyan bakal ngabdi ing kana marang déwa-déwa liya, karya tangané manungsa, kayu lan watu, sing ora bisa weruh, lan ora bisa krungu, lan ora bisa

mangan, lan ora bisa mambu. Lan sampeyan bakal nggoleki Pangeran Gusti Allah sampeyan ing kana, lan sampeyan bakal nemokake Panjenengané nalika sampeyan nggoleki Panjenengané kanthi segenap ati sampeyan, lan kanthi segenap jiwa sampeyan ing nalika kasangsaran sampeyan. Lan kabèh tembung iki bakal nemokake kowe ing pungkasan jaman, lan kowe bakal bali marang Gusti Allah kowe, lan kowe bakal ngrungokake swarane, Amarga Gusti Allah iku welas asih, Pangeran Gusti Allah kowe, ora bakal ninggalake kowe, lan ora bakal numpes kowe, ora bakal lali marang prajanjian para bapak kowe, kang wis disumpah marang wong-wong mau dening Pangeran.

Takokna dina-dina biyen sing wis kedadéan sadurungé awakmu wiwit dina nalika Gusti Allah nitahaké manungsa ing bumi, lan saka pucuking langit nganti pucuking langit, apa wis tau kedadéan prekara gedhe kaya mengkene iki, apa wis tau dirungokake bab kaya mengkono, apa wis tau ana bangsa kang krungu swara Gusti Allah sing urip ngomong saka tengahing geni, kaya cara sampeyan wis krungu lan sampeyan isih urip, Yen Gusti Allah wis nyoba mlebu kanggo njupuk bangsa kanggo dhéwé saka tengah-tengahing bangsa liya kanthi pacobaan, lan kanthi pratandha-pratandha, lan kanthi keajaiban-keajaiban, lan kanthi perang, lan kanthi tangan kang kuwat, lan kanthi lengen kang dhuwur, lan kanthi wahyu-wahyu kang agung, manut kabèh kang wis ditindakaké déning Gusti Allah kita ing Mesir ing ngarsamu nalika kowé ndeleng, Supaya kowe ngerti yèn Gusti Allah kowé iki Gusti Allah, lan ora ana manèh kajaba

Panjenengané. Saka swarga swarane bisa keprungu kanggo mulang kowe, lan ing bumi Dheweke nuduhake marang kowe geni gedhe, lan tembung-tembunge kowe krungu saka tengahing geni.

Amarga saka tresna Panjenengané marang para bapa sampeyan, lan Panjenengané milih turunané wong-wong mau kaliyan wong-wong mau yaiku sampeyan, lan Panjenengané piyambak ngecakaké sampeyan kanthi kekiyatané ingkang ageng saking Mesir, kanggo numpes bangsa-bangsa gedhé lan luwih kuwat tinimbang kowe ing ngarepe pasuryamu, kanggo nggawa mlebu kowe lan mènèhi marang kowe lemah wong-wong mau minangka warisanmu, kaya sing kowe duwèni ing dina iki.

Lan sampeyan bakal ngerti ing dina iki, lan sampeyan bakal bali ing pikiran, yèn Pangeran Gusti Allah sampeyan punika Gusti Allah ing langit ing nginggil lan ing bumi ing ngandhap, lan botên wontên malih kajawi Panjenengané. Lan jaganen perintah-perintahé, lan aturan-aturané, akèh kaya sing dakparentahké marang kowé dina iki, supaya apik marang kowé lan marang anak-anakmu sawisé kowé, supaya kowé dawa umur ing bumi, kang Gusti Allah kowé mènèhi marang kowé kabèh dina. Banjur Musa misahake telung kutha ing sabrang Kali Yordania, ing sisih wétan. Kanggo mlayu menyang kana, yaiku pembunuh sing sapa sing bakal matèni tanggané tanpa ngerti, lan iki ora sengit marang dhèwèké sadurungé wingi lan sadurungé kaping telu, lan bakal mlayu menyang

salah siji saka kutha-kutha iki kanggo papan perlindungan, lan bakal urip. Bosor ing ara-ara, ing bumi dhataran, kanggo Ruben, lan Ramoth ing Gilead kanggo Gad, lan Gaulon ing Bashan kanggo Manasseh.

Punika angger-angger ingkang sampun dipunaturaken Musa wonten ing ngarsanipun para putra Israel. Iki paseksen-paseksen, lan aturan-aturan, lan pangadilan-pangadilan, sing kabèh diandikakake Musa marang para putra Israel, sawisé wong-wong mau metu saka tanah Mesir. Ing sangisore Kali Yordhan, ing lembah, cedhak omahé Peor, ing tanah Sihon rajané wong Amori, sing manggon ing Heshbon, sing dipatèni déning Musa lan para putra Israel, sawisé padha metu saka tanah Mesir. Lan padha warisana tanah kang dhèwèké, lan tanah Og raja ing Basan, loro raja wong Amori, kang ana ing sabrangé Kali Yordhan ing sisih wétan srengéngé. saking Aroer, kang ana ing pinggir kali deras Arnon, lan ing gunung Sihon, kang iku Hermon, kabèh Arabah ing sabrangé Yordhan ing sisih wétan srengéngé, ing sangisoring Asedoth sing dipahat.

5

Lan Musa nimbali kabèh Israel, lan ngandika marang wong-wong mau, Ngrungokna, Israel, angger-angger lan pangadilan sing akèh aku ngomong ing kuping sampeyan ing dina iki, lan sampeyan bakal sinau wong-wong mau, lan sampeyan bakal njaga nglakoni wong-wong mau. Gusti Allah paduka sampun

damel prajanjian dhateng paduka wonten ing Horeb. Gusti ora nggawe prajanjian iki karo bapak-bapak sampeyan, nanging karo sampeyan, sampeyan kabeh sing urip ing kene dina iki. Pasuryan tumrap pasuryan, Gusti ngandika dhateng panjenengan wonten ing gunung saking tengahing geni. Lan aku ngadeg ing antara Gusti lan sampeyan ing wektu iku, kanggo ngumumake marang sampeyan tembung-tembung Gusti, amarga sampeyan wedi saka pasuryan geni, lan ora munggah menyang gunung, ngandika. Aku iki Gusti, Gusti Allahmu, sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan.

Ora bakal ana déwa-déwa liyané kanggo kowe ing ngarsané ingsun.

Aja sampeyan nggawe kanggo awakmu dhewe gambar, uga aja nggawe rupa apa wae, kaya sing ana ing langit dhuwur, lan kaya sing ana ing lemah ngisor, lan kaya sing ana ing banyu-banyu ing ngisor lemah. Aja nyembah marang wong-wong mau, lan aja ngabdi marang wong-wong mau, amarga Aku iki Gusti Allah Pangeranmu, Allah sing cemburu, kang males dosa para bapak tumrap anak-anake nganti turunan kaping telu lan kaping papat, marang wong-wong kang sengit marang Aku. Lan nggawe sih-rahmat dhateng ewu-ewu marang wong-wong kang tresna marang Ingsun, lan marang wong-wong kang njagi dhawuh-dhawuh Kula. Aja njupuk jeneng Gusti Allah kowe kanthi sia-sia, amarga Gusti Allah kowe ora bakal nganggep resik wong sing njupuk jeneng dheweke kanthi sia-sia.

Jagaa dinten Sabat kangge nyucèkaké punika, kados ingkang dipundhawuhaken dhateng panjenengan déning Gusti Allah panjenengan. Sampeyan kudu nyambut gawe sajrone nem dina lan ngrampungake kabeh pakaryan sampeyan, Nanging ing dina kaping pitu sabat kanggo Gusti Allah sampeyan, sampeyan ora bakal nindakake kabeh karya ing dina iki, sampeyan lan anak lanang sampeyan lan anak wadon sampeyan, abdi sampeyan lan abdi wadon sampeyan, sapi sampeyan lan kewan beban sampeyan, lan kabeh kewan sampeyan, lan wong manca sing manggon ing sampeyan, supaya bisa ngaso abdi sampeyan, lan abdi wadon sampeyan, lan kewan beban sampeyan, kaya uga sampeyan. Lan kowe bakal éling yèn abdi kowe ana ing tanah Mesir, lan Gusti Allah kowe wis nggawa metu kowe saka kono nganggo tangan kang kuwat, lan nganggo lengen kang dhuwur. Amarga iku, Gusti Allah kowe wis mréntah marang kowe supaya njaga dina sabat lan nyucèkaké iku. Ngurmati rama lan ibu kowe, kaya kang wis dhawuhake marang kowe Gusti Allah kowe, supaya becik marang kowe, lan supaya kowe dawa umur ing bumi kang Gusti Allah kowe mènèhi marang kowe. Ora kowe bakal mateni. Kowe ora kena nglakoni jina. Ora kowe bakal nyolong. Sampeyan ora kena maring paseksi palsu marang tangga sampeyan. Aja kepingin garwane tanggamu, aja kepingin omahé tanggamu, utawa sawahé, utawa abdine, utawa abdi wadone, utawa sapine, utawa kewan bebane, utawa kabèh kewane, utawa kabèh sing dadi duwèké tanggamu.

Tembung-tembung iki diandikakake dening Pangeran marang kabeh kumpulanmu ing gunung saka tengahing geni, peteng,

peteng, angin ribut, kanthi swara gedhe, lan ora nambah maneh, lan Panjenengane nulis tembung-tembung iku ing loro papan watu, lan maringi aku. Lan kedadean nalika sampeyan krungu swara saka tengahing geni, lan gunung kasebut kobong geni, lan sampeyan kabeh nyedhaki aku, para pimpinan saka suku-suku sampeyan, lan dewan sesepuh sampeyan, Lan sampeyan padha ngomong, Lah, wis dituduhake marang kita dening Gusti Allah kita kamulyan Panjenengané, lan swara Panjenengané kita krungu saka tengahing geni. Ing dina iki kita weruh yèn Allah bakal ngomong marang manungsa, lan manungsa bakal urip. Lan saiki, mugi kita aja nganti mati, amarga geni gedhe punika badhe ngonsumsi kita, manawi kita nambah mirengaken swara Pangeran Gusti Allah kita malih, lan kita badhe mati. Sapa ta daging kang wis krungu swarane Gusti Allah kang urip, ngomong saka tengahing geni kaya kita, lan isih bisa urip? Nyedhakia panjenengan, lan mirenganaa sedaya ingkang badhe dipunandikakaken dening Gusti Allah kita, lan panjenengan badhe matur dhateng kita sedaya ingkang badhe dipunandikakaken dening Gusti Allah kita dhateng panjenengan, lan kita badhe mirengaken, lan kita badhe nindakaken.

Lan Gusti krungu swara saka tembung-tembungmu sing ngomong marang aku, lan Gusti ngandika marang aku, Aku wis krungu swara saka tembung-tembung wong iki kabèh sing padha ngomong marang kowe, bener kabèh sing padha ngomong. Sapa sing bakal mènèhi supaya atine wong-wong mau dadi mangkono, supaya padha wedi marang Aku lan netepi

dhawuh-dhawuhKu kabèh ing sapisan-pisaning dina, supaya becik tumrap wong-wong mau lan anak-anake ing salawas-lawase? Lumaku, aku ngomong marang wong-wong mau, Sampeyan bali menyang omah-omah sampeyan. Nanging kowe, ngadega ing kono karo aku, lan aku bakal ngomong marang kowe kabeh perintah, pranatan, lan keputusan sing bakal kowe ajarake marang wong-wong mau, supaya wong-wong mau nindakake mangkono ing tanah sing aku paringake marang wong-wong mau minangka warisan. Lan kowe kabeh kudu njaga supaya nglakoni kaya cara kang wis dhawuhake marang kowe Pangeran Gusti Allahmu, aja nganti nyimpang menyang tengen utawa menyang kiwa, Miturut kabèh dalan kang diprentahake marang kowe déning Gusti Allah kowe kanggo mlaku ing kono, supaya Panjenengané maringi katentreman marang kowe, lan apik marang kowe, lan supaya kowe urip dawa ing bumi kang bakal kowe warisi.

6

Lan iki dhawuh-dhawuh lan aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan sapirang-pirang sing wis dhawuh Gusti Allah kita supaya mulangake kowe nglakoni mangkono ing bumi, menyang ngendi kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Supaya sampeyan wedi marang Gusti Allah sampeyan, njaga kabeh angger-angger Panjenengane lan dhawuh-dhawuh Panjenengane kang aku dhawuhake marang sampeyan ing dina iki, sampeyan lan anak-anak sampeyan, lan anak-anak saka

anak-anak sampeyan, kabeh dina ing urip sampeyan, supaya sampeyan umur dawa.

Lan mirengna Israel, lan jaga nglakoni, supaya becik marang kowe, lan supaya kowe padha tambah akeh banget, kaya sing wis ngandika Pangeran, Allah saka bapak-bapak kowe, menehi kowe lemah kang mili susu lan madu. Lan iki aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan, kang akeh banget sing wis didhawuhake Gusti marang para putra Israel ing ara-ara samun, sawisé padha metu saka tanah Mesir. Rungokna Israel, Gusti Allah kita, Gusti iku siji. Lan kowe kudu tresna marang Gusti Allah kowe kanthi sakabèhé pikiranmu, lan kanthi sakabèhé jiwamu, lan kanthi sakabèhé kekuwatanmu. Lan bakal dadi tembung-tembung iki, sing akeh kaya sing dakparentahake marang kowe ing dina iki, ana ing atimu, lan ana ing jiwamu. Lan sampeyan bakal mimpin maju wong-wong mau marang anak-anak lanang sampeyan, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau nalika lungguh ing omah, lan nalika mlaku ing dalan, lan nalika turu, lan nalika tangi. Lan kowe bakal ngiket iku-iku dadi tandha ing tanganmu, lan bakal tetep ora goyah ing ngarepe mripatmu. Lan sampeyan bakal nulis iku ing tiang lawang omahmu, lan ing gapuramu.

Lan bakal kedadean nalika Gusti Allah panjenengan nggawa panjenengan mlebet dhateng bumi ingkang sampun dipunsumpahi dhateng para bapak panjenengan, dhateng Abraham, lan dhateng Isak, lan dhateng Yakub, kangge maringi dhateng panjenengan kutha-kutha ageng lan sae ingkang

mboten panjenengan bangun. Omah-omah kebak kabèh barang apik sing ora kowé isèkaké, sumur-sumur sing wis ditatah sing ora kowé tatah, kebon anggur lan kebon zaitun sing ora kowé tandur, lan sawisé mangan lan wareg, eling-elingna awakmu déwé supaya aja nganti lali. Gusti Allah Pangeranmu sing wis nggawa awakmu metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Gusti Allah kowé bakal wedi, lan marang Panjenengané mung kowé bakal ngabdi, lan marang Panjenengané kowé bakal nempel, lan ing jenengé Panjenengané kowé bakal sumpah.

Aja padha mlaku nuruti dewa-dewa liyane saka dewa-dewane bangsa-bangsa sing ana ing sakiwa-tengene sampeyan, Awit Pangeran Gusti Allah kowe iku Gusti Allah sing cemburu ing antarane kowe, supaya Pangeran Gusti Allah kowe aja nganti murka marang kowe lan numpes kowe saka pasuryan bumi.

Aja padha nyoba marang Gusti Pangeran Allahmu, kaya sing wis koklakoni nalika pangujian kuwi. Njaga sampeyan bakal njaga perintah-perintahé Gusti Allah sampeyan, paseksen-paseksené, lan pranatan-pranatané, sapirang-pirang sing wis dhawuh marang sampeyan. Lan sampeyan bakal nindakake ingkang nyenengake lan ingkang apik ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, supaya apik dhateng sampeyan, lan sampeyan mlebu lan marisi bumi ingkang apik, ingkang wis disumpah Gusti dhateng para leluhur sampeyan. kanggo ngusir kabèh mungsuhmu ing ngarepmu, kaya kang dikandhakake Gusti.

Lan bakal kelakon manawa anakmu takon marang kowe sesuk, kandha, Apa kuwi paseksen-paseksen, angger-angger, lan pangadilan-pangadilan sing wis didhawuhake Gusti Allah kita marang kita? Lan kowe bakal ngomong marang anakmu, Kita iki abdi-abdine Firaun ing tanah Mesir, lan Gusti wis nuntun kita metu saka kono kanthi tangan kang kuwat, lan kanthi lengen kang dhuwur. Lan Gusti paring pratandha lan keajaiban ingkang agung lan ala wonten ing Mesir dhateng Firaun lan wonten ing griya panjenenganipun ing ngarsanipun kita. Lan Panjenenganipun mimpin kita metu saking kono kangge paring dhateng kita tanah punika, ingkang sampun dipun sumpah badhe dipun paringaken dhateng para bapak kita. Lan Gusti dhawuh marang kita supaya nindakake kabeh angger-angger iki, wedi marang Gusti Pangeran kita, supaya becik kanggo kita kabeh dina, supaya kita urip kaya dina iki. Lan sih-katresnan bakal dadi kanggo kita, yen kita njaga nindakake kabeh parentah iki ing ngarsane Gusti Allah kita, kaya kang wis dhawuhake marang kita.

7

Yen nanging Pangeran Gusti Allah sampeyan nggawa sampeyan menyang tanah kang sampeyan leboni ing kana kanggo warisake, lan nyingkirake bangsa-bangsa gedhe saka ngarsane sampeyan, yaiku wong Het lan wong Girgasi lan wong Amori lan wong Kanan lan wong Perisi lan wong Hewi lan wong Yebus, pitung bangsa kang akeh lan luwih kuwat tinimbang sampeyan,

Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal nyerahake wong-wong mau dhateng ing tanganmu, lan kowe bakal nyerang wong-wong mau, kowe bakal ngilangi wong-wong mau kanthi karusakan, kowe ora bakal nggawe prajanjian karo wong-wong mau, lan uga kowe ora bakal melas asih marang wong-wong mau. Lan aja sampeyan omah-omah karo wong-wong mau, putri sampeyan aja sampeyan wènèhake marang anak lanang dhèwèké, lan putri dhèwèké aja sampeyan jupuk kanggo anak lanang sampeyan. Sebab dheweke bakal ngalihake anak lanangmu saka aku, lan bakal ngabdi marang dewa-dewa liyane, lan Gusti bakal nesu banget marang kowe, lan bakal numpes kowe kanthi cepet. Nanging mangkono sampeyan bakal nindakake marang wong-wong mau: altar-altar wong-wong mau sampeyan bakal ngrusak, lan pilar-pilar wong-wong mau sampeyan bakal numpes, lan grove-grove wong-wong mau sampeyan bakal nebang, lan gambar-gambar ukiran saka dewa-dewa wong-wong mau sampeyan bakal ngobong nganggo geni. Amarga kowe iku umat suci tumrap Gusti Allah, lan Gusti Allah wis milih kowe supaya dadi umat kagungan Dheweke sing khusus saka kabeh bangsa ing pasuryan bumi.

Dudu amerga kowé luwih akèh tinimbang kabèh bangsa, Gusti milih kowé, nanging jalaran kowé iku paling sithik tinimbang kabèh bangsa. Nanging amarga Gusti tresna marang kowe, lan njaga sumpah kang wis disumpahake marang para leluhurmu, mula Gusti wis nuntun kowe metu kanthi tangan kang kuwat, lan Gusti wis nebus kowe saka omah perbudakan, saka panguwasane Firaun raja Mesir. Lan sampeyan bakal ngerti, yèn

Gusti Allah sampeyan iki Gusti Allah, Gusti Allah sing setya, sing njaga prajanjian lan sih-rahmat marang wong-wong sing tresna marang Panjenengané lan marang wong-wong sing njaga parentah-parentahé nganti sewu turunan. Lan mbalèkaké marang wong-wong sing sengit miturut rai kanggo numpes wong-wong mau, lan ora bakal telat marang wong-wong sing sengit, miturut rai bakal mbalèkaké marang wong-wong mau.

Lan kowe kudu njaga prentah-prentah, aturan-aturan, lan pangadilan-pangadilan iki, kaya sing dak dhawuhake marang kowe ing dina iki supaya ditindakake. Lan bakal dadi nalika sampeyan krungu angger-angger iki, lan sampeyan njaga lan nindakake iku, mula Gusti Allah sampeyan bakal njaga marang sampeyan prajanjian lan sih-rahmat, sing wis disumpah marang para leluhur sampeyan. Lan bakal tresna marang kowe, lan bakal mberkahi kowe, lan bakal nambahi kowe, lan bakal mberkahi turunaning wetengmu, lan wowohan bumingmu, gandummu, lan anggurmu, lan lengamu, komplotaning sapimu, lan kumpulan wedhusmu ing bumi kang wis disumpah dening Gusti marang para leluhurmu kanggo maringi marang kowe. Pinuji sampeyan bakal dadi saka kabeh bangsa-bangsa, ora bakal ana ing sampeyan sing mandul, lan ora ana sing mandul, lan ing kewan-kewan ternak sampeyan. Lan Gusti Allah Pangéranmu bakal nyingkirake saka kowe kabèh penyakit, lan kabèh penyakit Mesir sing ala sing wis kowe deleng, lan kabèh sing wis kowe kenal, ora bakal dilebokake marang kowe, nanging bakal dilebokake marang kabèh wong sing sengit marang kowe.

Lan sampeyan bakal mangan kabeh barang rampasan saka bangsa-bangsa kang Gusti Allah sampeyan menehi marang sampeyan, mripat sampeyan ora bakal ngeman marang wong-wong mau, lan sampeyan ora bakal ngabdi marang dewa-dewa wong-wong mau, amarga iki perangkap kanggo sampeyan.

Yen nanging kowe ngomong ing atimu, Bangsa iki luwih akeh tinimbang aku, kepiye carane aku bisa numpes wong-wong mau? Aja wedi marang wong-wong mau, elinga apa sing wis ditindakake dening Gusti Allah Pangeranmu marang Firaun lan kabeh wong Mesir, Cobaan-cobaan ageng ingkang dipun tingali dening mripatipun panjenengan, tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban ageng punika, tangan ingkang kiyat, lan lengen ingkang inggil, kados pundi Gusti Allah panjenengan nuntun medal panjenengan, makaten ugi Gusti Allah panjenengan badhe nindakaken dhateng sedaya bangsa-bangsa ingkang panjenengan ajrih saking pasuryanipun. Lan Gusti Allah Panjenengané bakal ngirim tawon-tawon marang wong-wong mau, nganti wong-wong sing isih ana lan wong-wong sing ndhelik saka Paduka padha sirna kabèh. Ora kowe bakal ditrajang saka ngarepe wong-wong mau, amarga Pangeran Gusti Allah kowe ana ing kowe, Allah kang gedhe lan kuwat. Lan Gusti Allah kowe bakal ngonsumsi bangsa-bangsa iki saka ngarepe kowe sithik-sithik, kowe ora bakal bisa ngrusak wong-wong mau kanthi cepet, supaya lemah ora dadi sepi, lan kewan-kewan galak bakal tambah akeh tumrap kowe. Lan Gusti Allah sing kok duweni bakal nyerahake wong-wong mau menyang tanganmu, lan kowe bakal numpes wong-wong mau kanthi panupesan

gedhe, nganti kowe numpes tuntas wong-wong mau, Lan bakal nyerahake raja-rajane wong-wong mau menyang tanganmu kabeh, lan kowe kabeh bakal numpes jenenge wong-wong mau saka panggonan iku, ora ana siji-sijia sing bakal nglawan kowe, nganti kowe numpes tuntas wong-wong mau.

Gambar-gambar ukiran saka para Dewane wong-wong mau sampeyan bakal kobong nganggo geni, sampeyan ora kena kepingin perak, lan uga emas saka wong-wong mau sampeyan ora kena njupuk kanggo awakmu dhewe, supaya sampeyan ora kesandhung amarga iku, awit iku nistha tumrap Gusti Allah sampeyan. Lan aja sampeyan nggawa mlebu barang nistha menyang omah sampeyan, lan sampeyan bakal dadi barang sing dikutuk kaya barang iku, sampeyan kudu nyengiti banget, lan sampeyan kudu nyengiti banget, amarga iku barang sing dikutuk.

8

Kabèh dhawuh kang aku dhawuhake marang kowé dina iki, kowé kudu njaga supaya nglakoni, supaya kowé urip lan tambah akèh, lan kowé mlebu sarta marisi tanah kang wis disumpah déning Gusti Allah kowé marang para leluhurmu. Lan kowe bakal kelingan kabèh dalan kang wis dituntun kowe déning Gusti Allah ing ara-ara samun, supaya Panjenengané ngrendahake kowe lan nguji kowe, lan supaya dingertèni apa kang ana ing jero atimu, apa kowe bakal njaga parentah-

parentahé utawa ora. Lan Panjenengané nganiaya panjenengan, lan Panjenengané ndadosakén keluwen panjenengan, lan Panjenengané maringi panjenengan manna ingkang botên dipun mangertosi déning para bapak panjenengan, supados Panjenengané ngaturaken dhateng panjenengan, bilih botên namung wonten roti kemawon manungsa bakal gesang, nanging wonten saben sabda ingkang medal saking cangkem Gusti Allah manungsa bakal gesang. Sandhangan kowe ora dadi lawas, sandhangan sikil kowe ora dadi rusak, sikil kowe ora dadi kapalan, wis patang puluh taun.

Lan sampeyan bakal ngerti ing ati sampeyan, bilih kados pundi tiyang mendidik putra piyambak, makaten Gusti Allah sampeyan badhe mendidik sampeyan. Lan sampeyan kudu njaga perintah-perintah saka Gusti Allah sampeyan, supaya mlaku ing dalan-dalane, lan wedi marang Panjenengane.

Amarga Gusti Allah Pangeranmu bakal nggawa kowe menyang tanah sing apik lan jembar, ing kono ana kali-kali banyu, lan sumber-sumber banyu jero sing metu liwat dataran lan liwat gunung, Tanah gandum lan barley, wit anggur, wit ara, delima, tanah wit zaitun, lenga lan madu, Tanah kang ora bakal mangan roti sampeyan kanthi mlarat, lan sampeyan ora bakal kekurangan apa-apa ing tanah kuwi, tanah kang watu-watune saka wesi, lan saka gunung-gununging tanah kuwi sampeyan bakal nambang tembaga.

Lan kowe bakal mangan lan wareg, lan kowe bakal mberkahi

Pangeran Gusti Allah ing bumi kang apik, kang wis diwènèhaké marang kowe. Tindakna ati-ati awakmu dhewe, aja nganti lali marang Gusti Allah Pangeranmu, supaya aja nganti ora njaga dhawuh-dhawuhipun, lan pangadilan-pangadilan lan pranatan-pranatanipun, kang padha karo aku dhawuhake marang kowe ing dina iki. Ora mangan lan wis kenyang, lan wis mbangun omah-omah apik lan wis manggon ing kono, Lan sapi sampeyan lan wedhus sampeyan wis dipun akèhaké marang sampeyan, salaka lan emas wis dipun akèhaké marang sampeyan, lan sedaya ingkang bakal ana marang sampeyan wis dipun akèhaké marang sampeyan, Kowe diangkat munggah ing atimu, lan lali marang Gusti Allah, sing wis nggawa metu kowe saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. saka Panjenengané sing wis nuntun kowé liwat ara-ara samun gedhé lan medeni kuwi, ing kono ana ula sing nyakot, lan kalajengking, lan ngelak, ing kono ora ana banyu, saka Panjenengané sing wis ngetokake kanggo kowé saka watu curam sumber banyu, Saka Panjenengané sing wis paring mangan manna marang sampeyan ing ara-ara sampeyan, kang ora ngerti sampeyan, lan ora ngerti para rama sampeyan, supaya bakal ngrendhakaké sampeyan, lan nguji sampeyan, lan nggawé becik marang sampeyan ing dina-dina pungkasan sampeyan. Aja nganti kowe ngomong ing atimu, Kekuatanku lan kuwasaning tanganku sing nggawe kekuwatan gedhe iki kanggo aku. Lan sampeyan bakal kelingan Gusti Allah sampeyan, amarga Dheweke dhewe marang sampeyan menehi kekuwatan kanggo nggawe kekuwatan, lan supaya Dheweke bisa netepake prajanjian Dheweke sing wis disumpah Gusti marang para bapak sampeyan, kaya ing dina iki.

Lan bakal kedaden yèn kowé lali, kowé lali marang Pangeran Gusti Allah kowé, lan kowé lumaku ngetutaké dewa-dewa liyané, lan kowé ngabdi marang wong-wong mau, lan kowé nyembah marang wong-wong mau, aku mèlu saksi marang kowé dina iki langit lan bumi, yèn kowé bakal sirna kanthi karusakan. Kaya dene bangsa-bangsa liyane sing akeh sing dirusak dening Gusti Allah ing ngarsane sampeyan, mangkono uga sampeyan bakal rusak, amarga sampeyan ora ngrungokake swarane Gusti Allah sampeyan.

9

Ngrungokake Israel, kowe nyabrang dina iki ing Kali Jordan kanggo mlebu lan warisake bangsa-bangsa gedhe lan luwih kuwat tinimbang kowe, kutha-kutha gedhe lan duwe tembok nganti tekan swarga. Wong agung lan akeh lan dhuwur, anak-anake Anak, sing kowe ngerti, lan kowe wis krungu, sapa sing bakal nglawan anak-anake Anak? Lan kowe bakal ngerti dina iki, yèn Gusti Allah kowe iki bakal mlaku ing ngarep kowe, geni sing ngobong, Panjenengané bakal numpes wong-wong mau, lan Panjenengané bakal ngusir wong-wong mau saka ngarsané kowe, lan bakal numpes wong-wong mau kanthi cepet, kaya sing wis ngandika marang kowe Gusti. Aja ngomong ing atimu nalika Pangeran Gusti Allahmu numpes bangsa-bangsa iki ing ngarepmu, kanthi kandha, Amarga kabeneranku, Pangeran wis nggawa aku mlebu kanggo marisi tanah apik iki. Ora amerga kabeneran sampeyan, ugi ora amerga kasucen atine sampeyan,

sampeyan mlebu marisi bumi wong-wong mau, nanging amerga kadurhakan bangsa-bangsa punika, Gusti bakal numpes wong-wong mau saking ngarsane sampeyan, lan supados Panjenenganipun netepake prajanjian ingkang dipun-sumpah Gusti dhateng para bapa kita, dhateng Abraham lan dhateng Isak lan dhateng Yakub.

Lan sampeyan bakal ngerti ing dina iki, yèn ora jalaran kabecikan-kabecikan sampeyan, Gusti Allah sampeyan mènèhi sampeyan lemah sing apik iki kanggo marisi, jalaran sampeyan iku wong sing kaku gulu. Éling, aja lali sepira akèhé kowe nesu marang Gusti Allah kowe ing ara-ara samun, wiwit dina kowe metu saka Mesir, nganti kowe teka ing panggonan iki, kowe terus-terusan ora manut marang Gusti.

Lan ing Horeb sampeyan nesu Pangeran, lan Pangeran duka marang sampeyan kanggo numpes sampeyan. Nalika aku munggah menyang gunung kanggo njupuk lempeng-lempeng watu, lempeng-lempeng prajanjian sing wis digawe Gusti marang kowe, aku tetep ana ing gunung patang puluh dina lan patang puluh wengi, roti ora tak mangan lan banyu ora tak ngombe. Lan Gusti Allah paring dhateng kula kalih lempeng watu ingkang sinerat ngangge driji saking Gusti Allah, lan wonten ing lempeng punika kaserat sedaya tembung ingkang dipunandikakake Gusti dhateng panjenengan sedaya wonten ing gunung nalika dinten pasamuwan. Lan kedadean sawise patang puluh dina lan patang puluh wengi, Gusti Pangéran maringi aku rong papan watu, yaiku papan-papan prajanjian.

Lan ngandika Gusti marang aku, Tangia, mudhuna kanthi cepet saka kene, amarga wis tumindak nglanggar angger-angger wong-wongmu, sing kowé golèkaké metu saka bumi Mesir. Padha nyimpang kanthi cepet saka dalan sing aku dhawuhaké marang wong-wong mau, lan padha nggawé dhéwé patung tuangan.

Lan ngandika Gusti Pangéran dhateng kula, ngandika, Kula sampun ngandika dhateng panjenengan sapisan lan kaping kalih, ngandika, Kula sampun ningali bangsa punika, lan lah, bangsa punika bangsa sing gembel gulu. Lan saiki lilaha aku numpes wong-wong mau, lan aku bakal mbusak jenenge wong-wong mau saka ngisor langit, lan aku bakal nggawe kowe dadi bangsa gedhe, kuwat, lan luwih akeh tinimbang iki. Lan sawisé bali, aku mudhun saka gunung, lan gunung kasebut kobong geni nganti tekan langit, lan rong papan batu paseksen ana ing tanganku loro. Lan ndeleng yèn sampeyan wis dosa ing ngarsané Pangeran Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan wis nggawé tumapaking dhiri pratima tuangan, lan sampeyan wis nyimpang saka dalan kang wis dhawuhake Pangeran marang sampeyan supaya ditindakake, Lan njupuk rong papan watu, aku mbuwang wong-wong mau saka rong tanganku, lan aku mecah ing ngarsamu. Lan aku ndedonga ing ngarsané Gusti kaping pindho, kaya sadurungé, patang puluh dina lan patang puluh bengi. Roti ora tak pangan lan banyu ora tak ombé, jalaran kabèh dosamu sing wis kowé tindakaké, yaiku nglakoni piala ing ngarsané Gusti Allah, nganti nesu marang Panjenengané. Lan aku wedi jalaran nesu lan nesu, amarga

Gusti dipunpanasi marang kowe kanggo numpes kowe, nanging Gusti mirengake aku ing wektu iki. Lan marang Aaron nesu kanggo numpes dheweke, lan aku ndedonga lan babagan Aaron ing wektu iku. Lan dosa sampeyan sing wis sampeyan gawe, yaiku pedhet iku, aku njupuk lan ngobong ing geni, banjur aku giling kanthi nglempakake banget nganti dadi alus, lan dadi kaya bledug, banjur aku mbuwang bledug kasebut menyang kali sing mili mudhun saka gunung.

Lan nalika ana pangobongan, lan nalika ana pacoban, lan nalika ana ing kuburan-kuburan saka napsu sing wis nggugah, sampeyan padha nesu marang Gusti. Lan nalika Pangeran ngutus sampeyan saka Kadesh Barnea, ngandika, Munggaha lan warisana tanah kang Dakwenehake marang sampeyan, nanging sampeyan ora manut dhawuhe Pangeran, Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan ora pracaya marang Panjenengane, lan sampeyan ora ngrungokake swarane. Sampeyan padha mbangkang marang Gusti wiwit dina nalika Panjenengane dikenal dening sampeyan. Lan aku ndedonga ing ngarsané Gusti patang puluh dina lan patang puluh bengi, kaya sing wis tak lakoni ndedonga, amarga Gusti wis ngandika arep numpes kowé kabèh. Lan aku ndedonga marang Gusti Allah, lan aku ngandika, Dhuh Gusti, Raja saka para dewa, mugi Paduka sampun numpes kabeh umat Paduka lan bagean Paduka, ingkang sampun Paduka tebus, ingkang sampun Paduka bektakake metu saka bumi Mesir kanthi kekuwatan Paduka ingkang agung, lan kanthi tangan Paduka ingkang kuwat, lan kanthi lengen Paduka ingkang luhur. Éling Abraham lan Isaac lan Jacob, para abdi panjenengan, kang

panjenengan sumpah miturut panjenengan dhéwé, aja ndeleng marang kekerasan saka bangsa punika, lan tindak-tindak tan suci, lan marang dosa-dosané wong-wong mau. Aja nganti wong-wong sing manggon ing tanah saka ngendi Paduka nggawa metu kita saka kono, padha ngomong, Amarga Gusti ora bisa nggawa mlebu wong-wong mau menyang tanah sing wis diomongake marang wong-wong mau, lan amarga sengit marang wong-wong mau, mula Panjenengane nggawa metu wong-wong mau ing ara-ara samun kanggo mateni wong-wong mau. Lan punika tiyang Paduka lan bagéyan Paduka, ingkang Paduka bektakaken saking bumi Mesir wonten ing kakiyatan Paduka ingkang ageng, lan wonten ing asta Paduka ingkang kuwawi, lan wonten ing lengen Paduka ingkang luhur.

10

Ing wektu punika, Gusti ngandika dhateng kula, Pahaten kanggo awakmu kalih papan watu kados ingkang sepisan, lan munggaha dhateng kula ing gunung, lan awakmu bakal nggawe peti kayu. Lan kowe bakal nulis ing sadhuwure lempeng-lempeng punika tembung-tembung kang ana ing lempeng-lempeng ingkang sepisanan, kang wis kowe numpes, lan kowe bakal nyelehake iku menyang ing peti. Lan aku nggawe peti saka kayu sing ora bosok, lan aku ngukir lempeng-lempeng watu kaya sing pisanan, lan aku munggah menyang gunung karo loro lempeng ing tanganku. Lan Pangeran nulis ing papan-papan watu miturut tulisan sing kapisan, yaiku sepuluh

tembung sing diandikakake Pangeran marang kowe ing gunung saka tengahing geni, lan Pangeran maringi papan-papan watu iku marang aku. Lan sawisé bali aku mudhun saka gunung, lan aku lebokake papan-papan watu mau menyang peti kang wis tak gawe, lan padha ana ing kono, kaya kang wis dhawuh Pangeran marang aku. Lan para putra Israel padha budhal saka Beerot putra-putra Jakan Moserah, ing kana mati Aaron, lan dikubur ing kana, lan Eleazar putranipun dados imam nggentosi panjenengané. Saka kana padha mangkat menyang Gadgad, lan saka Gadgad menyang Etebatha, lemah kang ana banyu-banyu deras.

Ing wektu iku, Gusti dhawuh marang suku Lewi kanggo ngangkat peti prajanjian Gusti, ngadeg ing ngarsané Gusti, ngabdi lan ndedonga marang jenengé Panjenengané nganti tekan dina iki. Amarga iki, wong-wong Lewi ora duwe bagean lan undian ing antarane sedulur-sedulure, Pangeran dhewe dadi undiane, kaya sing wis ngandika marang dheweke. Lan aku ngadeg ing gunung patang puluh dina lan patang puluh bengi. Gusti krungu aku ing wektu iki, lan Gusti ora gelem numpes kowe. Lan Gusti ngandika marang aku, Lumakua, budhal ing ngarep wong iki, lan padha mlebua sarta padha nduwèni lemah kang wis daksumpahi marang para bapakné bakal dakkèi marang wong-wong mau.

Lan saiki, Israel, apa sing dijaluk Gusti Allah sampeyan saka sampeyan, kajaba mung wedi marang Gusti Allah sampeyan, lan mlaku ing kabeh dalan-dalane, lan tresna marang dheweke, lan

ngabdi marang Gusti Allah sampeyan kanthi kabeh atimu, lan kanthi kabeh jiwamu, Njaga dhawuh-dhawuhipun Gusti Allah panjenengan, lan aturan-aturanipun, sakehe kula dhawuh dhateng panjenengan dinten punika, supados sae dhateng panjenengan. Lah, kagungane Gusti Allah Panjenengané Sampéyan yaiku langit lan langité langit, bumi lan kabèh sing ana ing kono. Kajaba para rama sampeyan, Gusti wis milih kanggo tresna marang wong-wong mau, lan wis milih turunane wong-wong mau sawise wong-wong mau, yaiku sampeyan, saka kabeh bangsa, kaya ing dina iki. Lan sampeyan bakal nguningani kekerasan atiné sampeyan, lan gulu sampeyan aja sampeyan keras-aken maneh. Awit Gusti Allah paduka, punika Gusti Allah para dewa, lan Gusti para gusti, Gusti Allah ingkang ageng, kuwat, lan nggegirisi, ingkang ora ngajeni pasuryan, lan ora bakal nampi peparingipun, Nindakake pangadilan kanggo wong manca lan yatim lan randha, lan tresna marang wong manca kanggo mènèhi dhèwèké roti lan sandhangan. Lan sampeyan kudu tresna marang wong manca, amarga sampeyan uga tau dadi wong manca ing tanah Mesir.

Sampeyan kudu wedi marang Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan kudu ngabdi marang Panjenengane, lan sampeyan kudu nempel marang Panjenengane, lan sampeyan kudu sumpah ing jeneng Panjenengane. Iki pamujinira, lan iki Gusti Allahira, sing wis nindakake marang sira bab-bab gedhe lan mulya iki, sing wis dideleng dening mripatira. Kanthi pitung puluh jiwa, para bapakmu wis mudhun menyang Mesir, nanging saiki Pangeran Allah Gusti mulyakake kowe kaya lintang-lintang

ing langit cacahe.

11

Lan sampeyan bakal tresna marang Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal njaga panjagaan Panjenengané, pranatan Panjenengané, dhawuh Panjenengané, lan pangadilan Panjenengané ing salawasé dina. Lan kowe bakal ngerti ing dina iki, amarga dudu anak-anakmu, sing akeh ora ngerti lan ora weruh piwulangé Pangeran saka Gusti Allahmu, lan kabèh kaluhuranipun, lan tanganipun sing kuwat, lan lengenipun sing dhuwur, Lan pratandha-pratandha panjenengané, lan keajaiban-keajaiban panjenengané, sapirang-pirang ingkang dipundamel ing tengahing Mesir marang Firaun raja Mesir, lan ing sedaya buminé, Lan akèh kang piyambakipun nindakaken tumrap daya saking wong Mesir, lan kreta perang piyambakipun, lan jaran piyambakipun, lan daya piyambakipun, kados pundi banyu saking segara abrit nglimpahi pasuryan piyambakipun nalika ngoyak paduka saking wingking, lan Gusti numpes piyambakipun ngantos dinten punika. lan sapirang-pirang kang dipuntindakaken dhateng panjenengan sedaya ing ara-ara samono dumugi panjenengan rawuh ing papan punika, Lan sakabèhé kang dipuntindakaken dhateng Dathan lan Abiram, putra-putranipun Eliab putra Reuben, ingkang mbikak bumi cangkemipun nguntal tiyang-tiyang punika, lan griyanipun piyambak-piyambak, lan kémahipun piyambak-piyambak, lan sadaya

barang-barangipun ingkang kaliyan piyambak-piyambak wonten ing tengahing sadaya Israel. Awit mripat sampeyan wis ningali kabeh karya Gusti sing agung, kang akeh sing ditindakake marang sampeyan ing dina iki.

Lan sampeyan bakal njaga kabeh dhawuhé, akèh kaya sing tak prentahaké marang sampeyan dina iki, supaya urip, lan sampeyan bisa dipun akakaké, lan sawisé mlebu sampeyan bisa marisi bumi sing sampeyan nyabrangi kali Jordan ing kono kanggo marisi. Supaya kowe bisa urip dawa ing ndhuwur bumi kang wis disumpah dening Gusti marang para bapakmu kanggo menehi marang wong-wong mau lan marang turunané bebarengan karo wong-wong mau, yaiku bumi kang mili susu lan madu. Tanah kang sampeyan leboni ing kono kanggo warisake iku, ora kaya tanah Mesir kang sampeyan tinggalake, nalika wong-wong nandur wiji lan nyirami nganggo sikil, kaya taman sayuran. Nanging lemah sing sampeyan leboni ing kono kanggo warisake, yaiku lemah gunung lan dhataran, bakal ngombe banyu saka udan swarga. Tanah kang Gusti Allah paduka ngawasi terus-terusan, mripat Gusti Allah paduka ana ing tanah kuwi wiwit wiwitan taun nganti pungkasaning taun.

Yen nanging kowé pancèn krungu kabèh dhawuh kang aku dhawuhake marang kowé dina iki, kanggo tresna marang Gusti Allah kowé, lan ngabdi marang Panjenengané saka kabèh atimu, lan saka kabèh jiwamu, Lan bakal paring udan ing lemahmu miturut mangsa, udan awal lan udan pungkasan, lan kowe bakal ngundhuh gandhum, anggur, lan lenga. Lan bakal paring

pakan ing sawah-sawahmu kanggo kewan ternakmu, lan sawise mangan lan wis wareg, Elinga awakmu dhewe, aja nganti atimu dadi lemu, banjur kowe nyimpang, lan ngabdi marang dewa-dewa liyane, lan nyembah marang wong-wong mau, Lan dadi nesu, Gusti murka marang kowe, lan bakal nutup langit, lan ora bakal ana udan, lan bumi ora bakal mènèhi wowohan, lan kowe bakal sirna kanthi cepet saka bumi sing apik, kang wis diparingake Gusti marang kowe.

Lan sampeyan bakal nyelehake tembung-tembung iki menyang jantung sampeyan lan menyang jiwa sampeyan, lan sampeyan bakal ngiket iku menyang tandha ing tangan sampeyan, lan bakal dadi ora goyah ing ngarsane mripat sampeyan. Lan sampeyan bakal mulangake anak-anak sampeyan supaya ngomong babagan iku nalika sampeyan lungguh ing omah, lan nalika sampeyan mlaku ing dalan, lan nalika sampeyan turu, lan nalika sampeyan tangi. Lan sampeyan bakal nulis iku ing tiang lawang omah sampeyan, lan ing gapura sampeyan. Supaya kowe bisa urip dawa, lan dina-dinané anak-anakmu lanang ana ing bumi, kang wis disumpah déning Pangeran marang para bapakmu kanggo mènèhi marang wong-wong mau, kaya dina-dinané swarga ana ing bumi. Lan bakal dadi yèn kowé pancèn ngrungokake kabèh perintah iki kang aku parentahake marang kowé dina iki kanggo nglakoni, kanggo tresna marang Gusti Allah kita, lan kanggo lumaku ing kabèh dalan Panjenengané, lan kanggo nempel marang Panjenengané. Lan Gusti bakal ngusir kabèh bangsa-bangsa iki saka ngarsané sampeyan, lan sampeyan bakal marisi bangsa-bangsa sing gedhé lan kuwat,

luwih gedhé tinimbang sampeyan. Kabèh panggonan sing diidak-idak dening sikilmu, bakal dadi kagunganmu, saka ara-ara samun lan Antilibanus, lan saka Kali Eufrat, nganti tekan segara ing sisih kulon bakal dadi watesmu. Ora ana wong siji-sijia kang bakal nglawan sampeyan, lan Pangeran Allah sampeyan bakal nyelehake rasa wedi lan geter marang sampeyan ing sadhengah bumi kang sampeyan jejegi, kaya kang wis diomongake marang sampeyan.

Lah, aku maringi kowe ing dina iki berkah lan kutukan, Berkah iku, yen kowe ngrungokake parentah-parentahing Gusti Allah kowe, kaya sing dak parentahake marang kowe ing dina iki, Lan kutukan, manawa mboten mirengaken parentah-parentah Gusti Allah panjenengan, sakehe kula parentahaken dhateng panjenengan dinten punika, lan panjenengan kesasar saking margi ingkang kula parentahaken dhateng panjenengan, sampun lumampah ngabdi dhateng dewa-dewa sanes ingkang mboten panjenengan mangertos. Lan bakal kelakon nalika Gusti Allah sampeyan nggawa sampeyan mlebu menyang tanah kang sampeyan liwati ing kono kanggo marisi, lan sampeyan bakal menehi berkah ing gunung Gerizim, lan kutukan ing gunung Ebal. Apa iki kabeh ora ana ing seberang Kali Jordan, ing mburi dalan sisih kulon srengenge, ing tanah Kanaan, sing didunungi ing sisih kulon, cedhak karo Golgol, sakiwa tengene wit oak sing dhuwur? Sampeyan amarga nyabrang Kali Jordan, wis mlebu kanggo marisi tanah kang Pangeran Gusti Allah kita maringi sampeyan minangka warisan ing kabeh dina, lan sampeyan bakal manggon ing kono.

Lan sampeyan bakal njaga supaya nindakake kabeh dhawuh-dhawuhe, lan pangadilan-pangadilan iki, sing akeh kaya sing tak paringake ing ngarsane sampeyan dina iki.

12

Lan punika perkawis dhawuh lan pangadilan, ingkang sira sedaya badhe njagi supados nindakaken wonten ing tanah, ingkang Gusti Allah saking para bapa sira sedaya paring dhateng sira sedaya minangka warisan, sedaya dinten-dinten, ingkang sira sedaya gesang wonten ing sanginggiling tanah. Kanthi karusakan, sampeyan bakal ngrusak kabeh panggonan ing ngendi padha ngabdi marang dewa-dewane wong-wong mau, sing bakal sampeyan warisi, ing gunung-gunung sing dhuwur, lan ing bukit-bukit, lan ing ngisor wit sing kandel. Lan sampeyan bakal numpes altar-altaré wong-wong mau, lan sampeyan bakal mecah-mecah pilar-pilaré wong-wong mau, lan sampeyan bakal nebang pategalan-pategalan sucining wong-wong mau, lan sampeyan bakal ngobong gambar-gambar ukirané dewa-dewané wong-wong mau nganggo geni, lan sampeyan bakal numpes jenengé wong-wong mau saka panggonan kono. Sampeyan ora bakal nindakake mangkono marang Gusti Allah sampeyan. Nanging menyang panggonan kang bakal dipilih dening Gusti Allah kowe ing salah siji kutha kowe kanggo maringi jeneng dheweke ing kono lan kanggo disebut, lan kowe bakal nggoleki lan kowe bakal teka ing kono. Lan sampeyan bakal nggawa menyang kono kurban

pangobongan sampeyan, kurban sampeyan, woh wiwitan sampeyan, pandonga sampeyan, persembahan sukarela sampeyan, persetujuan sampeyan, anak pambarep saka sapi sampeyan, lan wedhus sampeyan. Lan sampeyan bakal mangan ing kono ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal bungah ing kabeh sing sampeyan tindakake, sampeyan lan kulawarga sampeyan, kaya dene Gusti Allah sampeyan wis mberkahi sampeyan.

Ora sampeyan bakal nindakake kabeh kaya sing kita tindakake ing kene dina iki, saben wong nindakake sing nyenengake ing ngarsane dheweke. Ora, amarga sampeyan durung teka nganti saiki menyang papan pangayoman, lan menyang warisan sing Gusti Allah kita paringake marang sampeyan. Lan sampeyan bakal nyabrang Kali Jordan, lan sampeyan bakal manggon ing bumi kang Pangeran Gusti Allah kita maringi minangka warisan marang sampeyan, lan Panjenengané bakal ngistirahatake sampeyan saka kabeh mungsuh sampeyan ing sakubenge, lan sampeyan bakal manggon kanthi aman. Lan bakal dadi panggonan kang bakal dipilih déning Gusti Allah kowe kanggo diarani jenengé Panjenengané ing kono, ing kono kowe bakal nggawa kabèh sapirang-pirang sing dak dhawuhake marang kowe dina iki, kurban obong kowe, lan kurban sembelihan kowe, lan sepersepuluh kowe, lan woh wiwitaning tangan kowe, lan kabèh pilihan saka peparingé kowe, sapirang-pirang sing bakal kowe kaul marang Gusti Allah kowe. Lan sampeyan kabeh bakal bungah ing ngarsane Pangeran Gusti Allah sampeyan, sampeyan lan anak-anak lanang sampeyan, lan anak-anak

wadon sampeyan, lan para abdi sampeyan, lan para abdi wadon sampeyan, lan wong Lewi sing ana ing gapura-gapura sampeyan, amarga dheweke ora duwe bagean utawa undian karo sampeyan. Gatèkna kanggo awaké dhéwé, aja kowe ngaturake kurban obong kowe ing saben panggonan sing kowe weruh. Nanging menyang panggonan kang bakal dipilih dening Gusti Allah kowe, ing salah siji saka suku-suku kowe, ing kana kowe bakal nggawa munggah kurban-kurban pembakaran kowe, lan ing kana kowe bakal nindakake kabeh kang aku dhawuhake marang kowe dina iki. Nanging ing kabèh kepinginanmu, kowe bisa nyembelih lan mangan daging miturut berkah Gusti Allah sing wis diparingaké marang kowe ing kabèh kutha. Wong sing najis lan wong sing resik padha bisa mangan, kaya mangan kidang utawa rusa. Kajaba getih aja dipangan, ing lemah kudu dituang kaya banyu.

Sampeyan ora bakal bisa mangan ing kutha-kutha sampeyan sepersepuluh saka gandum sampeyan, lan saka anggur sampeyan, lan saka lenga sampeyan, anak-anak mbarep saka sapi sampeyan, lan saka wedhus sampeyan, lan kabeh pandonga-pandonga, saakeh-akehe sampeyan bakal kagungan sumpah, lan pasarujukan sampeyan, lan woh-wohan pisanan saka tangan sampeyan. Nanging panjenengan kudu mangan iku ing ngarsané Gusti Allah Pangeranmu ing panggonan kang bakal dipilih Gusti Allah Pangeranmu, panjenengan lan anak lanang panjenengan, lan anak wadon panjenengan, abdi panjenengan, lan abdi wadon panjenengan, lan wong manca kang ana ing kutha-kutha panjenengan, lan panjenengan bakal

bungah ing ngarsané Gusti Allah Pangeranmu ing kabèh kang panjenengan tindakaké.

Gatèkna kanggo awaké dhéwé, aja nganti ninggalaké wong Lewi ing salawasé wektu, salawasé kowé urip ana ing bumi.

Yen nanging Gusti Allah Pangeran panjenengan nggedhekaken wates-wates panjenengan, kados pundi piyambakipun ngandika dhateng panjenengan, lan panjenengan badhe ngendika, Kula badhe nedha daging, yen jiwa panjenengan kepingin nedha daging, wonten ing sedaya kepinginan jiwa panjenengan, panjenengan saged nedha daging. Yen nanging adoh saka kowe panggonan kang bakal dipilih dening Gusti Allah kowe kanggo disebut jenenge Panjenengane ing kono, lan kowe bakal nyembeleh saka sapi kowe, lan saka wedhus kowe kang bakal diparingake Allah marang kowe, kaya cara sing wis dakdhawuhake marang kowe, lan kowe bakal mangan ing kutha-kuthamu miturut kepinginane jiwamu. Kaya dimangani kijang lan kidang, mangkono kowe bakal mangan iku; sing najis ing kowe lan sing resik padha uga bakal mangan. Gatèkna banget supaya ora mangan getih, amarga getih iku jiwané, jiwa ora kena dipangan bebarengan karo daging. Aja mangan, ing ndhuwur lemah kowe kudu nyiramake iku kaya banyu. Aja mangan iku, supaya becik marang kowe lan marang anak-anakmu sawisé kowe, yèn kowe nindakaké sing becik lan sing nyenengake ing ngarsané Pangeran Gusti Allahmu. Kajaba barang-barang suci kowe yen ana kanggo kowe, lan donga-donga kowe, sawise njupuk, kowe bakal teka menyang

panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kowe supaya jeneng-Ipun diarani ing kono. Lan kowe bakal nggawe kurban pangobongan kowe, daginge bakal kowe persembahaken ing ndhuwur misbyah Pangeran Gusti Allah kowe, nanging getihe kurban-kurban kowe bakal kowe siramaken menyang dhasare misbyah Pangeran Gusti Allah kowe, nanging daginge bakal kowe mangan. Jagaa lan ngrungokna, lan kowe bakal nindakake kabeh pangandikane sing aku dhawuhake marang kowe, supaya becik marang kowe lan marang anak-anakmu ing salawas-lawase, yen kowe nindakake sing nyenengake lan sing becik ing ngarsane Gusti Allah Pangeranmu.

Manawi nanging Gusti Allah panjenengan numpes bangsa-bangsa ingkang panjenengan mlebet ing ngriku kangge anggadahi tanahipun saking ngarsanipun panjenengan, lan panjenengan anggadahi tanah wau, lan panjenengan manggèn wonten ing tanahipun, Gatèkna dhéwé, aja kowé golèk kanthi tliti kanggo ngetutaké wong-wong mau sawisé dirusak kabèh wong-wong mau saka ngarsané kowé, kanthi ngandika, Kepiyé nglakoni bangsa-bangsa iki marang déwa-déwané wong-wong mau? Bakal nglakoni aku uga. Aja sampeyan nglakoni mangkono marang Gusti Allah sampeyan, amarga nistha-nistha Pangeran sing disengiti, padha ditindakake marang dewa-dewa wong-wong mau, awit anak lanang lan anak wadon wong-wong mau padha diobong ing geni kanggo dewa-dewa wong-wong mau.

13

Saben tembung sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, iki kudu kowe jaga kanggo dilakoni. Aja nambahi ing kono, lan aja nyuda saka kono.

Yen nanging ana nabi utawa wong kang ngimpi tangi ing antaramu, lan mènèhi tandha utawa keajaiban marang kowe, Lan rawuh tandha utawa keajaiban kang wis diomongake marang kowe, kanthi ngandika, Ayo kita lunga lan ngabdi marang déwa-déwa liya kang ora kowe kenal, Aja sampeyan ngrungokake tembung-tembunge nabi kuwi utawa wong sing ngimpi impen kuwi, amarga Pangeran Gusti Allah sampeyan nguji sampeyan, kanggo ngerteni apa sampeyan tresna marang Gusti Allah sampeyan saka kabèh atimu, lan saka kabèh jiwamu. Sawisé Gusti Allah sampeyan padha lumaku, lan padha wedi marang Panjenengané, lan padha ngrungokake swarane, lan padha nyekel kuwat marang Panjenengané. Lan nabi sing iku utawa sing ngimpi impèn sing iku, bakal mati, amarga dhèwèké ngomong kanggo nyasarké kowe saka Pangeran Gusti Allah kowe sing mbukak kowe saka bumi Mesir, sing nebus kowe saka perbudakan, kanggo ngusir kowe saka dalan sing Pangeran Gusti Allah kowe dhawuh marang kowe supaya mlaku ing kono, lan kowe bakal mbusak sing ala saka antarané kowe.

Yen nanging njaluk kowe, sadulurmu saka bapakmu utawa saka ibumu, utawa anak lanangmu, utawa anak wadonmu, utawa

bojomu sing ana ing dhadhamu, utawa kancamu sing padha karo jiwamu kanthi diam-diam, ngomong, Ayo kita lunga lan ayo kita ngabdi marang dewa-dewa liyane, sing ora kowe ngerti lan bapak-bapakmu uga ora ngerti, Saka para dewa saka bangsa-bangsa sing ana ing sakiwa-tengene sampeyan, sing cedhak karo sampeyan utawa sing adoh saka sampeyan, saka ujung bumi nganti ujung bumi, Ora kowe bakal setuju marang dheweke, lan ora kowe bakal ngrungokake dheweke, lan mripat kowe ora bakal nyayangake dheweke, ora kowe bakal kepingin marang dheweke, lan aja nganti kowe nutupi dheweke. Ngumumake, kowe bakal ngumumake bab dheweke, lan tanganmu bakal dadi ing dheweke sing pisanan kanggo mateni dheweke, lan tangane kabeh rakyat ing pungkasan. Lan wong-wong bakal nglempari dheweke nganggo watu-watu, lan dheweke bakal mati, amarga dheweke ngupaya kanggo nguwalake kowe saka Pangeran Gusti Allah kowe sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Lan kabèh wong Israel sing wis krungu bakal wedi, lan ora bakal nglakoni manèh tumindak ala kaya mengkono iki ing antaramu.

Yen nanging kowe krungu ing salah siji saka kutha-kutha kowe, kang Pangeran Gusti Allah kowe menehi marang kowe kanggo manggon ing kono, wong-wong kang ngomong, Wong-wong sing ora manut hukum wis metu saka sampeyan, lan padha nggawe kabeh wong sing manggon ing lemah dheweke padha nyimpang, ngomong, Ayo kita lunga lan ngabdi marang dewa-dewa liyane, sing sampeyan ora nate ngerti. Lan priksa lan pitakon, lan

sampeyan bakal nggoleki banget, lan lah bener cetha tembung kasebut, wis dadi nistha iki ing antarane sampeyan. Mbusak, sampeyan bakal mateni kabeh wong sing manggon ing lemah kuwi kanthi patèn pedhang, kanthi kutukan sampeyan bakal ngutuk iku, lan kabeh sing ana ing kono. Lan kabèh barang rampasan saka kutha kuwi kowé bakal kumpulaken menyang dalan-dalan saka kutha kuwi, lan kowé bakal ngobong kutha kuwi nganggo geni, lan kabèh barang rampasan saka kutha kuwi bebarengan karo kabèh wong ing ngarsané Gusti Allah kowé, lan bakal dadi ora dienggoni nganti salawas-lawasé, ora bakal dibangun manèh. Lan ora bakal ana apa-apa saka barang sing dikhususake mau mlekat ing tangan sampeyan, supaya Gusti Allah bali saka panas nesu murka Panjenengane, lan menehi welas asih marang sampeyan, lan murah ati marang sampeyan, lan nambahi sampeyan, kaya kang wis disumpahe marang para leluhur sampeyan, Yen sampeyan ngrungokake swara Gusti Allah sampeyan, njaga perintah-perintah-Ipun, kaya sing dak parentahake marang sampeyan ing dina iki, supaya nindakake sing becik lan sing nyenengake ing ngarsane Gusti Allah sampeyan.

14

Putra-putra, sampeyan punika putra Gusti Allah sampeyan, sampeyan boten kenging nggawe botak ing antawisipun paningal sampeyan amargi tiyang ingkang sampun seda. Amarga kowe iku umat suci tumrap Gusti Allah kowe, lan Gusti

Allah kowe wis milih kowe supaya dadi umat kang khusus kanggo Panjenengane saka kabeh bangsa ing pasuryan bumi. Sampeyan ora kena mangan samubarang kang nistha. Iki kewan-kewan kang sampeyan oleh dipangan: pedhet saka sapi, anak wedhus saka wedhus, lan cempe saka wedhus. Kidang, lan kijang, lan pygarg, oryx, lan jerapah. Saben kewan sing pamisah kuku lan duwe cakar sing pamisah dadi loro kuku, lan sing mamah bolak ing antarane kewan-kewan, iki sampeyan oleh mangan. Lan iki-iki ora sampeyan bakal mangan saka kéwan-kéwan sing mamah bolak-balik lan saka kéwan-kéwan sing mbagi kuku lan duwe cakar, yaiku unta lan kelinci lan marmut gunung, amarga padha mamah bolak-balik nanging kukune ora mbagi, najis iki-iki kanggo sampeyan. Lan babi, amarga misah kuku iki, lan mbagi-mbagi cakar kuku, lan iki mamah bali ora mamah bali, najis iki kanggo kowe. Saka daging-daging wong-wong mau ora kowe bakal mangan, saka bangkai-bangkai wong-wong mau ora kowe bakal ndemek.

Lan iki sampeyan bakal mangan saka kabèh sing ana ing banyu: kabèh sing duwé sirip lan sisik, sampeyan bakal mangan. Lan kabèh saakèhé sing ora duwé sirip lan sisik, kowé aja mangan, najis kuwi kanggo kowé. Saben manuk sing resik bisa sampeyan pangan. Lan iki ora bakal sampeyan mangan saka wong-wong mau: elang, lan griffin, lan osprey, lan manuk hering, lan manuk elang, lan kang padha karo dheweke, Lan manuk pipit, lan manuk hantu, lan manuk camar. Lan bangau, lan angsa, lan ibis. lan cormorant, lan hawk, lan sing padha karo dheweke, lan hoopoe, lan night raven, Lan pelikan, lan plover, lan sing padha

karo dheweke, lan manuk banyu ungu, lan lawa. Kabèh kewan sing mlaku saka manuk iku najis kanggo kowé, kowé ora kena mangan saka wong-wong mau. Saben manuk sing resik bisa sampeyan pangan. Saben bangkai aja kokpangan, marang wong pendatang sing ana ing kutha-kuthamu bakal diwènèhaké lan bakal dipangan, utawa kokwènèhaké marang wong manca, amarga kowé iku umat suci tumrap Gusti Allah Pangeranmu. Aja kokgodhog wedhus cilik nganggo susu ibune.

Kowe bakal mènèhi sepersepuluh saka kabèh asil saka wiji kowe, asil saka sawah kowe, taun miturut taun. Lan sampeyan bakal mangan iku ing panggonan sing bakal dipilih déning Pangeran Gusti Allah sampeyan kanggo disebut jenengé ing kono, sampeyan bakal nggawa sepersepuluh saka gandum sampeyan, lan saka anggur sampeyan, lan saka lenga sampeyan, anak-anak mbarep saka sapi sampeyan, lan saka wedhus sampeyan, supaya sampeyan bisa sinau wedi marang Pangeran Gusti Allah sampeyan kabèh dina. Yen nanging dalan dadi adoh saka kowe, lan kowe ora bisa maturaken barang-barang mau, amarga papan kang bakal dipilih dening Gusti Allah kowe kanggo diundang jenengé ing kono iku adoh saka kowe, jalaran Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe, Lan sampeyan bakal mènèhi wong-wong mau perak, lan sampeyan bakal njupuk perak ing tangan sampeyan, lan sampeyan bakal mlaku menyang panggonan sing bakal dipilih déning Pangeran Gusti Allah sampeyan. Lan sampeyan bakal mènèhi salaka kanggo saben kabèh sing dikepéngini jiwa sampeyan, kanggo sapi utawa wedhus, utawa anggur utawa omben-omben kuat, utawa

omben-omben kuat, utawa kanggo saben kabèh sing dikepéngini jiwa sampeyan, lan sampeyan bakal mangan ing kana ing ngarsané Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal bungah, sampeyan lan kulawarga sampeyan. Lan wong Lewi sing ana ing kutha-kuthamu, amarga ora ana bagean kanggo dheweke lan ora ana undian bebarengan karo kowe.

Sawise telung taun, sampeyan bakal nggawa metu kabeh sepersepuluh saka asil sampeyan. Ing taun iku, sampeyan bakal nyelehake iku ing kutha-kutha sampeyan. Lan bakal teka wong Lewi, amarga ora ana kanggo dheweke bagean utawa undian karo kowe, lan wong pendatang lan wong yatim lan janda sing ana ing kutha-kutha kowe, lan padha bakal mangan lan bakal kenyang, supaya Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe ing kabeh karya-karya sing kowe tindakake.

15

Saben pitung taun, kowe kudu nggawe pelepasan. Lan mangkono perintahing pembebasan, kowe bakal ngapura kabeh utang dhewe sing ditanggung tangga marang kowe, lan sedulurmu ora bakal kowe tuntut, amarga wis disebut pembebasan kanggo Gusti Allah. Wong manca kowe bakal nuntut kabeh utange, nanging marang sedulurmu kowe kudu mbebasake utangmu. Amarga ora bakal ana wong kang kekurangan ing antaramu, jalaran Pangeran Gusti Allahmu bakal mberkahi kowe kanthi keberkahan ing tanah kang

Pangeran Gusti Allahmu maringi marang kowe minangka warisan kanggo kowe marisi.

Yen nanging kanthi temenan sampeyan ngrungokake swara Gusti Allah sampeyan, kanggo njaga lan nindakake kabeh parentah iki, kang aku dhawuhake marang sampeyan ing dina iki, Amarga Gusti Allah sampeyan wis mberkahi sampeyan kaya kang wis diomongake marang sampeyan, lan sampeyan bakal ngutangi bangsa-bangsa akeh, nanging sampeyan ora bakal nyilih utang, lan sampeyan bakal mrentah bangsa-bangsa akeh, nanging wong-wong mau ora bakal mrentah sampeyan.

Yen ana wong mlarat ing antaramu saka sedulur-sedulurmu ing salah siji kutha-kuthamu ing tanah sing Gusti Allah kowe paringake marang kowe, aja ngatos-atosake atimu, lan aja nutup tanganmu marang sedulurmu sing mlarat kuwi. Sampeyan kudu mbukak tangan sampeyan marang dheweke, lan sampeyan bakal ngutangi marang dheweke sepira akeh sing dibutuhake, kaya dheweke lagi butuh. Gatèkna awakmu dhéwé, aja nganti ana tembung sing ndhelik ing atimu, yaiku pelanggaran, sing ngomong, Wis nyedhaki taun kaping pitu, taun pembebasan, lan mripatmu dadi ala marang sedulurmu sing butuh, lan kowe ora mènèhi marang dhèwèké, lan dhèwèké bakal njerit marang Gusti nglawan kowe, lan bakal dadi dosa gedhé marang kowe. Mènèhi sampeyan bakal mènèhi marang dhèwèké, lan utang sampeyan bakal ngutangi marang dhèwèké sapirang-pirang dhèwèké mbutuhake, kaya dhèwèké kurang, lan ora sampeyan bakal sedhih ing ati sampeyan nalika mènèhi

sampeyan marang dhèwèké, amarga liwat tembung iki bakal mberkahi sampeyan Gusti Allah sampeyan ing kabèh karya lan ing kabèh sing sampeyan bakal numpangake tangan sampeyan. Ora amarga ora bakal ilang wong kang kekurangan saka bumi kowe, jalaran iki aku marang kowe dhawuh nglakoni tembung iki, ngandika: mbukak kowe bakal mbukak tangan kowe marang sedulur kowe sing mlarat lan marang wong kang mbutuhake ing bumi kowe.

Yen nanging didol marang kowe sedulurmu sing Ibrani utawa wong wadon Ibrani, bakal ngabdi marang kowe nem taun, lan ing taun kapitu kowe kudu mardikakake dheweke. Nalika kowe ngirim lunga dheweke kanthi mardika saka kowe, aja nganti kowe ngirim lunga dheweke kanthi tangan kosong. Sampeyan kudu menehi sangu marang dheweke saka wedhus sampeyan, lan saka gandum sampeyan, lan saka anggur sampeyan. Kaya dene Gusti Allah sampeyan wis mberkahi sampeyan, mekaten ugi sampeyan kudu menehi marang dheweke.

Lan kowe bakal éling yèn kowe tau dadi abdi ing tanah Mesir, lan Gusti Allah kowe wis nebus kowe saka kono, mula saka iku aku dhawuh marang kowe supaya nglakoni tembung iki. Yen nanging dheweke ngandika marang kowe, Aku ora bakal metu saka kowe, amarga dheweke wis tresna marang kowe lan omahmu, amarga becik tumrap dheweke ana ing sisihmu. Lan sampeyan bakal njupuk alat penusuk, lan sampeyan bakal nusuk kupinge dheweke menyang lawang, lan dheweke bakal dadi abdi rumah tangga sampeyan kanggo salawase, lan marang

prawan sampeyan uga sampeyan bakal nindakake semono uga. Ora bakal angel ing ngarepe kowe nalika wong-wong mau dikirim mardika saka kowe, amarga dheweke wis ngabdi marang kowe nem taun kanthi upah taunan kaya wong upahan, lan Pangeran Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe ing kabeh sing kowe tindakake.

Saben anak cikal bakal sing yen dilairake ing sapi-sapi kowe lan ing wedhus-wedhus kowe, sing lanang-lanang kudu kowesuci-ake marang Gusti Allah kowe. Aja nggarap anak cikal pedet kowe, lan aja ngethok wulu anak-anak cikal saka wedhus-wedhus kowe. Sadurungé Gusti, kowe bakal mangan iku saben taun ing panggonan sing bakal dipilih déning Gusti Allah kowe, kowe lan kulawargamu. Yen nanging ana cacaté, pincang utawa wuta, cacaté ala, aja kokorbanaké marang Gusti Allah.

Ing kutha-kuthamu, sampeyan bakal mangan iku, wong sing najis lan wong sing resik padha wae bisa mangan kaya kidang utawa rusa. Kajaba getih, aja dipangan. Tugokna ing lemah kaya banyu.

16

Jaga wulan saka wong nom, lan kowe bakal nggawe paskah kanggo Gusti Allah kowe, amarga ing wulan saka wong nom kowe metu saka Mesir ing wayah wengi. Lan kowe bakal kurban paskah marang Gusti, Allah kowe, wedhus lan sapi ing

panggonan sing bakal dipilih dening Gusti, Allah kowe, supaya jenenge diarani ing kono. Aja mangan roti sing nganggo ragi, pitung dina sampeyan kudu mangan roti tanpa ragi, yaiku roti kasangsaran, amarga sampeyan metu saka Mesir kanthi cepet, supaya sampeyan ngelingi dina budhal sampeyan saka tanah Mesir sajrone kabeh dina urip sampeyan. Ora bakal katon marang kowe ragi ing kabèh wates-watesmu pitung dina, lan ora bakal turu saka daging-daging sing yèn kowe kurbanake ing sore ing dina kang pisanan nganti esuk. Kowe ora bakal bisa kurban paskah ing satunggaling kutha kowe, kang Gusti Allah kowe paringake marang kowe, Nanging menyang panggonan kang bakal dipilih dening Gusti Allah Pangeranmu, supaya jenenge diarani ing kono, kowe bakal kurban paskah ing wayah sore nalika srengenge surup, ing wektu nalika kowe metu saka Mesir. Lan kowe bakal nggodhog lan manggang lan mangan ing panggonan sing bakal dipilih dening Pangeran, Gusti Allah kowe. Lan kowe bakal bali ing wayah esuk, lan kowe bakal mulih menyang omahmu. Sajrone nem dina sampeyan bakal mangan roti tanpa ragi, lan ing dina kaping pitu ana panutupan prayaan kanggo Gusti Allah sampeyan, sampeyan ora bakal nindakake karya apa wae ing dina iku, kajaba apa sing kudu ditindakake kanggo urip.

Pitu minggu bakal kowe itung kanggo awakmu dhewe. Wiwit kowe ngetokake arit tumrap panen, kowe bakal miwiti ngitung pitu minggu. Lan sampeyan bakal nganakake prayoga Minggu-minggu kanggo Gusti Allah sampeyan, miturut kakuwatan tangan sampeyan, sapirang-pirang sing bakal diparingake

dening Gusti Allah sampeyan.

Lan kowe bakal bungah ing ngarsané Gusti Allah kowe, kowe lan anak lanang kowe, lan anak wadon kowe, abdi kowe, lan abdi wadon kowe, lan wong Lewi, lan wong pendatang, lan anak yatim, lan randha sing ana ing antaramu, ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kowe, supaya jenengé diarani ing kono.

Lan kowe bakal éling yèn kowe dadi abdi ing tanah Mesir, lan kowe bakal njaga lan nglakokake paréntah-paréntah iki. Prayaan Kémah bakal kokgawé kanggo awaké dhéwé pitung dina nalika ngumpulaké kowé saka lantai pangirik pari kowé lan saka papan pemerasan anggur kowé. Lan sampeyan bakal bungah ing prayaan sampeyan, sampeyan lan anak lanang sampeyan, lan anak wadon sampeyan, abdi sampeyan, lan abdi wadon sampeyan, lan wong Lewi, lan wong pendatang, lan anak yatim, lan randha sing ana ing kutha-kutha sampeyan. Pitung dina sampeyan kudu ngrayakake prayaan kanggo Gusti Allah sampeyan ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan, yen Gusti Allah sampeyan mberkahi sampeyan ing kabeh asil sampeyan lan ing kabeh karya tangan sampeyan, mula sampeyan bakal bungah.

Telung wektu saben taun, kabeh wong lanang kowe bakal katon ing ngarsane Gusti Allah kowe ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti, yaiku ing riyaya Roti Tanpa Ragi, lan ing riyaya Minggu-minggu, lan ing riyaya Pondokan. Kowe ora kena katon

ing ngarsane Gusti Allah kowe kanthi tangan kosong. Saben wong miturut kekuwatané tangané dhéwé, miturut berkah saka Gusti Allah sampeyan sing wis diparingaké marang sampeyan.

Hakim lan pejabat kowé bakal nggawé kanggo awaké dhéwé ing kutha-kutha mu, sing Pangeran Gusti Allah mu mènèhi marang kowé miturut suku-suku, lan padha ngadili wong akèh kanthi pangadilan sing adil. Dheweke ora nyimpang saka pangadilan, lan ora bakal nampa hadiah, amarga hadiah-hadiah mau nggawe wuta mripate wong wicaksana, lan ngilangi tembung-tembunge wong adil. Kanthi adil kowe kudu ngoyak kaadilan, supaya kowe bisa urip, lan sawise mlebu kowe bisa marisi tanah sing Gusti Allah kowe paringake marang kowe.

Aja nandur wit-witan kanggo awakmu dhewe ing jejere misbyahe Gusti Allahmu, lan aja nggawe apa-apa kanggo awakmu dhewe. Aja ngadegake tugu kanggo awakmu dhewe, kang disengiti dening Pangeran, Gusti Allahmu.

17

Aja ngurbanake pedhet utawa wedhus marang Gusti Allah Panjenengane Paduka sing ana cacate, kabeh perkara sing ala, amarga iku nistha tumrap Gusti Allah Panjenengane Paduka.

Yen nanging kapanggih ing salah siji kutha panjenengan, kang Gusti Allah panjenengan paringake marang panjenengan, ana

wong lanang utawa wong wadon kang nindakake piala ing ngarsane Gusti Allah panjenengan, ngliwati prajanjiané, Lan wis teka padha ngabdi marang dewa-dewa liyane, lan padha nyembah marang wong-wong mau, marang srengéngé, utawa marang rembulan, utawa marang kabèh saka jagad langit, kang ora dhawahaké marang kowé, Lan dilaporake marang kowe, lan kowe nggoleki kanthi tliti banget, lan lah, bener wis kedaden tembung iku, wis kedaden nistha iki ing Israel. Lan kowe bakal nggawa metu wong lanang iku, utawa wong wadon iku, lan kowe bakal ngunjuki wong-wong mau nganggo watu, lan wong-wong mau bakal mati. Kanthi rong saksi utawa telung saksi wong sing bakal dipatèni mau bakal dipatèni, nanging ora bakal dipatèni mung kanthi siji saksi. Lan tangane para saksi bakal dadi sing pisanan tumindak marang dheweke kanggo mateni, lan tangane rakyat ing pungkasan, lan sampeyan bakal nyingkirake sing ala saka antarane sampeyan.

Yen nanging dadi ora kuwat saka awakmu tembung ing pangadilan antarane getih lan getih, lan antarane pangadilan lan pangadilan, lan antarane tutul lan tutul, lan antarane pambantah lan pambantah, tembung-tembung pangadilan ing kutha-kutha sampeyan, lan wis tangi sampeyan bakal munggah menyang panggonan sing bakal dipilih Pangeran Gusti Allah sampeyan ing kono, Lan kowe bakal ngrasakake menyang para imam wong Lewi, lan menyang hakim sing bakal dadi ing dina-dina iku, lan sawise nggoleki, padha bakal ngumumake marang kowe putusan. Lan kowe bakal nindakake miturut perkara sing padha nglapurake marang kowe saka papan sing bakal dipilih

dening Gusti Allah kowe, lan kowe kudu njaga supaya nindakake kabeh sing ditetepake marang kowe. Miturut hukum lan miturut pangadilan sing bakal padha ngomong marang kowe, kowe kudu nindakake. Kowe ora kena nyimpang saka tembung sing padha laporake marang kowe, menyang tengen utawa kiwa.

Lan wong sing yen nindakake kanthi angkuh, supaya ora manut marang imam sing ngadeg nglayani marang jeneng Gusti Allah kowe, utawa marang hakim sing ana ing dina-dina iku, lan wong iku bakal mati, lan kowe bakal mbusak sing ala saka Israel. Lan kabèh wong sing wis krungu bakal wedi, lan ora bakal tumindak duraka manèh.

Yen nanging kowe mlebu menyang tanah kang Pangeran Gusti Allah kowe mènèhi marang kowe, lan kowe marisi iku, lan kowe manggon ing kono, lan kowe ngomong, Aku bakal netepake panguwasa kanggo awakku dhewe, kaya bangsa-bangsa liyane kang ana ing sakubengku, Ngangkat, sampeyan bakal ngangkat panguwasa tumrap awakmu dhewe, sing bakal dipilih dening Pangeran, Gusti Allah; saka sedulur-sedulurmu sampeyan bakal ngangkat panguwasa tumrap awakmu dhewe. Sampeyan ora bakal bisa ngangkat wong manca tumrap awakmu dhewe, amarga dheweke dudu sedulurmu. Amarga dhèwèké ora bakal nambahi jaran kanggo dhéwé, lan uga ora bakal balikaké wong menyang Mesir, supaya ora nambahi jaran kanggo dhéwé, nanging Gusti wis ngandika, Kowé ora bakal bali menyang dalan iki manèh. Lan dhèwèké ora bakal nambahi garwa kanggo

awaké dhéwé, supaya atiné ora kesasar, lan dhèwèké ora bakal nambahi salaka lan emas kanggo awaké dhéwé kanthi banget.

Lan manawa dhèwèké lungguh ing tahta pamaréntahané, lan bakal nulis kanggo dhèwèké déwé deuteronomi iki menyang buku saka para imam para Lewi, Lan bakal ana karo dhèwèké, lan bakal maca ing ngarep dhèwèké kabèh dina ing urip dhèwèké, supaya sinau wedi marang Pangeran Gusti Allah sampeyan, lan njaga kabèh parentah iki, lan nglakoni aturan iki. Supaya atiné ora diangkat dhuwur tinimbang para seduluré, supaya ora nyimpang saka perintah-perintah menyang tengen utawa kiwa, supaya dhèwèké lan para putranipun bisa dangu nguwasani, dhèwèké lan para putranipun ing antawisipun para putra Israel.

18

Ora bakal ana bagéan utawa undian kanggo para imam wong Lewi, kabèh suku Lewi, bebarengan karo Israel. Kurban-kurban Pangeran iku dadi undiane wong-wong mau, lan bakal padha mangan iku. Lot nanging ora bakal dadi kanggo wong-wong mau ing antarane sedulur-seduluré, Gusti Pangeran Dhéwé lot kang, kaya ta ngandika marang dhèwèké. Lan iki pangadilan saka para imam sing saka rakyat, saka wong-wong sing kurban kurban-kurban, yen pedhet utawa wedhus, lan kowe bakal menehi lengen marang imam, lan pipi-pipi, lan weteng. Lan woh-wohan pisanan saka gandum kowe, lan saka anggur kowe,

lan saka lenga kowe, lan woh-wohan pisanan saka cukuran saka wedhus kowe bakal kowe paringake marang dheweke. Amarga dhèwèké wis dipilih déning Gusti saka kabèh sukumu, kanggo ngadeg ing ngarsané Gusti Allah, nglayani lan mberkahi ing jenengé, dhèwèké lan anak-anaké ing antara para putra Israel.

Yen nanging wong Lewi rawuh saka salah sijining kutha-kutha saka kabèh anak-anak Israel, ing ngendi dhèwèké manggon minangka wong manca, jalaran jiwané kepéngin, menyang panggonan sing bakal dipilih, bakal ngladèni ing jeneng Gusti Allah kang duwèké dhèwèké, kaya kabèh sedulur-seduluré kang wong-wong Lewi kang ngadeg ing kono ing ngarsané Gusti Allah kang duwèkmu. Dhèwèké bakal mangan bagéan sing wis dibagi, kajaba saka dodolan miturut kulawarga. Yen nanging kowe mlebu menyang bumi sing Pangeran Gusti Allahmu paringake marang kowe, kowe ora bakal sinau nindakake miturut nistha-nisthanipun bangsa-bangsa kuwi mau.

Aja nganti ana ing antaramu wong sing nyucekake anake lanang lan anake wadon nganggo geni, wong sing ngramal, wong sing nafsirake pratandha, lan wong sing nglakoni tenung manuk, utawa tukang sihir. Nyanyi ing ndhuwur mantra, dadi medium, lan penafsir pratandha, takon marang wong mati. Iku amarga nistha marang Gusti Allah Paduka kabèh wong kang nglakoni prakara-prakara iku, amarga saka nistha-nistha iku Gusti bakal numpes wong-wong mau saka ngarsané Paduka. Kowe bakal dadi sampurna ing ngarsané Gusti Allah. Bangsa-bangsa iki sing bakal kowe rebut pusakane, wong-wong mau padha

ngrungokake pratandha lan ramalan, nanging marang kowe ora mangkono paringane Gusti Allah.

Nabi saka sedulur-sedulurmu, kaya aku, bakal diunggahake kanggo kowe dening Pangeran, Gusti Allahmu; dheweke bakal kokrungu. Miturut kabèh sing sampeyan jaluk marang Gusti Allah sampeyan ing Horeb nalika dina pasamuwan, kandhané, Kita ora bakal krungu manèh swarane Gusti Allah sampeyan, lan geni gedhé iki ora bakal kita deleng manèh, supaya kita aja nganti mati. Lan Gusti ngandika marang kula, Bener kabeh sing padha ngandika marang panjenengan. Nabi aku bakal angkat kanggo wong-wong mau saka sedulur-seduluré dhéwé, kaya kowe, lan aku bakal mènèhi tembung-tembung ing cangkemé, lan bakal ngomong marang wong-wong mau miturut sing aku dhawuh marang dhèwèké. Lan manungsa sing yen ora ngrungokake sakabehing bakal diomongake dening nabi kuwi marang jenengku, aku bakal males marang dheweke. Kajaba nabi sing tumindak ora suci kanthi ngucapake tembung marang jenengku, tembung sing ora tak dhawuhake kanggo diucapake, lan sing ngucapake ing jeneng dewa-dewa liyane, mula nabi kuwi bakal mati. Yen nanging kowe ngomong ing atimu, Kepiye carane kita bakal ngerti tembung sing ora diomongake dening Gusti? Sakabehing yen ngandika nabi iku kanthi jeneng Gusti, nanging ora dadi lan ora kedaden, iki tembung sing ora diandikakake dening Gusti. Kanthi kadurhakan ngandika nabi iku, sampeyan ora kudu wedi marang dheweke.

19

Yen nanging Gusti Allah kowé numpes bangsa-bangsa, kang Allah mènèhi kowé bumi, lan kowé marisi wong-wong mau, lan kowé manggon ing kutha-kutha wong-wong mau, lan ing omah-omah wong-wong mau, Telung kutha bakal kowe pisahake kanggo awakmu dhewe ing tengahing bumi kowe, sing Pangeran Gusti Allah kowe paringake marang kowe. Timbangna marang kowe dalan, lan kowe bakal pindho telung bagéan wates-wates saka bumi kowe, kang dibagi marang kowe déning Gusti Allah kowe, lan bakal dadi papan perlindungan kanggo kabèh wong sing matèni. Iki nanging bakal dadi dhawuh tumrap pembunuh sing bakal mlayu menyang kana lan bakal urip, yaiku wong sing nuthuk pepadhane tanpa ngerti, lan dheweke iki ora sengit marang dheweke sadurunge wingi lan tlathu. Lan sapa waé yèn mlebu karo tanggané menyang alas kanggo ngumpulaké kayu, lan tangané keselip nalika ngethok wit nganggo kapak, lan wesi kapak kuwi tiba saka gagang kayu banjur kena tanggané, lan tanggané mati, wong iki bakal mlayu ngungsi menyang salah siji kutha-kutha iki, lan bakal urip. Supaya ora nguber, sing pambales getih sawise sing wis matèni, amarga wis kepanasen ing atine, lan nyekel dhèwèké, yèn dalane luwih dawa, lan nuthuk jiwane, lan iki ora ana ukuman pati, amarga dhèwèké ora sengit marang dhèwèké sadurungé wingi, utawa sadurungé kaping telu. Mula saka iku, aku mrentah marang kowe babagan perkara iki, kandhane, Sampeyan kudu misahake telung kutha kanggo awakmu dhewe.

Yen nanging Gusti Allah panjenengan nggedhekaken wates-wates panjenengan, kados ingkang sampun kasumpahanipun dhateng para bapak panjenengan, lan Gusti maringi panjenengan sedaya tanah ingkang sampun dipundhawuhaken badhe dipunparingaken dhateng para bapak panjenengan, Yen kowe krungu lan nglakoni kabeh dhawuh iki, kang aku dhawuhake marang kowe dina iki, yaiku tresna marang Pangeran Gusti Allah kowe, mlaku ing kabeh dalan panjenengane kabeh dina, kowe bakal nambah kanggo awakmu isih telu kutha marang telu kutha iki. Lan getih wong lugu ora bakal diwutahake ing tanah kang Gusti Allah Pangeranmu maringi marang kowe minangka warisan, supaya kowe ora dadi tanggung jawab tumrap getih.

Yen nanging ana wong ing antaramu sing sengit marang pepadhane, lan ngintai dheweke, lan nyerang dheweke, lan nabuh jiwane, lan dheweke mati, lan banjur mlayu menyang salah siji saka kutha-kutha iki, Lan déwan sepuh saka kuthané bakal ngirim, lan bakal njupuk dhéwéké saka kana, lan bakal nyerahké dhéwéké menyang tangané para sedulur getih, lan dhéwéké bakal mati. Mripatmu ora bakal ngirit marang dheweke, lan kowe bakal ngresiki getih sing ora salah saka Israel, lan bakal dadi apik kanggo kowe.

Aja kowe obahake watesing tanggamu, kang wis ditatakake dening para bapakmu ing warisan kang wis koktampa ing lemah kang Pangeran Gusti Allahmu maringi marang kowe kanthi undian. Ora cukup saksi siji kanggo menehi kesaksian

marang manungsa babagan kabeh ketidakadilan, lan babagan saben dosa, lan babagan kabeh dosa kang ditindakake, nanging saka cangkeme loro saksi, lan saka cangkeme telu saksi, kabeh perkara bakal ditetepake. Yen nanging ana saksi sing ora adil nglawan sawijining wong, sing nyritakake kaluputane babagan agama, Lan bakal ngadeg wong loro sing duwe pasulayan, ing ngarsane Gusti, lan ing ngarsane para imam, lan ing ngarsane para hakim, sing bakal ana ing dina-dina iku. Lan para hakim kudu nliti kanthi tliti, lan lah ana saksi sing ora adil wis menehi kesaksian sing ora adil, wis nglawan marang sedulure. Lan sampeyan bakal nindakake marang dheweke kaya cara dheweke tumindak jahat marang sedulure, lan sampeyan bakal mbusak sing ala saka antarane sampeyan. Lan wong-wong sing isih ana, sawisé krungu, bakal wedi, lan ora bakal nglakoni maneh tumindak ala kaya mengkono iki ing antarané sampeyan. Ora bakal ngirit mripatmu marang dheweke, jiwa gantine jiwa, mripat gantine mripat, untu gantine untu, tangan gantine tangan, sikil gantine sikil.

20

Yen nanging kowe metu menyang perang marang mungsuhmu, lan kowe weruh jaran lan wong nunggang lan wong sing luwih akeh tinimbang kowe, aja wedi marang wong-wong mau, amarga Gusti Allah kang ana ing sisihmu, sing wis ngunggahake kowe saka tanah Mesir. Lan bakal kedadeyan manawa kowe nyedhaki perang, lan sawise nyedhaki, imam bakal ngomong

marang wong akeh. Lan bakal ngomong marang wong-wong mau, Ngrungokake, Israel! Kowe kabeh mlaku dina iki menyang perang nglawan mungsuh-mungsuhmu. Aja nganti atimu dilemahake, aja wedi, lan aja remuk, lan aja nyimpang saka ngarepe wong-wong mau. Awit Gusti Allah sampeyan sing mlaku ing ngarep karo sampeyan, bakal perang bebarengan karo sampeyan nglawan mungsuh sampeyan lan nylametake sampeyan.

Lan para juru tulis bakal ngomong marang wong akeh, ngandika, Sapa wong sing wis mbangun omah anyar, nanging durung ngudakake? Ayo lunga lan bali menyang omahe, supaya ora mati ing perang, lan wong liya sing bakal ngudakake. Lan sapa wong kang wis nandur kebon anggur, nanging durung ngrasakake kabungahane? Mangkata lan baliya menyang omahe, supaya aja nganti mati ing perang, banjur wong liya kang bakal ngrasakake kabungahane. Lan sapa wong kang wis tunangan karo wadon, nanging durung njupuk dheweke? Mangkata lan baliya menyang omahe, supaya aja nganti mati ing perang, banjur wong liya sing bakal njupuk dheweke. Lan para juru tulis bakal nambah guneme marang wong akeh, lan bakal ngomong, Sapa wong sing wedi lan pengecut ing atine? Ayo lunga lan bali menyang omahe dhewe, supaya ora nggawe pengecut atine sedulure, kaya atine dhewe. Lan bakal kelakon nalika para juru tulis mandheg ngomong marang rakyat, lan bakal netepake panguwasa tentara sing mimpin rakyat.

Yen nanging sampeyan nyedhaki menyang sawijining kutha

kanggo perang nglawan wong-wong mau, lan nimbali wong-wong mau kanthi tentrem. Yen pancen wangsulane tentrem marang kowe, lan padha mbukak marang kowe, kabeh wong sing kapanggih ing kono bakal dadi wong sing mbayar upeti lan dadi kawulamu. Yen nanging ora padha manut marang kowe, lan padha nggawe perang marang kowe, kowe bakal ngepung kutha kuwi. Nganti Gusti Allah kowe bakal nyerahake iku marang kowe menyang tangan kowe, lan kowe bakal nyerang kabeh wong lanang iku nganggo pedhang, Kajaba para wanita lan barang-barange, lan kabeh kewan, lan kabeh sing ana ing kutha, lan kabeh rampasan sampeyan bakal ngrampas kanggo awakmu dhewe, lan sampeyan bakal mangan kabeh rampasan saka mungsuhmu, sing diparingake dening Pangeran Gusti Allahmu marang sampeyan. Mangkono kowe bakal nindakake marang kabeh kutha-kutha sing adoh banget saka kowe, dudu saka kutha-kutha saka bangsa-bangsa iki. kang Gusti Allah kowe mènèhi marang kowe kanggo nampa pusaka bumi wong-wong mau. Aja nglestarikaké saben barang kang ambegan, Nanging sampeyan kudu ngabdiake wong-wong mau marang kutukan, yaiku wong Hittite, lan Amorite, lan Canaanite, lan Perizzite, lan Hivite, lan Jebusite, lan Gergesite, kaya kang wis dhawuh marang sampeyan dening Pangeran, Gusti Allah sampeyan. Supaya wong-wong mau ora mulang sampeyan nglakoni kabeh tumindak nistha sing wis padha ditindakake marang dewa-dewane, lan sampeyan bakal dosa ing ngarsane Gusti Allah.

Yen nanging kowe ngepung sawijining kutha nganti pirang-pirang dina kanggo perang nglawan kutha kasebut supaya bisa

dikuwasani, aja ngrusak wit-witane kanthi nyerang nganggo wesi, nanging kowe oleh mangan wohe, nanging aja ngethok wite, amarga apa kayu ing lapangan iku manungsa, nganti kudu mlebu menyang benteng nglawan kowe? Nanging kayu sing kowe ngerti yèn ora mbuahaken iku, iki kowe bakal numpes lan nebang, lan kowe bakal mbangun pager beteng marang kutha sing nggawe perang marang kowe, nganti kutha kuwi diserahake.

21

Yen nanging ditemokake wong tatu ing lemah kang Gusti Allah kowe wenehake marang kowe kanggo diwarisi, wis tiba ing dhataran, lan ora ngerti sapa kang wis nyerang, Dewan sesepuh lan para hakim sampeyan bakal metu, lan bakal ngukur menyang kutha-kutha sing ana ing sakiwa tengene wong sing tiwas. Lan bakal dadi kutha sing cedhak karo wong sing tatu, lan dewan sesepuh saka kutha kuwi bakal njupuk sapi wadon enom saka sapi, sing durung tau digarap, lan sing durung tau narik kuk. Lan dewan para sepuh saka kutha kuwi bakal nggawa mudhun sapi wadon enom menyang jurang kasar, kang durung tau digawe lan uga durung tau ditandur, lan bakal nyuwil gulu sapi wadon enom ing jurang kuwi. Lan para imam para Lewi bakal teka, amarga Gusti Allah wis milih wong-wong mau kanggo ngadeg ing ngarsane, lan mberkahi ing jenenge, lan miturut pangandikane wong-wong mau bakal diputus kabeh pasulayan, lan kabeh perkara tempelan. Lan kabèh dewan

sesepuh kutha kuwi sing nyedhaki wong sing tatu bakal ngumbah tangané ing sirah sapi wadon sing gulu wis dipatèni ing lembah, Lan mangsuli, wong-wong mau bakal ngomong, Tangan kita ora nyiramake getih iki, lan mripat kita ora weruh. Welas asiha dhumateng rakyat Paduka Israel, ingkang sampun Paduka tebus, dhuh Gusti, supados mboten wonten getih tanpa dosa ing antawisipun rakyat Paduka Israel, lan getih punika badhe dipun tebus kangge tiyang-tiyang wau. Nanging kowe bakal mbusak getih sing tanpa dosa saka sampeyan, yen kowe nindakake sing becik lan sing nyenengake ing ngarsane Gusti Allah, Pangeranmu.

Yen nanging sawisé metu perang marang mungsuh-mungsuhmu, lan Gusti Allah kowe nyerahake wong-wong mau menyang tanganmu, lan kowe rampog barang rampasané, Lan kowe ndeleng ing jarahan ana wadon kang ayu wujude, lan kowe kepingin marang dheweke, lan kowe njupuk dheweke kanggo awakmu dhewe dadi garwa, Lan kowe nggawa dheweke mlebu menyang omahmu, banjur kowe cukur sirahe, lan potong kukune. Lan sampeyan bakal mbusak sandhangane panangkaran saka dheweke, lan dheweke bakal lenggah ing omah sampeyan, lan dheweke bakal nangisi bapak lan ibune sewulan, lan sawise iku sampeyan bakal mlebu menyang dheweke lan sampeyan bakal manggon karo dheweke, lan dheweke bakal dadi garwane sampeyan.

Lan bakal dadi, yen kowe ora pengin dheweke, kowe kudu ngirim lunga dheweke kanthi mardika, lan kanggo didol ora

bakal didol nganggo perak, kowe ora bakal nganggep dheweke ora ana regane, amarga kowe wis ngasorake dheweke.

Yen nanging ana wong lanang duwe garwa loro, sing siji kinasih, lan sing siji disengiti, lan wong wadon sing kinasih lan sing disengiti padha nglairake anak kanggo dheweke, lan anak lanang mbarep iku anake wong wadon sing disengiti, Lan bakal dadi mangkono, manawa ing dina dheweke mbagi warisan marang anak-anak lanang dheweke barang-barang duweke dheweke, dheweke ora bakal bisa menehi hak anak mbarep marang anak lanang saka sing ditresnani, kanthi nglirwakake anak lanang saka sing disengiti sing mbarep, Nanging anak lanang mbarep saka sing disengiti kudu diakoni kanthi mènèhi marang dhèwèké bagéan pindho saka kabèh bandha sing ditemokake, amarga dhèwèké iku wiwitan anak-anake, lan marang dhèwèké pantes hak-hak anak mbarep. Yen nanging ana wong duwe anak lanang sing ora manut lan mbrontak, ora nuruti swarane bapak lan swarane ibu, lan sanajan wong tuwane wis ngajari dheweke, nanging dheweke tetep ora ngrungokake wong tuwane, Lan nalika nyekel dhèwèké, rama lan ibune bakal nggawa metu dhèwèké marang dewan sesepuh ing kuthané, lan marang gapura ing panggonan kuwi. Lan bakal ngomong marang wong lanang ing kuthané dhéwé, Anak lanang kita iki ora manut lan nggugah, ora ngrungokake swarane kita, dadi tukang palsu dhuwit lan mabuk anggur. Lan wong-wong lanang saka kuthane bakal ngunjuki dheweke nganggo watu, lan dheweke bakal mati, lan sampeyan bakal mbusak sing ala saka antarane sampeyan, lan wong-wong sing isih sisa, sawise

krungu, bakal wedi.

Yen ana wong sing nglakoni dosa sing paukumane pati, lan dheweke mati, banjur sampeyan nggantung dheweke ing wit, Awakê dhèwèké ora bakal turu ing ndhuwur wit, nanging sampeyan kudu ngubur dhèwèké ing dina iku, amarga saben wong kang digantung ing wit iku dikutuk déning Gusti Allah, lan sampeyan ora kena najisake bumi kang Pangeran, Gusti Allah sampeyan, paringaké marang sampeyan minangka warisan.

22

Aja ndeleng pedhet saka sadulurmu, utawa wedhuse, sing kesasar ing dalan, banjur ora nggatekake. Kudu mbalekake wong-wong mau marang sadulurmu, lan pasrahake marang dheweke. Yen nanging sedulurmu ora nyedhaki sampeyan, utawa sampeyan ora ngerti dheweke, sampeyan kudu ngumpulake dheweke ing njero omahmu, lan bakal ana karo sampeyan nganti sedulurmu nggoleki barang-barang mau, banjur sampeyan bakal mbalekake marang dheweke. Mangkono uga kowe kudu nindakake marang kuldine, lan mangkono uga kowe kudu nindakake marang sandhangane, lan mangkono uga kowe kudu nindakake marang kabeh barang ilange sedulurmu, sapirang-pirang barang sing ilang saka dheweke lan kowe nemokake, kowe ora kena nglirwakake. Aja nganti kowe weruh kuldi sedulurmu utawa pedhete sing wis tiba ing dalan, banjur ora nggatekake. Kowe kudu nulungi ngadegake bareng karo

dheweke.

Ora bakal ana barang-barange wong lanang ing wong wadon, uga ora wong lanang nganggo sandhangan wong wadon, amarga nistha marang Gusti Allah kowe iku kabeh sing nglakoni iki. Yen nanging kowe ketemu sarang manuk ing ngarepmu ing dalan utawa ing saben wit, utawa ing lemah, anak-anak utawa endog, lan ibune ngerami anak-anake utawa endoge, aja njupuk ibune bebarengan karo anak-anake. Kowe kudu ngirim ibune, nanging anak-anake bisa kokjupuk kanggo awakmu dhewe, supaya becik tumrap kowe lan kowe bisa umur dawa.

Yen kowe mbangun omah anyar, kowe kudu nggawe pager ing payon kowe, supaya ora njalari pembunuhan ing omah kowe, yen ana wong sing tiba saka kono. Aja nyebar wiji macem-macem ing kebon anggurmu, supaya asile lan wiji sing kowe tanem ora dadi suci bebarengan karo asil kebon anggurmu. Sampeyan ora kena ngluku nganggo pedhet lan kuldi sing digandengake bebarengan. Sampeyan ora kena nganggo sandhangan palsu, wol lan rami bebarengan. Pilin-pilin bakal kokgawe kanggo awakmu dhewe ing papat pojok saka sandhangan-sandhanganmu, sing yen kokanggo nutupi awakmu nganggo kuwi.

Yen ana wong lanang njupuk garwa lan manggon bareng karo dheweke, banjur sengit marang dheweke, Lan dheweke bisa nyelehake marang dheweke tembung-tembung pretextual, lan dheweke kudu nggawa mudhun jenenge kanthi ala, lan

dheweke ngomong, Wadon iki aku wis njupuk, lan sawise nyedhaki dheweke, aku ora nemokake keperawanane. Lan wis njupuk, rama saka anak lan ibu bakal nggawa metu keperawanan saka anak menyang dewan sesepuh ing gapura. Lan bapak saka anak wadon bakal ngomong marang dewan sesepuh, Anak wadon aku iki wis tak wènèhaké marang wong iki dadi garwa, lan dhèwèké wis sengit marang dhèwèké. Saiki wong iki nglebokaké dhateng dheweke tembung-tembung dalih, ngendika, Aku ora nemokake keperawanan putri panjenengan, nanging punika keperawanan putri kula. Lan wong-wong mau bakal mbentangake sandhangan ing ngarsanipun dewan sesepuh kutha. Lan déwan sesepuh saka kutha kuwi bakal njupuk wong kuwi, lan bakal mulang dhèwèké. Lan bakal didenda dheweke satus syikel, lan bakal diwenehi marang bapake nom-noman wadon, amarga dheweke nggawa jeneng ala marang prawan Israel, lan dheweke bakal dadi bojone, ora bakal bisa ngirim lunga dheweke ing kabeh wektu.

Yen nanging tembung iki dadi kasunyatan, lan keperawan ora ditemokake marang prawan nom, Lan wong-wong mau bakal nggawa metu wanita nom menyang lawang omah bapakne, lan bakal padha nglempari dheweke nganggo watu, lan dheweke bakal mati, amarga dheweke wis nindakake kabodhoan ing antarane wong Israel kanthi nglacurake omah bapakne, lan sampeyan kudu nyingkirake piala saka tengah-tengahe sampeyan.

Yen nanging ana wong lanang ketemu lagi turu karo wong

wadon sing wis kawin karo wong lanang, sampeyan kudu mateni wong loro iku kabeh, wong lanang sing turu karo wong wadon mau, lan wong wadon mau, lan sampeyan kudu nyingkirake kabejatan saka Israel. Yen nanging ana abdi prawan sing wis ditunangake karo wong lanang, lan ana wong lanang nemokake dheweke ing kutha, banjur turu karo dheweke. Kowe bakal nggawa metu wong loro-lorone menyang gapura kutha wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal dibenturi watu nganggo watu-watu, lan bakal mati, prawan enom iku amarga dheweke ora bengok-bengok ing kutha, lan wong lanang iku amarga dheweke wis ngremehake bojone pepadhane, lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka antarane kowe. Yen nanging ana ing lapangan wong nemokake bocah wadon sing wis ditunangake, lan wis meksa turu karo dheweke, sampeyan bakal mateni sing turu karo dheweke mung. Lan prawan enom ora ana dosaning pati, kaya yèn ana wong tangi nglawan tanggane, lan matèni jiwane, mangkono prakara iki, Amarga ing sawah dheweke nemokake dheweke, wadon enom sing wis ditunangake mau mbengok, nanging ora ana sing nulungi dheweke.

Yen nanging ana wong nemokake abdi prawan kang durung ditunangake, lan wis dipeksa turu karo dheweke, lan ditemokake, Wong lanang sing wis turu karo dhèwèké bakal mènèhi marang bapak saka prawan nom sèket didrachma perak, lan dhèwèké bakal dadi garwané. Ngganti amarga dhèwèké wis ngasorké dhèwèké, ora bakal bisa ngirim lunga dhèwèké kabèh wektu.

23

Wong lanang ora bakal njupuk garwane bapake, lan ora bakal mbukak tutupan bapake.

Wong sing dikebiri utawa wong sing dipotong ora bakal mlebu menyang pakumpulan Gusti. Ora bakal mlebu saka pelacur menyang pakumpulan Gusti.

Ora bakal mlebu wong Amon lan wong Moab menyang pakumpulan Gusti, lan nganti generasi kaping sepuluh ora bakal mlebu menyang pakumpulan Gusti, lan nganti ing salawas-lawase. Amarga dheweke ora ketemu kowe karo roti lan banyu ing dalan, nalika kowe mangkat saka Mesir, lan amarga dheweke wis nyewa Balaam anak Beor saka Mesopotamia kanggo nglaknat kowe. Lan ora gelem Pangeran, Gusti Allah panjenengan, ngrungokake marang Balam, lan Pangeran, Gusti Allah panjenengan, ngowahi peparingon dadi berkah, amarga Pangeran, Gusti Allah panjenengan, tresna marang panjenengan. Aja ngucapake bab-bab kang tentrem marang wong-wong mau lan bab-bab kang migunani marang wong-wong mau ing kabèh dinamu nganti salawas-lawasé. Aja sampeyan nistha marang wong Edom, amarga dheweke iku sedulurmu, aja sampeyan nistha marang wong Mesir, amarga sampeyan wis dadi wong pendatang ing tanahe. Anak-anak yen dilahiraké kanggo wong-wong mau, ing generasi katelu bakal mlebu menyang pakumpulan Gusti.

Yen nanging kowe metu kanggo kemah nglawan mungsuhmu, lan kowe kudu njaga saka kabèh tembung ala. Yen ana wong ing antaramu sing ora resik amarga mili ing wayah wengi, dheweke kudu metu saka kemah, lan ora kena mlebu maneh menyang kemah. Lan ing wayah sore dheweke bakal adus awakke nganggo banyu, lan sawise srengenge surup, dheweke bakal mlebu menyang kemah. Lan bakal ana panggonan kanggo kowe ing njaba kemah, lan kowe bakal metu menyang kana. Lan patok bakal ana kanggo kowe ing sabukmu, lan bakal kelakon nalika kowe lungguh ing njaba, lan kowe bakal ngeduk nganggo patok kuwi, lan sawise nggawa kowe bakal nutupi kothoranmu. Amarga Gusti Allah sampeyan mlaku-mlaku ing kemah sampeyan kanggo ngluwari sampeyan lan nyerahake mungsuh sampeyan ing ngarsane sampeyan, mula kemah sampeyan kudu suci, lan aja nganti ana prakara nistha katon ing sampeyan, supaya Panjenengane ora bali saka sampeyan.

Aja nyerahake abdi marang gustine dheweke, sing wis ditugasake marang kowe saka gustine dheweke. Bakal manggon karo kowe, bakal manggon ing antarane kowe ing ngendi wae sing nyenengake dheweke, aja nganiaya dheweke. Ora bakal ana pelacur saka para putri Israel, lan ora bakal ana wong sing nglacur saka para putra Israel, ora bakal ana wong sing miwiti upacara saka para putri Israel, lan ora bakal ana wong sing diinisiasi saka para putra Israel. Aja nggawa upah pelacur, lan uga aja nggawa ijol-ijolan saka asu menyang omah Gusti Allah kowe kanggo kabeh sumpah, amarga loro-lorone iku nistha tumrap Gusti Allah kowe.

Ora kena ngutangi kanthi bunga marang sedulurmu: bunga perak, lan bunga panganan, lan bunga kabeh barang sing kowe utangake. Marang wong asing kowe bakal ngutangi kanthi bunga, nanging marang sedulurmu kowe ora bakal ngutangi kanthi bunga, supaya Gusti Allah Pangeranmu mberkahi kowe ing kabeh karyamu ing bumi, menyang ngendi kowe mlebu ing kono kanggo marisi.

Yen nanging sampeyan nduweni sumpah marang Gusti Allah sampeyan, aja nganti sampeyan telat mbalekake, amarga Gusti Allah sampeyan mesthi bakal nggoleki saka sampeyan, lan bakal dadi dosa tumrap sampeyan. Yen sampeyan ora gelem ndedonga, ora ana dosa ing sampeyan. Sing metu saka lambemu kudu kokjaga, lan koklakoni kaya cara sing wis kokkarepake marang Gusti Allah minangka peparingé, sing wis kokucapake nganggo cangkemmu.

Yen kowe mlebu menyang panene pepadhamu, lan kowe klumpukake bulir-bulir gandum nganggo tanganmu, nanging arit ora kena kowe lebokake ing panene pepadhamu. Yen kowe mlebu menyang kebon anggur tanggamu, kowe oleh mangan anggur kanggo ngiseni jiwamu, nanging aja dilebokake menyang wadhah.

24

Yen nanging ana wong njupuk wadon, lan manggon karo

dheweke, lan bakal kedaden yen dheweke ora nemokake sih-rahmat ing ngarsane, amarga dheweke nemokake prakara kang ora pantes ing dheweke, lan dheweke bakal nulis layang pegatan kanggo dheweke, lan bakal menehi menyang tangane, lan bakal ngusir dheweke saka omahe, lan wis lunga dadi marang wong lanang liyane, Lan wong lanang sing pungkasan sengit marang dheweke, lan nulis layang pegatan kanggo dheweke, lan menehi menyang tangane, lan ngusir dheweke saka omahe, lan wong lanang sing pungkasan sing njupuk dheweke dadi garwane mati. Ora bakal bisa wong lanang sing dhisik sing wis ngirim dheweke, bali njupuk dheweke kanggo awake dhewe dadi wadon, sawise dheweke dadi najis, amarga nistha iku ana ing ngarepe Pangeran Gusti Allah kowe, lan ora bakal najisake tanah, sing Pangeran Gusti Allah kowe menehi kowe minangka warisan.

Yen ana wong sing nembe omah-omah, dheweke ora kena metu perang, lan ora kena dibebanake kewajiban apa-apa. Dheweke kudu tetep ana ing omahe sajrone setaun kanggo nyenengake bojone sing lagi dinikahi.

Aja njupuk watu gilingan minangka jaminan, lan uga aja njupuk watu gilingan ndhuwur, amarga sing njupuk kuwi padha karo njupuk jiwa minangka jaminan. Yen ana wong kepergok nyolong jiwa saka sedulur-seduluré, yaiku para putra Israel, lan wis nindhes dheweke banjur didol, maling kuwi kudu dipatèni, lan sampeyan kudu mbusak kabecikan saka tengah-tengah sampeyan. Gatèkna dhéwé ing tempel saka lara kusta, kowe

kudu njaga banget nglakoni miturut kabèh angger-angger sing bakal dikabaraké marang kowe déning para imam para Lewi, kaya cara sing wis tak dhawuhaké marang kowe, padha njaga supaya nglakoni. Éling-élingna kabèh sing wis ditindakaké déning Gusti Allah Paduka marang Miryam ing dalan, nalika paduka medal saka tanah Mesir.

Yen ana utang marang tanggamu, utang apa wae, kowe ora bakal mlebu menyang omahe kanggo njupuk jaminane. Ing njaba kowe bakal ngadeg, lan wong sing duwe utang marang kowe, bakal nggawa metu barang jaminan marang kowe menyang njaba. Yen nanging wong kuwi dadi mlarat, sampeyan ora kena turu nganggo jaminan dheweke. Kanthi pambayaran, sampeyan kudu mbalekake gaduhane menyang kulon srengenge, lan dheweke bakal turu nganggo sandhangane, lan dheweke bakal mberkahi sampeyan, lan iki bakal dadi sih-rahmat kanggo sampeyan ing ngarsane Pangeran Gusti Allah sampeyan. Aja nganiaya upah wong mlarat lan wong kang kekurangan, saka sedulur-sedulurmu, utawa saka para pendatang kang ana ing kutha-kuthamu. Ing dina sing padha kowe kudu mbalekake upah dheweke, aja nganti srengenge surup sadurunge kowe mbalekake, amarga dheweke wong mlarat, lan ing upah kuwi dheweke duwe pangarep-arep, supaya dheweke ora nangis marang Gusti nglawan kowe, lan dadi dosa marang kowe. Bapak-bapak ora bakal mati kanggo anak-anake, lan para putra ora bakal mati kanggo bapak-bapake, saben wong bakal mati amarga dosane dhewe. Sampeyan ora kena nyimpang saka pangadilan kanggo wong

pendatang, yatim, lan randha. Aja kowe njupuk sandhangan randha minangka jaminan, lan elinga yen kowe biyen dadi abdi ing tanah Mesir, lan Gusti Allah kowe wis nebus kowe saka kono, mula amarga iki aku dhawuh marang kowe supaya nindakake tembung iki.

Yen nanging kowe panen ing sawahmu, lan lali saikat ing sawahmu, aja bali njupuk iku. Iku bakal dadi kagungane wong manca, bocah yatim, lan randha, supaya Gusti Allah Pangeranmu mberkahi kowe ing kabeh karya tanganmu. Yen nanging kowe panen zaitun, aja bali maneh ngumpulake sing ana ing mburi kowe, iku bakal dadi kagungane wong pendatang lan anak yatim lan randha, lan kowe kudu eling yen kowe tau dadi abdi ing tanah Mesir, mula saka iku aku dhawuh marang kowe supaya nglakoni tembung iki. Yen nanging kowe panen kebon anggurmu, aja kowe panen maneh sisa-sisane, amarga iku bakal kanggo wong manca, bocah yatim, lan randha. Lan sampeyan bakal kelingan yèn sampeyan iku abdi ana ing tanah Mesir, mula amarga bab iki aku dhawuh marang sampeyan supaya nglakoni tembung iki.

25

Yen nanging ana padu antarane wong-wong, lan padha teka menyang pangadilan, lan padha ngadili, lan padha mbenerake sing bener, lan padha ngukum sing ora suci, Lan bakal dadi, yen pantes nampa pukulan wong sing duraka, sampeyan bakal

ngedhunake dheweke ing ngarepe para hakim, lan padha bakal nyambuk dheweke ing ngarepe wong-wong mau miturut kadurakane. Lan ing angka patang puluh bakal padha mecut dheweke, ora bakal padha nambahi. Yen nanging nambahi mecut luwih saka pukulan-pukulan iki luwih akeh, sedulur sampeyan bakal diremehake ing ngarsane sampeyan. Sampeyan ora kena moncong sapi sing lagi ngirik.

Yen para sedulur padha manggon bebarengan, lan salah sijine mati, nanging ora duwe anak, garwane wong sing wis mati iku ora kena nikah karo wong lanang liya sing dudu sedulure. Sedulure kakunge dheweke kudu mlebu marang dheweke, lan njupuk dheweke dadi garwane dhewe, lan manggon bebarengan karo dheweke. Lan bocah sing bakal dilairake iku bakal ditetepake miturut jeneng wong sing wis seda, supaya jenenge ora ilang saka Israel.

Yèn nanging wong lanang kuwi ora gelem njupuk garwané sadulurné dhéwé, mula wong wadon kuwi bakal munggah menyang gapura menyang dewan para sepuh, lan bakal ngomong, Sadulurné bojoku ora gelem angkat asmané sadulurné dhéwé ing Israel, sadulurné bojoku ora gelem. Lan dewan para sepuh saka kuthané bakal nimbali dhèwèké, lan padha bakal ngomong marang dhèwèké, lan sawisé ngadeg dhèwèké ngomong, Aku ora kepéngin njupuk dhèwèké. Lan wadon saka sadulure nyedhaki ing ngarep dewan para sepuh, lan bakal nyopot sandal dheweke sing siji saka sikile, lan bakal ngidoni ingraine, lan sawise mangsuli bakal ngomong,

Mangkono bakal ditindakake marang wong sing ora gelem mbangun omah sadulure ing Israel. Lan jenengé bakal diarani ing Israel: Omahé Wong Sing Wis Ngeculake Sandal.

Yen nanging wong-wong padha gelut bebarengan, wong karo seduluré lanang, lan rawuhé wong wadon salah sijining wong-wong mau kanggo ngluwari bojone saka tangané wong sing nuthuk dhèwèké, lan wis mbentangake tangané nyekel kemaluané, Kowe bakal ngethok tangane, mripatmu ora bakal ngeman marang iki.

Ora bakal ana kanggo kowe ing kanthongmu bobot lan bobot, gedhe utawa cilik. Ora bakal ana ing omahmu rong ukuran, gedhe utawa cilik. Timbangan kang sajati lan adil bakal dadi kanggo kowe, lan ukuran kang sajati lan adil bakal dadi kanggo kowe, supaya kowe umur dawa ing bumi kang Pangeran Gusti Allahmu maringi marang kowe minangka warisan. Awit nistha tumrap Gusti Allah-mu kabèh wong kang nglakoni prakara iki, kabèh wong kang nglakoni tumindak ora adil.

Éling sapirang-pirang sing digawé marang kowe déning Amalek ing dalan, nalika kowe medal saka tanah Mesir. Kepiye dheweke nglawan kowe ing dalan, lan nyerang barisan mburi kowe, wong-wong sing kesel ing mburi kowe, nalika kowe lagi luwe lan kesel, lan dheweke ora wedi marang Gusti Allah. Lan bakal dadi nalika Gusti Allah kowe ngasokaké kowe saka kabèh mungsuh kowe ing sakiwa-tengené kowe ing bumi kang Gusti Allah kowe mènèhi kowe kanggo marisi, kowe bakal mbusak

jeneng Amalek saka ing ngisor langit, lan aja nganti lali.

26

Lan bakal dadi, manawa kowe mlebu menyang bumi kang Pangeran Gusti Allah kowe paringake marang kowe kanggo diwarisi, lan kowe marisi, lan kowe manggon ing kono, Lan kowe bakal njupuk saka woh-wohan pisanan saka bumi kowe, kang Gusti Allah kowe mènèhi marang kowe, lan kowe bakal nyelèhaké menyang kranjang, lan kowe bakal lunga menyang panggonan kang bakal dipilih Gusti Allah kowe kanggo diarani jenengé Panjenengané ing kono. Lan sampeyan bakal sowan dhateng imam ingkang badhe wonten ing dinten-dinten punika, lan sampeyan badhe matur dhateng piyambakipun, kula ngaturaken dina punika dhateng Gusti Allah kula, bilih kula sampun mlebet dhateng bumi, ingkang sampun kasumpahen Gusti dhateng para bapak kita kangge maringi kita. Lan imam bakal njupuk kranjang saka tanganmu, lan bakal nyelehake ing ngarep misbyah Pangeran, Gusti Allahmu. Lan menjawab bakal ngomong ing ngarsané Gusti Allah Paduka, Siria wis ditinggalake bapak kula, lan tumurun dhateng Mesir, lan manggon ing ngriku kanthi wilangan alit, lan dados ing ngriku bangsa ageng lan kathah sanget. Lan wong-wong Mesir padha nglakoni ala marang awaké dhéwé, lan padha ngasoraké awaké dhéwé, lan padha masangaké karya-karya sing angel marang awaké dhéwé. Lan kita padha sesambat marang Gusti Allah kita, lan Gusti mirengake swara kita, lan weruh pangasoraning kita,

lan pegatan kita, lan kasengsaran kita. Lan Gusti piyambak pimpin metu kita saking Mesir kanthi kekiyatanipun ingkang ageng, lan kanthi asta ingkang kiyat, lan lengen ingkang inggil, lan kanthi wahyu-wahyu ageng, lan kanthi pratandha-pratandha, lan kanthi keajaiban-keajaiban. Lan dhèwèké nggawa mlebu kita menyang panggonan iki, lan dhèwèké maringi kita lemah iki, lemah kang mili susu lan madu. Lan saiki, lah aku wis nggawa wohing wiwitan saka asil bumi kang Paduka paringake marang aku, dhuh Gusti, yaiku bumi kang mili susu lan madu. Sampeyan bakal nglilani iku ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal sujud ing ngarsane Gusti Allah sampeyan. Lan sampeyan bakal bungah ing kabeh kabecikan kang wis diparingake marang sampeyan dening Gusti Allah sampeyan, lan omahmu, lan wong Lewi, lan wong pendatang kang ana ing antaramu.

Yen nanging kowe wis rampung ngasilake sedasa kabeh saka asil-asilmu ing taun kaping telu, sedasa kaping loro bakal kowe paringake marang wong Lewi lan marang wong pendatang lan marang bocah yatim lan marang randha, lan padha bakal mangan ing kutha-kuthamu, lan padha bakal bungah.

Lan sampeyan bakal ngomong ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, Aku wis mbusak barang-barang suci saka omahku, lan aku wis menehi wong-wong mau marang wong Lewi lan marang wong pendatang lan marang bocah yatim lan marang randha, miturut kabeh dhawuh-dhawuh kang sampeyan dhawuhake marang aku. Ora aku nglanggar dhawuhmu, lan ora

aku lali. Lan aku ora mangan ing laranku saka barang-barang mau, aku ora njupuk woh saka barang-barang mau kanggo barang najis, aku ora maringi saka barang-barang mau marang wong mati, aku manut swarane Pangeran Gusti Allah kita, aku nindakake kaya kang panjenengan dhawuhake marang aku. Delengen mudhun saka griya suci Paduka ing swarga, lan mugi berkahi umat Paduka Israel, sarta lemah ingkang sampun Paduka paringaken dhateng tiyang-tiyang punika, kados ingkang Paduka sumpah dhateng para leluhur kita, badhe maringi kita lemah ingkang mili susu lan madu.

Ing dina iki, Gusti Allah Paduka paring dhawuh marang Paduka supaya nindakake sedaya aturan lan pangadilan punika, lan Paduka kedah njagi sarta nindakake sedaya punika kanthi segenap manah Paduka, lan kanthi segenap jiwa Paduka. Gusti Allah sampéyan wis milih ing dina iki supaya dadi Gusti Allah sampéyan, lan lumaku ing kabèh dalan Panjenengané, lan njagi aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan, sarta manut dhateng swaranipun Panjenengané. Lan Gusti Allah milih kowe ing dina iki supaya dadi umat sing dikasihi, kaya sing wis diandika, kanggo njaga parentah-parentahé. Lan dadi kowé ing dhuwur kabèh bangsa, kaya kang ndadèkaké kowé misuwur lan bangga lan mulya, dadi kowé umat suci tumrap Gusti Allah-mu, kaya kang wis ngandika.

27

Lan Musa lan dewan para sepuh Israel dhawuh, ngandika, Jaga kabeh dhawuh iki, sapirang-pirang sing dakdhawuhake marang kowe dina iki. Lan bakal kelakon ing dina nalika sampeyan nyabrang Kali Yordan menyang tanah kang Gusti Allah sampeyan paringake marang sampeyan, lan sampeyan kudu masang watu-watu gedhe kanggo awakmu dhewe, lan sampeyan kudu ngaplok watu-watu mau nganggo plester. Lan kowe bakal nulis ing watu-watu iki kabèh tembung saka angger-angger iki, nalika kowe nyabrang Kali Jordan, nalika kowe mlebu menyang bumi kang Gusti Allah saka para leluhurmu mènèhi marang kowe, bumi kang mili susu lan madu, kaya kang wis diomongake Gusti Allah saka para leluhurmu marang kowe. Lan bakal kelakon, nalika sampeyan nyabrang Kali Yordania, sampeyan kudu ngadegake watu-watu iki sing aku dhawuhake marang sampeyan ing dina iki ing Gunung Ebal, lan sampeyan kudu ngemplasteri watu-watu mau nganggo plester. Lan kowe bakal mbangun altar ing kono kanggo Gusti, Gusti Allahmu, altar saka watu-watu, ora kowe bakal nyelehake wesi ing ndhuwur iku. Watu-watu wutuh kowé bakal mbangun misbyah kanggo Gusti Allah-mu, lan kowé bakal ngaturake kurban-kurban obong ing ndhuwur iku kanggo Gusti Allah-mu. Lan kowe bakal kurban ana ing kono kurban kawilujengan, lan kowe bakal mangan, lan kowe bakal wareg, lan kowe bakal bungah ing ngarsané Gusti Allah kowe. Lan kowe bakal nulis ing watu kabèh angger-angger iki kanthi cetha banget.

Lan Musa ngandika bebarengan karo para imam wong Lewi marang kabèh Israel, ngandika, Menenglah lan mirengna, hé

Israel! Ing dina iki kowe wis dados umat Pangeran, Gusti Allahmu. Lan sampeyan bakal ngrungokake swara Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal nindakake kabeh dhawuh-dhawuhipun, lan aturan-aturanipun, kaya akeh ingkang kula prentahaken dhateng sampeyan ing dinten punika.

Lan Musa dhawuh marang wong akeh ing dina kuwi, ngandika, Wong-wong iki bakal ngadeg kanggo mberkahi umat ing Gunung Garizim sawisé nyabrang Kali Yordhan: Simeon, Lewi, Yuda, Isakhar, Yusuf, lan Benyamin. Lan wong-wong iki bakal ngadeg kanggo kutukan ing Gunung Ebal: Ruben, Gad, lan Asyer, Zebulon, Dan, lan Naftali.

Lan wong-wong Lewi bakal mangsuli lan ngomong marang kabèh Israel kanthi swara gedhé, Kinèkèsan manungsa sapa waé sing bakal nggawé gambar ukiran lan gambar leburan, nistha tumrap Gusti, karyané tangané para tukang, lan bakal nyelèhaké iku ing panggonan wadi. Lan kabèh wong bakal mangsuli, bakal ngomong, Dadi. Kinathah wong sing ora ngurmati bapak utawa ibu dheweke, lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi mengkono. Kaparingaken wong sing ngalih watesing pepadhané, lan kabèh wong bakal ngomong, Dadi. Wong sing nyasarake wong wuta ing dalan iku kena ipat-ipat, lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi. Kinèntuk sapa sing nyimpang pangadilan marang wong pendatang, yatim piatu, lan randha, lan kabèh wong bakal ngomong, Amin. Kaparingan wong sing turu karo garwane bapake dheweke, amarga dheweke wis mbukak tutupan bapake dheweke, lan kabeh wong

bakal ngomong, Dadi. Kintunan wong sing turu karo kewan apa waé, lan kabèh wong bakal ngomong, Mangkono. Kinuluk wong sing turu karo sadulure saka bapak utawa ibune. Lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi. Kinukutuk wong sing turu karo mantune, lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi kaya mangkono. Kinukutuk wong sing turu karo adhine garwane, lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi kaya mangkono. Kasinungan wong sing nuthuk pepadhane kanthi cidra, lan kabeh wong bakal ngomong, Dadi kaya mengkono. Kawalatan wong sing nampa peparingé kanggo nyerang jiwa getih sing ora luput, lan kabèh wong bakal ngomong, Dadia. Kintunan kabèh wong sing ora tetep manut kabèh tembung saka angger-angger iki kanggo nglakoni, lan kabèh wong bakal ngomong, Dadi.

28

Lan bakal kelakon yèn kowé pancèn ngrungokake swaranè Gusti Allah kowé, njaga lan nindakake kabèh prentah iki, kang aku prentahake marang kowé dina iki, lan Gusti Allah kowé bakal ndadèkake kowé luwih dhuwur tinimbang kabèh bangsa ing bumi, Lan kabeh berkah iki bakal teka marang kowe, lan bakal nemokake kowe, yen kowe ngrungokake swara Gusti Allah kowe. Rahayu panjenengan ing kutha, lan rahayu panjenengan ing sawah. Kaberkahan anak-anakmu saka wetengmu, lan asil-asil saka bumimu, lan komplotan sapi-sapimu, lan kumpulan wedhus-wedhusmu. Pinuji gedung panyimpenan sampeyan, lan sisa-sisa sampeyan. Pinuji kowe

nalika mlebu, lan pinuji kowe nalika metu.

Gusti Allah panjenengan bakal ngawekaké mungsuh-mungsuh panjenengan sing nglawan panjenengan kanthi remuk ing ngarsané panjenengan. Ing dalan siji padha metu marang panjenengan, lan ing pitung dalan padha mlayu saka ngarsané panjenengan. Gusti bakal ngirim berkah marang panjenengan ing lumbung-lumbung panjenengan, lan ing kabeh kang panjenengan tindakake, ing bumi kang Gusti Allah panjenengan paringake marang panjenengan. Gusti bakal mbangungake kowe dadi umat suci kanggo dhéwéné, kaya kang wis disumpah marang para bapakmu, yèn kowe ngrungokake swara Gusti Allah kowe, lan lumaku ing kabèh dalané. Lan kabèh bangsa ing bumi bakal weruh kowe, amarga jenengé Gusti wis kasebut marang kowe, lan dhèwèké bakal wedi marang kowe. Lan Gusti Allah sampeyan bakal nambahi sampeyan kanthi kabecikan ing turunan saka weteng sampeyan, lan ing turunan saka kewan sampeyan, lan ing asil saka bumi sampeyan, ing bumi sampeyan sing wis disumpah Gusti marang para leluhur sampeyan kanggo maringi sampeyan.

Gusti bakal mbukak bandha-Né sing apik, yaiku swarga, kanggo kowe, maringi udan marang tanahmu ing wektune, mberkahi kabeh karya tanganmu, lan kowe bakal ngutangi bangsa-bangsa akeh, nanging kowe ora bakal ngutang. Lan kowe bakal mrentah bangsa-bangsa akeh, nanging dheweke ora bakal mrentah marang kowe. Gusti Allah Pangeranmu bakal netepake kowe dadi sirah lan ora dadi buntut, lan kowe bakal ana ing dhuwur

lan ora bakal ana ing ngisor, yen kowe ngrungokake swara Gusti Allah Pangeranmu, kabeh sing aku dhawuhake marang kowe dina iki kanggo diugemi. Aja nganti kowe nerak saka kabèh perintah kang aku parentah marang kowe dina iki, tengen utawa kiwa, kanggo mlaku sawise dewa-dewa liyane lan ngabdi marang wong-wong mau.

Lan bakal kelakon yen kowe ora ngrungokake swarane Gusti Allah kowe, kanggo njaga kabeh perintahe sing akeh aku prentahake marang kowe dina iki, lan bakal teka marang kowe kabeh ipat-ipat iki, lan bakal nyekel kowe. Katutuk kowe ing kutha, lan katutuk kowe ing sawah. Terkutuk gedung panyimpenan sampeyan, lan sisa-sisa sampeyan. Kinarya turunané wetengmu, lan asil bumèmu, kombekan sapimu, lan kombekan wedhusmu. Kapastu kowe nalika mlebu, lan kapastu kowe nalika metu.

Gusti bakal ngirimake marang sampeyan kekurangan lan karusakan lan kamusnahan marang kabeh kang sampeyan tindakake nganggo tangan sampeyan, nganti Panjenengane numpes sampeyan, lan nganti Panjenengane ngrusak sampeyan kanthi cepet amarga tumindak ala sampeyan, awit sampeyan wis nilar Aku. Muga Gusti njalari lekete pati marang kowe, nganti Panjenengane ngrusak kowe saka bumi kang kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Gusti bakal nampani panjenengan kanthi kasusahan, demam, nggigil, radang, pageblug, lan pucet, sarta padha ngoyak panjenengan ngantos panjenengan sirna. Lan langit ing ndhuwur sirahmu bakal dadi

tembaga, lan bumi ing ngisormu bakal dadi wesi. Muga-muga Gusti Allah Pangeranmu maringi udan ing bumimu minangka bledug, lan bledug saka langit bakal mudhun, nganti Panjenengané numpes kowe, lan nganti Panjenengané ngrusak kowe kanthi cepet. Muga-muga Gusti paring kowe kaluwihan nglawan mungsuh, nanging ing dalan siji kowe medal marang wong-wong mau, lan ing pitung dalan kowe bakal mlayu saka ngarsane wong-wong mau, lan kowe bakal kasebar ing sagunging karajan ing bumi. Lan bakal dadi wong-wong mati sampeyan pangan kanggo manuk-manuk saka langit, lan kanggo kewan-kewan galak saka bumi, lan ora bakal ana sing medeni. Gusti bakal nampani panjenengan kanthi borok Mesir ing papan lenggah, lan kudis galak, lan gatel, supaya panjenengan ora bisa mari. Gusti bakal nampani panjenengan kanthi kegilèn, wuta, lan kagila-gila pikiran. Lan kowe bakal nggegoleki ing wayah awan, kaya wong wuta nggegoleki ing peteng, lan ora bakal kasil ing dalan-dalanmu, lan kowe bakal dianiaya, lan dirampok saben dina, lan ora bakal ana sing nulungi.

Garwa bakal sampeyan jupuk, nanging wong lanang liyane bakal duwe dheweke. Omah bakal sampeyan bangun, nanging ora bakal manggon ing kono. Kebon anggur bakal sampeyan tandur, nanging ora bakal sampeyan panen. Pedhet sampeyan disembelih ing ngarsane sampeyan, nanging sampeyan ora bakal mangan saka daginge. Kuldi sampeyan direbut saka sampeyan, nanging ora bakal dibalekake marang sampeyan. Wedhus-wedhus sampeyan diwenehake marang mungsuh-

mungsuh sampeyan, Lan ora bakal ana sing nulung marang kowe. Anak-anakmu lanang lan wadon wis diwènèhaké marang bangsa liya, lan mripatmu bakal ndeleng kanthi saya rusak marang wong-wong mau, nanging tanganmu ora bakal kuwat. Asil panen saka lemahanmu lan kabèh tenaga kerjamu bakal dipangan déning bangsa sing ora kokngertèni, lan kowé bakal dianiaya lan diremuk ing sawisé kabèh dina. Lan sampeyan bakal dadi kesetanan amarga sesawangan saka mripat sampeyan sing bakal sampeyan deleng.

Gusti bakal nempuh panjenengan nganggo lara ala ing dhengkul lan tungkak, nganti panjenengan ora bisa waras, wiwit saka tapak sikil nganti pucuk sirah panjenengan.

Gusti saged nggawa lunga panjenengan lan para panguwasa panjenengan ingkang panjenengan angkat wonten ing panjenengan piyambak, dhateng bangsa ingkang mboten panjenengan mangertos lan para bapa panjenengan, lan panjenengan badhe ngabdi wonten ing ngriku dhateng dewa-dewa sanes, kayu lan watu. Lan sampeyan bakal ana ing kana minangka teka-teki lan pasemon lan crita ing antarane kabeh bangsa-bangsa, menyang ngendi wae Gusti Pangeran bakal nuntun sampeyan lunga menyang kana.

Wiji akeh bakal kowe gawa metu menyang lapangan, lan sithik bakal kowe gawa mlebu, amarga walang bakal mangan kabeh mau. Kebon anggur bakal kowe tandurani lan kowe garap, nanging anggur ora bakal kowe ngombe, uga ora bakal kowe

bungah saka kuwi, amarga cacing bakal mangan kabeh kuwi. Wit zaitun bakal ana kanggo kowe ing kabèh watesmu, lan lenga ora bakal kowe olèsaké, amarga wit zaitunmu bakal tiba. Anak lanang lan anak wadon bakal kowe lahirake, nanging ora bakal ana, amarga dheweke bakal lunga ing panangkaran. Kabèh barang-barang kayu sampeyan lan asil bumi sampeyan bakal dipangan dening hama. Wong manca sing ana ing kowe bakal munggah dhuwur-dhuwur, nanging kowe bakal mudhun ngisor-ngisor. Dheweke bakal ngutangi kowe, nanging kowe ora bakal ngutangi dheweke, dheweke bakal dadi sirah, nanging kowe bakal dadi buntut.

Lan bakal teka marang kowe kabeh paukuman iki, lan padha bakal ngoyak kowe, lan padha bakal nyusul kowe, nganti numpes kowe, lan nganti ngrusak kowe, amarga kowe ora ngrungokake swarane Pangeran, Gusti Allahmu, kanggo njaga parentah-parentahe, lan angger-angger kabeh sing wis dhawuhake marang kowe. Lan bakal ana tandha-tandha marang kowe, lan keajaiban ing turunanmu nganti ing salawas-lawase. Amargi panjenengan mboten ngabdi dhateng Gusti Allah panjenengan kanthi kabingahan lan pikiran ingkang sae jalaran kathahipun kaberkahan sedaya.

Lan kowe bakal ngabdi marang mungsuh-mungsuhmu, sing bakal dikirim Pangeran marang kowe, ing paceklik, lan ing ngelak, lan ing wuda, lan ing kurang kabèh, lan kowe bakal nganggo belenggu wesi ing gulumu, nganti dheweke numpes kowe. Gusti bakal nggawa marang kowe sawijining bangsa saka

kadohan, saka pungkasaning bumi, kaya serangane elang, yaiku bangsa sing ora bakal kowe ngerti basane, Bangsa sing ora duwe isin, sing ora bakal ngurmati wong tuwa, lan ora bakal welas asih marang wong nom. Lan bakal mangan anak-anake kewan ternakmu, lan asil-asil bumine, nganti ora ninggalake gandum, anggur, lenga, komplotan sapi-sapimu, lan komplotan wedhus-wedhusmu, nganti bakal numpes kowe. Lan bakal numpes kowe ing kutha-kutha kowe, nganti tembok-tembok dhuwur lan kuwat kang kowe pracaya marang wong-wong mau ing kabèh tanah kowe dirusak, lan bakal nyiksa kowe ing kutha-kutha kowe kang wis diwènèhaké marang kowe. Lan sampeyan bakal mangan anak-anak saka weteng sampeyan, daging putra-putra sampeyan lan putri-putri sampeyan, sing akeh sing wis diwenehake marang sampeyan, ing kasusahan sampeyan lan ing kasangsaran sampeyan, kang bakal nyiksa sampeyan, yaiku mungsuh sampeyan.

Wong sing alus ing antaramu lan wong sing manja banget, bakal meri kanthi mripate marang sedulure lanang, lan marang garwane sing ana ing dhadhane, lan marang bocah-bocah sing isih katinggal, sing bakal ditinggalake. Marang dheweke, nganti maringi siji saka wong-wong mau saka daging anak-anake dheweke, kang bakal dipangan amarga ora ditinggalake marang dheweke apa-apa ing kasempitan sampeyan, lan ing kasusahan sampeyan, kang bakal nyusahake sampeyan mungsuh-mungsuh sampeyan ing kabeh kutha sampeyan.

Lan wong wadon sing alus ing antaramu lan sing manja, kang

sikilé ora tau nyoba mlaku ing lemah amarga kemanjaan lan kehalusané, bakal meri kanthi mripaté marang bojone sing ana ing dhadhané, lan marang anak lanangé lan anak wadoné, Lan ari-ari kang metu saka pupu dheweke, lan anak kang yen dilairake, bakal dipangan amarga kekurangan kabeh kanthi diam-diam ing kasusahan sampeyan, lan ing kasangsaran sampeyan, kang bakal nggawe sampeyan sangsara mungsuh sampeyan ing kutha-kutha sampeyan. Yen sampeyan ora ngrungokake supaya nglakoni kabeh tembung saka angger-angger iki, sing wis katulis ing buku iki, supaya wedi marang jeneng sing diajeni lan nggumunake iki, PANGERAN GUSTI sampeyan. Lan Gusti Allah bakal nggawe pukulan-pukulan kowe dadi luar biasa, lan pukulan-pukulan saka turunanmu, pukulan-pukulan sing gedhé lan nggumunake, lan penyakit-penyakit sing ala lan terus-terusan. Lan bakal bali kabèh kasangsaran Mesir sing ala, sing kowé wedi lan ngindhari saka ngarsané wong-wong mau, lan bakal nempel ing kowé. Lan kabèh penyakit, lan kabèh pageblug sing ora katulis, lan kabèh sing katulis ing kitab hukum punika, badhe dipunbekta Gusti dhateng panjenengan, ngantos panjenengan dipunlenyapaken. Lan kowe bakal ditinggalake kanthi jumlah cilik, gantine amarga kowe padha kaya lintang-lintange swarga ing akehe, jalaran kowe ora ngrungokake swarane Pangeran Gusti Allahmu.

Lan bakal dadi kaya cara Gusti bungah marang kowe kanggo nggawe becik lan nambahi kowe, mangkono uga Gusti bakal bungah marang kowe kanggo numpes kowe, lan kowe bakal

dijupuk kanthi cepet saka bumi, menyang papan kang kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal nyebarake kowe menyang kabeh bangsa, saka ujung bumi nganti ujung bumi, lan kowe bakal ngabdi ing kono marang dewa-dewa liyane, kayu lan watu, sing ora dipercaya dening kowe lan para bapakmu. Nanging ing bangsa-bangsa kuwi, kowe ora bakal ngaso, lan jejak sikilmu ora bakal bisa ngadeg. Gusti bakal mènèhi kowe ing kono ati liya sing ora manut, mripat sing gagal, lan jiwa sing lesu. Lan urip kowe bakal gantung ing ngarep mripatmu, lan kowe bakal wedi rina wengi, lan kowe ora bakal pracaya marang uripmu. Ing wayah esuk sampeyan bakal ngomong, Kepiye carane bisa dadi sore, lan ing wayah sore sampeyan bakal ngomong, Kepiye carane bisa dadi esuk, amarga rasa wedi ing ati sampeyan sing bakal sampeyan rasaake, lan amarga wahyu-wahyu sing bakal sampeyan deleng nganggo mripat sampeyan. Lan Gusti bakal mbalèkaké kowé menyang Mesir nganggo kapal-kapal, ing dalan sing aku ngomong, Kowé ora bakal ndeleng manèh, lan kowé bakal didol ing kono marang mungsuh-mungsuhmu dadi abdi lanang lan abdi wadon, lan ora bakal ana sing tuku.

Punika tembung-tembung saka prajanjian, ingkang dipundhawuhaken Gusti Allah dhateng Musa supados netepaken dhateng para putra Israel wonten ing tanah Moab, kajawi saking prajanjian ingkang sampun dipundamel dhateng panjenenganipun wonten ing Horeb.

29

Lan Musa nimbali kabèh para putra Israel, lan ngandika marang wong-wong mau, Kowé wis weruh kabèh sapirang-pirang sing ditindakake Pangeran ing tanah Mesir ing ngarsané kowé marang Firaun lan para abdi-abdine, lan marang kabèh tanahe. Cobaan-cobaan ageng ingkang sampun katingal dening mripatipun sampeyan, pratandha lan keajaiban ageng punika. Lan Pangeran Gusti Allah durung maringi marang kowe ati kanggo ngerti, lan mripat kanggo ndeleng, lan kuping kanggo krungu nganti dina iki. Lan Panjenengané nuntun panjenengan patang dasa taun wonten ing panggonan sepi, sandhangan panjenengan boten risak, lan sandhel panjenengan boten risak saking suku panjenengan. Roti ora sampeyan mangan, anggur lan omben-omben kuat ora sampeyan ngombe, supaya sampeyan ngerti yen Aku iki Gusti Allah sampeyan. Lan sampeyan padha teka nganti tekan panggonan iki, lan Sihon raja Heshbon metu, lan Og raja Bashan metu kanggo perang nglawan kita. Lan kita nyerang wong-wong mau, lan kita njupuk lemah wong-wong mau, lan aku mènèhi iku minangka warisan marang Ruben, lan marang Gad, lan marang setengah suku Manasye. Lan sampeyan kudu njaga supaya nindakake kabeh tembung saka prajanjian iki, supaya sampeyan bisa ngerti kabeh sing bakal sampeyan tindakake.

Sampeyan kabeh ngadeg ing dina iki ing ngarsaning Pangeran Gusti Allah sampeyan, para panggedhe suku sampeyan, lan

dewan para sepuh sampeyan, lan para hakim sampeyan, lan para pejabat sampeyan, kabeh wong Israel, Wong wadon sampeyan, lan anak turun sampeyan, lan wong manca sing ana ing tengah-tengahe kemah sampeyan, saka tukang tebang kayu sampeyan nganti tukang nggawa banyu sampeyan, lumaku liwat ing prajanjian Pangeran saka Gusti Allah sampeyan, lan ing kutukan-kutukane, kaya sing Pangeran Gusti Allah sampeyan gawe marang sampeyan dina iki, Supaya Panjenengané netepake panjenengan dadi umaté, lan Panjenengané bakal dadi Gusti Allah panjenengan, kaya kang wis diomongake marang panjenengan, lan kaya kang wis disumpahi marang para leluhur panjenengan: Abraham, Ishak, lan Yakub. Lan ora mung kanggo sampeyan aku netepake prajanjian iki lan kutukan iki, Nanging uga marang wong-wong sing ana ing kene karo sampeyan dina iki ing ngarsane Pangeran Allah sampeyan, lan marang wong-wong sing ora ana karo sampeyan ing kene dina iki.

Amarga kowe padha ngerti kepiye kita manggon ing tanah Mesir, kepiye kita ngliwati ing tengahe bangsa-bangsa sing kowe padha liwati. Lan delengna barang-barang nistha wong-wong mau, lan barang-barang brahala wong-wong mau, kayu lan watu, salaka lan emas, kang ana ing antarane wong-wong mau. Aja nganti ana ing antarane kowe wong lanang, utawa wong wadon, utawa kulawarga leluhur, utawa suku, sing pikirane wis nyimpang saka Pangeran Gusti Allah kowe, lunga ngabdi marang dewa-dewane bangsa-bangsa kuwi mau. Aja nganti ana ing antarane kowe oyod sing tuwuh munggah ing empedu lan

pait. Lan bakal kedaden yen dheweke krungu tembung-tembung ipat-ipat iki, banjur ngomong ing jero atine dhewe, kandha, Muga-muga aku dadi suci, amarga aku bakal mlaku miturut kesasar atiku, supaya wong dosa ora numpes wong sing tanpa dosa. Ora bakal kepingin Gusti Allah dadi welas asih marang dheweke, nanging banjur bakal diobong nesu Pangeran lan semangat Panjenengane marang wong kuwi, lan bakal nempel marang dheweke kabeh kutukan saka prajanjian iki sing wis kaserat ing buku iki, lan Pangeran bakal mbusak jenenge dheweke saka ngisor langit. Lan Gusti bakal misahake dheweke kanggo nandhang bilai saka kabeh anak Israel, miturut kabeh kutukan saka prajanjian sing katulis ing kitab hukum iki.

Lan bakal ngomong generasi liyane, anak-anak sampeyan sing bakal tangi sawise sampeyan, lan wong manca sing bakal teka saka bumi adoh, lan bakal weruh paukuman-paukuman bumi kuwi lan penyakit-penyakit dheweke, sing dikirim Gusti marang dheweke, Ilahi lan uyah kobong, kabèh bumi iku ora bakal ditandur, lan ora bakal thukul, lan ora bakal ana tanduran ijo munggah ing kono. Kaya ta dirusaké Sodom lan Gomorah, Admah lan Zeboiim, sing dirusaké Gusti Allah kanthi nesu lan duka, Lan kabèh bangsa bakal ngomong, Yagene Gusti nglakoni mangkono marang tanah iki? Apa sebabe murka gedhe iki? Lan bakal padha ngomong, amarga wong-wong mau wis ninggalake prajanjian Gusti Allah kang diduweni para leluhure, kang digawe karo para leluhure, nalika Panjenengane nuntun wong-wong mau metu saka tanah Mesir, Lan sawisé lunga, padha ngabdi marang déwa-déwa liya, sing ora padha ngerti, lan uga

ora diparingaké marang wong-wong mau. Lan Gusti nesu banget marang lemah kuwi kanggo nggawa marang lemah kuwi kabèh kutukan sing wis kaserat ing kitab angger-angger iki. Lan Gusti ngilangi wong-wong mau saka bumi wong-wong mau kanthi nesu lan duka lan nesu gedhe sanget, lan ngusir wong-wong mau menyang bumi liya kaya saiki.

Barang-barang sing didhelikake kanggo Gusti Allah kita, nanging barang-barang sing katon kanggo kita lan kanggo anak-anak kita nganti ing salawas-lawase, supaya nglakoni kabeh dhawuh saka angger-angger iki. Barang-barang sing didhelikake iku kagungane Gusti Allah kita, nanging barang-barang sing katon iku kanggo kita lan anak-anak kita nganti salawas-lawase, supaya nglakoni kabeh dhawuhe angger-angger iki.

30

Lan bakal dadi, nalika kabeh tembung-tembung iki teka marang kowe, yaiku berkah lan kutukan kang wis dak paringake ing ngarsamu; lan kowe bakal nampa menyang atimu ing antarane kabeh bangsa, ing ngendi wae Pangeran bakal mbubarake kowe ing kono, Lan kowe bakal bali marang Gusti Allah kowe, lan kowe bakal ngrungokake swarane dheweke miturut kabeh sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, saka kabèh atimu, lan saka kabèh jiwamu. Lan Gusti Allah bakal marasake dosa-dosamu, lan bakal welas asih marang awakmu, lan maneh bakal ngumpulake awakmu saka kabèh bangsa-bangsa, ing ngendi

Gusti Allah wis nyebarake awakmu ing kono. Yen panyebaran sampeyan ana ing pucuking langit nganti pucuking langit, saka kana Gusti Allah sampeyan bakal ngumpulake sampeyan, lan saka kana Gusti Allah sampeyan bakal njupuk sampeyan. Lan Gusti Allah sampeyan bakal nggawa sampeyan saka kana menyang tanah kang wis diwarisake dening bapak-bapak sampeyan, lan sampeyan bakal marisi tanah kuwi, lan Panjenengane bakal nggawe sampeyan mulya, lan bakal nggawe sampeyan luwih akeh tinimbang bapak-bapak sampeyan. Lan Gusti Allah bakal ngresiki kanthi tliti atimu, lan atiné turununmu, supaya kowe tresna marang Gusti Allah Pangeranmu saka kabèh atimu, lan saka kabèh jiwamu, supaya kowe bisa urip.

Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal paring kutukan-kutukan iki marang mungsuh-mungsuhmu, lan marang wong-wong sing sengit marang kowe, sing wis ngoyak kowe. Lan kowe bakal bali lan krungu swarane Pangeran Gusti Allahmu, lan bakal nindakake perintah-perintahé, kaya sing dak parentahake marang kowe ing dina iki. Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal mberkahi kowe ing saben karya tanganmu, ing turunan wetengmu, lan ing turunan kewan-kewanmu, lan ing asil bumimu, amarga Gusti Allah Pangeranmu bakal bali bungah marang kowe kanthi kabecikan, kaya ta Panjenengane bungah marang para leluhurmu, Yen kowé ngrungokake swara Gusti Allah kowé, kanggo njaga dhawuh-dhawuhé, lan angger-anggeré, lan pangadilané sing katulis ing kitab angger-angger iki, yen kowé bali marang Gusti Allah kowé saka sakabèhing

atimu, lan saka sakabèhing jiwamu. Amarga dhawuh iki kang dakparingake marang kowe dina iki, ora angel banget, lan ora adoh saka kowe. Ora ana ing swarga dhuwur, ngandika, sapa sing bakal munggah kanggo kita menyang swarga, lan bakal njupuk iku kanggo kita, lan sawise krungu iku, kita bakal nindakake? Ora ana ing sabrang segara iku, ngandika, Sapa sing bakal nyabrang kanggo kita menyang sabrang segara, lan njupuk iku kanggo kita, lan nggawe iku bisa dirungokake kanggo kita, supaya kita bakal nindakake? Tembung iku cedhak banget karo kowe, ana ing cangkemmu, lan ana ing atimu, lan ana ing tanganmu kanggo nglakoni.

Lah, ing dina iki aku wis maringi ing ngarsane kowe: urip lan pati, kabecikan lan kabecikan. Yen kowe ngrungokake perintah-perintahe Pangeran Gusti Allah kowe, sing aku parentahake marang kowe ing dina iki, kanggo tresna marang Pangeran Gusti Allah kowe, kanggo mlaku ing kabeh dalane Panjenengane, lan kanggo njaga ketetepan-ketetepane Panjenengane, lan keputusan-keputusane Panjenengane, mula kowe bakal urip, lan kowe bakal dadi akeh, lan Pangeran Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe ing kabeh tanah sing kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Lan yen atimu pindhah, lan kowe ora ngrungokake, lan kesasar banjur nyembah marang dewa-dewa liyane lan ngabdi marang wong-wong mau, Aku ngumumake marang kowe dina iki, yèn kowe bakal binasa, lan kowe ora bakal umur dawa ing bumi sing kowe nyabrangi kali Jordan kanggo warisake.

Aku mèsakaké marang kowe dina iki langit lan bumi, urip lan pati wis daksukakké ing ngarsané kowe, berkah lan kutukan, pilihen urip, supaya kowe bisa urip kowe lan turunanmu. Tresna marang Gusti Allah kowe, ngrungokake swarane, lan nyekel dheweke, amarga iki uripmu lan dawane dina-dinamu, supaya manggon ing bumi sing wis disumpah dening Gusti marang para bapakmu Abraham lan Isak lan Yakub kanggo diwenehake marang wong-wong mau.

31

Lan Musa wis rampung ngomongake kabèh tembung iki marang kabèh anak Israel, Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Satus rong puluh taun umurku saiki, aku ora bakal bisa mlebu lan metu manèh. Gusti nanging wis ngandika marang aku, Kowe ora bakal nyabrang Kali Jordan iki. Gusti Allah kowe sing lumaku ngarep sadurunge kowe, Panjenengané bakal numpes bangsa-bangsa iki saka ngarsané kowe, lan kowe bakal marisi wong-wong mau, lan Yosua sing lumaku ngarep sadurunge kowe, kaya sing wis ngandika Gusti. Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal nindakake marang wong-wong mau kaya sing wis ditindakake marang Sihon lan Og, loro raja saka wong Amori, sing padha ana ing sebrang Kali Yordan, lan marang tanahe wong-wong mau, kaya sing wis ngrusak kabeh wong-wong mau. Lan Pangeran wis nyerahake wong-wong mau marang kowe, lan kowe bakal nindakake marang wong-wong mau, kaya sing wis tak dhawuhake marang kowe. Dadi wani lan

kuwat, aja wedi, aja gentar, aja mundur saka ngarsane wong-wong mau, amarga Pangeran Gusti Allahmu sing mlaku ngarep karo kowe lan ana ing tengah-tengahmu, ora bakal ninggalake kowe, lan ora bakal nilar kowe. Lan Musa nimbali Yosua, lan ngandika marang dhèwèké ing ngarsaning kabèh Israel, Dadi kuwat lan dadi kuwat, amarga awakmu bakal mlebu ing ngarepe wong iki menyang bumi kang wis disumpah Pangeran marang para bapakmu kanggo maringi marang wong-wong mau, lan awakmu bakal maringi minangka warisan marang wong-wong mau. Lan Gusti ingkang nglajengaken sesarengan kaliyan panjenengan, boten badhe ninggalaken panjenengan, ugi boten badhe nilar panjenengan. Sampun ajrih, ugi sampun kirang wani.

Lan Musa nulis tembung-tembung saka angger-angger iki menyang buku, lan maringi marang para imam, para putra Lewi sing ngangkat peti paseksen Pangeran, lan marang para pinituwa saka para putra Israel.

Lan Musa dhawuh marang wong-wong mau ing dina iku, ngandika, Sawise pitung taun, ing wektu taun pembebasan, ing riyaya pondhokan, Nalika kabèh Israel padha bebarengan teka kanggo katon ing ngarsané Gusti Allah sampeyan, ing panggonan sing bakal dipilih déning Gusti, sampeyan kudu maca angger-angger iki ing ngarsané kabèh Israel supaya keprungu ing kupingé wong-wong mau, Sawisé nglumpukaké wong-wong, wong lanang lan wong wadon lan anak-anak lan wong manca sing ana ing kutha-kutha sampeyan, supaya padha

krungu, lan supaya padha sinau wedi marang Pangeran Gusti Allah sampeyan, lan padha bakal krungu nglakoni kabèh tembung-tembung saka angger-angger iki. Lan anak-anak lanang wong-wong mau sing ora ngerti, bakal krungu, lan bakal sinau wedi marang Pangeran Gusti Allah sampeyan, kabèh dina sing wong-wong mau urip ing bumi, menyang bumi sing sampeyan nyabrang Kali Yordan ing kono kanggo warisake.

Lan ngandika Gusti marang Musa, Lah, wis cedhak dinten-dinten pati kowe, timbalen Yosua, lan ngadega ing lawang kemah paseksen, lan Ingsun bakal prentah marang dheweke. Lan lumebua Musa lan Yosua menyang kemah paseksen, lan padha ngadeg ing lawang kemah paseksen. Lan Gusti turun ing méga, lan ngadeg ing lawang kemah paseksen, lan tiang méga ngadeg ing lawang kemah paseksen. Lan Gusti ngandika marang Musa, Lah, kowe bakal turu karo bapak-bapakmu, lan sawise tangi, wong-wong iki bakal laku jina sawise dewa-dewa manca saka bumi sing iki mlebu menyang kono, lan bakal ninggalake Aku, lan bakal nyuwek prajanjianKu sing wis Aku gawe karo wong-wong mau. Lan Aku bakal nesu murka marang wong-wong mau ing dina iku, lan Aku bakal ninggalake wong-wong mau, lan Aku bakal ngulingake pasuryan-Ku saka wong-wong mau, lan bakal dadi pangan, lan bakal nemokake dheweke piala akeh lan kasusahan-kasusahan, lan bakal ngomong ing dina iku, Amarga ora ana Pangeran Gusti Allah-ku ing aku, mula piala-piala iki nemokake aku. Aku bakal nguripake pasuryaku saka wong-wong mau ing dina iku, amarga kabèh piala sing padha nglakoni, amarga padha nguripake marang dewa-dewa manca.

Lan saiki tulisen tembung-tembung saka tembang iki, lan wulangna marang para putra Israel, lan lebokna ing cangkeme wong-wong mau, supaya tembang iki dadi saksi ing ngarepku tumrap para putra Israel. Aku bakal nggawa jalaran wong-wong mau menyang lemah sing apik, sing wis tak sumpah marang para bapak saka wong-wong mau, kanggo mènèhi marang wong-wong mau lemah sing mili susu lan madu, lan wong-wong mau bakal mangan, lan sawise diisi wong-wong mau bakal wareg, lan wong-wong mau bakal bali marang dewa-dewa manca, lan wong-wong mau bakal ngabdi marang wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal nesu aku, lan wong-wong mau bakal nyuwèk prajanjian-Ku. Lan bakal diganti tembang iki miturut pasuryan mèlu nyeksèni, ora merga ora bakal dilalèkaké saka cangkemé wong-wong mau, lan saka cangkemé turunané wong-wong mau. Aku merga ngerti kajahatané wong-wong mau, sapirang-pirang sing padha ditindakaké ing kéné dina iki, sadurungé aku nggawa mlebu wong-wong mau menyang bumi sing apik, sing wis daksumpahaké marang para bapak-bapakné wong-wong mau.

Lan Musa nulis tembang iki ing dina kuwi, lan mulangake marang para putra Israel. Lan dhawuh marang Yosua, lan ngandika, Dadi wani lan dadi kuwat, awit kowe bakal nggawa mlebu anak-anak Israel menyang bumi kang wis disumpah dening Pangeran marang wong-wong mau, lan Panjenengane bakal ana karo kowe.

Nalika Musa rampung nulis kabeh tembung saka angger-angger

punika wonten ing buku nganti pungkasan, Lan dhèwèké dhawuh marang wong-wong Lewi sing padha nggawa peti prajanjiané Gusti, ngandika, Sawise njupuk buku angger-angger iki, sampeyan kudu nyelehake ing sisih peti prajanjian Pangeran Gusti Allah sampeyan, lan bakal ana ing kono kanggo dadi paseksi marang sampeyan. Amarga aku ngerti provokasi sampeyan, lan gulu sampeyan sing keras, nalika aku isih urip karo sampeyan ing dina iki, sampeyan wis mbrontak marang Gusti Allah, kepiye sampeyan ora bakal mbrontak sawise patiku? Kumpulna menyang aku para pimpinan suku sampeyan, lan para pinituwa sampeyan, lan para hakim sampeyan, lan para juru tulis sampeyan, supaya aku bakal ngomong menyang kupinge wong-wong mau kabeh tembung-tembung iki, lan aku mratandhani marang wong-wong mau langit lan bumi. Aku ngerti, amargi ing pungkasaning gesangku, sampeyan bakal tumindak kalangkangan hukum, lan sampeyan bakal nyimpang saka dalan kang wis dakdhawuhake marang sampeyan, lan bakal ketemu sampeyan kabeh piala ing pungkasaning jaman, amargi sampeyan bakal nindakake piala ing ngarsaning Gusti, kanggo nesu marang Panjenengane ing karya-karya saka tangan sampeyan.

Lan Musa ngandika menyang kupingé kabèh pangumpulan tembung-tembungé tembang iki nganti pungkasan.

32

Gatèkna swarga, lan aku bakal ngomong, lan supaya bumi krungu tembung-tembung saka cangkemku. Muga-muga pangandikaku diajab-ajab kaya udan, lan tembung-tembungku mudhun kaya embun, kaya jawah tumiba ing suket, lan kaya salju tumiba ing suket. Awit jeneng Gusti aku nyebut, paringana kaluhuran marang Gusti Allah kita. Gusti Allah, sajati karya-karya Panjenengané, lan kabèh dalan-dalan Panjenengané pangadilan. Gusti Allah setya, lan ora ana ketidakadilan, adil lan suci Gusti. Wong-wong mau padha dosa, dudu anak-anake Panjenengane, nanging bocah-bocah sing kudu disalahake, generasi sing bengkok lan sesat. Apa iki kowe bales marang Gusti? Mangkono ta, wong bodho lan ora wicaksana? Apa dudu Dheweke iki Rama kowe sing nduweni kowe, lan nggawe kowe, lan mbentuk kowe? Éling-élingna dina-dina ing jaman biyen, mangertèna taun-taun saka generasi nganti generasi. Takokna marang bapakmu lan dhèwèké bakal ngumumaké marang kowé, takokna marang para pinituwa lan dhèwèké bakal ngomong marang kowé.

Nalika Sing Maha Luhur mbagi-mbagi bangsa-bangsa, nalika nyebarake anak-anake Adam, Panjenengané netepake wates-watesing bangsa-bangsa miturut cacahing para utusan Gusti Allah. Lan dadi bagéané Pangeran wong-woné Yakub, tali ukur pusakané Israèl. Panjenengané nyukupi dhèwèké ing ara-ara samun, ing ngelak panas kobong ing lemah tanpa banyu. Panjenengané ngubengi dhèwèké lan mulang dhèwèké, lan njaga dhèwèké kaya manik mripat. Kaya elang nutupi sarange dhewe, lan marang anak-anak manuke dhewe kepingin banget,

wis mbukak swiwine dhewe nampa wong-wong mau, lan njupuk munggah wong-wong mau ing punggunge dhewe. Gusti Allah piyambak sing mimpin wong-wong mau, ora ana dewa manca sing bebarengan karo wong-wong mau. Dhèwèké ngunggahké wong-wong mau ing nduwur kakuwatan saka bumi, dhèwèké paring pangan wong-wong mau asil saka tegal-tegal, wong-wong mau nyusu madu saka watu, lan lenga saka watu kang atos. Mentega saka sapi lan susu wedhus, karo lemak arnon lan domba jago, anak banteng lan wedhus, karo lemak ginjel gandum, lan getih anggur—dheweke ngombe anggur. Lan Yakub mangan nganti wareg, banjur sing kinasih nendhang, dadi lemu, dadi kandel, dadi amba, lan nilar Gusti Allah sing wis nitahake dheweke, lan nyimpang saka Gusti Allah sing dadi Juruwilujenge.

Wong-wong mau padha nggawe aku nesu amarga wong-wong manca, ing jero nistha-nistha wong-wong mau padha nggawe aku pait. Dhèwèké padha kurban marang dhemit, lan ora marang Gusti Allah, déwa-déwa sing ora dhèwèké ngerti, anyar lan anyar wis teka, sing ora dingertèni déning para bapakné. Gusti Allah ingkang sampun nglairaké panjenengan dipun tinggalaken déning panjenengan, lan panjenengan lali Gusti Allah ingkang nguripi panjenengan.

Lan Gusti ndeleng, lan nesu cemburu, lan diprovokasi dening nesu anak lanang lan anak wadon-Ipun. Lan ngandika, Aku bakal nguripake raiku saka wong-wong mau, lan aku bakal nuduhake apa sing bakal kelakon marang wong-wong mau ing

dina-dina pungkasan, amarga iki generasi sing nyimpang, anak-anak sing ora duwe iman ing dhiri.

Dhéwéké padha nggawé Aku cemburu marang sing dudu Gusti Allah, dhéwéké padha nggawé Aku nesu ing brahala-brahalané dhéwéké, lan Aku bakal nggawé dhéwéké padha cemburu marang sing dudu bangsa, marang bangsa bodho Aku bakal nggawé dhéwéké padha nesu. Amarga geni wis diobong saka nepsu kula, bakal kobong nganti tekan neraka ing ngisor, bakal ngabisake bumi lan asil-asile, bakal ngobong pondhasi gunung-gunung. Aku bakal ngumpulake kabeh piala marang wong-wong mau, lan panah-panahku bakal tak tumpahake kanggo perang marang wong-wong mau. Rusak amarga paceklik lan dipangan manuk, lan kaku mburi sing ora bisa ditambani, untu kewan galak bakal dak kirimake marang wong-wong mau, bebarengan karo nesu sing nyeret ing lemah. Saka njaba pedhang bakal nggawe wong-wong mau ora duwe anak, lan saka njero gudang-gudang ana rasa wedi: nom-noman bebarengan karo prawan, bayi nyusu bebarengan karo wong tuwa sing wis sepuh. Aku ngomong, Aku bakal nyebarake wong-wong mau, lan aku bakal ngilangi pengetan-pengetan wong-wong mau saka antarane manungsa. Yen ora jalaran nesuné mungsuh, supaya ora padha suwe-suwe, supaya para mungsuh ora nyerang bebarengan, aja nganti padha ngomong, Tangané awaké dhéwé sing kuwasa, lan dudu Gusti Pangéran sing nindakaké kabèh iki.

Bangsa sing wis kelangan pitutur, lan ora ana kawruh ing antarane wong-wong mau. Dheweke ora mikir kanggo ngerti,

mula padha nampa bab-bab iki ing wektu sing bakal teka. Kepiyé bakal nguber siji menyang èwu, lan loro bakal ngusir puluhan èwu, yèn ora sing Gusti Allah adol wong-wong mau, lan Gusti nyerahké wong-wong mau? Awit ora ana kaya Gusti Allah kita para dewané wong-wong mau, déné para mungsuh kita iku bodho. Saka wit anggur Sodom wit anggure wong-wong mau, lan pange saka Gomorah; anggure kaya empedu, tandane pait tumrap wong-wong mau. Murka naga anggur ipun, lan murka ula tanpa tamba. Apa ora kabeh iki wis dakkumpulake, lan wis daksegel ing bandha-bandhaku? Ing dina pembalasan aku bakal males, nalika sikile wong-wong mau kesandhung, amarga wis cedhak dinane karusakan kanggo wong-wong mau, lan wis ana kang siap kanggo kowe. Awit Gusti bakal ngadili umat kang kagungan Panjenengané, lan marang para abdi kang kagungan Panjenengané bakal dipunwelasi, amargi Panjenengané sampun ningali wong-wong mau sampun kalemahan, sampun kacaosan amargi pambawa marang, lan sampun kesel. Lan ngandika Gusti, Wonten ing pundi para dewané wong-wong mau, kang padha dipitadosi déning wong-wong mau? Kang lemak saka kurban-kurbané wong-wong mau kowé padha mangan, lan kowé padha ngombé anggur saka sesajèné wong-wong mau; ayo padha tangi lan ayo padha tulung marang kowé, lan ayo padha dadi pelindung kanggo kowé. Delengen, delengen, yèn aku iki Panjenengané, lan ora ana Gusti Allah kajaba aku. Aku sing matèni, lan aku sing nguripake, aku sing nandukake lara, lan aku sing marasake. Ora ana sing bisa ngluwari saka tanganku. Awit aku bakal ngangkat tanganku menyang langit, lan aku bakal sumpah dening tangan tengenku, lan aku bakal ngomong:

Urip Aku ing salawas-lawase, Amarga aku bakal ngasah pedhangku kaya kilat, lan tanganku bakal nyekel pengadilan, lan aku bakal mbalèkaké paukuman marang mungsuh-mungsuh, lan marang wong-wong sing sengit marang aku, aku bakal mbalèkaké. Aku bakal nggawe mabuk panah-panah kula saka getih, lan pedhang kula bakal mangan daging saka getih wong-wong tatu lan panangkaran, saka sirah para panggedhe mungsuh.

Bungaha langit bebarengan karo Panjenengané, lan padha sujuda marang Panjenengané kabèh utusan Gusti Allah, bungaha bangsa-bangsa bebarengan karo umaté Panjenengané, lan padha dikuwataké marang Panjenengané kabèh putra Gusti Allah, awit getihing putra-putranipun Panjenengané dipun-balèsaké, lan badhe males lan badhe mbalèsaké paukuman dhumateng mungsuh-mungsuh, lan dhumateng tiyang-tiyang ingkang sengit badhe mbalèsaké, lan badhe ngresiki Sang Gusti bumi umaté Panjenengané.

Lan Musa nulis lagu iki ing dina iku, lan mulangake marang anak-anak Israel, lan Musa mlebu, lan ngomongake kabeh tembung-tembung saka angger-angger iki menyang kupinge wong, dheweke lan Yosua anak saka Nun. Lan Musa wis rampung ngomong marang kabèh Israel. Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Gatèkna ing atimu kabèh tembung-tembung iki, sing dakseksèkaké marang kowé ing dina iki, sing bakal kokparingaké marang anak-anakmu, supaya njaga lan nglakoni kabèh tembung-tembung saka angger-angger iki.

Amarga iki dudu tembung kosong kanggo kowe, jalaran iki uripmu, lan amarga tembung iki kowe bakal urip dawa ing bumi sing kowe nyabrangi Kali Yordania kanggo marisi ing kono. Lan Gusti ngandika marang Musa ing dina iku, dhawuh, Munggaha menyang Gunung Abarim punika, inggih punika Gunung Nabau ingkang wonten ing tanah Moab, ing ngajeng Jeriko, lan delengana tanah Kanaan, ingkang kula paringaken dhateng para putra Israel, Lan pejaha ing gunung kang kowe munggahi ing kana, lan kagandhengna karo bangsamu, kaya dene Harun sedulurmu wis pejah ing Gunung Hor, lan kagandhengna karo bangsane. Amarga kowe ora manut marang dhawuhku ing ngarsané para putra Israel nalika ana ing banyu pambantahan Kadesh ing ara-ara samun Sin, jalaran kowe ora nyucèkaké Aku ing ngarsané para putra Israel. Ing ngarep sampeyan bakal weruh tanah iku, nanging ing kono sampeyan ora bakal mlebu.

33

Lan iki berkah sing diberkahi Musa, wong saka Allah, marang anak-anak Israel sadurunge patine. Lan ngandika, Gusti saka Sinai wis rawuh, lan wis katon saka Seir marang kita, lan wus enggal-enggal saka gunung Paran, kalawan wolung ewu Kadesh, saka tengen Panjenengané para utusan kalayan Panjenengané. Lan dhèwèké ngayomi wong-wong kang dadi rakyaté, lan kabèh wong sing wis disucèkaké ing sangisoring tanganmu, lan wong-wong iki ana ing sangisoring awakmu, lan nampa saka

tembung-tembungé Hukum kang dhawuhake Musa marang kita, pusaka kanggo jemaat-jemaate Yakub. Lan bakal ana ing sing ditresnani panguwasa, nalika para panguwasa bangsa-bangsa diklumpukake bebarengan karo suku-suku Israel. Mugi Reuben tetep urip, lan aja nganti mati, lan mugi kathah cacahipun.

Lan iki Yuda, mirengna Gusti swara Yuda, lan sampeyan teka menyang umat kang duweke, tangane mbedakake kanggo dheweke, lan sampeyan bakal dadi penolong saka mungsuh-mungsuh.

Lan marang Lewi ngandika, Wènèhana Lewi pratandha cetha kang dhèwèké, lan kabenaran kang dhèwèké marang wong kang suci, kang padha nyoba dhèwèké ing pacobaan, padha nyenyamah dhèwèké ing banyu pasulayan. Wong sing ngomong marang bapakne lan ibune, Aku ora nate weruh kowe, lan ora ngakoni sedulur-sedulure, lan nolak anak-anake dhewe, dheweke njaga tembung-tembungmu, lan tetep netepi prajanjianmu. Bakal ngumumake angger-angger Paduka dhateng Yakub, lan angger-angger Paduka dhateng Israel, bakal nyelehake menyan wonten ing bebendune Paduka kanthi tansah ing dhuwur misbyah Paduka. Mugi Gusti paring berkah dhumateng kekiyatanipun piyambakipun, saha tampi pakaryanipun astanipun piyambakipun, remuka bangkekanipun para mungsuh ingkang sampun jumeneng nglawan piyambakipun, saha mugi para ingkang sengit dhumateng piyambakipun sampun ngantos jumeneng. Lan marang Benjamin ngandika, Kinasih dening Pangeran bakal

manggon kanthi pitaya, lan Gusti Allah nglindungi dheweke kabeh dina, lan ing antarane pundhake dheweke maringi tentrem.

Lan marang Joseph ngandika, saka berkah Gusti tanah kang, saka mangsa langit lan embun, lan saka jurang sumber-sumber ing ngisor. Lan miturut wektu panenan saka dalane srengenge, lan saka patemoné wulan-wulan. Saka pucuk gunung wiwitan, lan saka pucuk pabukit kang langgeng, Lan miturut mangsa bumi kang kebak, lan kabèh sing bisa ditampa dening Panjenengané sing wis katon ing semak-semak, mugi-mugi teka ing sirah Yusuf, lan ing pucuking sirah, dhèwèké sing wis dimulyakake ing antawisipun para sadulur. Endahing anak pangkasan sapi jago iku endahe, sungu-sungune kaya sungune unicorn, nganggo sungu-sungu mau dheweke bakal nusuk bangsa-bangsa bebarengan, nganti tekan pucuking bumi. Iki puluhan ewu saka Efraim, lan iki ewon-ewon saka Manasseh. Lan marang Zebulun ngandika, Bungaha Zebulun ing budhalmu, lan Isakhar ing tarub-tarubé. Bangsa-bangsa bakal numpes, lan sampeyan bakal nimbali ing kono, lan sampeyan bakal kurban ing kono kurban kaadilan, amarga kasugihan segara bakal nyusoni sampeyan, lan dagangan pesisir sing manggon.

Lan marang Gad ngandika, Rahayu kang nggedhekake Gad, kaya singa anggone ngaso, sampun numpes lengen lan panguwasa. Lan dheweke weruh woh wiwitan kang dheweke, amarga ing kono tanah para panguwasa dibagi, kang diklumpukake

bebarengan karo para pimpinan bangsa-bangsa. Kabeneran Pangeran nindakake, lan pangadilan kang dheweke karo Israel.

Lan marang Dan dhèwèké ngandika, Dan iku anak singa, lan bakal mlumpat metu saka Basan. Lan marang Naftali ngandika, Naftali kepenuhanipun perkawis ingkang ditampi, lan mugi kapenuhana berkah saking Gusti, seganten lan Kidul badhe dipunwarisaken. Lan marang Asher ngandika, pinuji saka anak-anak Asher, lan bakal dadi ditampa déning para seduluré, bakal nyelupake sikil é ing lenga. Wesi lan tembaga sandhalé bakal dadi, kaya dina-dinamu, kekuwatanmu.

Ora ana kaya Gusti Allah saka sing ditresnani, sing mlaku ing ndhuwur langit minangka penolongmu, lan sing agung saka langit kukuh. Lan Gusti Allah sing wiwitan bakal nutupi kowe, lan ing sangisore kekuwatan lengen kang langgeng, lan bakal ngusir mungsuh saka ngarsane kowe, kanthi ngandika, Muga kowe sirna. Lan Israel bakal manggon kanthi pracaya, piyambak ing bumi Yakub, ing gandum lan anggur, lan langit bakal mendhung embun kanggo kowe. Rahayu kowe Israel, sapa sing padha karo kowe, umat sing diselamatake dening Pangeran? Panulungmu bakal mbela kowe, lan pedhang dadi kabanggaanmu, lan mungsuh-mungsuhmu bakal ngapusi kowe, lan kowe bakal numpak ing gulu wong-wong mau.

34

Lan Musa munggah saka Araboth Moab menyang gunung Nabau, menyang puncak Phasga, kang ana ing ngarepe Yerikho, lan Pangeran nuduhake marang dheweke kabeh tanah Gilead nganti Dan, lan kabèh tanah Neftali, lan kabèh tanah Efraim, lan Manasèh, lan kabèh tanah Yuda nganti segara sing paling adoh, Lan ara-ara sing sepi, lan tlatah sing ngubengi Yerikho, kutha wit kurma, nganti Zoar. Lan Pangeran ngandika marang Musa, Iki lemah kang wis daksumpahi marang Abraham lan Isak lan Yakub, kanthi ngandika, Marang turunanmu aku bakal maringi lemah iki, lan wis daktuduhake marang mripatmu, nanging ing kono sampeyan ora bakal mlebu.

Lan Musa, abdi dalem Gusti, pejah ing tanah Moab lumantar sabda Gusti. Lan padha ngubur dhèwèké ing Ai, cedhak omahé Peor, lan ora ana wong siji-sijia kang weruh kuburane nganti tekan dina iki. Moses iku umure satus rong puluh taun nalika pejahé, mripaté ora peteng, lan kura-kurane uga ora rusak.

Lan para putra Israel nangisi Musa ing Araboth Moab ing pinggir Kali Jordan cedhak Yerikho sajrone telung puluh dina, lan rampung wektune sungkawa lan tangisan kanggo Musa. Lan Yosua putra Nun kapenuhan roh pangerten, amarga Musa wis numpangake tangane ing dheweke, lan para putra Israel ngrungokake dheweke, lan padha nindakake kaya sing wis diprentahake Gusti marang Musa.

Lan ora ana nabi maneh kang wungu ing Israel kaya Musa, sing dikenal dening Gusti kanthi pasuryan tumrap pasuryan Ing

kabèh tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban, kang Gusti ngutus dhèwèké kanggo nglakoni iku ing tanah Mesir marang Firaun, lan marang para abdi dalem panjenengané, lan ing kabèh tanah panjenengané, Keajaiban-keajaiban agung, lan tangan kang kuwat, kang ditindakake Musa ing ngarsane kabèh Israel.

Layang Yohanes

1

Sing wis ana wiwit kawitan, sing wis krungu dening kita, sing wis katon dening mripat kita, sing wis kita mirsani lan wis kita demek nganggo tangan kita, bab Sabda Kang Murbeng Gesang, Lan gesang dipunwahyakaken, lan kita sampun ningali lan kita mertandhani lan kita martakaken dhateng panjenengan gesang ingkang langgeng, ingkang punika wonten dhateng Rama lan dipunwahyakaken dhateng kita. Ingkang sampun kita tingali lan kita mirengaken, kita umumake dhateng panjenengan, supados panjenengan ugi gadhah sesambetan kaliyan kita, lan sesambetan kita punika kaliyan sang Rama lan kaliyan Putranipun Yesus Kristus. Lan iki kita nulis marang kowe, supaya kabungahané kita dadi pepak.

Lan iki punika warta kang wis krungu saka panjenengané lan kita ngumumake marang kowé, yèn Gusti Allah punika cahya lan peteng ing panjenengané ora ana babar pisan. Yen kita ngomong yèn kita duwé sesambungan karo panjenengané lan

kita mlaku ing pepeteng, kita goroh lan ora nglakoni kabenaran, Yen nanging kita lumaku ing cahya, kaya piyambakipun wonten ing cahya, kita gadhah sesambungan karo siji lan sijine, lan getihipun Yesus Kristus, Putranipun, ngresiki kita saka sedaya dosa. Yen kita ngomong yèn ora duwe dosa, kita ngapusi awake dhewe, lan bebener ora ana ing kita. Yen kita ngakoni dosa-dosa kita, Panjenengane setya lan adil, supaya ngapura marang kita dosa-dosa lan ngresiki kita saka kabeh ketidakadilan. Manawa kita ngendika bilih kita botên nate dosa, kita ndadosaken Panjenengané tukang goroh, lan sabdané botên wonten ing kita.

2

Anak-anakku, aku nulis iki marang kowe supaya kowe ora dosa, lan yen ana wong sing dosa, kita duwe pembela marang Sang Rama, yaiku Yesus Kristus sing adil, Lan dhèwèké iku panebus dosa kanggo dosa-dosa kita, ora mung kanggo dosa kita waé, nanging uga kanggo kabèh donya. Lan ing bab iki kita ngerti yèn kita wis ngerti Panjenengané, yèn kita njagi dhawuh-dhawuhé. Wong sing ngomong, Aku wis ngerti Dheweke, nanging ora njaga perintah-perintah-Ipun, iku tukang goroh, lan ing wong iki bebener ora ana. Nanging sapa sing njaga tembunge, saestu ing wong iki katresnan saka Allah wis sampurna. Ing babagan iki kita ngerti yen kita ana ing dheweke. Wong sing ngomong tetep ana ing dheweke kudu mlaku kaya sing iku wis mlaku, lan dheweke dhewe uga kudu mlaku mangkono.

Sedulur-sedulur, dudu dhawuh anyar sing daktulis marang kowe, nanging dhawuh kuna sing wis kowe duwe wiwit kawitan. Dhawuh kuna iku tembung sing wis kowe rungu wiwit kawitan. Manèh paréntah anyar aku nulis marang kowé, sing iku bener ing dhèwèké lan ing kowé, amarga peteng wis liwat lan cahya sing sajati wis sumunar. Wong sing ngomong yèn dhèwèké ana ing cahya, lan sengit marang sadulurè, isih ana ing pepeteng nganti saiki. Wong sing tresna marang sedulure tetep ana ing cahya, lan ora ana sandungan ing dheweke. Wong sing sengit marang sadulure ana ing pepeteng lan mlaku ing pepeteng, lan ora ngerti menyang ngendi dheweke lunga, amarga pepeteng wis nggawe wuta mripate.

Aku nulis marang kowe, anak-anakku, amarga dosa-dosamu wis diapura saka jenenge. Aku nulis marang sampeyan, para bapak, amarga sampeyan wis ngerti Panjenengané sing wiwit saka purwa. Aku nulis marang sampeyan, para nom-noman, amarga sampeyan wis ngalahake sing jahat. Aku nulis marang kowe, bocah-bocah, amarga kowe wis ngerti Sang Rama. Aku nulis marang kowe, bapak-bapak, amarga kowe wis ngerti Panjenengané sing wiwit purwa. Aku nulis marang kowe, nom-noman, amarga kowe kuwat lan sabdaning Gusti Allah tetep ana ing kowe, lan kowe wis ngalahake sing jahat.

Aja tresna marang donya utawa barang-barang kang ana ing donya. Yen ana wong kang tresna marang donya, ora ana katresnan saka Rama ing dheweke. Amarga kabèh sing ana ing donya, yaiku napsu saka daging lan napsu saka mata lan

gumunggung saka urip, ora asalé saka Sang Rama, nanging asalé saka donya. Lan donya iki bakal sirna bebarengan karo kabeh hawa napsune, nanging wong sing nindakake karsane Gusti Allah bakal tetep langgeng nganti selawase.

Lare-lare, punika wekdal pungkasan, lan kados ta panjenengan sampun mirengaken bilih sang antikristus badhe rawuh, lan sapunika antikristus-antikristus kathah sampun wonten, mila kita mangertos bilih punika wekdal pungkasan. Dhèwèké metu saka golongan kita, nanging sejatiné dhèwèké ora kalebu golongan kita, awit yèn pancèn kalebu golongan kita, mesthine dhèwèké bakal tetep ana ing antarané kita, nanging iki kedadèan supaya katon cetha yèn ora kabèh wong iku sejatiné kalebu golongan kita. Lan sampeyan duwe lenga pangurapan saka Sing Suci, lan sampeyan ngerti kabeh. Aku ora nulis marang kowe amarga kowe ora ngerti bebener, nanging amarga kowe ngerti bebener, lan amarga kabeh goroh iku ora saka bebener. Sapa sing dadi tukang goroh kajaba wong sing nolak yen Yesus dudu Sang Kristus? Iki yaiku antikristus, sing nolak Sang Rama lan Sang Putra. Saben wong sing nolak Putra uga ora nduweni Rama. Mula, sing wis sampeyan krungu wiwit kawitan kuwi, aja nganti ilang saka sampeyan. Yèn sing wis sampeyan krungu wiwit kawitan kuwi tetep ana ing sampeyan, sampeyan uga bakal tetep ana ing Sang Putra lan ing Sang Rama. Lan iki iku janji sing dhèwèné wis janji marang awaké dhéwé, yaiku urip sing langgeng. Iki aku nulis marang kowe babagan wong-wong sing ngapusi kowe. Lan sampeyan, pengurapan sing sampeyan tampa saka dheweke tetep ana ing sampeyan, lan

sampeyan ora duwe perlu supaya sapa-sapa mulang sampeyan, nanging kaya pengurapan kasebut dhewe mulang sampeyan babagan kabeh perkara, lan iku bener lan dudu goroh, lan kaya sing wis mulang sampeyan, sampeyan bakal tetep ana ing dheweke. Lan saiki, anak-anakku, padha tetepna ing dheweke, supaya nalika dheweke dicethakaké, kita duwe keberanian lan ora isin saka dheweke nalika rawuhé dheweke. Yen sampeyan ngerti yèn Panjenengané iku adil, sampeyan uga ngerti yèn saben wong sing nglakoni kabeneran iku wis lair saka Panjenengané.

3

Delengen, katresnan kaya apa sing wis diwènèhaké marang kita déning sang Rama, supaya kita diarani anak-anaking Gusti Allah. Jalaran iki, donya ora ngerti kowe, amarga donya ora ngerti Panjenengané. Wong-wong kinasih, saiki kita iku anak-anake Gusti Allah, lan durung katingal apa sing bakal dadi kita. Nanging kita ngerti yen Panjenengane katingal, kita bakal dadi padha karo Panjenengane, amarga kita bakal ningali Panjenengane kados pundi sejatine Panjenengane. Lan kabèh wong sing duwé pangarep-arep iki marang Panjenengané nyucèkaké awaké dhéwé, kaya déné Panjenengané suci.

Saben wong sing nindakake dosa uga nindakake pelanggaran hukum, lan dosa iku pelanggaran hukum. Lan sampeyan ngerti yèn Panjenengané iku diwujudake kanggo ngangkat dosa-dosa

kita, lan ora ana dosa ing Panjenengané. Saben wong sing tetep ana ing dheweke ora nindakake dosa, saben wong sing nindakake dosa ora tau weruh dheweke lan ora tau ngerti dheweke. Bocah-bocah cilik, aja ana wong siji sing ngapusi kowe kabeh, wong sing nglakoni kabeneran iku wong bener, kaya dene Panjenengane iku bener. Wong sing nindakake dosa iku saka setan, amarga wiwit kawitan setan wis dosa. Putra Allah katon kanggo iki, supaya numpes karya-karyane setan. Saben wong kang wis dilahiraké saka Gusti Allah ora nindakaké dosa, amarga wijining Gusti Allah tetep ana ing dhèwèké, lan ora bisa nindakaké dosa, amarga dhèwèké wis dilahiraké saka Gusti Allah. Ing bab iki katon cetha anak-anaking Gusti Allah lan anak-anaking sétan. Kabèh wong sing ora nindakake kabeneran iku dudu saka Gusti Allah, lan uga sing ora tresna marang sadulure dhéwé. Amarga iki pesen kang sampeyan krungu saka wiwitan, supaya kita tresna marang siji liyane. Aja kaya Kain sing asale saka sing jahat lan nyembeleh sadulure, lan kanggo apa dheweke nyembeleh dheweke? Amarga karya-karyane iku jahat, nanging karya-karyane sadulure iku adil. Aja gumun, sedulur-sedulurku, yen jagad sengit marang sampeyan. Kita ngerti yèn kita wis liwat saka pati menyang urip, amarga kita tresna marang para sedulur. Sing ora tresna marang sedulur tetep ana ing pati. Saben wong sing sengit marang sedulure iku pembunuh manungsa, lan sampeyan ngerti yen saben pembunuh manungsa ora duwe urip langgeng kang tetep ana ing awake dhewe. Ing bab iki kita wis ngerti katresnan, amarga dheweke wis nglebokake jiwane kanggo kita, lan kita uga kudu nglebokake jiwa kanggo para sadulur. Sapa sing duwe bandha

donya lan weruh sedulure butuh pitulung, nanging nutup atine kanggo dheweke, kepiye katresnan Gusti Allah bisa tetep ana ing dheweke? Anak-anakku, aja mung tresna nganggo tembung utawa ilat, nanging kanthi tumindak lan kabenaran. Lan ing punika kita mangertos bilih saking kabenaran kita wonten, lan ing ngarsa panjenengané kita bakal ngyakinaken ati kita. Yen manawa ngukum kita sing ati kita, amarga luwih gedhe punika Gusti Allah saka ati kita lan mangertos kabeh. Wong-wong kang ditresnani, yen ati kita ora ngukum kita, kita duwe keberanian marang Gusti Allah, Lan apa wae sing kitajaluk, kita nampa saka Panjenengane, amarga kita netepi dhawuhe Panjenengane lan nindakake perkara sing nyenengake ing ngarsane Panjenengane. Lan iki paugeran Panjenengané, supaya kita pracaya marang asma Putra Panjenengané Yesus Kristus, lan kita tresna asih marang sapadha-padha, kados ta panjenenganipun paring paugeran. Lan sing njagi perintah-perintah panjenengané tetep ing panjenengané, lan panjenengané dhéwé ing panjenengané. Lan ing bab iki kita ngerti yèn panjenengané tetep ing kita, saka Roh sing wis paring marang kita.

4

Wong-wong kang ditresnani, aja padha pracaya marang saben roh, nanging ujinen roh-roh iku apa saka Gusti Allah, amarga akeh nabi palsu wis metu menyang donya. Ing bab punika panjenengan mangertos roh saking Gusti Allah, saben roh

ingkang ngakeni bilih Gusti Yesus Kristus sampun rawuh wonten ing daging, asalipun saking Gusti Allah. Lan saben roh sing ora ngakoni yèn Yésus Kristus wis rawuh ing daging, iku ora saka Gusti Allah, lan iki iku rohing antikristus sing wis kokrungu bakal rawuh, lan saiki wis ana ing donya. Sampeyan punika saka Gusti Allah, anak-anak cilik, lan sampeyan wis ngalahake wong-wong mau, amarga ingkang wonten ing sampeyan punika luwih gedhe tinimbang ingkang wonten ing donya. Wong-wong mau asale saka donya, mulane padha ngomong babagan donya, lan donya ngrungokake dheweke. Kita iki saka Gusti Allah, sing ngerti Gusti Allah bakal ngrungokake kita. Sing ora saka Gusti Allah ora bakal ngrungokake kita. Saka bab iki kita ngerti roh kabenaran lan roh kasasar.

Kinasih, sumangga kita tresna asih marang siji liyane, amarga tresna asih punika saking Gusti Allah, lan saben tiyang ingkang tresna asih punika sampun miyos saking Gusti Allah lan mangertos Gusti Allah. Wong sing ora nduweni katresnan, ora ngerti marang Gusti Allah, amarga Gusti Allah iku katresnan. Ing bab iki diwujudaké katresnan saka Gusti Allah marang kita, amarga Sang Putra kang tunggal saka Panjenengané sampun dipunutus dening Gusti Allah dhateng donya, supados kita saged gesang lumantar Panjenenganipun. Ing punika wonten katresnan, dudu amargi kita sampun tresna marang Gusti Allah, nanging amargi Panjenenganipun tresna marang kita lan ngutus Putranipun minangka panebus dosa-dosa kita. Kinasih, yen mangkono Gusti Allah wis tresna marang kita, lan kita uga kudu tresna marang siji liyane. Gusti Allah durung tau dideleng

dening sapa wae, nanging yen kita tresna-asih marang siji lan sijine, Gusti Allah tetep ana ing kita, lan katresnan-Ipun wis sampurna ana ing kita. Ing bab iki kita ngerti yèn kita tetep ana ing dhèwèké lan dhèwèké ana ing kita, amarga dhèwèké wis maringi Roh-Né marang kita. Lan kita wis ningali lan menehi kesaksian, yèn Sang Rama wis ngutus Sang Putra minangka Juru Wilujeng ing donya. Sapa sing ngakoni yen Yesus iku Putra Gusti Allah, Gusti Allah tetep ana ing dheweke lan dheweke uga tetep ana ing Gusti Allah. Lan kita wis ngerti lan wis pracaya marang katresnan kang diduweni Gusti Allah marang kita. Gusti Allah punika katresnan, lan sapa kang tetep ing katresnan, tetep ing Gusti Allah, lan Gusti Allah tetep ing dheweke. Ing bab iki, katresnan wis sampurna karo kita, supaya kita duwe keberanian ing dina pangadilan, amarga kaya sing kuwi ana, uga kita ana ing donya iki. Rasa wedi ora ana ing katresnan, nanging katresnan kang sampurna mbuwang rasa wedi menyang njaba, amarga rasa wedi nduweni paukuman, nanging wong kang wedi durung disampurnakake ing katresnan. Kita tresna marang Panjenengané, amarga Panjenengané dhisik sing tresna marang kita. Yen ana wong ngomong yèn aku tresna marang Gusti Allah, nanging seduluré dhèwèké sengit, wong kuwi tukang goroh, amarga sing ora tresna marang sedulur sing wis dideleng, Gusti Allah sing durung tau dideleng kepiyé bisa ditresnakaké? Lan kita duwe dhawuh iki saka Panjenengané, supaya sapa sing tresna marang Gusti Allah uga tresna marang sadulure.

5

Saben wong sing pracaya yèn Yesus iku Sang Kristus, wis dilahiraké saka Gusti Allah, lan saben wong sing tresna marang Sang Rama kang wis nglahiraké, iya tresna marang sing wis dilahiraké saka panjenengané. Ing bab iki kita ngerti bilih kita tresna marang anak-anake Gusti Allah, nalika kita tresna marang Gusti Allah lan netepi parentah-parentahe Panjenengane. Iki amerga punika katresnan saka Gusti Allah, supaya kita netepi perintah-perintah Panjenengané, lan perintah-perintah Panjenengané ora abot. Amarga saben sing wis lair saka Gusti Allah menangake donya, lan iki minangka kamenangan sing wis menangake donya, yaiku kapercayan kita. Sapa sing ngalahake donya, kajaba wong sing pracaya yèn Yésus iku Putra Gusti Allah? Punika Panjenengané ingkang sampun rawuh lumantar toya lan getih, Yesus Kristus, dudu wonten ing toya kemawon, nanging wonten ing toya lan ing getih, lan Sang Roh punika ingkang mèwèhi paseksen, amargi Sang Roh punika inggih kasunyatan. Awit ana telu sing mratandhani ing swarga, yaiku Sang Rama, Sang Sabda lan Sang Roh Suci, lan telu iki iku siji, lan ana telu sing mratandhani ing bumi, Roh lan banyu lan getih, lan tigang perkara iki dadi siji. Yen kita nampi paukuman saka manungsa, paukuman saka Gusti Allah luwih ageng, amarga punika paukuman saka Gusti Allah ingkang sampun dipauken babagan Putranipun. Wong sing percaya marang Sang Putra saka Gusti Allah nduweni paseksen ing dheweke, wong sing ora percaya marang Gusti Allah wis nggawe Panjenengane

dadi tukang goroh, amarga ora percaya marang paseksen sing wis dipasekseni dening Gusti Allah babagan Putrane. Lan iki minangka paseksen, yèn Gusti Allah wis paring urip langgeng marang kita, lan urip iki ana ing Putranipun. Sing duwe Anak, duwe urip; sing ora duwe Anake Gusti Allah, ora duwe urip.

Bab-bab iki aku nulis kanggo kowe kabeh sing padha pracaya marang jenenge Putra Gusti Allah, supaya kowe padha ngerti yen kowe duwe urip langgeng, lan supaya kowe padha pracaya marang jenenge Putra Gusti Allah. Lan iki minangka keterbukaan kang kita duwe marang Panjenengane, amarga yen kita nyuwun apa wae miturut karsane Panjenengane, Panjenengane mirengake kita. Lan yen kita ngerti yèn Panjenengané mirengake kita, apa waé sing kita nyuwun, kita ngerti yèn kita duwé panyuwunan-panyuwunan sing wis kita nyuwunaké marang Panjenengané. Yen ana wong ndeleng sadulure lagi nindakake dosa sing ora tumuju pati, dheweke bakal ndedonga, lan Gusti bakal menehi urip marang wong sing nindakake dosa ora tumuju pati. Ana dosa sing tumuju pati, nanging aku ora ngomong babagan dosa kuwi supaya ndedonga. Kabèh kaluputané iku dosa, lan ana dosa sing ora menyang pati. Kita ngerti yèn kabèh wong sing wis lair saka Gusti Allah ora dosa, nanging wong sing wis lair saka Gusti Allah njaga awaké dhéwé, lan sing ala ora ndemek dhéwéké. Kita ngerti yèn kita iku saka Gusti Allah, lan donya kabèh iku ana ing sing ala. Kita ngerti, nanging Sang Putra saka Gusti Allah wis rawuh lan wis maringi kita pangerten supaya kita bisa ngerti Sing Sejati, lan kita ana ing Sing Sejati, ing Putrane Yesus Kristus.

Panjenengane iki Gusti Allah sing sejati lan urip langgeng.

Anak-anak, jagalah awakmu dhewe saka brahala, amin.

Yosua

1

Lan kedadean sawisé patiné Musa, Pangeran ngandika marang Yosua putra Nun, asistené Musa, ujar: Musa asistènku wis seda. Saiki mula tangia, nyeberangi Kali Yordhan, kowe lan kabèh wong iki, menyang tanah kang aku paringaké marang wong-wong mau. Kabèh panggonan sing bakal kowé tunggaki karo tapak sikilmu, bakal tak paringi marang kowé, kaya sing wis tak kandhakake marang Musa. Ara-ara garing lan Antilibanon, nganti tekan kali gedhe, Kali Eufrat, lan nganti tekan segara sing paling adoh, saka kulon srengenge, bakal dadi wates-watesmu. Ora ana manungsa sing bakal nglawan ing ngarepe kowe kabeh dina ing urip kowe, lan kaya aku ana karo Musa, mangkono uga aku bakal ana karo kowe, lan aku ora bakal ninggalake kowe utawa nglirwakake kowe. Kuwat lan gagah berania, awit kowe bakal mbagi tanah marang rakyat iki, kang wis tak sumpah marang para bapakmu arep tak paringake marang wong-wong mau. Kuwat mulane lan kuwata, njaga lan nglakoni kaya sing wis dhawuh marang kowe Musa abdiku, lan aja nyimpang saka

iku menyang tengen utawa menyang kiwa, supaya kowe bisa sukses ing kabeh sing kowe lakoni. Lan ora bakal lunga buku hukum iki saka cangkeme kowe, lan kowe bakal mikir babagan iki rina wengi, supaya kowe ngerti nindakake kabeh sing wis ditulis, banjur kowe bakal makmur, lan kowe bakal nggawe makmur dalan-dalan kowe, lan banjur kowe bakal ngerti. Lah, aku wis prentah marang kowe: dadi kuwat lan wani, aja wedi, lan aja gentar, amarga Gusti Allah kang ana ing sisihmu ing ngendi wae kowe lunga. Lan Yosua dhawuh marang para juru tulis saka wong akeh kanthi ngandika, Mlebua miturut tengahing perkemahan wong, lan dhawuha marang wong, kanthi ngandika, Nyiapakna bekal, amarga isih telung dina maneh kowe bakal nyabrang Kali Yordania iki, mlebu kanggo nguwasani bumi kang Pangeran Allah para leluhurmu paringake marang kowe.

Lan marang Reuben, lan marang Gad, lan marang setengah suku Manasseh, Yosua ngandika, Elinga tembung sing didhawuhake marang kowe dening Musa, abdi Pangeran, ngandika, Pangeran, Gusti Allah kowe, wis ngaso kowe, lan wis maringi kowe lemah iki. Wong wadon sampeyan lan bocah-bocah sampeyan lan kewan sampeyan mugi padha manggon ing bumi kang wis diwènèhaké marang sampeyan. Sampeyan dene bakal nyabrang kanthi siyaga luwih dhisik tinimbang sedulur-sedulur sampeyan, kabèh kang kuwat, lan bakal mbiyantu wong-wong mau. Nganti Gusti Allah kita paring tentrem marang sedulur-sedulur sampeyan, kaya uga sampeyan, lan wong-wong iki uga bakal marisi lemah kang Gusti Allah kita maringi

marang wong-wong iku, banjur sampeyan saben-saben bakal lunga menyang warisan dheweke, kang wis diparing Musa marang sampeyan ing sabrang Yordhan ing sisih wetan srengenge. Lan mangsuli marang Yesus, padha ngandika, Kabèh sapirang-pirang yèn panjenengan dhawuh marang kita, bakal kita tindakake, lan menyang kabèh panggonan sing panjenengan utus kita, bakal kita tindak. Miturut kabèh saakèhé kita krungu marang Musa, kita bakal krungu marang kowe, kajaba muga-muga Gusti Allah kita ana karo kowe, kaya cara Panjenengané ana karo Musa. Wong sing bakal ora manut marang kowe, lan sapa sing ora ngrungokake tembung-tembungmu kaya sing kowe dhawuhake marang dheweke, prayogane mati, nanging kudu kuwat lan wani.

2

Lan Yesua anak Nun ngirim loro nom-noman saka Sitim kanggo nglacak, ngandika, Munggaha lan delengana bumi lan Yeriko. Lan loro nom-noman mau wis lunga mlebu menyang Yeriko, lan mlebu menyang omahe wong wadon sundel kang jenenge Rahab, lan nginep ing kono.

Lan banjur dilaporake marang sang prabu Yeriko, kanthi ngandika, Wis mlebu mrene wong-wong saka para putra Israel kanggo nylidiki bumi. Lan raja Yeriko ngutus utusan, banjur ngandika marang Rahab, kandhane, Medal-aken wong-wong sing wis mlebu menyang omahmu bengi mau, amarga dheweke

teka kanggo ngetik-etik negara. Lan wong wadon iku njupuk wong lanang loro mau, banjur ndhelikake wong-wong mau, lan ngomong marang wong-wong mau, Wong lanang-wong lanang mau wis mlebu marani aku, Nalika gapura lagi ditutup ing wayah peteng, wong-wong mau wis padha metu, nanging aku ora ngerti menyang ngendi dheweke padha lunga. Oyakna dheweke, mbok menawa sampeyan bisa nyusul. Nanging dheweke nggawa wong-wong mau munggah menyang atap, lan ndhelikake wong-wong mau ing jerami rami sing wis ditumpuk ing atap. Lan para priya padha ngoyak ing mburi wong-wong mau, tumuju dalan menyang Kali Yordanus nganti tekan bedholan-bedholan, lan gapura wis ditutup.

Lan kedadean nalika wong-wong sing ngoyak metu ngetutake wong-wong mau, lan sadurunge wong-wong mau turu, wong wadon iki munggah menyang wong-wong mau ing payon. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Aku ngerti yen Gusti wis maringi sampeyan tanah iki, amarga rasa wedi marang sampeyan wis tiba ing kita. Kita wis krungu amarga Gusti Allah sing garing munggah segara abang saka ngarsane sampeyan, nalika sampeyan metu saka tanah Mesir, lan kabeh sing ditindakake marang rong raja wong Amori, sing ana ing sabrang kali Yordan, yaiku Sihon lan Og, sing sampeyan numpes. Lan sawisé krungu, kita kagèt ing ati kita, lan ora ana manèh semangat ing siji-sijia ing antarané kita amarga pasuryan sampeyan, jalaran Gusti Allah sampeyan iku Allah ing swarga ing dhuwur lan ing bumi ing ngisor. Lan saiki sumpahen marang aku dening Gusti Allah, amarga aku menehi sih-rahmat

marang kowe, mula kowe uga menehi sih-rahmat marang omahé bapakku, Lan uripi omah saka bapak kula, ibu kula, lan sedulur-sedulur kula, lan kabeh omah kula, lan kabeh akeh-akehe ana wong-wong mau, lan sampeyan bakal ngluwari jiwa kula saka pati.

Lan wong-wong lanang mau ngandika marang dheweke, Jiwa kita ganti nyawa sampeyan tumrap pati. Lan dheweke ngandika, Manawa Gusti nyerahake kutha iki marang sampeyan, sampeyan kudu nindakake sih-rahmat lan kabenaran marang aku. Lan dheweke ngedhunake wong-wong mau liwat jendhela. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Padha lungaa menyang pagunungan, supaya wong-wong sing ngoyak aja nganti ketemu karo sampeyan, lan sampeyan padha ndhelika ing kono telung dina nganti wong-wong sing ngoyak wis bali saka mburi sampeyan, lan sawise iku sampeyan banjur bisa nerusake lakune sampeyan.

Lan wong-wong lanang mau padha ngandika marang dheweke, Kita ora luput marang sumpahmu iki. Mangga, awaké dhéwé arep mlebu ing saperangan kutha, lan kowé kudu masang pratandha, tali abang iki kudu kowé uculaké ing jendela sing kowé nggunakaké kanggo ngeculaké awaké dhéwé. Nanging bapakmù, lan ibumù, lan sadulur-sadulurmu, lan kabèh kulawarga bapakmù kudu kowé kumpulaké marang awakmu dhéwé ing omahmu. Lan bakal dadi, kabeh wong sing metu saka lawang omahmu menyang njaba, bakal dadi luput kanggo awake dhewe. Nanging kita ora luput marang sumpahmu iki.

Lan sapirang-pirang wong sing ana karo sampeyan ing omahmu, kita bakal dadi luput. Yen nanging ana wong sing gawe cilaka marang awakdhewe utawa mbukak tembung-tembung awakdhewe iki, awakdhewe bakal ora kena ing sumpah kowe iki. Lan dheweke ngandika marang wong-wong mau, Miturut tembungmu, mangkono uga. Banjur dheweke ngirim wong-wong mau, lan padha lunga. Lan padha teka menyang pagunungan, lan padha manggon ing kono telung dina, lan wong-wong sing ngoyak padha nggoleki kabeh dalan, nanging ora nemokake.

Lan wong enom loro bali, banjur mudhun saka gunung, banjur nyabrang menyang Yesua anak Nun, lan nyritakake marang dheweke kabeh kedadeyan sing dialami wong-wong mau. Lan padha ngomong marang Yosua, yèn Gusti wis nyerahake kabèh bumi ing tangan kita, lan kabèh wong sing manggon ing bumi kuwi wis lemes amarga kita.

3

Lan Yosua wungu esuk banget, banjur mangkat saka Sitim, lan padha teka tekan kali Jordan, lan padha nginep ing kana sadurunge nyabrang. Lan kedadean sawise telung dina, para juru tulis padha liwat ing kemah. Lan padha dhawuh marang wong akèh, ngandika, Manawa kowe padha weruh peti prajanjiané Gusti Allah kita, lan para imam kita lan para wong Lewi padha ngangkat iku, kowe padha budhal saka panggonan

kowe, lan kowe bakal lumaku ngetutake iku. Nanging supaya adoh ing antarane sampeyan lan sing iku, kira-kira rong ewu hasta sampeyan kudu ngadeg, aja sampeyan nyedhaki iku, supaya sampeyan ngerti dalan sing bakal sampeyan lakoni, amarga sampeyan durung tau mlaku dalan iku wiwit wingi lan tlumah.

Lan Yosua ngandika marang wong akeh, Sucekna awakmu kanggo sesuk, amarga sesuk Pangeran bakal nindakake perkara-perkara kang nggumunake marang kowe. Lan Yosua ngandika marang para imam, Angkata peti prajanjiné Gusti, lan lumakua ing ngarep wong akèh. Para imam banjur ngangkat peti prajanjiné Gusti, lan padha lumaku ing ngarep wong akèh. Lan Gusti ngandika marang Yosua, Ing dina iki Aku wiwit ngunggahake kowe ing ngarepe kabeh anak-anak Israel, supaya padha ngerti yen kaya Aku ana karo Musa, mangkono uga Aku bakal ana karo kowe. Lan saiki dhawuh marang para imam sing padha nggawa peti prajanjen, ngandika, Nalika sampeyan mlebu ing bagean banyu kali Yordan, lan ing Yordan sampeyan bakal mandheg.

Lan Yosua ngandika marang para putra Israel, Cedhaknana mrene, lan rungoknana sabdaning Gusti Allah kita. Ing punika sampeyan bakal ngerti, yèn Gusti Allah sing urip ana ing sampeyan, lan bakal numpes saka ngarsané kita wong Kanan, wong Het, wong Peris, wong Hewi, wong Amori, wong Girgasi, lan wong Yebus. Lah, peti prajanjian Gusti saka kabèh bumi ngliwati kali Yordania. Pilihen kanggo sampeyan rolas wong

saka para putra Israel, siji saka saben suku. Lan bakal dadi, nalika sikil para imam sing nggawa peti prajanjian Gusti kabèh bumi ngaso ing banyu Kali Yordhan, banyu Kali Yordhan bakal mandheg, lan banyu sing tumurun bakal mandheg.

Lan wong-wong mangkat saka tarub-tarubé kanggo nyabrang Kali Jordan, déné para imam ngangkat peti prajanjiané Pangeran ing ngarep wong-wong mau. Nalika para imam sing nggawa peti prajanjiyan padha mlebu menyang Kali Yordhan, lan sikil-sikile para imam sing nggawa peti prajanjiyan Pangeran padha kecemplung menyang bagean banyu Kali Yordhan, nanging Kali Yordhan kebak ing sakabehe pinggir kali kuwi, kaya ing dina-dina panen gandum. Lan banyu-banyu sing mudhun saka ndhuwur mandheg, mandheg dadi gumpalan siji sing adoh banget tenan nganti tekan bagean Kariathiarim, nanging sing mudhun mudhun menyang Segara Araba, segara uyah, nganti tekan pungkasane sirna, lan wong-wong mandheg ing ngarep Yerikho. Lan para imam sing nggawa peti prajanjiané Gusti padha ngadeg ing lemah garing ana ing tengah-tengahé kali Yordhan, lan kabèh anak-anaké Israèl padha nyabrang liwat lemah garing, nganti kabèh wong wis rampung nyabrang kali Yordhan.

4

Lan sawisé kabèh wong wis rampung nyabrang kali Jordan, Gusti ngandika marang Yosua, Wis njupuk wong-wong saka

rakyat, siji saka saben suku, Dhawuhana marang wong-wong mau, lan jupuken saka tengahing kali Jordan rolas watu kang wis siap, lan watu-watu iki nggawaa nyabrang bebarengan karo sampeyan, lebokna ing kemah sampeyan, ing ngendi sampeyan bakal ngedegake kemah ing kono bengi iku.

Lan sawisé nimbali, Yosua milih rolas wong sing misuwur saka para putra Israel, siji saka saben suku, Dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Nggawaa cedhak ing ngarepku, ing ngarsaning Gusti, menyang tengahing Kali Yordanes, lan saben wong njupuk watu saka kono, banjur munga ing pundhakè dhèwè-dhèwè miturut cacahing rolas suku Israel. Supaya padha ana kanggo kowe iki dadi tandha sing dilebokake terus-terusan, supaya nalika anakmu lanang takon marang kowe sesuk kanthi ngomong, Apa tegese watu-watu iki kanggo kita? Lan kowe bakal nuduhaké marang anakmu, ngandika, yèn Kali Yordanes mandheg saka ngarsané Peti Prajanjiané Gusti kabèh bumi, nalika nyabrang kali kuwi, lan watu-watu iki bakal dadi pengetan kanggo kowe marang para putra Israel nganti ing salawas-lawasé.

Lan para putra Israel nglakoni mangkono, kados dhawuhe Pangeran marang Yosua, lan njupuk rolas watu saka tengahing Kali Yordan, kados dhawuhe Pangeran marang Yosua nalika rampunge para putra Israel nyeberang, lan padha nggawa bebarengan menyang kemah, lan nyelehake ing kono. Yosua uga nyetup rolas watu liyane ing Kali Yordan, ing panggonan sing wis didadekake ing sangisore sikil para imam sing nggawa peti

prajanjian Gusti, lan watu-watu mau isih ana ing kono nganti dina iki.

Para imam sing nggawa peti prajanjian padha ngadeg ing Kali Yordhan, nganti Yosua ngrampungake kabeh sing diwenangake Gusti supaya diumumake marang wong akeh, lan wong akeh padha cepet-cepet nyabrang. Lan kedadeyan nalika kabeh wong wis rampung nyabrang, banjur peti prajanjian Pangeran uga nyabrang, lan watu-watu ana ing ngarep wong-wong mau. Lan para putra Reuben nyabrang, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasseh kanthi disiapake ing ngarep para putra Israel, kaya sing wis dhawuhake Musa marang wong-wong mau. Patang puluh ewu prajurit senjata nyabrang menyang perang ing ngarsané Pangeran, tumuju perang nglawan kutha Yerikho. Ing dina punika, Gusti ngundhakaken Yosua ing ngarsanipun sedaya bangsa Israel, lan padha wedi marang panjenenganipun, kados dene Musa, salaminipun gesang.

Lan Gusti ngandika marang Yosua, ngandika, Dhawuhana marang para imam sing padha nggawa peti prajanjiané paseksèné Gusti, supaya metu saka Kali Yordhan. Lan Yosua mrentah marang para imam, ngandika, Padha medal saka Kali Yordan. Lan kedadean nalika para imam sing nggawa peti prajanjen Pangeran metu saka Kali Yordanus, lan padha nyelehake sikil ing lemah, banyu Kali Yordanus banjur mili maneh miturut panggonane, lan mili kaya wingi lan ing dina katelu liwat kabeh pinggir kali.

Lan wong-wong padha munggah saka Kali Yordhan ing tanggal kaping sepuluh saka wulan kapisan, lan anak-anak Israel padha kemah ing Gilgal ing sisih wetan saka Yeriko. Lan watu rolas iki, sing dijupuk saka Kali Yordhan, didegake dening Yosua ing Gilgal. ngandika, Nalika anak-anakmu padha takon marang kowe kanthi ngandika, Apa tegese watu-watu iki? Ngumumake marang para putra sampeyan, yèn Israel wis nyabrang kali Jordan iki kanthi mlaku ing lemah garing. Sasampunipun Gusti Allah kita ngatosaken toya ing Jordan saking ngarsanipun sedaya dumugi piyambakipun nyabrang, kados pundi ingkang dipuntindakaken dening Gusti Allah kita dhateng Seganten Abrit, ingkang dipunatosaken dening Gusti Allah kita wonten ngarsanipun kita dumugi kita lumampah liwat. Supaya kabeh bangsa ing bumi padha ngerti, yèn kekuwatané Gusti kuwi kuwat, lan supaya kowé padha nyembah Gusti Allah kita ing saben tumindak.

5

Lan kedadean nalika para raja saka wong Amori sing ana ing sebrang Yordania, lan para raja saka Fenisia sing ana ing pinggir segara, padha krungu yen Gusti Allah wis garing kali Yordania ing ngarepe para putra Israel nalika wong-wong mau nyabrang, banjur pikiran-pikirané lebur, lan padha kaget banget, lan ora ana kawicaksanan ing wong-wong mau saka ngarsané para putra Israel.

Ing wektu iki, Gusti ngandika marang Yesua, Gawea pedhang-pedhang saka watu landhep kanggo awakmu, lan lungguh banjur sunat anak-anak Israel kaping pindho. Lan Yosua nggawe pedhang-pedhang watu sing landhep, lan nyunat para putra Israel ing panggonan sing diarani Gundukan Kulit-kulit. Nanging cara kang Yesus ngresiki anak-anak Israel, yaiku wong-wong sing tau ana ing dalan, lan wong-wong sing durung disunat saka wong-wong sing wis metu saka Mesir, Kabèh wong iki disunat déning Yosua, amarga patang puluh kalih taun Israel ngulandara ing ara-ara samun Mabaritidt. Mulane wong-wong mau ora disunat, yaiku akèh-akèhé saka para prajurit sing wis metu saka tanah Mesir, sing ora manut dhawuh-dhawuhé Gusti Allah, sing marang wong-wong mau uga wis ditetepake supaya ora weruh tanah iku, sing wis disumpah Gusti marang para leluhur wong-wong mau bakal maringi tanah sing mili susu lan madu. Nanging ngganti wong-wong mau, dheweke ngangkat anak-anake, sing disunat dening Yosua, amarga padha lair ing dalan kanthi ora disunat. Wis disunat, nanging padha meneng lungguh ana ing kemah nganti waras. Lan ngandika Gusti marang Yesua anak Nun, Ing dina punika Aku wis mbusak aib Mesir saka sampeyan, lan dhèwèké nyebut jeneng papan kuwi Gilgal.

Lan para putra Israel nindakake paskah ing dina kaping patbelas saka wulan, wiwit sore ing sisih kulon Yeriko, ing sabrang Kali Yarden, ing dataran. Lan padha mangan saka gandum saka bumi, roti tanpa ragi lan sing anyar. Ing dina iku, manna mandheg sawisé wong-wong mau mangan gandum saka

bumi, lan manna ora ana manèh kanggo anak-anak Israel, nanging ing taun kuwi dhèwèké panen ing tanah wit kurma.

Lan kedadeyan nalika Yosua ana ing Yeriko, banjur angkat pandangane ndeleng wong lanang ngadeg ing ngarepe, lan pedhang wis ditarik ana ing tangane, banjur Yosua nyedhaki, ngandika marang dheweke, Apa kowe kancaku, utawa saka mungsuh? Nanging dhèwèké ngandika marang Yosua, Aku iki panglima agung tentara Gusti, saiki aku wis rawuh. Lan Yosua sujud nganti pasuryané nempel ing lemah, banjur ngandika marang dhèwèké, Gusti, punapa dhawuh panjenengan dhumateng abdi dalem? Lan panglima agung Gusti ngandika marang Yosua, Copoten sandhalmu saka sikilmu, amarga papan sing saiki kokadegi iki suci.

6

Lan Yeriko ditutup lan dikuwatakaké, lan ora ana wong sing metu saka kono, lan uga ora ana wong sing mlebu. Lan Gusti ngandika marang Yosua, Deleng, Aku masrahake Yeriko ing sangisore panguwasamu, lan uga ratune saka kutha iku, wong-wong sing kuwat lan duwe kekuwatan. Nanging sampeyan stasiunake para prajurit perang ngubengi iki kanthi bunder. Lan bakal kedadeyan, nalika sampeyan muni trompèt, kabèh rakyat kudu bengok bebarengan, lan nalika wong-wong mau wis bengok, tembok-tembok kutha bakal ambruk dhewe, lan kabèh rakyat bakal mlebu, saben wong mlayu langsung

menyang kutha.

Lan Yosua putra Nun mlebu marang para imam, Lan dhèwèké ngandika marang wong-wong mau, Dhawuhana marang wong akèh supaya mlaku ngubengi lan ngubengi kutha, lan para prajurit padha lumaku kanthi nganggo gegaman ing ngarsané Gusti. Lan para imam pitu sing gadhah tarompèt suci pitu padha lumaku mangkono ing ngarsané Gusti, lan padha muni kanthi kenceng, lan peti prajanjiané Gusti padha nututi. Wong-wong perang padha mlaku ing ngarep, lan para imam sing ana ing mburi saka peti prajanjian Gusti Allah padha nyuling. Dhateng wong akeh, Yesua dhawuh kanthi ngendika, Aja padha bengok, lan aja nganti ana wong siji-sijia krungu swaramu, nganti tekane dina nalika dheweke dhewe ngumumake supaya bengok, banjur sampeyan kabeh bakal bengok. Lan sawisé ngubengi, peti prajanjian Gusti Allah langsung lunga menyang kemah, lan turu ing kono.

Lan ing dina kaping pindho, Yosua tangi ing wayah esuk, lan para imam ngangkat peti prajanjiané Pangeran. Lan para imam pitu sing nggawa terompet pitu padha mlaku ing ngarep Pangeran, lan sawisé iku para prajurit padha mlebu, lan wong akeh sing isih ana padha mlaku ing mburi Peti Prajanjian Pangeran. Lan para imam padha nyulingake trompèt-trompèt, lan sisa wong akèh kabèh padha ngubengi kutha kaping enem saka cedhak, lan padha lunga manèh menyang kemah, mangkono nglakoni sajroning nem dina.

Lan ing dina kaping pitu padha tangi nalika subuh, lan padha ngubengi kutha ing dina kuwi kaping pitu. Lan kedadeyan ing periode kaping pitu, para imam padha nyuwara, lan Yesua ngandika marang para putra Israel, Padha bengok-bengok, awit Pangeran wis nyerahake kutha iki marang kowe. Lan kutha iki bakal dadi katutupen, dhèwèke lan kabèh sing ana ing kono kanggo Gusti Sabaoth, kajaba Rahab sing sundel kuwi kudu dislamet, lan kabèh sing ana ing omahe. Nanging kowe kudu njaga banget saka barang sing wis dikhususake, supaya ora sawise mikir, kowe dhewe njupuk saka barang sing wis dikhususake, lan nggawe kemah anak-anak Israel dadi kutukan, lan numpes kita. Lan saben salaka utawa emas, utawa tembaga utawa wesi, bakal dadi suci tumrap Gusti, bakal digawa menyang bandha Gusti.

Lan para imam mbunyèkaké tarompèt-tarompèt, nalika rakyat krungu swarane tarompèt-tarompèt, kabèh rakyat bebarengan mbengok kanthi bengok perang gedhé lan kuwat, lan kabèh tembok ing sakubengé ambruk, lan kabèh rakyat munggah menyang kutha. Lan Yosua ngkhususake kutha kuwi, lan kabèh sing ana ing kutha kuwi saka wong lanang nganti wong wadon, saka nom-noman nganti wong tuwa, lan nganti pedhet lan kewan beban, nganggo pedhang.

Lan marang wong loro nom-noman sing wis intip-intip, ngandika Yosua, Mlebua menyang omahe wong wadon kuwi, lan gawanena metu dheweke saka kono, lan kabeh sing ana dheweke. Lan mlebune wong loro nom-noman sing wis intip

kutha menyang omahe wong wadon, banjur padha nggawa metu Rahab sing sundel, lan bapake, lan ibune, lan sedulur-sedulur lanange, lan kabeh keluargane, lan kabeh sing diduweni, banjur padha nggenahake dheweke ing njaba kemah Israel. Lan kutha iki diobong nganggo geni bebarengan karo kabèh sing ana ing kono, kajaba perak lan emas lan tembaga lan wesi sing diparingake menyang bandha Gusti kanggo digawa mlebu.

Lan Rahab sing pelacur, lan kabèh kulawargané saka bapakné, Yosua nylametaké urip, lan mapanaké ing Israel nganti dina saiki, amarga dhèwèké ndhelikaké para mata-mata sing diutus Yosua kanggo nglakoni mata-mata ing Yeriko. Lan Yosua wis sumpah ing dina iku ing ngarsané Pangeran, ngandika, Kinelaran wong kang bakal mbangun kutha iku, ing anak mbarep bakal nggawé dhasar, lan ing anak paling cilik bakal masang gapura-gapurané. Lan mangkono Uzan sing saka Betel wis nindakaké, ing Abiron anak mbarep wis nggawé dhasar, lan ing anak paling cilik sing wis slamet wis masang gapura-gapurané.

Lan Gusti ana karo Yesus, lan jenenge misuwur ing saindhenging bumi.

7

Lan para putra Israel sampun nindakaken pelanggaran ingkang

ageng, lan padha njupuk kanggo awakipun piyambak saking barang ingkang kasuciaken, lan Achar putra Charmi putra Zambri putra Zara saking suku Yuda njupuk saking barang ingkang kasuciaken, lan Gusti nesu kaliyan murka dhateng para putra Israel.

Lan Yosua ngutus wong-wong menyang Ai, kang ana ing cedhak Betel, kanthi ngandika, Intai-intaia Ai. Lan para priya munggah sarta padha ngintai Ai. Banjur padha bali marang Yosua, lan padha ngomong marang panjenengané, Aja nganti kabèh rakyat munggah, nanging mung kira-kira rong ewu utawa telung ewu priya sing padha munggah lan ngepung kutha. Aja nggawa kabèh rakyat menyang kono, awit mung sithik wong-wong mau. Lan padha munggah kaya telung ewu wong lanang, lan padha mlayu saka ngarsané wong lanang Ai. Lan wong-wong Ai padha matèni saka wong-wong mau telung puluh nem wong lanang, lan padha ngoyak dhèwèké saka gapura, lan padha numpes dhèwèké saka ing papan sing mudhun, lan atining rakyat dadi wedi, lan dadi kaya banyu.

Lan Yosua nyuwèk sandhangané, lan Yosua ambruk ing lemah kanthi pasuryan ing ngarsané Gusti nganti sonten, dhèwèké lan para pinituwa Israel, lan padha numpangaké awu ing sirahé. Lan ngandika Yosua, kula nyuwun Gusti, punapa sebabipun panjenengan dalem ngajengaken abdi dalem bangsa punika Jordan kangge masrahaken piyambakipun dhateng tiyang Amori, numpes kula sadaya; lan menawi kula sadaya tetep lan manggon wonten ing pinggiring Jordan. Lan apa sing bakal

daksarake, amarga Israel wis ngowahi gulu ing ngarepe mungsuh-mungsuhe? Lan krungu wong Kanaan lan kabèh wong sing manggon ing bumi, bakal ngubengi kita, lan bakal numpes kita saka bumi, lan apa sing bakal sampeyan tindakake kanggo jeneng sampeyan sing gedhé?

Lan Gusti ngandika dhateng Yosua, Tangi, punapa sebabipun panjenengan tiba ing pasuryan panjenengan kados mekaten? Wong akeh wis dosa lan nglanggar prajanjian kang wis Ingsun gawe karo wong-wong mau, nyolong saka barang kang wis dikhususake, banjur dilebokake menyang wadhah-wadhah wong-wong mau. Lan para putra Israel ora bakal bisa tahan ngadhepi mungsuh-mungsuhipun, bakal padha mundur ing ngarsaning mungsuh-mungsuhipun, amarga padha wis dadi barang kualat, Ingsun ora bakal maneh ana karo panjenengan, yen panjenengan ora mbusak barang kualat saka panjenengan. Wungu, sucikna wong-wong, lan aku ngandika supaya disucikake sesuk. Punika ngendikane Gusti Allah Israel: barang ingkang kinarya kutuk wonten ing panjenengan, panjenengan boten saged nglawan ing ngarsane mungsuh-mungsuh panjenengan, dumugi panjenengan nyingkiraken barang ingkang kinarya kutuk saking panjenengan. Lan sampeyan kabeh bakal diklumpukake ing wayah esuk miturut suku-suku, lan bakal dadi suku sing bakal dituduhake dening Gusti, sampeyan kudu nggawa miturut klan-klan, lan klan sing bakal dituduhake dening Gusti, sampeyan kudu nggawa miturut omah, lan omah sing bakal ditampa dening Gusti, sampeyan kudu nggawa miturut wong. Lan sapa sing bakal ditampilake,

bakal diobong ing geni, lan kabeh sing diduweni, amarga dheweke wis nglanggar prajanjianing Pangeran, lan dheweke wis nindakake pelanggaran ing Israel.

Lan Yosua wungu esuk, lan nggawa wong akeh miturut suku-suku, lan suku Yuda katon. Lan digawa maju miturut suku-suku, lan ditampakake wong Zarai. Lan digawa maju miturut wong. Lan Achar putra Zambri putra Zara dipuntedahaken.

Lan ngandika Yosua marang Akhar, Wènèhana kamulyan ing dina iki marang Pangeran Gusti Allah Israel, lan wènèhana pangakuanmu, lan aturna marang ingsun apa sing wis koklakokake, lan aja kokandhèkaké saka ingsun. Lan Achar mangsuli marang Yesua, lan ngandika, Satemene aku wis dosa ing ngarsane Gusti Allah Israel, mangkono lan mangkono aku wis nglakoni. Aku weruh ing rampasan ana kain alus sing macem-macem, lan rong atus didrachma perak, lan ilat emas siji sèket didrachma, lan sawise mikir bab kuwi aku njupuk. Lah, barang-barang kuwi didhelikake ing kemahku, lan perak kuwi didhelikake ing ngisor barang-barang kuwi. Lan Yosua ngutus para utusan, banjur padha mlayu menyang kemah ing perkemahan, lan barang-barang mau didhelikake ing kemahe, lan perak ana ing ngisor barang-barang mau. Lan padha nggawa metu barang-barang mau saka tarub, banjur padha nggawa menyang Yosua lan para pinituwa Israel, lan padha nyelehake ing ngarsane Gusti.

Lan Yosua njupuk Akar putrane Zara, banjur nggawa dheweke

menyang jurang Akor, lan uga para putrane, para putrine, pedhet-pedhete, kewan-kewan bebane, kabeh wedhuse, tarube, lan kabeh barang-barange, lan kabeh wong padha melu karo dheweke, banjur nggawa wong-wong mau menyang Emek Akor. Lan Yosua ngandika marang Akhar, Apa sampeyan wis numpes kita? Muga-muga Pangeran numpes sampeyan kaya ing dina iki. Lan kabèh Israel padha ngalempari dhèwèké nganggo watu, lan padha ngadegaké tumpukan watu gedhé kanggo dhèwèké, lan Pangeran mandhegaké nepsuné sing murka. Amarga iki, panggonan kuwi dijenengi Emekachor nganti dina iki.

8

Lan ngandika Gusti dhateng Yosua, Aja wedi, lan aja gentar. Jupuka karo kowe kabeh wong lanang para prajurit, lan tangi munggaha menyang Ai. Lah, wis Ingsun paringake menyang tangan kowe raja Ai, lan bumi panjenengane. Lan sampeyan bakal nindakake marang Ai, kaya cara sampeyan nindakake marang Yeriko, lan rajane, lan rampasan saka kewan-kewan bakal sampeyan rampas kanggo awakmu dhewe, nanging tetepake penyergapan kanggo awakmu dhewe ing kutha ing mburi.

Yosua banjur tangi bebarengan karo kabèh prajurit kanggo munggah menyang Ai. Yosua milih telung puluh èwu prajurit sing kuwat lan gagah, banjur ngutus wong-wong mau ing wayah wengi. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau,

ngandika, Kowé padha ngintip ing mburi kutha, aja nganti adoh saka kutha, lan kowé kabèh kudu siyap. Lan aku lan kabèh wong sing karo aku bakal nyedhaki kutha, lan bakal kelakon nalika wong-wong sing manggon ing Ai metu kanggo ngadhepi kita, kaya sing wis ditindakake sadurungé, lan kita bakal mlayu saka ngarepe wong-wong mau. Lan nalika wong-wong mau metu ngetutake kita, kita bakal narik wong-wong mau adoh saka kutha, lan wong-wong mau bakal ngomong, Wong-wong iki mlayu saka ngarsane kita, kaya sadurunge. Nanging sampeyan bakal tangi saka penyergapan lan bakal lunga menyang kutha. Miturut tembung iki sampeyan bakal nindakake, lah aku wis mrentah marang sampeyan. Yosua ngutus wong-wong mau, banjur padha lunga menyang panggonan penyergapan, lan padha lenggah ing antara Betel lan Ai, ing sisih kulon kutha Ai.

Lan Yosua wungu esuk-esuk ing wayah enjing, dheweke mriksa wong akeh, banjur padha munggah, dheweke lan para pinisepuh, ing ngarepe wong akeh menyang Ai. Lan kabèh prajurit karo dhèwèké padha munggah, lan nalika mlaku padha teka ing ngarepe kutha saka sisih wetan. Lan penyergapan saka kutha saka segara. Lan kedadean nalika raja Ai weruh, dheweke enggal-enggal metu kanggo nemoni wong-wong mau kanthi langsung menyang perang, dheweke lan kabeh wong sing karo dheweke, lan dheweke ora ngerti yen ana celathan kanggo dheweke ing mburi kutha. Lan weruh, banjur Yosua lan Israel mundur saka ngarsané wong-wong mau. Lan padha ngoyak sakwisé para putra Israel, lan piyambak padha lunga saka kutha. Ora ana wong siji-sijia sing ditinggal ing Ai, sing ora

ngoyak Israel, lan padha ninggalake kutha kanthi mbukak, banjur padha ngoyak Israel.

Lan Gusti ngandika marang Yosua, Ujonakna tanganmu nganggo tombak sing ana ing tanganmu marang kutha, amarga Aku wis pasrahake dheweke menyang tanganmu, lan pasukan pengepung bakal tangi munggah kanthi cepet saka papane. Lan Yosua ujonakna tangane nganggo tombak marang kutha. Lan para prajurit penyergapan padha tangi kanthi cepet saka panggonané dhéwé, lan padha metu nalika dhèwèké ngetokké tangané, lan padha mlebu menyang kutha, lan padha ngrebut kutha kuwi, lan kanthi cepet-cepet padha ngobong kutha kuwi nganggo geni. Lan sawise noleh wong-wong sing manggon ing Ai menyang mburi, lan padha weruh kumelun munggah saka kutha menyang langit, lan ora duwe maneh papan kanggo mlayu mrene utawa mrono. Lan Yosua lan kabèh Israel weruh, yèn pasukan penyergapan wis ngrebut kutha kasebut, lan yèn kukus saka kutha kasebut wis munggah menyang langit, banjur padha malik lan nyerang wong-wong saka Ai. Lan wong-wong iki padha metu saka kutha kanggo ketemu, lan padha dikepung ing antarane kemah, wong-wong iki saka kene lan wong-wong iki saka kono, lan padha nyerang wong-wong mau nganti ora ana sing ditinggalake saka wong-wong mau sing selamet lan sing lolos. Lan raja saka Ai dicekel nalika isih urip, banjur digawa menyang Yosua.

Lan sawisé para putra Israel mandheg matèni kabèh wong ing Ai, lan wong-wong ing ara-ara, lan ing gunung ing panggonan

mudhun, ing ngendi padha ngoyak wong-wong mau saka kono nganti pungkasan, banjur Yosua bali menyang Ai, lan nyerang kutha mau nganggo pedhang. Lan wong-wong sing tiba ing dina iku saka lanang nganti wadon, rolas ewu, kabèh sing manggon ing Ai. Kajaba rampasan saka ing kutha kabeh, kang padha dirampok kanggo awakné dhéwé para putra Israel miturut dhawuh saka Pangeran, kang cara dhawuhké Pangeran marang Yosua.

Lan Yosua ngobong kutha mau nganggo geni, digawe dadi gundukan sing ora dienggoni nganti selawase, nganti tekan dina iki. Lan raja saka Ai digantung ing wit pang loro, lan ana ing wit nganti sore. Nalika srengéngé surup, Yosua dhawuh, lan wong-wong padha nurunake awak dhèwèké saka wit, lan padha mbuwang menyang jurang, lan padha ngadegake tumpukan watu kanggo dhèwèké, nganti dina iki.

9

Kados dene para raja saking bangsa Amori ingkang wonten ing sabrangipun Kali Yordanus padha krungu, inggih punika para raja ingkang wonten ing tlatah pegunungan, lan ingkang wonten ing tlatah dhataran, lan ingkang wonten ing sedaya pesisir seganten ingkang ageng, lan ingkang wonten ing cedhakipun Gunung Antilibanon, lan para bangsa Het, lan para bangsa Kanaan, lan para bangsa Feris, lan para bangsa Hewi, lan para bangsa Amori, lan para bangsa Girgasi, lan para bangsa

Yebus,

Padha teka bebarengan kanggo perang nglawan Yosua lan Israel, kabeh bebarengan.

Lan wong-wong sing manggon ing Gibeon padha krungu kabèh sing wis ditindakake déning Gusti marang Jericho lan marang Ai. Lan padha nglakoni, pancen piyambak-piyambak kanthi cara licik, lan sawisé teka padha nyiapake sangu lan nyiapake awak, lan sawisé njupuk karung-karung lawas ing pundhak-pundhak piyambak, lan wadhah-wadhah anggur lawas lan wis suwek sing wis ditaleni, Lan bolongan sandhalan wong-wong mau, lan sandhalan wong-wong mau wis lawas lan ditambal ing sikil-sikile, lan sandhangan wong-wong mau wis rusak ing awake dhewe, lan roti bekal wong-wong mau wis garing lan jamuren lan remuk.

Lan padha teka menyang Yosua ing kemah Israel ing Gilgal, lan padha ngomong marang Yosua lan Israel, Saka bumi sing adoh kita wis teka, lan saiki gawekna prajanjian karo kita. Lan para putra Israel ngandika marang wong Hori, Delengen, aja nganti sira manggon ing antarane aku, lan kepiye carane aku bisa nggawe prajanjian karo sira? Lan padha ngomong marang Yosua, Abdi-abdi panjenengan kita iki. Lan Yosua ngomong marang wong-wong mau, Saka ngendi kowe iki, lan saka ngendi kowe wis teka? Lan padha ngandika, Saka bumi sing adoh banget wis teka para abdi panjenengan ing jeneng Gusti Allah panjenengan, awit awake dhewe wis krungu jeneng

Panjenengane, lan sakabehe kang wis digawe ana ing Mesir, Lan akèh sing dipunlampahi dhateng para raja saking wong Amori, sing padha wonten ing sabrang Kali Yordhan, dhateng Sihon raja saking wong Amori, lan dhateng Og raja saking Basan, sing manggèn ing Astarot lan ing Edrei. Lan sampun miyarsakaken, para pinituwa kita lan sedaya ingkang manggèn ing bumi kita padha ngandika dhateng kita, ngandika, Pendhetana piyambak-piyambak sangu kangge margi, lan lumakua dhateng panampi panjenenganipun, lan badhe ngandika dhateng panjenenganipun, Abdi-abdi panjenengan kita punika, lan sapunika damelna dhateng kita prajanjian punika. Roti-roti iki, nalika isih panas kita nyedhiyakake nalika dina kita budhal arep teka menyang kowe, nanging saiki wis garing lan wis rusak. Lan wadhah kulit anggur iki sing kita isi nalika isih anyar, saiki wis pecah kabeh, lan sandhangan kita, lan sandhalan kita uga wis rusak amarga lakune dalan sing adoh banget.

Lan para panguwasa padha njupuk sangu-sangune wong-wong mau, nanging ora takon marang Gusti. Lan Yosua nggawe tentrem karo wong-wong mau, lan nggawe prajanjian karo wong-wong mau kanggo nylametake wong-wong mau, lan para panggedhe pasamuwan sumpah marang wong-wong mau.

Lan kedadean sawisé telung dina sawisé nggawé prajanjian marang wong-wong mau, padha krungu yèn wong-wong mau ana ing cedhak, lan yèn padha manggon ing antarané wong-wong mau. Lan para putra Israel padha lunga, lan padha teka menyang kutha-kutha wong-wong mau. Kutha-kutha wong-

wong mau yaiku Gibeon lan Kefira lan Beerot, lan kutha-kutha Yarim. Lan para putra Israel ora perang marang wong-wong mau, amarga kabeh para panguwasa wis sumpah marang wong-wong mau dening Pangeran, Gusti Allah Israel, lan kabeh pasamuwan padha sambat marang para panguwasa.

Lan para panguwasa ngandika marang kabèh pasamuwan, Kita wis sumpah marang wong-wong mau dening Pangeran, Gusti Allah Israel, lan saiki kita ora bakal bisa nyentuh wong-wong mau. Iki bakal kita tindakake: kita bakal nyekel wong-wong mau kanthi urip, lan kita bakal njaga wong-wong mau, supaya ora ana bebendune marang kita amarga sumpah sing wis kita ucapake marang wong-wong mau. Wong-wong mau bakal urip, lan bakal dadi tukang tebang kayu lan tukang nggawa banyu kanggo kabèh perkumpulan, kaya sing wis diomongake para panguwasa marang wong-wong mau.

Lan dipun-kumpulaken wong-wong punika déning Yesua, lan ngendika dhateng wong-wong punika, Punapa sebab panjenengan damel cidra kula, ngendika, Kita punika adoh sanget saking panjenengan, nanging panjenengan punika tangga-teparo saking ingkang manggèn ing kita? Lan saiki sampeyan wis kena kutukan, ora bakal mandheg saka sampeyan budak, utawa tukang tebang kayu, utawa tukang nggawa banyu kanggo kula lan kanggo Gusti Allah kula. Lan padha mangsuli marang Yosua, ngandika, Dikabarake marang kita sapirang-pirang dhawuhe Pangeran Gusti Allah sampeyan marang Musa abdine, maringi sampeyan bumi iki, lan numpes

kita lan kabeh wong-wong kang manggon ing kono saka ngarsane sampeyan, lan kita wedi banget babagan jiwa-jiwa kita saka ngarsane sampeyan, lan kita nglakoni prakara iki. Lan saiki, lah kita tundhuk marang kowe, kaya sing nyenengake kowe lan kaya sing katon becik marang kowe, tindakna marang kita.

Lan padha nindakake marang wong-wong mau mangkono, lan Yosua ngluwari wong-wong mau ing dina iku saka tangané anak-anak Israel, lan ora matèni wong-wong mau. Lan Yosua diangkat wong-wong mau ing dina iku dadi tukang potong kayu lan tukang angkut banyu kanggo kabeh umat, lan kanggo pepaltar saka Gusti Allah. Jalaran iki, wong-wong sing manggon ing Gibeon dadi tukang potong kayu lan tukang angkut banyu kanggo pepaltar saka Gusti Allah nganti dina saiki, lan kanggo panggonan sing bakal dipilih dening Pangeran.

10

Nalika Adonibezek raja Yerusalem krungu yen Yosua wis ngrebut kutha Ai lan numpes kutha kasebut, kaya sing wis ditindakake marang Yeriko lan rajane, mangkono uga ditindakake marang Ai lan rajane, lan yen wong-wong sing manggon ing Gibeon wis mbelot marang Yosua lan marang Israel, Lan padha wedi banget marang wong-wong mau, amarga ngerti yèn kutha Gibeon iku kutha gedhé, kaya salah siji kutha kraton, lan kabèh wong lanang ing kono kuwat. Lan Adonibezek

raja Yerusalem ngirim utusan marang Elam raja Hebron, lan marang Pidon raja Jarmuth, lan marang Jephtha raja Lachish, lan marang Dabir raja Odollam, ngandika, Teka, munggaha marang aku, lan tulungi aku, lan ayo kita perang nglawan Gibeon, amarga dheweke wis mbelot marang Yosua lan marang anak-anak Israel. Lan padha munggah limang raja saka wong Yebus, yaiku raja Yerusalem, lan raja Hebron, lan raja Hierimouth, lan raja Lakhis, lan raja Odollam, dheweke lan kabeh wong dheweke. Lan padha ngepung Gibeon, lan padha ngepung iku.

Lan wong-wong sing manggon ing Gibeon padha ngirim utusan marang Yosua menyang kemah Israel ing Gilgal, ngandika, Aja sampeyan ngeculake tangan sampeyan saka abdi-abdi sampeyan, munggaha marang kita kanthi cepet, lan tulungi kita, lan uculana kita, amarga kabeh raja-raja saka wong Amori sing manggon ing dhaerah pegunungan wis padha kumpul marang kita. Lan Yosua munggah saka Gilgal, dheweke lan kabeh prajurit sing ana ing sakiwa tengene, kabeh wong sing kuwat lan gagah prakosa.

Lan Gusti ngandika marang Yosua, Aja wedi marang wong-wong mau, amarga Ingsun wis pasrahake wong-wong mau menyang tanganmu, ora ana siji-sijia saka wong-wong mau sing bakal isih ana ing ngarepe kowe kabeh.

Lan sawisé Yosua teka marang wong-wong mau kanthi dumadakan, dhèwèké wis mlaku sedalu muput saka Gilgal. Lan

Gusti nggawe bingung wong-wong mau saka ngarsané para putra Israel, lan Gusti numpes wong-wong mau kanthi paneges ageng ing Gibeon, lan padha ngoyak wong-wong mau ing dalan munggah Beth horon, lan padha negor wong-wong mau nganti tekan Azekah lan nganti tekan Makkedah. Nalika wong-wong mau mlayu saka ngarsané para putra Israel ing panurununé Horonein, Gusti nguncalake watu-watu udan es saka swarga marang wong-wong mau nganti tekan Azeka, lan sing mati amarga watu-watu udan es luwih akeh tinimbang sing dipateni déning para putra Israel nganggo pedhang ing perang.

Banjur Yosua ngandika marang Gusti, ing dinten nalika Gusti Allah nyerahaken tiyang Amori wonten ing sangisoring panguwasa Israel, nalika panjenenganipun numpes tiyang-tiyang wau wonten ing Gibeon, lan padha karemuk saking ngarsanipun para putra Israel, lan Yosua ngandika, mandhega srengenge wonten ing Gibeon, lan rembulan wonten ing lembah Ailon. Lan srengéngé mandheg sarta rembulan uga mandheg, nganti Gusti Allah mbela mungsuh-mungsuhing wong-wong mau, lan srengéngé mandheg ana ing tengahing langit, ora obah tumuju ing kulon nganti pungkasaning sedina muput. Lan ora ana dina kaya mengkono, ora sadurungé lan ora pungkasané, nganti Gusti Allah ngrungokake manungsa, amarga Pangeran perang bebarengan karo Israel.

Lan para raja lima iki padha mlayu, lan padha ndhelik ing guwa sing ana ing Makeda. Lan banjur dilaporake marang Yosua, kanthi ngandika: Wis ditemokake lima raja sing didhelikake ing

guwa ing Makeda. Lan Yosua ngandika, Gulungna watu-watu ing cangkeme guwa, lan angkata wong-wong kanggo njaga wong-wong mau. Sampeyan nanging aja mandheg, trusna ngoyak mungsuh-mungsuh sampeyan saka mburi, lan rebuten barisan mburi wong-wong mau, lan aja ngidini wong-wong mau mlebu menyang kutha-kutha wong-wong mau, amarga Gusti Allah kita wis nyerahake wong-wong mau menyang tangan kita. Lan kedadean nalika Yosua lan kabeh anak Israel mandheg ngetok wong-wong mau kanthi petokan gedhe banget nganti tekan pungkasan, lan wong-wong sing slamet banjur padha mlayu menyang kutha-kutha sing dikuwatake.

Lan kabèh wong bali menyang Yesus ing Makeda kanthi slamet, lan ora ana siji-sijia saka anak-anak Israel sing nggeram nganggo ilaté.

Lan ngandika Yosua, Bukakna guwa kuwi, lan wetoknaa lima raja iki saka guwa kuwi. Lan padha nggawa metu limang raja saka guwa, yaiku raja Yerusalem, lan raja Hebron, lan raja Ierimouth, lan raja Lakhis, lan raja Odollam. Lan sawisé padha nggawa metu wong-wong mau marang Yosua, Yosua nimbali kabèh Israel, lan para prajurit wiwitan perang sing melu karo dhèwèké, ngandika marang wong-wong mau, Mlakua ngarep lan injekna sikilmu ing gulu wong-wong mau. Lan sawisé nyedhaki, padha nginjekake sikilé ing gulu wong-wong mau. Lan Yosua ngandika marang wong-wong mau, Aja wedi marang wong-wong mau, lan aja gentar, dadia gagah lan kuwat, amarga mangkono Gusti bakal nindakake marang kabèh mungsuh

sampeyan, sing sampeyan perang nglawan. Lan Yosua matèni wong-wong mau, lan nggantung wong-wong mau ing limang kayu, lan padha digantung ing kayu-kayu mau nganti soré. Lan kedadeyan nalika srengéngé ngulon, Yosua dhawuh, banjur padha nurunake wong-wong mau saka kayu-kayu, lan padha mbuwang wong-wong mau menyang guwa kang padha diungsi ing kono, lan padha nggulingake watu-watu ing guwa nganti tekan dina iki.

Lan Makkedah padha dijupuk ing dina iku, lan padha dipatèni nganggo pedhang, lan padha numpes kabèh sing ambegan sing ana ing kono, lan ora ana wong sing ditinggal ing kono sing disimpen lan lolos, lan padha nindakake marang raja Makkedah, kaya cara padha nindakake marang raja Yeriko.

Lan Yosua lunga karo kabèh Israel saka Makeda menyang Libna, lan ngepung Libna. Lan Gusti pasrahaken iku dhateng tangan Israel, lan padha njupuk iku, lan sang prabu saking iku, lan padha matèni iku nganggo pedhang, lan saben kang ambegan ing kono, lan ora ana kang katinggal ing kono kang slamet lan kang lolos, lan padha nindakaken dhateng sang prabu saking iku, kaya kang padha tindakaken dhateng sang prabu Yerikho.

Lan Yosua lunga karo kabèh Israel saka Lebna menyang Lakis, banjur ngepung kutha kuwi. Lan Gusti nyerahake Lakhis menyang tangane Israel. Lan njupuk iku ing dina kapindho, lan mateni iku nganggo pedhang, lan ngrusak iku, kaya cara nglakoni marang Lebna. Nalika iku Elam raja Gezer munggah

arep nulung Lakhis, lan Yosua nepung dheweke nganggo pedhang, lan uga wong-wonge, nganti ora ana sing ditinggal saka wong-wong mau, ora ana sing slamet lan ora ana sing lolos.

Lan Yosua mangkat karo kabèh Israel saka Lakis menyang Odolam, banjur ngepung lan nyerang kutha kuwi. Lan Gusti Pangéran ngasoraké dhéwéké ing tangané Israèl, lan dhéwéké dijupuk ing dina iku, lan dipatèni nganggo pedhang, lan kabèh sing ambegan ing kono dipatèni, kaya sing wis ditindakaké marang Lakhis.

Lan Yosua lunga karo kabèh Israel menyang Hebron, lan ngepung kutha kuwi. Lan napuk iku nganggo pedhang, lan kabèh sing ambegan sing ana ing kono, ora ana sing kaselametake, kaya cara sing padha ditindakake marang Odolam, padha numpes iku, lan kabèh sing ana ing kono.

Lan Joshua bali karo kabèh Israel menyang Debir, lan ngepung kutha kuwi. Paduka-paduka njupuk kutha kuwi, lan rajane, lan desa-desane, banjur nyerang nganggo pedhang, lan numpes kabeh, lan kabeh sing ambegan ing kono, ora ana sing ditinggalake urip. Kaya sing ditindakake marang Hebron lan rajane, mangkono uga ditindakake marang Debir lan rajane.

Lan Yosua napuk kabèh tanah pegunungan, lan Negeb, lan dataran, lan Asedoth, lan para raja ing kono. Ora ana sing ditinggalake kanggo slamet, lan kabèh sing ambegan urip dirusak kabèh, kaya sing diwènèhaké dhawuh déning Pangeran

Allah Israel. saka Kadesh Barnea nganti Gaza, kabèh tanah Gosem nganti Gibeon. Lan kabèh raja-raja wong-wong mau, lan lemah wong-wong mau dinapuk Yosua sapisan, amarga Gusti Allah Israel perang bebarengan karo Israel.

11

Nalika Raja Iabis saka Asor krungu, dhèwèké ngirim utusan menyang Raja Iobab saka Maron, lan menyang Raja Symoon, lan menyang Raja Aziph, Lan marang para raja sing ana ing Sidon sing agung, menyang tanah pegunungan lan menyang Arabah ing ngarep Keneroth, lan menyang dataran, lan menyang Phenaeddor, Lan menyang wong-wong Kanaan pesisir saka wétan, lan menyang wong-wong Amori pesisir, lan wong-wong Het, lan wong-wong Perizi, lan wong-wong Yebus sing ana ing gunung, lan wong-wong Hewi, lan wong-wong ing ngisor Gunung Hermon menyang tanah Masima. Lan dheweke padha metu bebarengan karo para raja, cacahe kaya wedhi ing segara, lan jaran sarta kreta perang akeh banget. Lan para raja kabèh padha kumpul lan teka ing panggonan sing padha, banjur padha kemah ing tèpining banyu Maron kanggo perang nglawan Israel.

Lan Gusti ngandika marang Yosua, Aja wedi marang wong-wong mau, amarga sesuk ing wektu iki Aku bakal nyerahake wong-wong mau sing wis kalah ing ngarepe Israel. Jaran-jarane bakal kokpotong urate, lan kareta-karetane bakal kokobong nganggo geni. Lan Yosua teka bebarengan karo kabèh prajurit nyerang

wong-wong mau ing toya Maron kanthi dumadakan, lan padha nyerbu wong-wong mau ing tlatah pegunungan. Lan Gusti nyerahake wong-wong mau dadi dikuwasani Israel, lan nalika nyerang wong-wong mau, padha ngoyak nganti tekan Sidon sing gedhe, lan nganti tekan Maseron, lan nganti tekan tlatah dhataran Massoch ing sisih wetan, lan padha nyerang wong-wong mau nganti ora ana sing slamet saka wong-wong mau. Lan Yosua nglakoni marang wong-wong mau kaya kang wis dhawuh Gusti marang dhèwèké, jaran-jarane dipotong urate, lan kareta-kareta perange diobong nganggo geni.

Lan Joshua bali ing wektu iku, lan dheweke ngrebut Asor, lan raja saka kutha iku. Asor sadurunge mrentah kabeh kerajaan iki. Lan padha matèni saben makhluk sing ambegan ing kana nganggo pedhang, lan padha numpes kabèh, lan ora ana sing ditinggal sing ambegan ing kana, lan kutha Asor padha ngobong nganggo geni. Lan kabèh kutha-kutha saka karajan-karajan, lan raja-raja wong-wong mau dijupuk Yosua, lan dipatèni wong-wong mau ing cangkem pedhang, lan dirusak kabèh wong-wong mau, kang cara dhawuhé Musa, abdi Pangeran. Nanging kabèh kutha sing dikubengi beteng ora diobong déning Israel, kajaba Hazor waé sing diobong déning Israel. Lan kabèh barang rampasan saka kutha iku dirampok kanggo awaké dhéwé déning para putra Israel, nanging wong-wong mau kabèh dipatèni nganggo pedhang, nganti numpes wong-wong mau, ora ana sing ditinggalaké saka wong-wong mau, ora ana sing isih ambegan. Kados pundi cara Gusti dhawuh dhateng Musa abdi Panjenenganipun, lan Musa ugi dhawuh dhateng Yosua, lan

makaten nindakaken Yosua, boten nglanggar punapa-punapa saking sedaya ingkang dipundhawuhaken dhateng piyambakipun dening Musa.

Lan Yosua njupuk kabèh tanah pagunungan, lan kabèh tanah Negeb, lan kabèh tanah Goshen, lan dhataran, lan sisih kulon, lan gunung Israel, lan papan-papan asor. Sing ana ing cedhak gunung saka Gunung Chelcha, lan sing munggah menyang Seir, lan nganti Balagad, lan dhataran Lebanon ing ngisor Gunung Hermon, lan kabeh raja-raja wong-wong mau dijupuk, ditumpes, lan dipatèni. Lan Yosua nggawe perang marang para raja iki nganti pirang-pirang dina.

Lan ora ana kutha sing ora dijupuk déning Israel, kabèh padha dijupuk ing perang. Amarga liwat saka Gusti iku kedaden kanggo nguatake atine wong-wong mau supaya ketemu ing perang marang Israel, supaya wong-wong mau dirusak, supaya ora diwenehi welas asih marang wong-wong mau, nanging supaya wong-wong mau dirusak, kaya cara sing diandika Gusti marang Musa.

Lan Yosua teka ing wektu iku, banjur numpes wong Anakim saka pagunungan, saka Hebron, lan saka Dabir, lan saka Anabot, lan saka kabèh Yuda bebarengan karo kutha-kuthané, lan Yosua numpes wong-wong mau. Ora ana wong Anakim sing ditinggalake saka wilayahe anak-anak Israel, kajaba ing Gaza, lan ing Gat, lan ing Asdod isih ana sing ditinggalake.

Lan Yosua njupuk kabèh tanah, kaya kang diprentahake Pangeran marang Musa, lan Yosua maringi wong-wong mau minangka warisan kanggo Israel miturut pambagèan suku-suku wong-wong mau, lan tanah kasebut mandheg saka perang.

12

Lan iki para raja saka bumi, sing dipatèni déning para putra Israel, lan padha marisi tanah wong-wong mau ing sabrangé Jordan saka sisih wetan, saka lembah Arnon nganti gunung Hermon, lan kabèh tanah Arabah ing sisih wetan. Sihon, sang prabu saking tiyang Amori, ingkang manggon wonten ing Hesbon, mrentah saking Arnon, ingkang wonten ing lembah miturut bagéan saking lembah, sarta satunggaling setengah saking Gilead dumugi Jabok, watesipun para putra Ammon. Lan Arab nganti tekan segara Chinnereth ing sisih wetan, lan nganti tekan segara Arab, yaiku Segara Uyah ing sisih wetan, dalan sing tumuju Beth-jeshimoth, saka Teman sing ana ing ngisor Asedoth Phasga. Lan Og, raja Bashan, iku ditinggalake saka para raksasa, sing manggon ing Ashtaroth lan ing Edrei, Panguwasa saka Gunung Hermon lan saka Secchai, lan kabèh Bashan nganti wates-watesé Gergesi, lan Machi, lan setengah Gilead ing wates-watesé Sihon raja Heshbon. Musa abdi Gusti lan para putra Israel padha ngalahake wong-wong mau, lan Musa maringi iku minangka pusaka marang Ruben, lan Gad, lan marang setengah suku Manasye.

Lan punika para raja saking wong Amori, ingkang dipun patèni Yosua lan para putra Israel ing sabrang Kali Yordhan saking segara Balagad ing dataran Libanon, lan ngantos gunung Chelcha ingkang munggah dhateng Seir, lan Yosua paring piyambakipun dhateng para suku Israel supados dipun warisaken miturut warisan piyambakipun. Ing gunung, lan ing dataran, lan ing Arab, lan ing Asedoth, lan ing ara-ara samun, lan Negeb, wong Het, lan wong Amori, lan wong Kanan, lan wong Perisi, lan wong Hewi, lan wong Yebus.

Sang raja Yerikho, lan sang raja Ai, kang ana ing cedhak Betel, Raja Yerusalem, raja Hebron, Raja Hierimouth, raja Lachish, Raja Porch, raja Gezer, Raja Dabir, raja Gader, Raja Hermath, Raja Ader, Raja Lebna, raja Adullam, Raja mangkat, Raja Taphout, raja Opher, raja Ophek saka Arok, Raja Asom, Raja Symoon, Raja Mambroth, Raja Aziph, Raja Kadesh, raja Zahhak, raja Maredoth, raja Iekom saka Karmel, Raja Odollam saka Pheneador, raja Gei saka Galilea, Raja Thersa, kabèh iki raja-raja rong puluh sanga.

13

Lan Yosua wis sepuh lan pinuju ing umur tuwa, lan Pangeran ngandika marang Yosua, Kowe wis pinuju ing umur tuwa, lan tanah kang isih kari akeh kanggo warisanmu. Lan iki tanah sing ditinggalake, wates-watesé wong Filistin, wong Gesiri, lan wong Kanaan. Saka tlatah sing ora dienggoni ing ngarepe Mesir nganti

wates Ekron ing sisih kiwa wilayah wong Kanaan, diétung kalebu ing limang satrapi wong Filistin, yaiku wong Gaza, lan wong Asdod, lan wong Askelon, lan wong Gat, lan wong Ekron, lan wong Eua, saka Teman lan kabèh tanah Kanaan ing ngarep Gaza, lan wong-wong Sidon nganti Afek, nganti wates-watesé wong-wong Amori, lan kabèh tanah Galiath Philistines, lan kabèh Frankincense saka wétan srengéngé, saka Gilgal ing gunung Hermon nganti lawang Hamath Kabèh sing manggon ing tlatah pegunungan saka Libanon nganti Masereth Memphomaim, kabèh wong Sidonia, aku bakal ngrusak wong-wong mau saka ngarsané Israel, nanging bagèkna iku kanthi undhian marang Israel, kaya cara sing wis tak dhawuhake marang kowe.

Lan saiki périsèn lemah iki minangka warisan marang sanga suku, lan marang setengah suku Manasseh. Saka Jordan tekan segara gedhé ing sisih kulon bakal kowe paringaké, segara gedhé bakal dadi watesiné. Dhateng loro suku, lan dhateng satengah suku Manasseh, dhateng Reuben, lan dhateng Gad, Musa maringi wonten ing sabrang Jordan, ing sisih wetan srengenge. Musa abdi Gusti sampun maringi dhateng dheweke. saka Aroer, kang ana ing pinggir kali deras Arnon, lan kutha kang ana ing tengah lembah, lan kabeh Misor saka Medeba, Kabèh kutha-kutha Sihon raja wong Amori, sing prentah ing Hesbon nganti wates anak-anak Amon. Lan Galaaditis, lan wates-wates Gesiri, lan Machati, kabèh gunung Hermon, lan kabèh Basanitis nganti Acha. Kabèh karajan Og ing Basan, sing mrentah ing Astarot lan ing Edrei, iki ditinggal saka para

raksasa, lan Musa nubruk dhèwèké, lan numpes. Lan para putra Israel ora numpes tuntas wong Gesiri, wong Makati, lan wong Kanaan, lan raja Gesiri lan wong Makati manggon ing antarane para putra Israel nganti dina saiki.

Kajaba saka suku Lewi ora diwenehi warisan, Pangeran Gusti Allah Israel, iki warisan wong-wong mau, kaya kang wis ngandika marang wong-wong mau Pangeran, lan iki perangane, kang wis diperang Musa marang anak-anak Israel ing Araboth Moab ing sabrangane kali Jordan miturut Yeriko.

Lan Musa maringi suku Ruben miturut klan-klane. Lan dadi watesipun saking Aroer, ingkang wonten ing ngajeng lembahipun Arnon, lan kutha ingkang wonten ing lembah Arnon, lan sedaya Misor. nganti Heshbon, lan kabèh kutha sing ana ing Misor, lan Daibon, lan Bamoth Baal, lan omahé Meelboth, lan Bashan, lan Bamoth, lan Mephaath, lan Kiriathaim, lan Sebama, lan Serada, lan Zion ing gunung Enab, Lan Beth Peor, lan Asedoth Phasga, lan Baiththaseinoth, Lan kabèh kutha-kutha ing Misor, lan kabèh karajan Sihon raja wong Amori, sing dipukul Musa dhèwèké lan para pimpinan Midian, lan Eui, lan Robok, lan Sur, lan Ur, lan Robè panguwasa sing tiwas ing Sion, lan para wong sing manggon ing Sion.

Lan wong Balaam putranipun Beor, sang pujangga, dipun patèni wonten ing peperangan.

Kedadean nanging wates-watesé Reuben, Jordan watesé, iki

warisané anak-anaké Reuben miturut klan-klané wong-wong mau, kutha-kuthané wong-wong mau lan peternakan-peternakanè wong-wong mau.

Musa maringi para putra Gad miturut klan-klan piyambakipun. Lan dadi watesing wong-wong mau Yazer, kabèh kutha-kutha Gilead, lan setengah bumi anak-anak Amon nganti Araba, kang ana ing ngarep Arad. Lan saka Hesbon nganti Araboth miturut Mizpah, lan Botanim, lan Maan nganti watesing Daibon. lan Enadom lan Othargai lan Bainthanabra lan Sokchotha lan Saphan lan karajan Sihon raja Heshbon sing isih ana, lan Kali Jordan bakal dadi wates nganti bagéan saka Segara Chinnereth ing sabrangé Kali Jordan saka sisih wétan. Iki warisan para putra Gad miturut klan-klan padha lan miturut kutha-kutha padha. Miturut klan-klan padha, gulu bakal bali ing ngarsane mungsuh-mungsuh padha, amarga kedaden miturut klan-klan padha kutha-kutha padha lan peternakan-peternakan padha.

Lan Musa maringi setengah suku Manasye miturut klan-klan wong-wong mau. Lan dadi watesipun tiyang-tiyang punika saking Maan, lan sedaya karajan Basan, lan sedaya karajan Og sang nata ing Basan, lan sedaya dhusun-dhusun Yair ingkang wonten ing Basan, sewidak kutha. Lan setengah saka Gilead, lan ing Ashtaroth, lan ing Edrei, kutha-kutha karajan Og ing Bashan, diwènèhaké marang para putra Machir, para putra Manasseh, lan marang setengah para putra Machir, para putra Manasseh, miturut suku-suku wong-wong mau. Iki wong-wong sing diwarisake dening Musa ing sèbrang Kali Yordan ana ing

Araboth Moab, ing sèbrang Kali Yordan sing ana ing sisih wétan Yeriko.

14

Lan punika tiyang-tiyang ingkang mbagi warisan putra-putra Israel ing tanah Kanaan, ingkang padha diwarisake dhateng wong-wong mau dening Eleazar imam, lan Yosua putra Nun, lan para panguwasa kulawarga suku-suku putra-putra Israel. Miturut undi-undi padha nampa warisan, kaya cara kang wis dhawuhake Gusti lumantar tangane Yosua marang sanga suku, lan marang setengah suku. saka ing sabrang kali Yordan. Lan marang wong-wong Lewi ora maringi warisan ing antarane wong-wong mau, Amarga anak-anake Yusuf iku ana loro suku, yaiku Manasye lan Efraim, lan wong-wong Lewi ora diwenehi bagean ing lemah, kajaba mung kutha-kutha kanggo manggon, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kewan-kewan ternake. Kados pundi Gusti dhawuh dhateng Musa, makaten para putra Israel nindakaken, sarta mbagi tanah.

Lan para putra Yuda padha sowan marang Yosua ing Gilgal, lan Kaleb putra Yefune wong Kenizi ngandika marang dheweke, Kowe ngerti tembung kang diucapake Pangeran marang Musa, abdi Allah, bab aku lan kowe ing Kades Barnea. Patang puluh taun umurku nalika Musa, abdi saking Gusti Allah, ngutus aku saking Kadesh Barnea kanggo nglacak tanah, lan aku mangsuli marang dheweke tembung miturut pikirane. Sedulur-sedulurku

sing wis munggah karo aku padha ngowahi atine rakyat, nanging aku wis mantep ngetutake Gusti Allah-ku. Lan Musa sumpah ing dina iku, ngandika, Lemah kang kowe lakoni, bakal dadi warisanmu lan anak-anakmu nganti salawas-lawase, amarga kowe wis setya ngetutake Pangeran Gusti Allah kita. Lan saiki Pangeran wis ngopeni aku kaya sing dikandhakake, iki taun kaping patang puluh lima, wiwit Pangeran ngandika tembung iki marang Musa, lan Israel mlaku ing ara-ara samun, lan saiki lah aku dina iki umur wolung puluh lima taun, Aku isih kuwat ing dina iki, kaya nalika Musa ngutus aku, mangkono uga aku kuwat saiki kanggo metu lan mlebu perang. Lan saiki aku nyuwun marang kowe gunung iki, kaya sing dikandhakake Gusti ing dina iku, amarga kowe wis krungu tembung iki ing dina iku. Saiki nanging wong Anakim ana ing kono, kutha-kutha sing dikubengi tembok lan gedhe-gedhe. Yen mulane Gusti karo aku, aku bakal numpes wong-wong mau, kaya sing dikandhakake Gusti marang aku.

Lan Yosua mberkahi dheweke, lan paringake Hebron marang Kaleb anak Yefune anak Kenaz minangka warisan. Amarga iki, Hebron dadi warisane Kaleb putra Yefune wong Kenizi nganti dina iki, amarga dheweke ngetutake dhawuhe Pangeran Allah Israel. Jenengé Hebron iku biyen kutha Argob, ibu kuthané wong Anakim iki, lan bumi wis mandheg saka perang.

15

Lan dadi wates-watesé suku Yuda miturut klan-klané wong-wong mau saka wates-watesé Idumea saka ara-ara samun Sin nganti Kades menyang Kidul.

Lan dadi watesé wong-wong mau saka Kidul tekan bagéan segara uyah saka punggung bukit kang tumuju ing Kidul. Lan ngliwati ing ngarep pendakian Akrabin, lan ngubengi Sena, lan munggah saka Kidul menyang Kades Barnea, lan metu Hesron, lan munggah menyang Sarada, lan metu sing miturut kulon Kades, Lan metu menyang Salmona, lan ngliwati nganti tekan lembah Mesir, lan bakal dadi panggonan metune wates-wates menyang segara. Iki iku wates-watesé wong-wong mau saka Kidul.

Lan wates-watesé saka wétan, kabèh segara asin nganti tekan kali Jordan. Lan wates-watesé saka sisih lor, lan saka geger segara lan saka bagéan kali Jordan. Munggah menyang wates-wates ing Bethaglaam, lan liwat saka sisih Lor menyang Betharabah, lan munggah menyang wates-wates ing watu Baion putrane Ruben. Lan wates-wates munggah menyang prapatan kaping papat saka lembah Akhor, banjur mudhun menyang Gilgal, sing ana ing ngarepe pendakian Adumim, sing ana ing sisih kidul lembah, lan ngliwati banyu saka sumber Srengenge, lan panggonan metune bakal dadi sumber Rogel. Lan wates-wates munggah menyang jurang Ennom, ing punggung Jebuis saka Kidul, yaiku Yerusalem, lan wates-wates ngliwati ing puncak gunung, kang ana ing ngarepe jurang Ennom menyang segara, kang ana ing bagean bumi Rafain ing sisih Lor, Lan

wates mlebu saka pucuk gunung menyang sumber banyu Naftho, lan mlebu menyang gunung Efron, lan bakal nuntun wates menyang Baal, iki yaiku kutha Iarim. Lan watesipun bakal ngubengi saking Baal dhateng segara, lan bakal ngliwati dhateng gunung Assar ing wingking kutha Jarin saking Lor, punika inggih Chaslon, lan bakal mandhap dhateng kutha srengenge, lan bakal ngliwati dhateng Kidul, Lan watesipun mili liwat ing mburi Ekron tumuju ing lor, lan watesipun bakal medal dhateng Sukot, lan bakal ngliwati watesipun tumuju ing Kidul, lan bakal medal dhateng Lebna, lan papan medalipun wates punika wonten ing segara. Lan wates-watesé wong-wong mau saka segara, segara sing gedhé bakal netepake wates. Iki wates-watesé anak-anak Yuda ing sakubengé miturut suku-sukune wong-wong mau.

Lan marang Kaleb anak Yefune diparing bagéan ing tengahing para putra Yuda amarga dhawuhé Allah, lan Yosua maringi dhèwèké kutha Arbok, ibu kuthané Enak, yaiku Hebron. Lan Kaleb anak Yefune numpes saka ing kana telung anak Enak, yaiku Sesai lan Talmai lan Ahiman. Lan Kaleb munggah saka ing kana marang wong-wong sing manggon ing Dabir, nanging jenengé Dabir iku sadurungé Kutha Tulisan.

Lan ngandika Kaleb, Sapa sing bakal njupuk lan ngrebut Kutha Tulisan-Tulisan lan nguwasakaké, aku bakal mènèhi marang dhéwéké Askan, putriku, dadi garwa. Lan Othniel anak Kenaz, seduluré Kaleb, njupuk dhèwèké, lan Kaleb mènèhi putriné Akhsa marang dhèwèké dadi garwa. Lan kedadean nalika

dheweke mangkat, dheweke paring pitutur marang dheweke, ngandika, Aku bakal nyuwun sawah marang bapakku, lan dheweke bengok saka keledai, lan Kaleb ngandika marang dheweke, Apa karepmu? Lan dheweke ngandika marang dheweke, Paringi aku berkah, amarga kowe wis maringi aku tanah Negeb, paringi aku uga Bothanis. Lan dheweke maringi dheweke Gonathlah sing dhuwur lan Gonathlah sing ngisor.

Iki warisan suku anak-anake Yuda. Kutha-kutha wong-wong mau dadi kutha-kutha menyang suku anak-anak Yuda ing wates-wates Edom ing ara-ara samun, lan Baseeleel, lan Mula, lan Hazor. lan Ikam, lan Regma, lan Arouel, lan Kadesh, lan Asorionain, lan Mainam, lan Balmaana, lan desa-desané, Lan kutha-kutha Asheron, iki Hazor, lan Sèn, lan Salma, lan Moladah, lan Seri, lan Baalath, lan Cholasheola, lan Beersheba, lan desa-desané wong-wong mau, lan peternakan-peternakané wong-wong mau, Bala, lan Bakok, lan Asom, lan Elboudad, lan Bethel, lan Hormah, lan Ziklag, lan Macharim, lan Sethennak, Lan Labos, lan Sale, lan Eromoth, kutha-kutha selikur sanga, lan desa-desané.

Ing dataran ana Ashtaol, lan Zorah, lan Eshtaol. Lan Dijahit, lan Diregangake, lan Iluthoth, lan Dukun Bayi, lan Jermouth, lan Odollam, lan Membra, lan Saocho, lan Iazeka, Lan Sakarim, lan Gadera, lan farmstead-farmstead ing kono, kutha patbelas, lan desa-desa ing kono. Seneh, lan Adasan, lan Magadalgad, lan Dalad, lan Mizpah, lan Iachareel, lan Basedoth, lan Ideadalea, lan Chabra, lan Maches, lan Maachos, Lan Gedor, lan Bagadiel,

lan Noman, lan Machedan, kutha nembelas, lan desa-desané. Lebna, lan Ithak, lan Enoch, lan Iana, lan Nasib, Lan Keilam, lan Akiezi, lan Kezib, lan Bathesar, lan Ailom, kutha sepuluh, lan desa-desané, Ekron, lan desa-desané, lan omah-omah taniné, saka Ekron Gemna, lan kabèh sing pinirå akèh tetanggan Asedoth, lan desa-desa wong-wong mau. Asiedoth, lan desa-desané, lan omah-omah taniné, Gaza, lan desa-desané, lan omah-omah taniné nganti tekan banyu deras Mesir, lan segara gedhe misahake.

Lan ing tlatah pegunungan: Samir, lan Jeter, lan Sokoh, Lan Ngalir, lan kutha Tulisan, iki Debir. lan Anon, lan Menyang, lan Manna, lan Aisam. lan Gosem, lan Halu, lan Hanna, lan Gilom, kutha sewelas, lan desa-desané, Airem, lan Remna, lan Soma, lan Jemain, lan Baethachu, lan Phakoua, Lan Euma, lan kutha Arbok, iki iku Hebron, lan Sorath, kutha-kutha sanga, lan padusunan-padusunané. Maon, lan Carmel, lan Ziph, lan Juttah, lan Jariel, lan Arikam, lan Zakanaim. lan Gibea, lan Timna, kutha sanga, lan dhusun-dhusun sakabehing wong-wong mau, Ailoua, lan Beth Zur, lan Geddon, Lan Magaroth, lan Bethanam, lan Thekoum, kutha-kutha enem, lan desa-desa wong-wong iku. Kiriath Baal, iki kutha Jarim, lan Sotheba, kutha loro, lan desa-desa panèn ing sakiwa-tengené. lan Baddargeis, lan Tharabaam, lan Ainon, Lan Aiochioza, lan Naflazon, lan kutha-kutha Sadon, lan Arcades, kutha pitu, lan desa-desané.

Lan wong Yebus manggon ing Yerusalem, lan anak-anak Yuda ora bisa numpes wong-wong mau, lan wong-wong Yebus

manggon ing Yerusalem nganti dina iki.

16

Lan dadi wates-watesé para putra Yusuf saka Jordan sing ana ing Yerikho saka sisih wetan, lan bakal munggah saka Yerikho menyang pagunungan, ara-ara samun, menyang Betel Lus. Lan bakal metu menyang Betel, lan bakal ngliwati wates-wates Ahatarthi. Lan bakal ngliwati ing sadhuwure segara ing wates-wates Aptalim nganti tekan wates-wates Bethoron sing ngisor, lan bakal dadi panggonan metu-ne wong-wong mau ing sadhuwure segara. Lan para putra Yusuf, Efraim lan Manasye, padha nampa warisan.

Lan dumadine wates-watesing putra-putra Efraim miturut klan-klane, lan dumadine wates-watesing pusaka padha saka wetan Atarot, lan Erok nganti Bet Horon sing dhuwur, lan Gazara. Lan wates-wates bakal tekan ing sadhuwure segara menyang Ikasmon saka Lor Panas, bakal ngubengi ing sisih wetan menyang Thenasa, lan Selles, lan bakal ngliwati saka sisih wetan menyang Ianoka, Lan menyang Macho, lan Ataroth, lan desa-desa wong-wong iku, lan bakal teka ing Jericho, lan bakal metu ing Yordan. Lan saka Kuburan bakal mlaku wates-wates menyang segara menyang Chelkana, lan bakal dadi metu wong-wong mau menyang segara, iki warisan suku Efraim miturut klan-klan wong-wong mau.

Lan kutha-kutha sing wis dipisahake kanggo anak-anak Efraim ing tengah-tengahe warisan anak-anak Manasye, kabeh kutha-kutha lan desa-desane. Lan Efraim ora numpes wong Kanaan sing manggon ing Gazer, lan wong Kanaan manggon ing Efraim nganti dina iki, nganti Firaun raja Mesir munggah, lan njupuk kutha kuwi, lan ngobong kutha kuwi nganggo geni, lan wong-wong Kanaan, lan wong-wong Perizi, lan wong-wong sing manggon ing Gazer padha dipatèni, lan Firaun maringi kutha kuwi minangka mas kawin marang putriné.

17

Lan dadi watesipun suku putra-putra Manasseh, amargi punika ingkang mbarep dhateng Joseph, dhateng Machir ingkang mbarep Manasseh, rama Gilead, tiyang amargi prajurit punika, wonten ing Gilead lan wonten ing Bashan. Lan kedadean dhateng para putra Manasseh ingkang sami sisa miturut klan-klan panjenenganipun, dhateng para putra Iezi, lan dhateng para putra Kelez, lan dhateng para putra Ieziel, lan dhateng para putra Sukhem, lan dhateng para putra Sumarim, lan dhateng para putra Ofer; punika para jaler miturut klan-klan panjenenganipun.

Lan Salpaad, putranipun Opher, botên gadhah putra, nanging namung putri kemawon, lan punika asma-asmanipun putri-putri Salpaad: Maala, lan Noua, lan Egla, lan Melcha, lan Thersa. Lan padha ngadeg ing ngarsané Imam Eleazar, lan ing ngarsané

Yésus, lan ing ngarsané para panguwasa, ngandika, Gusti Allah wis dhawuh lumantar Nabi Musa supaya mènèhi marang awaké dhéwé warisan ing tengah-tengahé para sedulur awaké dhéwé, lan diwènèhaké marang wong-wong mau miturut dhawuhé Pangeran undi ing antara para seduluré bapakné wong-wong mau. Lan tiba tali-ukuré wong-wong mau saka Anassa, lan dataran Labek saka bumi Gilead, kang ana ing ngluwihi kali Jordan. Amarga putri-putri para putra Manasseh padha marisi warisan ing tengah-tengahing para sedulure, nanging tanah Gilead dadi duweke para putra Manasseh sing isih katinggal.

Lan kedadean watesipun para putra Manasseh inggih punika Delehanath, ingkang wonten ing ngajeng para putra Anath, lan tumuju dhateng wates-wates dhateng Jamin lan Jassib dhateng sumber Taphthoth. Dhateng Manasseh bakal ana, lan Taphath ing wates Manasseh, dhateng para putra Ephraim. Lan wates-wates bakal mudhun menyang jurang Karan ing sisih kidul miturut jurang Jariel, wit terebinth kanggo Efraim ing antarane kutha Manasye, lan wates-wates Manasye ing sisih lor menyang kali, lan dalan metu bakal dadi segara. Saka Kidul menyang Efraim, lan ing Lor menyang Manasseh, lan segara bakal dadi watese kanggo wong-wong mau, lan ing Asher bakal ketemu ing sisih Lor, lan menyang Issachar saka wetan. Lan bakal dadi Manasseh ing Issachar lan ing Asher: Baitan lan desa-desané, lan pedunung Dor lan desa-desané, lan pedunung Megiddo lan desa-desané, lan katelu saka Mapheta lan desa-desané.

Lan anak-anake Manasseh ora bisa numpes kutha-kutha iki, lan

wong Kanaan wiwit manggon ing lemah iki. Lan kedadean nalika para putra Israel wis kuwat, lan padha nggawe wong-wong Kanaan dadi kawula, nanging wong-wong mau ora padha numpes.

Para putra Yusuf mangsuli dhateng Yesua, ngucap, Punapa sebabipun panjenengan maringi kula warisan satunggal lan tali ukur satunggal? Kula punika tiyang kathah, lan Gusti Allah sampun mberkahi kula. Lan Yosua ngandika marang wong-wong mau, Yèn kowé wong akèh gedhé, munggaha menyang alas, lan resikaké kanggo awaké dhéwé, yèn gunung Efraim sempit kanggo kowé. Lan padha ngandika, Gunung Efraim ora nyenengake marang awaké dhéwé, amarga wong Kanaan sing manggon ing kono, ing Bet-Sean lan ing desa-desané, ing Lembah Yizreel, duwé jaran pilihan lan wesi. Lan Yosua ngandika marang para putra Yusuf, Yen kowe wong akeh lan nduweni kekuwatan gedhe, mula ora bakal ana undian siji kanggo kowe, Alas iku bakal dadi kagunganmu, amarga iku alas lan kowe bakal ngresiki, lan bakal dadi kagunganmu, lan nalika kowe numpes wong Kanaan, sanajan dheweke duwe jaran pilihan, kowe luwih kuwat tinimbang dheweke.

18

Lan sadaya panggenan putra-putra Israel dipun kumpulaken wonten ing Silo, lajeng padha ndamelaken ing ngriku tarub paseksen, tuwin bumi sampun dipun taklukaken dening tiyang-

tiyang punika.

Lan isih ana anak-anak Israel sing durung nampa warisan, pitung suku. Lan ngandika Yosua marang para putra Israel, Nganti kapan kowé bakal kesel kanggo nampa pusaka tanah kang wis diparingaké déning Gusti Allah kita? Wènèhana saka sampeyan wong telu saka saben suku, lan sawisé tangi, padha lumaku ngubengi bumi, lan padha nggambarake iku ing ngarsaku, kaya sing bakal perlu kanggo mbagi iku. Lan padha lumaku menyang dhèwèké, Lan piyambakipun mbagi dhateng panjenenganipun pitung bagéan, Yuda bakal ngadeg dhateng panjenenganipun wates saking Kidul, lan para putra Yusuf bakal ngadeg dhateng panjenenganipun saking Lor. Sampeyan nanging pérangana tanah dadi pitu pérangan, lan gawakna mrene marang aku, lan aku bakal nggawakake undi marang sampeyan ing ngarsané Pangeran Gusti Allah kita. Ora ana bagéan kanggo para putra Lewi ing antarane sampeyan, amerga imamat Pangeran iku bagéané dhèwèké, lan Gad lan Ruben lan setengah suku Manasye wis nampa warisané wong-wong mau ing sebrang Yordhan ing sisih wetan, sing diwènèhaké marang wong-wong mau déning Musa, abdi Pangeran.

Lan para priya wis tangi banjur padha lunga, lan Yosua mréntah marang para priya sing padha lunga kanggo nliti bumi, ngandika, Lungaa lan tlitia bumi, lan tekaa marang ingsun, lan ing kene ingsun bakal ngetokaké marang kowé undian ing ngarsané Pangeran ing Silo. Lan padha lunga, lan padha mlaku ngubengi bumi, lan padha weruh iku, lan padha nulis iku

miturut kutha-kutha, pitung bagéan menyang buku, lan padha nggawa marang Yosua. Lan Yosua ngendelake undi marang wong-wong mau ing Silo ing ngarsane Pangeran.

Lan undi saka suku Benyamin metu kang kapisan miturut klan-klan wong-wong mau, lan wates-wates saka undi wong-wong mau metu ing antara anak-anak Yuda lan ing antara anak-anak Yusuf.

Lan dadi watesipun saking Lor, saking Kali Yordanes bakal munggah watesipun miturut mburi Yeriko saking Lor, lan bakal munggah menyang gunung menyang segara, lan bakal dadi panggonan metune yaiku Mabdaritis Bethon. Lan watesipun bakal ngliwati saka ing kana tumuju Luza ing sisih mburi Luza saka Kidul, yaiku Betel, lan watesipun bakal mudhun tumuju Maatarab Orech ing tlatah pegunungan, ingkang wonten ing sisih Kidul Bethoron ingkang ngisor.

Lan bakal ngliwati wates-wates lan bakal ngliwati ing bagéan sing madhep segara saka Kidul saka gunung ing ngarepe Bethoron Kidul, lan bakal dadi dulure panggonan metu menyang Kiriat Baal, iki iku Kiriat Yearim, kutha anak-anake Yuda, iki iku bagéan sing tumuju segara.

Lan bagéan ingkang tumuju ing Kidul saka bagéan Kariath Baal, lan bakal ngliwati wates-wates dhateng Gasin, wonten ing sumber banyu Naphto. Lan wates-wates bakal mudhun ing bagéan iki, yaiku ing ngarepe lembah Sonnam, kang ana ing

bagéan Emek Rephaim saka sisih Lor, lan bakal mudhun menyang Gaienna ing mburi Jebousai saka sisih Kidul, bakal mudhun menyang sumber Rogel, Lan bakal ngliwati ing sumber Betsyemes, lan bakal ngliwati ing Galilot, sing ana ing ngelawan menyang pangunggahan Etam, lan bakal mudhun ing watu Bayon anak-anake Ruben. Lan bakal ngliwati ing mburi Betarabah saka Lor, lan bakal mudhun menyang wates-wates ing mburi segara saka Lor. Lan bakal dadi outlèt saka wates-wates ing ndhuwur pegunungan saka Segara Uyah ing sisih Lor menyang bagéan saka Kali Yordan saka Kidul, iki wates-wates saka Kidul.

Lan Kali Jordan bakal dadi watesé saka sisih wétan, iki pusakané para putra Benyamin, wates-watesé ing sakiwa-tengené miturut suku-sukune.

Lan kutha-kutha saka anak-anak Benyamin miturut klan-klan wong-wong mau yaiku Yerikho, lan Betegai, lan Amekasis, lan Baithabara, lan Sarai, lan Besana, lan Aien, lan Phara, lan Ephrathah, lan Caraphah, lan Chephirah, lan Moni, lan Gibeah, kutha-kutha rolas, lan desa-desané dhéwé, Gibeon, lan Ramah, lan Beeroth. lan Mass, lan Miron, lan Amok, lan Phira, lan Kaphan, lan Nakan, lan Zelekan, lan Thareela. Lan Jebus, iki yaiku Jerusalem, lan Gabaoth, Jarim, kutha telulas, lan desa-desané, iki warisané para putra Benjamin miturut klan-klané.

19

Lan metu undi sing kapindho saka para putra Simeon, lan warisan wong-wong mau ana ing antarane undi-undi para putra Yuda. Lan undiné wong-wong mau dadi Beersyeba, lan Samaa, lan Kaladham, lan Arsola, lan Bola, lan Jason, lan Erthoula, lan Bula, lan Herma, lan Sicelac, lan Baithmachereb, lan Sarsusin, lan Batharoth, lan sawah-sawahe wong-wong mau, kutha telulas, lan desa-desane wong-wong mau. Quiet, lan Warm, lan Jether, lan Asan, kutha papat lan desa-desa panjenenganipun. Ngubengi kutha-kutha wong-wong mau nganti Balek, lumaku menyang Bameth ing sisih Kidul, iki warisan saka suku anak-anak Simeon miturut klan-klan wong-wong mau. Saka undian saka Yuda iku warisan suku anak-anak Simeon, amarga bagean anak-anak Yuda dadi luwih gedhe tinimbang kagungane wong-wong mau, lan anak-anak Simeon padha marisi ing tengah undian wong-wong mau.

Lan undi kaping telu metu kanggo Zebulun miturut suku-suku wong-wong mau, wates-wates warisan wong-wong mau bakal dadi Eshedekgola, wates-wates wong-wong mau. Segara lan Magelda, lan bakal ketemu ing Betarabah menyang lembah, sing ana ing ngarepe Jeknam. Lan bali saka Seddouk saka ngelawan saka wetan Beth Shemesh menyang wates Chaseloth Aith, lan bakal liwat ing Dabiroth, lan bakal munggah menyang Phanggai. Lan saka kono bakal ngubengi saka sisih ngelawan ing wetan menyang Geba, menyang kutha Katasem, lan bakal ngliwati menyang Rimona Mataraoza. Lan bakal ngubengi wates-wates ing Lor ing Hamath, lan bakal dadi metu-né wong-wong mau ing Ziphron. lan Katanath, lan Nabaal, lan Symoon, lan Jericho, lan

Baithman. Iki warisané suku putra-putra Zebulun miturut klan-klané, kutha-kutha lan desa-desané.

Lan marang Isakhar metu undi kaping papat. Lan kadadeyan wates-watesé wong-wong mau Iaziel, lan Chasaloth, lan Sunam. lan Agin, lan Siona, lan Reeroth, lan Anachereth, Lan Dabiron, lan Kishon, lan Rebes, lan Remmas, lan Ieon, lan Tomman, lan Aimarek, lan Bersaphes. Lan bakal ketemu wates-wates ing Gathbor, lan ing Salim miturut segara, lan Beth-shemesh, lan bakal dadi dheweke metu saka wates-wates yaiku Kali Jordan. Iki warisané suku anak-anaké Isakhar miturut klan-klané, kutha-kutha lan desa-desané.

Lan undhi kaping lima metu kanggo Asyer miturut klan-klané. Lan dadi wewatesané dhéwéké Exeleketh, lan Aleph, lan Baithok, lan Keaph. Lan Elimelech, lan Amiel, lan Maasah, lan bakal gabung karo Karmel miturut segara, lan karo Sion, lan Labanath. Lan bakal bali saka wétan srengéngé lan Baitegenet, lan bakal gabung karo Zabulon lan Ekgai, lan Ptaiel ing sisih lor, lan bakal mlebu wates Saptaibaitmé, lan Inael, lan bakal liwat menyang Kobamasomel. Lan Elbon, lan Rahab, lan Ememeon, lan Kanthan nganti Sidon sing agung. Lan bakal bali wates-wates menyang Ramah, lan nganti sumber Masphassat, lan saka wong Tirus, lan bakal bali wates-wates ing Jasif, lan bakal dadi metu dheweke segara, lan Apoleb, lan Echozob. lan Archob, lan Aphek, lan Rhaau. Iki warisané suku anak-anaké Asher miturut klan-klané wong-wong mau, kutha-kutha lan desa-desané wong-wong mau.

Lan kanggo Naftali metu undi kaping enem. Lan dadi wates-watesé wong-wong mau Moolam, lan Mola, lan Besemiin, lan Arme, lan Nabok, lan Iephthamai, nganti tekan Dodam, lan dadi lalampahan-lalampahané dheweke Yordanes. Lan wates-wates bakal bali menyang segara ing Aththabor, lan bakal ngliwati saka kana menyang Iakana, lan bakal ketemu karo Zebulun saka Kidul, lan Asher bakal ketemu miturut segara, lan Jordan saka wetan srengenge.

Lan kutha-kutha sing dibenteng saka wong Tirus, Tirus, lan Omathadaketh, lan Kenereth, lan Armath, lan Arael, lan Asor, lan Kades, lan Assarion, lan sumber Asor, Lan Keroe, lan Megalaarim, lan Baiththame, lan Thessamys. Iki warisané suku anak-anaké Naftali.

Lan kanggo Dan metu undi kaping pitu. Lan dadi wates-watesé wong-wong mau Sarath, lan Asa, lan kutha-kutha Sammaus. lan Salamis, lan Wedhi, lan Silatha, Lan njupuk, lan Timnah, lan Ekron, lan Alcatha, lan Begeton, lan Gebeelan, lan Azor, lan Banaibakat, lan Gethremmon, Lan saka segara Hierakon, watesipun cedhak Joppa. Iki warisané suku anak-anaké Dan miturut klan-klané, kutha-kuthané lan desa-desané.

Lan para putra Dan padha lunga lan padha perang nglawan Lakhis, lan padha ngrebut kutha kuwi, lan padha nyerang kutha kuwi nganggo pedhang, lan padha manggon ing kutha kuwi lan padha nyebut jenenge Lasendan.

Lan padha lunga mlebu tanah miturut watesé dhéwé, lan para putra Israèl padha maringi bagean marang Yesua putra Nun ing antara wong-wong mau. Saka prentah saka Gusti Allah, lan padha maringi marang dhèwèké kutha kang dhèwèké nyuwun, Thamnasaarch, kang ana ing gunung Ephraim, lan dhèwèké mbangun kutha kasebut, lan manggon ing kono.

Iki pambagian-pambagian kang wis diwarisake dening Eleazar sang imam, lan Yosua putra Nun, lan para panggedhe saka kulawarga-kulawarga ing suku-suku Israel miturut undi ing Silo ing ngarsane Pangeran, ing cedhak lawang-lawang saka kemah pangsaksen, lan padha lunga njajah tanah.

20

Lan Pangeran ngandika marang Yosua, ngandika, Ngomonga marang para putra Israel, kandhaa, Wènèhana kutha-kutha pangungsèn, kang wis Dakkandhakake marang kowé liwat Musa. Papan pangungsèn tumrap wong sing matèni sing wis nuthuk jiwa tanpa disengaja, lan bakal dadi kanggo kowé kutha-kutha papan pangungsèn, lan ora bakal mati wong sing matèni déning sing males getih, nganti bakal ngadeg ing ngarepe pasamuwan menyang pangadilan.

Lan dhèwèké misahake Kadesh ing Galilea ing gunung Naftali, lan Sikhem ing gunung Efraim, lan kutha Arbok, iki iku Hebron, ing gunung Yuda.

Lan ing sabrang Kali Yordanus paring Bosor ing ara-ara samun ing dhataran saka suku Ruben, lan Aremoth ing Gilead saka suku Gad, lan Gaulon ing Basan saka suku Manasye.

Punika kutha-kutha ingkang kasebut dhateng para putra Israel lan dhateng wong manca ingkang manggèn wonten ing antawisipun, kangge ngungsi wonten ing ngriku saben wong ingkang numbuk jiwa tanpa disengaja, supados sampun pejah wonten ing astanipun ingkang males getih, dumugi piyambakipun ngadeg wonten ing ngarsanipun pasamuwan dhateng pangadilan.

21

Lan padha nyedhaki para pimpinan rama-rama saka anak-anak Lewi menyang Eleazar sang imam, lan Yosua putra Nun, lan menyang para pimpinan utama leluhur saka suku-suku Israel, Lan aku ngomong marang wong-wong mau ing Shiloh ing tanah Kanaan, kandha, Gusti dhawuh lumantar Musa supaya mènèhi marang kita kutha-kutha kanggo manggon, lan papan pangonan kanggo kewan-kewan kita. Lan para putra Israel padha maringi marang wong-wong Lewi nalika pambagèan warisan, jalaran dhawuh Pangeran, kutha-kutha lan papan angon-ipun.

Lan undi metu marang wong Kaat, lan dadi marang anak-anake Harun para imam para Lewi saka suku Yuda lan saka suku Simeon lan saka suku Benyamin kanthi undi, kutha telulas.

Lan dhateng para putra Kaath sing isih sisa saka suku Efraim, lan saka suku Dan, lan saka setengah suku Manasseh kanthi undi, kutha sepuluh.

Lan dhateng para putra Gershon saka suku Issachar lan saka suku Asher lan saka suku Naphtali lan saka setengah suku Manasseh ing Bashan, kutha telulas.

Lan dhateng para putra Merari miturut klan-klan padha, saking suku Ruben lan saking suku Gad lan saking suku Zebulon, dening undi, kutha rolas.

Lan para putra Israel padha maringi marang wong-wong Lewi kutha-kutha lan papan angon kéwané dhéwé, kaya cara kang wis dhawuhé Gusti marang Musa, kanthi undi.

Suku putra-putra Yuda, suku putra-putra Simeon, lan suku putra-putra Benyamin paring kutha-kutha punika, lan kutha-kutha punika dipun wastani. Para putra Aaron saka wong Kaath, saka para putra Lewi, amarga kanggo wong-wong iki kepadhang undiné. Lan paring marang wong-wong mau Kariatharbòk, ibu kutha saka wong Enak, yaiku Khebron ing gunung Yuda, nanging lemah pangonan ing sakubengé, Lan sawah-sawah ing kutha kasebut, lan desa-desa ing kono, Yosua maringi marang anak-anake Kaleb putrane Yefune minangka bandha pusaka.

Lan marang para putra Harun, dheweke maringi kutha

pangayoman kanggo wong sing wis mateni, yaiku Hebron, lan wilayah-wilayah sing dipisahake sing bebarengan karo kutha kuwi, lan Lemna, lan wilayah-wilayah sing dipisahake sing cedhak karo kutha kuwi, Lan Ailom, lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Tema, lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, Lan Gella karo wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Dabir karo wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, Lan Asa, lan sing dipisahake iki, lan Tanu, lan sing dipisahake iki, lan Bet Shemesh, lan sing dipisahake iki, kutha sanga saka rong suku iki. Lan saka suku Benyamin, yaiku Gibeon lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Gatet lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, Lan Anathoth karo wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Gamala karo wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, gunggunge kutha papat. Kabèh kutha-kutha kanggo anak-anake Aaron, para imam, cacahé telulas.

Lan marang wong-wong anak-anak Kaath, wong-wong Lewi sing katinggalan saka anak-anak Kaath, lan dadi kutha saka imam-imam wong-wong iku saka suku Efraim, Lan padha maringi marang wong-wong mau kutha pangungsèn kanggo wong sing wis matèni, yaiku kutha Sikhem, lan barang-barang sing wis dipisahake kanggo kutha iki, lan Gazara lan barang-barang sing ana ing kutha iku, lan barang-barang sing wis dipisahake kanggo kutha iki. Lan Bet Horon, lan kutha-kutha sing dipisahake kanggo dhèwèké, kutha papat. Lan saka suku Dan, Elkothaim lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha

iki, lan Gethedan lan wilayah-wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, Lan Aijalon, lan sing dipisahake iki, lan Getheremmon, lan sing dipisahake iki, kutha papat. Lan saka setengah suku Manasseh, Tahan lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Iebatha lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, kutha loro. Kabèh kutha sepuluh, lan sing dipisahake iki sing menyang wong-wong anak Kaath sing isih ana.

Lan dhateng para putra Gedson, para Lewi, saka setengah suku Manasseh, kutha-kutha sing dipisahake kanggo wong-wong sing mateni, yaiku Gaulon ing Basanitis lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Bosoran lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha iki, kutha loro. Lan saka suku Issachar, Kishon lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Debba lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki. Lan Ramoth karo wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Sumber Tulisan karo wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, gunggunge kutha papat. Lan saka suku Asher, kutha Basellath lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, lan kutha Dabbon lan wilayah sing dipisahake kanggo kutha iki, Lan Chelkat, lan sing dipisahake iki, lan Rahab, lan sing dipisahake iki, kutha papat. Lan saka suku Naftali, kutha sing dipisahake kanggo wong sing wis mateni, yaiku Kadesh ing Galilea, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Nemmath, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha iki, lan Themmon, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha iki, gunggunge kutha telu. Kabèh kutha-kutha saka Gershon miturut klan-klan wong-wong

mau, kutha telulas.

Lan kanggo wong-wong anak-anak Merari, wong-wong Lewi sing isih ana, saka suku Zebulon: Maan lan papan pangonan ing sakiwa tengene, lan Kadesh lan papan pangonan ing sakiwa tengene, Lan Sella, lan tlatah panggonan angon saka dheweke, kutha telu. Lan ing sabrang Kali Yordhan ing miturut Yeriko, saka suku Ruben, kutha papan perlindungan kanggo wong sing wis matèni, yaiku Bosor ing ara-ara samun, Miso lan tlatah pangonan sadhengah, lan Yazer lan tlatah pangonan sadhengah. lan Dekmon karo tanah pangon ing saubengé, lan Mapha karo tanah pangon ing saubengé, kutha papat. Lan saka pangkat Gad, kutha papan perlindungan kanggo wong sing wis mateni, lan Ramoth ing Gilead, lan papan pangonané, Mahanaim, lan papan pangonané, lan Heshbon, lan pasture lands-ipun, lan Jazer, lan pasture lands-ipun, sedaya kutha sekawan. Kabèh kutha-kutha kanggo anak-anak Merari miturut klan-klan wong-wong mau sing katinggal saka suku Lewi, lan dadi wates-watesé kutha-kutha rolas.

Kabèh kutha saka wong Lewi ing tengah-tengahing duwèké para putra Israèl, patang puluh wolung kutha, lan lemah pangonan-pangonan wong-wong mau. ngubengi kutha-kutha iki, kutha lan papan pangonan sing ngubengi kutha, kabèh kutha-kutha iki,

Lan Gusti Allah paring dhateng Israel sedaya tanah ingkang sampun disumpah badhe dipunparingaken dhateng para bapak-bapakipun, lan padha nampi warisan punika, lan padha

manggon wonten ing tanah punika. Lan Gusti ngaso wong-wong mau ing sakiwa-tengené, kaya apa sumpahé marang para bapak wong-wong mau. Ora ana siji-sijia bangkit ing ngarepe wong-wong mau saka kabèh mungsuhe wong-wong mau. Kabèh mungsuhe wong-wong mau diserahake Gusti menyang tangané wong-wong mau. Ora ana sing gagal saka kabèh tembung-tembung apik kang diandika Gusti marang para putra Israel, kabèh wis kalakon.

22

Banjur Yosua nimbali para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye, Lan ngandika marang wong-wong mau, Kowe wis krungu kabèh sapirang-pirang sing didhawuhake marang kowe déning Musa, abdiné Pangeran, lan kowe wis manut swaraKu miturut kabèh sapirang-pirang sing didhawuhake marang kowe. Sampeyan ora ninggalake para sedulur sampeyan ing dina-dina akeh iki, nganti dina saiki sampeyan wis njaga parentah Gusti Allah sampeyan. Saiki Gusti Allah kita wis maringi tentrem marang para sedulur kita, kaya kang wis diandikakake marang wong-wong mau. Mula saiki baliya, lumakua menyang omah-omah sampeyan, lan menyang tanah panguwasane sampeyan, kang wis diparingake dening Musa ing sabrang Kali Yarden. Nanging njaga banget nindakake dhawuh-dhawuh lan angger-angger, kang wis dhawuhake marang kita nindakake Musa abdi Pangeran, tresna marang Pangeran Gusti Allah kita, mlaku ing kabeh dalan-dalane, njaga

dhawuh-dhawahe, lan kecanthol marang Panjenengane, lan ngabdi marang Panjenengane saka kabeh pikirane sampeyan, lan saka kabeh jiwane sampeyan. Lan Yésus mberkahi wong-wong mau, lan ngutus wong-wong mau, lan padha lunga menyang omah-omahé dhéwé.

Lan marang setengah suku Manasseh, Musa wis paring tanah ing Bashan, lan marang setengah malih, Yosua wis paring tanah bebarengan karo sedulur-seduluré ing sabrang Kali Jordan cedhak segara, lan nalika Yosua ngirim wong-wong mau bali menyang omah-omahé lan mberkahi wong-wong mau. Lan kanthi bandha akèh, padha lunga menyang omah-omahé dhéwé, lan kéwan-kéwan akèh banget, lan salaka, lan emas, lan wesi, lan sandhangan akèh, padha mbagi rampasan saka mungsuh karo sedulur-seduluré dhéwé.

Lan para putra Reuben, para putra Gad, lan setengah suku Manasseh padha lunga saka para putra Israel ing Shiloh ing tanah Canaan kanggo mangkat menyang Gilead, menyang tanah panguwasane wong-wong mau, kang wis diwarisake marang wong-wong mau miturut dhawuhe Pangeran liwat tangane Moses.

Lan padha teka menyang Gilead ing Jordan, kang ana ing tanah Kanaan, lan para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye padha mbangun mesbah ing kono ing pinggir Jordan, mesbah gedhe sing gampang katon.

Lan para putra Israel krungu wong-wong ngandika, Lah, para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasseh wus mbangun mesbid ing wates-wates tanah Kanaan, ing Gilead sisih Kali Yarden, ing sabrang para putra Israel. Lan padha kumpul kabèh para putra Israel menyang Silo, supaya wis munggah perang marang wong-wong mau.

Lan para putra Israel padha ngirim utusan marang para putra Ruben, lan marang para putra Gad, lan marang para putra setengah suku Manasye menyang tanah Gilead, yaiku Pinehas putra Eleazar, putrane Harun sing imam agung, Lan sepuluh panguwasa karo dhèwèké, siji panguwasa saka saben omah kulawarga saka kabèh suku Israel, panguwasa-panguwasa omah kulawarga iku komandan sarébu ing Israel. Lan padha teka marang para putra Ruben, lan marang para putra Gad, lan marang setengah suku Manasye menyang tanah Gilead, lan padha ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Makaten ngendikanipun sedaya jemaat Pangeran: punapa pelanggaran punika ingkang sampun sampeyan tindakaken wonten ing ngarsanipun Gusti Allah Israel, ngantos sampeyan bali saking Pangeran ing dinten punika, kanthi mbangun mesbah kangge piyambak sampeyan, supados sampeyan dados wong murtad saking Pangeran? Apa ora cilik marang kita dosane Peor, amarga kita durung diresiki saka iku nganti dina iki? Lan ana pageblug kang kedaden ing jemaate Gusti. Lan sampeyan wis padha nyimpang ing dina iki saka Pangeran, lan bakal kelakon yen sampeyan padha lunga ing dina iki saka Pangeran, lan sesuk marang kabeh Israel bakal kena murka. Lan saiki, yen tanah

kepemilikan sampeyan cilik, sampeyan nyabranga menyang tanah kepemilikan Pangeran, ing ngendi Kemah Pangeran manggon, lan sampeyan bakal marisi bebarengan karo kita. Nanging aja dadi pemberontak marang Gusti Allah, lan sampeyan uga aja lunga saka Pangeran, amarga sampeyan mbangun mezbah ing njaba mezbah Pangeran Gusti Allah kita. Apa ora Achar putra Zerah wis nglanggar kanthi nglanggar babagan barang sing wis dikhususake, lan murka teka marang kabeh jemaah Israel? Lan wong iki, mung siji wong, nanging dheweke mati amarga dosane dhewe.

Lan padha mangsuli para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye, lan padha ngomong marang para komandan sarébu Israel, ngandika, Sang Gusti Allah, Gusti Pangeran punika, lan Sang Gusti Allah piyambak ingkang mangertos, lan Israel piyambak bakal mangertos, manawa wonten ing pambrontak kita sampun nglanggar wonten ngarsanipun Sang Pangeran, mugi panjenenganipun sampun ngluwari kita wonten ing dinten punika. Lan yèn kita wis mbangun altar kanggo awaké dhéwé, supaya lunga saka Pangeran Gusti Allah kita, supaya nggawa munggah kurban-kurban sing diobong ing ndhuwur, supaya nggawé kurban kawilujengan ing ndhuwur, Pangeran bakal nggolèki.

Nanging jalaran saka ati-ati babagan tembung, kita nindakake iki kanthi ngomong, supaya sesuk anak-anak sampeyan ora ngomong marang anak-anak kita, Apa urusanmu karo Gusti, Allah Israel? Lan Gusti wis netepake wates antarane kita lan

kowe yaiku Kali Yordan, lan kowe ora duwé bagéan saka Gusti, lan anak-anakmu bakal nggawé adoh anak-anak kita, supaya ora nyembah Gusti. Lan kita ngandika bakal nindakake mangkono, kanggo mbangun pawestren punika, ora jalaran sesaji, lan ora jalaran kurban. Nanging supaya iki dadi kesaksian ing antarane kita lan sampeyan, lan ing antarane generasi kita sawise kita, kanggo ngabdi marang Gusti ing ngarsane Panjenengane, kanthi kurban-kurban kita lan kanthi sesaji-sesaji kita lan kanthi kurban-kurban kawilujengan kita, lan supaya anak-anak sampeyan ora bakal ngomong marang anak-anak kita sesuk, Sampeyan ora duwe bagean marang Gusti. Lan kita ngandika, Yen kedadeyan lan padha ngomong marang kita, utawa marang generasi kita ing sesuk, lan padha bakal ngomong, Delengen rupa mezbah Pangeran, kang digawe bapak-bapak kita, ora kanggo sesaji lan ora kanggo kurban, nanging minangka paseksi ana ing antarane sampeyan lan kita, lan ana ing antarane anak-anak kita. Aja nganti kita bali saka Gusti ing dina iki, ninggalake Gusti, nganti kita mbangun mezbah kanggo kurban wowohan, lan kurban Salamis, lan kurban kawilujengan, kajaba mezbah Gusti sing ana ing ngarepe kemahe.

Lan sawisé krungu Pinehas imam lan kabèh para panguwasa pasamuwan Israel sing padha ana karo dhèwèké, tembung-tembung sing wis diomongaké déning para putra Ruben lan para putra Gad lan setengah suku Manasye, banjur nyenengaké wong-wong mau. Lan ngandika Pinehas imam marang para putra Ruben lan marang para putra Gad lan marang setengah

suku Manasseh, Dina iki kita wis mangerteni bilih Gusti kaliyan kita, amargi panjenengan boten nindakaken lampah wonten ngarsanipun Gusti, lan bilih panjenengan wis ngluwari para putra Israel saking asmanipun Gusti. Lan Pinehas sang imam lan para panguwasa saka para putra Ruben lan saka para putra Gad lan saka setengah suku Manasye bali saka Gilead menyang tanah Kanaan marang para putra Israel, lan padha mangsuli tembung-tembung marang wong-wong mau. Lan para putra Israel seneng, banjur padha ngomong marang para putra Israel, lan padha mberkahi Allah para putra Israel, lan padha ngandika supaya ora munggah maneh marang wong-wong mau kanggo perang numpes bumi para putra Ruben lan para putra Gad lan setengah suku Manasye, lan padha manggon ing kono.

Lan Yosua jenengake mezbah saka Ruben lan saka Gad lan saka setengah suku Manasye, lan ngandika, Iki paseksi ana ing antarane wong-wong mau, amarga Pangeran Gusti Allah wong-wong mau.

23

Lan kedadean sawisé pirang-pirang dina, sawisé Gusti Pangéran ngaso Israel saka kabèh mungsuhé ing sakiwa tengené, lan Yosua wis tuwa, wis sepuh ing umur. Lan Yosua nimbali bebarengan kabèh para putra Israel lan dewan para sepuhipun lan para panguwasanipun lan para hakimipun lan para juru tulisipun, lan ngandika dhateng panjenenganipun, Kula sampun

sepuh lan sampun maju ing dinten-dinten, Sampeyan wis weruh kabeh sing ditindakake dening Pangeran Allah kita marang kabeh bangsa iki ing ngarsane kita, amarga Pangeran Allah sampeyan sing wis perang kanggo sampeyan. Delengen yèn aku wis mbuwang marang kowé bangsa-bangsa sing ditinggalake marang kowé iki ing warisan-warisan menyang suku-suku kowé, saka Yordhan kabèh bangsa-bangsa, lan aku wis numpes, lan saka segara gedhé bakal watesana ing kulon srengéngé.

Gusti Allah kita iki bakal numpes wong-wong mau saka ngarsane kita, nganti padha sirna, lan bakal ngirim marang wong-wong mau kewan-kewan galak, nganti numpes wong-wong mau lan raja-raja wong-wong mau saka ngarsane sampeyan, lan sampeyan bakal marisi bumi wong-wong mau, kaya sing dikandhakake Gusti Allah kita marang sampeyan. Kuwat-kuwatlah mulane banget kanggo njaga lan nglakoni kabèh sing ditulis ing kitab hukum Musa, supaya ora nyimpang menyang tengen utawa kiwa, Supaya ora sampeyan mlebu menyang bangsa-bangsa sing katinggal iki, lan jeneng-jeneng dewa-dewane wong-wong mau ora bakal disebutake ing antarane sampeyan, lan aja sampeyan ngabdi, lan aja sampeyan nyembah marang wong-wong mau, Nanging sampeyan bakal tetep nempel marang Gusti Allah kita, kados dene sampeyan wis nindakake nganti dina punika. Lan Gusti bakal numpes wong-wong mau saka ngarsané kowe, bangsa-bangsa gedhé lan kuwat, lan ora ana sing bisa nglawan ing ngarsané kita nganti dina iki. Siji wong saka sampeyan ngoyak sewu, amarga Gusti Allah kita iki perang kanggo sampeyan, kaya sing wis

diomongake marang kita.

Lan padha njaga banget supaya tresna marang Gusti Allah kita. Yen amerga sampeyan bali lan gabung karo bangsa-bangsa sisa iki sing ana ing tengah sampeyan, lan sampeyan nindakake perkawinan karo wong-wong mau, lan sampeyan campur karo wong-wong mau lan wong-wong mau karo sampeyan, Sampeyan ngerti yèn Gusti ora bakal nambah kanggo numpes bangsa-bangsa iki saka ngarsané sampeyan, lan bakal dadi jebakan kanggo sampeyan, lan dadi alangan, lan dadi paku ing tumit sampeyan, lan dadi panah ing mripat sampeyan, nganti sampeyan sirna saka bumi apik iki, sing wis diwenehake marang sampeyan déning Gusti Allah sampeyan.

Aku bakal lunga saka donya iki, kaya dene kabeh wong sing ana ing bumi, lan sampeyan bakal ngerti ing jantung sampeyan lan jiwa sampeyan, amarga ora ana satunggal tembung sing gagal saka kabeh tembung kang wis diucapake dening Pangeran Gusti Allah kita marang kabeh perkara kang ana gandheng cenenge karo kita, ora ana sing gagal saka kabeh mau. Lan bakal dadi kaya cara wis teka marang kita kabeh tembung-tembung kang apik, kang wis diandikakake Gusti marang kowe, mangkono uga bakal nggawa Gusti Allah marang kowe kabeh tembung-tembung kang ala nganti bakal numpes kowe saka bumi kang apik iki, kang wis diparingake Gusti marang kowe, Ing nalika kowé nglanggar prajanjian Gusti Allah kita sing dhèwèké dhawuhake marang awaké dhéwé, lan kowé lunga ngabdi marang déwa-déwa liya lan nyembah marang wong-wong mau.

24

Lan Yosua nglumpukake kabeh suku Israel menyang Silo, lan nimbali para sesepuh, para juru tulis, lan para hakim, banjur ngadegake wong-wong mau ing ngarsane Gusti Allah.

Lan Yesua ngandika marang kabèh wong, Mangkene pangandikane Pangeran, Gusti Allah Israel: Ing sabrang kali, para leluhurmu wiwit biyen padha manggon, yaiku Terah, bapakne Abraham lan bapakne Nahor, lan padha ngabdi marang dewa-dewa liyane. Lan Aku njupuk rama sampeyan, yaiku Abraham, saka ngluwihi kali, banjur Aku mimpin dheweke ing saindhenging tanah, lan Aku nambahi turunané, lan Aku mènèhi Iskak marang dheweke. Lan marang Isak punika Yakub lan punika Esau, lan Ingsun paringaken marang Esau punika gunung Seir kangge warisaken marang dheweke, lan Yakub lan anak-anak lanang kang dheweke mudhun dhateng Mesir, lan dados ing kono dhateng bangsa ageng lan kathah lan kuwat, lan nggawe sangsara marang wong-wong mau punika wong-wong Mesir. Lan aku nggebug Mesir nganggo tandha-tandha kang daklakoni ing antarane wong-wong mau. Lan sawisé punika, piyambakipun nggawa medal para bapak kita saking Mesir, lan panjenengan sami mlebet dhateng segara ingkang abrit. Para wong Mesir nguber para bapak kita ngangge kereta lan jaran tumuju segara ingkang abrit. Lan kita njerit marang Gusti, lan Panjenengané paring méga lan pepeteng ing antarané kita lan wong-wong Mesir, lan nggawa segara marang

wong-wong mau, lan nutupi wong-wong mau, lan mripatmu wis weruh sapirang-pirang sing ditindakake Gusti ing tanah Mesir, lan sampeyan wis ana ing ara-ara samun pirang-pirang dina.

Lan Panjenengané nuntun kita dhateng tanah wong Amori ingkang manggon ing sabrang Kali Jordan, lan Gusti Allah pasrahaken wong-wong mau dhateng tangan kita, lan panjenengan sedaya marisi tanah wong-wong mau, lan panjenengan sedaya numpes wong-wong mau saking ngarsanipun panjenengan sedaya.

Lan wungu Balak sing saka Zipor, raja Moab, lan dheweke nyiapake perang marang Israel, lan wis ngirim nimbali Balam kanggo nglaknat kita. Lan Gusti Allah Panjenengané ora gelem numpes kowé, lan kanthi berkah wis mberkahi awaké dhéwé, lan wis ngluwari awaké dhéwé saka tangané wong-wong mau, lan wis masrahake wong-wong mau. Lan sampeyan nyabrang Kali Yordan, lan sampeyan teka ing Yeriko, lan wong-wong sing manggon ing Yeriko padha perang marang kita: wong Amori, lan wong Kanaan, lan wong Perisi, lan wong Hewi, lan wong Yebus, lan wong Het, lan wong Girgasi, lan Gusti Pangeran nyerahake wong-wong mau menyang tangane kita. Lan Ingsun ngutus tawon sadurungé kowé, lan ngusir wong-wong mau saka ngarsané kita, yaiku rolas raja wong Amori, dudu nganggo pedhangmu lan dudu nganggo busurmu.

Lan panjenenganipun maringi dhateng panjenengan sedaya lemah ing sangajengipun ingkang botên panjenengan sedaya

makarya ing sangajengipun piyambakipun, lan kutha-kutha ingkang botên panjenengan sedaya mbangun, lan panjenengan sedaya manggèn wonten ing piyambak-piyambak, lan kebon anggur lan kebon zaitun ingkang botên panjenengan sedaya nandur panjenengan sedaya nedha.

Lan saiki wediakna Gusti, lan ngabdèkna marang Panjenengané kanthi kaleresan lan kabeneran, lan singkirakna déwa-déwa manca sing para bapa kita padha ngabdi ing sabrangané kali lan ing Mesir, lan ngabdèkna Gusti. Yen nanging ora nyenengake sampeyan ngabdi Gusti, pilihen sampeyan kanggo sampeyan dhewe ing dina iki sapa sing bakal sampeyan abdeni, apa dewa-dewane para bapak sampeyan, sing ana ing sebrang kali, apa dewa-dewane wong Amori, ing ngendi sampeyan manggon ing buminipun, nanging aku lan omahku bakal ngabdi Gusti, amarga Panjenengane suci.

Lan wong-wong mangsuli ngandika, Aja nganti kita ninggalake Gusti kanggo ngabdi marang dewa-dewa liya. Gusti Allah kita, Panjenengané piyambak punika Allah, Panjenengané ingkang munggahaken kita lan para leluhur kita saking tanah Mesir, lan njagi kita ing sedaya margi ingkang kita lampahi, lan ing antawisipun sedaya bangsa ingkang kita liwati. Lan Gusti ngusir wong Amorit lan kabèh bangsa-bangsa ingkang manggon ing bumi saking ngarsanipun kita, nanging kita ugi bakal ngabdi dhumateng Gusti, amargi punika Gusti Allah kita.

Lan Yosua ngandika marang wong akeh, Sampeyan ora bakal

bisa ngabdi marang Gusti, amarga Panjenengane punika Allah ingkang suci, lan Panjenengane punika Allah ingkang cemburu, Panjenengane ora bakal ngapura dosa-dosa sampeyan lan tumindak-tumindak nglanggar angger-angger sampeyan, Nalika sampeyan bakal ninggalake Gusti lan sampeyan bakal ngabdi marang dewa-dewa liyane, Panjenengane bakal teka lan bakal gawe cilaka sampeyan sarta bakal ngabisake sampeyan, gantine kabecikan sing wis dipuntindakake marang sampeyan. Lan wong-wong ngandika marang Yosua, Ora, nanging kita bakal ngabdi marang Gusti.

Lan Yosua ngandika marang wong akeh, Kowe dadi saksi tumrap awakmu dhewe, yen kowe wis milih Pangeran kanggo ngabdi marang Panjenengane. Lan saiki singkirna dewa-dewa asing sing ana ing sampeyan, lan luruskna atimu marang Gusti Allah Israel. Lan wong akeh ngandika marang Yosua, Gusti kita bakal ngabdi, lan swara Panjenengané kita bakal krungu.

Lan Yosua nggawé prajanjen karo wong akèh ing dina iku, lan dhèwèké maringi angger-angger lan pangadilan marang wong-wong mau ing Silo ing ngarsané kemah Gusti Allah Israel. Lan Yosua nulis tembung-tembung iki ing kitab angger-angger Gusti Allah, banjur njupuk watu gedhe, lan ngadegake watu kuwi ing sangisore wit terebinth ing ngarsane Pangeran. Lan Yosua ngandika marang wong akeh, Deleng, watu iki bakal dadi paseksi ing antarane kowe, amarga dheweke wis krungu kabeh pangandika sing diucapake marang dheweke dening Pangeran, nalika Panjenengane ngandika marang kowe dina iki, lan iki

bakal dadi paseksi ing antarane kowe ing dina-dina pungkasan, nalika kowe nglakoni goroh marang Pangeran, Allah kula. Lan Yosua ngirim wong akèh, banjur saben wong padha lunga menyang panggonané dhéwé-dhéwé. Lan Israel ngabdi marang Gusti Allah sawetara kabèh dinané Yosua, lan sawetara kabèh dinané para pinituwa sing padha nglajengake wektu sawisé Yosua, lan sing padha weruh kabèh karya Gusti Allah sing wis ditindakake marang Israel.

Lan kadadeyan sawisé perkara-perkara mau, Yosua putra Nun, abdi Pangeran, seda ing yuswa satus sepuluh taun. Lan padha ngubur dheweke ing wates-wates bagéané dhéwé ing Thamnasaarch, ing pagunungan Ephraim, ing sisih lor saka gunung Gilead.

Lan balung-balungé Yusuf digawa munggah déning para putra Israel saka Mesir, lan dikubur ing Sikhem, ing bagéan lapangan sing dipikolehi Yakub saka para wong Amori sing manggon ing Sikhem kanthi rega wedhus ayu satus, lan maringi iku marang Yusuf minangka bagéan pusaka.

Lan kadadeyan sawisé iku, Eleazar putra Harun, imam agung, tilar donya, lan disarekake ing Gibea Pinehas, putranipun, ingkang dipunparingaken dhateng piyambakipun wonten ing gunung Efraim.